

pmo em habem oritur in simbolo Atha
 nasy. h est fides catholica. u unu dnm in
 trinitate. et trinitate in unitate uenem. De
 scdo in psalmo. Ipsi pibit tu au pmanes
 Onhard. No ex tempe altatione habz n i
 substantia altatione. Leo ip. Simpliciter di
 unitatis nate n addi vltimui potest. De
 scdo psalmista. No erit in te ds rexes. neq
 adorab dm alien. Recens e rexer scm ul
 natu. Diuinitate ta gena hoim multipli
 cant. scil; ydolatre. Psalmista. Omis dy gen
 tu demora. dms au celo fecit. It niginan
 tu. h artium utitute karactib. et huimodi
 stulticijs. It Carnales hoies scil; qd gulosi
 colut uentre. Apis. Quoy ds uerex e.
 et auari q sup oia diligt pecunia. Apis. aua
 ritia qd est ydolor feruit. Est itaq; in deo
 ua uitas pp simplicitate. imutabilitate.
 singularitate. et pp unitatis create simili
 tudine. qa sic uitas descendit a nullo. et ois
 plaitas ab ea desluit. sic ds a nullo. et oia ab
 ipso. It sicut unitas de se gignit unitate
 ita ds pat de se gignit alim se. ut dicit
 Augrin. id est alim simile sibi. ul alim a
 se. id est filiu. Hoc nom ds tptit accipit.
 scil; natalit. nicipatue. adoptatue. Per
 mo in sol do iuenit. Scd. dy dicunt ydola.
 s; solo noie. qa res nois. sc; diuinitas n iue
 nit ill. Cto m iuenit bonis hominib. q
 diuine bonitatis participes st. p gram pu
 denie. ul doctna. ul potestate prelacionis. ul
 potestate miracloy. Psalmista. Ego dixi dy
 est. et filij exalti ois. Permo m h nom ds no
 hab; plale p se. cu sit un sol ds immo. n
 diuinitas recipiat distinctioem. s; scdo m
 et tco hab; plale.

Quod unu solu prin

Sicut un' ds est. sic unu capu est. uij.
 solu pncipiu est qd ostendit mul
 tiplicat ratione. Permo sic. Am si duo snt

pncipia. unu sol; sume bonu. et aliud su
 me malu. aut immitant in existe p se au
 n. Si no g alim coy erit ens p aliud. et ita n
 erit duo pncipia. Si sic. s; existe p se e bonu.
 malu au pl' est; malu. si n habet illd bon.
 g n est sume malu. Pctea in creatis inue
 niut qmox. uidel; multitudo. ordo. ipsecto.
 mexio. scil; istoy. pbat unu tant' pn
 cipiu esse. Omis eni multitudo sed dyoni
 sium ab unitate trahit origine. ergo neces
 se est omis multitudinis unu pncipiu ee.
 It cu omnis ordo habeat pns et postius. opoe
 ter qd habeat unu pncipiu. It sed Boeciū.
 Ome unysem ab aliq simpliciter pscō tnt
 origine. et h est ds nr. It. Omis mexio di
 usoy. causa haly sue mexionis. et suatio
 nis ad unu. et h est ds. It. si ceo unu sume
 malu. a q omne malu sequet qd xpc sedm
 coy ceo ab illo pncipio. cu in eo fuit malu
 pene qd e absurdū dice. Patet ex pdcis qd
 ds pncipiu et summum e. et unu solu est pnci
 piu. tum ratione dignitatis. tu ratione a
 tressionis. tu ratioe caritatis. **Quod**
Sicut patm ee p h ostend' **patet est. uij.**
 qa cu ds sit potentissim. sapienti dli.
 et optimus potest. scit. et uult se sume g
 imicare. h aut est alti maiestatis sue ple
 nitudinē dare. g ds pat ab etno. ab etno fili
 um sibi equalē genuit. cu diuinitatis sue ei
 sentia imicauit. Vicit ergo dms in ysaya
 Si ego q generationē amctis tūuo. stitit em.
 Pat' multiplicat' sumit. It eni pat etna
 genatioe. ysaya. Genatioem et' ns enariab
 pdestinatione. Apis. brā uob et pax a dō
 pat. q pdestinauit nos i adoptioem filioy
 Creatioe. Deuteronomy. Numqd n ipse pat
 e tuus q possed. fec. et creauit te. fec. inq
 sedm coy. et creauit sed aiām. possed sedm
 utruq. Redemptioe. ysayas. Tu dne pat

nr. ⁊ redemptor nr. a seculo noni tuu. Sacra
ntali regeneratione. Prima epla pet. Bndes
ds ⁊ pat dñi nr i ihu xpi q̄ regenerauit no.
Fidei inflectione. Iohanes. Vedit potestate
filios dei fieri. hys q̄ credt̄ in noie ei. Bre
adaptione. ad romanos. Accepistis spm
adaptionis. in q̄ clamam' abba pat. Gl'e col
latione. Ad galatas. Itaq; ia n̄ est seru'
s; fili. qd si fili' ⁊ heres p̄ dñm. id est p̄ opa dñi
Opa eni nra magis s̄ p̄ dñm uite eie mi
torat. q̄ p̄ nos. Primo in sumit' pat' p̄so
nalt'. ⁊ ille mod' solt' pat' uenit. Q̄to in
scl; redemptiois n̄ solū effectiue dñ. sed et
am p̄ ministris exhibitioem. Sumit' etiā p̄so
nalt'. ⁊ ille mod' solt' filio uenit. sed qd no
d' redemptiois fuit p̄ morte filij. Omis au' alij
modi r̄bus p̄sonis siml' ueniunt. q̄a in diui
sa s̄ opa t̄nctatis. nisi forte aliq̄s illoz mo
doz ueniat alicui p̄sonē p̄ appropiatio
ne. Circa genatioem nota quatuor p̄positio
nes. in quib' iudi potit' utriū cētra di
uina genat' ul' genēt'. Prima ē. si cētra
genat' essentia. scda h' cētra genat' p̄sonā.
t̄cia h' p̄sona genat' cēntiam. q̄tra h' p̄so
na genat' p̄sonā. Hax p̄positionū tres p̄
me sup̄le s̄. Q̄tra au' uā. Est eni relati
ua in theologia qd essentia diuina n̄ genat'
n̄ genat'. dicend' tam qd pat' uirtute cēnti
e existens in se genat'. ⁊ qd filio p̄ genā
tionē imūicat' cēntia sic' spū scō p̄ p̄ces
sione.

Quod Filius est. v.

Qum sint correlatiua pat' ⁊ fili'. ⁊ p̄ ea
dem rationes ostendit' filiu' eē. p̄ q̄s of
fensū est patre eē. Preterea int' emanatioēs
p̄fectissima ē genatio. q̄a p̄nit' assimilā
genitū suo genitori qd emanationes alic
n̄ faciūt. Cū ig' copiosissimo fonti boni
tatis p̄terat emanatio p̄fectissima. con
stat qd pat' q̄ est fons bonitatis. genat' fili

um eilem sibi. cui imūicat' sue plenitu
dine maiestatis. Aliq̄s ē fili' dñi p̄ grām
unionis. ut xps homo. Aliq̄s p̄ uirtute nati
uitatis. ut xps in q̄ntū dñ. Aliq̄s p̄ adoptio
ne. ut scī. Aliq̄s p̄ creatioem. n̄ quis facta. De
filio dei dicit' athanasius in altercatione iura ar
rium. qd ipse ē sebs' q̄ cuncta cogitant'. Sapie
tia q̄ cognata disponunt'. uirt' quā disposita
p̄ficiunt'. vbum q̄ scā mūctant'. lum q̄ p̄fecta
clarescunt. Fili' ergo dñ' sapientia patris. nō
qd aliud ē pat' sapiens. sapientia genita. s; q̄
a filio genit' cui appropiat' sapientia. Vn
pat' dñ'. Dñs in sapientia fecit. id est cum
sapientia. q̄ est fili'. qm̄ in diuisa s̄t' opa t̄n
tatis. Vt h' p̄posito in notat' subandocita
tem i filio. q̄ h' ipm̄ hab; a patre qd res ēat.
Genat' eni uerū est qd qdqd hab; p̄sona
ul' opat'. ul' est. hab; ab eo a q̄ est. Qualit'
au' fili' fit de patre. Nota qd p̄posito de qm̄
doz denotat' causā efficiētē. ut cū dñ' xps
ceptus ē de spū scō. qm̄doz matiam. ut cū
dñ' xps nat' est de uirgine. qm̄doz p̄ceptita
tem cēntie. ut cū dñ' fili' nat' de patre. qm̄
doz t̄nctat' acōm ut cū dñ' corp' xpi fic
ri de pane. qm̄doz ordmē. sed quod dñ' crea
tura eē de nihilo.

Qd Fili' ē ymago patris.

Ymago est iplex. scil; cōlūtat'is. um vi
tationis. rēp̄sentatiois. Primo in fili'
est ymago patris. scdō in. homo fcs est ad
ymaginē dei. Benefi. faciam' hoīem ad y
maginē ⁊ similitudinē nrām. t̄cro in mū
dus dñ' speculū creatoris. Apl's. Videm'
nē p̄ speculū ⁊ i crugmate. Itē est yma
go n̄ ad ymaginē. sic' fili'. ⁊ ē ymago ad
ymaginē. sic' homo ⁊ angls. ⁊ ē aliqd nō
ymago. s; ad ymaginē. ut mund'. q̄ ipse n̄
dñ' ymago. s; uestigū creatoris. q̄a licet t̄n
tate rēp̄sentet. n̄ tam imitat'. n̄ est capax
ei' ut homo. Est tam mund' ad ymaginē

ul' false

di fact: qd deus aliud exemplar n̄ habuit.
 ad cui similitudinē creatas facit. nisi seip
 sum. Et ymago genita u' fili: est ymago
 creata. u' homo & angls: & ē ymago scā u'
 statua hēculis: qd ipm rēp̄sentat. Ex hys pa
 trē qd ēē ymaginē. uenit creator: & catu
 re. Creatori quidē ut filio: q' est ymago pa
 tris. Creatē uo uenit tam corpali q' spūa
 li. qm̄ etiā ip̄sire: ip̄e tamē loquēdo dī quōd
 creata corpal est creatoris uestigiu. Unde a
 postol: Inuisibilia dī p̄ ea q' facta sūt sp̄sicutū
 tur: Ibi ip̄posito p̄n dicit mediū disponens
 in q̄ntum creata confidat in se. s̄ excitans.
 i q̄ntū est creata. & in q̄ntū est similitudo
 creatoris: qd n̄ disponit ad cognitiōem con
 ditoris. immo p̄ talē modū p̄ci impeditur
 cognitiōem: cū uir creatorē & creatam maior
 sit dissimilitudo q' similitudo. ^{Creata v' spūalis}
^{ut creatoris similitudo.}
Ezechiel. Tu signaculū similitudinis. Et h̄ideo
 qd in angelo p̄t natē simplicitatē. exp̄sitor ē
 similitudo ad dīm qm̄ in hoīe. Creatā uo ip̄o
 lica id ē homo: dī ymago dī. Benefi. faciam
 hoīem ad ymaginē & similitudinē n̄m: & h̄ideo
 qd in hoīe inueniunt̄ plēs trinitates qm̄ in
 angelo. vnde q' adh̄ etiā p̄ci dī ymago tri
 natis: fili: dī possidet t̄p̄licē excellentiā: sicut
 inuit apls ad hebreos. U' cū sit splendor glē
 & figa substantie ei: portans oīa ūbo ūtutis
 sue. vna uidelz resp̄tu patris a q' p̄ducit: sic ē
 splendor glē patris. Et enī ut ait dyonisi
 fontal radi: in se manifestans glām patris
 nam. Sda' aut̄ respectu sp̄s sc̄s: qm̄ p̄ducit
 ex se. sic ē figa substantie patris. Et enī alia
 p̄sona ab ip̄o sic a patre: qm̄ n̄ accepit sp̄s
 sc̄s sc̄s: a pat sic fili: Et etiā resp̄tu creaturaz
 qd p̄ eū p̄ducunt: sic ē portans oīa ūbo sue
 ūtutis. P̄t p̄mū dī fili: ūbū patris. qm̄ p̄tē
 loquitur bonitate: & suānam patris liberalitatem:
 q' nihil habet uoluit qd filio suo n̄ m̄nūcāre.

Itud ūbū etnaltē genitū. tempaltē p̄mul
 sum a p̄p̄hs: & ab aplis predicatū. ab anglo i
 incarnatōe nunciatū. P̄t sc̄d' dicitur filius
 ymago patris. Quibus enī tres p̄sone sūt e
 quales in ec̄nitate. & imaretate. ac i potesta
 te: tamē fili: dī p̄ci ymago patris qm̄ sp̄s
 sc̄s. qd n̄ solū habet uenientia intus cū
 patre in ec̄nitate rēp̄tate sic & sp̄s sc̄s: s̄ ha
 bet etiā uenientia extra cū patre. ex eo
 qd sic a patre p̄cedit fili: sic a filio sp̄s sc̄s
 s̄ a sp̄u sc̄o null? Na sc̄dm̄ ratioem itel
 ligendi respect' huiusmodi relationū sūt
 ec̄nitas existentes: qd p̄ci sūt ab aliqui
 qm̄ in aliq'. P̄t tertiū dicitur fili: uir
 patris. ad corinthos. Nos aut̄ predicamus
 xpm̄ dī ūtutē & dī sapientia. Inuenit
 & ymago trinitatis in nob: uidelz in memo
 ria: i intelligentia. & uoluntate: ul' in m̄
 te. notitia. & amore: in quib' p̄ordine patris
 & filio. & sp̄u sc̄o simulan. **Qd Sp̄s sc̄s est.**
Emanatio duplex est in diuinis: **vij.**
 una p̄ modū natē: & h̄ est generatio sc̄d'
 q' fili: est a patre. alia p̄ modū uoluntate:
 & h̄ dī p̄cessio a p̄p̄tate. Sp̄s uo dī sp̄ra
 tio: sc̄dm̄ qm̄ sp̄s sc̄s est a patre & filio. Idē
 eo aut̄ h̄ emanatio p̄ modū uoluntatis cē
 dī: qd sp̄s sc̄s amor ē. Amor aut̄ sc̄d' uolun
 tate est. P̄cedit aut̄ sp̄s sc̄s a patre mediate
 & imediate. Mediate: qd fili: ip̄m sp̄rat q'
 a h̄ habet a patre. Imediate uo qd ip̄se
 patris ip̄m sp̄rat. **Qd Sp̄s sc̄s amor ē p̄s**
Sps sc̄s amor dicitur: & h̄ tripli: & filij. **vij.**
 cū uidelz essentialitē. p̄sonalitē. et
 exemplaritē. Essentialitē dicitur sp̄s sc̄s am̄:
 in quantū ip̄se cū patre & filio un' est
 d̄s. Ip̄s enī tres in q̄ntū unū sūt i ec̄n
 tia diligēt se amore ec̄nitali: q' appropat
 sp̄u sc̄o. P̄sonalitē uo dī sp̄s sc̄s amor: i qm̄
 tum ip̄se est nex' patris & filij. Pat' enī &

filius diligit se amore ab eis procedente. q̄
n̄ est pat. n̄ fili. s̄ sp̄s sc̄s. De h̄ nexu dicit
Augustinus. Ineffabilis quidē est p̄plexus in
illa t̄ntate. n̄ genit̄ s̄ genitoris geniti. q̄a
suauitas ingenti largitate p̄fundens oēs
creat̄as p̄ captu eaz. Exemplar̄ q̄ dicit̄
sp̄s sc̄s amor. q̄m amoris ḡnti q̄ est in
nob̄. sp̄s sc̄s n̄ solū causa efficiēs ē. s̄ e
ciā exemplar atq̄ finis. Amor enī qui
est in nob̄ a sp̄u sc̄o efficiēt̄. h̄ inq̄ntū
ipse sp̄s sc̄s ē. sc̄l; d̄s. Exemplar̄ autē est
in nob̄ sp̄s sc̄s inq̄ntū ip̄e est procedens per
modū amoris a patre et filio. s̄ finaliter
ē in nob̄ n̄r amor. inq̄ntū sp̄s sc̄s aq̄ amor
n̄r hab; ratiōem p̄mi boni in q̄d tendit a
more n̄r. Notandū q̄d amor q̄ est sp̄s sc̄s
ex m̄ procedendi ē nex. s̄ p̄t ip̄am p̄cessio
nem ē distinct̄. P̄t̄ natē uo diuine p̄fec
tionē est p̄sona suppositū. p̄t̄ uo thūmā
simplicitatē est ip̄e d̄s sic sūme boni. Igit̄
sp̄s sc̄s amor ē. q̄ pat̄ et fili se diligit. Cum
autē dicit̄ pat̄ et fili diligit se sp̄u sc̄o. dupli
cit̄ potest exponi. Primo sic. Diligit se
sp̄u sc̄o. id est amore q̄ est sp̄s sc̄s. et h̄ est
uā. Secūdo sic. Diligit se sp̄u sc̄o. id ē p̄ ip̄m se.
ul̄ p̄ amore q̄ est sp̄s sc̄s. et h̄ n̄ est p̄cedēda.

q̄a n̄ est ibi aliqd̄ respectu
q̄a n̄ est ibi aliqd̄ respectu
sicut quōd d̄r pat̄ opatur
creat̄as p̄ filiu. ibi enī notat̄ ratio p̄ncipij
in filio respectu opis. Similit̄ h̄ proceditur
fili opatur p̄ patre. nā ibi notat̄ ratio
p̄ncipij in patre. et h̄ duplici respectu. si
lu sc̄l; et opis.

Q̄d Sp̄s sc̄s karitas et donū
qm̄ inueniat̄ in scriptis sc̄m est sc̄o. 1. p̄.
sc̄m q̄d sp̄s sc̄s karitas et donum
d̄r. diligēt̄ notandū qualit̄ h̄ debeat̄ i
telligi. et utriū sp̄s sc̄s sit karitas. q̄ nō d̄m
et p̄ximū diligim̄. Unde notandū quod a
more siue karitas trib̄ modis sumit̄. Vno

in effectiue. sic absq̄ dubitatione im̄ ē quid
sp̄s sc̄s est amor q̄ d̄m diligim̄. q̄a sp̄s sc̄s oya
tur in nob̄ habitū et motū karitatis. Alio
in exemplar̄ et formalit̄. sic et sp̄s sc̄s est
karitas q̄ diligim̄ d̄m et p̄ximū. karitas e
nim q̄ est sp̄s sc̄s est exemplar n̄r karitatis.
Tercio in sumit̄ karitas formalit̄ p̄ modū in
hēntē. sic karitas dicit̄ uirtus habitū in aīa.
q̄ diligim̄ d̄m et p̄ximū. et sc̄o hunc modum
sp̄s sc̄s n̄ d̄r karitas. Scendū tam̄ q̄d sp̄s sc̄s
dat̄. cū dat̄ ei donū. q̄a sp̄s amor ē. et p̄mi
donū. Post̄ autē n̄ datur sine p̄ori. p̄terea or
pus mysticū est unū p̄ amore. Cū ergo nihil
creatū sit unū in diuisis partib̄. oportet q̄d
oem̄b̄ corp̄is mystici uniant̄ uno amore i
creato. q̄ sc̄l; est sp̄s sc̄s. p̄terea quia sc̄o Au
gustinū totū malū hōis est uti fruendis eo q̄
fruendū est. et fru utendis. sicut q̄d opposi
tum ē totū bonū est. Si ad fruendū eo q̄ fru
endū requir̄t̄ p̄sentia fruibilis. et aīa dispo
sita debita fruētis. Unde requir̄t̄ p̄sentia
sp̄s sc̄s. et ei donū. sc̄l; amor q̄ inheat̄ ei. Verū
tam̄ cum dat̄ nob̄ sp̄s sc̄s. n̄ incipit̄ ē in lo
co nouo. s̄ nouo in p̄ductionē noui eff̄s.
et noui respect̄. ex quo creat̄a se hab; alio ad
sp̄m sc̄m q̄m p̄us. p̄t̄ q̄d aīa alio d̄r esse in
creat̄a q̄m p̄us. q̄a est in ipsa uo in cognosce
te et amante ip̄m q̄d n̄ fecit̄ p̄us. Ex hys
tam̄ patet q̄d in iustificatione duplex kari
tas nob̄ dat̄. sc̄l; creat̄a. et increata. Illa q̄ diligim̄. et illa q̄ diligim̄.
ul̄ dat̄ nob̄ karitas creat̄a q̄ diligim̄ formalit̄. et increata. qua di
ligim̄ effectiue. quia nostrū diligere ip̄e creat̄. Ex
hys colligit̄ q̄d licet d̄s sit in omnib̄. nō ta
men habet̄ ab omnib̄. Mistio sp̄s sc̄i duplex
est. sic et filij. una inuisibilis. sic apparuit sup̄
xpm̄ in columba. et sup̄ ap̄t̄os in linguis ig
ners. Alia uisibilis qua mittit̄ in mentē
ad sc̄ificandū creat̄as. et ista mistio sit ad
inhabitationē creat̄e rational. p̄or sit ad
inhabitationē demonstrandam alijs. sc̄o in

ad d̄o. h̄ sp̄s dicit̄ p̄ncipij n̄
et alicui potest i lacuore.

sc̄l; h̄ d̄ctio. per. dicit̄ p̄n
cipij. Et enī reglā q̄d hec

missio filij duplex est. scilicet; invisibilis ut est in
carnatio. Invisibilis ut interna mens illumi
natio. Nota quod missio filij et spiritus sancti insepa
rabilia sunt. Et dicitur filij quando mens per gratiam
illuminatur ad deum cognoscendum. Dicitur spiritus sancti
quando affectus accenditur ad amandum. Sciendum
quod solus pater est mittens et non filius. Cum enim pater
a nullo procedat. nunquam mitti dicitur. Quia vero filius et per
ducat et producat ideo mittit et mittitur. Spiritus vero sanctus quia
producatur eternaliter. sed non producat nisi ex tempore ex
seipso. ideo ipse est primum mitti. et mittitur. non respici
tu creatur. et non forte dicitur hoc enim mittit affectum
tum. Ex his patet quod hoc sicut inquit et expo
nente. Spiritus sanctus mittit se filium. filium mittit seipsum
sicut non intelligatur inquit est de origine nat.
hoc est ratio huius. quia mittit dicitur aucto
ritate. ratione productionis eterne. Quibus mo
dis datur sit spiritus sanctus in signo invisibili. Sciendum
quod in igne. ut calefaceret frigidus. In lin
guis. ut doceret ignavos. in sono. ut tereret re
belles. Apparuit etiam in alijs tribus signis. scilicet
habet in nube tempore moysi. ut ductor eius esset.
In columna nubis loquatur ad eos. Exodi. In co
lumba super christum. ad ostendendam gratie pleni
tudinem que in ipso erat. In flatu post re
surrectionem. ad significandum inuincibilem
affectum. quia flatus ab interiori procedit. Datur etiam
spiritus sanctus bis post resurrectionem. scilicet; in terra
per dilectionem. primum. de celo. per dilectionem
dei. ut datur est in terra ad relaxanda peccata ali
orum. In ultimo capitulo iohannis. Inflatum in eos
et dixit. Accipite spiritum sanctum quorum remissis pec
cata remittuntur eis. Datur etiam de celo. in pen
thecoste ad uobis. et operationem miraculorum. De
his duobus psalmista. Volo domini celi firmari
sicut quod ad primum. et spiritum oris eius omnis uisus eorum.
quod ad secundum. Tercia collatio spiritus sancti. fuit apostolis ante
te passionem quando fuerunt baptizati. hoc bap
tizati in unum ibi. Quod lotus est non indiget nisi
ut pedes lauet. Insignum predicorum tunc. ter

4
inungitur homo ad signanda hanc tripli
cem spiritus sancti missionem. scilicet; in baptismo. in
firmatione. in morte. Quadruplicem effectum
secuti sunt apostoli ex presentia spiritus sancti. Primo elo
quium in lingua. secundum audaciam in tormentis.
tercio. efficaciam in miraculis. quarto. protectionem
a uicis. quia nunquam post pentecosten peccave
runt mortaliter. Accipiunt etiam in utilit
simum sancti peccatores quidam ad purgandum. Ma
theus Ipse baptizavit nos in spiritu sancto et gratia.
Penitentes ad proficiendum. Psalmista. Spiritus tu
us domine deducet me in terram rectam. Post ad citifi
candum. Ad romanos. Quod dedit nobis pignus spiritus.
Sancti ad fruendum. Psalmista. Remittit
solari animam meam memini sui dei et delicatus
sui et excitat sui et defecit spiritus meus. Tribula
ti ad consolandum. Ad romanos. Non accepistis
spiritum futuris in timore. sed accepistis spiritum
adoptionis in qua clamamus abba pater. Igno
rantes ad instruendum. Iohannes. Paracletus
autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille
nos docebit omnia. et suggeret uobis omnia quecumque
dixero uobis. Quod tempore datur est spiritus sanctus. at
tendendum est quod in die quinquagesima. ut
ostendatur esse auctor remissionis. nam anni ubi
leus servabat remissionem. Venit etiam die
dominica. ut esset die renovationis. quod fuit et cre
ationis. Datur quod fuit hora tertia. quia dicitur primum
homo perdidit gratiam hora tertia. unde iuveni
ens fuit quod eadem hora apostolis mittitur. In alia
ratione datur est hora tertia. scilicet; ut ostenda
tur quod in nobis hora tertia gratia dei datur. Sed enim
tres hore morales. concitio. tristitia. satisfac
tio. De huius nomine spiritus sanctus. sciendum. quod potest esse
circulocutio unius primum nominis. et tunc iuveni
tantum persone tunc in civitate. ut possunt
ille due dictiones sumi diuinitim. et sic quilibet
tunc personarum est spiritus sanctus. Spiritus sanctus autem habet
nomina multa. Dicitur spiritus sanctus aspirando active.

A a a dñe ds. Vide qd a tpicat: i in singu
 lari dr dñe ds. Itē apls. Ex q omnia p qm
 omnia. i quo oia ipsi gla in secula. No
 tandū qd h' ppositio. ex. dicit auctoritate.
 i ee anullo. h' au pat' uenit. q est pncipiū.
 sine pncipio. h' h' ppositio p. notat opacōne
 sine mediu. i ee ab alio. unde p h' intellg
 fili. q est pmiū de pncipio. h' uo ppositio. i no
 tar seruatōem. i ee ab alijs. i p ptea con
 petur spū scō. qui est pncipia ois boni.
Ostendit etiā beata trinitas in figis. Signi
 ficat enī p tres amicos Job. Itē p tres digi
 tos quib' appendit moles tē. Itē p tres ciui
 tates refugij spacio eqli mō se distantes. Itē
 p tā difficilia ad inuestigandū. Itē p tres
 portas ciuitatis q's uidit Ezechiel. Relucet
 q' in creatis uestigiū beate trinitatis. Cognos
 cit enī in magnitudine creatay portua pa
 tris. In dispositione sapientia filij. In ornatu
 bonitas sps sci. Itē in q'libet diuiduo inuētis
 unitate. spcciem. i utilitate. Quoz pmiū
 pat'. scd' filio. tēu spū scō appropat. ul' cō
 uenit. Itē in sole uideas eēntiam suā. splē
 dorem. i calozē in quib' patm. i filiu. et
 spū scō cognosces. Itē in aīa scdm memo
 riam. i uoluntate. fida psonay ē
 unitate. Itē in ierarchia celesti supior ds
 ē in thronis. u' maiestas. i cherubin. ut
 unitas. in seraphin. ut karitas. p q' notat
 trinitas psonay. Itē in uirtib' theologics
 scilicet fide. spe. i karitate. Itē intellige in
 trib' uirtib' anime. scilicet sp'henfione. cogniti
 one. i dilectione. Ex pcedis patet qd in ma
 gna creaturay. cōpāt qm spūali. qm
 etiā ex hys composita. beata trinitas cognos
 cit tam diuifimode. p ut unū istoz dicit
 creatoris uestigiū. aliud dr ei similitudo.
 i aliud ymago. sicut sup' est notatū in ti
 tulo qd fili' ymago patris ē. **D**eniq' sciend'

qd pluralitate psonay in unitate essēntie
 aut ipsam unitatē eēntie in psonay plalta
 te. scdm b'nhardū. Seruari tenitas est. cur
 de pccas est. noscē uita eēna est. **Qd Mul**
ultiplex inuenit' rplex est trinitas. n.
Trinatas in scptis. Ut enī trinitas in
 creata. q' summa i ineffabilis est. Aliē trinitate
 sunt create. In' has ē una q' occidit. scilicet ra
 tionalis. nascibilis. concupiscibilis. Alia est
 p qm homo occidit. scilicet suggestio dyaboli.
 delectatio sensualitatis. i consens' rationis.
 q' tria significata sūt p serpentē. mulierē. et
 uirū in paradyso. Tercia in qm occidit. scilicet
 ignorantia ueri. impōnā boni. concupiscē
 tia mali. Quarta ē p qm refingit. scilicet fides.
 spes. i karitas. Itē est trinitas p qm ad grām
 reparam'. scilicet triplex substantia. q' est in xpō.
 deitas. anima. i caro. Est i alia p qm re
 param'. scilicet sps. aqua. i sanguis. Sps in qm
 scificationis. aqua ablutionis. sanguis re
 deptionis. hanc iohes i canonica sua recita
 t' i trinitas alia. p qm ad glām reparam'. u'
 sūt tres doctes aīe. scilicet cognitio. dilectio. i pre
 hensio. Est ptea multiplex trinitas in crea
 tis. que ē uestigiū beatissime et increate
 trinitatis. de q' habem' sup' in titulo. qd trinitas
 psonay. i unitas eēntie est. **Qd Equa**
litas psonay in luas psonay. i. n.
Equus i sicut. ut ait Augustin'. Nul
 lus aliu' pcedit eēntiate. aut excedit
 magnitudine. aut supat potestate. Qd
 equalitas scd' hec tā in deo fit. pbat'. qā
 in istis infioib' tā sūt. scilicet substantia. q'nti
 tas. q'ntitas. Itē unitas in substantia cau
 sat ydempnitatē. unitas aut in qualita
 te. causat similitudinē. i unitas in q'nti
 tate. causa equalitatē. In diuinis aut est
 eq'ltas tantū. scdm t'plicem q'ntitatem.
 p ut q'ntitas in deo eē dicit'. licet in p'rie.

Primo scdm qntitate uirtutis. q est potētia.
alio m. scdm qntitate duracionis. que ē
ēuitas. tēto m. scdm qntitate magnitu
dinis. q ipse ē int̄ oīa. ⁊ extra oīa. qua
gneret ⁊ locat omīa. Equalitas psonaz a
lit̄ in hys trib̄ ostendit̄. inq̄ntū in creatā
triplex magnitudo reperit̄. scilz. tempis. di
misionis. uirtutis. Prima magnitudo ē in
reb̄ mutabilib̄. scda in corporalib̄. tētia in
sp̄rialib̄ creatis. Istis t̄bus respondēt in
creatore alta tā. in quib̄ ⁊ p̄sone diu
ne s̄t equales. uidelz. ēuitas. in ēē. magni
tudo. in imēnsitate. ⁊ uirt̄. in posse. Dicu
dum qd tanta ē equalitas in t̄nitate. qd
scdm Auḡtinū. nec est mai' aliqd duo qm
un' n̄ mai' aliqd omis qm singuli. Coetne
q̄ s̄t diuine p̄sone. q̄a in diuinis n̄ est
p̄one n̄ duo genā substantie. ⁊ ad aliqd
s̄ntas uō ⁊ equalitas ibi t̄nsit in gen' s̄b
stantie. Sic equalitas ⁊ similitudo dic̄t
relationes. s̄ substantia ḡmūnis ē tribus
p̄sonis. relatoz aut̄ p̄p̄m ē simul esse.
ergo nullo m̄ pat' p̄r est filio. neq; scdm id
qd absolut' est. neq; scdm id qd ad aliqd est.

Itē ostendit̄ p̄ exemplū in natā. q̄a splen
dor licet sit a sole. tam̄ est; sol̄ coetn'. si
sol̄ eēt ēuitus. **Qd̄ ut̄ Psonā ⁊ Ueniamā**

Quid grecos est differentia. xij.
Quatuor s̄t uocabula. scilz. uia usio
tis. ypostasis. p̄sopon. It̄ apd̄ latinos equi
pollent̄ istis q̄tuor. scilz. essentia. substā
tia. subsistentia. p̄sona. Int̄ h̄ talis est
differentia. Uia siue essentia dic̄t natām.
ut̄ humanitas. Substātia ul' uisiois di
cit̄ habens natām ul' substans nature.
ut̄ homo. Ypostasis ut̄ distinguibile. n̄
tam̄ distinctū determinata. p̄p̄tate. u' ali
qs̄ homo. P̄sopon siue p̄sona dic̄t distic
tum cū determinata. p̄p̄tate ad dignitatē

ptinentē ut̄ Peti'. vnde sicut hoīes parti
culares distincti s̄t sius p̄p̄s qualitatib̄
Ita pat' ⁊ fili' ⁊ sp̄s sc̄s sius p̄p̄s nonomib̄
Sicut aut̄ greci dixer̄t pat̄rē ⁊ filiū ⁊ sp̄m
sc̄m tres ypostasis. id est. tres res. ita ⁊ nos
dicim' tres substantias siue subsistentias. id
ē tres n̄ indigētes alia re ut̄ sunt. Confida
ta ut̄ ēuita diuina in se omīno indistinc
ta est. p̄sona uō in se distincta ē sius p̄p̄tate
tib̄. Considerata ut̄ ēuita diuina in p̄sōis
ul' p̄sona. in ēuita mediū modū tenet scdm
unitatē ⁊ distinctioēm. ⁊ h̄ parer̄ in approp
at̄is. q̄ omnib̄ p̄sonis ueniunt. s̄ ad u
nam ^{magis} determinant̄. Nota qd̄ sepe sumit̄ s̄b
stantia p̄ ēuita. ⁊ qd̄ ēuita nūq̄ t̄nsit̄
ad signandū p̄sonā. Tres s̄t differentiones p̄
sone. Prima scdm locum talis ē. P̄sona ē
rational' natē indiuidua substantia. q̄ sumit̄
t̄ penes natām rei. Scda differentio ē. Hugo
de sc̄o victore. P̄sona ē subsistens p̄ se solū
iuxta quōdam singulare substantie modū
h̄ sumit̄ iuxta etymologā noīs. V' enī p̄
sona q̄si res p̄ se stans una. Tētia differentio
ē magist̄us. P̄sona ē ypostasis distincta
p̄p̄tate ad dignitatē ptinente. Notandū
enī qd̄ p̄cedā quatuor p̄r ibi s̄t exposi
ta ⁊ exemplificata. scilz. ēuita. substantia.
subsistentia. p̄sona. differēt̄ i creatā re et
noīe. s̄ indiuiduis tam̄ differēt̄ ratione.

De Inueniuntur. xij.
Non est in deo qntitas diuisionis. s̄ uirtu
tis. n̄ ubiq; est d̄s mole corp̄is. s̄ p̄sente
a maiestatis. ⁊ p̄ hunc modū unūsus d̄s.
S; nota qd̄ unūsus q̄tuor in d̄o p̄lectit̄
scilz. infinitatē. incomphensibilitatē. inē
cūphensibilitatē. ēuitatē. Si enī d̄s ḡside
rat̄ in se. sic ē infinit'. Psalmista. Magni
d̄s ⁊ laudabil' nimis. ⁊ magnitudis ei'
n̄ est finis. Si uō ḡsidatur in p̄paratione

ad intellē. sic est incomprehensibilis. **Apl's**
Voluntudo diuinae sapientie & scientie dei
qm̄ incomprehensibilia sunt iudicia ei. Et in
uestigabiles uie ei. **Ps̄** h̄ d̄r̄ s̄dē sup̄ cheru
bin. id est plenitudinē scientie. & sup̄ omne
intellē. Si in quatione ad locū sic ē merum
sc̄ptibiles. **Ambrosius.** Nihil pres̄ptū. nihil cir
cumsc̄ptū. nihil dim̄siū. t̄ntas habet. n̄ loco
claudit. n̄ estimatōne ḡcludit. n̄ etate ua
riat. S; si considat̄ in quatione ad dura
tionē. sic est et̄nus. **Apl's.** Regi sc̄loꝝ īmoeta
li inuisibilis. De hys d̄c̄e d̄c̄end̄ in sc̄ptis p̄e
d̄m̄e. **Nota** qd̄ sit longitudo. latitudo.
s̄bit̄itas & p̄fundū. Tenendū est ergo et̄
s̄bit̄itas qd̄ in deo n̄ est p̄e longitudo. latitudo
s̄bit̄itas. n̄ p̄fundū. s; h̄ metaph̄orice s̄t̄
deus. **Et** enī in deo latitudo karitatis. q̄ nos
ab errore reuocat. **Iheronimas.** Karitate p̄e
tua dilexi te. ideo at̄xi te mis̄ans. **Et** enī
longitudo patientie in eo. q̄ malos portat. **Et**
simulat̄ nāq; p̄ca hominū. p̄e penitentiā.
Et enī in eo s̄bit̄itas sapientie. q̄ omnem
sensū superat. **Apl's.** Oīa nuda & ap̄ta s̄t̄
oculis eius. **Et** enī in eo p̄fundū iusticie. q̄ p̄c̄o
us d̄p̄nat. **Matth̄.** Ite maledi in igne
et̄ni. **De Infinitate dei. xv.**

Dubitandū non est d̄m̄ esse infinitū.
quia cū in deo sit eadē pot̄tia & eē
tia. patet qd̄ eētia ē infinita. sic & pot̄tia.
Vnde pot̄tia d̄i n̄ ita potest in tot. qm̄ pot
est in plura. sic & eētia d̄i n̄ est ita īt̄b̄.
qm̄ possit eē in pl̄ibus. Immo si mūdi eē
infiniti. om̄es replet̄. **P̄t̄ea** deus cū sit
rerū causa efficiens form̄alis. final̄. non ē
d̄c̄e de ip̄so in q̄ntum est causa efficiens.
qd̄ sit causa effecta. In q̄ntum ē causa for
malis. qd̄ sit formata. **Eadē** ratione n̄ erit
d̄c̄e cū sit causa finalis. qd̄ sit finita. **Nul
lo** in ergo d̄c̄endū est d̄m̄ eē finitū. sc̄dm̄

substantiā. nisi finitū dicat̄ p̄pletum. ut
p̄f̄m̄. **Sane** t̄p̄lic̄ d̄r̄ infinitū. sc̄l; negati
ue. p̄uatiue. p̄t̄t̄e. siue de p̄t̄t̄e. **In** finitū
negatiue d̄r̄ p̄ ab negatiōem finis. & d̄c̄it̄
infinitū quati n̄ finitū eē. & h̄ in infinitū
ē qd̄ n̄ est natū finiri. **In** finitū p̄uatiue ē
qd̄ natū est finiri. n̄ tam̄ finiri. **In** finitū
p̄t̄t̄e ē qd̄ habet p̄t̄t̄am dispositiōem
ad finitendū. **Primo** in essētia diuina
ē infinita. q̄a n̄ hab; finē. n̄ est nata fini
ri. **Similit̄** si dicat̄ infinitū t̄cio m̄. **Si** uō
dicat̄ infinitū p̄uatiue. sic n̄ potest d̄c̄i ī
finita. q̄a n̄ est nata finiri. imo ē finies
oīa. **Itē** finis d̄r̄ t̄p̄lic̄. **Dicit̄** enī t̄m̄
nus. & sc̄dm̄ h̄ q̄ntitas p̄t̄t̄ata ē pot̄tia
infinita. q̄a est diuisibilis infinitū. & h̄
ideo q̄a īt̄t̄uo n̄ est t̄m̄ in diuisiōne.
sic nec ī n̄m̄o est t̄m̄ in additiōne.
Alio m̄ d̄c̄it̄ finis idē qd̄ p̄fectio. **T̄cio**
m̄ d̄c̄it̄ finis id. p̄t̄ qd̄ unūquodq;. **Primo**
m̄ est d̄s infinitus. n̄ sc̄dm̄ q̄ntitatem
diuisinam q̄ in eo n̄ est. s; sc̄dm̄ q̄ntitatem
v̄tualem q̄m ip̄so est. s; q̄a in deo om̄ino
ē indiuisio iustit̄e & eētie. n̄ potest eē in
finita iustit̄e. qm̄ etiā sit eētie infini
te. **Sc̄dm̄** m̄ mat̄ia d̄r̄ infinita. q̄a caret p̄
fectiōne. **T̄cio** m̄ malū culpe d̄r̄ infinitū.
q̄a n̄ est ordinatū ad finē. **De Incōp̄e**

Creator a creatā coḡ **hensibilitate di. xvi.**
Nosci n̄ potest ad plenū in uitā. uī
in p̄t̄a. quia infiniti ad finitū nulla ē
p̄portio. **Boet̄.** T̄ntas sibi solū cognita est.
& h̄ōi abscondita. **Vnde** **B̄nhard̄.** Nihil d̄o
p̄senti est. nihil incomprehensibile. qd̄ n̄ p̄e
p̄senti cuiq; rer. qm̄ eē finitū. **Sane** d̄c̄e
rim om̄iū d̄m̄ eē d̄m̄. n̄ quia illa sit
qd̄ ille est. s; q̄a ex ip̄so. & in ip̄so. & p̄p̄m
s̄t̄ om̄ia. **Et** enī intelligētia n̄ra ad il
la luxē inaccessibile multomin. quam

uisus noctue. & qm uesytikonis ad solem.
Vnde dr ds in dantehs lib ambulare sup
pennas uentoz. h est sup intelligentias
ecia angelicas. Veritamen comprehendit
ds in aliq p fide in uia. Augm. Mentis
humane actus in ualida. tam excellenti
luce n figit. nisi p iusticia fidei emidet.
Ad idem Bnyard. Ita ds est in irrationa
bilib creatis. ut tam no capiat ab ipsis
A rationabilib omnib capi potest p cogni
tionem. s; ab omib tantu capto p amore. De
cum ergo qd de deo scire possim. quid no
sit. n aut qd sit. Augm. Intelligim dm
sine qualitate boni. sine qntitate mag
ni. sine situ pudente. sine indigentia c
atoze. sine habitu oia rment. sine loco
ubiq totu. sine tempe sempitnu. su mu
tatione sui mutabilia faciente. nulq pa
crente. Apphendit q ds p specie. p digni
tate. siue p dignitate mitoz in patria.
Augm. Videbim tue maiestatis eentia.
& unqsq eo pspicaci. q h uixit puri. Et
exemplu habem in mar. qd se quide of
fert uisui. & tam scdm ambitu suu uidi n
potest. h uim p mris latitudine tum
p uis nri ad tanta supficie inportiona
bilitate. h ig tenendu qd dm in uia cognos
ce possim qd est. in patia uosicuz e unde bi
mus. nuqm tam h n ibi qd est. Uisus cor
poralis impedit triplic. p teneb. p supflua
luce. p auisione a re uisibili. Cde in impe
dit uisus spualis circa cognitioem di. Pri
mo p teneb pcc. ul eroris. Iohes. Qui facit
pccm in teneb est. Apis. Adhuc cu legit
moyses ipsis uelam est supposit. Seco in p
supflua luce. h aut fit qndo aliqs ment
etna scdm natura. Exemplu in ligno pu
trido. qd in nocte qndam luce uidei habe.
s; cu dies euenit nihil est. Tcio p auisione

a re cognoscibili. h fit qndo spireto in immu
tabili bono. reb mutabilib qs adheret.
Ialui oculis cu fit eq odiosa e lux. q pu
ris oculis est amabilis. Os duplici cogno
cit. int. & extius. Int duplici. qa qndo
q p inspirationem qd paucis datu est. A
postol. Scio hoirem captu in xpo. Qndoz p
rationationem. p qm modu philosophi plu
res de deo noticia habueru. Apis. Inuisi
bilia di p ea q sca s; spicunt. Extius e
cia cognoscit duplici. scil; p creatas. Apis.
Videm ne p speculu & ienigmate. uidel;
creataz. que s; in specim creatoris in pre
senti. sic econuso ipse ds erit specim cre
ataz in futu. in q oia uidebim. que ad
nrm gaudiu ptinebt. It p doctrinam.
Apis. fides ex auditu audit aut p ubi di. sic
uim cognoscit qndoz ex auditu. qndoz
uisu. qndoz gustu. Sic qdam dm ds cog
noscit. Auditu dm cognoscit. q auditu
ubu dei. & p id credit. Uisu cognoscit theo
logi. q legunt dm in scptis. & philosophi
q speculant ipm in natas. Gustu cognos
cunt soli boni. Psalmista. Gustate & uide
te qm suauis est dms. Et iste ultim mod p
fectissim & cristissim est. Quom di quod
trib modis cognoscit ds. p abnegationem.
ut cu ds n est h ul illd. It p eminentiam.
ut cu in creatura inueniat pccia attribue
da e deo suma pccia. & sic de aliis. It p cau
sam. ut cu p effem puenit ad cognitioem cae.
ul p cognitioem motu puenit ad cogni
one mouentis. Nota qd aia sensu pccp
corporeu p formas imatia. tam pscnte cor
pore. ymaginacione ito corpore similitudi
nes. h est formas abscetas a matia. etiam
absente corpe. Ratione aut corpore natas.
Intellcu spm creati. Intelligentia spm in
creati. Scendiu pccia qd cognoscibilia q

dam se infra rationem. quoda iuxta. qda sup.
 Infra rationem sunt q sensu percipiunt. ut al
 ba. nig. et similia. Iuxta rationem se que
 ratione percipiunt. ut uia. falsa. uisita. ul' mi
 ta. Sup' rationem se q diuina reuelatione q
 phendunt. aut scripturay auctoritate credu
 t. ut res ee psonas. et unu dnm. **De circumscrip**
Vbiqz ds est. et tam nulloqz. **abluare di. p. 104.**
 qa nec abest ulli loco. n' ullo loco capi
 ti. Anglm? Vs est in mundo no inclusus.
 ex' mundu. n' exclusus. Sup' mundu n' cla
 tus. Infra mdum n' deplisus. Ex hys patet
 qd intra omia. qa oia replet. et ubiqz p'sens
 est. It' ex' oia est. qa omnia stinet. n' usqz
 ualeat uariari. S; nota qd h' iposito. extra.
 n' dicit actualē presentiā ad locū. s; potētiā.
 q est dei immittas. q infinitos mōdos possit i
 plere si eēt. It' ipse est sup' omia. qa ipse
 omnib' sup' stat. n' aliqd ei equat. It' infra
 oia. qa cuncta sustinet. et sine ipso nihil sibi
 fuisse potest. Dicim' etiā qd ds ubiqz ē. nō ut
 ipse indigeat reb' qd in eis sit. s; pot' res sui
 indigent. ut p' ei subsistant. Vs enī ante
 mundi g'stitutiōem fuit ubi nē est. uidet
 in se. qm ipse sibi sufficit. p' qd patet solutio
 q'stionis quoda simpliciu. q querit ubi ds
 fuit anteqm mund' fieret. Sciendū aut' qd
 aliqd est i loco circūscriptiue. et diffinitiue.
 ut corp'. aliqd uo diffinitiue. n' circūscripti
 ue ut angls. aliqd uo n' sic. n' sic. ut ds. s;
 h' ideo qa n' indiuiduat p' matiam u' corp'.
 neqz p' supposit' ut angls. Aliqd etiā in loco
 ē partim circūscriptiue. et partim diffinitiue.
 ut corp' xpi sub sacramto. qd est totū s; tota
 hostia. ita qd n' excedit illas formas. et scdm
 h' est ubi circūscriptiue. It' qz sic sub hosti
 a qd nō ubiqz. et ubi quoda diffinitiue.
 Corp' aut' xpi licet n' sit ubiqz cū sic crea
 tā. n' equari possit in hūmōdi creator. in

plurib' tam locis est. id est diuisis hostiis. et
 h' est xpi unioem ei' ad creatore. vnde me
 rito habi' ampl' qm alta creatā. scilicet qd
 in locis plurib' possit ee. Ex p'cedis patet
 qd esse ubiqz simpliciter soli creatori uenit.
 s; i uno loco creati. In plurib' uo locis ee.
 et n' ubiqz uenit corpus ihu xpi. Nota
 qd ds multipliciter est in reb'. p' natam. sic
 ē ubiqz potētiā. p'sentiā. cōtinentiā.
 It' p' grām. sic est in bonis. Ioh's. Q' ma
 ner i me. et ego in eo. h' sero fructū mult'.
 It' p' glām. sic est in rationali ut uirtas.
 In corp' scilicet ut bonitas. In uiscerib'. ut
 potestas. It' p' unione. sic fuit in uero v
 ginis. uniu' humane natē xpi. in sepul
 chro. uniu' carnē xpi. et i infno. anime xp.
 It' ds dicit ee. scilicet alicubi. p' occultoz reue
 lationē. Genesi. Ve dñs est in loco isto et e
 go nesciebam. It' p' excellentē uestigiōem
 representatiōem sic dicit ee in celo. qa ibi maxi
 me reuocet sua potētia. sapientia et bo
 nitas. It' p' natē ydēmitatē. sic est fili'
 in patre. et pat' in filio. et sps scs in uisqz. It'
 p' miracloz opatiōem. Exodi. Uig' dei ē
 hic. It' p' seruatōem et gubnationē. sic
 est in mūdo. It' ds est in seipso. u' alpha
 et o. scdm idem. Vt ubi tunc est; cū p'et
 eū nihil eēt. Tūc ubi nē in se. qm sibi
 sufficit ipse. s; sic cessat q'stio stultozū
 ut sup'. It' ipse est in mundo u' rex i reg
 no. B'nhard'. Vs ubiqz regnat. ubiqz ipat'.
 ubiqz marellas ei' oia replet. impletur
 uniu'ia. It' in anglo ut decore in qntum
 uirtas. et sic' sapor inqntū bonitas. It' in
 ecclia ut pacifamias in domo. vnde illd
 Vobiscū sum usqz ad g'stūmationē scilicet.
 It' in elcis ut libator a malis. et adiutor
 in bonis. vnde B'nhard'. Vs est in creatis
 mirabilis. in hominib' amabil'. in ange

La

his desiderabilis! in scripto incomprehensibilis! in
rebus intollabilis. Itē in rebus ē ut tūc
et horre. Augtū. Qui te dimittit q̄ ut nisi
ate placido ad te uatū. Itē eodē m̄ est in damp-
natis. ut tūc et horre. u. sup. Q̄ te dimittit
q̄ ut n̄ ad te uatū. Nō enī manū dñi potim̄
effugē. Psalmista. Si ascēdo in celū tu illic
es. si descēdo ad infernū ades. Si uo du-
bitat̄ utrū sit d̄s in dyabolo. Sciendū qd̄
quedā s̄ nomina. que important̄ natas
pur̄ s̄ natē. In hys scēdendū est qd̄ d̄s it̄.
S̄ aha p̄ que intelligunt̄ defūmitates ut
dyabol? de quib? n̄ est dicendū qd̄ in sit d̄s.
n̄ addat̄ inquit̄ sp̄s uel aliqd̄ tale. D̄s ē
in anima fideli sicut sponsus in thalamo.
rex in regno. fr̄s in castro. Itē sic magr̄ in
scolis. fons in ortis. lux in teneb̄s. Itē sic
thesaur̄ in ag. vinū in cellario. carbū
cul̄ in aruo. Itē ut māna in archa. si-
gillum in carta. medicina in apotheca. Itē
sic cythara in nūuo. ymago in speculo.
mel in fauo. Itē sic fruct̄ in aruo. oleum
in lampade. lilū in ualle. **De Eternita**
Sicut deus ubiq; n̄ tam aliq; **te di. p̄uy.**
loco p̄tinet. sic et̄nus est. n̄ ullo tempe
mensurat̄. Non enī p̄t̄ et p̄sens tem-
pus. n̄ p̄t̄itū. n̄ fut̄m. Naq; p̄sens tēp̄
manēs eē n̄ hab; q̄a p̄t̄it̄. d̄s aut̄ sēp̄
manet idē. Vnde hylari. Cū n̄ est acci-
dens deo. s; subsistens uitas. et manēs cau-
sa. Similit̄ tēp̄ p̄t̄itū m̄ n̄ est n̄ hab;
eē subsistens. s; de deo dicit̄ in psalmo. Ipsi
p̄t̄unt tu aū p̄manēs. et aū tu n̄ defi-
cient. Eodē m̄ tēp̄ fut̄m n̄ est. s; exp̄-
tatur. d̄s aū sēp̄ est. Vnde gauri. Sola
manens alpha et̄o. sine Alpha et̄o h̄ est
q̄a d̄s est p̄ncipiū sine p̄ncipio. et finis si-
ne fine. Cū enī d̄s om̄ino simplex sit. nō
hab; in se p̄ncipiū contrictans q̄ est causa

corruptionis. Quid aut̄ sit et̄nitas scdm̄
tem. sciendū quod p̄e dicit̄ diuinitas
ne sine p̄ncipio. et sine fine. et sine muta-
bilitate. et scdm̄ h̄ uenit̄ et̄nitas soli diu-
ne natē. in q̄ est. diuinitas imm̄sa. Et ter-
nitas uo scdm̄ et̄mologā dicit̄ q̄s extra
t̄minos. q̄a caret tam inuiali qm̄ fina-
li. Scdm̄ diffinitioem Boetii in lib̄ de sola-
tione. et̄nitas est imm̄nabilis uite tota
siml. et p̄fecta possessio. Ad cui diffinitio-
nis intelligentiā notandū quod in quib-
dam est imm̄nabilitas simplex. quia
ex parte ante. et ex parte post. ut sunt
genātra et corruptibilia. Ad quoz diffin-
tiam p̄nt̄ imm̄nabilis. et bene p̄nt̄ il-
lud p̄negatioem. q̄a simplicia et p̄cipue
diuina nullom̄ meli manifestant̄ qm̄
p̄ remotioem. ut ait̄ dyonisi. et est ratio
q̄a simpliciu eē n̄ potest̄ intellect̄ p̄fē con-
p̄hendē. et ideo ex negationib; eoz que ab ip̄o
remanent̄ manu ducit̄ intellect̄ ad ea aliq;
lit̄ cognoscenda. Itē in quibdam ē imm̄-
nabilitas eēntie. s; n̄ uite. ut in corporeb;
celestib;. Ad quoz diffinitiam addit̄ uite. de
deo aut̄ dicit̄ Augtū. Qd̄ sol̄ dicit̄ habere
imortalitatem. in om̄i enī mutabili natā
n̄nulla mors ipsa ē mutatio. q̄a facit̄ i ea
aliqd̄ esse qd̄ p̄us erat. Vnde homo q̄ndō
nascit̄ quodam̄ incipit̄ mori. In quibdam
ē imm̄nabilitas uite. s; cū meliā. et mis-
ericordie. ut in demonib; et dāpnatis. Ad q̄
diffinitiam addit̄ in cuī intellectu ē uen-
ditas felicitatis. tunc enī possessio alieui
habere rei. cū ad libitū habet̄. In quibdam
ē imm̄nabilitas uite possessio. s; tam nō
tota. ut in hominib; bonis ante iudicium.
quoz est beatitudo scdm̄ partē anime. et
nō corp̄s. Ad quoz diffinitiam d̄r̄ tota.
q̄a totū nō est dimmutū. s; nihil est

octo. In quibusdam est immutabilitas vite
 possessio tota. ut in angelis beatis ante iu-
 diciū. quia scdm totā sui substantiā fel-
 citate habent. & immutabile vitā. Et tamē
 n̄ siml. cū aliqua sit eis successio reuelatio-
 ni. & gaudior. ad quorū diffēntiam ponit
 siml. Itē in quibusdam ē immutabilitas vi-
 te. possessio tota simul. Et tamē n̄ p̄fca eo m̄
 q̄nos dicim̄ p̄fectū nullo indigens. sic est
 in anglis. & hōibus beatis post iudiciū. ad
 quorū diffēntiā addit̄ p̄fecta. id est nullo
 indigēs ad suū iū esse. Patet ex predicta
 diffinitione. qd̄ p̄ditiones tres ponunt̄ ibi.
 q̄ sunt inseparabiles ab eternitate increata. q̄
 deus ē scilicet; immutabilitas. ibi. immutabi-
 lis vite tota simul possessio. Itē inuariabili-
 tas. ibi. tota simul. nō enī uariabile ē totū
 simul. Itē simplicitas. ibi. p̄fecta. Illud enī si-
 me p̄fca est. cui n̄ est possibilis aliq̄ additio.
 P̄mum separāt̄ d̄s ab omī corruptibili.
 P̄ scdm ab oī uariabili. p̄ scdm ab oī com-
 posito. Igit̄ nota illud qd̄ p̄ncipio & fine
 caret. dicit̄ etiā. ut d̄s. cui ēē intinuatū
 est. Et q̄ habent̄ p̄ncipiū & fine caret dicit̄
 ē p̄petua. ut angeli & hōies. Que uō p̄nci-
 pium & fine habent dicit̄ temporalia. uō
 s̄ corruptibilia. uegetabilia. & sensibilia
 bruta. **De Incomutabilitate dei. xviii.**
Immutabilis est d̄s & imutabilis. Et in-
 comutabilis. q̄a n̄ cadit in eū mot̄ acci-
 dentalis. id est augmentum. Leo p̄. Simpli-
 a diuinitatis nature nihil addi. ul' mi-
 nui potest. q̄a semp̄ ē qd̄ est. Itē n̄ dimi-
 nutio. Malachie. Ego d̄s. & nō mutor. Itē
 n̄ altatio. Jacobi. Apud qm̄ n̄ est t̄nsmuta-
 tio. n̄ uicissitudinis obubratio. Itē n̄ scdm
 locū mutatio. q̄a ubiq̄ p̄fens est. Maras.
 Celū et terram ego impleo. Immutabilis
 aut̄ est. q̄a n̄ cadit in eū mot̄ substanti-

alis. qui est de n̄ esse. ad eē. ut ē genatio. q̄
 a uicū n̄ habuit. n̄ ille q̄ est de eē. ad nō
 eē. ut corruptio. q̄a fine habebit. Illud enī
 solū in nihil est inibile. qd̄ est de nihilo. Et
 etiā immutabilis ex eo qd̄ n̄ cadit in eum
 mot̄ ex opatione. n̄a solū deo menit̄ i opa-
 tione q̄etum eē. Vnde Boetius. Stabilis. q̄a
 manens. dat cuncta moui. Vnde q̄ndo re-
 aliq̄m d̄s facit. tunc n̄ fit in ipso deo mu-
 tatio. Et in re c̄ca qm̄ opat̄. Qd̄ aut̄ deus
 fec̄ predicari subūfioem nūme. & p̄dicē
 mortē ezechie. quorū neutriū accidit. in ta-
 lib' n̄ mutauit d̄s filii qd̄ ab etno secum
 habuit. q̄a nūme subūfenda erat scdm me-
 rita. & ezechia mortuus scdm causas infi-
 ores. Sed h̄ n̄ impofuer̄ diuine p̄teal. necel-
 sitate. Itē tripliciter distinguit̄ mot̄. scilicet
 natalis. uolent̄. & uoluntari. Natalis est.
 q̄ natalit̄ tendit̄ res ad locū p̄pium. Motus
 aut̄ uolent̄ est. q̄ndo res argunt̄ eē ext̄ lo-
 cum suū. S; mot̄ uoluntari est. ut i ani-
 bus q̄ currit. & comedit. ul' opant̄. Et iste mot̄
 est medi' int̄ motū natalem. & uolentū. q̄a
 partim est natalis. scilicet; inq̄ntū uoluntas
 iungit̄ actui. sic causa effectui suo. Item
 partim est uolent̄. inq̄ntū mouent̄ memb̄
 ita motū suū natalem. p̄ qd̄ etiā lassan-
 t̄ q̄ ex motū nūq̄m lassant̄. Igit̄ p̄mo in
 mot̄ n̄ est in deo. scdm natalis. & h̄ p̄ q̄uorū
 rationes. Prima ē quia omnis mot̄ ē ad
 q̄etum. & p̄ indigentia. ut dicit̄ philoso-
 phus. Et deus nulli eget. Secūda est. cū sit ubi
 q̄ n̄ habet necesse de loco ad locū moui. Ter-
 tia est. q̄a in eo n̄ est ḡuitas ul' leuitas. p̄
 t̄ qd̄ sursum ul' deorsū moueat. Quarta est. q̄a
 cū d̄s in seipso semp̄ maneat. n̄ habet necel-
 se locū p̄pium. & sibi natalem ext̄ se querē.
 sic alte create. Itē scdm in n̄ mouet̄ scilicet; mo-
 tu uolento. q̄a n̄ fit ei uolentia. Job. Si

In quibusdam est immutabilitas vite
 possessio tota. ut in angelis beatis ante iudiciū.

fortitudo querit. robustissim' est. Itē cō
m' n' mouet. scilicet uoluntarie. q̄a in opatio
ne n' lassat. ut aīalta. p̄terea n'ra mens est
instabilis. q̄a in p̄ficiō. in deficit. in remi
niscim. in obliuiscim. in nolum. in nolum.
in diffisis cogitationib'. et affectionib'. atq̄
q̄lib' huc. illucq̄ uagam'. Itē autē habet
se semp' equalit'. et imobilit'. Itē est alius
mot' circularis. ali' rect'. ali' obliquus. Cir
cularis mot' est corpor' supior' p̄ ut firma
mētum. mouet. n' scdm substantiā. s; scdm
formā. ut dicit philosoph' h' est dicit q̄a n'
mouet' ad locū. s; in loco. Mot' autē rectu'
ē sicut sū ul' deorsum. scdm qd' corpora infio
ra mouent' p̄p' leuitatē ul' ḡuitatē. Mo
tus autē obliq' composi' est. ex circula
ri et recto. unde qd' flectit' hab; a motu c
culari. qd' uoluntarie mouet' hab; a re
cto. In illo autē istorū modor' mouet' d's. q̄a
p̄p'itates istor' motuū nō ueniunt' ei.
Possum' tamē dicit' qd' isti mot' dō ueniūt'
mystice. ut dicat' moueri motu circulari.
omnia regendo et gubnando. Itē motu re
cto. bonos remunerando. Itē motu obliq'. p̄u
sios a p̄ccis mundando. Itē in poss; dicit'
qd' mouet' d's motu natural'. q' scilicet in
clita bonitate omib' creatis. p̄ tactu eay se
municat. Itē motu uolentio. q' p̄ccōres
dāpnat. Itē motu uoluntario. quo cūcta
mētē ḡseruat. Sic potest expom dictum
philosophor' q' assignat motū a cent' ad
centrū. et circa centrū. quoniā d's
mouet' ad centrū. incarnatione. a cent'.
in ascensione. t̄ca centrū. in p̄dicatiōe.
p̄p' h' et hys similia dicit' in lib' Sapientie
Sp̄s sc̄s mobilis et stabilis. Mobilis est
q̄a facit' sc̄s mobiles ad opandū. et p̄fi
cē in bono. Stabilis autē q̄a dat' in bono
p̄seruare. Vel mobilis in ma'. Stabilis i

patiā. Vel mobilis i actiuis. Stabilis i mem
platiuis. ul' mobilis i alijs sc̄s. Stabilis i
xp̄o. **Ysaías.** Reijcet' sup' eū spiritus
dñi. Scendū qd' opationes quedā attrib
unt' deo scdm casualitatē et cēntiā. ut
scire. quedā scdm causalitatē et n' essentiā.
ut comedē curte. quedā cēntiā n' causa
litate. ut creare ul' iustificare. auctoriza
re. quedā n' sic. n' sic ut p̄care ul' mentiri.
Simplex est d's. **De Simplicitate di.**
et angl's. et anima. s; diffēnter. **xx.**
quia in deo idem est. qd' est. et quo ē. et h' est
p̄fecta simplicitas. **Bernard'.** Sola incarnata
natā uendicat sibi hanc simplicitatē.
ut n' aliud et aliud. alibi. et alibi. m' et m'
inueniat' in eo. Sempe qd' habet. et quod
est. semp' et uno m' est. S; in angelo et ani
ma diffēnt' qd' est. et q' est. et ideo ē ibi quedā
altitas et p̄positio. licet ibi dñfisiō n' sit qn
titatis. Unde **Mercur'.** In sup' celest' ē un
tas. in celesti altitas. in subcelesti pluralitas.
Simplex est itaq; d's in cēntiā. q̄a nihil ei
accidens eē potest. imo p̄fca simplicitas ibi
ē. cum n' sit passibilis additio ibi. q̄a qd' est
est in deo. d's est. Unde **leo papa.** Simpliciter
diuinitatis natē nihil addi ul' minui potest
q̄a semp' ē qd' est. cui p̄p'um ē. cui sempitern
num ē esse. cui idem est uiuē et intelligē. **Ve**
runtamē multiplex est in donis q̄a scdm
ap̄lm. alij dat' s̄mo sapientie. alij s̄mo sc̄e. et c.
Jacobi. Omē datus optimū. et omē donū p̄
factū desursū est. descendēs a pat' luminū.
Non est in deo p̄positio partū intēglū.
ut in domo. n' partū potentialū. ut in
anima. n' genis. n' diffēntiaz. ut in spe
cie. n' matie. n' forme. ut in corporib'. n' ca
cuationis unitatū. ut in numō. n' quid
est. n' quo ē. ut in angelo. n' substantie
et accidentis ut i iudicio. n' substantie

corporee. n̄ incorporee ut in hoīe. de hys
 Bnard. Nō partib' constat d̄s ut corp' nō
 attributis distat. ut aīa n̄ forma subst̄at u'
 om̄e qd̄ seīn est. Ad qm̄ etiā ostendit' ratiōe.
 q̄a cū om̄e compositū sit postius sius po-
 tentib' n̄ p̄mo qd̄qm̄ sit p̄us. op̄eret d̄m
 q̄p̄mū est p̄ncipiū. n̄ esse p̄positū. Preterea
 nullū compositū est suū totū eē. V̄s igit'
 cū sit suū eē. n̄ erit p̄posit'. Bnhard. Nō est
 foemat' d̄s. foema ē n̄ effectus ē d̄s. effectus
 o est. Nō est p̄posit' d̄s. simplex est. **De Ex-**
cellētia dignitatis excellētia di. xxi.
Excellētia est tanta qd̄ de deo mens co-
 gitans deficit. cū sit incomphensibilis. sent'
 cū nō p̄cipit cū sit inuisibilis. lingua cū nō
 explicat. cū sit ineffabilis. temp' nō m̄surat
 cū. cū sit inimitabilis. loc' eum n̄ capit. cū
 sit ināscriptibilis. Scriptura n̄ explicat eū.
 cū sit inestimabilis. iūctus n̄ attingit eū. cū
 ē inaccessibilis. Desidia & uota t̄ngredit'. cum
 sit incomparabilis. & beunt' om̄is creatā ad
 eū parata defectū habz. q̄a finiti ad infinitū
 nlla est p̄portio. **Ecce** patet qd̄ excellētia
 diuina nullo eḡt. q̄a ip̄se sibi sufficiens
 sūme bon' est. n̄ enī indiget corpore ut sit. n̄
 loco ubi. l' alicubi. n̄ temp'e. ut aliquid. n̄ cau-
 sa. u' aliunde. n̄ forma ut mat'ia. n̄ subiec-
 to in q̄ subst̄at. ul' cui assistat. S̄t & alia que
 soli diuine maiestati inueniūt. & nulli alie
 creatē. in quib' excellētia sue dignitatis ap-
 parer. sic eē omnipotentē. omnia scientē. quia
 cognoscit omnia p̄sentia. p̄tita. & futā. &
 oia singularia simul actu. sol' cognoscit ea
 q̄ subsunt libo arbitrio. & cogitatioēs hoīm
 solus cognoscit seipm̄. Itē ad ip̄m solū p̄tin-
 ubiqz p̄sentem eē. res creare. iūstanti opa-
 ri. in opatione q̄ctum eē. miracula facē ex
 auctoritate. de qualibz creatā facē qd̄ uult.
 uoluntatē hoīs cogē. iūctu oculi mortuos

suscitare. ec̄ime anime illabi. p̄ca dimitte.
 grām infunde. in igne p̄petuo corp' suare.
Qndo aliqd̄ creat' inuenit. qd̄ p̄cipit creatōi.
 tunc excellēti' de deo d̄r. ut si in creatā est po-
 tentia. sūma in deo sit potē. Si sapientia in
 ip̄so sit sūma sapientia. & sic de alijs. Vnde et
 huūmodi dicunt' de deo in sup̄latiōe. p̄t' qd̄
 d̄r potentissim'. uirtutissim'. p̄fectissim'. sapientis-
 sim'. optim'. pulcherrim'. dulcissim'. misericordis-
 sim'. altissim'. amantissim'. mirabilissim'. desi-
 dantissim'. ditissim'. uacissim'. fidelissim'. & sic
 de alijs. Auḡtin'. in lib' de inuitate. Oportet ut
 sūme uiuē. & cuncta sentire atqz intelligere
 & mori. & corūpi. mutari qz nō posse. n̄ corp' eē
 ē sp̄m eē omnipotentissimū. uirtutissimū. specio-
 sistim'. optim'. beatissim'. fatēam. Potest & p̄et
 auctoritatē ratio assignari. qd̄ bona s̄ excellen-
 ti' in deo qm̄ in creatura. q̄a semp' aliqd̄ ē nobi-
 li' in causa qm̄ in causato. Videm' etiā qd̄ aq̄
 purior ē in fonte. qm̄ in riuo. Nady qz solis s̄
 lucidiores in ip̄so sole qm̄ in aere. & dulcedo ē
 maior in melle qm̄ in mellito. **De Notion-**
ibus. v. xxij.
Notiones s̄t q̄m̄ uidet. paternitas. v. xxij.
 filiatio. p̄cessio. inascibilitas. inuinitas
 sp̄uatio. Prima est pat̄s. sc̄da filij. t̄tia sp̄s sc̄i.
 q̄rta pat̄s. q̄nta pat̄s & filij. Ex quib' patet
 qd̄ tres notiones insunt pat̄. due filio. vna
 sp̄i sc̄i. Tres p̄me tantū notiones dicunt'
 p̄sonales. eo qd̄ p̄sonas faciant. & eas. p̄e dis-
 tinguant. & ille sole. tres unitates cum p̄so-
 naz. quib' p̄sone dicunt' tres. Vnde h̄c. pat̄
 p̄les habeat. p̄petates. tam pat̄ paternitate tā-
 tum. un' est. vn' enī paternitate ē indiuis'
 in se. & diuersus ab alijs. Inascibilitas autē
 est in patre. & sumit' p̄uatiue. eo qd̄ ip̄s sit
 a nullo. & tantū patre notificat. sic ovis nō
 signata p̄ h' ip̄m distinguit' a signatis. Si
 mult' inuinitas sp̄uatio. est una notio. & illa
 unitas est in patre & filio. & ē distincta ab

omni alia notione. **N**otandum igitur quod ipse lo-
quendo tres proprietates personales scilicet: patri-
tas, filiatio, processio. quia personales, proprietates est
quod vni soli uenit persone et ea ab omni alia
re distinguit. Relationes uero quatuor sunt.
quia una est patris ad filium. scilicet: paternitas. al-
ia est conuersio scilicet: filiatio. tertia est patris et fi-
lij ad spiritum sanctum. scilicet: inuicem spiratio. quarta
est conuersio. scilicet: processio. Notiones autem sunt
quinque quia quilibet relatio est notio. et preterea in-
nascibilitas quod patris uenit per uariationem re-
lationis ad aliud principium. Notiones ha-
bent multa nomina. Dicuntur enim notiones
quia personas notificant. dicuntur et distinc-
tiones quia personas distinguunt. Item relatio-
nes quia persone per eas ad inuicem referuntur.
Dicuntur proprietates quia ipse in se personis. No-
ta regula notionum. Nulla notio de alio pre-
dicat. Item quilibet notio est illa persona cui in-
est. Item quilibet notio est essentia diuina uel
deus. Item omnes notiones sunt una essentia.
Item nulla notio inest diuine essentie ut dis-
tinguat eam. quia ipsa non distinguit non dis-
tinguit. Item notiones simpliciter abstractiue
predicant de essentia. et non simpliciter concretiue.
Vnde bene dicitur: essentia est paternitas. et non
dicitur: essentia est generans. Item notio importat
dignitatem. Item supposita notione. non suppo-
nitur persona. quia aliquid uenit notioni quod
non uenit persone. Notionem enim ipse uenit
distinguitur persone uero distinguitur. **De Homi-**
Omnino nomen quod de deo dicitur. **uobis diuinus. xxiiij.**
aut est centrale. aut est personale. aut
notionale. Essentialium quedam sunt substantia
tua ut deus. deitas. creator. et similia. Quedam
uero sunt adiectiua. ut cinus. bonus. immen-
sus. et similia. Personalia sunt pater et filius. et spiritus
sanctus. Notionalia sunt ut paternitas. inuicem scri-
bitas. et huiusmodi. De his notandum quod

nomen essentiale substantiuum et abstractiuum, per
persona nullo modo potest trahi ad supponendum.
Vnde falsum sunt hec essentia genuit
essentiam. uel deitas deitate. et secreta licet cen-
tralia sunt. trahi possunt ad supponendum per perso-
na. et huiusmodi notionalia uel propositiones notio-
nales. Vnde uel sunt deus genuit deum. creator cre-
ator. uel deus de deo. Similiter de nominibus que me-
dia sunt. ut lumen de lumine. Item huiusmodi nomen sapien-
tia licet abstractiuum sit. tamen potest ex usu su-
mi quasi concretum. ut sapientia de sapientia.
Essentialium autem adiectiua quedam predicant pure
diuinam essentiam. ut bonus et ens. quedam diuinam
essentiam notando per uariationem principii. et finis
uel eternus. uel esse mensuram localis ut immensus. Quedam
principaliter significant diuinam essentiam. et
notant effectum in creatura. in actu ut iustificat.
creatur. uel in habitu ut iustus. misericors. uel in
persona ut omnipotens. Sunt quedam uerba quorum non signifi-
catio. non modus significandi uenit deo. ut
currere. ambulare. Quedam sunt quorum signifi-
catio uenit deo. et non modus significandi. uel crea-
re. facere. Quedam uero sunt quorum significatio et
modus significandi deo uenit ut patet in
uoluntate. lib. Exodus. Quod est. misit me. Nota quod
omnia que sunt perfectionis de deo uel dicuntur.
que autem sunt imperfectionis. aut non dicuntur.
aut secundum assumptionem humane nature dicitur
uero. aut translative. Item in diuinis sunt modi pre-
dicandi. scilicet per modum substantie et relationis
et substantia tenet unitatem. et relatio multi-
plicat trinitatem. Nomina uero quedam dicuntur de
deo centraliter. ut dominus. et misericors. que connotant
effectum increatum. secundum habitum. Quedam tem-
poraliter ut dominator. et miserator. que connotant ef-
fectum in actu. Quedam pluraliter. ut persone. que
dam singulariter. ut deus. quedam ipse ut proprietates
personarum. quedam appiuate ut sapientia. potentia.
quedam positue ut iustus. quedam per uariationem ut i

mortalis. et h' magis ppe dicunt de deo qm po
 fitua. q'a meli' dicit de deo quid n' sit. qm qd
 sit. quedā translatiue sūt que symbolice de
 deo dicunt. ut agn' leo. quedā colica ut in
 tas. tuis. q'dam relatiue ut equalis. similis.
 quedā relatiue ad creatas ut creator. refugit
 um. et h' nomina n' dicunt de relatione. ad a
 liud. s; alioz ad d'm. Quo s' pncipalit' nomina
 scilicet q' est. et tonū. P' p'mū significat' eē dei ab
 solutū in se. et sic s'iderat' ut infinitū. q'd dicit
 substantiā infinitā. cū sit nomen infinitū. P'
 s'cōm notat' esse diuinū ut causa. sicut enī d's
 omnia p' bonitātē suā. In theologia supponit'
 q'd. et h' p' hęc noīa essentialia. ut d's. deitas.
 potentia. et essentia. nata. Itē supponit' q's.
 cū supponit' p'sona. Itē supponit' que. cū
 supponit' notio. Itē p' neutriū gen' supponit'
 substantia diuina. p' masculinū p'sona. p' femi
 ninū notio. It' patet q'd nō debet in ymno
 cantari. vñ pat'. s; unū pat' cū filio. q'a pa
 t' et fil. n' sūt in p'sona. s; unū in substantia.

Nihil digne ul' **Q**d deus est ineffabi
 l' dicit potest de deo p' **us. xxv.**
 et excellentiā. Nō enī p' noīa de deo ppe loq'
 m. q'a nomina significant substantiā cū
 qualitate. et ita intellig' compositio forme e'
 matia. que in deo n' est. n' p' p'noīa quia de
 deo dicta. carent demonstratione. Nō enī pote'
 ibi esse demonstratio ad sensū. cū sit incorpo
 reus. n' demonstratio ad intellectū. cū sit incor
 porabilis. Si ergo dicit' q'd huiusmodi p'noīa
 s'cōm p'sciant' si cadant a demonstratione et
 relatione casta sūt. et uana. Dicendū q'd e' ibi
 demonstratio ad fidē. Itē etia' p' uerba que cū
 modis. et formis. et temporib'. sine agendi ul'
 patiendi significata sunt. s; talia n' cadūt
 in d'm. Itē p' participia cū s'cōntur natam
 noīs et ubi. Itē p' alias partes orationis. q'a
 n' sūt subicibiles ul' predicabiles. Ex hys patet

qd nō possum' notificare p' distinctionē. s;
 qualitatiq; p' circūlotionē. vnde Bernhard'.
 Qd est d's. ex quo omnia. p' qm oīa. in quo
 oīa. quid est d's. q' nihil meli' cogitari potest.
 Iud est d's. uoluntas omīps. beniuolentis
 fina virt'. etnū lumen. incommutabilis ra
 tio. sūma beatitudo. inuisibilis et inaccessibilis
 in se. in suis spectabilis. et sol' inuabilis. Mul
 tis modis asserit' aliqd de deo. Penno p' na
 turalē rationē. que dicit' q'd un' deus ē.
 remunerator bonoz. et punitor maloz. Sedo
 p' fidem. qua dicim' d'm esse unū in substā
 tia. et innum in p'sonis. Tercio p' sacram scrip
 tām. Quarto p' rationes pbabiles. Quinto p' pre
 dicationē extiozem. s; hys modis duob' ul
 timis nō est inuendū. nisi habeant fir
 mitatē ab aliq' tūm p'cedoz. Et enī regla.
 q'd quicūq; asserit' aliquid de deo. q'd nō est
 sibi etum p' rationē naturalē. ul' p' fidē. ul'
 p' sacram scriptām. presumit' et p'cat. **De yde**

Videe rerū. et exemplar. **us. et lib' vix. xxv.**
 et rationes sic sūt in deo. q'd ydea impo
 rat causā efficientē. p' formē effectū. s; exem
 plar. causam formale. ratio iū. causā fina
 lem. Vñ enī omnū rerū est p'ncipiū a q'
 sunt. et forma exemplaris ad cui' p'imagina
 tionē sunt. et finis ad qm sūt. It' ita sic differit.
 a se. q'd exemplar unū ē. q'a exemplar p'notā
 causalitātē. causata iū in causa unū sūt. s; ra
 tionēs et ydee sūt plēs. q'a ista respectu rerū
 dicunt'. Sunt itaq; plures ydee. q'a notant
 cognitioem. Cognoscibilia aut' distinguit'
 et cognoscēte. Similit' et rationes in deo sūt
 plures. q'a singula creata sūt p' p'is rationib'.
 Absurdū enī dicit' ut ait Augustin'. equum ea
 ratione creatum. q' hominē. Dicendū ergo
 q'd licet rationes in deo et ydee sint una uita'
 et una lux. et eēntia. dicunt' tamē plures ran
 ones et ydee p' pluralitātē ydeator. cui' eē

plum habem' in nat'is. Videm' eni' qd omnes
linee circuli uniu'nt' in cent' remote aut
differt' a circulo ab inuic'. S' aut' ydce u' dicitur
Aug'm' forme pncipales reru' que di
uina intelligentia p'ntent'. Dicendū igit'
qd sic in mte artificis p'us est forma rei qm
creat' inopi' sic ydce reru' ante mundi cōsti
tutionē in mte creatoris erant. Nō eni' ex
se aliqd inspicebat. scdm qd mūdū faceret.
Ex h' patet qd omnis creatā p'us in deo exi
tit. qm in se ipsa. vnde cū ab eo p' creationē
p'cessit. ab ipso quodam distare cepit. Vnde
rationalis creatā ad ipm redire debz. cui
p'mo iuncta fuit. etiā ante qm esset. h' p'
ydeas. que n' aliud qm ipse d's s't. et erat.
Sic aut' ad locū unde exeunt flumina reu
tunt'. Res p'nt' in deo dicunt' uita' que
importat rationē boni. Iohes. Qd factum
est in ipso uita erat. Dicunt' etiā lux. que
importat rationē uerū. Aug'm' sup' Genesi.
Creat' in deo sunt lux. h' aut' ideo dicunt'
quia n' sunt mala. neq' falsa. Differentia ē
int' exemplar. et libru' uite. et speculū. Exe
plar nāq' respectu reru' ut occurrunt. lib
uite respectu reru' ut redeunt. S' speculū
respectu reru' ut essentū. De lib' uite sic
dicit hugo de scō victore. lib' uite ē cuius
origo etna. incorruptibilis ecētia. cogni
tio uita. sc'ptura indelibilis. inspectio de
sidabilis. doctrina facilis. scientia dulcis.
p'funditas inp'scrutabilis. u'ba inuincibi
lia. tam' unū u'bum o'ia. Anima uō mox
h' loq'ndo multiplicat' est in deo. Sicut ra
mus in arbore. apis in flore. nauis in lito
re. fessus in thalamo. thesaur' in agro.
sc'ptura in lib'. obsessus in castro. auclā
in nido. p'ncis in riuo. quelibet res in su
o p'po. Stella in firmamento. ymago in specu
lo. cera in sigillo. gēma in auro. mel in

fauo. **De Approprians** diuina naturis uel
omnibus omnibus personis equaliter con
tinentur. appropriatur tam pat' potentia.
filio sapientia. bonitas spūi scō. h' est. p'
ē exclusionē carnalis intellectus. ne videlicet
pat' ratione antiquitatis credat' impotēs. et
ne fil' ratione iuuentis credat' insipientis.
et ne sp's scō ratione impetuositatis credat'
et ridel'. h' ratio p'inet ad simplices. Alia p'
tinet ad sapientes. qā potentia naturalit' p'
cedit sapentiā. intellect' bonā uoluntate.
De attributis itaq' est loq' dupliciter. aut
scdm rem. sic omnino unū uel idem s't. n' app'
pant'. aut scdm rationē. sic eor' quedā ap
pant'. quedā nō. Nam appropriatio n' est ali
ud qm special' attributio. ratione altui cō
formitatis cū ipso illi p'sone. Sic habet si
militudine potentia cū patre. q' est pnci
pium utile. et sapientia cū u'bo. et bonitas
cū amore. P'cedam appropriatiōem habet con
suetudo scripturē. qd o'ia manifestan
na potentie. pat' attribuit. sapentiā. fi
lio. bonitā. spūi scō. **Aylari.** Alia appropia
tio talis ē. etnitas in patre. qā n' habet pnci
cipiū inceptions. n' pncipiū ecēdi ab alio.
Species in ymagine. id est in u'bo. qā sūme
pulchri. usus in u'bum. id ē in spūi scō. qā
sūme p'ficiūm. et ymunicatiū. **Itud p'**
alia u'ba insinuat Aug'm'. In patre uni
tas. in filio cōlitas. i' spūi scō unitatis
equalitatis q' connexio. **Comuenit** autē
pat' unitas. qā sic unitas a nullo descen
dit. et omnis pluralitas ab ea defluit. sic
d's pat' a nullo ē. et alie p'sone ab ipso sūt.
P'ceda sic unitas de se gignit unitatē.
ita pat' de se gignit altm se. id est filium.
In filio aut' dicit' eē equalitas. qā equat'
pat' n' solum in potentia. sapientia. et

bonitate: s. etiam in h. quia sic pat. dat sua
bonitate alii p. sone. sic et fili. In sp. scō au
est unitatis equalitatis q. m. x. qui est a
mor amloy scilz patris et filii. Itē quarta app
patio est qd in patre est ratio pncipandi et
originandi. q. a sūme pncipiū. In filio rō
ratio exemplandi. q. a sūme pulchrit. In spū
scō ratio facendi q. a sūme p. sicuti et bonū.

Potentia dei. *De potentia di. xxvii.*
duplex ē. scilz absoluta et ordinata.
Multa potest pmo in que nō potest scō in
q. multa sū sunt sive potentie. que nō sub
sunt sibi. ut ordinate face post. Vt potest
oīa omnib. modis. q. a potest p. ducē nō ens
ē esse. et h. p. creatiōem. Itē potest ex incōple
to p. letū face. et h. p. p. pagationē. Itē potest
mutare unū completū. in aliud p. letum.
sic patet in t. n. s. t. a. n. c. i. a. c. e. p. a. m. i. s. in corp. u. s.
x. p. i. De talib. dicit Augustin. Veni deo aliqd
posse. et nos intellige nō posse. Potentia dei
apparuit in mundi incio. in medio. et in fine.
In principio quidē quia res de nihilo creantur.
In medio autē. q. a ne res in nihilo stantur.
sua potentia ipse continet. In fine uo. q. a
mortuos in via celsitate suscitabit. Apparuit
q. a dei potentia in reb. spūalib. q. a cū dya
bol. habeat potestatem in nob. imitandi sen
suum. et fantasmam. angls ē potestatem habeat
super sensū. et sup. intellectū inmutandi. sol.
d. s. habet potestatem nō solū sup. h. ta. s. potest
etiam mutare uoluntatem. Augustin. Deus
nos p. uent. n. u. d. m. et sequitur ne frust. uel
mus. Licet d. s. sit om. p. s. n. tam. attribumt
ei actus culpabiles. ut n. t. r. i. et male uelle.
n. penales. ut metuere. et dolere. n. corporales.
ut dormire. comedere. ambulare. n. forte t. n. t.
sumptue. n. actus ino. u. e. n. i. e. n. s. q. possunt
ē t. p. l. i. c. i. t. p. r. i. m. o. si aliqs actus cont. d. i. c. a. t.
diuine potentie. ut ē face. m. a. i. o. r. e. s. e. s. e. s. c. o.

si cont. d. i. c. a. t. u. n. t. a. t. i. e. t. ut est face. aliqd si
mul. ē. et n. ē. u. l. qd p. e. c. c. i. t. u. m. s. i. c. f. i. c. i. u. m.
Tercio si cont. d. i. c. a. t. e. t. b. o. n. i. t. a. t. i. u. t. d. a. p. n. a. r. e.
p. e. t. r. i. i. et saluare iudā. de hys d. n. s. h. e. l. m. ?
Adhibet inueniens etiā m. i. n. i. m. u. m. i. m. p. o. s. s. i. b. i. l. e.
est apud d. m. h. o. r. a. u. t. h. e. s. t. r. a. t. i. o. q. a.
potentia d. i. c. i. s. i. t. p. e. f. e. c. t. i. s. s. i. m. a. n. ē. e. s. t. d. e. n. i. h. i. l. o.
n. s. u. p. a. l. i. q. n. e. g. e. t. a. l. i. q. Vnde n. potest
deficere peccando. n. succubere paciendo. n. q. e.
subsidiū in temporah. querendo. ac p. h. c. n. i.
culpabilita. n. penalia. n. ma. t. r. i. a. l. i. a. p. o. t. e. s. t. ?
Sicendū q. quod d. s. potest oīa. u. l. p. s. e. u. l.
p. c. r. e. a. t. i. o. n. e. M. a. d. d. i. c. o. o. m. n. i. a. q. p. o. s. s. e. ē. p. u. r. e.
potentie. h. i. d. e. o. d. i. c. o. q. a. p. o. s. s. e. p. e. c. c. a. r. e. n. ē. e. s. t.
potentie. s. i. n. f. i. r. m. i. t. a. t. i. s. D. e. o. a. u. t. e. p. o. t. e. s. t.
p. e. f. e. c. t. u. p. o. s. s. e. et p. e. f. e. c. t. u. d. i. u. n. u. m. D. e. q. u. o. d. y. o.
n. i. s. t. A. n. a. t. i. o. e. s. t. n. p. e. t. o. r. e. x. c. e. s. s. i. u. s. t. a. n. t. i. i.
s. o. m. n. i. u. p. u. l. c. h. r. o. r. u. m. et b. o. n. o. r. u. o. i. m. o. d. a. et p.
f. e. c. t. a. p. o. s. s. e. s. s. i. o. f. i. r. m. a. et n. u. a. l. e. n. s. c. a. d. e. r. e.
f. o. r. t. i. t. u. d. o. N. o. t. a. n. d. u. q. d. q. u. e. d. a. m. o. p. a. t. i. o.
n. e. s. a. t. t. r. i. b. u. m. t. d. e. o. s. e. d. i. m. c. a. u. s. a. l. i. t. a. t. e. et e. e. n. t.
a. m. u. s. e. n. t. e. Q. u. e. d. a. s. e. d. i. m. c. a. u. s. a. l. i. t. a. t. e. et n. o.
e. e. n. t. i. a. m. u. t. c. o. m. e. d. e. c. u. r. r. e. q. u. e. d. a. s. e. d. i. m.
e. e. n. t. i. a. m. et n. c. a. u. s. a. l. i. t. a. t. e. u. t. c. r. e. a. r. e. i. n. s. t. i. f. i. c. a.
r. e. Q. u. e. d. a. n. e. c. s. i. c. n. s. i. c. e. i. a. t. t. r. i. b. u. m. t. u. t. p. e. c. c. a. r. e.

Potentia sunt miracula. *De uirtute miraculorum.*
De miraculis est agendum. Augustin. illud uo
cat miraculū. quodq. arduū. u. l. i. n. s. o. l. u. t. u. m.
sup. sp. u. l. f. a. c. i. l. i. t. a. t. e. a. d. m. i. r. a. n. t. i. s. a. p. p. a. r. e. t. A. d.
h. qd aliqd sit miraculū. q. u. o. r. c. o. n. t. r. i. u. n. t. ?
Primo. qd sit a deo. scō qd sit ex p. e. x. i. s. t. e. n. t. i. a.
n. a. t. e. c. o. n. t. r. a. c. u. i. o. r. d. i. n. e. f. i. a. t. T. e. r. c. i. u. q. d.
sit euidens. quartū. qd ad fidei sit rob. o. r. a. t. i. o. n. e.
Vnde si aliqd istor. q. u. a. t. i. o. e. d. e. f. i. u. i. t. m. i.
r. u. m. p. o. t. e. s. t. d. i. c. i. et n. m. i. r. a. c. u. l. u. m. N. o. t. a. q. d.
q. u. e. d. a. s. t. s. u. p. n. a. t. u. r. a. m. q. u. e. d. a. c. o. n. t. n. a. t. u. r. a. m. q.
d. a. m. p. r. e. t. n. a. t. u. r. a. m. S. u. p. n. a. t. u. r. a. s. u. n. t. u. l. l. a. q. b.
n. ē. s. i. m. i. l. e. i. n. n. a. t. u. r. a. n. e. c. e. t. i. a. m. i. n. p. o. t. e. n. t. i. a. n. a.

ture sic virgine parit. Cont' naturā uero
fiunt q̄ fiunt usu iura natē. tam timna
tur ad forme nature sicut ceci illumina
tio. **S** natam fiunt. q̄ fiunt ordine simili
natē. n̄ tam p̄ncipiū natē. ut imitati
one uirgax in serpentes. q̄ illd̄ p̄ci' habz
fieri ordine natē. natam p̄ncipiū natē p̄
longā putrefōnem. cum ibi eēt rariōes
seminales. Vm tam quia n̄ fiunt ibi opa
tio natē. miraculū fiunt. Res q̄ndoz p̄du
ct' ab agente simili. successiue. h̄ attribui
t' natē. & dī naturale. Q̄ndoz p̄ducit'
ab agente dissimili. repente. h̄ attribuit'
dō & angelis. & dicit' mirabile. Q̄ndoz p̄
ducit' res ab agente. dissimili. etiā in in
stanti. h̄ attribuit' deo & dī miraculum.
Sciendū quod q̄ndoz potentia aliqua &
actus ei' est naturalis. sic uis' & uidere. Q̄n
doq; potentia est miraculosa. & actus ei'
naturalis. ut q̄ndo cec' illuminat' uidet.
Q̄ndoz utriūq; est miraculū. ut partus
uignis. **N**ota q̄d miracula ul' mira
q̄ndoz fiunt tantū in ente. ut statio
solis. & ei' recessio. q̄ndoz i' uegetabili. si
cut q̄ndo uirga aaron floruit. q̄ndoz i'
sensibili. sic in locutione asine balaam.
q̄ndoz in rationabili. sic in ambulatione
claudoz. auditione surdōz. suscitacione
mortuoz. & partu uignis. **U**t sciam' q̄n
do aliquid sit miraculū. nota differētiās.
int' rationes causales. & seminales. & na
turales. q̄a ratio causalis ē potentia pas
siua creaturē absq; omni dispositione. u'
solum deus faciat ex ea q̄d uult. sic fiunt
i' partu uignis. & in talib' simpliciter ē mi
raculum. **R**atio aut' seminalis ē poten
tia passiuā creaturē. s; cum dispositione
remota tam sicut fiunt in uirgē de quib'
facti sūt serpentes. & h̄ factum fiunt in in

stanti. natā aut' fecit. idem. s; n̄ nisi p̄lon
gam putrefactionē. **U**nde patet. q̄d ea q̄ fiunt
sōm rationes seminales. partim sūt natura
lia. partim miraculosa. **R**atio naturalis.
est potentia cū dispositione p̄inqua. ut
patet in matia q̄ndo est in ultima disposi
tione ut formā recipiat. **S**ōm hunc mod'
est ratio naturalis in grano seminato ad
p̄ductionē segetis. & h̄ nō est miraculum.

Scit deus omnia **De Scientia di. xxx.**
p̄sentiaht'. & simul. p̄fecte q̄. & immu
tabilit'. **P**resentiaht' dico. h̄ est ita limpide
ac si cuncta eēt p̄sentiaht' existentia. **S**i
mul etiā omnia scit. q̄a uidendo se q̄ p̄sens
sibi est omnia uidet. **P**fecte q̄. quia cog
nitio ei' nō potest minui. nec augeri. **S**cit eti
am immutabiliter. q̄a noscit omnia p̄natu
tam sui intellectus. q̄ est immutabilis. **D**i
centium ergo q̄d deus cognoscit tempora
eternaliter. mutabilia immutabiliter. q̄tingen
tia infallibilit'. futū p̄sentiaht'. dependē
tia ipendent'. creata icreate. alia a se. in se.
& p̄ se. **D**ifferētiā nota int' scientiā dei
& hominis. & angelī. q̄a deus scit oia simul.
uidet multa uno. id est seipso. **U**nde i' uisio
dei n̄ differt q̄d uidet. & p̄ quod uidet. quia
uidet se p̄ se. & in se uidet omnia. **X**p̄s autē
sōm q̄d homo. scit omnia q̄ scit d̄s scientia
uisionis. s; n̄ ita limpide. **A**ngel' enī dei
forme habet intellectū. id est illa q̄ scit. illa
scientia que ē in uerbo scit simul actu sicut
d̄s. licet nesciat omnia q̄ scit d̄s. **S**; homo
unū solū scit actu. quia licet uideat mul
ta illa tam nō uidet uno. s; multis. id est p̄
multas rerū similitudines. **S**apientia d̄i
licet in se n̄ d̄i uisio. d̄i uisio tam nō uis
soctio. **I**n quōtum enī sapientia d̄i est
cognoscitua possibilis dicit' scientia si
ue cognitio. **I**n quōtum ē cognoscitua o

num que sunt dicitur approbatio. Inquntū est cognoscitua omnium que in uniuerso fiunt. dicitur uisio. Itē inquntū est cognoscitua eorum que ab ipso deo facienda sunt. dicitur dispositio. Itē inquntū est cognoscitua futurorum. dicitur uisio. Itē inquntū est cognoscitua p̄mian-
 doz. dicitur predestinatio. Itē inquntū est cognoscitua b̄p̄mandoz. dicitur reprobatio. Cognitio diuina cū sit p̄fectissima cognoscit omnia a distinctissime. sub omnibus conditionibus quas res habent. et p̄pter h̄ futura. scit eē futura et p̄senta. p̄senta et bona approbanda. mala reprobanda. Si autē scire uoluis qualiter cognoscit mala. notandū quod aliquid contingit cognosci dupliciter. aut p̄ speciem p̄p̄iam. aut p̄ speciem alienam. Primum in cognoscitū habet. scō in p̄uatio. Itē primo in cognoscitū lux. scō in tenebre. Eodem in dicendū quod p̄mo in cognoscitū bonū. scō in malū. scilicet p̄ speciem oppositū habet. Unde dicendū quod d̄s cognoscit bonū p̄ uniuersū medium. scilicet p̄ eētiam p̄p̄iam. mala uero q̄si p̄ duplex medium. nā p̄ essentia suā cognoscitū habitū oppositū malicie. et illo habitu mediante. ut est in ipso deo cognoscitū. Cognoscitū enī deus de finibus. et ideo dicitur mala cognoscitū a longe.

Predestinationis dicitur *De Predestinacōe.* functiones quatuor assignant. scōm *xxx.* Augustini. Prima ē. predestinatio ē p̄sencia beneficiorum dei. scōm. predestinatio ē p̄ordinatio alicui ad gl̄am. t̄tia p̄destinatio ē p̄positum infēndi. In quarta p̄destinatio est p̄paratio gr̄e in p̄senti. et gl̄e in futuro. In p̄ma distinctione. notat diuina p̄cognitio. In sc̄clā electio. In t̄tia uolūtas. In quarta directio. Predestinationis causa efficiens est d̄s. quantum ad effectus cōnotatos in noīe p̄destinationis. Materialis autē ille est q̄ p̄destinat. s̄. formalis ē modus ul

ordo p̄destinationis. q̄a p̄mo dat gr̄a. postea a gl̄a. Causa finalis ē. ut simi sc̄i et imaculati. Nota differentia int̄ h̄ quatuor. Dicitur ap̄ls. Vocacionem. iustificationem. p̄destinacōem. magnificationē. q̄a uocatio retrahit a malo. iustificatio respicit i iudiciale bonū gr̄e. p̄destinatio respicit gr̄e bonū finale. magnificatio uero bonū gl̄e futuri. Vt dicas quod p̄destinatio p̄parat gr̄am. uocatio gr̄am offert. iustificatio illa conf̄. s̄. magnificatio p̄ gl̄am eā multiplicat. Sciendū quod p̄destinatio n̄ inf̄r necessitate reb̄. sicut ubi gr̄a. Vt sc̄i si iste ē cōmessur̄ hodie ul nō. nihilominus iste potestate habet immedendi. et manū ad os porrigendi. q̄m si p̄destinatio necessitate reb̄ imponeret. multa sequerentur impossibilia. et inconuenientia. nā frust̄ p̄ponerent bonis p̄mia. malis supplicia. Itē iniuste remunerentur boni. ul punirentur mali. Itē maloz n̄oz d̄s auctor eēt. Itē n̄ sp̄andi aliquid. n̄ supplicandi nulla esset ratio. Itē euacuaretur libertas arbitrii. que se habet ad utrumlibet. Itē nec bona facientes eēt laudabiles. n̄ mali uitupabiles. Sciendum tamē quod h̄ est duplex. Si d̄s h̄ p̄uide. necessitate eueniet. quia cōmūtim est uera. diuorsim ē falsa. Et est ibi necessitas stitencie n̄ sequentis. habent exemplū. Boetius in lib̄ de consolatione. Si aliquis uideret aliquem facientē uitā. necesse est qd̄ ille faciat uitā. nec tamē uisus illi est causa factionis. Sic deus p̄uide mala ista opa. n̄ tamē est causa gr̄e male opereti. Veritatem fiet si p̄uisim ē. Itē due sunt pagine liberi uite. Una est p̄senti iusticie. a qua potest q̄s deleri. Alia ē dispositionis eēt. de qua nullus delectatur. Differentia est int̄ p̄destinacōem. et p̄senti

bore

nam quia p̄destinatio est p̄cognitio beatorum
cū causalitate eorūdem. Sed p̄scentia dicit
p̄cognitionē malorum sine causalitate.
q̄ p̄c̄ō resider penes libum arbitrium. Cum
dicit a sc̄is qd̄ p̄destinatio orationib' in
uat' nō est sic intelligendū. quod tempora
le causet eū. s; q̄ntum ad efficiē p̄destina
tionis uiuat oratio. scil; quantū ad gra
tiam. ⁊ gl̄am. quia sc̄dm illa bene coopat'
libum p̄destinationis. Unde sicut deus a
hōm saluandū p̄cūdet. sic ⁊ modū quo
saluari debeat. P̄cip̄ quod stult' est qui
dicit. uolo facē qd̄ placuit m̄. q̄a si sal
uari deo saluabor. ul' si dampnari de
deo dāpnabor. Sicut stult' est infirmus.
q̄ dicit. uolo comedē ⁊ bibē qd̄ placuit. h̄
a si curari deo curabor. ul' si mori de
deo moriar. Sic enim esset' inuiciles me
dicine. Sane si deus p̄mittit libum arbi
trium. quod se hab; ad utrūlib; in malū ca
dere. h̄ nō p̄mittit. nisi iuste. Rursum si
p̄ grām p̄ueniat. nulli facit iniuriā.
Cum ergo d̄s malos dampnat ⁊ reprobos.
op̄at' sc̄dm iusticiā. q̄ndo uo p̄destinat a
git sc̄dm grām ⁊ misericordiam. que n̄ ex
cludit iusticiā. **De p̄scentia ⁊ reprobatione**
Reprobatio est ut ait Augūtin' **ba. 172.**
p̄scentia iniquitatis quorūda'. ⁊ p̄pa
ratio dāpnationis eorūdem. Unde nota qd̄
i reprobatione cāsumt. Vnū p̄uicio iniquita
tis aeterno. aliam obduratio. id est s̄trac
tio gr̄e in presenti. t̄cum p̄paratio pene e
terne in futuro. Sic p̄destinatione cō
iūso tā s̄t iusticia. s; in h̄ est differentia.
q̄a p̄destinatio p̄parat gl̄am sc̄dm bene
placitum. s; reprobatio p̄parat penā sc̄dm
exigentiam meritō. **De obduracione**
sciendū. qd̄ translatiue d̄r. ad similitudi
nem obduracionis in corpore. Vnūciā

aut' corporis sequit' p̄tetras triplex. Penmū
inhabilitas est. ad suscipiendū un̄p̄sionē.
sc̄dm est. stabilitas ad p̄manendū in se. Ter
cium ē fortitudo ad resistendū. Hys trib'
modis dicit' cor obdurari. Vno m̄. p̄ inhabi
litate ad suscipiendā grām. sc̄dm m̄. p̄ firmā
adhensionē. in peccato. t̄cio p̄ rebellionē d̄m
narū in p̄manentiū ⁊ mandatorū. **De uo**
Voluntas dei duplex **luntate di. 172.**
est. scil; uoluntas beneplaciti. et h̄ est
duplex. Antecedens. q̄ sepe n̄ explet'. ⁊ con
sequens. que nūq̄m remanet in expleta. Alia
Voluntas beneplaciti dei. consequens ē. recta.
et efficax. ⁊ irrep̄hensibilis. Unde qd̄
recta est. null' est rect' nisi i'formet' eū
quia efficax. nihil sine illa potest effici.
nihil cont' illam fieri potest. ⁊ nullū po
test impediri. Itē quia irrep̄hensibilis ni
hil p̄cipit aut p̄mittit' nisi. nihil agit aut
i'fult' nisi bene. Signa beneplaciti sūt q̄inq;
scil; p̄ceptio. p̄hibitio. i'fultum. p̄missio. ⁊
opatio. Contra tā p̄ma potest aliqd̄ fieri.
q̄a se habent ut infieri. s; cont' ultima du
o. scil; p̄missioem. ⁊ opationē nihil potest
fieri. quia se habent ut sc̄m eē. et qd̄ sc̄m
est. n̄ potest fieri. De hys signis. nota qd̄ p̄
ceptū dicit obligationē ad faciendū bonū.
p̄hibitio notat obligationē ad uitandum
malū. Consiliū dicit doctrinā. ⁊ qm̄ sc̄m.
quod illud qd̄ consiliū si fiat. affert' p̄m
um. si nō fiat affert' supplicū. P̄missio di
cit p̄uationē p̄hibitiōis. ul' col̄p̄itiōis.
⁊ est signū diuine uoluntatis. nō respectu
malū quod p̄mittit'. s; respectu bonū quod
ex illo p̄missō elicit'. Non p̄mittit' deus
malū fieri nisi ex eo bonū eliciat. n̄ patet
in temptacionib' dyaboli. que sc̄is p̄sunt
multiplicat'. Preterea si nō est. malū. non
i' bono nisi p̄ulchritudo absoluta. nunc nō

propter compassionem ad malum clarum elucet.
 Operatio notat affectionem in re. per quam referuntur
 creatura ad creatorem. De conformitate uolun-
 tatis nostre ad deum. sciendum quod si hanc tenen-
 dum in forma uolendi. tunc si uolumus
 habere mercedem nostri operis. oportet quod semper
 conformem et in forma uolendi. Si autem que-
 ritur utrum absolute teneamur ad hoc. dicendum
 quod conformitas est in actu. ad quam non tenemur
 nisi habita karitate. et nec tunc. nisi pro
 tempore. et loco. unde quando quis cogitat arti-
 culos tenet credere. quando cogitat dei bonitatem.
 tunc tenet diligere. Et alia conformitas inha-
 bita. ad quam non tenet quis. nisi quando cum ac-
 tu recogitat dei bonitatem. quia tunc tenet se
 ad karitatem preparare. De conformitate autem
 inuolito. sciendum quod uoluntate sensualita-
 tis. non tenemur conformari uoluntati diuine.
 neque inuolito. neque in inuolendo. sed uolunta-
 te rationis deliberatiua. tenemur deo conformari
 inuolito quod constat deum nobis absolu-
 te uelle. et nobis congruit uelle. Si uero non
 congruit nobis. quoniam uis sit bonum. sic se non
 uult deus id nos uelle. unde non tenemur uelle
 nisi in quantum uoluntati est deo. sicut si scio
 deum uelle mortem patris mei. tam possim ei
 uitam uelle. et laborare ad hoc. quia deus non uult
 me non uelle contrarium. Item in uoluntate con-
 ditionata. non tenemur deo conformari. nisi quan-
 do pluit. uellemus quod non plueret. si deus uellet.
 quia iudicialiter uolendo. non disorderam uo-
 luntate dei. quia hoc non est uelle simpliciter
 Item quod deus non uult illud simpliciter et abso-
 lute. ut sententiam amnationis. quam alii-
 quando mutat. quando mita mutant. non tenemur
 uelle. Conformitas diuine uoluntatis qua
 dupliciter potest considerari. secundum habitudi-
 nem quatuor causarum. Primo. secundum causa
 materialem. hoc quando idem est uoluntati quod

habet se ut materia. circa quam est actus uolun-
 tatis. et ideo ista conformitas est secundum tantum.
 et non simpliciter. quia esse simpliciter. non est a
 materia. Secundo. accipitur conformitas secundum cau-
 sam efficientem. sicut quando quis uult hoc quod
 uult deus eum uelle. quia deus hanc uoluntatem
 in eo facit. Unde cum unamquamque uolunta-
 tem in bonum ordinauit. et hoc uult nos uel-
 le. Tertio. secundum causam finalem. ut quando
 quis in gratiam dei ordinat. scilicet sua. propter quam
 fecit deus omnia bona. et huius duobus essen-
 tialibus conformitas consistit. Quarto. secundum causa
 formalem. hoc scilicet ex karitate uult quis.
 sicut et deus ex karitate uult omnia. et in
 isto consistit perfectio conformitatis. hoc scilicet
 actus nostre uoluntatis tanto sit diuine
 uoluntati conformior. quanto est melior et
 perfectior. Ex predictis collige quod plena con-
 formitas ad deum comprehendit quatuor. Pri-
 mo ut uelimus quod deus uult. sed non ue-
 limus quod uult nos uelle. scilicet ut uelimus propter
 quod uult. hoc uero. ut ueli eum in quo uult.
 Si conformitas non plena est tripliciter. primo.
 si conformatur quis deo inuolito tantum. sicut
 et uideri conformes erant deo in morte christi.
 sed si conformes aliquis inuolito. et in fine.
 hoc non in inuolito. ut quando non fit ex karitate. et
 tunc. quando conformatur quis inuolito. et in in.
 hoc non in fine. ut cum ad alium finem bonum.
 si tamen retroquetur intentio. **De Iusticia**
Iusticia tribus modis sumitur. dei. xxxiiij.
 Primo in. quando redditur alicui quod
 meruit. sed in. quando promissum soluitur.
 scilicet. quando imperfectum perficitur. Primo
 in. remuneratio beatorum. et pena reproborum.
 dicitur opus iusticie. Secundo. incarnatio christi
 est opus iusticie. quia opus promissum per pro-
 phetas. Tertio in. dicitur opus iusticie. quando deus
 peccatorem iustificat. cum se ad gratiam habi-

licat faciendo quod in se est. **N**ota qd
in omnib' opibus dei inuenit iusticia.
& misericordia. Et iusticia quidam est occulta.
& misericordia aperta. ut iustificatione impij.
& in pmo aduentu xpi. Aliquido est iusticia
a aperta. & misericordia occulta. ut in puni-
one paruulor sine baptismo decedentiu.
& in scdo aduentu xpi. Aliquido utriusq' est
occultu. ut in tribulatione iustoz quoz
libz. & innocentiu. ut in Job. & i infir-
mitatib' paruulor. Aliquido utriusq' est
apertum. ut in remuneratione beatoz. &
dampnatione reproboz. qia illos remu-
nat ultra meritum. illos puniit cta con-
dignu. quod est misericordie. Et retribuit u-
triusq' scdm merita. idest bonis bona. ma-
lis mala. qd est iusticie. **S**i uis scire
qua iusticia puniat homo p peccato
monitaneo eternali. vide pmo auctori-
tate. **Matthas.** Unus eoz no morit. & ig-
nis eoz no extinguet. **Psalmista.** Iuuant
& pgenes patru suoz. & usq' in eternum n
uidebunt lum. **Apokalypsis.** Ascendet
firmis tormentorum eoz in secula seculor.
Matthas. Ite maledicti in igne etnu. **Ra-**
tionib' idem ostendit. qia scilicet homo pec-
cauit in suo etno. merito puniet etno di.
Ite matia etna ignis. e matula pcti. er-
go & pena qm habent. **Ite** pctm est con-
tra illum qd est infinitus. ergo pena debz
ee infinita. ut sit infinitum cont' infi-
nitu. Et h' no potest ee. infinitu arbitra-
te. ergo oportet quod fiat diuinitate.
Ite cu homo peccat errat in infinitu. quoda
modo rationabil. & uasabilis. & concupis-
cibilis. qndo finitu pponit infinito. illa q'
dem iudicando. ista adhibendo. & ultima ap-
petendo. inde congrue debz ee pena infi-
nita. **Ite** mala uoluntas reproboz etna est

ergo & pena. **O**stendit exemplis idem. quia
uenditio monitanea. dat uis possidendi
pctm. **Ite** uulnatio monitanea. cicatrice
infert pctm. **Ite** casus in fouea tempo-
ralis. e detentio pctm. **Ite** crimen lese
maiestatis temporale. est finitus pctm.
Ite offensio oculor monitanea. cecitatem
opat pctm. **Ite** potio ueneni inguita-
ner. morte opatur pctm. **V**icit Augus-
tinus. Qd deus reddit mala p malis. hoc e
pena p iniusticia. qm iustus est. **Ite** reddit
bona p malis. h' est gram iniustus qm bo-
nus est. **Ite** reddit bona p bonis. idest gr-
tiam p gra. qm bon' er iustus est. **N**unq'
aut reddit mala p bonis. qm iniustus n
est. **A**liqs puniit in p'senti p'ter seipm. ut
scilicet pctm peccatum in ipso punget. **Iohes**
loc san' factus es. iam ampl' noli peccare.
ne detius t' aliqd contingat. **Ite** ut p'ter pec-
carum pctm cruciet. tam h' scilicet qm in-
finitu. **E**xemplu habem' in herode. **Ite** ut cul-
pa declinet ut in Paulo **ad corinthios.** **S**e
magnitudo reuelationu extollat medas
est in stimulu carnis mee anglis satiant
q me colaphizet. **Ite** ut gla in finit' detur
In actib' aploz. Oportet nos p multas tri-
bulationes intrare i regnu dei. **In** primis
duab' causis exercet iusticia. in duab' sequen-
tibus misericordia. **Q**nto puniit q's p'ter dm
ut glificet. **Iohes.** Neq' hic peccauit. neq'
parentes ei. ut manifestent opa dei in
illo. **S**exto. p'ter pctm. ut edificet. sicut pu-
nitus fuit Job. ut alijs daret in exempli
paciente. **S**ic puniunt & innocentes pueri.
ne uideantur inconueniens peccatorib' si qn
doq' tribulantur. **S**eptimo ut ei sapientia det.
iuxta illud **ysaye.** Vexatio dabit intellectum
auditu. **I**usto dei iudicio puniunt.
ut qui concessis abutuntur. ut adam. ad no

posita ex his ut homo. Corporalis uo nata
 sic distinguit. in corpora lucida. ut sunt
 sidera. et opaca. ut est terra. metalla. et huius
 modi. atque psycia. siue dyaphana. ut aer.
 et aqua. Quedam creature habent esse tantum.
 ut lapides. quedam uirtute ut arbores. que
 dam ut animalia. quedam intelligunt. ut an
 geli. Distinguit etiam mundus tripliciter. scilicet
 archetypus. idest deus. et dicitur archety
 pus. ab archos. quod est princeps. et typus. figura.
 quasi principalis figura. quia ipse est exem
 plar mundi sensibilis. Itaque est mundus.
 et dicitur macrocosmus. idest maior mundus.
 et est mundus insibilis. Microcosmus est terra
 mundus. idest minor homo. De his tribus
 Iohannes. In mundo erat. ecce primum. et mundus
 primum factus est. ecce secundum. et mundus cum non cog
 nouit. ecce tertium. Differentia est inter elemē
 tum et elementatum. et quantum essentiam
 elementum est primum et positabile. et non com
 positum. Unde nec terra. nec aer. aqua. nec ignis.
 est purum elementum apud nos et sim
 plex. quia ista inter se commiscuntur. et maxime
 in ea parte ubi se contingunt. Elementum.
 est quodlibet corpus positum ex quatuor
 elementis. Quia essentia est corpus differens ab
 omnibus elementis. et elementatis. tam in materia.
 quam in forma. tam in natura. quam in uirtute.
 non habens in se contrarietatem. Unde non cau
 sam corruptionis. Opera sex dierum pro ut
 scriptura distinguit moraliter. sic habentur. Signum
 enim rerum de nihilo creatio. impij uultifica
 tionem. firmitati operatio boni. positi cum
 firmitate. Aquarum congregatio. cordis ad
 unationem. Sidum perfectio. exemplum boni
 operationis. Piscium et auium formatio. statum
 actionis. et contemplationis. hominis plasma
 no. uirtutem intentionis. Post ista sequuntur
 res cunctas. Est locus summus. idest ce

lum. ubi sola letitia. Est infimus. idest infernus.
 ubi sola tristitia. et est medius. idest mundus.
 in quo sunt omnia summa spectanda. et in
 fima tunda. Diabolus igitur a summo exor
 ruit. et in ima detritus est. quia reparandus
 non erat. homo uero qui a summo non cecidit. in medio
 collocatus est. ut esset ei locus quo ascenderet per
 uultitiam. uel descenderet per culpam. Itaque hugo
 de sancto victore dicit. quod aliquis locus in quo
 summum bonum solum est. scilicet celi. aliquis in quo
 summum malum est. scilicet inferni. aliquis in quo
 solum bonum est. scilicet si summum. ut paradysus. a
 liquis in quo solum malum. scilicet si non summum. ut purga
 torius. aliquis in quo bonum et malum est. scilicet neutrum
 summum. ut mundus. **Distinctio Orbium
 celestium quoniam elementariorum. 4.**
Corporalis mundi machina. tota
 consistit in duobus. scilicet in natura celestis.
 et in natura elementari. Celestis autem dis
 tinguitur in tres celos principales. scilicet Empi
 reum. Crystallinum. et firmamentum. In firmamē
 tum uero quod est celum stellatum. continentur
 septem orbis. septem planetarum. qui sunt Iupiter.
 Saturnus. Mars. Sol. Venus. Mercurius. et Luna.
 Nomine autem celi crystallini. siue aquei. in
 telligitur illa pars materie prime. que secundum
 philosophos formata est in duos orbis.
 Quorum superior est primum mobile. Inferior
 bum natura est. quod omnes mouentur
 excepto celo empireo. quod eternum est. Na
 tura uero elementaris. in quatuor species
 diuiditur principales. scilicet ignis. aeris. ter
 re. et aque. Spera ignis tam habet inter
 sticia. scilicet summum quod uocatur igneus. et
 medium. et infimum quod uocatur olympium
 Aer similiter tam habet in isticia. scilicet su
 mum quod uocatur ethereum. et medium. et
 infimum. quod dicitur acreum. Et in summo super
 mo est calor. et lux. propter solis propinquita

tem. Similit' et in infimo scilicet p[ro] radioz
 repercussione a tra. In medio au[tem] int[er]itino ad
 quod n[on] potest attinge repercussio radioz sol.
 e[st] frigiditas et obscuritas in quo dicunt' habita
 re demones. qui detrusi su[n]t in hunc acie[m]
 caliginosum. Ibi etia[m] sunt tempestates. scilicet
 tonitrua. grandis. nubes. et similia. Ex h[uius]
 collige decem et septem orbis. tram. et aq[ui]
 ambi entes. q[ui] omnes possunt uocari ce
 li. Istos omnes excellit celu[m] ciuitatis. ipse
 deus. q[ui] est in omnib[us]. et sup[er] omnia. Distan
 tia predictoz orbium et planetaz hec est
 A tra usq[ue] ad lunam su[n]t miliaria. v. x.
 d. c. xx. v. hec sunt stadia c. xxvi. Alu
 na usq[ue] ad mercurium su[n]t miliaria. vii. d.
 ccc. xxii. et semisse. A mercurio usq[ue] ad ve
 nerem tantu[m]. A uenere usq[ue] ad solem. xxiii.
 cccc. xxxvi. A sole usq[ue] ad marce[m] su[n]t mi
 liaria. xv. d. cxxv. A marce[m] usq[ue] ad io
 uem vi. d. cccc. xii. A ioue usq[ue] ad satur
 num tantu[m]. A saturno usq[ue] ad firmame
 tum. xxiii. cccc. xxxvi. Ex istis sequi
 tur quod a tra usq[ue] ad celu[m] stellatu[m] su[n]t
 miliarium. c. ix. ccc. lxxv. **De Aera**
Celum celoz et superioru[m] corporu[m]. iiij.
Cest corpus p[ri]mu[m]. natura simpli
 cissimu[m]. essentia subtilissimu[m]. incorrup
 tibilitate solidissimu[m]. quantitate maxi
 mum. qualitate lucidu[m]. dyaphanitate
 p[er]spicuu[m]. mat[er]ia purissimu[m]. figura spe
 ricum. locali situ sup[er]imum. amplitudi
 ne. aliaz creaturaz in se contentiuum
 Iste p[er]etates. tam celo empureo iueniunt.
 q[ui]m p[ri]mo mobili. S[ed] p[er] h[oc] celum empure
 um. mot[us] est extrinsecum. beatoru[m] sp[irit]uum ha
 bitaculu[m]. specialit[er] sedes dei appellatum
 Specialit[er] etia[m] p[ri]mo mobili iuenit. quod
 est motu uelocissimu[m]. ac in inferiora. uirtu
 tis affluxu[m]. **Codem m[od]o dicendum**

est de firmamento quod plurime iueniunt
 ei de p[er]petatibus supradictis. et insup[er] e[st] aq[ui]
 rum diffusiu[m]. ac stellis decoratu[m]. Corpora uo
 sup[er]celestia diuidunt[ur]. i[n] lucetia. et i[n] luce
 tia. et dyaphana. Nam corp[us] lucens est sol.
 q[ui] solus in syda lucet p[er] se. et i[n] lucetia.
 s[ed] stelle et ceti planete. qui lum[en] suu[m] a sole
 mutuunt. Corpora uo dyaphana. sunt om[n]i
 spere celestes. Item spere celestes cu[m] mouen
 tur n[on] mutant locu[m]. s[ed] mouent[ur] in locis su
 is. Superiora influunt in inferiora uirtute[m]
 motu[m]. uegetatua[m]. sensitua[m]. ac omni
 um generabilium p[ro]ductua[m]. Ite[m] licet care
 ant qualitatib[us] elementoz. n[on] eni[m] sunt cali
 da. uel frigida. sicca. uel humida. tam ista
 causant in inferiorib[us]. Veruntam[en] n[on] influ
 unt sup[er] lib[er]um arbitriu[m]. n[on] habent uirtute[m]
 imitandi ho[m]i[n]is uoluntate[m]. licet uirtute[m]
 ac disponant ho[m]i[n]is p[ro]plexione[m]. que uolum
 tatem quide[m] n[on] habent cogere. s[ed] scdm manus
 ul' mun[us] in diuersis hominib[us] inclinare. Ope
 rant[ur] q[ui] corpora superiora. distinctiuam sig
 nificatioem diez scdm lum[en] solis. et distinc
 tione[m] mensiu[m]. scdm motu[m] lune. distinc
 tione[m] annoz scdm motu[m] solis in aliquo
 circulo. ac distinctioem tempoz. scdm cur
 sum uariu[m] planetaz. distantia[m] et cursum
 ascensiu[m] et descensiu[m]. retrgradatione[m]. et
 statum. **De Natura Stellaru[m] i[n] comu[n]i. iij.**
Selle sup[er]ime in firmamento figunt[ur].
 Et cum illo semp[er] mouent[ur]. mat[er]ia s[ed]
 purissime. figura sperice. quantitate mag
 ne. apparentia parue. qualitate lucide. ra
 dioz diffusiue. uer[um] i[n] inferioroz generatiue
 a sole illuminationis receptiue. tene
 bray expulsiue. In tanto nox obscur
 or est. tanto plus sui manifestatiue. in
 p[re]sencia solis sui luminis occultatiue. te
 pestatis et serenitatis concitatiue. uari

naugantū directiue. q̄nto iunctiores
 tanto in ymuni lucidiores! s; singule mi
 nus apparentes. ut patet in glaxia. Clari
 tate. & q̄ntitate. differit & uirtute. Balaxi
 a est. multitudo paruax stellaz. q̄si conti
 guax illi loco orbis ubi distindit hūmē
 solis. Eclipsis fit cū se solū luna subicit
 ut teneb̄s orbis efficiat. **N**ota quod om̄s
 stelle eclipsant. & h̄ est a tra ul' a planetis
 Planete dicunt̄ q̄ndoz retrograd. q̄ndoz
 p̄gressiu. q̄ndoz stationari. p̄ut in e
 plucidis suis diuisimode mouent̄. Plane
 te sunt syda int̄ celum et tramerantia.
 firmanito maruū cursū agentia. cursū
 q̄m habent ab influxu p̄mi mobilis mo
 uentur directe. s; cursū p̄io mouent̄ obli
 que. scintillant. singuli suos colores
 habent. et cum circulos alioz ingredum
 t̄. etiam illoz participant qualitate cū
 sole. micantes occultant. q̄nto t̄e p̄mi
 q̄ozes. tanto minores circulos habent.
 q̄nto s̄t altiores. tanto cur sus eoz natā
 his uidet̄ eē tardior. Corpora eoz n̄ sūt
 p̄spicua. s; compacta. alioq̄n n̄ eclipsatē
 lux ut ait **De Luce. v.** **C**ur.

Lux ut ait **De Luce. v.** **C**ur.
 phylosophus est actus lucendi luci
 di scdm qd lucidū. Unde sciendū quod
 lux ē qualitas actiua luminosi corp̄s.
 sicut calor ignis. Lux q̄ dat colorib̄ eē
 inentionale. aut intellect̄ agens fan
 tasmatib̄ eē intellectuale. Ipsa q̄ est me
 dium defereus omnia que a celo ad nos
 descendunt. Ipsa mutuat corp̄ nō lucens
 a lucido. Ipsa est ut ait scd̄s phylosophi.
 celū purpura. malefactorū inimica. nau
 gantū directio. ocul' noctis. facies om̄i
 um reion. Lux ut ait Augustinus rectū
 habz inessū. & nullo m̄ incedit p̄curū.
 s; omnib̄ reb̄ formā & decorem tribuit!

et absq; illa cuncta s̄t ignota. & abscondi
 ta. Motus ei' est subitns. q̄a sine mora
 replet oia. h̄ in superficie umb̄si corp̄s n̄ se
 p̄fundit. s; in corp̄e dyaphano. Unde scdm
 corp̄s grossitiem. ul' subtilitate. magis uel
 min' participat. Lux etiā sine sui dimi
 nuttione ubiq; se distindit. Plures p̄tra
 tes lucis habem' sup̄ de sole. qui illi mou
 unt in q̄ntum lucent. Sciendū quod lux
 uocat̄ p̄ut est in corp̄e luminoso. s; hūm
 p̄ut est in lucido transparenti. Splendor
 aut̄ in denso m̄so. & color. p̄ut est in ali
 is imunicat̄ ab ipso. **De Planetis i specie.**

Saturn' est nobis remotissim'. **vi.**
 frigidus & sic. h̄ intelligas in ef
 fectū. sicut & i alijs planetis. ex vicini
 tate ei' calor solis remittit̄. ex iunctio
 ne ei' cū ioue. clarus efficit̄ cū natura
 lit̄ sit pallid'. Nocui' est. & ipso d̄nante.
 fetus nascitur mortificat̄. aut debilis.
 plus nocet recedendo. q̄m p̄cedendo. Mo
 rat̄ur in quolibet signo triginta men
 sib̄. ex quo sequitur qd cursū complet
 t̄ ginta annis. Iupit' est clarus quasi
 ad instar lactis candidus. i' qualitati
 semp̄ bene est temperatus. quia calid' &
 humid'. In sup̄iori parte sine absid̄is tē
 pat̄ malicia latm'. cū ascendit i circū
 latm' continet̄ pallore' licet sit clarus. In
 quolib; signo morat̄ p̄ annum. & ita cur
 sum suū duodecim annis compl'. Mar'
 est calid' & sic. & ideo nocuus. ex p̄petari
 bus suis homines irritat ad belhū. Ex
 inpositione uenis. & iouis ei' nocuitas
 repmittit̄. igneus apparet & radiosus. in
 quolib; signo morat̄ quadraginta die
 bus. Sol dicit̄ octies maior tra. s; scdm
 p̄tolomeū p̄ phylomonē est centū sexagita m
 abt' mai' tra. Calidus est & luminosus. e

eclipsim patitur: immis e omnib. nu-
le celatur: solus yse lucet. qd nulli sydi
magis competat: unde n. nom. accepit.
Stellas illuminat: tam p. presentiam
sui luminis eas puat. **V**edi est planetar.
odiosus oculis egri. s. amabilis p. r. **T**em-
pora distinguit: locis imundis no. com. ma-
tur: restea consolidat: gelida resoluat: flores
ap. fructus matat: coepora dyaphana pe-
netrat: n. respicit. **V**isum retundit: vapores
ecluat: emissa vicissim illustrat. **A**pro-
pinquans nobis estatem facit: recedens
hyeme nob. efficit: oculus e mundi. **I**n sig-
no quolib. morat. r. ginta dieb. r. sept. ho-
ris. **C**ursu p. annu. p. ficit motu. p. s. diem
p. ficit motu p. m. mobilis. **V**enus est luci-
fer calid. r. humid. malicia. maris tempe-
rat. semp. comitat. solem: s. q. d. p. cedit
d. lucifer. q. d. sequit. uocatur uesper:
colorem hab. candente. r. resulgentem. elec-
tio simile. int. syda plus splendet. c. plet
cursu. trecentis quadraginta octo dieb.
Mercuri semp. cu. sole gradit. m. qua
ab eo ampli. r. ginta gradib. distans:
colorem habet radiantem. r. resulgentem.
tam. p. m. m. m. cum sole c. m. t. elo-
q. n. t. a sub ipso est ea quis dicit. d. n. a. r.
et p. e. sem. m. b. cursu. c. m. plet trecentis
r. ginta octo dieb. **I**n una nocte illuat.
lum. m. uat: angustum patitur: r. det-
mentu. **I**nima e. int. planetas. eclipsim
patitur: r. efficit: maculas habet p. con-
iunctiones ei. cum infiorib. **I**n cornicula
ta apparet initium: ex eo qd pars ei. illu-
minata a nobis abscondit. **I**n regina
celi appellatur: quia sol tamq. medius
planetar. participat. p. etates on. p. m.
r. eas ad luna. cu. lumine suo t. m. m. t. t.
Apsa no. luna. quecuq. sic a sole recipit.

influit. **U**nde q. d. tal. m. p. cam. v. n. t. e. s. pla-
netar. recipit: merito regina celi uocat.
Hys uisus patet quod luna q. d. p. m. m.
incendit. optimu. est semina iace. quia
tunc uirtutes planetar. q. s. in infioribus t.
fluit. incipit collige frigida r. humida.
Solem p. cedens m. uat: s. cu. sequ. crescit
r. ab eo elongatur: accessus r. recessus m.
tis p. cam. causatur: signa zodiaci quo-
libet mense p. currit. **De Janua Qua**
Ignis g. m. m. r. m. m. a. **tuor. Elementor. vi.**
In similitudine sibi appropinquata con-
iunt: motu facit de centro ad circumferentia.
ardet r. lucet i. matia aliena. s. nom. sua
spira: infiora reducit ad supiora. q. d. resol-
uit i. rea maquosa. aquosa i. aerea. r. et
Mollificat dura. indurat mollia: subtrahit
at. ut in resolutione glaci. patet. et. d. m.
sat. sicut lutu. **D**e p. m. a. t. ut in auro. et
corumpit. sicut ea q. g. m. m. r. frige. fac.
p. accidens. ut patet in aceto. **I**n etia. p. m.
natiuus. m. m. uat. actiu. d. u. s. m.
In ignis in spira sua n. lucet. quia ipse
n. est: nullu. eni. corp. dyaphanu. lucet. s. po-
tius e. illuminabile. **S**i aut. ignis in spira
spira. compactus est: eclipsaret om. stel-
las que sup. ipm. sunt. **I**gnis uol. lucet
apud nos p. m. a. m. m. a. d. u. n. a. t. a. m. q. d. e.
ut h. patet quia una candela opposita al-
teri. facit ea. obumbrat. **I**n et. est subtilis
mobilis. p. s. p. m. u. s. p. m. u. a. t. i. o. n. e. r. e. s. p. i. t.
tatione caloris cordis temperat. decorat
uolatilib. locus imp. s. m. m. m. m. m. s. i. o. n. i. m. m. a. n. s. i. o. s. p. i. t.
rituum: r. est altabilis. leuis. r. subtilis.
atq. rarus: no. lucet sic. nec aliqd. corpus
dyaphanu. s. illuminabile est. **A**qua
sup. celos eleuat. p. s. i. b. d. decorat: tempesta-
tibus subicit. omnes fontes r. flumina
ad mare continuant: ad locu. unde ueni

unt reuertunt. aeri preb; aqua informati
one uolantiu ornantiu. ⁊ uegetabilib; nu
tritu. optime est in immutabilis timino
alieno. ⁊ minime timino ppo. Corpus e dy
aphanū. omnib; minimis. in cristallū con
gelatur. Yrmi i nubib; creat. lodes pgar.
oios u rrgat. febricitantes sua frigiditate
⁊ humiditate delectat. naues uehit. lum
recipit. ad suū pncipium reuertit. loca ua
cua subit. lapides cauat. ignē extinguit.
olim mundū purgauer. i mari rubro po
pulo di cecit. de late xpi fluxit. hanc
xps in unū mutauit. ac de ipsa matia
baptismi ordinauer. **Terra** iur elemēta
est infima. nigra. magis despecta. rotun
da. pondosa. alijs elemētis circūdata. ma
ter fructuū. radice plantarū. iurē ani
malū. edificiorū fundamentum. defunctorū
receptaculū. machine mundales centri.
cludit in se infimum. frigida. sicca. opa
ca. corpus humani matia. seruat metalla.
centro tenet. motu ex uaporib; incluis
guttur. herbis. florib; ⁊ arboribus decoa
tur. circa eam motu circulari celū cum
siderib; uoluit. hominib; ⁊ iurē calcat.
horū quedā tre competunt scdm eē suū.
quedā scdm fitū. quedā scdm iurē.
qdam scdm ornatiū. qdam scdm utilitatē
Cometes **De Impressionib; aeri. viij.**
hec apparet quasi stella. n̄ tamē
est aliud qm uapor inflamatus ex uici
nitare ignis. hec comas luminis fundit.
⁊ dicit significare mutationē regni. aut
bella. aut pestilentias. **Corona** est alb
circulus. qui qndoz apparet circa solem
ul lunā. aut stellas alias. ⁊ causatur
ex reliquis nubū ⁊ planetarū radios at
tractis ⁊ illuminatis. talis circulus est
signū serenitatis. A sub duplex est asce

17
dens ⁊ descendēs. **Ascendens** fit ex uapo
ribus inflamatis in supmo aeri. ⁊ in
detur ascendē sicut euolarent scintille
de fornace. A sub uo descendens ignis e
retentus in nube. q̄ tamē expellitur ob
uante nube frigida ⁊ cadit iurē. pp
t̄ quod uidet̄ quasi stella cadens. loq̄q̄
relinquit uestigia casus post se. **Nubes**
fiunt q̄ndo uirtute solis exhalant uapo
res de aquis. ⁊ paludib; ⁊ locis humidis.
⁊ ferunt̄ sursum. **Nebula** est id qd ex
nubib; aq̄m pluentib; relinquit. ⁊ ideo ne
bula scdm Aristotile est serenitatis sig
num. **Caligo** e uapor tenebrosus. quem
uulg; appellat nebulam. **Ne** iste uapor
n̄ eleuatur. ⁊ p̄us qm conuertitur i nu
bes. ul in pluuiā dep̄mitur. ⁊ remanet
iuxta terram. **Ros** est illud qd descendit
ex uapore paruo. ⁊ in descensione sua
mergitur in paruas guttaz minutias
Pluuia e aqua descendens ex nubibus
resolutis. uelocitate habens sue descen
sionis ⁊ hoc guttatim. **Pruiua** e ex ua
pore solido. qui igelatur ante qm ex ip
so resoluatur aqua. **Hiex** genatur in
nube calida. cui congelatio simul fit cū
iustione in aq̄m. ⁊ ideo partes ei n̄ in
sp̄ssant. **Grando** genatur ex nube ca
lidissima. uirtute solis multū eleua
ta. q̄ post qm in aquā resoluūt. tunc
demū in medio intersticio aeri conge
latur. **Comitruū** est sonū uaporis ficti.
egredientis de nube humida. **Fragor**
dutturū qui post ictum sequitur ul
p̄cedit. fit ex ignis extinctione in uen
tre nubis. **Comiscatio** est illuminati
o uaporis ficti. incensi in uapore hu
mido. **Fulgur** genatur ex uapore q̄
so eleuato ex calore fictato. q̄ cum fit

ignee nature in uentor descendit & urit. & nihil resistit. Et state precipue. et in montib' pcurrit frequent. Fulmen est uapor terrestris inflamatus. qui quidocq' tangit nibe. qui iam e in conuisione ad aqua conglutinat. sic q' decoquit fortissimo calido. & indurat in lapide. qui uocat' celu tonitruu. & scindi quidd' inuenit. Iris est lum' solis receptum in nube concaua. & aquosa. ac soli ex aduerso opposita. Glacies est aqua ggelata. Venuus est uapor terrestris aeris superora transcendens. & aere pcurriendo fortiter impellens. **Q**uatu uenti sunt principales. scilicet. subsolari' ab oriente temperatus. habens a dext'is uentum de siccante. & a sinistris curu nubes genantem. **E**t a meridie est auster calid' qui fulmina gignit. & pluuias largas. habens a dext'is affricu calidum. & a sinistris nothiu. temperatum quide. s; pestilentias inducentem. **E**t a septentrione est aquilo frigid'. habens a dext'is duricia. niues facientem & grandines. a sinistris borea nubes condensentem. ac pluuias phibentem. **A**d occidentem est Zephyrus. pduens flores. habens a dext'is circiu. tempestatem. & pluuiam. & tonitrua genantem. a sinistris fauoniu. in oriente nubila. s; serena in india facientem.

Tertio est uentus de nube egrediens. in septem inflexus. uel duo uenti laterali' sibi concurrentes. sese q' iuxta tram orbicularit' inuoluentis. **T**ertio motus est uapor grossius. extract' de fundo terre no potens exire. p' superficiali' terrilli' soliditate. sicq' coarctat' est. etia i inferiorib' concauitatib' tram concurit.

Oe Teopore. viij. caplin.

Tempus est ^{mor} mensura pmi mobilis. **E**x hoc patet. qd hic temp' est. & no i celo. sedm substantia sua. **H**ic mutant' omnia. & no in celo. **H**ic eni est nunc hyemps. ne estas. ne pax. ne discordia. nunc tranquillitas. ne tempestas. **M**utabilitas teru ostenditur in hoc. quia ea que mund' precipue amplectitur scilicet. sapientia. potentia. in oriente cepunt. & niam habitabile pcurrerunt usq' ad occidentem. in signu quod omnia tendunt ad occasu. **N**am studium sapientie incepit in egypto. postea fuit i greca. post hoc rome. deinde in francia. & angla. **S**imilit' regna fueru pmo in oriente. post apud romanos. nunc potestas impu residet in gnamia. **H**ic hoc comparat. **J**acob. uita niam. & hec mutabilia in por'. **P**latas sompno & baculo arundineo. & lib' regum. aque labenti. **D**ifferencia est int' temp' et eui. & emutat'. **N**am temp' habet incipiu & fine. cui caret fine. s; n' incipio. **T**ritas caret utq'. quia mensura e increata. **I**ste sunt etates mundi. **P**rima ab adam usq' ad noe. habens annos sedm hebreos mille sexcentos quinquaginta sex. s; iuxta septuaginta duos interpretes ducentos quadraginta duos. **S**eda est a noe usq' ad abraham. habens anos iuxta hebreos ducentos nonaginta duos. s; sed septuaginta mille septuaginta duos. **T**ertia e ab abraham usq' ad dauid. habens anos sedm hebreos nongentos quadraginta duos. s; sed septuaginta mille tigma septem. **Q**uarta est a dauid usq' t'ns migratione babilonis. habens anos sedm hebreos quadringentis septuaginta tres. s; sedm septuaginta quadringentos octoginta duos. **Q**u

ta est a transfugione babilonis usq
 ad xpm. habens anos scdm hebreos qui
 gentos octoginta noue. s; scdm septua
 ginta qingentos septuaginta octo. Item
 ab exordio mundi usq; ad xpm. habens
 anos scdm hebreos psequente beato Ioni
 mo ta milia nongentos qinquaginta
 duos. s; scdm septuaginta. q; greci se
 cunt qng; milia. qingentos octo. Iuse
 bi aut que orofius secut est. int usq;
 moedens. numar annos qing; milia.
 centu viginti. qm pene omnes latini
 secunt. Sexta etas a xpo usq; ad finem
 mdi. Septima qescentium. i curro cum
 sexta. Octaua est resurgentiu. Porro scdm
 hebreos in pma etate mdi sunt genatio
 nes decem. In scda decem. In ticia quatuor
 decim. In quarta sedecim quas tam oia
 theus gra mysty ponit quatuordecim.
 In quinta qtuordecim. Etates hominis sunt
 ille. Prima e infantia a natiuitate homis
 usq; ad annos septem. scda est pueri
 tia usq; ad annos quatuordecim. ticia est
 adolecentia a qntodecimo. usq; ad vigin
 ti octo. Quarta e iuuentus. usq; ad qui
 quaginta. quinta e senect. a qinquagesio.
 usq; ad septuagesimu nonu. Sexta est
 decrepitas. ab anno octogesimo. usq;
 dum vita finiat. Signitas dnici di
 ci. notat in h; quod fuit pma dies. Item
 ut dicit erit ultima dies. Itē nox illam
 no pcessit. Itē nox illi n succedet. Itē celu
 i tra in ea creata sunt. Itē angelus in ea
 conuisus est ad dm. Itē primo data sunt
 i ea filys isrl mandata. ut dicit orofius
 Itē xpc in ea nat est. Itē xpc in ea surrex.
 Itē spm scm discipulis dedit. Itē in ea res
 gemus. atq; iudicabit. Itē in ea contm
 abum pperuo in laude dei. **De Angelis**

Angelus scdm in gene i comuna. x.
 Damasceni est substantia intellec
 tualis. semp mobilis. liba arbitio. in cor
 pore a deo numstns. imortalitate suscipi
 ens. n scdm naturam. s; scdm gram. Sub
 stantia ponit in hac diffinitione p gene.
 i ponit ad diffentiam accidentis. Intel
 ligit eni hec substantia qualiccuq; copo
 sita. scil; ex eo qd est. i quo est. Intellectu
 als dicit pot quam rationalis. quia ra
 tio est virt collectiua cause et causati. i
 ideo composita. Intellectus autē de rati
 one sui n habet collatione. s; est sine in
 qstione. i collatione. i ypositione. i ideo
 attribut nature magis simpliciter ydiffen
 tra. ut est angelus. ratio aut est diffenta
 nate nun simpliciter. scil; hominis. Semp
 mobilis. n dico de loco ad locum. s; mobili
 tas. dicit h; triplicem iuitilitate in anglo
 scil; nature. intelligentie. i uoluntatis.
 Mobilitate enim habet nate. quia omne
 creati iuitibile est in nihil nisi manu om
 nipotentis dei contineat. Similit angls
 mobilitate habet intelligentie. qa licet
 in angelo n sit iustitudo intelligentie. qu
 ad scita incognitione in ulo. en deiforme
 habeat intellectum. scdm dyonisiu. po
 test tam in eo esse iustitudo intelligen
 tie. q ad rerum cognitione in natura. ppa.
 i quo ad discenda. i h; est quod ait aug
 tinus. Qd omne creati habent intellcm.
 intelligit post aliud. Item in uoluntate
 mobilis est angls. quia n simul uult h;
 i idem. Itē potest dici semp mobilis. mo
 tu dilectionis. Arbitio liba. hoc n dicitur
 p; deflexione ad bonu indifferen. i ad
 malu. s; p; libam electione eor q uoluit.
 Unde angelus bon? semp libe eligit bonu.
 angls mal? libe i sine coactione eligit ma

lum. Incorporea. Nota quod angelus ha-
bet proprietatem corporis non nata: sed in lo-
co contineri. Cum enim corpus sit in loco car-
cumscriptive. et distinctively est in loco. angelus
tantum distinctively. vel distinctively est in loco.
Deo ministris ministrum ponit hic pro
quocumque obsequio. et secundum hunc modum tam
assistentes quam ministrantes. quam etiam de-
mones ministrant. Immortalitatem suscipiunt.
secundum gratiam. non secundum naturam. quia tendunt in
nihilum. nisi per gratiam retinerentur serua-
torum. Angelo attribuitur quatuor. scilicet
essentie subtilitas. intelligentie perspicaci-
tas. liberi arbitrii facultas. discretio personalis
In tribus primis convenit anima cum an-
gelo. in quarto non. quia anima non est perso-
na. habet et alia rationa angelus. scilicet: immutabi-
litatem in operando. officiositatem in ministrando.
immutabilitatem post electionem. siue in bo-
no. siue in malo. Differentie quatuor as-
signantur inter animam et angelum. Prima et
principalis est penes esse naturale. quia a-
nima est unibilis corpori. et actu sepa-
ta. angelus non. Secunda est. penes esse locum.
id est distinctivum. quia anima est rationa-
lis. sed angelus intellectualis. anima enim
apprehendit unguendo. et referendo. angelus
autem unguendo. Tercia assignatur penes esse
metaphysicam. id est separatam a materia et
motu. quia angelus non habet passibilitatem.
nisi respectu superiorum. anima respectu inferiorum
sensibilem. quia a sensibilibus immutatur.
Quarta est. penes esse theologicum. quia anima
unibilis est a bono in malum. et commisso. an-
gelus vero non. quia manet in eo ad quod se
committit. siue bonum sit illud. siue malum.
Angeli sunt omnes similes in eo. quod immor-
tales. indissolubiles. unibilis. simpli-
ces. discreti. personae. ^{et communicabiles} immutabiles. alii na-

tura. sed dissimiles sunt in donis. natura. gratia. et
gloria. **Deinde dicitur Dionysius. quod in omni natura**
spirituali creata aliquid est essentia. aliud
hierarchya De triplici hierarchya. Virtus. xi.
triplex est. supercelestis. et celestis. et subceles-
tis. Supercelestis est in tribus personis. ut qui-
dam dixerunt. et male. quia secundum Dionysium
hierarchya dicitur ordinem. et ille absolute non
est in tribus personis. sed tantum ordinem nature. Ce-
lestis est in ordinibus angelicis. Subcelestis
in hominibus sanctis. Porro hierarchya celestis
dividitur in superiorem. mediam. et inferiorem.
Superior continet tres ordines. Seraphim. che-
rubim. thronos. quorum primum confidunt dei
bonitatem. secundum veritatem. tertium civitatem. Item
in primis deus amat ut caritas. in secundis
noscat ut veritas. in tertiis sedet ut equitas.
Media continet dignitates. principatus.
potestates. quorum primum officia regunt angelos.
Secundum capitibus prestant populo. Ultimum
potestatem colunt demonum. Item in primis de-
ignatur ut maiestas. in secundis regnat
ut principatus. in ultimis tuetur ut salus.
Inferior hierarchya similiter continet tres
ordines. scilicet: unguentes. archangelos. angelos
De quibus potestates pertinet miraculorum operatio. ad
secundum magnorum negotiorum demeritum. ad tertium
humane custodie sollicitudo. Item in primis.
deus operatur ut veritas. in secundis revelat ut lux.
in tertiis mittit ut inspirans. Item deus sicut
secundum Gregorium. sed secundum Dionysium virtutes
sunt mediis ordinis sede hierarchye. et principatus primum
ordo. tertie hierarchye. Item attende quod in quibus
libet sunt hierarchyarum personarum. notatur tan-
tas personarum divinarum. ut patet in celesti
hierarchya tam superiori quam in inferiori. et
media. De Substantia angelica. xi.
Angeli secundum Aristotem sunt spirituales
substantie. facte ante omnem creaturam

creati. natura mutabiles conditi / in
 platione inimitabiles facti. Animo impal
 sibles. mente rationales / felicitate securi.
 facti psci. Iussu mundum regunt. missi cor
 pora aerea assumunt / in celestibus amozant.
 Bihard de eodem. Inuestigem inuestigabi
 lia / in pmo sps ee potentes. glorios. beatos /
 distinctos in psona. dispositos in dignita
 te / ab imico stantes in ordine suo. pfectos
 i gene suo. imortalitate ppetuos. mente pu
 ros. affcu benignos. religione pios / una
 nimitate inuiduos. pace securus / di
 uinis laudib / obsequis deditos. Itē scdm
 Bihardum. in angelis est dignitas crea
 tionis. gra pfirmationis. amor creatoris.
 in ho diuinitatis. In angelis est psona ut
 dictum est sup. ut ee in se subtilitas. itelli
 gente pspicacitas. libi arbitri facultas. agi
 litatis uelocitas. pmpre omnes obedunt /
 maiores sine elatione pstant. minores si
 ne inico subst. qui ad exteriora exeunt.
 ab inferiori ptemplatione n̄ recedunt. Om
 nem uirtutem inferior. superiores participat.
 n̄ conuiso. qui excellunt in natura pcellunt
 in gra. / gla. in eode ordine. credunt alij
 ee alijs digniores. Duplicem habent ut
 sioem. matutina. / uehementia. illuminatione
 ones q̄s a superioribus receperit. alijs tribuunt.

P De pneratib / officijs singlor. or
 pperum est Seraphim dnu. xij.
 in amore dei ardere. / alios ad inuendū
 diuini amoris pmouere. / d̄m ordina
 re diligendi. formā tribuere. Iti ime
 diate deo iungunt. / ideo pmo. / pfer
 tius in ipso opantes. theophanie deser
 uunt. ad aliud q̄ extra amatiū. non
 diuertunt. Cherubin q̄ pmo et p̄nci
 palit̄ relucet diuini luminis radio /
 p eo quod uicini p̄me uirtuti iungun

tin. Hoz officium est homines pmouē ad
 diuinā agnitionē / ideo p̄ccis dicuntur hūc.
 quia plenitudine q̄m suscipiunt. alijs in
 ferioribus munitando transmittit. Cym
 dicunt. eo qd̄ d̄ns in eis sedeat. / iudicia su
 a decnat. In hys ergo p̄cipue relucet uirtu
 tudo diuinitatis. hū q̄s dei uirtutē q̄m supra
 se accipiunt ad inferiores transmittit. Do
 minationes dicunt. quia ceteris angelis d̄nan
 t̄ ab omni oppositione s̄t libi. / nulli inferiori
 subiciunt. Hoz officii scdm Gregorū est in
 bello sp̄uali uilstrare. / qualit̄ oporteat p̄lan
 omis officii exerce. / qualit̄ debeant sub
 ditis d̄nari. Hoz etiā officii est scdm dyo
 nisiū. timore seruili deposito in d̄m moui.
 / incessant̄ ei famulari. Principatus angli
 subditis p̄sunt. / eos ad ministerium diu
 num exulendū. disponunt. Ad hos p̄tinet
 scdm dyonisiū. vniuersale regim̄ toti uir
 g. ut gentis. ducē ad similitudinē dei. q̄
 ministerium q̄ eoz ē scdm Gregorū docē hoies.
 exhibe reuerentiam unicuique scdm gradū
 suū. Hoz etiā officii est pmouē homines.
 ut n̄ p̄t uilitatē p̄am. / s̄ p̄t solius dei
 amorem / honore factant iusticia. Potē
 tatiū scdm ysidorū uirtutes aduise subiecte
 s̄t. ne mundo noceant q̄ntum cupiūt. Hoz
 etiā officium est scdm Gregorū illos qui
 sp̄uali citamine desudant p̄fortare. / ne re
 gimen amittant sp̄itale. defendē. / scdm
 dyonisiū ad ipsos spectat angelos inferi
 ores q̄ntum possibile est diuine potentie
 p̄fermare. Firmes sunt infangabiles
 ad executionē faciendā. / robusti ad p̄cep
 tionē munerū. Hoz officii est scdm dyo
 nisiū docere p̄latos ut facile / p̄ferantet
 que ad officii p̄lationis p̄tinent exequūt.
 / ipsi onā sustineant patient. Itē p̄stos
 miracula fiunt. / uirt̄ faciendā miracu

la pfectis concedit. **A**rchangeli summi nuntii nuncupant. et summa nuntiant. hoc officium est secundum Gregorium de illis que pertinent ad promotionem fidei. ut de natiuitate christi. et sanctis homines expedire. et demones ab hominibus expellere. secundum Dionysium prophetias reuelare. Isti illuminationes quas a superioribus suscipiunt. inferioribus annuntiant. et per eosdem nobis. **A**ngeli sunt celestis dispositione ultimi. et hominibus magis propinquus. Angelus est nomen officii non nature. Isti minora nuntiant. et homines ad diuinam cognitionem ducunt. et ut uisite uiuant instruunt. **I**ij sunt sui extendunt per dilectionem dei. et in semetipsis firmanus per caritatem suam. ac sub se progrediuntur ad auxilium proximi. **S**eraphim per caritatem. cherubin per cognitionem. thronus per estrictatem. **D**inationibus carne subiungendo. principibus nostris maiorem reuerentiam exhibendo. **P**otestatibus temptationibus dyabolicis resistendo. **V**irtutibus per passionem. archangelis per instructionem. Angelis per obsequium exhibitionem.

xiii. **A**ngeli. **De cognitione angelica. et motu**
 cognitionem habent matutinam. **Angloz.**
 hoc est cognitionem rerum. in uero. **H**ec uespertinam. id est cognitionem rerum in se. **M**eridianam. id est aptam dei uisionem. **S**ed et alta cognitio dei angelica. prout si maiores iudicant minoribus. que per diuinas theophanias receperunt. **T**heophania uero est ostensio alicui cognoscibilis de deo. per illuminationem de deo uenientem. et hoc potest esse uel in simbolo. uel extra facie ad faciem. **N**ota quod angelus plura intelligit. habitu simul. non autem actu. nisi ea que sub una specie sunt. **C**irca incarnationem et passionem christi. sciuerunt angeli substantiam facti. et

non omnes circumstantias. **P**reterea quecumque cognoscunt angeli. cognoscunt remota. sicut prope. et cognitio eorum non est per sensum. sed per intellectum. **S**tatus angeli est triplex. scilicet innocencie. gratie. et glorie. **D**istinguntur motus angelorum tripliciter secundum Dionysium. **C**ircularis. rectus. obliquus. **C**ircularis motus est ab eodem in eodem. et circa idem centrum immobile. hunc motum habent angeli que immediate recipiunt illuminationem a deo. et per illas reuertuntur ad deum. **R**ectus motus mouentur quando procedunt ad prudentiam sub rectoris. recte omnia considerantes. et ita reuertuntur ab eodem in eodem. scilicet ab uno in aliud. **O**bligui motus in angelis est motus obliquus quando cognitionem inferiorum quibus prouident. reflectunt in deum primum principium. et sine pulchritudine et bono. **N**ota differentiam inter assistentem. et ministrum. quia assistens est facie dei templari. sic assistunt omnes boni angeli. **I**nter assistens est immediate recipere illuminationes a deo. sic assistunt tantum tres primi ordines. **I**nter ministrum est appropinquare deo. et exteuerum esse ministerium ad exteuerum. sic assistunt quatuor primi ordines. **M**inistrum uero est nuntiare. per temporis oportunitate uel operari. secundum officium. **E**st enim ministerium nuntii. et officii. **C**reatum est circa motum angelorum tribus modis. **D**icebant enim quidam philosophi quod angelus nunquam mouetur. sed mouet speras omnes et uoluntates hominum. **H**ec dixerunt alii. quod angelus sit in pluribus locis. et etiam ubi que si uoluit. **H**ec dixerunt alii. quod angelus uenit de fine spaci. quod non transit in media. sed transit. **I**llud que precipitendum non est. quod inquisque ordo ab eo denominatur quod respectu inferiorum ordinum excellentiam accepit imminere. **De prelacombus**

Resunt quidam angeli angloz. **p.**

regionibus ut dicitur in danieli: princeps
 gregis: et princeps psalms. Quidam prebent
 ecclesie: Apokalypsis angelo ephesi ecclesie
 scribe. He alii prebent psalmis. Actum aplos:
 angelus per credebat ad hostium stare. Qui
 dam sps maligni dicunt preesse. incusam
 de uocat alijs sps luxurie: et alii superbie: et
 huiusmodi. Hic aut prelationes permancant.
 nisi que cessent post hanc uitam: sciendum qd
 ierarchie semp stabunt. quantum ad subtili-
 tatem beatitudinis: et quantum ad gradum digni-
 tatis: et nobilitate domi grati: et nature.
 Cessabit aut prelationes angelorum super homines
 et angelos. quo ad actum regimini: sed in
 gubernationem mundi: et electorum: sed in
 ad patriam. Prelatio in demonibus: qd ad officium
 in sustinendi et irritandi. sed in quod
 in puciat alim in malicia no destruetur
 salmista superbia eorum qd te oderit ascendit
 semp: nisi destruetur quantum ad malicia et na-
 tiam. Cessabit aut eorum prelatio qd ad officium
 temptandi eos qui sunt in uia. In hominibus
 etiam prelationes enacuabunt: qd no erunt de
 canis. centuriones. ciuicis et huiusmodi. In
 creatis similitur cessabit prelatio: qd superiora non
 mouebit tunc inferiora sicut in. **De firma**
Confirmatione cone Anglorum. xvi.
Confirmatione cone Anglorum. xvi.
 habet anglis ex tribus: scilicet ex natura.
 gloria: et gratia. Ex natura: qd natura spiritualis tan-
 tum semel est iritabilis in bonum. siue in ma-
 lum. Ex unione autem et cum alio. sic pa-
 ter in anima. que dum est in corpore. potest
 mutari septem de bono in malum. et e contrario. so-
 lita uero non. Huiusmodi uero ratio est. qd natura
 pure spiritualis pro simplicitate sua tota
 se iurat ad id quod eligit. qd non facit natura
 unita. qd corpus habet retrahens. Ex gratia
 a similitur habet confirmatione: quia si aliquid
 quod connectit stabili etno. uinculo ppe-

tuo. illa inextinguibile semp manet. Sic angeli
 colligati sunt stabili etno. id est deo: et hoc uin-
 culo in dissolubili karitatis. Aplos. karita-
 tuquam excidet. Ex gloria qd habent eam: qd
 a cum deum habeant: per gloria. qui est fixa co-
 mpleta. angelici desiderii. non uagantur extra ip-
 sum. ut querant quodquam illo melius uel de-
 sidabilius. uel iocundius: nisi enim in creaturis
 inueniunt. qd possit eos a fonte dulcedinis
 auertere. Tenendum est itaque: qd angeli bo-
 ni. ex libertate arbitrii. ad deum statim conuerti
 fuerunt. per gratiam: et per gloriam. in uoluntate co-
 firmati: fideles ac felices effecti. atque in ra-
 tione illuminati. ut non solum cognoscant nos
 in ipso genere: sed etiam in arte: hoc est in uerbo
 Accepunt in super perfectionem in uirtute operati-
 ua. siue exequantur illa. assumpto corpore
 siue alias: atque perfectionem. in uirtute grem-
 platiua. quia quocumque mittantur in deum
 currunt. **De custodia angelorum. xvii.**
Angeli nobis ad custodia deputati
 tenent nos stantes ne cadamus. et
 cadentes nos adiuuant ut surgamus. nec
 angelus unquam nos deserit etiam peccatores. uel
 peccantes. quoniam semp parat fit auxiliari si
 uelimus. hoc tamen fallit in obstinatis. a
 quorum custodia desistit angelus actualiter: pa-
 rat est tamen custodire. si redire uelint: quoniam
 nunquam deserit homo ex toto ab angelis.
Nota qd xpc non habuit angelum sibi de-
 putatum. quia anima eius superior omni ange-
 lo sed in apostolum ad hebreos: sicut et habebit
 unum antixpc quoniam licet propter nimiam obstina-
 tionem suam non sit habiturus ad promotionem.
 habebit tamen ad accusationem. Effectus an-
 gelice custodie multiplex est: primus est impe-
 ditura boni. et occasionem mali remouere. Ex-
 ordi. Mittit angelum percursorem. qd curat etiam
 rebuscitur. Sed est temptaciones mitigare.

I

qui dicit de xpo tanto magis
 angelis effectis. quanto differt
 nom in illis hereditant.

Daniel. Angls dñi descendit cum azaria
7 scns ei in foenace. Tercus est gra hostes
uisibiles adiuuare. **lib regum.** Hebrs
uidit castra hostiu. **Quart.** orationes
nras 7 elemosinas deo p'sentare. 7 p nobis
orare. **Thobias.** qndo orabas cu lacrimis ego
optuli deo orationes tuas. **Quintus.** uiam
ostende. **Thobias.** ego sanu ducā 7 redi
cam. **Sext.** in agendis docere. **Zacharias.**
de angelo q instruxit eu de quatuor fa
bris. **Septim.** seipm 7 alia secreta reuela
re. **Thobias.** ego sum Raphael angls qui
offeru deo orationes tuas. **Octau.** a peccatis
excitare. **In actib' aploz.** surge uelociter
Non. ad furorem excitare. **lib regum.** Sur
ge 7 mede gndis eni restat t' uia. **Deci
mus.** est consolari. **Thobias.** forti animo
esto. in pximo est ut a deo cureris. **Undeci
mus.** est de pctō increpare. **lib iudicium.**
dixit angls p'lo isrl. **Cur h' fecisti.** Duo
decim. potestates p'uaras coherere. ne tan
tum noceant. qntum uellent. **Thobias.**
qualit' angls demonē ligauit. **Angeli**
seruunt nobis p'p' ta. scilz p'pter rime
sue repatioem. homines eni saluandi
intraht. in locū angeloz cadentiu. Item
p'p' m'iti accidentalis cumulatione qd
auget in eis usq' ad diem iudicij. **Itē p'p'**
amoris erga nos demonstracione. **By
onisi.** arcbuit angelis tres actus p'ga
re. illuminare. p'ficē. **Purgant** itaqz
nos angeli amouendo fantasinata!
q' impediunt illuminationē. qm angls
intendit face in nobis. **Vnde** tā remo
uent ab aīa! scilz ignorantia. 7 nubila
fantasiaz. 7 falsas opinionones. philo
sophicaz rationū. reuelationi cont'
traz. **Illuminant** animā tripliciter!
scilz ad sensum. ut patet. qndo man

festant aliquid assumpto corpore. **Itē** ad yma
ginationes. scilz furositates. que p' spm a
nimakem. ad ceterum eleuant. transmutant
in diuisa fantasinata. hanc potestatem etiam
dyabolus habet. **Itē** ad intellectū. 7 talis illu
minatio sola p'fata est. **Notandū** autē quod
angls n' illuminat intellectū. efficiendo cog
nitioem in aīa! quia n' potest intellectū
imp'ere nouā speciem. n' habitum noui lu
minis p'p'ne. s; n' eius intentioem q' uult
intere. **Hec** eni tā requirunt. ut intellect' ali
quid intelligat. scilz species q' cognoscat. et
lum. in q' cognoscat. 7 intentio. q' conuincit se i
tellectus sup' speciem. **Illuminat** autē angls
intellectū nr'm. tantū excitando 7 disponedo.
7 hūi in nos diuinū trāsferendo. **facit** eni
ut dictum ē in fantasia trāsferat ratio
nem speciez p'ponendo. 7 diuidendo scdm
exigentiam rei qm uult reuelare. **Itē** irradi
at lumē intellectus sui sup' nos. ut moueat
intellectū nr'm. 7 sic p'p'ra. 7 subtrahora uidi
possunt in duplicato lumine. **Itē** excitat in
tentioem aliq' motu. ut se conuertat sup' illa
fantasinata. abstrahendo ab alijs. **Itē** uult
etia. id est p'mouent ad meli'. **Itē** angls
accendē possit affectū humanū. **Nota** quid
hoc ipliciter potest intelligi. scilz efficiendo
ul' mouendo. ul' excitando. ul' adiutuando.
Primo m. solus deus potest inflamare af
fectum. **Secundo** m. xpm desiderium inflammat af
fctm. **Tercio** m. potest angelus accendē nr'm af
fectum. de istis exemplū habem' in natis. q'
a p'mo m. ignis uocendit ligna. scdm m. ligna
uocendit ignē. **Tercio** m. ligna igni apposita in
cendit ignem. **Diffēntia** est int' imitē cog
itationem. 7 accendē. 7 illuminare nr'm. q'
a cogitationē imitē. est ut dicit **Beda**
intus creare. 7 face cogitationē. s; accendē
est iam cogitationē scām inflamare. **Illu**

Summare uo est reuelatione dare de ali
 quo occulto intelligi. *De iplia uerbo. 7*
Terbum de locutione Angloz. xvij.
Triplex est scilicet uerbo. 7 opus. **V**
 uo uerbo loquitur deus angelis. 7 conuerso. Item
 deus anime. 7 conuerso. Item dyabolus deo.
 cui tam intentio dñi n̄ potest latere. **V**erbo
 aut̄ oris loquitur homo homini. 7 angelis hōi
 in cepe assumpto. **S**ed uerbo opus loquitur d̄s dy
 abolo. 7 angelis dyabolo. *De locutione itaqz*
angeloz nota qd̄ angelis loquitur deo. cum in
motu admirationis excusis fingit. ū cu
afficit suos ei p̄sentat. q̄s tam̄ cum latere
minime dubitat. Angelus loquitur anglo.
uerbo sine species ostendendo. illuminatione
quadā sp̄iali irradiante ab ipso. Itē ange
lus facit aliquid coram angelo. quo facto.
intelligit. qd̄ ante nō intelligebat. 7 sic lo
cutur omēs omnib. scilicet maiores in f̄iorib.
7 conuerso. Itē angelis angelo loquitur p̄ mu
nicatione diuini luminis ip̄m instruē
do. 7 sic n̄ locutur omēs omnib. n̄ omnia. s̄
tantū superiores in f̄iorib. de hys que p̄ di
uinas theophantas p̄ceper̄. Loquitur an
gelus homini dupliciter. Primo in uerbo uoca
li in assumpto corpe. s̄ tunc sicut n̄ p̄fert
sonū in organis naturalib. scdm̄ natam.
ita n̄ circularit̄ inuariat mediū qm̄ ad
modū est in uoce naturali. unde n̄ audit.
nisi ab illo ad qm̄ ordinat. Est simile in
appariōib. angeloz. q̄s quidam uident
7 alij eque p̄p̄inqui n̄ uident. h̄c patet in
helyseo. 7 puero ei. Dicunt tam̄ alij. qd̄
angelus nunq̄ apparuit. aut̄ apparet.
aut loquitur homini in subiecta creatura.
s̄ intentione seu similitudine ponit in o
culo ei. uel intentione uocis ponit in aue
illi. 7 ubi recipit sensus inuimus. species il
las. ac deinde p̄ueniunt ad ymaginati

ones. post h̄ ad intellectus. **7** hoc qd̄ dicitur
 angelus appare. uel loqui hominib. Scdm̄
 in homini loquitur angelis p̄ uisionē rerū
 sensibilū instrum̄to ymaginis. 7 sic loqui
 tur uigilantib. 7 dormientib. **L**oquitur an
 gelus dyabolo. speciem sui intellectus ei sine
 aliq̄ illuminatione ostendendo. **I**tē loquitur
 dyabolus homini dupliciter. q̄a quōdā sen
 sūm inuicando. 7 hoc uel ymaginē alicui
 rei inuicando instrum̄to uisus. s̄ obicien
 do uisū similitudine alicui rei. Scdm̄ in
 loquitur dyabolus homini p̄ uisionē rerū
 sensibilū instrum̄to ymaginis. 7 hoc fa
 cit quōdā uigilantib. nob. quandoqz dor
 mientib. 7 sic inuicatur cogitationē mali.
Cogitationē uo malā non potest inuicē.
 que tamē p̄ consensū mala fit. **E**t
 locutio animaz. quia anima loquitur d̄o
 p̄ desiderium. cui affectiones inde s̄ dei
 oculis 7 ap̄te. Anima similit̄ loquitur an
 gelo. s̄ hoc p̄ uoces corporis. q̄s bene p̄cipit
 angelus. sicut 7 alia sensibilia. unde aīa
 existens in corpore. aliqua specialī potes
 tate loquendi n̄ indiget ad angelos. s̄ ha
 bebūt exuta a corpore. **I**tē loquitur anima
 dyabolo. q̄a similitudines affectionū im
 p̄munt̄ sensib. ut dyabolus eas intelligat.

Michael De hominib; Angloz. *speca*
Babriel 7 Raphael. Scdm̄ alib. xix.
Quod hec sunt p̄p̄a nomina angeloz. hec
 eoz interpretationes 7 alijs s̄ communes. s̄
 eoz p̄p̄a nomina s̄. quia eis hor̄ nominiū
 interpretationes inueniūt̄ excellenti. **M**icha
 el interpretat̄ quis ut d̄s. h̄c est de ordine
 p̄ncipatuum. 7 attribuit̄ ei quatuor. scilicet
 licet eē p̄positum paradysi. id est eccle. sic
 otum fuit p̄nceps synagoge. h̄c deferre
 animas in paradysum. s̄ hoc intellige
 qd̄ gl̄ofius defat qm̄ aly. **I**tē pugnare

cum dicitur id est dyabolo. ut in apokalyp
si. he uenire i aduocari populo dei. Sab
el interpretatur fortitudo dei. h est de ordine
archangeloz. et merito quia nunciant mag
na. Raphael interpretatur medicina dei. et
est de ordine angeloz. qia una psona cul
todunt. Omnes angelos fecit ds bonos.
et n tantu sumos. s; medios int sumum
bonu. et bonu imutabile. qd est creatura. ita.
qd si comitatur ad amandu qd erat sup se.
ascendent ad statu grē. et glē. Si uo comite
rent ad bonu imutabile. quod fuit int se!
h ipso ruerunt ad malu culpe. et pene. qia
no est delectus peccati. sine deore iusticie.

Casus dyaboli *De Casu demonis. xx.*

Casus duplex scilicet spiritalis et localis
Spiritalis quidem quia cecidit de natē purita
te libi arbitry. ad bonu flexibile. de luce
i tenebras. de scientia in ignorantia. de in
nocentia in culpam. de felicitate in pena.
de dilectione in odium. post casum ei factus
est impetens. et obstinat in malo. et ex
cecat a uero. et deordinat a bono. et infir
mat a uirtute. et exclusus a dei templati
one. Preterea uoluntas ei impia. uisa est
ad hominis odium et mundiam. Unde toto
conamine nititur ad ei subuersione pcep
tatione multiplicem. qia quolibet facto
suo. quod ex libo arbitrio. pcedit. peccant
mortalit.

De locali casu demonis. xxi.

Casus etiam dyaboli localis fuit.
Quia ul in infernum ul in aerem ca
lignosum. qui est in medio interitico aere
coeruit. Demones eni no sunt in superori
parte aeris. ne lumine gaudeant. nec i
inferiori. ne nimis cont nos fouant. Un
de notandu. quod in demonib est tria
gsidare. scilicet natam. officiu. et peccm. Na
ture qdem uenit sum locus. id est celu.

in quo tamq in loco congruo sunt creati.
etiam postmodu in natura si stetit p
ficiendi. Officio uo qd habent extendi ho
mines uenit locus medi. id est aer caligi
nosus. ubi satis nobis. pinguis fit ad sep
tandu. et n tam habent lum ad gauden
dum. S; peccato uenit locus inferni. id est
inferni. unde demones post fine hui mu
di detruent inferni in inferni. quid uo
sat eoz officium. Dicunt qdam qd anglis
cecidit sda die. et immuoe opinio quod
pmo die subito post creatione sua cec
dit. Dicit immuoe qd decim chorus an
geloz cecidit. h no dicit qd decim ordo
fuit angeloz. et quia tot de singulis or
dib ceciderit. quod potant face choru
um.

De restauracione anglice ruine. xxii.

Angeloz ruina restaurabit p saluan
dos. Dicit Augustinus qd tot homines
saluabunt. qd demones ceciderit. et Gregori
qd tot homines saluabunt quod angeli p
stiterit. Dixerit quidam. quod due partes
erit in celo. una hominu. alia angeloz. qd
angelica ruina restaurabit p uirgines. et
tot de alta parte erunt saluandi. qd in ali
a parte fit uirgines et angeli.

Quare peccm Angli sit irremissibile. xxiii.

Quare peccm Angli sit irremissibile assignantur
plures rationes. Prima est scdm Augustinu
quia nullo firadente peccat. ideo nullo re
parante redibit. Secda ratio est scdm Damascenu.
quia contra dei forme intellm peccat.
Quanto aut nobilior est cognitio. tan
to peior est error. qia seru sciens uolunta
tem dñi sui et n faciens multis peccis uolun
lab. Tria scdm eundem Damascenu anglis
n est susceptibilis penitentie. unde n uenit
Quarta e quia in dyabolo est extincta sm
delis. quantum ad bonu p motione. Antea q

a natura tantū spūalis semel vitabilis ē/
 eo qđ coram se conūtat. qđ homo n̄ facit. qđ
 a caro semp̄ repugnat spūi. Status ange-
 li mali triplex est. ut patere potuit ex pre-
 dictis. Prīm̄ est innocentie. scđs culpe. scđs
 culpe. & pene. & miserie. **De Pueratibz**

Demonēs s̄ sp̄s impur̄. **demouoij.**
 humani gen̄is inimici. mente **xxij.**
 rationales. neq̄ta subriles. nocendi cupi-
 di. p̄ sup̄biam tumidi. semp̄ in fraude no-
 ui. simulant sens̄. inq̄nant affectus. uigi-
 lantes turbant. dormientes p̄ sompna inq̄-
 ctant. morbos serunt. tempestates iocant.
 in lucis angelos se transmutant. ut trans-
 formant. semp̄ in finem suū secū portant.
 in ydolis sibi cultum diuinū usurpant. si-
 p̄ bonos dñari appetunt. magice artes p̄ eos
 fiunt. bonus ad exitum dant. semp̄ fini
 hominis insidiant. **Triplex** acumine scē-
 tre uigent demones. Primo subtilitate na-
 ture. & hoc p̄ cogitationē uesp̄nam. scđo occu-
 p̄ta tempor̄. Tertio. reuelatione spūum.
 sup̄nox. Primo in intelligunt naturalia p̄-
 sentia. scđo in naturalia futura. scđo in intelli-
 gunt uoluntaria. **Multiplicat** dyabolus no-
 minatur. p̄ quod p̄terates sue intelligunt.
 Vocat̄ enī dyabolus. qđ interpretatur desilius.
 qđ desiliit. idest cecidit. spūaliter & localiter
 sicut dictū est. **Exire** qđ interpretatur dyabolus.
 claus̄ ergastulo. & hoc uenit ei. qđ nō p̄mit-
 tit̄ sibi nocere tantū q̄ntum uellet. **Preterea**
 scđm etymologia dicitur dyabolus a dya qđ
 ē duo. & bolus qđ est morsus. quia duo occidit
 scđs. corp̄ & aīam. Item uocat̄ demon. idest
 sanguine. & hoc p̄ p̄c̄m. ut scđens qđ uig-
 ilat̄ ut dictum est. **Itē** behai. qđ interpretatur
 absq̄ uigo. ut absq̄ dñō. quia p̄ posse pug-
 nat̄ cont̄ eū. cui debet eē subditus & sub-
 iectus. **Itē** beelzebub qđ interpretatur uir mul-

car. idest animar̄ peccantiū. que reliquerūt
 uerū sp̄ntium xp̄m. **Itē** sathanas idest ad-
 uersari. **Petr̄** aduersarius uir dyabolus. **Item**
 behemot idest bestia. qđ facit homines bes-
 tiales. **Itē** leuathan. idest additamentum cor̄.
 qđ peccata p̄c̄is cumulant. **De qualitate dy-**
abolus nocet **atoli** cont̄ nos. **xxv.**
Dabolus nocet homini multiplicat̄. quia p̄ uolē-
 tatem. & hoc corp̄ q̄ndoḡ ledendo ext̄ius. sicut
 fecit iob. q̄ndoḡ int̄ius m̄bra ligando. sic in
 obsessis. & p̄ hoc datur paruulis angelus
 bon̄. ne dyabolus in hys ledat eos ut occi-
 dat. **Itē** nocet p̄ impietionem ymaginū. ma-
 la suggendo. ut p̄ motione sanguinis. ad
 p̄c̄m accendendo. ut sensus ext̄iores p̄ obier-
 tionē falsar̄ formar̄ decipiendo. **De hys** & si-
 milibz dicit **Gregori**. quod dyabolus aut op-
 p̄mendo rapi. r. aut insidiando circūolat.
 aut suadendo blandit̄. aut minando terret.
 aut desuadendo frangit. aut p̄mittit decipit̄.
 aut cū p̄mittit decipit̄. **Dyabolus** decipit
 homines quattuor modis. Primo suadendo
 bonū. s̄ hoc p̄t̄ malū. ut cū homini instabili.
 suadet ingressum religionis. p̄ hoc ut pot̄
 modū egrediat̄. scđo suadendo malū. sub spec̄e
 e boni. ut p̄curare. p̄ reb̄ alius p̄suadens. **T**
ercio in dissuadendo bonū tamq̄m nocuum. ut
 cū dissuadet. p̄bo uno ingressū religionis. ne
 de hoc peniteat. & egrediens p̄fundatur. ut
 q̄ndo dissuadet alioi orationem. ut elemosinā.
 ne p̄ hoc incurrat uanā gl̄am. **Quarto** dis-
 suadendo malū. ut ducat ad p̄c̄m. ut quando
 dissuadet intemperantiā in uictu. & sop̄-
 no. ut inducat in indiscretam abstinentiā
 qđ p̄c̄m est. **Impedit** dyabolus in effectu sue
 malicie multis modis. q̄ndo p̄t̄ inuicem hie
 potentie impositū a deo. Item p̄sistentiā
 bonor̄ spūum. habet enī quolibz anima du-
 os angelos. scđs. unū bonū ad custodiam. ali-

um malū ad exitum. sic partitum hominis
nō sentientis. Itē quōdā p̄t p̄t ab homi-
nationē. q̄a demones nobilitatis nature
viba peccata detestant. Itē p̄t cautelam.
quōdā obmittit facē mala. ut p̄t fiat. Sic
nō uexat excommunicatos. ut sententias
tales min' timeant. Virū uirtus tēptan-
di minuat in dyabolo quōdā uincitur. diu-
se s̄t opinionones. Dicunt enī quōdā quod
superatus in uno uicio. ip̄m uictorē non
possit amplius temptare de eodē uicio. s̄
ali' potest. Alij dicunt qd q̄ superatur i uno
uicio. nullū ampli' potest de illo uicio tēp-
tare. Origenes dicit. qd superatus ab uno
nemine possit temptare de cetero. Data
est potestas demonib' excēdi magicas
artes. multiplici ratione. Primo ad fallē-
dum fallaces. sic egyptios. & ipsos magos.
vnde etiā que ipsi acturi sunt p̄ tale mo-
dum. quasi diuinando p̄dicant. Sed in
admonendū fideles ne scilicet tale quid p̄
magno reputent. ul' desiderent. cū uideat
etiā malos facē huiusmodi. Tercio ad
approbandam & excēdam patientiam

D sanctoꝝ. *De lucifero specialit. xxiii.*
De lucifero sciendum quod fuit de
sūmo ordine superioris hierarchie. ac i illo
ordine sūmum gradum tenuit. cū tā-
quam p̄ncipi de singulis ordinib' magna
multitudo adhesit. q̄s om̄s traxit secum.
Lucifer dicitur ē quia p̄ctis luxit. sive pul-
chritudinis iudicio cum excecavit. Penitū
hominē temptauit. & uicit. xpm tēptauit.
& uict' est. potestate tunc amisit. qm̄ ul-
timis temporib' recuperabit. sic religatus.
in fine soluet'. Peccatū luciferi fuit. qd se
ad suū p̄ncipium lōnū dilexit. excecatus ē.
de altitudine habita p̄sumpsit. ac p̄nam ex-
cellentia ambuit. qd habitur' erat ex se.

nō ab alto. & sine m̄tris habere uoluit. stare
cū possit quousq; grā apponētur uoluit. In
similitudine concupuit. nō quidē imitati-
onis s̄ potestatis. id est subditos habere uoluit.
& nulli subesse concupuit. *De aia iacob.*

Post porca. & de diffinitione aie. xxvii.
Natiām corpoream. dicendū est de na-
tura incorporea. & de natura ex utroq; compo-
sita. s̄ p̄mo ex parte m̄tris. scilicet ex parte cor-
pis. scilicet ex parte uici hominis. De anima
q̄ uidendū est. p̄mo quid sit scdm̄ diffinitio-
nem. Porro a quibdam scis diffinit' ut s̄p̄
a quibdam ut anima. a quibusdā ut s̄p̄s &
anima. In q̄ntum iq̄ anima natām habet
s̄p̄s diffinit' ab alexandro in lib' de motu
cedis. Anima est substantia incorporea
intellectualis. illuminatione a p̄ultima
reuelatione p̄cepta. Ex hac diffinitione
cognoscim' quod s̄p̄s human' qui est ani-
ma. m̄t omnes creaturas immediate post
angelos. illuminationis diuine sit p̄cep-
turus. Anima uō in q̄ntum aia. diffinit'
a remigio. aia est substantia incorporea.
regens corp'. Ex hac diffinitione habemus
qd anima ē quasi motor & rector corp'. Itē
anima in q̄ntum aia. diffinit' a philosopho
in lib' de anima. Anima ē endelichia corp'
physici organici potentia. uitā habentis.
Endelichia hic dicit' act' p̄minus sine p̄-
fectio. Ex hac diffinitione habetur. qd a-
nima unibilis est corp'i nō omni. s̄ solū
organico & physico. id est naturalit' ad sus-
ceptionē aie rationalis disposito. Anima
i in q̄ntum s̄p̄s & anima. diffinit' ab au-
gustino sic. Anima ē omnium similitudo.
Hec diffinitio data ē p̄ comparationē aie
ad creaturas. Anima enī ex sua natura
ad suscipiendas omnium rerū corpali-
ū. et sp̄rialium similitudines est apta.

Item alta descriptio est talis. Anima deservit
 est spirituum vite. hec distinctio sumit
 agnitione. et dat secundum quod anima comparat
 ad deum. prout non extrahit vel seminali ratione
 pagatur. sed a deo corpore creando infunditur.
 et infundendo creatur. sicut Seneca. sic distinctio a
 natura. Anima est spiritus intellectualis. ad beati
 tudinem in se. et incorporee ordinat. hec descriptio
 dat in relatione anime ad finem. secundum quod proprie
 ua est. Ex hac distinctione cognoscimus statum
 anime ad finem. secundum quod etiam separata beati
 ficatur in se. sicut angelus. inno et in corpore glori
 ficato ipsi beatitudo amplificat. **De Anima**

Anima secundum rem. **ma qd sit secundum re.**
 videntur philosophi diversas sententias
 protulisse. Plato dicit animam numerum seipsum
 mouente. Zeno dicit eam numerum se mouere
 tem. Aristoteles endelichia. Pythagoras ar
 moniam. Procras spiritum reme. Rati lucem.
 Democritus spiritum positum ex atomis. Pyreus
 ignem uigorem. Parmendes dicit eam esse ex
 terra et igne. In his diuersitatibus secuntur dic
 ta scilicet et catholicorum magistrorum dicentes quod
 anima est spiritualis substantia. et rationalis.
 ad uiuificandum corpus humanum. ex nihilo
 creata. Trinitas est inquam anima perfectibilis.
 et imperfecta. quantum ad scientiam et uirtutes. p
 fectissima tamen est. quantum ad potentias na
 turales. et quia incorporea est sensum non est
 subiecta. nisi secundum dimensionem extensiuam. Qu
 nitate enim habet ut dicit Augustinus nisi di
 uinitatem. sed potestatem. et virtuale. et quia
 simplex est anima. ideo non augmetur. nisi detimenti
 est susceptiua. quia nec in corpore maiori
 maue. nisi in minori minor reperitur. ut dicit
 Augustinus. Multitudo quoque potentiarum in anima.
 non maiore parte ponitur in anime natura. sed multi
 plicem essentiam. Anima etiam uita perpetua est.
 memoria. intelligentia. et uoluntate. ad

ymagine dei facta. capax uirtutis et uirtu
 suscipibilis pene et immensum. arbitrio liba pote
 cis et habitibus. et affectionibus decorata. caret
 pondere. figura. et colore. passibilis. et mutabilis.
 eo magna est. quod capax eternitatis. eo recta. quod
 est appetens bonitatis. eo beata. quod particeps

Aditatis. **Qd sit anima secundum nome.**
 Anima dicitur in quantum animat. xxx.
 siue corpus uiuificat. Mens in quantum recollit.
 animam. dum uult. ratio. dum iudicat rectum.
 Spiritus dum spirat. uel quia naturam spiritalem
 habet. Sensus. dum sentit. memoria. dum re
 cordatur. uoluntas. dum sentit. hec nomina
 diuisa sunt anime. non propter essentie pluralitatem.
 sed propter effectuum. et operationum multiplicita
 tem. dicitur autem ab a. quod est sine. et neme quod
 est sanguis. eo quod sit sine sanguine. uel
 dicitur ab a. et mene quod est tribuere. eo quod anima
 uita tribuat. **De actu anime triplex. xxx.**

Actus anime triplex est. scilicet uegeta
 bilis. sensibilis. et rationalis. de quibus
 dicit Ambrosius. quod anima uegetabilis appetit
 esse. sensibilis bene esse. rationalis optime
 esse. et ideo nunquam desistit. quousque optimo
 iungatur. propter hoc uel amoris in deum moue
 tur tamquam ad centrum. ut in ipso summe de
 lectetur. hec tres potentie in diuisis sub
 stantiis. uel subiectis. tres anime dicitur posse.
 nam uegetabilis anima in plantis est. sensibilis in
 inuis. rationalis in hominibus. In homine autem predictae tres anime. una
 sunt in essentia. sed differunt in potentia. nec
 obstat quod in homine successive ac diuisis te
 poribus manifestantur. hec enim est a uirtu
 te formatiua. qua rationaliter prius ad
 uitam disponitur quam ad sensum. et prius
 ad sensum. quam ad rationem. Presertim cum
 natura non simul sed paulatim et successive
 operetur. Cum autem anima rationalis infim

salicet uegetare. sentire. et
 racionari. eo secundum hoc
 distinguitur triplex potentia
 anime.

ditur coepi. tunc predicte potentie pmo
infunduntur: & n̄ habent actiones suas de
ceps a virtute formativa. s; ab ipsa aia. A
nima duas potentias pmas scil; uegeta
bilem & sensibilem. exet tantum in co
pore: tiam uo habet exuta coepe. Anima
uegetabilis & sensibilis. n̄ debent dici in
homine aie s; potentie: n̄ uegetabilis dice
da est aia insensibilis. s; potentia. Anima
au uegetabilis. in uegetabili dicitur aia n̄

De Potentijs aie uegetabilis. xxxi.

Anima uegetabilis tres potentias habet:
scil; generatiua. nutritiuam. augme
tatiuam. Prima est ad p̄seruatione spe
ciei. scda ad p̄seruatione individui. t̄cia
ad p̄fectionem substantiu. Virtuti au
nutritiue quatuor desuunt. scil; uirtus
attractiua. que assumit necessaria i nu
timento. It̄ digestiua. que sepat uenies
ab inuenienti alimento. It̄ retentiua.
que cibum tam diu retinet in uno lo
co. don̄ debitam recipiat alterationem.
It̄ expulsiua. q̄ expellit qd supfluum
est in nutrimento. scdm aut omnes has
est appetitiua. **De Potentijs ap̄hensi**

uina sensibilis. uis aie. Sensibilis.

Aduplicem habet potentia. scil; xxxij.
ap̄hensiuam. & motiua. Ap̄hensiuam
diuidit in ap̄hensiuam de foris. & ap̄re
hensiuam de intus. Vires ap̄hensiuue de fo
ris sunt quinq; sensus particulares. siue ex
teriores. scil; uisus. auditus. gustus. olfactus &
tactus. Vires aut ap̄hensiuue de intus sunt
quinq; potentie interiores anime sensibiles.
q̄ sunt. sensus communis. ymaginatio. est
imatio. fantasia. memoria. Triaduno per
ypothetica omnes uires istas organicas ef
fe. & qd yndstrumta coepata suas opatio
nes p̄ficiunt. eo qd sint c̄ca particularia

tanti. Omnis eni forma particularis i ma
tia aliqua est: qm̄ forma sine matia accep
ta unibile. uniuersalis est. circa qm̄ opatur
intellectus. Ita facile uidet̄ est in sensibus
particularib; qui nihil ap̄hendent nisi p
rei sensibilis p̄sentiam. De virtutib; aut in
tiorib; que s̄ ymaginatio. estimatio. fanta
sia. idem est: qm̄ in illis omnib; ap̄hensio
forme singularis. scdm situm partiu eius
& limitata. & q̄ntitatem. qm̄ om̄s iste poten
tie passive sunt. & paciunt̄ a formis & indi
uiduis. que s̄ p̄ncipalia cogitionis sensi
bilis. Scendū quod nulla potentia ap̄hen
siua sensibilis retinet id qd ap̄hendit. im
mo qd una ap̄hendit alia retinet. Nota
dum qd alia est uis que bene retinet. &
alia que bene recipit. Illa q̄ bene retinet.
p̄ficiuntur siccus & frigidus. s; que bene recipit
humidus p̄ficiunt. **De Sensib; particularib;**

Sensus particularis in quinq; diuisus. xxxij.
scil; in uisū. auditū. gustū.
odoratū. & tactū. q̄ in multis iueniunt̄.
i multis differunt. Conueniunt eni quinq;
sensus in hoc qd s̄ uires passive. Sentim̄
eni intra recipientes. nō extra nutrentes.
Sensibile positum sup̄ sensū nō sentit. Om̄s
eni sensus s̄ p̄ceptibiles singulari. nō v
niuersali. Ad quilibet sensū extendunt̄
in duplites. vii ad sciendū. alii ad mo
tum uoluntatis ul uoluntariū. In om̄i sen
sū oportet eē p̄p̄tione sensibilis ad sensū.
quia i medys delectantur. & in fine coarum
punt. Ad sciendū aliquid esse. oportet obie
ctum p̄sens eē. & mediū differens. & orga
num sanū atq; memens. & anime inten
tione actualem. Om̄s sensus unā habent
originem. scil; sensū communē. a quo uelut a
cent̄ quasi linee quedā exiunt. Differunt
etia sensus particulares i multis. nā qui

liber speciale instrumentum. Differt etiam i
 obiectis. diffunt in medio defente. q̄a tactus
 & gustus habent mediu int̄secu. alij ext̄n
 sc̄u. Differt in apphendi uelocitate. q̄a
 visus sc̄ntissime etiā remota apphendit. Diffē
 runt etiā sim. q̄a visus sup̄mus ē postea
 audit. deinde alij sc̄m ordinē. Differt uti
 litate. q̄a gustus & tactus s̄t necessarij ad con
 s̄uationē induidu. & etiā spectet. Gustus em̄
 disc̄nt cibū quo saluat animal. & tactus
 disc̄nt sua obiecta. sicut calidū & frigidū
 & huiusmodi. ut animal declinet extrema
 talū qualitati. ne corruptionē incurrat.
 Differt in gen̄alitate. q̄a tactus gen̄alior est.
 cū nō habeat organū determinatū. sc̄m om
 nib̄ mem̄s sit. Differt in p̄ssione retenti
 one. ul̄ in ip̄essione. & retentione. Sensus
 em̄ grossiores forti retinet suas imp̄ssiones.
 sicut tactus patet. Nota qd̄ uidem̄ visu
 & oculo. s̄ differt. nam visu uidem̄ effecti
 ue. siue format̄. s̄ oculo uidem̄ instrum̄
 talit̄. Eodē m̄ dicendū est de auditu & gustu
 & alijs sensibus. Anima alienat̄ a sensibus
 ēph̄it. Primo in sompno. s̄ in extasi magis.
 & in morte uo maxime. **De Sensu cōmuni.**

Sensus communis est potentia. que xxxiiij.
 omnium sensuum particularium obiecta
 apphendit om̄s em̄ sensus ext̄iores a se
 sum̄ior̄ communis uelut a cent̄ particulari
 & excunt. & sensor̄ suoz similitudines
 ad sensū communem reduciunt. quo mediāte
 de singuloz p̄t̄atib̄ iudicant & disc̄nunt.
 Unde sciendū quod sensus communis ē fons.
 ex q̄ om̄s sensus oritur. & ad qm̄ om̄s
 p̄t̄at̄ sensibiliū ref̄it. sicut ad ultimū finē.
 h̄ potentia quedā habet in q̄ntum sensus
 est. et quedam inquantū communis. In q̄ntū
 em̄ sensus est habet recipere rerū species
 sine mat̄ia. & tam̄ presente mat̄ia. In q̄ntū

tum uo est communis. habet duo. unū est
 iudiciū sensibile. p̄ qd̄ nos apphendi
 nos uidere. q̄ndo uidem̄ & audire q̄ndo
 audim̄. & sic de alijs. Si em̄ hoc iudiciū
 n̄ esset in animalib̄. nō satis esset utile
 audire & uidē. & sc̄m alios sensus appe
 hendē. Sc̄m est comparare plura sensa
 ta. dicendo unū eē dulcē. aliud eē dulcē.
 & h̄ ideo sensus communis habet. quia ad ip̄m
 referunt̄ omnium p̄t̄at̄ sensuum sensata.
 hec virtus in anteriori parte cerebri ponit̄.
 ubi iurunt̄ nū sensuum q̄nḡ sensu
 um. q̄a locus medullosus est & humidus.

Virtus De uirtute ymaginativa. xxxv.
Ymaginativa est potentia app
 hensiva. in qua ymagines rerū senti
 bilium res̄uantur. Hec uirtus plus attr̄it
 qm̄ sensus. quia n̄ accipit sensus formā
 nisi presente re. Ita aut̄ res̄uat formā
 etiam re absente. In hoc etiā ymaginatio
 differt a sensu communis. qui p̄sente rei ex
 terioris indiget. sicut sensus particularis.
 Ita uirtus. thesaur̄ formaz uocat̄. quia
 in ea sicut dictum ē forme a particulari
 h̄ sensib̄ recepte. retinet̄. & imobilitant̄.
 hec potentia ordinat̄ in anteriori parte ce
 bri. sicut & sensus communis. s̄ post illum
 locū. ubi sensus communis ponit̄. & h̄ ma
 ior est durities ex frigiditate cerebri p̄e
 mens. & ymaginativa retinet imp̄ssiones
 a communis sensu p̄ceptas. **De Estimativa.**

Estimativa uirtus est que a forma xxxvi.
 acquisita uentiones elicit. que sensu
 nō p̄cipiunt̄ sc̄m qm̄ ovis fugit lupum.
 & lupus m̄leuit nato suo. Hoc aut̄ n̄ poss̄
 fieri nisi lupus haberet cognitionē huius in
 diuidu. & quia hoc induidu est natu
 ci. sicut & ovis apphendit lupū sibi noci
 um. Ita uo possunt sc̄ri p̄sentium. Esti

matua differet ab ymaginatione. quia
ymaginato solim retinet formas app
hensas p sensu ymune. & miseret ad y
maginatione solam. no sequitur affectus
iudice. timore. ul' fuga. ul' insensio. Ad
estimatione aut statim sequit' qdlibet
istoz. Unde sicut intellectus practicus se
habet ad speculatione. ita se habet esti
matua ad ymaginatione. & p hoc
estimatua n' punit' apphensua est sed
motua. p hoc qd determinat ad qd moui
debeat animal. & a quo fugit. Cum eni
animal ad cibum oportet ymaginatione
cibi ee. sicut in animal. ^{si} ymaginatio n'
sola mouet. imo apphendit. oportet igit'
altam habere estimatione qua moue
antur. Officiu igit' ymaginatie est appe
hende intentione. no quide rationis. sed
nature. Unde n' apphendit qd fit filo
gum. noni uel ubum. s; amicitia ul' in
micitiam. ymodum ul' modum. sic
dictum est. Hec vix pma in parte medi
e cellule cereb' ponit'. que e calida ex mo
tu multi sps ad ipam. *De Fantasia. xxxvii.*

Fantasia est potentia yponens yma
gines cum ymaginib'. & ymagines
cu intentionib'. & intentiones cu intenci
onib'. yponit' inqm fantasia ymagines
cu ymaginib'. ut est apphende aliquid
ee nigrum ul' magnum. ul' diuisas forma.
yponere docet. & fingit. ut chimeras. I
ponit' etia ymagines cu intentionibus.
ut cu apphendit ouis forma lupinam
esse fugienda. Coponit' q' intentiones
cu intentionib'. ut patet in oue. que
apphendit nato suo ee prebenda ubera.
& alienu repellendū. Per fantasia e
maior cognitio q' potest haberi in aia
sensibili. Phanc eni no solu scit p sen

tra. s; etia sibi puidet in futurum. Phanc
eni quedam animalia faciunt sibi casas!
& de cibo sibi puidet in longinquu. Phanc
etia de illo scit quod fit idem. & de
alio qd aliud. & sic de omni eo de q' senten
tia pferitur. ymodu affirmationis. &
negationis. Phanc q' uidem animalia
eligunt aliquid. & aliqd refutare. Ad
electione aut & refutatione. pce excigit
sententia. & discreto. Ideo multi dixerit
qd fantasia est aliquid rationis. s; di
cimus no uiam esse electione anime
sensibilis. s; aliqd simile. Hec a uulgo
uocatur in homine cogitativa. cum
tam ppe cogitare fit rationis. Fantasi
a opatur in sompno sicut & in uigili
a. Qd aut res i sompnis uidentur ee
ysentes. hoc ideo fit. quia fit reusio
ad sensu ymune. Ita potentia q'ndo
q' iuncta est rationi. sicut est in ho
mine. tunc accipit agendi & opandi
regim a ratione. s; quia ratio diuisifica
tur. scdm diuisitatem eoz de quib' rati
onatio fit. ideo opationes fantasie ml
plicant' in homine valde. Vbi aut fan
tasia n' est cu ratione. p'ur est in ben
tis. tunc solu regitur scdm instinctu
siue scdm instrumtum nature. & natura
vno n' est in habentib' speciem vna. ideo
ceptio fantasie opatur in talib' vno n'.
Inde est quod omnes hyrundines vno
n' faciunt nidos suos. omis araneae te
las suas. vno n'. Dixerit quida philoso
phi. quod iste vices in brutis pot' agi
tur a natura qm agant. s; in homine
pot' agunt qm agantur. qa bruta moue
tur scdm impetu & impulsu appetitus
naturalis. motus aut humani regula
tur scdm regim rationis. *Nota quod me*

lancolici. & infirmi. & anites. habent mul-
 tas fantasias! h̄ hoc n̄ ex illustratione. q̄
 fit p̄ ymagines rerū sensibilū. h̄ expasti-
 onib' natur. & infusione spūm ascende-
 tum ad cerebrum et caput turbantū. Tales
 enī sp̄s diūlay ymaginū inuolutiones fa-
 ciunt. & genant horribiles uisiones. & con-
 ceptiones. Sciendū preterea qd̄ beata cū p̄cipi-
 unt infusione p̄mi motoris qm̄ homines!
 sicut patet in firmica. que q̄ndo cibū col-
 ligit infra dies tres n̄ phur. & gallus can-
 tum suū p̄ temp' uariat. quia mutationē
 aut ex infusione p̄mi motoris p̄scit. hui'
 dicitur hec est ratio. qm̄ homines multi occupant
 cura conceptiones suas. p̄ferendo. &
 p̄ponendo. ac diuidendo. quare infusioēs
 p̄mi motoris n̄ p̄cipiunt sic bruta. q̄ sic n̄
 occupantur cura conceptiones suas. nec
 scdm̄ illas occupantur. h̄ tantū scdm̄ insti-
 tum natē. Ita uis scilicet fantasia plerūq; i-
 pedir intellectū. eo qd̄ nimis aiām occupat
 p̄positione. & diuisione ymaginū n̄ solū
 acceptay a sensib'. h̄ etiā fictay. maxime
 aut impedit intellectum quando aliqd̄
 de celestib' ei imp̄mitur. & hoc ideo quia con-
 ceptiones intellect' ut frequent' nō sunt
 similes ymaginib'. & fictionib' fantasie.
 Fantasia ponit in medio medie cellule ce-
 bra. tanq̄m centriū. int' ymaginatuā et
 memoratiuā. quia fantasia iūct se tam
 sup̄ formas q̄s accipit ymaginatuā per
 sensum. qm̄ sup̄ intentiones q̄s refiat
 memoria. & tunc illas formas & intenti-
 ones diuidit & p̄ponit. **De memoria. xxxvii.**

diantib' reb' sensib' redit in ipsas sensi-
 biles res. que sunt ext' ipsam. & p̄ hoc
 actum memorie oportet habere duas o-
 pationes. vna est. hoc ē receptū. & hoc ē
 opatio sens' inuuis. & in hoc memoria
 incipit. Seda est. hoc esse p̄seruati apud
 nos qd̄ fit p̄ ymaginatuā. Oportet etiā
 qd̄ ante memoriā quedā uirtus oper'
 que ex figuris rerū dicat rerū inten-
 tiones singulares. In hoc differt yma-
 ginatio & memoria. quia illa p̄seruat
 species rerū. hec p̄seruat intentiones spe-
 cies. Sciendū quoq; qd̄ memoria differt
 a reminiscencia. quia memoria distinc-
 te & discrete uertitur ad res. p̄ponendo i-
 tentiones distinctas cū ymaginibus.
Reminiscencia uo sine recordatio ē mo-
 tus inceptus. & absolus quasi p̄obliu-
 onem. et est cū collatione tempis & loci.
Reminiscencie enī mot' nō est unifo-
 mus. h̄ creatur ex plurib' p̄ncipiis cur-
 stantib' illud. cui p̄prie ē reminiscibilitas.
 cū sit p̄ncipiū multoz p̄us memorato-
 rum. Cū enī p̄ memoriā fiat rerum
 apphensio. que eedē p̄us fuerit uise. ul'
 p̄ sensus alios cognite. patet qd̄ si quis
 rem totā ul' totalit' est oblitus. n̄ potest
 p̄ memoriā recordari eē se oblitū. sed
 si oblitus est in parte. p̄ id qd̄ remansit
 potest reminisci se q̄ndoz sciuisse. ul' p̄
 collationē reminiscencie. potest etiā ad
 id qd̄ oblitus fuerat redire. cū ei adiutori-
 o qd̄ memorie remansit. Alia est etiam
 diffēntia int' memoriā & reminiscenci-
 am. q̄a memoriā multa participant a-
 nimalia. h̄ reminiscencia solt' est hōis.
 q̄a reminiscencia est quedā uelutiga-
 tio. que sine ordinatione rationis nō est.
 ac sine delibatione. p̄ que antecedens or-

Memoria est repositoriū p̄teritoy.
 Reseruat enī memoria tam for-
 mas apud ymaginatuā repositas. q̄
 etiam intentiones p̄ estimatiuā a figuris
 rerū elicitas. Innua p̄ memoriā me-

dmatur: ad consequens. Sane si aliquis remi-
nisci uoluit ea que nō eo in quo p̄sensū-
si p̄ intellectum apprehendit: hoc nō fit p̄ me-
moria. quia talia memoria nō reseruat.
si intellectus comittit se super ea que habet
apud se. et ea reducit ad actū. que habet
in habitu. Iste autē habitus manet intel-
lectualiter apud intellectum possibilem q̄
est locus specierum uniuersalium. unde et
uniuersalia prius speculata remanent apud
ip̄m. tamq̄ in loco sine generationis: et quā-
do illa actu nō s̄ndat. Intellectus autē possi-
bilis ad has species quas sic habet apud
se comittitur: ul' ab eis auertit quādo uolu-
erint. Ultimo notandū qd memoria in
postiori parte debet poni: qui locus
est siccus ip̄t̄ nervos motuos q̄ ibi orin-
tur: *De vi Sensibili motua. xxxix.*

Sequitur deinde de motua vi sen-
sibili: licet quādo mouet sp̄ualiter:
quādo corpore. Primo in appetiua dicitur:
et diuiditur in concupiscibile et irascibile.
p̄ q̄s aīa appetit bonū. ul' insurgit con-
trā malū. Ab his nō duob' scilicet concupiscibi-
li et irascibili oruntur quatuor affectus. scilicet:
gaudii. spes. dolor. timor. Nam si p̄sens
est quod concupiscim' gaudem' si absens.
ē sp̄amus. Similit' si p̄sens est de quo ir-
ascim'. dolemus: si absens ē. timem'. scilicet
licet de p̄dendo. si elongatur dolemus.

Sensualitas est vis anime motue se-
sibilis. et ad idem mouet ad qd concupisci-
bilis et irascibilis. Sensualitas enī semp̄
appetit que delectabilia s̄t corpore: et no-
ticia refugit. Differet tamē sensualitas
a concupiscibili et irascibili. quia sensu-
alitas magis coniungit corpore: et sic
in brutis ita et in homine. nulla lege
stringitur. qm̄ semp̄ in appetitus rerum

ad corp' p̄tinentiū moueatur. Si concupi-
cibilis et irascibilis coniunguntur rationi:
et p̄ ut s̄t in homine frenantur a ratione.
ac reguntur uirtutibus que in ipsis fundantur.
Et enī coniunguntur in concupiscibili. et for-
titudine in irascibili. et sic de alijs. Sōm qd
vis motua sensibilis mouet corpore:
sic diuiditur in uirtutem naturalem. in-
talem. et animale. Quarū p̄ma s̄t q̄ habet
in capite. ut in primo principio: tamē per
p̄mum principium est cor. scd̄a in corde.
sc̄a in capite. ut in primo principio: tamē
omniū principium est cor. Virtus enī na-
turalis est motua humorū. Vitalis est mo-
tua pulsui. Animalis est motua me-
broz. Dicim' ergo qd uirtus naturalis est
motua humorū. mediantibus artibus ve-
nis que radican' in epate scdm Galienū.
scdm Aristotile radican' in corde. et hoc
p̄ sp̄m naturalem. Et autē naturalis sp̄s sub-
stantia subtilis. et aerea vi caloris genā-
ta: hec sanguine ad singula mēbra impel-
lit ex quo corp' uegetat. Virtus uitalis
est motua pulsui. mediantibus artibus:
que radican' in corde. Sp̄s autē uitalis
est idem qd et naturalis. idem dico et sub-
stantia. si diffens uirtute. hic p̄ artibus et
mēbra corpis se diffundens. uiuificat ip̄-
sum corp' tamq̄ instrumentum. Virtus
animalis est motua mēbroz. mediantibus
nervis q̄ radican' in capite: et h̄ p̄ sp̄m
animale. Et autē sp̄s animalis. qui et
naturalis. et uitalis: si animalis dicitur
dū uenit ad cerebrum. h̄ ceteris subtilior.
p̄ uios ad organa sentiendi dirigitur:
ut sensus. et motus. scdm locū. exinde
genitur in corpore animalis. Circa uir-
tutes istas deniq̄ sciendū. qd cum uirtu-
tes animales intendunt. tunc natura

les remittuntur pro hoc in homine dedito studio. ut meditationibus. minus operatur virtutibus. et generantur. et augmentantur. ex quo patet quod concupiscentia carnis domatur in vivo studioso. Unde Iovinianus. Anima sancta. et carnis vitia non amabis. Preterea quando virtutes animales remittuntur. naturales intenduntur. sic patet in somno. quod describitur esse quies virtutum animalium. cum intentione virtutum naturalium.

De potentis anime rationalis. xl.

Quod in anima. ut ait Philosophus. scilicet potentie. habitus. passiones. Potentie quidem sunt innate. habitus autem acquisiti. ut infusi. passiones vero sunt illate ut innate. habitus enim sunt acquisiti ut patet in scientia. et virtute pollicite. nam ex frequenti usu. ut studio. acquirit homo scientiam. et ex frequenti bene agere. fit bonus. bonitate virtutis pollicite. Sunt et habitus quandoque non per acquisitionem. sed per infusionem. sic scientia fuit infusa Salomoni. et virtutes theologice inseruntur parvulis cotidie in baptismo. et in penitentibus. et in iustificatione. et ex actibus non generantur tales habitus. sed per commensuratum ex talibus habitibus. educuntur boni actus ex potentiis. Unde in habitibus acquisitis. sequitur quales sunt actus. tales sunt et habitus. Sed in habitibus infusis est inversum. scilicet quales sunt habitus tales sunt et actus. Est tamen verum quod habitus acquisiti. sicut generantur per actus. ita et generantur actiones. sed non meritorias in quantum tales. Passiones autem sunt illate extrinsece. vocantur autem passiones Philosophus ipsas receptiones obiectorum. Sumuntur et aliter passiones. ut dicantur affectiones. sicut sunt timor. dolor. spes et gaudium. **De divisione potentiarum. xli.**

Nunc ad divisionem potentiarum anime accedam. Philosophus autem dividit principaliter anime potentias in cognitivam. et motivam. quas theologus appellat intellectum. et affectum. Ipse autem affectum intelligit voluntatem. Potentia etenim anime tunc dicitur intellectus. dum est apprehensiva. Vnde voluntas. dum est motiva. Item quedam sunt vires anime separate a corpore. ut velle. et intelligere. secundum quod anima non utitur corpore. sed utitur virtute corpore. scilicet fantasia. que sic se habet ad intellectum. sicut color ad visum. ut ait Philosophus. Quedam enim sunt vires inseparabiles a corpore. ut vegetabilis et sensibilis. et quantum ad essentiam. et quantum ad operationem. Sed in homine separantur iste vires a corpore. quantum ad essentiam. licet earum operationes exerceant non possint extra corpus. In brutis autem simpliciter preunt quantum ad utrumque. Item anima potentias quasdam habet communes cum brutis. ut est sensibilitas. Sensus particularis. sensus communis. ymaginatio. estimatio. memoria. Quasdam autem habet non communes cum illis. ut est ratio. et intellectus. et huiusmodi. Item vires habet quo ad se. ut est ratio. voluntas. liberum arbitrium. Quasdam habet quibus corpori permiscetur. ut est vis naturalis. vitalis. animalis. de quibus deum est supra. Etiam dictis patet quod potentie quedam sunt organice. quedam non. Ex predictis etiam colligitur quod anima rationalis omnes potentias habet anime vegetabilis. et sensibilis. sed non in quantum rationalis. Vnum in quantum rationalis addit intellectum. et liberum arbitrium. et huiusmodi. et hoc est quod dicit Gregorius. Omnis inquit creature aliquid habet homo. habet namque commune esse cum lapidibus. vult cum arboribus. sentit cum animalibus. intelligit cum angelis. Ad quod

enim virtutes habent aut nobilitatis nature inferiores. habent et superiores. scilicet perfectiores in se et quiddam possunt inferiores. possunt et superiores. scilicet nobilitati in se et perfectiori. Et hoc manifestum est quod omnes vires quibus communicantur cum brutis. differunt in specie. prout sunt in brutis. et nobis. *De differ-*

Quatuor vicia virtus intellective. xli.

Quatuor assignantur differentie virtutis intellective. Prima assignatur per differentiam nature. sic dividitur in agentem et passibilem. Secunda datur secundum differentiam obiecti. et sic dividitur intellectus in speculativum et practicum. Tercia assignatur secundum differentiam dignitatis. sic dividitur ratio in superiorem et inferiorem. Quarta differentia datur secundum quod comparatur ad actum. et sic dividitur intellectus in habitum et in actum.

In habitu quidem potest intelligere quodammodo virtus. In actu vero cum actualiter se virtus ad intelligibile. Differentia vero intellectus in effectu. et est qui dicitur adeptus. sicut secundum maiorem et maiorem perfectionem. ipsi possibili.

Cum enim intellectus possibilis recipit species cum lumine intellectus agentis. tunc dicitur intellectus in effectu. et etiam in habitu. sed cum idem intellectus recipit lumen perfecte. intellectus agentis. secundum formalem unionem. tunc vocatur intellectus adeptus. Unde intellectus in effectu. et adeptus non differunt. sed tantum ratione. Diligenter autem notandum est. quod omnes differentie. intellectus iam predictae. sumuntur vel secundum habitum. vel secundum actum. vel secundum modum intelligendi. et nulla sumuntur secundum directionem potentie cognitive. nisi prima tantum. secundum quam dividitur intellectus. in agentem. et passibilem.

De modis cognoscendi res. xli.

Recognoscitur aliter deus. aliter angelus. aliter

homo. Ipse quoque homo per intellectum cognoscit deum. et aliter creaturas. Intellectus enim divinus. cognoscit res se ipso. Intellectus autem angelicus. cognoscit res per species sibi concretas. que sunt similitudo rei. Intellectus humanus. cognoscit res per species abstractas. a rebus particularibus. per sensum prius cognitum. Unde sciendum. quod sicut sensus cognoscit res. presentem obiecto. et sicut ymaginatio cognoscit res. absente obiecto. tam cum appendicibus materie. ita intellectus cognoscit sine appendicibus materie sub intentione universalium. Anima igitur per intellectum aliquantulum attingit omnia. Cognoscit enim deum super se. et se in se. et angelum iuxta se. et quiddam ambitu celesti continetur infra se. Quis autem sit modus cognoscendi deum. nota quod intellectus humanus. non cognoscit deum per abstractiones sicut alias res. et hoc ideo est. quia similitudo abstracta. simplicior est illo. a quo fit abstractio. deo autem nihil est simplicius. Alia ratio est. quia in abstractione oportet esse particulare. et universale. Particulare quidem. a quo fit abstractio. universale autem. sicut ipsum abstractum. sed nihil horum cadit in deum. Cognoscitur igitur deus sic naturalis cognitione. quod intellectus possibilis informatur lumine intellectus agentis. quod est similitudo prout lucis. in hac similitudine cognoscit primum lumen. quod est deus. Sciendum autem quod per sensum cognoscimus particularia. sed per intellectum universalia. et quando se intellectus committit ad particulare. ut ipsum apprehendat. tunc similitudo abstracta particulari. erit universalis et non particularis. Item nihil venit in intellectum nisi per sensum. et hoc fit duobus modis. vel simpliciter. vel accidens. Simpliciter. ut cum intelligimus sensibilia prius per sensum apprehensa. vel accidens autem. ut quando intelligimus

inhibita p effectū. Notandū est etiā qd
aliud est rem p cognitionē in intellectu
uenire. et aliud est in re. iam intellectua
usari. quia rem cognito p sensū uenit i
intellectū. sicut dictum est. S; cum intelle
tus rem apprehendit. tunc delectatur et negoti
atur in ipsa. etiā sine sensus admunculo.
Ad intelligendū ista pleni nota utriusq; re
rum ē. scilicet qd particularia cognoscuntur p
uniuersalia. et euiso p uniuersalia cognoscunt
particularia. Istud patet sic qd duplex ē uni
uersale. vni scilicet p ut est abstractū. et aliud cō
fissum. scilicet qd est in particulari. Dicimus
ergo qd ad cognitionē uniuersalis abstracti.
uenim' ad particularia. sic patet in pnis.
in quib' opatur ius sensitiua qm intelle
ctua. qm p' cognoscunt particularia p sen
sum. et postea uniuersalia p intellectu. Sic etiā
philosophi inueniēt modū arguendi p
inductionē. qui ex multis positionib' par
ticularib' conclusunt vnā uniuersalem hoc
m. Sortes est animal. Plato ē animal. cicō
ē animal. et sic de singlis. ergo omnis homo
est animal. Contrario est in uniuersali iusio.
ul' confusa. qm p tale uniuersale uenim' ad
cognitionē particulariū. Sicut patet qm
do uidem' hominē a remotis. tunc enī nō
cognoscitur nisi substantia corporea. s; pos
tea p motū cūtur esse animal. dū uero ma
gis appropinqt cūtur esse homo. tandem
cognoscit esse henric. ul' alexand. **N**o
ta qd scdm philosophū scire plura possi
mus. s; unū solū intelligē. qm scire di
cit habitum. p quē plura scim'. Intelle
gē aut' dicit actū. qui nō potest ēē in intel
lectu duplicat'. Intellect' enī ad unū solū
pncipium. potest se pncipalit' ul' actualit'
ter conuētere. Ex hoc patet. qd qndocq; q's
agit' duos actus. rationis simul imo tē

27
por. tunc un' erit intellectus. et ali' memo
rie siue q'fuetudinis. Vbi grā. Aliq's dicit
horas. et cū hoc querit in lib' recordantias.
ul' necessaria. ul' nummō denarios. deinde
vni illoz. scilicet quere recordantias est act'
intellectus. s; aliud. scilicet dicit horas. ē act'
memorie. Sicut etiā animal brutū. sine
regimine intellectus uadit ad dormi ad q'
sep' uir. Itē nota qd ad intelligentiam
rei. nō requirit' p'sentia rei. intelligibilis.
s; p'sentia similitudinis ei' tantū. quia res
nō cognoscit p' essentia. s; p' similitudine.
et inde est qd intellect' apprehendit remota
sicut et p'pinqa. **De intellectu agente et pos
sibili. xliii.**
Nunc de intellectu specialit' **sibili. xliii.**
agente et possibili dicendū est. In
tellectus i'q' agens. q' abstrahit species ab
ymaginatione. siue fantasia. et sua ir
radiatione facit uniuersales. ac ponit e
as in intellectu possibili. Nam sicut ad
uisum corpalem excitatur lux. abstrahit
intentiones color. id est similitudines a
colorato. et ponit eas in aere. nō quidē scd'
essentia. s; scdm mentionē. in similitu
dine sic intellect' agens. qui est lux aie.
ponit species abstractas a fantasia i' in
tellectu possibili. nō quidē actualit'. s; scdm
mentionē. Quare aut' in ymagine et
intellectu possibile sit potentia media q'
abstrahit. scilicet intellect' agens. si int' sen
sum unū. et ymaginationē. nō sit po
tentia media q' abstrahat. h' est ratio.
quia sensus unū. et ymagnatio. sūt
eiusdē aie potentie. scilicet aie sensibilis. S;
ymagnatio et intellect' possibilis nō sūt
potentie eiusdē speciei. qm alia est potē
tia anime sensibilis. alia anime ratio
nalis. Intellect' aut' possibilis dicitur. quia ta
les potest recipere species. s; modum recipit

eas. cui exemplū est tabula nuda nul-
lam habens pictam. potest autē habē qm̄
cūq; Sane cū intellectus possibilis tales spe-
cies recipit. tunc sicut sup̄ habes uocatur
intellectus in effectu ul' in habitu. Cum uo
illustratur multitudine specierū scibili-
um. tunc est intellectus adeptus. Qualit̄
autē species iste remanent in intellectu
possibili. et qualit̄ ad eas fiat reuēsiō p̄ re-
miniscentiā. habem' sup̄ de memoria. Por-
ro intellectus agens et possibilis differunt
sicut lux. et illuminati. Itē sicut yficiēs.
et yfectibile. itē sicut dicit philosophus
intellectus agens. est omnia facē. et intel-
lectus possibilis. est omnia fieri. *De Intel*

sequitur de actu Speculatio et Practico. xlv.

Sunt intellectus speculatio et practico. quia
ambō in cognitione consistunt. et in hoc dif-
ferunt. quia intellectus speculatio cognos-
cit uerū in ratione in. Practicus autē. cog-
noscit uerū in ratione boni. Itē specula-
tio intellectus uocatur cognitio speculatio.
et practico dicitur cognitio affectio. Itē finis
speculatio est uerū. finis autē practico est
boni opus. Itē yspeculatio uerū itelligi-
mus. et ypractico uerū. Itē intel-
lectus practico uocatur intellectus operatio. quia
dicitur a praxi quod est operatio. Itē intellectus prac-
tico diuiditur in finem sim. et rationem. Ra-
tio autē diuiditur in partem superiorem et in-
feriorem. de quibus yordine est dicendum. *De*

Ratio est ratione et partibus eius. xlv.

Ratio anime non solum cognitio. et
etiam motio. Ratio enim cum iudicat aliquid
esse bonum uel malum. et ibi sistit. tunc dicitur
cognitio. si autē procedat amplius. et iudicat
esse bonum ut fiat. sic est motio. Si uero ad
huc ulterius procedat. et non solum iudicat esse bo-
num ut fiat. et etiam illud appetit. sic dicitur

liberum arbitrium. quoniam liberum arbitrium con-
prehendit rationem et uoluntatem. Ratio autē
se habet ad bonum particulare. et diuiditur
in partem superiorem et inferiorem. Superior pars de-
diuina et eternus intendit. Inferior autē de-
transitorius iudicat. et ea disponit. Itē superior
pars accipit rationes y leges diuinas. In
hoc est faciendum quia deus precepit. Pars
autē inferior accipit rationes y humanas
leges. ut hoc est faciendum. quia honestum est.
ul' quia expedit rei publice. Itē superior pars
rationis dicitur illa que licet usque ad contemplatio-
nem eternam se extendat. differat tamen ab intelli-
gentia que negociatur y modum intentionis.
ratio autē non sic. sed ystendo et ratio nando. diffi-
aut ratio alio modo ab intellectu. quia intellectus
apprehendit esse rei absolute. ratio autē cum
collatione unius ad alium. Inferior uero pars
rationis dicitur multipliciter. que quia circa
res corporales uisatur. iuncta est sensuali-
tati. et sepe allicitur ab ea. unde enim semper
ponitur sibi perigri. id est illecebri uicina.

Virtus *De potentia anime motiua.*
motiua anime rationalis. xlvii.

Virtus est diuisio. diuiditur uis motiua in
impatiuam. consultatiuam. et affectiuam. et
consultatiuam simul et affectiuam. Uis impe-
ratiua est liberum arbitrium. et finis. So-
phisticum est ipsa ratio. que diuiditur in partem
superiorem. et inferiorem. Uis affectiua est
uoluntas. que diuiditur in theoreticam et bu-
lissimam. Uis que simul consultatiua et affectiua

Est. ipse intellectus practico. De uoluntate.

Alter dictas potentias primo dicendum xlvii.
De uoluntate. que uis motiua est prece-
ptiua. cuius sit generalis motor omnium uirtuum.
Cui enim intellectus apprehendit aliquid ut bonum.
uoluntas impatit affectis ipsis organis. sic
uisum ad uidentum. et sic sensib' alijs. Simi-

lter in motu locali uoluntas impar uirtu
 ti animali. & que in uis & musculis: & ua
 mouet ad ambulandum uel ad currendum.
 & ad huiusmodi similia. Sed illud fallit in potentis
 anime uegetabilis: in quibus uoluntas sui
 impium non excedit. Nutritua enim & generatiua.
 & augmētatiua. non secundum arbitrium: sed natu
 raliō operant. Voluntas in duas partes di
 uidit. in thelism. & bulism. id est in uolun
 tate naturale. & liberatiuam: quare prima
 scilicet uoluntas naturalis. dirigitur per syndesim.
 scilicet scilicet: delectatiua. per rationē. Nota quod
 uoluntas ipse & stite rāonabiliū est tan
 tum. etiam dicitur esse large beatorum: in ipse uo
 & quasi methaphorice dicitur etiam uegetabi
 lum. Unde primo in uoluntas supra. scilicet
 pur est rāonabiliū ipse dicitur uoluntas.
 Sed uerū pur uoluntas est beatorum. uo
 cat ipse desiderium. uel appetit. Tercio in.
 pur est uoluntas uegetabiliū. uocat appeti
 titus. In potentis nulla est liberā quam
 uoluntas. quia nec obligat organo sicut per
 magnatio. estimatio. & huiusmodi: nec co
 gitur obiecto. sicut intellectus cogit uerū: uo
 res etiam affixe organo. necessario imitant
 tur: nec imitato organo. quibus omnibus uo
 luntas caret. Unde Augustinus ait. Id nihil a
 deo in uia est potestate sicut uoluntas. Si
 autem scire uoluit quare uoluntas non cogatur bo
 no. sic intellectus uerū: hec est rāo. quia circa
 primum nihil ita bonū est. quod non aliquid imper
 fectionis habeat. Sed aliquid ita uerū est. quod
 nihil falsitatis habeat: ut patet in hac iposi
 tione. Id habet totū manus est sua parte.
 Unde tali uo cogit intellectus assentire: sed
 uoluntas nullo bono creato cogit adherere.
 In uoluntas uideat uirtutū cogit per modum
 tum appetitū. pur uoluptas. huiusmodi est
 huiusmodi homines & alliciu. ut bonum

^{quod} spectat incommutabile. et rebus mutabilibus
 adheret. Sed in huiusmodi coactione est libtas quod
 dam. Unde Augustinus. In uere peccati adeo
 uoluntariū. quod si non uoluntariū est. non
 erit peccati. **De Syndesim. xlviii.**
Syndesim est uis anime motiua. quod
 semp nata est fieri in superioribus naturalibus.
 mouens & stillans ad bonū. ac abhorrens
 malū. & in istis nunquam errat. neque secundum
 syndesim est peccare. Sciendum uero est
 quod syndesim non extinguitur totaliter in dyabo
 lo. & in dampnatis. Remanet enim in illis ali
 quod actus est. Syndesim enim quantum ad instinc
 tum boni. & quantum ad displicentiam mali
 culpe absolute confidat. extinguitur in
 dyabolo & in dampnatis. Secundum uero quod cul
 pa comparatur ad penam. sic non est in illis
 extinguitur syndesim: & hoc in remanet eis
 ad penam. **Uras. Vermis eorum non moritur.**
Habent igitur disciplinam mali ad penam
 in collatione. **De Conscientia. l.**
Conscientia componitur
 a ipositione cui. & a homine scientia. Un
 de conscientia duo habet. scilicet scientiam: et
 secundum hoc conscientia est habitus natura
 lis. non solum cognitiuus. sed etiam motiuus.
 Inclinat etiam animam ad prosecutionem boni
 & ad fugam mali. Alio in conscientia di
 citur acceptionem ex parte rationis. quod no
 tatur in hac ipositione cui. Primo in. p
 ur conscientia scientiam includit in se.
 habet se sicut superius. & coniungit syn
 desim. & semp est recta. Sed in coniungitur
 rationi magis. & sic se habet sicut infe
 rius: & hoc in recipit errorem & conturbati
 onem. In conscientia enim ex parte infio
 ri. bene potest accidere error. Nam error
 cui conscientia ex parte infio ri coniungi
 tur. habet uisum: circa particularia in quod

bus contingit sepe errare. sic patet in silogismo conscientie. in quo syndesis ponit maiorem. sic. nullum malum est faciendum. ratio assumit minorem. scilicet. hoc est malum. conscientia concludit. ergo non est faciendum. Circa primam non est error. circa secundam quandoque error est. et ex hoc est falsitas in conclusione. Cautela est igitur conscientia nimis laxa. et etiam nimis stricta. Nam prima generat presumptionem. scilicet de spanonem. Item prima dicit sepe malum bonum. scilicet de comisso bonum malum. Item prima. saluat sepe dampnandos. scilicet de dampnatis saluandos. Nota quod aliud est conscientia. aliud timor conscientie. tunc enim est conscientia. quando quis sensualiter iudicat esse faciendum. vel vitandum. contra talem conscientiam facere. etiam si sit erronea peccatum est. Sed contra timorem conscientie facere. non semper peccatum est. quia timor non est semper ex distinctione sententia rationis. per quam iudicat se tenere ad aliquid. sed ex eo quod vacillat in dubia. nesciens quod sit melius. vel ad quod teneatur potius. cum tamen non obmittit. quod sibi placitum esse sentit diuine voluntati. De conscientia quod sciendum. quod quandoque respicit preteritum. quandoque presentem. quandoque futurum. Nam conscientia accusat de preteritis. remittit de presentibus. preuenit de futuris. Preterita namque respicit. ut quando conscientia nitent de hoc quod sibi ostendit conscientia reprehendit. sicut est de malo commisso. vel bono obmissio. Presentia etiam respicit. conuictendo eis quorum per conscientiam habuimus oppositum. Futura quod respicit. ut quando instruit. et nitent stimulat ad ea faciendum vel vitanda. ad que ipsa conscientia nos iudicat tenere. Ad autem conscientia se extendat ut dictum est tam ad facta quam ad faciendum. potest colligi ex distinctionibus conser-

entia que tales sunt. dicit Iohannes Damascenus. Conscientia est intellectus veri. Basilii dicitur esse rationale iudicatum. Distinctiones magistrales sunt iste. Conscientia est cognitio sui ipsius. Item conscientia est habitus animi agendorum et non agendorum. Item conscientia est habitus minus boni et mali discretiui. Item conscientia est credulitas intentionis ad aliquid faciendum. vel non faciendum. animi deliberatione firmata. Error conscientie octo modis curat. Primo ex ignorantia. ut quando errat quod eligendum sit vel declinandum. de tali errore legitur in paralytome non. Cum ignorem quid agere debeam. hoc solum habet residuum. ut oculos meos leuam ad te. Sed ex negligentia. ut quando quis negligit conscientiam discentem. vel si nescit se expedire. negligit ab aliis querere. Tertio ex superbia. quando quis non humiliat intellectum suum. ut scilicet sapientibus. et melioribus se uelit credere. contra quos apostolus. captiuantes omnem intellectum in obsequium christi. hoc est dicitur. quod quilibet incredulis plus debet consentire fidei quam sibi. Quarto ex singularitate. quod homo semper sensu proprio non conformat se alijs. sequitur uias inuicem bonorum. Nummi dicitur. Extrema casti confirmat ignis. Quinto ex affectu inordinato. quod sepe inclinat conscientiam ad id quod homo tunc appetit. et sic facit eam ex sua rectitudine deuiare. Seneca. In ordine iudicium. cum res inuenit in affectum. Sexto ex pusillanimitate. quod quis timet non tunda. scilicet rectum iudicium rationis. Matias. Aucte pusillanimitas confortamini. et nolite timere. Septimo ex pplexitate. quod homo se credit inter duo peccata positum esse. quorum alterum sit impossibile declinare. Sciendum. quod pplexitas nihil est simpliciter. potest tamen aliquis esse pplexus. scilicet

quod id est secundum rationem scientiam. qua de
posita erit libatus. Octavo ex humilitate
et cordis puritate. Gregorius. Bonaz
nitium est ubi culpas agnosce. ubi cul
pa non est. Errore primis septem modis ac
ceptis reprehensibilis est. Octavo uero modo
laudabilis. Imo nec error defectum debet
dici. s; humilis suorum defectorum ^{delectationem} recognitio.

De opacōnibus a

Anima secundum diuisas potentes **nume. h.**
tas multas et diuisas habet opas
tiones. ipsa enim cognoscit uerum per intellectum
speculatum. affectat bonum per intellectum
practicum. discernit confendo inter bonum et
malum. uerum et falsum per rationem. discernit
simul et eligit per liberum arbitrium.
sentit per uoluntatem. inuenit medium per
ingenium. Stimulat ad per hunc finem. A
nima etiam in actibus suis habet ordinem.
Nam quod sensus percipit. ymaginatio re
presentat. cogitatio format. ingenium in
uestigat. ratio iudicat. memoria seruat.
intelligentia comprehendit. ad contemplatio
nem perducit. Anima preterea cognoscit res
presentes per sensum. absentes per ymaginatio
nem. res autem materiales per sui presentiam in se
metipsa. ac seipsum per reflexionem sui in
se. habet et alios actus anima ad corpus
pertinentes. sicut est uergetate per uirtutem na
turalem. sentire per uirtutem animalem. uniu
ficare per uirtutem uitalem. de quibus omnibus
dictum est superius. **De quantitate anime.**

De quantitate anime.

Anima cum sit simplex non habet **ly.**
quantitatem diuisiuam. s; uniuersale
unde patet quod anima secundum essentiam
non est in toto corpore tota. s; in parte cor
poris determinata. et uirtutem influit toto
corpore. et ad hoc ponit Calcidius exemplum
in atanea. que in medio tele sue residet

sentit quilibet motum siue intus. siue
extus secundum intella. Eodem modo anima
in centro cordis existens. sine sui exten
sione. ut distensione. contra corpus sibi uni
tum sensit. iustificat. atque mouet. non
contra simplicitatem anime est quod tunc di
cuntur anime esse. scilicet uergetabilis. senti
bilis. et rationalis. cui intelligentia. su
perius est expressa. Anima quod licet simplex
sit. tam secundum Boetium differt in eo quod
est. et quod est. sicut et in angelis. et omne
quod creatum est. que omnia differunt secundum
rationem uniuersalis et particularis. **De In**

De In

Anima esse immortale **mortalitate anime. luy.**

Anima esse immortale **mortalitate anime. luy.**
auiditate ostendit et ratione.
Dicit in libro sapientie. Iustus anime
in manu dei sit. et non tanger illos tormen
tum malicie. Item spes illorum immortali
tate plena est. In euangelio. Querent
homines mortem. et non inueniunt. Item
Gregorius loquitur de malis inferni. Ibi
mors semper uiuit. finis semper incipit.
et defectus defice nescit. Johannes. Qui
manducat meam carnem uiuet in eternum.
Anime etiam immortalitas ostendit pra
tiones. Omnis namque corruptio ex cont
rietate curat. nihil autem est quod substa
tie anime contrahitur. Preterea anima
capax est beatitudinis. Unde autem in ait
Augustinus ingenia ubi ubi ^{in uirtute} replet omnes
creaturas. per captum earum. ergo conferunt anime
beatitudinem. Ad beatitudinem autem spec
tat uita perpetua. Preterea si anima mo
reretur cum corpore. homo non timeret mor
tuis. sicut luy. nec canis mortuus. quod
relinquit aliquid uiuens post mortem
hominis quod timetur. Preterea cum deus
uult sic. habebit bonum primum. mali pe
nam. S; hoc non fit in hoc modo cum mali

videntur flores. ducunt enim in bono dies suos. bonum vero tribulati. ergo fiet alibi. hanc autem non potest esse nisi anima sit immortalis. Preterea

Deus fecit animam ad imaginem et similitudinem suam. et deus immortalis est. ergo et anima.

Libum arbitrium **De libo Arbitrio.** ut ait Augustinus est facultas rationis **Luy.**

et voluntatis. qua eligitur bonum. gratia assistente. malum vero. gratia deficiente. In hac definitione. ponitur ratio. et voluntas.

Ratio quidem ut consiliari. voluntas ut imperare. Nam ratio dicit id esse bonum. vel malum. voluntas autem dicit. fiat fiat.

Nota quod libras liberi arbitrii est liba a coactione sufficienti. et non liba a coactione insufficienti.

Nulla enim coactio exterior est sufficientis causa. ut aliquid fiat. licet quandoque

fit efficiens. ut patet in multis. qui coacti sunt negare christum per tormenta. quoniam in huiusmodi coacta voluntas est. ut ait Augustinus. Quando vero peccat naturaliter a gratia. tunc non destruit liberum arbitrium. quia cecus vel fessus. vel claudus in foveam cadens. quando extrahitur. non fit hoc illo immuto.

Libras arbitrii triplex est. scilicet a necessitate. a peccato. a miseria.

Prima libras est nature. scilicet gratie gratie. tertia gratie. Ite prima est malorum et bonorum. scilicet tantum bonorum. tertia in celo regnantium.

Ex his patet quod libras iustorum est nolle vel velle peccare. vel etiam posse non turbari. sed libras in paradiso sunt posse non peccare. vel etiam posse non turbari. Patet igitur quod liberum arbitrium liberius est in bonis quam in malis. quia in bonis est tantum in servitute miserie. in malis autem est servitute miserie. et peccati.

Et in patria erit liberum arbitrium. quando omnis talis servitute destruetur. Notandum quod licet deus non possit mala facere. et similitur angelus.

et anime beate. tamen est in eis liberum arbitrium. quia bonum eligunt et malum declinant. non ex infirma necessitate. sed liba voluntate.

Eodem modo dicendum est de dyabolo. quod liberum arbitrium habet. bonum tamen semper respuit. et malum eligit. sed si non facit in eo violenta coactio. sed voluntaria obstinatio.

Libum arbitrium habet se in quibusdam indifferentem ad bonum. et ad malum. ut in primis ante lapsum parentibus.

In quibusdam plus se habet ad malum. quam ad bonum. ut in regeneratis per baptismum.

In quibusdam plus se habet ad bonum quam ad malum. ut in sanctificatis in utero.

In quibusdam vero necessario se habet ad bonum. ut in confirmatis. sicut sunt beata virgo post conceptionem filii.

De **H**omo latine **Hata** **Corpus humanum.** **lv.** grece antropos dicitur. quasi arbor trinita. habet enim se caput cum capillis ad modum radicis. Brachia vero cruribus sunt quasi rami. Solus etiam homo longi et lati corporis est. solus quoque homo est erecti corporis et huiusmodi ratio duplex est scilicet naturalis. et moralis. Naturalis quidem ratio est. quia in aliis animalibus habundat in capite materia terea deprimens. et deficit calor erigens quod non est in homine. Est et ratio moralis. ut scilicet rectitudo stature corporalis. attestet rectitudinem mentis sui sui ad celestia tendentis. Quod etiam anime trinit mutantur corpus. quia forma delectabilis ymaginata movet corpus sicut et instabilis. et ideo dicit Augustinus quod multum tristis ac lepram timens erit aliquando leprosus. fit et convulso quod passionibus corporis reddunt in anime turbationem. sicut patet in sompno. Ite partes corporis habent simi

litudinē totū mundi: q̄a tanta est distan-
 tia int̄ extremitates duorū digitorū longorū
 utriusq; manū. q̄nta est a iuncte capitis usq; ad
 plantā pedis. Similit̄ tanta est distan-
 tia a centro capitis usq; ad oppositū tropū
 in celo: q̄nta est ab oriente in occidentē. Cor-
 pus humanū ex quatuor compositū est
 elementis: s; a partē trā in ossib; & carne. aq̄
 uo in humorib; sanguine. flegmate. colā.
 melancolia. Itē continet̄ aer in pulmone:
 & hoc patet quia semp̄ in motu ē. quia pul-
 mo est uentilabēū cordis ne nimio calo-
 re dissoluat̄. Itē ignis continet̄ in corde:
 & ideo int̄ius est latū. & superius acutiū. q̄a
 formā ignis retinet. Memb; corporis tri-
 phica sunt. S; enī quedā radicalia: ut e-
 par. cor. cerebri. Quedā genitalia: inter
 que p̄ma tā s; de esse in diuiciū. inq̄b;
 ut sup̄ dictū ē sedē habet sp̄s natural̄.
 vitalis. & animalis. S; m̄bra genitalia
 s; ad conseruationē speciei. Alia s; m̄b;
 deseruientia. ut uene. artie. & m̄p̄ que
 negit̄ ille triplex sp̄s ut habet̄ sup̄. Tercio
 in dicunt̄ m̄bra officialia: ut manū pedes
 & huiusmodi. Sunt enī m̄bra tam artifi-
 cialit̄ ordinata: ut mutuo sibi deserui-
 ant. Nam superiora inferioribus adminis-
 trant gubernationem: ut patet in oculis
 s; inferiora p̄bent superiorib; supportationē:
 ut patet in pedib; & crurib;. que totū pon-
 dus aliorū m̄broz sustinent. Itē media in-
 parciunt̄ utiq; defensionē. & necessariorū
 conq̄sitionem: ut patet in manib; & brachi-
 is. Itē sic sunt ordinata: ut mutuo sibi cō-
 doleant. si unū m̄brū dolet. condolet̄
 omnia. & hoc p̄t colligationē. & iunctionē
 Itē sic ordinata sunt: ut unū m̄brū
 in p̄culis p̄ alio se exponat. ut patet in
 capite. Itē quando unū m̄brū deficit

alia defectum ei; suppleat. Unde uidemus
 aliquos carentes manib;. cū pedib; comedere:
 & alios carentes pedib;. cū manib; ambu-
 lare. Itē maior dolor in uno m̄bro. facit
 minore in alio m̄bro nō sentire. Item
 m̄bra quorū motus sub est libo arbitrio.
 tam p̄mptam seruant obedientiam. ut
 int̄ impium uoluntatis. & executionem
 opis. quasi nulla mora uideatur: & hanc
 obedientiam uidem; seruare oculū inui-
 dendo. linguā in loquendo. os ī comedendo.
 manū in opando. **De Phylonomia. lvi.**
Duisē m̄broz dispositiones scdm
 partē phylonomie. diuisos affect;
 & mores indicant in homine: nō quod ista
 signa necessitatem imponant morib;
 hominū. s; ostendit̄ inclinationē naturę.
 q̄ tam retinē potest freno rationis. Sequi-
 mur ig; in hoc tractatu magnos huius ar-
 tis auctores. scil; Aristotēlem. Amicennā.
 Constantiniū. Philemonē. Iexira. Pale-
 monē incipientes a complexionib;. Igitur
 melancolicos tristes & gries dicunt̄. San-
 guineos aut̄ horū opposita habere uidem;
 Item colici faciles sunt ad iram: & fleg-
 matici pigri. & sompnolenti. Phylono-
 mia sexus ē quod masculin; animus
 uehemens est. ac impetuosus. Studios;
 & animos;. femine aut̄ miseres s; er-
 timide. Capilli molles & rari: et̄es in-
 genuum p̄locunt̄. Itē capilli p̄nunciat̄
 timidū. & lucri cupidū. Item capilli
 nimis dep̄ssi. & fronti imminentes: ferū
 declarant animū. & hys concordat ca-
 pitis uersim capillatā. Itē capilli flauī
 & crassi albi: indicant̄ indocilem. Itē ca-
 pilli subnigri si sint modate tenues. bo-
 nos uideant̄ mores: & bonā hominis
 compositionē. Caput nimis magnū

stolidum indicat. Caput autem globosum.
breue est & sine sapientia. & memoria.
Hec caput humile superius & quasi planum
insolentie & dissolutionis dat indicium.
Caput oblongum aliquantulum. & malleo si-
mile hominem circumspectum indicat ac pu-
dum. **F**rons angusta nimium indocile et
uorace designat. **L**ata uero paruitate sig-
nificat discretionis. **H**ec rotunda designat
iracondiam. **H**umilis & demissa signi-
ficat ueracitatem uel ueracitatem & non admit-
tentem turpia. **H**ec quadrata & modate mag-
nitudinis magne sapientie. & magna
nimitatis est indicium. **S**upercilia arcuali-
a. que iunguntur ad cornu nasi. significat
subtilem & studiosum in omnibus operibus suis.
Si autem ibidem occurrunt. talem hominem. & par-
sapientem demonstrant. **S**i uero arcuositas de-
clinat ad tympana. & ad gibbositatem ge-
narum. significat negligentem. **H**ec supercilia.
si sunt longiora & multorum pilorum. signifi-
cant ferum & magna meditantem. **O**culi
qui tamquam guttule nitidi nitores reuertuntur
mores compositos indicant. **I**ndo uarie
mouentur oculi. ut in curio. in quiescunt
significant mala reuoluta in animo.
si nondum esse percepta. **O**culi splendori glan-
ci. tam micantes. significant audacem.
& pugilem. ad maliciam. **O**culi magni tre-
mentes & obscuri. designant uinum pota-
torem. & temperantiam ueris. **O**culi pure
nigri. significant imbecille. & sine uirtu-
te animi. & lucidum. **I**ndo autem guttu-
le rubentes aliquantulum ibi sunt. & tamen
nigre apparent. animi significant uis-
tum. & peritum. & ingeniosum. **U**bi autem
guttule in nigris oculis uehementer rubent
& alique tendunt ad quadratam. & quodam
sunt pallide. quedam glauce. & circuli qui

forissecus ambiunt pupillas sicut san-
guinolentie. & sunt magni oculi. & nitore
pupille mouentur. ut mouet palpebra.
tales inquam oculi. significant animi qui
omnem morem excedat ferax. **Q**uidam nesci-
dorum cogitari potest. talibus oculis prope-
bile est. nec etiam domestico cessabit sangui-
ne. **O**culi nimium prominentes. & rubicundi.
& parui. linguam declarant effrenatam.
& instabile corpus. **O**culi acris intuen-
tes. si sunt humidi. significant hominem
uedicum. ac in agendis uelocem. & pu-
dum. **O**culi qui frequenter clauduntur. ac
quasi reserantur. timidum. ac imbecillum decla-
rant. **O**culi multum aperti. significant stul-
ticiam. & ueracitatem. **S**i autem multum clau-
surae sunt. significant mobile. & incon-
stantem in omnibus rebus suis. **N**ares pro-
minentes & ualde magne. significant
stoliditatem. & garrulitatem. & imprudentiam.
si ualde parue. malignitatis sunt
indicia. **N**ares nimium rotunde. indociles
significant. **N**ares oblonge & anguste.
mundicie signa sunt. **N**ares ridentes &
supra caput applicate. ingratiā designat.
Gene crasse. significant igna-
miam & uolentiam. **N**imium autem tenues.
malignitatem. **G**ene rotunde. arguunt
uindictam. **N**ares patule. alacritatis & for-
titudinis dant indicium. **L**onge uero &
tenues. mobilitatis & leuitatis signum
habent. **N**arum autem pars que iuxta
frontem est. si nec alta. nec humilis. sed in
linea descendat. uirtute signum est. & con-
stantiam demonstrat ac prudentiam.
Nares minores debito furib' assignant
Omnis uultus cum plenus est & crassus. ig-
nauitatem & uoluptati deditum significat.
Ultus dependens arguit morem subdolum

indicat. **L**abra tenuia in ore maiori. & signis labium aliquotulum exubat. **S**up inferius: magnanimum & forte. **L**abra tenuia parui oris: imbecilem animum & uisum indicant. **L**abra cu soluta ab ore aliquotulum dependunt. ierem demuntiant. Nam in asinis & eqs anti q's hoc signum uidentur. **O**s paruum tam conuenit uultib' mulieru. qm a'is effeminatis. **O**s quod ultra modum dilatatur uox acitatem indicat: & imitem & impium. **T**alis eni' oris rictus marinis monst'is g'nerat. **M**entiu' aliquotulu' p'lixum demonstrat min' uacundiu'. & minus turbatu'. **P**aruum & breue habet mentiu'. sunt imites & inuidi. hos eni' plato ad serpentes referebat. **V**tuli mentium e' mensuratum. scdm qd ad q' diatam accedens. **M**entiu' si longe in p'lixum distendatur. doli s' i'fictum designat. **V**ox assimilata uoc' ouiu' aut caprae: stulticie habet indiciu'. **E**t au' in modu' animu' uoc' intendunt: de facili sunt leues. **V**ox tenuis & lugub' trist' indicat suspiciosum. **U**uox incurrit in nates. ita ut nates consonent: m' daces. & maluoli. & malis alienis gaudentes. **C**erux longa & tenuis significat q' maligna mediat'ur. **R**otunda cerux p'bat uirtutem ai. & corpus humilitate'. **C**erux breuis. in cuius est ei' qui temeritatis audax est. **C**erux nimis recta. insolent' et i'uma'cem indicat. **P**ectus qd multum co'gestum est carnis. indocilem significat. & ignaru'. **P**ectus qd longi' longum est qm uent' prudente' significat. **P**ect' si cu' uentre. numeritate pilor' regatur: significat ho'iem instabilem.

& animu' sine religione ac pietate. **C**u' aut' solum pectus capillos p'fert: animosiu' designat. **H**umi' tenues. & q' in acumine erecti s' infidiosum indicant ho'iem. **B**rachia qndo i' tanta p'lixitate extendunt. ut erecto corpore extremitas medij digiti appropinqt ad genu. hoc forte i' i'fina quatuor digitor' deficiat: ostendit homines humiles fortes. **C**um aut' p'lixitas hec ad fem' defuit. ul' parum ultra: declarat ho'ies maluolos. & malis alienis gaudentes. **M**an' nimiu' breues & exigue. fortes demonstrant & sagaces. **C**rasse aut' man' si digitos breues ultra modum habeant: dicunt i'guet forem. infidiosum. & fure'. **M**an' inerte & tenues. loquacem significant & uerace'. **U**ngues plani ac molles. & tenues. & obrubentes & bene p'licidi: optime ingenuu' indicant. **U**ngues inflexi. & curui. imprudentes & rapaces. **U**ngues breues nimiu'. declarant malignu'. **D**igiti collecti & co'globati: auar' dicunt & malignu'. **D**igiti parui & tenues. stultiu' demonstrant. **D**igiti uo' parui & crassi. inuidiu' indicant & audace'. **L**ata tenuia & angusta et depressa. timiditate' indicant. **L**ata refra carnis. & dura. ostendit homine' indocilem: h' eni' ad ranas scdm platonem referuntur. **P**ars cruris que sub genu e' & uocatur fura. qndo plana est. & quasi grauida. inremyatu' ho'iem significat & i'pudenciu'. **M**olles fure'. effeminatis alligant. **P**edes crassi & breues ualde infirmu' homine' indicant. **P**edes nimium p'lici. ad homine' refertur dolosu'. **P**edes p'ruues & breues. p'dunt homine' malignu'. **O**ui longis passib' incedunt.

magnanimum esse solent. & efficaces. Qui
celeriter incedendo se compungunt. & multum
deducit. atque totum corpus complicat. signi-
ficat timidum. ac parvum. & infirmum.
Quod breues passus habet. eadem accelerans
malignum dicitur et imbecillus. Color
cutis niger. infirmum indicat. Color albus
rubens. fortes & animosos ostendit.
Color vehementer albus cum pallore. defectum
virtutis significat. ex nimia victoria
flegmatis. Color igitur. lucentibus oculis.
ad insaniam vergit. Color mediū inter al-
bum. & nigrum. qui declinat in brumum.
si clarus est. ostendit virum boni inge-
nii. & honoris more. **Regule generales**
Generaliter igitur Phylonomie. lviij.
Tenendum est. quod membra que in
proportionem naturalem. quo ad figuram. co-
lorem. quantitatem. situm. motum indicant
bonae virtutis. habitudine naturalem. Mem-
bra vero que inversa sunt figura. quantitate
situ. motu. inversam mentem indicant. Pre-
terea Plato dicebat. quod quaecumque simili-
tudo animalium aliorum in hominibus est
etiam talium mores imitant. Notandum
insuper quod licet per signa membrorum naturali-
um. mores hominum cognoscuntur. non tamen
imponunt necessitate. sed ostendit inclina-
tionem naturae. nec semper demittant affec-
tum hominum. sed frequenter & probabiliter. Itē
propter signa exteriora de quibus dictum est.
non statim inferendum est iudicium. quia
forte signum est per accidens. non per naturam.
& forte iudicium est per contrariam consuetudi-
nem. vel freno rationis tenetur. Unde
narrat Aristoteles. quod discipuli hypocri-
tas portabant figuram pictam hypocritas. phile-
monem excellenti phylonomo. qui pronun-
tiavit de ipso quod esset. ut luxuriosus.

Illis autem indignantibus & culpantibus phile-
monem. quod de optimo viro taliter iudicasset
sed referentibus hoc hypocritam. qui confessus
est philemonem verum iudicasse. Sed ex a-
more phylosophie & honestatis. dixit se
concupiscentias cordis sui iudicasse. & acce-
pit per studium quod nature fuerat denega-
tum. Denique sciendum quod signa exteriora
non refutuntur. nisi ad eas passionem que in-
sunt naturaliter homini. sicut est natura. con-
cupiscentia. & huiusmodi. non autem ad eas que
sunt anime solae. sicut in musica. geo-
metria. & similia. Sciendum quoque quod in o-
culis principaliter consistit omnis perfectio
phylonomie. et si oculorum iudicium con-
firmat ceterorum membrorum iudicium. tunc rata
dicitur esse loquax. Si autem contrariantur. tunc
invalent iudicia oculorum. propter quod omnes phyl-
onomi affirmaverunt. oculum esse verum
iudicium cordis. **De compositione corporis**

Postquam expeditum & anime. lviij.
Postquam expeditum & anime. lviij.
est de homine ex parte corporis. &
virtutis. nunc dicendum est de ipso pro-
positus ex utroque. ubi specialiter notatur po-
tentia dei. quia natura tam distantes
coniungit in unam personam. Naturam
videlicet corpoream & incorpoream. que in-
de. distant in predicamento substantie.
Preterea cum esset una creatura que habe-
bat cognitionem virtutis per intellectum. ut an-
gelus. & alia que habebat cognitionem fuerit
per sensum. ut quodlibet animal brutum.
fieri debuit creatura. propter perfectionem unius-
sitatis. que hac cognitione duplici esset pre-
dita. ut lege possit in libro scripto. virtutis &
fuerit. hoc est in creatore. & in suo oculo. Uni-
ta est anima corpori multiplici ratione.
licet separata iudicetur dignior. Prima ra-
tio est. ut per unionem tam disparum

naturae. erigetur mens ad spandā un
 onē. que int' aiām & spm̄ est creatū. Ali
 a ratio est ut aiā seruando in corpore ma
 ius intum habeat. q̄a ubi maior pug
 na. ibi maior victoria. & p̄ consequens ma
 ior corona. Difficultas enī op̄is. multum
 ualeat ad efficaciam mēdi. *Tercia ratio ē. p̄*
complementum uniuersi. Cū enī sicut ē
 dictum quēdā est. creatura pure spūalis
 quēdā pure corporal'. conueniens fuit fi
 eri creatam mixtā. partim scilicet spūale.
 partim corporalem. *Quarta ratio est. quia sic*
corpus uniu. ualeat ad fructū penitentie!
 sic post mortē resuscitatum ualeat ad con
 sūmationē stole duplicatē. quia nō solū
 aiā. s; corp' & anima p̄m̄abitur dote sua
Sic ratio est. q̄a ex defectib' corp̄is. homo
 multā matiam habet humiliatonis. Vn
 de illud. humiliatio tua ī medio tui. Sic
 aut' anima. ex conuictione ad corp' plura
 bona assequit'. sic et multa trahit incom
 moda. *Primo. p̄cā originalis inq̄natio*
 nem. *Job.* U's potest facē mundū de imū
 do conceptum semine. *Secundo. p̄nitentem peccā*
 di. *Genesi.* Qui sunt sensus hominis ad
 malū ab adolescentia sua. *Tercio. bene o*
 p̄andi difficultatē. *Ps̄lms.* In agrū
 pig' trāsit'. & ecce totū replerēt uirgē.
 & sp̄ne. *Quarto. intellectus ebrietatem.*
lib' sapientie. Corpus quod corrumpitur.
 agrauat aiām. *Quinto. continuā impug*
 nationē. *Ad Galatas.* Caro concupiscit adu
 sus spm̄. & sp̄s aduersus carnē. *Sexto. cura*
rum sollicitudinē. *Mathei.* Dico uobis.
 ne solliciti sitis anime uīe qd̄ manducetis.
 neq; corp̄i uīo quid induamini. *Septimo.*
 passionū multiplicatē. *Job.* Homo natu
 rē muliere beuū uiuens tempore. replet
 multis miseris. *Octauo. gl̄e recedatōne*

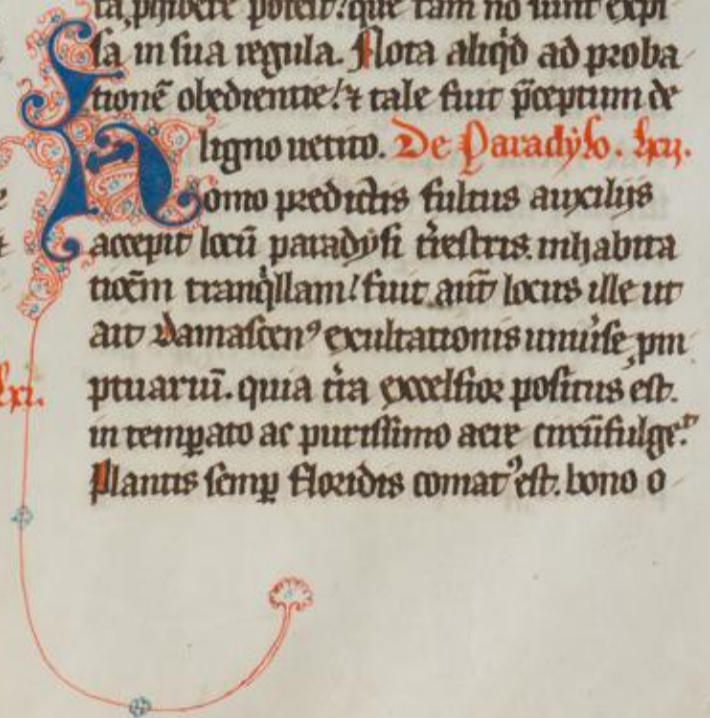
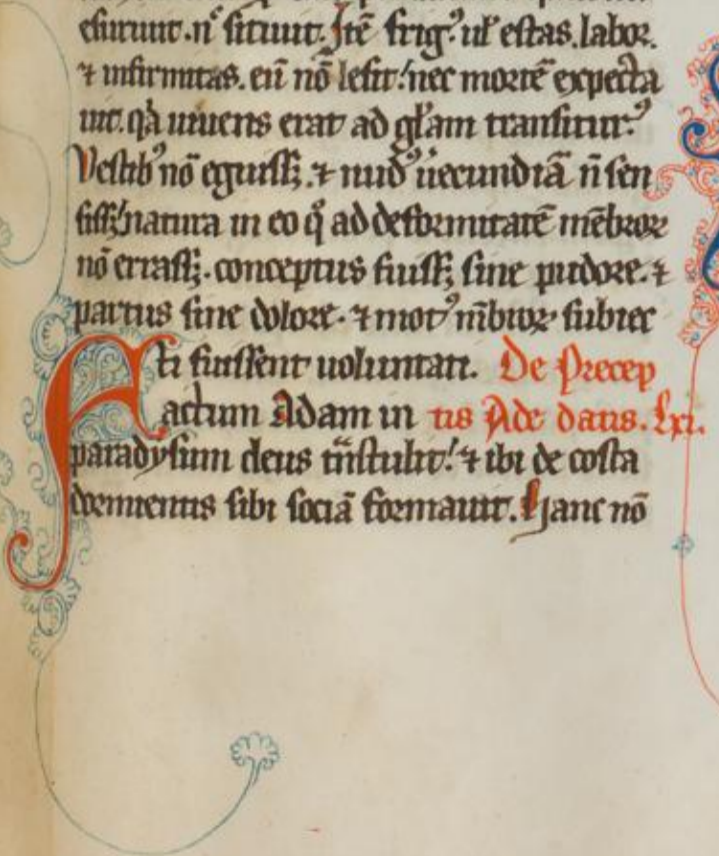
Glām enī nō percipimus. qm̄ diu in corpore
 detinetur. p̄t' quod ap̄ls cupiebat dissolui
 et esse cum xp̄o. *De. p̄prietatib; hominis.*
Proprietates hominis iste sūt. *Lxx.*
 Distingere int' honestū. & turpe. Vn
 de sol' hominis est. honestum p̄sequi. cū
 omnia beata nō nisi in illa. & delectabilia.
 p̄sequitur. passiones ordinare ad limitem
 rationis. sup̄ mundū p̄ intellectū eleuari.
 Et ideo si aliquis q̄s p̄ adhesionem in ter
 ris mundo inferiorē se fecit. tam quasi
 honore humanitatis excur'. p̄prietatem acci
 pit bestie. ut dicatur fieri p̄ concupiscen
 tiam pecoris. p̄ iram canis. p̄ rapinam leo.
 & sic de alijs. q̄s plato uocauit secundā
 animae in compositione incorporationem.
 amicitia habere. scdm̄ omne gen' amicit
 cre. In hoc differt homo a brutis. que nō
 habent speciem amicitie. q̄ est dilectiois
 uel amunicationis. & huiusmodi. *Intellectu*
 alibus theorematis speculari. & delecta
 ri in talibus. *Secundari in turpi p̄prietate*
 to. p̄t' quod inemundabiles dicunt' in
 uicendi. quia in aliq' imitati sunt a ra
 tionis honore. peccatā assumētes natu
 ram. *P̄fecte ēē iugale animal' eo. quod*
 legib' ordinatus faciat nuptias. *Ciuile*
 esse animal'. q̄a distributiones. &
 cohabitationes. & sedā. & pugnas p̄fectas
 habeat. & urbanitatib' ordinatas. *Discipli*
 ne esse p̄ceptibile. p̄ rationis usum. *Uile a*
 nimal mansuetū natura. p̄pter curialitatē
Esse animal' risibile. *Esse animal' gl̄abile. p̄t'*
 p̄fectas gaudendi rationes. que solū q̄tingit
 homini. *Esse microcosmū. id est. minorem*
 mundū. eo quod omnis creature aliquid
 habeat homo. *Uidel; esse cū lapidib'. uege*
 tari cū arborib'. sentire cū animalib'. intē
 hēre cū angelis. *Ex duplici natura esse*

compositum. scilicet spirituali et corporali. Creatura
est dignissima. est animal rationale mor-
tale. Humana fragilitas consistit in his
quod in homine est assiduitas deficiendi.
impossibilitas standi. facilitas cadendi. dif-
ficultas resurgendi. vilitas nascendi. incer-
tudo moriendi. Defectus humanus est. quia
quod habemus aliunde habemus. ut imperium
habemus. et insuper amittere possumus. In homine
est moriendi necessitas. et hec est illata
necessitas. sicut fuit in adam. vel inna-
ta est sicut in nobis. vel assumpta sicut
fuit in christo. *De primi parentibus. ix.*
Summa bonitas volens inuocare
bonum suum aliis. fecit creaturam rationa-
lem. que summum bonum intelligeret. intel-
ligendo amaret. amando possideret. pos-
sидendo haberet. possidendo beata esset.
Fecit autem deus primum hominem. forman-
do corpus eius per ministerium angelorum de-
limo terre. in agro damasceno. et inspira-
uit in faciem eius spiritum vitae. id est a-
nima creauit. et eam perfectam corpori
inuiuit. Factus est autem homo ad yma-
ginem dei in naturalibus. et similitudinem
ingressus. Dicitur homo factus ad yma-
ginem dei potius quam angelus. quia conue-
nientiam habet homo cum deo intus
et extra. quod non habet angelus.
Intus enim habet convenientiam secundum
memoriam. intelligentiam. uoluntatem.
sicut angelus habet. Sed extra. conuenientiam
habet quam non angelus. Nam sicut
a patre filius. sic ab homine homo. eadem
naturae. Preterea sicut deus prelatas est omnium
in suo universo. sic homo omnium in suo v-
niuerso. Item sicut deus est ubique. sic anima est
ubique. sive habitabilis id est in corpore. non
quidem per essentiam. sed per potentias. Dignitas

humana est quod deus hominem sapienter
rationis esse. vita innocenter esse. christo potestatem.
Primum notatur in hoc. quod factus est
homo ad dei ymaginem. secundum quia ad dei si-
militudinem. tunc quia impositus est homo
animantibus. et aliis creaturis. que omnia
seruiunt homini. Ex his patet quod
uoluntati bonorum hominum. non subditur
creatura solium. sed etiam ipse deus. Plalmista.
Voluntatem terrarum se facit deus.
et deprecationem eorum exaudit. Item angeli. qui
deputantur ei ad custodiam. Item demones.
quodammodo ad exitum beatorum. Item homines
boni. qui sunt socii tribulationum. et erunt
socii consolationum. Item mali. qui bonos ma-
gis promouent persequendo. quam possunt facere
seruendo. Corpus tale dedit deus primo homini.
quod anime est subiectum. ut est obtempe-
rans sine rebellionem. est et pagabile sine
libidine. est uegetabile sine mortalitate.
est proportionabile. quantum ad complexiorem
equalem. est que anime conforme. ut sic
anima erat innocens. et tamen poterat peccare.
sic corpus est impassibile. ut tamen possit in
mortalitate incurri. et ideo poterat mori.
et non mori. poterat habere sufficientiam. et
indigentiam. poterat obtemperare et rebella-
re. et hoc fuit ratione nature defectum ex
nullo create. nec per gloriam affirmate. Fu-
it tamen corpus illud ita conditum. ut in eo
nulla esset pugna rebellionis. nulla punitas
libidinis. vel nulla imminutio ingwers.
nulla corruptio mortis. Hec autem immor-
talitas a deo principaliter fuit ab anima. si-
cut ab influente. et corpus equali compo-
sitione. sicut a disponente. a ligno autem
uite sicut a uegetante. Regimine uero di-
uine prudentie. sicut ab intus seruante.
et extrinsece protegente. Factus est itaque ho-

mo absq; omni culpa. & miseria! n̄ culpā ha-
 buit. n̄ fomitis incantatum. Insuper datum
 est ei quadruplex adiutorium. Vnū est dicit
 te uolendū quod ē conscientia! scdm ē ad
 mirandū cont̄ malū. & stimulantū
 ad bonū quod est s̄ndēsis! tertū fuit scē
 tia illuminās intellectū ad cognoscendum
 sc̄pm. dñi suū. & mundū istū. qui sc̄s fue-
 rat p̄r̄ q̄m! quartū fuit karitas accēdēs
 p̄m affectū. ad diligendū dñm sup̄ om̄ia.
 & suū p̄cūm sicut sc̄pm. Prima duo p̄-
 tinent ad p̄fectionē naturalū. alia duo
 ad p̄fectionē gratuitā. Quorū unū fuit ḡ-
 tie gratis date. scil; scientia! reliquū gr̄e
 gratū facientis. scil; karitas. Accepit homo
 t̄p̄licem oclm! scil; carnis quod ē mundū.
 h̄e rationis. q̄ uideret annū. Itē contēpla-
 tionis. quo uideret dñm. & sic oculo carnis uide-
 homo q̄ sunt ext̄ se. oculo rationis q̄ sunt
 int̄ se. oclō contēplationis q̄ sunt sup̄ se.
 Noticiā enī dei habuit. cui p̄sentia qua-
 dam int̄ior aspiracione n̄templabatur.
 n̄ tam ita excellēt̄ ut in p̄ata. n̄ ita in e-
 m̄gnate. ut in in uia. Res etiā factas no-
 uit! quia omnib; imposuit notia animā
 tib; noticiā q̄ siu habuit. quia qualis erat
 factus sciuit. & quid agē ul' carē debuit i-
 tellexit! fuit q̄ sine penaltatib; quia nec
 esuruit. n̄ sitiuit. h̄e frig. ul' estas. labor.
 & infirmitas. enī nō lesit. nec morē expecta-
 uit. q̄a uiuens erat ad glām transitur.
 Vestib; nō egress; & nud; uerūdiā n̄ sen-
 siss; natura in eo q̄ ad deformitatē mēbroz
 nō errass; conceptus fuisse. sine pudore. &
 partus sine dolore. & mot; m̄broz subter
 ti fuisse uoluntati. **De Precep-**
to factum Adam in us Ade datus. lxx.
 paradysum deus t̄stulit. & ibi de costa
 dōmentis sibi sociā formauit. Hanc nō

fecit de capite. ne uiuo dñaret. nec de pede.
 ne contempnētur. s; de latē. ut amoris un-
 culum p̄baret. Duplex bonū deus illis p̄-
 parauit. vnū temporale. aliud etnū. Prīmū
 dedit. scdm p̄missit. Ideo fuit duplex p̄cep-
 tum homini datū. Vnū naturale ad custo-
 diendū bonū datum. Aliud discipline ad p̄-
 uincendū bonū p̄missum! & h̄ nō poterat
 mereri meli' q̄m p̄ merā obedientiam.
 que tunc mera ē. quādo p̄ceptum ex se so-
 lo obligat. & nō ex alta causa. Et tale d̄r̄
 p̄ceptum discipline! q̄a p̄ p̄m dicitur.
 q̄nta sit uirtus obedientie. Vnde & p̄re-
 ceptum dicitur discipline! quia uitare lig-
 num scientie n̄ suadebat natura. s; disci-
 plina. Preceptū uō nature duplex fuit.
 Vnū de p̄seruatione indiuidij. ut ibi de
 omni ligno paradysi comēde. Inter que
 fuit in medio paradysi specialiter notia-
 tum lignū uite! sic dictū ab effectu. q̄a
 corpora p̄mōz parentū. debuit it̄nue
 uegetare. Aliud fuit p̄ceptum nature!
 p̄ conseruatione speciei. ut illud. Cresci-
 te & multiplicamini & replete terram. Cir-
 ca p̄mū. scil; discipline! nota q̄d aliquid
 phibetur. q̄a malū. Exodi. Non fur tuum
 facias. Aliud q̄a occasio mali. Marhei. di-
 co uobis n̄ iurare omnino. Sic pilatus mul-
 ta phibere potest! que tam nō sunt exp̄s-
 sa in sua regula. Nota aliqd ad proba-
 tionē obedientie! & tale fuit p̄ceptum de
 ligno uetito. **De Paradiso. lxxi.**
Homo predictis fultus auxilijs
 accepit locū paradysi t̄st̄ris. inhabita-
 tionē tranquillam! fuit autē locus ille ut
 ait Damascen; exultationis uniuēse p̄m-
 ptuariū. quia tra excellēior positus est.
 in tempato ac purissimo aere circūfulge.
 Plantis semp̄ floeridis comat' est. bono o-

H

F

doce plen' nulliq; irrationabiliū ibi ha-
bitat. Preterea habet ex gene. quod a dño
paradyfus plantat' est. fonte qui diuiditur
in quatuor capita irrigatur. ac ligno uite
& scientie decorat' p cherubim & flameum
gladiū custodit. Flora insup qd mille ibi
sunt tempestates. Due q; sunt ibi hyemes.
& due estates: & ibi fructificant arbores bis.
In utiq; solsticio habent hyemem: & in utiq;
eqnoctio estatem. Hui' aut ratio est. quia
paradyfus sub circulo eqnoctiali situs est.
& ideo semp habent eqnoctiu. **De casu pa-**
nuudens igit' dyabolus fel' in hoīs. lxij.
citati hominis. in specie serpentis ipsam
mulierē tamq; fragiliorē temptandā ag-
gredit'. quā cum in responsione dubitancē
cernit. hęc' instat. & uincens etiā uirū
illa mediante deicit. Processit ergo sic p
mo. scil; qrendo. Cur pcepit nobis deus.
scd. assēdo. nequaq; inq; mortemini. tūc
pmittendo. eritis sicut dy scientes bonū.
& malū. Peccatus iste fuit maxime usurie.
qā peccat' expendo. impellendo. & allicēdo.
Serpentiā enī accepit in interrogatōe. Im-
pulsit in assertione. Allexit in pmissione.
Allexit enī dyabol' mulierē p triplex ape-
tibile. scil; scientiam que est appetibile ra-
tioni. P excellentiā. ad modū dñi. que est
appetibilis. irascibilis. P suauitatē ligni.
q; est appetibilis. concupiscibilis. Ig' uir p-
cauit in uno. quia lignū ueritū gustauit
Vnde & penā accepit. ut in sudore uultus
sui pane suo uesceret. Mulier aut' in du-
obus pcauit. nā supbiuit. & ueritū come-
dit. Vnde & duplicem maledictionē habu-
it. scil; sub uiri potestate eris: & h' p' pri-
mum. In dolore paries. p' scdm. Dyabol'
tō in serpente inuidit. mīctus est. dece-
pit. Vnde ppter p'mum dictum est ei sup

pectus tui gradieris. p' scdm. iram co-
medes. p' tertiū. ipsa conter caput tuū.
Si aut' scire uoluīs q's eor' plus peccauit. sa-
licet uir ul' mulier. nota qd qntum ad aliqd
plus peccauit mulier. & qntum ad aliqd
ipse uir. Nam mulier pl' pcauit. qntū ad
peccatis finis intentionē. uoluit enī fieri si-
cut d's. s; uir intendebat nō constare delicta
as mulieris & suas. Itē mulier pcauit in
plures. quia in se. in dñm. in pximū. Item
mulier pcauit dampnosa. quia plures ma-
ledictiones suscepit. Uir aut' plus pcauit.
qntum ad originē. quia ex cca scientia. Itē
uir pcauit maiori ingratitude. Quertū
ig' multa. cur d's hominē fecit qui pcare
possit. S; ad hoc assignant' rationes plurime
Prima. ut ostendat' dei potentia. qā solus
inuitabilis est. omnis aut' creatura muta-
bilis. Sola est. ut declaretur dei sapientia
a' qui ex malo elicit bonū scil;. qd nō potuit
fieri nisi feciss; creatam uitabilem i' mali.
Cia. ut manifestaretur dei clemētia. quā
xpē p mortē suā hominē libauit. Quarta.
ut ostendatur dei iusticia. quia nō solū
reddidit uultis p'mia. s; et malis supplicia.
Quinta. ut homo nō sit peccatoris conditionis q'
alie creature. quas omnes sic d's admi-
nistrat. ut eas agē p'ris motib' sinat. Vn-
de & hominē p' arbitrio relinque' debuit
Sexta. est laus humana. laus enī est uiri
uultu. quod potuit trāgredi. & nō est trā-
gressus. Septima. est decore uirtutū. quia
opposita iuxta se posita magis elucescunt
Ita mali bonos mēdant adinuicē com-
parati. Octaua ratio est. qā boni excitan-
tur p malos. & pbantur. Adam & uia
post peccatū de paradyso expulsi sunt.
sicut lucifer de celo. & in hac ualle mise-
re habitantes facti sunt mortales. Nā

34
sicut in celo est non posse mori. sic in terra est
non posse non mori. et in inferno semper mori.
Ex his patet. quod primus status hominis
fuit innocentie. sed per gratiam culpae. quod
penitentie. cunctus glorie. Unde enim inordinat
erexit se super se. cecidit miserabiliter in
se. scilicet a statu innocentie. et gratiam in sta-
tum culpae et miserie. Item quia factus est
inobediens suo superiori. iusto dei iudici-
o factus est. ut fieret inobediens suum
inferi. et maxime circa membra virtuti ge-
nitive deseruentia. **De Ordine Temp**

Ordinis temptationis **tacemus in nobis.** **lxvii**
qui fuit in primis parentibus. et in
nobis completus. Nam sicut ibi serpens sug-
gestio. mulier delectata est. vir comedit.
sic in nobis secundum Gregorium diabolus gerit
serpentis officium. Sensualitas uero mulie-
ris. et ratio tenet locum uiri per consensum.
Vel dicas secundum Augustinum. quia suggestio
est serpentis motus primus ex fomite. co-
mestio uero mulieris. delectatio cogitatio
nis. per interiore parte rationis. et com-
estio uiri est consensus superioris partis ratio-
nis. Per hec enim tria. scilicet suggestioem delec-
tationem. et consensum. homo in temptatio-
nem ducitur. quia temptatio per suggestionem
inchoatur. et per delectationem progreditur. per con-
sensum consummatur. Sunt autem alia tria.
per que quis in temptatione detinetur. scilicet
opis proprium. consuetudo. et desinatio. Sci-
endum quod temptatio est triplex. Pri-
ma est a diabolo. uel per modum suggesti-
onis. uel per modum afflictionis. Secunda est
a mundo. qui uoluptate. uel uanitate
allucit. uel persecutione frangit. Tercia
est carnis. que per sensualitatem ac fomi-
tem peccatum impellit. quibus etiam ratio con-
sentiens peccatum perficit. **Due species**

prime temptationis. scilicet diaboli et mundi.
sunt extra nos. et non habent peccatum. Unde
Augustinus. Temptatio non est peccatum. sed materia
excitanda virtutis. Tercium modum temptandi
est in nos. et est peccatum ueniale. quando primus
motus tantum est. sed mortale. si consensus ad-
uenit. Contra predictas temptationes. dedit
deus nobis tria remedia. quia contra diabolos
habemus spiritus angelicos. qui ad bonum nos
stimulant. et contra insultus diaboli nos de-
fendunt. Item contra mundum habemus exem-
pla sanctorum. quos nec allucebant mundi blan-
dimonia. nec terrebant simplicia. Item contra car-
nem. habemus naturalia bona. scilicet spondere
sim. et uim irascibilem. habemus etiam gratui-
ta. scilicet karitatem. temperantiam. et huiusmodi.
quibus carnis mortificamur. Est autem diste-
rentia temptationis que a diabolo. et carne.
Temptationes enim que a diabolo sunt. sepe
oriuntur preter rationem. ut nuptias faciat fami
patiatur. et post legem dormitionem somp-
no pergrauat. Temptationes uero que sunt
a carne. frequenter surgunt. propter necessitatem.
sed interdum excrescunt in superfluitatem. ut si-
cubi post reuerentiam immoderate appetitur. uel in
comedendo modum et mensuram non tenetur. Temp-
tatio multiplex est. quedam probationis. et hec
est a deo. sicut deus temptauit abraham. que
dam examinationis. et hec est ab homine. que
quedam precipitationis. et hec est a diabolo. que
sic temptauit primos parentes. quedam delec-
tationis. et hec est a carne. quedam consensus.
hec est rationis. Temptationis quatuor sunt
species. Prima est a seipso. hec est a laboribus
in consuetis. in principio conuersionis. Secunda est
uana. et oritur de prosperitatibus spiritualibus. cum
quis gloriatur de successibus uirtutum. Tercia
est dubia. ut cum quis dubitat. quid certum
de alio re tenere debeat. Unde accidit quod

l'insuccessus

signior quisquam ad bonū reddat. quōdo id quod
 agit bonū esse dubitat. prius fit ad malū.
 quōdo malū esse. nescit malū esse. Quarta ē
 fraudulenta. ut quōdo dyabolus in angelū
 lucis se transfigat. sub specie uirtutis. indu-
 cens uicū. Hoc fit. quōdo suadendo honesta-
 tem. inducit superbiam. ul' suadendo discre-
 tum obsequiū. inducit carnis imodū. uel
 suadendo iustū iudiciū. inducit crudelitatem.
 ul' suadendo misericordiam. inducit remissio-
 nem. et negligentiam. et suadendo largitatem.
 inducit prodigalitatē. et sic de alijs. In ta-
 lib' aut' periculosū est periculum nō uidē. Pri-
 mam psalmista appellat timorē nocturnum.
 In nocte enī aduersitas designatur. Scdam
 appellat sagittam uolantē in die. quā p' diē
 p'spitas designatur. Etiam appellat negoti-
 um pambulans in teneb'is. et h' p' dubium
 p'plexitatis. Quarta uocat demoniū meri-
 dianū. Unde dicit. nō timebis a timore noc-
 tūno. A sagitta uolante in die. De hys q'
 tuor generib' temptationū idē ait. Su-
 p' aspidem q' ad p'mū. et basiliscūambu-
 labis. quo ad scdm'. et conculcabis leonē.
 q' ad t'rium. et draconē quo ad q'rtum. P'p-
 ter p'dictas temptationes et deceptiones
 dyaboli. nō sunt etiā licita faciendā. et h'
 in quinq' casibus. Prim'. si dyabol' ipse
 suadet bonū aliquod. faciendū nō est.
 ne uideam' suis consilijs consentire. Un-
 de x'p' ipso suadente noluit panē de lapi-
 dib' facē. quod tam op' bonū fuisse. Sed
 si aliqd op' bonū p'ponat' cont' legem di-
 nō est faciendū. unde machabē noluerit
 comedē carnes suillas. q's temp'e necessi-
 tatis comedē licuisse. Tercius. quōdo bonū
 fit cū scandalo alior'. Ad corinthios. Si
 esca scandalizat fratrē meū. nō mandu-
 cabo carnes meā. Quart'. quōdo bonū

fit p' ostentationē. Job. Si ostendat' sū manū
 maxia. Virtus. cū impedit' obedientia signi-
 oris. quia licet p' mandatiū prelati malū
 nunquam debeat fieri. potest tam' bonum
 p' obedientiā imitari. Remedia contra
 temptationes carnis. s' memoria dñice
 passionis. mortificatio carnis. utile exerci-
 tium. declinatio occasionū. conculcatio p'i-
 cipi temptationū. **Explicit lib' Sed's.**

De opib' Conditoris. Incipit Annotacōes
 de corruptela p'ccati. et de caploz t'cy lib'

De malo in genē. de triplici malo. De malo
 culpe. et de p'cc'i distinctione. Quid sit p'cc'm scdm
 rem. De nominib' peccator'. De peccati origine.
 De diuisione p'cc'oz. De effectū peccati. De pecca-
 to originali scdm rem. De originali p'cc'o scdm
 nomie. De primis morib'. De delectatione car-
 nali morosa. et consensu in p'cc'm. De p'cc'o uenia-
 li. De effectū p'cc'i uenialis. De septem uicijs ca-
 pitulib' in genē. De superbia. De inuidia. De ira.
 De accidia. De auaricia. De gula. De luxuria.
 Quando septem uicia sint mortalia ul' ue-
 nialia. De peccato in sp'm sc'm. Quomodo p'
 caroz. **Finit Annotatio Caploz. Incipit li-**
b' Tercii q' est de corruptela p'cc'i. De malo
i genē. de triplici scilicet malo. Caplin p'mū.

alium triplex
 uidelicet Culpe-
 pene. et dampni.
 quod opponit'
 triplici bono. id
 est honesto. de-
 lectabili. utili.

Nam culpe op-
 ponitur honestum. pene opponit' delec-
 tabile. dampno opponitur utile. Malū
 est uale multis modis. Primo p' sua or-
 dinationē. quia p' utilitacionē ponit'
 tur in loco infiori in utilitate rerum

Vnde bene ordinat' sicut & ordinate po-
 nitur dyabolus in infno. sicut in patribu-
 lo. Sedo est utile p' sua coactione. ama-
 ritudo eni conscientie cogit homine recede-
 a p'co. *Item* arguet te malicia tua!
 & ausio tua increpabit te. *Item* s'hmias.
 Vnde qm' malu' est. & qm' amare est delinq-
 re te dnm dnm tuu. Cuius utile e' p' ipse
 mali confidatione. ex eo eni quod uidet
 homo naturalit' p'ficat. q'a sicut homo
 bonu' appetit. ita malu' fugit. & abhorret.

Post De malo Culpe & de p'co d'lic
 malu' in gene' sequit' cione. 4.
 De malo culpe in specie. Distinct' autē
 p'co multas modis. Primo sic ab Augu-
 stino. Peccatu' est uoluntas retinendi ul'
 consequendi. quod iusticia uetat. Sedo ab
 eode sic. P'co est d'ni. ul' factum. ul' concu-
 pitum. cont' legem dei. Tertio sic ab Ambro-
 sio. P'co e' preuaricatio legis diuine. et
 celestiu' inobediencia p'cepto. Quarto sic
 ab Augustino. Peccare est sp'ito iconmuta-
 bili bono. reb' mutabilib' adhere'. Prima dif-
 finitio dat' scdm causam efficientē. scda
 scdm causa mat'ialem. t'cia scdm causam
 formalem. q'rtā scd' causa finalē. In q'rt-
 ta diffinitione notat' qd' in p'co sunt duo!
 scilicet ausio a creatore. & comitio ad creatu-
 ram. Quorū p'mum e' quasi formale. scd'
 mat'iale. & in actione n' est p'co ratione
 comitio. si nō sistatur in creatā. s; ratio-
 ne ausio. in qua est deformitas & contēp-
 tus. Qd' aut' ratione uisionis n' fit p'co in
 cupalit'. patet. q'a fieri potest uenialit' q'nd-
 qz. ut q'nd' q's in creatura delectatur plus
 debito. s; tamē cit' dnm. q'nd'qz etiā potest q's
 delectari in creatura sine omni peccato. ut e'
 delectatio est naturalis tantū. scdm quod uis'
 delectatur in uiridi. & gust' in dulci. & sic de

alijs. **I**ndim' etiā potest q's delectari in cre-
 atura etiā meritorie. scilicet q'nd' ad dnm refer-
 tur. s; tunc summū delectationē p' operatione.
 n' p' passionē. Vnde psalmista. Delectasti me
 d'ne in factura tua. **Qd' sit Peccatu' scdm**
Terendum est de p'co. quod nō *xxij. iij.*
 est substantia. ul' res aliq'. s; defectus.
 & corruptela. & dicit' nihil. p' terra. Primo
 p' defectum. q'a p'co n' est res aliqua na-
 turalis. s; corruptio boni. Sedo p' effectū. q'a
 p'co p'co adnihilant' homines. & p'co adni-
 hilat' hoies. & facit defectū a uo esse. Tertio p'co
 defectū. quia uile facit hominē. & indignū
 p'co. Cura p'co tamē sciendū est.
 quod aliud est peccati actus. aliud habitus.
 aliud macula ul' reat'. Peccati act' aliqd' est.
 s; q'nd' n' fit amplius eē definit' etiā sine
 grā. s; peccati habit'. qui relinq'itur ex malit'
 actib' etiā aliquid est. & remanet in d'um
 & cessantib' actibus. & post infusam grām.
 & peccati remissionē. Peccati uo reatus si-
 ue macula scdm rem nihil est. & deformat
 tamē animā. nō p' modū positionis. s; p'ua-
 tionis. sicut truncatio m'ber' deformat cor-
 pus & maculat. Dicit' etiā Augustin'. quod
 sicut abstinentia nulla substantia ē. & ta-
 men ex eo corp' languet. ita p'co. nō est
 aliq' substantia. & tamē p' ipsū natura cor-
 rumpitur. s; p' grām reparatur. Nota pre-
 terea quod p'co quandoqz transit actu. & re-
 manet reatu. sicut p'co actuale. q'nd'qz
 est ecomiso. ut cum p'co transit reatu.
 & remanet actu. ut patet in p'co originali
 post baptismū. Q'nd'qz transit reatu. & actu.
 sicut p'co originale ante baptismū. **De**

Peccatum habet *Homines; p'co. iij.*
 multa noia. Vocatur eni macula!
 & hoc qm' ymaginē dei deformat. Itē reat'.
 qm' ad etnam penā obligat. Itē pollutio. et

hoc quantum ad contagionem. contractam a delectatione. *Ite* pena. hoc in quantum respicitur peccatum primi parentis. in qua natura fuit corrupta. *Ite* uocatur delictum. hoc secundum quod est excessus a dignitate gratie habite. *Ite* uocatur culpa. hoc pro respectu pena. *Ite* offensum. quia contra deum est. *Ite* inuariatum. in quantum mandata dei respicitur. *Vocat* uicium. id est defectus bonorum naturalium. *Vocatur* peccatum. pro ut est commissio ad bonum mutabile. *Ite* scelus. propter iniuriam dei magnam. *Ite* nefas. pro ut est illicitum persone peccanti. *Ite* crimen. pro ut est dignum accusatione et pena. *De Peccati Origine. V.*

Quia peccatum sit contrarium ipsi bono. non tamen habet esse nisi in bono. nec ortum trahit nisi a bono. quod quidem bonum est liberum arbitrium. et uoluntas a qua est peccatum. sicut a prima origine. et in qua est sic in ipso substantiuo. *Voluntas* igitur causa est peccati. causa dico non efficiens. sed deficiens. *Voluntas* igitur secundum quod habet respectum ad suum principium. a quo est. scilicet ad deum. si est nata ex se elicitur nisi bonum. sed secundum habet respectum ad principium ex quo est. quod nihil est. cum ipsa uoluntas sit ex nihilo. tendit ad defectum. *Si* ergo scire uolumus. unde sit malum culpe materialiter. dicemus quod ex nihilo. *Si* uero uelint scire unde sit formaliter. dicemus. quod ex absentia boni. scilicet modi. speciei. et ordinis. *Si* si scire uolumus unde sit originaliter. dicemus quod a uoluntate. siue a libero arbitrio. *De progressu peccati.* nota. quod peccatum incipit in cogitatione. procedit. et crescit. in delectatione. perficitur in consensu. *Cura* progressum peccati. sciendum. quod quedam antecedunt ipsum peccatum. quedam subsequuntur. quedam circumstant. *Peccatum* antecedit aliqua. ex

parte auersionis. aliqua ex parte commissionis. *Aliqua* ex parte auersionis. antecedit peccatum ista. contumacia. obmissio. ingratitude. inobedientia. inuariatum. *Alia* uero que peccatum antecedit. ex parte commissionis. sunt hec. *Cogitatio.* libido. concupiscentia. delectatio. uisus intentio. consensus. *Alia* sunt que peccatum sequuntur. sicut est macula. id est deformatio imaginis dei. et reatus. id est obligatio ad eternam penam. *Sunt* adhuc alia. que peccatum committunt. ut sunt peccatorum circumstantie. que peccata aggravant. uel diminunt. que nominantur hoc uisum. *Quisquid.* ubi. pro quos. quociens. cur. quomodo. quando. *Actio* uero depreuatur. illa etiam que est de genere bonorum. *Quidam* in principio. quidam in medio. quidam in fine. et hoc per malam intentionem. uel negligentiam. uel uanam gloriam. *Unde* peccatum unum dicitur maius alio. tribus modis. scilicet licet casualitate. ut peccatum lucris. generalitate. ut peccatum ad deum. deformitate. ut peccatum in die. uel difficultate remittendi. uel peccatum in summo scilicet. uel periculo. ut peccatum ignorantie. uel inseparabilitate. uel peccatum cupiditatis. uel pernitentia. uel peccatum carnis. uel offensiuus. ut peccatum idolatrie. uel expugnandi difficultate. ut superbia. uel inuis occidit. uel inuis. *Cura* peccati grauitate. nota. quod nihil est perfectio uno peccatum. quod non sit peccatum. et igitur non nisi in hijs que nouit. *Nam* perfectio non genus peccati. sed auget quantitatem. *De diuisione peccatorum. siue Peccatorum. vi.* *Diuisio* peccatorum est. alia est enim secundum causam efficientem. secundum se. ut habet peccatum aliud ex impotentia. aliud ex ignorantia. aliud ex malicia. *Alia* sunt penes causam efficientem. ratione annexi. secundum quoniam sunt hec diuisio. *Peccatum* aliud ab amore male accedente. aliud ex timore male humilitate.

hoc est dicit. quod homo uult peccari peccatum immittere. quoniam amaro care / aut malum pene quod timeret incurere. Sumuntur diuisiones peccatorum secundum causam formalem. secundum quoniam ista est diuisione. Peccatum aliud cordis. aliud oris. aliud operis. Item peccatum aliud cogitationis. aliud locutionis / aliud locutionis et operis. Sed in sumuntur hoc peccatum. aliud est in deum. aliud in seipsum. aliud in proximum. Peccatum in deum sic diuiditur. quia aliud in patrem. aliud in filium. aliud in spiritum sanctum. Aliis tribus modis peccatur in deum. scilicet male per infidelitatem de deo sentiendo. Item blasphemando. Item sacramentum indignum tractando. Alio modo peccatur aliquis in deum. scilicet ipsum temptando. et hoc fit tripliciter. quia quando temptatur quod dei potentiam. ut cum signa petit. quando de dei iustitiam. ut per candens ferrum. uel duellum. uel similia. iudicium querit. quando de misericordiam. ut cum quod dei misericordiam examinans. mittit se stultis periculis. In seipsum peccatur quis tripliciter. scilicet necessaria sibi subtrahendo. Item superflua sumendo. Item uel uires quoniam aggrediendo. Item in proximum peccatur quis tripliciter. scilicet primo suo iura auferendo. Item iura sibi in necessitate non communicando. Item malo exemplo illi in peccata trahendo. Sumuntur preterea diuisiones peccatorum secundum causam formalem. et hoc tribus modis. quia uel secundum quantitatem. uel secundum relationem. uel secundum qualitatem. Secundum quantitatem sumuntur hec diuisione. Peccatum aliud est minus. aliud delicti. In quo primum est inuicatio preceptorum negatorum. Secundum uero preuaricatio preceptorum affirmatorum. Item preterea peccatum duplex est contra duas partes iusticie. que declinat a malo. et facit bonum. Item diuisione sumuntur secundum qualitatem. sic peccatorum quedam sunt carnalia. quedam sunt spiritualia. et carnalia maioris infamie. spiritualia maioris sunt

culpe. Secundum quantitatem sumuntur hec diuisione peccatorum. aliud mortale. aliud ueniale. Quod primum est peccatum. aliud inordinatio. quoniam mortale est actus totalis ab inmutabili bono. et iustitia totalis ad inmutabile bonum. Sed peccatum ueniale est amor uoluptatis in creatura. contra deum tamen. Secundum relationem sumuntur hec diuisione. peccatorum. aliud originale. aliud actuale. Vltimo sumuntur diuisiones secundum causam finalem. et hoc dupliciter. quia secundum ipsum appetibile. uel secundum actum hominis appetentis. Secundum ipsum appetibile sumuntur hec diuisione. Omne quod est in mundo. aut in concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum. aut superbia uite. In quo primum est appetitio deliciarum. secundum appetitio diuitiarum. tertium appetitio honorum. Secundum actum hominis appetentis. diuiditur peccatum in septem uicia capitalia. scilicet superbia. inuidia. ira. accidia. auaritia. gula. luxuria. Nota quod quinq; sunt genera operum. nam quedam sunt mala in se. ut illa que secundum naturam sunt mala. Quedam secundum naturam sunt mala. possunt tamen per aliquam circumstantiam fieri bona secundum se. ut homicidium. Quedam sunt mala per se. ut illa que per nullam circumstantiam fieri possunt bona. sic odire deum. et fornicari. et huiusmodi. Quedam bona in se. ut que sunt bona ex genere. et tamen possunt fieri mala ex circumstantiis ut dare elemosinam. Quedam sunt bona secundum se. que per nullam circumstantiam possunt fieri mala. ut diligere deum ex karitate. Quedam sunt in differentia. ut que nec bona nec mala sunt. possunt tamen fieri mala. uel bona. sicut est mouere pedem sine deliberatione. uel quandoque comedere absque intentione.

De Effectu Peccati. vii.

Pulta mala facit peccatum homini. ante mortem. et in morte. et post mortem. Ante mortem peccatum operatur hoc. Naturaliter uulnrat. ut significatur in illo qui incidit in latines. quia intellectus obscuratur in cognitione veri. et affectus repellitur in operatione boni. Gratia spoliatur. Tremis. Vitijs sunt lapides sanctuarij in capite omnium copitoy. Ne autem aliquod bonum peccat. illa bona opera. que quis peccando mortificat. alijs saluandis dantur. sicut quando temporalis morte quis moritur. fratres et propinqui eius bonis succedunt. Anima maculatur. Tunc demigra est super carbonem facies eorum. Ad penam etiam obligat. Genesi. quacumque die comedis ex eo. morte morieris. Conscientiam amaricat. Iheremias. Vide quam malum et amarum est delinquere dominum deum tuum. Indurat. Pribijs. Peccator cum in profundum uenit peccatorum contempnit. et sequitur eum ignominia. et obprobrium. Insensibile reddit. Genesi. Videbat eis quasi ludens loqui. Simile habemus in cane submigendo. qui non sentit in collo lapidem. donec in aquam extra nauem prociat. Aiam occidit. quia uera uita. id est deo paratur. Per me liber regni. Saul inuit in gladium suum. Sed nota. quod peccatum ueniale disponit ad mortem. et mortale inferit mortem. obstinatio detinet in morte. ad alia peccata trahit. Gregori. Peccatum quod per penitentiam non diluitur. mox suo pondere ad aliud trahitur. Exemplum habemus in kayn. qui egressus in agrum. occidit fratrem suum. Eodem modo in figura. egressus est oritur de archa. et intemptus est aquis. et dyna egressa. ut uideret mulieres regionis illius. uirginitatem amisit. et Judas egressus. christum tradidit. et post adulterium dauid. secutus

est homicidium. Et sic patet. quod peccatum non solum est peccatum. sed etiam pena peccati. Peccatum enim quod in se est culpa. dicitur peccatum pro pena. et ita dicitur aliquid culpa et pena. sed culpa dicitur ratione actionis. pena uero ratione passionis. quia culpa est quod facimus. pena quod patimur. Inuis enim omnis culpa fit a nobis. tamen non omnis pena eodem modo est a nobis. sicut quaedam est a nobis acta. quaedam etiam a deo nobis inflata. Licet causas ignorem omnium iudiciorum dei. tamen bene est inflata. Quaedam etiam a primis parentibus. scilicet ab adam. et eua. contracta. et quia cum qui facit que non debet. iustus est omnino partem. quod debet. ideo omnis pena iusta est. et a diuina prudentia optime ordinata. quod nunquam pertransit malum impunitum. nec dimittit aliquid bonum irremuneratum. Quod autem unum peccatum nascatur ab alio. sic apparet. Supbia que uult omnes precellere. dolet si aliquis ei equatur. et sic ex ea nascitur inuidia. Inuidia uero. quia ex facili nascitur ei cui inuidet. ideo ex ea nascitur ira. Ira uero. cum se non potest uindicare. constat. ideo ex ira nascitur accidia. Accidia uero isolationem querens. facit auaricia. Auaricia uero quia in temporalibus habundat. potest magis excurrere gulam. gula uero propter uentris repletionem. de facili spumat in libidine. et ita generat luxuriam. Bona que sunt infructuosa reddunt. et quantum ad minimum. et quantum ad maximum. sicut tam piscis ab arboribus non profert fructum. sed arbor et habilitat ad incendium. De talibus dicit in libro deuteronomij. Maledictus eris ingrediens. et egrediens. scilicet etiam matricem ad orandum. quia talis oratio non est merito tria. Ideo dicit Augustinus. Si tales signant se cruce. includunt potius diaboli. quam excludant. quod iam per effectum in eis habitat. Ex homine facit infernum. quia in peccatore est

avaricie ignis. foz luxie / tenebre igno
 rante. Vnus scientie. fitis concupiscentie
 demones p effectū & huiusmodi. Vacu
 um tandē hominē relinqd. Geneti. Ter
 ra erat inanis & uacua. & mīto. Quia
 frām amantes. fugunt uba aertia. eo
 qd relinquit fōmē uiuū. & uenā aq̄
 uimentū. ac paludib' turpib' se factant.
 fallendo decipit. sicut lignū putridū de
 nocte lucēs. & sic' esca in hamo decipit
 piscem. **S**ultū hominē demonstrat. q̄a
 pōd q̄s sibi opprimendo on' imponit pē
 cando. & ligna sup' dorsū suū cremando
 colligit. & illi seruit q̄ eū pro fūctio torq̄
 bit. **A**ugustinus **S**ultū est in tali statu
 uiuē. in q̄ q̄s nō audet mori. **S**equit' qd
 pōm quat hominē. q̄a in morte p̄uat
 homo solatio uisibilū que dilexit. scilicet
 cibo. potu. amictis. reb' lumine. rege. p̄io
 p̄uatur corpe. quia nūquam in tali cor
 pore recipiet gaudiū. imo uellet habē
 ficut est. q̄ndo p̄dimidia parte cōrosū
 ē a uimibus. quia stupebit aīa peccato
 ris. q̄ndo corp' resūmūm uidebit. **T**ur
 babit' peccatoe ī morte. q̄ndo uidebit
 gaurū demōnū ad animā. parentum
 a res. **T**renus. Omnes inuicti ei' apphēde
 runt eā int' angustias. **P**ostremo uide
 dum qualit' p̄cor post mortē p̄stitionē
 habebit. ex opum denudatione. **N**auun
 p̄pheta. **R**euelato pudenda tua in facie
 tua. **E**xplatioem xp̄i audiet in iudici
 o. **M**ather. **E**surui & nō dedisti mī man
 ducare. **R**ege & luce p̄uabit'. **L**uce liga
 tis manib' & pedib'. mittet' in teneb's exti
 oees. **V**nde nō ualeat ei cant' iste. **R**equie
 etnā dona eis dñe. & lux p̄petua lu. eis
Suffragys ecclie nō gaudebit. **I**saas. **V**
 mis eoz nō morit'. **I**n infimū precipitabit'.

Exemplū de lapide molari. **A**pokalypsi.
 qm̄ precit' angel' in mare dicens. hoc ī
 petu mittet' babilon in infernū. **A** deo &
 electis & ab hominib' bonus sepabitur. **M**a
 thei. **I**te maledct' in igne etnūm. **A** statu
 penitendi cadet. **S**emias. **T**rānsiuit estas
 fūcta ē mellis. **O**mnis spes misericōdie p̄cedi
 det. **I**saas. **N**on inueniet' de fragmitis
 ei' testa. in q̄ portet' ignitulus. idest kari
 tas. de incendio. aut hauriat' paz aque
 de fouea. idest diuine misericōdie. **I**taq' p̄c
 catū nocet in p̄cō existenti. & in p̄uato
 mouenti. sic q̄ multiplicat' nocet. **P**ōm
 nocet etiā p̄cōm defertenti. & de illo peniten
 ti. q̄a glām innocentie nūquam recupabi.
 ficut enī corrupta nō erit de octo uirgo.
 sic semel p̄cans nūq̄m se nō p̄calle gaude
 bit. **I**stud multis exemplis ostendit'. **N**a
 post sanationē uulnis semp' manet'. & se
 mel furans semp' fur dī. **I**te dom' ei' dom'
 discalciani de octo dicit potest. **I**te **S**ymon
 qm̄ dñs a lep' curauit. semp' leprosus uoca
 batur. etiā post emundatioem. **I**te tēplū
 qd reedificatum fuit post destructionē
 nullo m̄ fuit simile in pulchritudine pori
Ad penā temporale obligat'. **V**nde nō exib'
 unde donec reddat nouissimū quadrātem.
Ite regnū celoz nō intrabit'. don' fenu. lig
 nū. **S**tipulā sūmā ignis. idest penam
 p̄catoz tam mortaliū qm̄ uenaliū. que
 in p̄senti nō est soluta finiat'. **A** glā uerit'
 dat. qd figurat' in absalon. qui postq̄m
 pat' reconciliat' fuit. mansit tamē duob'
 annis qd faciem illi' nō uidit. **I**te tā diu
 differet' quis a glā. don' fiat sine omī ma
 cula. sicut erat in baptisino. **T**emp' amē
 sum. & p̄mum. qd sibi conq̄re potuit. cū
 p̄mo nūquam recupabit'. **E**xedhel. **Q**ui
 uendit'. ad illud qd uendit' nō reuertetur. **U**

sciat oculū cognitionis. et hoc p̄p̄t sc̄ora
hirundinū que ip̄m occider̄t ut signa
tur in thobia. et p̄p̄t trabem que int̄ciat
Augustin. Oculis egr̄s odiosa est lux. sicut
noctius et uestigalibus. Adh̄ nota de q̄dā
ceco q̄m dñs illuminauit. n̄ statim p̄f̄e
uidit. s̄ uidit p̄mo homines q̄si arbores
ambulantes. Affectū reddit tepidū. Sic
in pede uulnato etiā sanat̄ claudicat.
et arbor mota a suo loco aliq̄d int̄tus am
ittit. Unde dictū est homini post p̄c̄m. Spi
nas et tribulos ḡminabit t̄. ut dcm̄ est ser
pentis. Sup̄ pectus tuū gradieris. Fastidū
boni genat̄. Exodi. Anima m̄a nauicat
sup̄ cibo isto. Augustin. Palato n̄ sano pena
est panis. Itē dicit de se post q̄m conuulsi
fuit. plus ualebat malū molitū. q̄m bonū
insolitū. Ad bene op̄andū impedit. Benefi
cior lothi res̄ aspiciens conuulsa est ī statu
am salis. q̄a sterilem facit terram. Itē in
dolore paries filios. sc̄ilz bonor̄ op̄er. Itē
ad resistendū temptationib̄ debilitat. In
dicū. Sampson post c̄nū abscisionē am
ittit uires. Arbor q̄ p̄secutum incisa uento
deicit. Feruorē minuit karitās. sic e
clipsis solis postmodū dñi nocet t̄re. h̄ co
q̄ modico tempore uir̄ radioz solis ip̄i
subtrahitur. Lib̄ regū. Dauid seruicrat et
c̄ op̄er̄ se uelut n̄ calefieb̄. et aqua calore
ignis ut minuit ut extinguit. Dolorem
ut timorē deo s̄mp̄ infligit. Dolorem
q̄dem. q̄a c̄tus est de p̄p̄riata culpa. ti
morem aut̄. q̄a inc̄tus est de uenia. Aug
stin. S̄mp̄ doleat penitens. et de dolore gau
deat. et n̄o s̄mp̄ se doluisse doleat. Propter
peccatū corrumpit̄ potestas libi arbitrii
duplicit̄. In agendo quidē n̄o potest s̄mp̄
face quod p̄dest. et uicare q̄d nocet. In sus
cipiendo aut̄. quia gr̄am stabilem n̄ po

test suscipere in hac uita. Itē corrumpit̄ ra
tio duplicit̄. sc̄ilz q̄ntum ad discretionem
iudicij int̄ bonū et malū. Itē quantum ad
delibationē consilij. Itē expediens et impe
diens. Itē corrumpitur effectus duplicit̄. sc̄ilz in
ordine. et in modo. quia nec s̄mp̄ est ordi
natus. n̄ s̄mp̄ moderat̄. Itē nocet mul
tis modis ip̄s facientib̄. Multa. Itē nocet
meū cont̄ me ē s̄mp̄. H̄is q̄ sunt in pur
gatorio. q̄s n̄o poss̄t peccatores uiuare tam
efficacit̄. sicut si eēt in gr̄a. Itē dampna
tis. et p̄modū uincitionis. q̄nto c̄nū plures
s̄t in inf̄no. tanto maior horre et pena.
Fallit c̄nū in inf̄no hec ratio. Solacū est mi
seror̄ socios habere penar̄. Saluatis. et hoc per
modū subtractionis. Nam ex consuet̄o et
societate gl̄orificator̄ habet̄ gaudiū acc
dentale. Veniq̄ nocet ip̄s uiciorib̄. tum
p̄ eo q̄d acres eor̄ cont̄ demones minuit̄
illo q̄ peccatū p̄p̄rat. tum p̄ eo q̄d alios su
o malo exemplo corrumpit̄ et scandalizat.
Multa mala eueniunt homini naturaliter
ex eo q̄d p̄c̄m a quo p̄ penitentiā surrexit
reciduat. Penitū est homo fit̄ ip̄otentior
ad resurgendū. Unde ad hebreos. Impossi
bile est c̄nū eos q̄ semel illuminati s̄t. gr̄a
uerunt etiā donū celeste. et participes s̄t
facti sp̄s s̄c̄. gustauer̄t nihilomin̄ bonū
dei ubi. uicutes s̄c̄ule uentur̄. et p̄lap
si sunt. renouari rursus ad penitentiā.
Sedm̄ est q̄d uicū fixificat̄ ad impugnan
dum. Augustin de se loquit̄. Plus ualec̄ ma
lum molitū. q̄m bonū insolitum. Terci
um est q̄d culpa fit̄ difficilior ad dimit
tendū. Iheremias. O q̄m facta es nimis te
rans uias tuas. Unde etiā dicit̄ q̄d uuln
eratum tardiū sanat̄. Quartū est q̄d deus
fit̄ difficilior ad placandū. Tercio lib̄ regū
de Semei. q̄ ad p̄nam petitionē inuenit

misericordiam eo tam pacto quod staret in iherusalem: s; qñdo scđo p̄cauit sine ulla misericordia occisus est. **H**incum. quod diabolus est difficilior ad expellendum. **L**uce. Tunc uadit et assumit septem alios sp̄s nequiores se. et ingressi habitant ibi: et sunt nouissima hominis peiora peioribus. **S**equitur de corruptione modi speciei. et ordinis. **U**nde nota qđ bonitas naturalium comparata ad aiam. scđo quod speciosam facit dicitur species: s; comparata ad opus qđ modificat dicitur modus: comparata ad finem. ad dñm scđo: ad qm̄ ordinatur dicitur ordo. **N**ota qđ corruptio speciei. ē dissimilitudo aīe ad dñm: nam species aīe similitudo est dei. **C**orruptio modi. est diminutio extensionis uirtutis siue infirmitas potestatis: qđ ex hoc est. quod anima nō sustentatur cito sp̄uali gustando qm̄ suauis est dñs. **C**orruptio autē ordinis. est in aīa. cū aspectus et affectus in anima deorsū est ad creaturam. extra naturale finem: cū crū her que sūt quasi caput aīe. sursum sunt ad dñm. in naturali situ et ordine sūt: alioqñ. erit homo quasi cūctus. **A**liud p̄uatio speciei. ē deformitas siue carentia debite ueritatis: ueritudo autē uoluntatis est. ut nō declinet a suis extremis. scđo licet a deo p̄ncipio. et a deo fine: ut uidehiet omnia que habet referat ad dñm finem. a quo tamq̄ a p̄ncipio. **C**um uō qđ habet sibi attribuit. aut ponit aliu finem qm̄ dñm: curius est. **I**te p̄uatio modi. ē excessus. p̄pe uoluntatis: scđo: cū uult aliqđ diuine uoluntati contrariū. **S**em p̄uatio ordinis. ē auisio uoluntatis a deo: et conuersio ipsi ad creaturam. **I**te alio creatura rationalis a summo bono ē. scđo: triplicem habitudine. scđo: efficientis. formalis. finalis: et ideo nata ē opa sua agere a deo. et scđo: dñi. et p̄p̄o dñi. et hoc scđo: modū. speciem. et ordinem. sibi infi-

tum. **S**i qm̄ eadē rationalis creatura de nihilo facta fuit. potuit deficere in suis actioib; ut scđo: operationes sue nō eēt a deo. ac p̄ hoc nec scđo: dñm. nec p̄p̄o dñm: hoc autē ē p̄c̄m ipsi modi speciei. et ordinis corruptiuū. **E**xpedio **D**e p̄c̄o originali scđo: de peccato in genē. **x**coj. **v**ij. **D**icendum est de p̄c̄o in specie: et p̄mo de originali. post hoc de actū. **L**icet igitur anima nō sit extraduce: tam originalis culpa ab anima adē trāsit in aīas post op̄e mediāre carne. p̄ concupiscentiā genāta: ita qđ sicut ab anima peccante infecta fuit caro adē. et p̄na effecta ad libidinem: ita seminata trāsens secū infectione. uicitur aīam. **E**x quo patet. qđ p̄c̄m originale. et est in carne. et in anima: s; in carne materialit̄ et originalit̄. **I**n aīa uō formahit̄: tamq̄ in substantiuo. **S**ola enī anima susceptibilis est uirtutis et uicij: et tamen sicut deū est ex conuictione ad corp̄ corruptum. contrahit illud uicij: sic qñdo cadit qđ in lutū sedat̄ et maculatur. **T**alis autē infectio anime. nō est tantū pena. s; etiā culpa. **I**psa uō culpa. que macula est delectur in baptismo. **P**ena uō que fomes appellatur: siue peccandi p̄uitas. remanet post baptismū. **S**ic enim curat̄ culpa. qñtū ad reatum dāpnationis etne. tam remanet ipsa pena qñtum ad actum. et motū concupiscentie: cum qua qm̄ diu uiuim̄ oportet nos pugnare. nō extinguūt concupiscentia p̄ grām ḡm̄mē in homine aliq̄. quod dico p̄p̄o beatam uirginem. in q̄ fuit etiā extincta in reptione filij p̄ grām singularem. **E**x p̄dictis patet. quod p̄sona corrupta natura. et conuulso. nata corrupta. corrumpit p̄sonā. **N**am p̄ p̄c̄m

pmi hominis corrupta est humana natura: si natura corrupta corrumpit personas alias. Nota autem quod corruptio persone est pars esse reatus natus. Corruptio vero nature est infectio carnis, prout est principium ad carnem aliam. Denique nullo modo debet deo imputari infectio anime, licet eam creando infundat et uniat cum carne infecta: quoniam ordinatissimum fuit quod humana natura ita conderet, quod condita propagaret, et pro peccato puniret. Unde sicut in conditione servatur est ordo sapientie, et in propagatione servatur ordo nature: sic in unione servari debuit ordo iusticie, et ita patet quod non est contra divinam equitatem, si ad posteros culpa transmittatur. Dicendum ergo, quod originalis culpe infectio non est a deo, nec a natura condita: sed a vitio primi hominis peccata. Et hoc est quod ait Augustinus: quod peccatum originale non transmittitur ad posterum propagatione, sed libido: sic enim conditus est homo, ut spiritus precesit corpus, et corpus subest spiritui, quoniam dum ille obediret suo creatori, et conuerso, quando vero non obediret deo, iusto iudicio corpus inciperet ei rebellare. Sic ergo si adam sterisset corpus suum fuisse obediens ei, et tale ad posteros transmississet, sicut ipse habuit. Et quo modo adam peccavit, et caro ei facta est ei rebellis, oportet quod tale ad posteros transmittatur, et quod deus secundum institutionem primariam eadem corpori animam infundat. Et quod patet quod patet est causa peccati originalis in filio, sed causam hanc intelligas in genere esse efficientis. Omnes pro concupiscentia nati nascuntur filii vere, propter quod incurramus defectum multipliciter, tam corporis quam anime, ad quos subsequitur pena mortis, et pena carentie diuine visionis, et amissionis glorie celestis, non solum in adulto, sed etiam in

paruulis non baptizatis, quod pena mitissima uti ceteros puniuntur, quia solam penam dampni habent, sine pena sensus. Originale peccatum sic curatur per baptismum in parente, quod nihilominus ab eo quod curatur est transmissio in plerumque peccatum originale, sicut iudeus circumcisus generat filium cum preputio, et granum purum seminat, perurat granum cum palea. Et hoc est ratio, quia homo generat filium non solum quod creatur est in matre, sed secundum quod corruptus est in carne, non secundum quod spiritualis, sed secundum quod carnalis. **De Peccato Originali**

Originale peccatum secundum Augustinum, x. habet multa nomina, et hoc multiplici ratione. Secundum enim quod originale peccatum comparatur ad animam, uocatur infirmitas, quia reddit animam impotentem ad resistendum motibus. Item feditas, quia per ipsum animam maculatur. Item unitas, propter continuam inclinationem appetitus ad malum. Item corruptio, quia ducit ad nihilum, id est ad peccatum. Item uicium, quia est diminutio bonorum naturalium. Item languor nature, quia durat in natura corrupta. Habet etiam nomina secundum quod comparatur ad corpus, quia uocatur lex carnis, eo quod lege diuina carni sit inflicta. Item lex membrorum, quia mouet organa ad opera concupiscentie. Item tyrannus, propter dominationem, quasi uolentiam in ipso concupiscentibus. Item fomes, quia sicut cinis fouet ignem, ita per ipsum fouet peccatum in carne, secundum actum nutritum, et generatum. Item stimulus carnis, quia stimulat carnem ad primos motus, et animam ad consensum. Habet quoque nomina secundum quod comparatur ad actus delectabiles, secundum hoc uocatur concupiscentia, que sonat uicium in actu, prout est in adultis. Item concupiscentia, que sonat uicium in potentia, prout est in paruulis. Habet etiam nomina, prout comparatur

ad p̄mū hominē a quo trahit̄ sic uocat̄ peccatū originale. qd̄ est carentia debite iusticie. **De Primis motib. x.**

Cum sit p̄mū aliud actū. aliud contractum. ip̄m peccatū actuale frequenter a p̄mis motib. habet originē. Vnde sciendū. qd̄ in statu innocentie nō mouetur sensualitas. nisi scdm̄ motū rationis. ideo stante homine. n̄ potat̄ in eo esse. p̄mū ecclā ueniale. n̄c̄ aut̄ quia sensualitas rationi repugnat. ideo p̄ motus p̄mos. necesse habem. Inuitē p̄mū ueniale. **Motus p̄mi.** et si particularit̄ et singularit̄ possunt declinari. omnes tam̄ nullo mō possent caueri. quia ita s̄ p̄ca. qd̄ ecclā pena s̄ peccati. et ideo m̄to dicunt̄ ueniale a. quia h̄ ip̄so s̄ digna noīa uenia. **Primo** motus sic describit̄. quia motus est sensualitatis. scdm̄ impulsū somitis īp̄tensi. tendendo ad fructione creat̄e delectabilis. **Duplex** motus distinguit̄. quantum spectat ad p̄sentem mat̄iam. scilicet. p̄mo p̄mus qui est naturalis. et scdo p̄mus q̄ est sensualitatis. cū ergo loquimur de p̄mis. qd̄ sunt p̄ca. intelligimur de scdo p̄mis. q̄a p̄mo p̄mi n̄ s̄nt p̄ca. cū s̄nt naturales. et ext̄ gen̄ mores. qd̄ patet p̄ hoc. qd̄ n̄ secunt̄ īmaginationē. s̄ solūm naturalū qualitātū actionē. **Motus** aut̄ scdo p̄mi s̄ p̄ccata. quia s̄nt sicut actus inordinati. ī gen̄e mores. qd̄ patet p̄ hoc. qd̄ tales motus s̄nt sensualitatis. quia subiacet in talib. d̄no uoluntatis. **Voluntas** aut̄ p̄ncipiū est moralit̄ ut habetur in septimo metaphisice. **Hinc** est qd̄ ibi gen̄ mores incipit. ubi p̄mo d̄nūm uoluptatis inuenit̄. h̄ aut̄ est in sensualitate. **Primo** ergo p̄t̄ rationē predictā sit in sensualitate peccatū. nō tam̄ h̄ erit mortale. s̄ uenia

le. quia uoluntas si habet d̄nūm completum sup̄ p̄mos mot. q̄ s̄nt sensualitatis. ut in illis actib. qui ex imp̄o uolūtatis p̄cedunt. s̄ habet in eis d̄nūm incompletū. sic est in illis actib. qui nō per imp̄m rationis p̄cedunt. et tam̄ uolūtatis. tales motus sensualitatis s̄p̄d̄re poterat. et ideo s̄nt p̄mū ueniale. **Primo** quoq̄ motus ideo sensualitati ascribitur. q̄a talis motus p̄ncipiū est sensualitatis et subiectū. **Sciendū** ergo qd̄ p̄mi motus scdm̄ p̄cedā s̄nt uenialia t̄p̄ta ratione. **Primo.** q̄a ad illicitū mouent. **Scdo.** q̄a s̄nt īp̄d̄nūm uoluntariū. n̄ scdm̄ se. s̄ q̄a s̄nt dictū est nō impediunt̄ auolūtate. ul̄ etiam p̄t̄ p̄cedentē apprehensione. **Tercio.** p̄t̄ delectationē annexā. **Cū** cū anima p̄ delectationē iungit̄ creaturē. obreuebrat̄ et perorat̄. sicut quādo coniungit̄ deo illuminat̄ et meliorat̄. **Nota** quod homo p̄uor est ad malū qm̄ ad bonū. multis de causis. **Primo.** sicut ait Salomō Corp̄ quod corumpit̄ agrauiat̄ animā. id est trahens illā ad malū. nec sic erigēs ad bonū. **Scdo.** quia sicut dicit Auḡm̄ plus ualeat malū īmotū qm̄ bonū in solitūm. **Tercio.** quia naturalit̄ facilis ē descendē qm̄ ascendē. et in magis t̄p̄t̄ deorsum. qm̄ deorsum sursum. **Quarto.** q̄a inuitas ad malū p̄sens est. s̄ finis uirtutis absens ē. delectabile app̄hensum p̄ sensū ul̄ p̄ īmaginationē. quasi de necessitate mouet ad concupiscentiā. **Quinto.** quia plures circūstantie requirunt̄ ad bonū. qm̄ ad malū. **Sexto.** quia tendim̄ ad n̄m̄ p̄ncipiū. scilicet ad nihilum. **Septimo.** quia somes q̄ mouet ad malū semp̄ intra nos est. gl̄am qm̄ q̄ri mus extra nos est. **Octauo.** quia uires

anime sunt actiue ad intelligendū tem-
poralia. s; passiue. & matiales ad ea que
sunt gr̄e. & gl̄e. q̄a n̄ possunt habi virtutes
p̄ modū acquisitionis. s; p̄ modū recepti-
onis. Unde & malū possum' facē p̄ nos. s;
bonū nō possum' sine gr̄a adiuuē. *De de-*

lectatione carnali oiosa & sensu i p̄ccoy. xi.

Delectatio carnalis oiosa peccatum
est mortale. s; nulla d̄r oiosa nisi
quōdo ex consensu est. Unde nō intelligit
h̄ mora temporis. s; sensus. Sciendū ergo est.
quōd delectatio q̄ consistit circa consensum.
peccm̄ veniale est. Si uō p̄cedit sensus ul-
tius. quōd uult intus in delectatione uolun-
tari. nō uult tam in op' p̄cedē. tal' inq̄m
consensus est unō mortalia cōputand'.
quōd maxime debet intelligi in peccatis
carnalib'. Veritamen iste sensus in
illicetā duplex ē. q̄a sensus in illice-
biā. aliq̄s subit' est. n̄ p̄p̄ habitā deliba-
tionē. s; ex sola corruptione rationis.
qm̄ p̄cedit appetitus sensualitatis. In p̄-
mo motu. talis sensus d̄r surreptus. &
est peccm̄ ueniale. Ali' est sensus in de-
lectatione motui. qui est ex delibera-
tione rationis. & iste est peccm̄ mortale. ut
dictū est. Si aut' ratio istitit cū delibera-
tione. q̄ fit p̄ rationes diuinas. h̄m̄. q̄a
omne quōd lege dei phibitū est. uitandū
est. tunc dicit' peccm̄ eē in superiori parte
rationis. s; si delibatio fit p̄ leges ratio-
nes humanas h̄modo. omē inq̄ tūcendit
mediū virtutis. est uitandū. tunc dicit'
tur peccm̄ eē in inferiori parte rationis.

Adhuc p̄cedit sensus ultius. quōdo scilicet
p̄ponit opus s̄m̄are. tunc uolūtas p̄
facto computat. etiā si facultas desit
p̄ficiendi op' ip̄m. Si uō sequit' sensus
& op'. in hys q̄ diuina lege s̄ phibitū p̄-

catum mortale est s̄m̄atum. Ex p̄dic-
tis collige distinctionē. quia delectatio du-
plex est. scilicet naturalis & uoluntaria. In
delectatione pure naturali. nec ē m̄itū. n̄
demitum. Voluntaria duplex est. quia
alia est in creatura. alia in creatore. Dele-
ctatio in creatore. bona est. Psalmista. Me-
mor fui dei & delectat' sum. Que aut' in
creatura est duplex est. quedā em̄ p̄p̄ d̄m.
& h̄ bona. & sumit' delectatio p̄p̄e. rano-
nis. n̄ p̄ passione. Unde Psalmista. Dele-
ctasti me d̄ne in factura manū tuarū.
Quedā est cont' d̄m. & similit' h̄c dupl'.
q̄a quedā est n̄ cont' d̄m. s; circa. & h̄ est
peccatū veniale. quedā uō contra d̄m. & h̄
est peccm̄ mortale. *De p̄ccō ueniali.*

Peccatū veniale minoris
est culpe. nā in paruulis post bap-
tismi. p̄mo surgunt uenialia. post h̄
mortalia. Veniale peccatū ut ait aug'
tin' hominē usq; ad uatū p̄petue mor-
tis n̄ quāt. s; penā meret' que de facili
indulget'. Peccm̄ ueniale. semp̄ ē a uolun-
tate mouente adh' ul' p̄mittente. ul' n̄ co-
hibente. Peccatū aut' aliq̄d dicit' uenia-
le trib' modis. Primo in ex genere. ut
uerbum ociosum. est ueniale. Sab. ex e-
uentu. sicut p̄penitentia de mortali. fit
ueniale. Tertio ex causa. ut quōdo fiunt
ex infirmitate. ul' ignorantia. q̄ h̄c
quōdoq; sunt mortalia. tam dicit' ue-
nialia. siue remissibilia. ex p̄p̄tione
ad peccm̄ quōd fit extra malicia. quōd est ut
remissibile. & hoc uerum est. nisi aliq̄d
fit mortale ex suo genē. sicut ē forni-
cari. q̄a tale quōd. etiam si fiat ex in-
firmitate. tam semp̄ est mortale. Sci-
endum quōd peccm̄ ueniale. nūquā potest
mortale fieri. ita uidelicet. si intelligat'

idem scdm substantiā quod pus ueniale
 fuit mortale fieri. & hoc neq; q̄ntum ad
 actum. neq; q̄ntū ad maculā. Ratio hui
 est. q̄a nulla res potest mutare specie suam.
 Peccatū autē ueniale. & mortale. diuise sūt
 species peccati. Verū tamen actus qui est ex
 se de genere uenialis potest fieri mortalis
 quatuor modis. Primo ex cōscientia. quia
 quiddā sit contra cōscientiam edificat ad ge
 hennā. etiā si sit cont' cōscientiā erroneā!
 & hoc est ratio. quia cū in peccō duo sūt. sc;
 actio. & cōmissio. penes p̄mū iudicat' pecca
 tum. qm̄ actio est a deo quasi formale. &
 iudicio ad creatam. q̄si materiale! q̄muis ergo
 tenare calamū sit leue uel indiffēns. q̄ndo
 tam sit contra cōscientiā peccm̄ est. q̄a sper
 mē bonū inmutabile. & ita sit actio a cō
 tore. Secō ex placencia. Augstīn'. Nullū adeo
 ueniale est. quod nō fiat mortale dū pla
 cet. Tercio ex dispositione. q̄a p̄ficientem lap
 sum in ueniale. disponit' homo ad mortale!
 & scdm hoc intelligitur illud Gregorij. Vp̄al
 ti grandia. uide ne obruaris harena. hoc
 dicit q̄a de peccis minimis sepe uenit' ad
 magna. sicut de modica scintilla q̄ndop̄
 surgit magn' ignis. P̄ubij. U' minima ne
 gligit paulatim destruit. Quarto ex pro
 gressu. quia q̄ndo insurgit ueniale si nō
 phibetur. postet' p̄gredi usq; ad mortale. n̄
 qd̄ ipm̄ ueniale in substantiā fiet mortale. s;
 quia ex ipso occasionali' fiet p̄grediendo
 mortale. Istud patet in p̄mis motib'. qui t̄
 ter uenialia computant'. s; q̄ndo delectatio
 gualēscit uicantiū. qd̄ cōsentis accedit. tā
 peccm̄ h' mortale. Diffēntia est int' ueniale
 & mortale. quia peccatum ueniale. est libi
 do siue uoluptas in creatura cit' dīm. mor
 tale uō. est delectatio in creatura cont' dīm
 ut eque deo. Rectus enī ordo est. ut bonū

incomutabile. p̄feratur inmutabili. & honet'
 tum vult. & uoluntas dei. mē uoluntati.
 & ratio sensualitati. q̄ndo ordo iste p̄mittit'.
 peccm̄ inuitit'. Utrū aliq̄s possit uiuere
 in hac uita sine peccō ueniali. uidentū est
 Ad hoc est dicendū. quod si loquam' de tota
 uita hominis. qui p̄uenit iam ad etatem
 adultam. de excellenti & specialī grā est qd̄
 talis sine peccō ueniali sit. sicut uidetur
 beatus Augustin' dicit de beata uirgine. Si
 aut' loquimur de aliqua particula uite pe
 sentis. sic potest aliq̄s esse sine peccō ueniali.
 Istud patet p̄ exemplū. q̄a nauita potest
 singula foramina nauis obstruere minū.
 ne aqua intret. s; nō potest omnia simul
 obstruere. ut aq; nusq̄m intret. Unde eti
 am p̄fecta karitas. n̄ facit quod peccatū
 ueniale nō adueniat. s; facit qd̄ dūret.
 q̄madmodū camin' ignis. n̄ facit ut gut
 ta aq; sibi nō apponatur. s; facit ut appo
 sita citius extinguat'. P̄fecta enī karitas
 statim inflamat hominē. ut de peccō ue
 niali doleat & peniteat. qd̄ nō facit kari
 tas imp̄fecta. Unde in imp̄fectis aggrauan
 tur multa uenialia. p̄ que possunt ad pro
 strationē disponi maior. *De Effcū Pec*
Effectus peccati uenialis *cau uenialis. xij.*
 multiplex est. Prim'. quia ad penā
 obligat. n̄ aut' dēminat. & p̄scise obli
 gat ad penā etnam ul' purgatorīā. uel
 presentis satisfactionis. s; ad aliquā istar
 penar. qm̄ scdm̄ for' p̄sentis ecclie. satisfā
 cit' homo leuit'. s; scdm̄ for' purgatorū
 puniet' homo q̄uius. scdm̄ aut' for' inferni.
 p̄uenialit' grauissime. quia etnaliter. si cū
 mortali & ueniali decesserit. Exemplū est
 de hoc. quod mīlura vini que ualet in vno
 lō sex denarios. si ducit' ulterius ual. unū
 solidū. & si ducit' adhuc ultra ualēt duos

Effectus peccati uenialis. xij.

solidos. Pena aut̄ illata in inferno pueni-
ali. incomparabiliter minor est. qm̄ illata ibi-
dem p mortali. Unde solet dici. qd̄ pena il-
lata in inferno p mortali est sicut soliditas.
illa pueniali ibidē est sicut superficies. illa
ta pueniali in purgatorio. est sicut linea.
illata pueniali in p̄senti. est sicut punc-
tus. Unde sicut illa quatuor s̄ in p̄portio-
nabilia. ita int̄ predictas penas magna
est differentia. Sods effectus est. qd̄ p̄c̄m
ueniale aīam maculat. ⁊ ponit̄ tale ex-
plum. Aliquido enī denigrat̄ aliqua yma-
go depicta. ut autē ut uideri n̄ possit. a-
liquido sic obscurat̄ ut uideri quidē possit.
s̄ nō plene discerni. et ideo p̄pter talem dif-
ferentiam. dicit̄ Gregori⁹. quod ueniale ob-
scurat. mortale obtenebrat. ⁊ macula
uō illa dicit̄. qd̄ in saluandis om̄e p̄c̄m
ueniale deletur in p̄senti. a gr̄a finali.
⁊ hoc q̄ntū ad culpam. ⁊ n̄ q̄ntū ad penā.
imō illa soluet̄ in purgatorio. Delet autē
gr̄a finalis p̄c̄m ueniale. in ipsa disso-
lutione corporis ⁊ anime. ex uirtute com-
pletionis. ⁊ sui status. q̄m̄ nō sit mot-
uacionis ad id directus. Sōm hoc intel-
ligitur ubi Augustinu⁹. qui dicit̄ quod
in purgatorio potest eē absolutio a pena.
⁊ nō a culpa. hoc ab antiq̄s dictum est. s̄
n̄ immut̄ tenet̄. qd̄ si p̄c̄m ueniale hic
deferatur a multis. q̄ntum ad culpam
⁊ in purgatorio purgant̄. q̄a d̄ns dicit̄
⁊ quib̄dam p̄c̄is. qd̄ nō remittent̄ neq̄
in hoc seculo neq̄ in futuro. Exponit̄
Gregori⁹. quod uenialia dimittunt̄ in fu-
turo. qd̄ si intelligat̄ q̄ntum ad penam
tantū. tunc exposito Gregori⁹ nulla est.
q̄a et mortalia q̄ntum ad penā purga-
tur. que hic soluta n̄ sunt. Terc̄ effectus
est. qd̄ minuit̄ feruore caritatis. sicut

aqua in igne p̄ceda. licet nō extinguat
igne. feruorem tam̄ illi minuit̄. Quar-
tus effectus est. qd̄ potentias anime in op̄i-
bus bonis lassat. sicut q̄ndo ponit̄ onus
sup equū. min⁹ erit impetus ad ambulā-
dum. Quintus est effectus. qd̄ retardat a gr̄a.
q̄a homo q̄ deberet ⁊ posse statim post m̄-
tem euolare. cogitur puenialia ad temp̄
in purgatorio expectare. Aliqm̄ enī a b̄ aliq̄
facies d̄i uidebitur. donec soluat̄ p̄ penas
minimū quadrante uenialū ⁊ peccatorū.
oportet enī q̄mlibet ita mund⁹ esse an-
te introitū paradisi. sicut fuit in in-
ocentia baptismali. Sextus effectus est. quod
bona celestis gr̄e diminuit̄. n̄ quidem
illa que iam debent̄. ⁊ q̄ habent̄ ibi p̄
mitum reposita. s̄ que debentur. si uen-
alia n̄ fierent. quia in medio temp̄e pos-
sunt bona aliq̄ fieri q̄ndo illa fiunt.
P̄terea post p̄p̄tationē uenialū. oportet
nos oya quedam conuicere ad soluti-
onē huiusmodi debitorū. p̄ que nob̄ debet
cresce cumulo et̄n̄ p̄m̄. Septim⁹ effectus ē
qd̄ uenialia sepe sunt occasio peccati
mortalū. ⁊ hoc quatuor modis sicut ha-
bem⁹ sup titulo p̄ximo. scilicet ubi dicit̄. qd̄
actus q̄ ex se est uenialis potest fieri
mortalis quatuor modis. hoc etiā sin-
gularit̄ est aduertendum. qd̄ sicut ad re-
missionē p̄c̄i mortalis d̄bet̄ no actus p̄-
candi. cū uoluntate in p̄senti abstinen-
di. sic q̄ p̄c̄m ueniale in p̄senti t̄ntu n̄
dimittit̄. nisi ⁊ actu ⁊ p̄posito deferatur.

Peccator De Septē vicis capitalib⁹
actualū vni est inuiciū. i. q̄. xiii.
duplex radix. triplex fons. septifor-
me caput. Vni inuiciū dicit̄ sup̄bia.
iuxta illd̄. Inuiciū omnis p̄c̄i sup̄bia. Du-
plex uō radix. scilicet timor male. humilitas.

7 amor male accendens tam omnis timor
 ortu habet. ab amore. null' eni' timet ali
 quid pdere. nisi qd amet habe. **T**riplex
 peccati fomitem est. scilicet terra que sunt in
 mundo. concupiscentia carnis. concupiscentia ocu
 lor. 7 superbia uite. **S**epuforme caput. e' mu
 dia. superbia. ira. accidia. auaricia. gula.
 luxria. **I**nt' que sunt qinqz spūalia. duo
 uo carnalia. **S**ufficiens uo horz uiciorū
 potest sic intelligi. voluntas nra deordi
 nat. aut qā appetit n' appetenda. aut qā
 refugit qd nō est fugiendū. **S**i pmo in. aut
 est inu'. 7 sic est superbia. aut exu'. 7 sic est
 auaricia. aut inferius. 7 tunc e' delectabi
 le. 7 illud delectabile. aut e' ad seruationē
 inuidiu. 7 sic est alimtum. qd inordinatē
 appetitur agula. aut est ad ^{seruationē} firmationē
 specei. 7 sic e' contus. q' appetit a luxuria.
Si aut' voluntas deordinat. qā refugit qd
 n' est fugiendū. 7 hoc potest eē tripliciter.
 aut eni' refugit scdm pūsum instictū co
 cupisibilis. 7 sic est accidia. aut scdm in
 stictū rational. 7 sic e' inuidia. aut scdm
 instictū irascibilis. 7 sic e' ira. **E**x hys
 patet quod qā quatuor sūt pncipia concu
 piscibilia. 7 tres sunt uires. scdm quaz
 instictū est fuga. ideo tantū septem sūt
 capitalia peccata. **P**eccata que dicta sūt.
 qndoz publice se ostendē. ut qndo dicit
 te sunt. qndoz uo sub quada' spece boni
 palliata decipiunt. **U**nde superbia qndoz
 dicit. ad hoc uolo pēsse. ut possim pdesse
Ira dicit. nō debent illata mala tollari.
 ne consuecant inferri. **I**nuidia dicit.
 Alys bona n' cupio. ne in successib' eleuēō
Accidia dicit. ad hoc in laborib' in partu.
 ne indiscretionis anguar. **A**uaricia
 dicit. adhuc sunt multa cōgreganda.
 ne p' inopiam gmitat' firni ul' rapt

na. **G**ula dicit. adh' est coep' cibis 7 po
 tib' delicatiorib' nutendū. ut sit fortius
 ad dno seruendū. **L**uxuria dicit. ad
 temp' debet quisqz ad libitū uiuē. 7 poste
 a fortit' penitere. **S**eptē uicia pparan
 t' septem bestiis. **V**ana glā comparat'
 leoni. **I**nuidia canī. **I**ra lupo. **A**ccidia
 asino. **A**uaricia cecio. **G**ula uerso. **L**uxria
 porco. **A**lio in compant' septē uicia. septē
 infirmitatib'. **V**ana glā inflationi. **I**nui
 dia lepre. **I**ra sieneti. **A**ccidia litayre. **A**
 uaricia ydropiti. **G**ula epylepsie. **L**uxria
 feb'. **S**eptem uicia xpī passione curan
 t'. **C**apitis in cruce meliano. curat **S**up
 biam. **B**atio punitis. **I**ram. **A**ptio latis.
Inuidia. **P**ortatio crucis. **A**ccidiam. **T**radi
 tio sps pat'. **C**orpus cruci. **M**aris discipulo. **V**el
 timor crucifixorib'. **H**ec inqm' curant **A**
 uaricia. **P**oratio felis. **G**ulam. **F**lagellatio

De Superbia. xv.

Nunc dicendum est de septē uicijs
 capitalib' in spece. 7 pmo de Superbia q' est
 regina omnium uicior. **E**t igit' Superbia ut
 ait **A**ugustinus. pūse celsitudinis appetitus
Unde sicut idem **A**ugustin' ait. Superbia omnib'
 inuidet **S**uperiorib' quia illis n' equatur. **I**nfe
 rib' ne ei equentur. parit' quia ei eqnō.
Superbia dicitur inuiciū omis pccī. triplici ratio
 ne. **P**rimo p' causam. que inuenit' in om
 ni pccō. qā in omni pccō inuenit' contempt'
 dei. q' est quedā causa pccī. **I**ste aut' contemp
 tus est auctio a creatore que in omni pccō
 fit. ubi pponitur bonū. **I**mutabile icōmu
 tabilit'. quia sicut sine karitate alie vir
 tutes nihil sūt. ita sine superbia alia uicia
 nihil sūt. **U**nde abstrahit' superbiam. 7 habe
 bis grām. qā d's superbis resistit. humi
 lib' aut' dat grām. **C**onuerxi eni' in quā
 tum hummodi. nō est receptiū s' concaū

[Red marginal mark]

Sed quia p̄mū sunt peccatoꝝ: hoc enī
 genē peccauit dyabolus in celo. p̄mus
 homo in paradiso. Et q̄a ex ea nascun-
 tur alia uicia. sc̄dm̄ p̄us & postius. h̄
 est mediate & imediate. sicut habes sup̄
 titulo de effectu p̄oꝝ libro sc̄do. Est autē in
 t̄ sup̄biam. & vanā gl̄am differentia: quia
 licet utrobq; sit appetitus. p̄e excellentie.
 tam sup̄bus apparet sibi magni in̄tra. s̄
 vaneglofus apparet appaꝛe in ore alioꝝ p̄
 laudē extra. Diuisa tamē p̄cā diuisē dican-
 tur radices. & in̄tra sine causa alioꝝ p̄oꝝ
 rum. s̄ diuisis respectibus. Sup̄bia enī di-
 cit̄ in̄cui. p̄oꝝ tres causas sup̄t̄ enūmā-
 tas. Libido etiā dicit̄ causa omnis p̄cā. sic
 ait Augustin. & hoc p̄oꝝ delectationē creat̄e.
 q̄ inordinate trahit aiām. & aucto a sumo
 bono. Est enī libido im̄pta uoluntas. qua
 mouet̄ anima rational̄ ad h̄. q̄ delectet̄ ī
 creatura. Cupiditas etiā dicit̄ radix om-
 nium maloz. ut dicit̄ apostol. p̄oꝝ eandē
 causā sicut libido. Est enī cupiditas ex a-
 more inordinate ad creaturam. Luxuri-
 a etiā sc̄dm̄ Cassianū d̄ radix omnis p̄-
 cā. q̄a carnales delectationes nobis na-
 turales sunt. Ad naturalia enī p̄mū sum̄t̄ &
 difficult̄ resistim̄. Inanis sunt septē fili-
 e. sc̄dm̄ Gregorū. Prima est inobediē-
 tia. quia vaniglofus in nullo uult uide-
 inferior. q̄d fieret si facer̄ mandatū. Se-
 cunda est in̄tentio. quia uult uincē cū
 clamore. & p̄ hoc appaꝛe. Tercia est iactā-
 cia. quia q̄s enūmāto bona sua. ut lauda-
 bilis appareat. Quarta ē ypocrisis. que
 querit̄ hominib; in exteriorib; appaꝛe. Qui-
 ta est p̄nata. que dictū suū. ul factū
 malū defendit. ne errasse uideat̄. Sexta
 est discordia. que contra omne dictum
 sumit̄ contrariū. p̄ter vanā gl̄am. Sep-

tima est nouitatu presumptio. quia q̄s
 noua dicit̄ ul̄ inuenit̄ ut laudet̄. Qua-
 tuor sūt species sup̄bie. quas assignat
 Gregor̄ in moralib; Job. Prima est. cum
 homo bonū estimat a seip̄o q̄d habet. Se-
 cunda. q̄ndo desup̄ datū credit. tam p̄t̄
 p̄ suis m̄itis accepisse. Tercia. cū iactat se
 habē q̄d n̄ habet. Quarto. q̄ndo despectus
 cetis singularit̄ uult uideꝛ p̄mā spec-
 em & sc̄dam inuirtatur homo deo in se.
 q̄a p̄ p̄mā specē se ponit̄ totā causam
 sui boni. s̄ in sc̄da ponit̄ se causam p̄-
 cipalem. In t̄cia uo specē inuirtat̄ ho-
 mo deo in p̄ximo. in q̄ta uo inuirtat̄ ho-
 mo deo in hoc q̄d n̄ habet. Gradus sup̄bie
 sc̄dm̄ Bernhardum sūt duodecim. q̄ sum̄t̄. Cu-
 riositas. m̄tis leuitas. inepta leticia. har-
 tantia. singularitas. arrogancia. p̄sū-
 ptio. peccatoꝝ defensio. sim̄lata. infestio. re-
 bellio. libtas. p̄candi consuetudo. Sum̄t̄
 iste sic accipit̄. homo p̄ sup̄biam inuirtat̄
 deo & hominib;. hominib;. cui debet̄ ee par. d̄
 cui deb; esse inferior. Sex p̄mū gradus d̄tinā-
 tur sc̄dm̄ inuirtam p̄ximi. cui debet̄ esse
 par. quatuor alij sc̄dm̄ inuirtā que fit
 hominib; sup̄ior. Duo ultimi d̄tinant̄
 sc̄dm̄ inuirtam q̄ deo imediate fit p̄p̄e.
 Ideo dicim̄. quia sup̄iores gradus in d̄m
 redundant. s̄ mediate p̄ximo. Gradus au-
 uccant̄. quia animo fit p̄cellus ad ma-
 ius. Primus enī malus est. & sc̄ds p̄oꝝ. et
 si ascendendo inuenit̄ q̄d ultimū est p̄-
 sum. Unde inuirta. q̄ est respectu sui pa-
 ris. est minor. illa uo. que ē respectu sui
 sup̄ioris. est maior. s̄ illa. q̄ est respectu d̄i.
 ē maxima. p̄oꝝ q̄d & alio. & alio isti gradus
 ordinant̄. Sup̄bia multa mala facit̄. p̄-
 mo illud quod dei est usurpar. sc̄l; gl̄am.
 Marias. Gl̄am meā alij nō dabo In bonis

enī opibus que facimus duo sunt. videlz honor. & utilitas. s; p̄mum sibi dñs reseruat. aliud nob̄ tribuit. Vnde debem⁹ deo partem suā relinquere. Si n̄a nolimus spoliari. Sed p̄fectos uiuos impugnat. Supbia enī quasi turris babel est. que usq; ad celos. idest celestes uiuos debebat p̄tinge. Augustin⁹. Supbia etiā bonis opibus infidatur ut peant. Vnde supbia quasi tēpugnabilis est. quasi castrū in alto monte situm. Tercio gr̄a dei hominē denudat. Petr⁹. Supbis d̄s resistit. humilibus autē dat gr̄am. Sed lib̄ Regū. Montes gelboe n̄ uos nec pluuia ueniat sup uos. Vnde secundū nat̄am. iuxcū nō est receptiuum s; iocuu. Quarto hominē p̄uat deo. Hugo de s̄o uictore. Supbia aufert m̄ d̄m. Inuidia p̄ximū. Ira n̄cipsum. Supbia deo est odibilis. Subys. Tria sunt que odit d̄s. Paup̄erē supbi. diuitē mendacē. senem fatiuum & insensatū. Vm impugnat. q̄a uexillū m̄mici sui. idest dyabolū ponit in castro suo. & deponit uexillū xp̄i. scilz. cruce. qm̄ homo corde debet portare. s̄c̄m illd. Q̄ uult uenire post me abneget semetip̄m. & tollat crucem suā & sequat̄ me. Dyabolo hominem assimilat. ipse est enī rex sup omnes filios supbie. Vnde sic dñs ait de karitate. In h̄ cognoscent omnes si discipuli mei estis. si dilectionē adinuicem habuistis. Ita potest dyabol⁹ dice de supbia. In hoc cognoscent om̄s uo sup s; eonūso. Homine stultam demonstrat. q̄ ancillā ornata. & dñam nudam relinqt. Itē. q̄a magna p̄modico uendit. idest laude. Itē credit se cū supbia posse illuc attinge. ubi dyabol⁹ iam existens nō potuit remanere cū supbia. Vt qd̄ scandentes in altum. de facili cadunt. & q̄ se eleuant sub hostio humili. de facili

Inu caput ledunt. De Inuidia. xij.
 Inuidia ut ait Augustin⁹ est odium felicitatis alienē. & s̄c̄m Damascenū Inuidia ē tristitia de alienis bonis. Dicitur inuidia. a nō uidendo. quia nō potest uidere bona aliq̄e. Vnde displicentia boni q̄ est in inuidia potest uitari p̄uisione intiore. ul' extiore. sicut uult Seneca. dicens. qd̄ quiddā mente fugim⁹. uigeltū oculis uix uidem⁹. Quis filias habet inuidia. s̄c̄m Gregorū. Prima est odium qd̄ est uelle malū alicui & nolle bonū. Seda est exultatio i aduersis p̄ximū. Tercia afflictio in p̄s̄is p̄ximū. Quarta est susurratio. q̄ est detractio latens. Quinta detractio q̄ fit in ap̄to. utendū appare melior illo cui detrahit. Inuidia multa mala facit. de lumine cecatur. q̄a bona p̄ximū uidē nō potest. Vnde inuid⁹ paratur noctue ul' uesp̄ationi. Augustin⁹. Oculis eḡs odiosa est lux. que puris est amabilis. De uita moritur. Gregori⁹. Pams uitā fortū roborat. puuloz necat. Vnde inuidus comparatur felicitanti. cui etiā boni cibi sunt contrarij. Deo p̄ccat. q̄ tam bonus est ut ait Augustin⁹. ut eam de malis bonū eliciat. s; eonūso isti tam mali s̄c̄ ut de bonis eliciant malū. Itē diuina bonitas omnia sua p̄municat. isti uō nō. Itē deo placet bonum. ac malū displicet. Isti eontrario boni nature & gr̄e p̄tunt. Vnde sicut omnia munda mundis. sic istis omnia s̄c̄ immunda. & sicut bonis mala coope rant in bonū. ita immundis bona coope rant in malū. Vnde tales conūtunt aurum in cuprū. gemas in lutum. gramū in paleam. uinum in aquā. mel in fel. diem in noctē. gaudiū in merore. rosam in palurū. balsamū in squilimum. etc.

tuarum in ueneniū. **H**ominē maledictū.
Isaías. **U**t qui dicit malū bonū. & bonū
malū. **S**tultū efficit. **N**imus enī errat. q̄
sibi uult unū oculū erui. idēo ut alij er
am unū eruat. sic facit inuid. & diabol.
q̄a p̄ hoc q̄d alijs inuidet. sibi magis no
cent. **A**uctore suū torquēdo ledit. **S**eneca
Utmā inuidi in omnib; ciuitatib; aures
& oculos habent. ut de omnib; p̄fectibus
torquent. **P**roximū fraudulent; decipit.
Unde inuid; comparat; canē. q̄ blandit;
i facie. & mordet a t̄go. **I**te assimulat; iude.
q̄ xpm osculo tradidit. **I**te hominū p̄fi
dū. q̄ ledit hominē. qui eū nūq̄m molest
tauit. **De Ira a. vi.**
Ira ut ait Augustin; est ulciscendi libi
do. **S**edm; Cassiodor; ira est mot; animi.
p̄citatus ad penā. **h**ec distinctio est p̄
uicū. nō p̄ zelū. **U**t qua hic ē agendū.
Ira igitur duplex esse habet. scil; natē.
scil; & esse moris. **p**ur ergo decednat ab
optimo. habet esse morale. q̄ uicū est. q̄a
ira. nō est p̄cām ratione. p̄ur passionis.
s; cū h; dicit; quanda; actionē. p̄ qm̄ deo
dinat; hominē. & q̄ntum ad deum. & q̄n
tum ad proximū. **U**ult enī a se expectē
uindictam. qm̄ nō debet nisi a deo expe
tē. ul; a iudice sub deo p̄stituto. **U**trū aū
teneat; q̄s remittē inuiriā inuicō peten
ti. **N**ota distinctio. quia ex inuiriā so
lent; oriri tā. **P**rimū. est rancor in affec
tu. **S**edm;. rancoris signū in effectu. **t**erū.
est actio cont; inuiriante. **P**rimū statū
tenet; quilibet dimittē. & si nō uiget.
Sedm; tenet; statim remittē ueniā ut
racit; petenti. id est parato em̄dare. sed
facultatē suā. **T**ertū nō tenet; remit
tē. **S**i uō scire uolūis. utriū ille cui scā
est inuiriā. debeat; amicitia; querē. **sc**

endum qd duplex est debitu. **P**rimū est
necessitatis. sine q̄ nō est salus. **S**edm; p̄fec
tionis. q̄ntum ad p̄mū debitu nō tenetur
aliq̄s reconciliationē querē. s; de scō dicit
Aristostom; qd talis debet reconciliationē
ut duplicem coronā consequat;. **U**na quia
inimicitia est passus. **alt**am q̄a p̄or ro
gauit. **U**ns ponit; tres grad; ut cū dicit;
Omnis q̄ uascat; frat; suo. reus est iudici
q̄ aut; dixit; racha. reus erit concilio. h;
aut; dixit; fatue. reus erit gehenne ignis
Ut hys dicendū. qd ubi creuit grad; culpe.
creuit & ordo sententię. **U**nde recte ira. sine
uox. iudicio. **ira** cū uox. **g**ratia. **ira** cū ser
mone. **g**rumelie. **g**ehenne ignis. **manet**
patur. **S**edm; Augustinū enī in p̄mo ē ira
tantū in scō uox cū ira. **in** scō exp̄ssio
irritationis. **D**ic; aut; **B**regor; qd iudiciū
est cause discussio. **g**ratiam sententię det
finitio. **g**ehena ignis sententię exsecutio.
Nota quod reddē malū p̄ malo. est fragili
tatis. **s**icut; fecit; **I**oab. q̄ndo in fecit; **Abner**
p̄ in fecione frat; sui **Asahel**. **R**eddē bonū
p̄ malo est p̄fectionis. **s**icut; fecit; **Stephan**
q̄ndo p̄ inuicis orauit. **R**eddē malū p̄ bo
no. est p̄silitatis. **s**icut; fecit; **Judas** tradendo
xpm. **R**eddē bonū p̄ bono. est eq̄tatis. **s**icut;
Abliū fecit. q̄ndo **Marchotheū** honorauit.
Fuit; h;e sedm; **B**regorium; sunt; sex. **P**rima
est **ira**. **h**oc est audax uoluntas uindican
di. in uiriā facti p̄cedens. **S**ecūda est **uini
nitatis**. **h** est uoluntas uindican di. fugiens
aduersitatem. p̄p̄t; estimatas inimicitias.
Tercia est **g**rumelia. **que** est uoluntas se uin
dicans p̄ exp̄brationē maloz. **Q**uarta est **cla
mor**. **q̄** est uoluntas se uindicans. & exalta
do uoxē p̄ uulturnum. ad aures alioz p̄uen
iens. **Q**inta est **indignatio**. **q̄** est uoluntas se
uindicans p̄ signū moleste declaratū exti.

Sexta est blasphemia. h[ab]et uoluntas se uindi-
 cans polip[er]uum deo. ut scis. illatu. Ex uia cre-
 nuunt multa mala. hospiciu sp[irit]u sc[ilicet] turbar
 Gregori. Dum ira animu pulsar. sp[irit]u sc[ilicet] hospi-
 cum suu turbar. nam sic in pace fact[us] est
 loc[us] d[omi]ni. sic in discordia locus dyaboli. Tales e-
 ciam s[un]t incendiarij domi dei. Psalmista. In-
 cendet igne sanctuariu tuu. Vnde
 sta s[un]t similes draconi q[ui] emittit ex ore ig-
 ne. Ad dei est. sibi usurpant. scilicet uindicta.
 Psalmista. Mibi uindicta. et ego retribuam
 dicit d[omi]n[us]. Talis facit se uindict[am] et uult d[omi]n[us]
 merore esse. sicut dicit Aug[ustinus]. Malus dicit
 in orationib[us] suis. d[omi]n[us] occide inimicu meum
 mali[us] respondet d[omi]n[us]. Am ur[banu]m. ambo eni
 mali estis. Immo talis. uult ee actor et iudex
 i ead[em] causa. Scilicet se demonstrat. q[ui]a p[er] uir-
 suu mutat gladiu. ut ledat tunica inimi-
 ci. imo si sapient[er] facit. p[er] se de seipso uindi-
 care debet. scilicet iram p[er] uel[ut] adu[er]sus na[m] suam
 p[er] uicium allinendo. Uina purgationis conu-
 tit in rubiginem depurationis. adu[er]sitates eni
 que debent ip[s]am a peccato mundare. p[er] uicacit[er]
 nam magis inq[ui]ant. et forna[m] mutat ei
 auru in cupru. et flagellu. ex g[ra]no facit pa-
 leam. dura[m] sententia[m] in iudicio expectabit
 Cum eni d[omi]n[us] inq[ui]abit quib[us]dam. Inuidus
 fui. et n[on] coopu[er]istis me. q[ui]d dicitur est ulti
 q[ui] no[n] solum nudos n[on] uestiunt. s[ed] uestitos spo-
 liant. Bellu mundi. carnis et dyaboli con-
 tra se instaurant. sapientes sedant guer-
 ras minores. p[ro]p[ter] maiores q[ui] iminent. Ma-
 lam faciunt. ymulatione. s[ic]q[ue] autenti pal-
 lu bone fame. dant tunica[m] innocente.
 Remedia ire s[un]t silentij observatio. Pubi-
 is. Cu[m] defecint ligna exstinguet[ur] ignis. et
 fusione subtrahit uirga conq[ui]escunt. p[er]
 terra sic ex collisione duor[um] corpor[um] elicitur
 ignis. sic ex amaris uerbis aliquor[um] scilicet. Pubi-

is. Responso mollis frangit iram. sic dura
 excitat fure[m]. Ibidem. Sicut qui canem appre-
 hendit aurib[us] sic qui transit et impacens con-
 miscet irae alius. id est d[omi]n[us]e passiones co[n]-
 fidatio extinguit iram. Gregori. Si passio
 d[omi]ni reuocet ad memoria[m] nihil adeo durum
 q[uo]d n[on] equanimi[ter] toleret. h[oc] signat in lib[ro] Nu-
 meri. Vbi respicientes serpente[m] enei sal-
 uabant. Peemy tollante animadu[er]sio. Vn-
 de fidatio p[er]nu. minuet unum flagellu. De

Accidia est de uirtutu[m] **Accidia. xviii.**
 laudabili excito. utiq[ue] hominis
 languida delectio. h[oc] est alia distinctio. Acci-
 dia est delectio de p[er]is uirtutib[us] et auxilio
 implendi ardua accessio. Duo sunt nota
 hui[us] uicij. scilicet tristitia. et accidia. H[oc] aut[em]
 nomini hec est ratio. quia in isto pecc[ato].
 est auisio a sp[irit]uali bono. q[uo]d estimat[ur] g[ra]t[ia].
 sicut est reuocare. et hui[us]modi. et ratione
 hui[us] dicit[ur] tristitia. Et t[ame]n ibi conu[er]sio ad
 creaturam. scilicet ad quere[n]te[m] que estimatur
 leuis. et ratione hui[us] dicit[ur] accidia. Parer[et]
 ex hys. q[uo]d h[oc] uacuum pur[us] uocatur tristitia.
 opponit leticie sp[irit]uali que est in excito
 sp[irit]uali. h[oc] pur[us] uocat[ur] accidia. opponit for-
 titudini. que consistit in aggrediendis ar-
 duis. et sustinendis adu[er]s[us]. Accidia nomi-
 nat[ur] ab acedine. q[ui]a p[er] eam anima habet
 tedium de omni sp[irit]uali difficultate. Accidia se-
 cundu[m] Gregoriu[m] s[ed] habet s[ed]as. Prima
 uocat[ur] malicia. q[uo]d est s[ed]m Gregoriu[m] uolu-
 tas ad machinandu[m] malu[m] alicui. Cu[m] eni
 q[ui]s iniuriatur alicui. tunc irascitur. et pos-
 tea tristat. Sec[un]da. despectio. quia diffiden-
 tia n[ost]re mai[us] est diffidente p[er]uicax. ex q[ui]
 itm oritur tristitia. Tercia. pusillanimitas.
 que nascit[ur] ex diffidentia. p[er]ueniente ex con-
 fidatione p[ro]p[ter] infirmitatis. uel op[er]is ardui-
 tatis. Quarta. rancor qui e[st] inueteratu[m]

oculum. Sicut enim ex karitate sunt opera
bona ex quibus est confirmatio caritatis. Ita
ex una est accidia. Ex accidia vero uetustas uir-
tutum. **I**ta. corporis circa precepta. id est quaedam in sen-
sibilitas. propter quam homo non potest indu-
ci executione mandatorum dei. Sexta. ena-
gatio uicis circa illicita. Hec enagatio quam
dicitur est particularis. et certam habet
manciam. et sic uenit omnibus uicijs. **Q**uod
est generalis et uicis. et hec est ipse ena-
gatio accidie. **Q**ui absortus est isticia non
habens in se ubi delectetur. enagatur ad om-
nia. querens delectationem. **E**x accidia e-
ueniunt multa mala. Preceptum domini negli-
git. **Genesi.** In sudore uultus tui uesceris
pane tuo. **Maledictionem** incurrit. **E**xem-
plum de ficulnea cui dominus maledixit. quia
folia tantum habuit. discrepat a ceteris cre-
aturis. **E**xemplum est in corporibus in ani-
matis. sicut in sole et luna. quia cotidie
mane surgunt et perficiunt cursum suum.
Idem patet in corporibus animatis. sicut sunt
arbores et herbe. que hec in hyeme nuda sunt.
tam uirtute seruant. et suo tempore rede-
unt ad usum. **I**dem ostendit in sensibilibus.
Pubis. **Vade** ad fremicam o piger. et confi-
dera uias eius. et discere sapientiam. **Q**ui
non habeat ducem nec preceptorem. parat es-
tate cibum sibi. et congregat in messe quod
comedat. **P**eciosum tempus perdit. **Q**ui
curiosus est. quam quod breui hora possit obtinere
uicem. gratiam. et gloriam. et tam secundum **B**er-
nardum nihil uult reputare. quia dicunt oco-
si deducam tempus. **S**pirituale lucrum negligit.
quia qui non incipit in mundum. postea non
habetur. **P**ubis. **Propter** frigus pugillat nolu-
it. **I**ndicabitur ergo estate et non dabitur ei. **I**nci-
tamita uiciorum colligit. **P**ubis. **P**agrum pi-
geri hominis transiit. et per uicem uirtutum

et ecce totum repleuerunt uirtutes. et cooperantur
superiores eius sicut et maceria lapidum ei
destructa est. **N**ota quod aqua corrumpitur
in gremio. et si uim contrahit rubiginem. et porcus
mactandus permittit in gremio pinguedinem. **L**ocum
diabolo parat. **Q**uia homo curiosus est quasi
puluarum diaboli. et ollam tepidam libenter
insident mulce. quam feruente fugiunt. **E**x-
tationibus patet. **V**nde legitur in collationibus
patrum monachum operantem in dyabolo pul-
sant. octosum inuunt. **E**st enim homo acci-
diosus. quasi urbs absque murorum ambitu.
et quasi signum positum ad sagittam. **M**oxem
percutit. quia uult metere. et non seminare. **S**icut
cattus uult pisces. et non capere. **S**eneca. **I**ncertum est
in quo loco mores te expectet. ideo tu illam in
omni loco expecta. **S**unt fodientes pariter.
non repellit. quia mores sunt est. et cotidie uicium
assem subtrahit. id est unum diem. **M**athei.
Si sciret pars familias qua hora sunt uenire.
iugularet utique. et non sineret perire domum su-
am. **R**ecceptaculum sordidum facit. **B**er-
nardus. **O**mnium temptationum sentina est otium. **I**tem
enim est occasio luxurie. **L**ib. Regum. **S**ecundum
tempore. quo solent reges ad bella procedere. **I**tem
ocasio nugarum. **A**ctibus apostolorum. **A**thenienses
ad nihilum uacant. nisi aut dicere aut lo-
qui aliquid nouum. **I**tem occasio est curiositatis.
Ad thimone apostolus. **V**isunt circuire domos. non
solum curiosi. sed et inuolosi. et curiosi loquuntur
non oportet. **S**ulticia ostendit. quod tonitruum au-
diens non surgit. **T**onitruum autem est Christus in
cruce. et in predicatione. **T**onabit etiam in
die iudicii. **I**tem stultus est. quod immunditas
de oculo non eicit. **M**athei. **H**ypocrita ecce
pernum trabem de oculo tuo ad caelestra
uenire negligit. **Q**uia uix ad locum quod pue-
nerit. si unum pedem mouerit hodie. et alium
oculus. uel post annum. sic et illi quos mor-

est pes. intellectus. et nō pes afflicti. cū tam sit affectib' ambulandi. **De Avaritia. pp.**

Avaritia ut ait Lullius ē immoderatus amor habendi. Jōe avaritia sōd' Bihardū. est quarelibet rex insatiabilis et inhonesta cupido. Avaritia sōd'm Aplm ē idolor' servit'. quia homo avar' exhibet creature. qd' debet creatori. scilicet fidem. spem. et dilectionē. hoc enī avari exhibent pecunie. In hoc enī specialit' reprehendunt' isti! qui rei utilissime amore exhibent scilicet pecunie. q' de tra tollit. qm' natura infimā ordinavit. Dicit' in eccl'astico. avaro nihil est sceleratius. et hoc p' quatuor causas. Prima quia omnia fere scela p' avaritia peccant'. sicut furta. homicidia. p'uria. et huiusmodi. Secūda quia cōt' legem est nature. hinc. U' cuiq' militis ut nob' faciāt hōies. et vos similit' facite. Tercia q' est cōt' legē scriptam. Luce. Estote misericōdes sicut et pater v' misericors est. Quarta q' est cōt' legē vniuersalem. que est in omnib' reb'. que cōpellunt se dare. Avar' ut quasi captiuas detinet res. ne se imunicare possint. Vtrū aut' cuiq' liceat thesauros condere. Nota qd' est thesaurizare. ex affectu avaricie absq' omni intentione necessitatis p' se. ul' aliene. Hoc in omnib' phibitū est. Alio mō est thesaurizare ex prudentia. ul' consideratione necessitatis. sic concedit' parentib' ob necessitatē scilicet filioz educandoz. ul' filiaz coniugio tradendaz. n' aut' dicendaz. s' filio mō. et statu psonaz. Vel est thesaurizare ex consideratione publice necessitatis. scilicet regni defendendi. ul' cultū dei ampliandi. sic concessum ē regibus thesaurizare. Hōnis aut' eccl'asticis nūquam p'pe thesaurizare licet. n' etiam pecuniā seruare inentione seruādi. Ambrosi'. Aurū habet eccl'ia nō ut ser-

uet. s' ut eriget. Ex p'cedis patet qd' dupl' est amor pecunie. sive temporalium scilicet respectu necessary. ul' respectu superflui. Contra p'mū phibet dñs p'notatā sollicitudinem. cōt' sōd'm phibet thesaurizationē. Ex avaritia secunt' multa mala. p'mo a dño maledicit'. Augustin'. Maledict' dispensator avar'. cui largus est dñs. Semp' eger. Jeronim'. Avaro dicit' tam qd' habet qm' qd' nō habet. Stult' mercator est q' regnum celoz. imo ipm xpim uendit p' paucos denarios. et in hoc sepe peior est qm' ipse iuda' q' pro t'iginta deni xpim uendidit. iste aut' unū denarium. Corp' euiscat'. q' ad diuicie acq'runt' cū labore. possidentur cū timore. amittunt' cū dolore. Vnde ipi laborant. et alij unū sepe labores eoz. scilicet fures. raptores. ul' cte mali filij. Isti similes sunt arane. que facit telam p' capiēda musca. et seipsam euiscat'. Vnde suffocatur. Augustin'. Naufragū fugis et plumbū amplectis. Vnde sociates massā argenti p'uens ī mare dixit. Mergā te. ne mergas me. Inquinat'. Exodi. filij isrl' seruebant in luto et late. Execat'. Vnde Thobias qui execat' in stercore hyrundinū. Cor dilacat'. Vnde diuicie comparant' spinis. Insatiabilis est. vnde comparat' sacco p'culo. et infans qui nūq'm dicit' sufficit'. et mari cui omnia influunt. et nō redūda. et idropico. Filie avaricie s' Gregorū s' septem. Prima obduratio cordis. ista obduratio cordis fit obmittendo. Istam filiam. Vidor' uocat inhumanitatem. Secūda. violentia. h' fit in nocendo alicui palam. p' mala facta. qm' uocat Vidor' rapacitatē. Tercia inq'etudo. h' est appetit' lucri. Quarta p'urrit'. quod fit in emptione et venditione. Jita fallacia. que

fit p̄ba decipientis in occulto. **S**ex^{ta} fraus.
h̄ est deceptio p̄fecta. sc̄a in p̄sentia illi qui
deceptus. Septima p̄dictio. q̄d est idem q̄d de
ceptio. que fit in absentia decepti. **De**
Gula est ut ait Augustinus **Gula. xx.**
Immoderata cibi auaritia. Item. Gula est
iudeax edacitas. nature finib^{us} nō contenta
Qua q̄ngq^{ue} modis peccat^{ur} circa gulam ut di
cit Gregori^{us}. Primo. cum q̄s horā comeden
di p̄uenit. et fit p̄t^{er} impatientiā expectan
di temp^{us} debitum. Secūdo. cū q̄s querit ci
baria p̄ciosā et delicata. Vnde Ouidi^{us}. Est
virt^{us} placidis abstinentie bonus. S; cont^{ra}
h̄ peccauit diues q̄ epulabat^{ur} cotidie
splendide. Tercio. q̄ndo q̄s m̄suram excedit.
sc̄ilicet; nimis comedendo. Sciendū etiam q̄d
vni est mediu^m. et mensura debita. h̄ alius
est excessus. Vnde m̄sura n̄ s̄st̄it in cibi
q̄ntitate. s; comedentis qualitate. Verū
tam quidā recompensant ieiuniu^m suum
postea nimietate sup̄flua. s; quid h̄ est ali
ud. nisi dare duos obulos p̄ vno denario.
Quarto. q̄ndo nimis ardent ac festine q̄s
comedit. n̄ enī cibor^{um} vsus. s; ḡcupiscentia
in vicio est. Quinto. q̄ndo nimis studiose
q̄s cibaria sua p̄parat. Bnhard^{us}. Nō s̄apo
res. s; fames excitet appetitū. In omnib^{us}
h̄ys. sumda sunt nō que voluntas. s; q̄
requirit necessitas. Contingit etiā pecc̄m
esse circa diminutionē cibi. sicut circa
sup̄fluitatē. Sine gula q̄ngq^{ue} s̄t sc̄dm Gre
gorium. Scurritas. q̄a gula mouet ad
vba scurrilia. Multiloquiū. detractio.
vitupria. et alia v̄ba inania. Incepta leti
cia. sc̄ilicet; lasciuia carnis. siue gestus corp^{is}.
moderata lasciuia m̄tis demonstris
Immoderata. que solet p̄uenire ex gula.
sc̄ilicet; vomit^{us}. eructatio fetida. luxuria. ebi
tudo m̄tis. subitio rationis. Gula duo

complectitur. sc̄ilicet; ḡmestationē. et ebrietatem.
et p̄e loq̄ndo parsimonia opponit^{ur} ḡmesta
tionem. sobrietas iudicet^{ur}. Gula nocet mul
tipliciter. de paradiso eicit hoīem. Exempla
in Adam. Sp̄ritalia bona p̄dit. Exempla in
Esau. q̄ pro cibo p̄mogenita vendidit. Dia
bolo dnm̄ p̄parat. Luce. Mitte nos in por
cos. Siuum cont^{ra} se animat. P̄ubis. Qui
delicate nuit seruum suū. sentiet illū co
tumace. Luxuriam inducit. Exempla in
Ioth. homicidia p̄ficat. Exempla in Ioh̄e
baptista. qui in conuiuio p̄p̄t. Inducit in
rem natē. P̄ubis. P̄pter crapulam p̄unt
multi. Benefi. In quacūq^{ue} die comeditis
ex eo. morte moriemini. Inducit mortem
culpe. Ap̄t̄s. Vidua uiuens in delicijs. mor
tua est. Inducit mortē gehennę. Luce. Di
ues sepult^{us} est in infnio. Remedia gule s̄t
q̄tuor. Primum est sp̄ritualium cibor^{um} frequis
sumptio. Mathet. Non in solo pane uiuit
homo. s; in omni ūbo q̄d p̄cedit de ore d̄i.
Sc̄dm̄ s̄t̄e carnis n̄e. N̄d̄ano. Homines
de facili remp̄nit om̄ia. q̄ se s̄m̄p̄ cogit
mortuū. Tercium. Sine uene medicatio.
Luce. homo quidā fecit cenā magnam. et
uocauit multos. Q̄tū. famus x̄p̄i et s̄i
oz pensatio. Tercium. Recordare paup̄tatis.
et transgressionis mee. abstinenti. et fellis. **De**
Luxuria est de imundis **Luxuria. pp.**
ueniens desidijs. lubrica mentis et carnis po
stitutio. Item luxuria est libidinose intup
tans appetitus. et intelligas h̄c appetitū. q̄
est ex consensu rationis. quia talis apper
tus est mortale pecc̄m. Dicit^{ur} etiā mortale.
q̄ndo ratio n̄ cohibet huiusmodi appetitum ē
poss^{ibile}. Differentie lux̄e sunt octo. Prima ē
fornicatio. que ē solut^{us} cū soluta. Secūda. me
tuum. q̄d fit in uaga libidine cū diuis
sectando. ut cū publice uenā

in concubendo. Tercia adultium q̄ conjugalis cho-
 rus maculat. Quarta stuprum q̄ virginalis
 integritas corrumpitur. Quinta sacrilegium
 q̄ continentia deo dicata ledit. ut in religio-
 sis & clericis in sacris ordinibus. & in hijs q̄ uocentur
 uocantur continentie. Sexta incestus quo vincu-
 lum sanguinitatis. ul' affinitatis. ul' par-
 nitatis corrumpitur. Septima peccatum contra
 naturam. siue sodomia. q̄ naturalis usus co-
 eundi p̄iuratur. Nota qd̄ aliquid est contra
 naturam. spectet aliquid contra naturam generis.
 Primo in omne peccatum mortale est contra na-
 turam. q̄a in rationali creatura remuneratur
 s̄u detestatur. contra omne peccatum mortale. Sed
 s̄cdo in peccatum sodomie est contra naturam. q̄a
 n̄ solum in homine. s; etia in brutis diuisi
 sexus inueniunt in coitu. Unde si alio m̄
 fit contra naturam generis est. Octaua e libi-
 dinosus coitus conjugalis. qui multipliciter ac-
 cipitur. Coitus autem conjugalis. aliter licitus.
 aliter fragilis. aliter impetuosus. Licet t̄plici-
 ter unus. q̄ndo fit causa plus ad cultum
 dei. uel causa reddendi debitum. ul' causa
 fornicationis uitande. n̄o in se s; in iuge
 p̄am est peccatum. s̄cdo uultu. iuris caute.
 in hijs n̄ dicitur esse peccatum. Fragilis. q̄ndo
 fit causa delectationis. & tunc distinguitur.
 quia si amor illius delectationis p̄ponitur deo.
 peccatum est mortale. Si t̄o postponitur. ueniale. In-
 petuosus est. qui ex sola libidine p̄ueniens.
 metas honestatis & rationis excedit. & fit
 quinq; modis. Primo. causa faciende libidinis.
 p̄ meretricas blandicias. s̄cdo. cu fit contra
 naturalem modum. t̄cio. cu fit tempe prohibito.
 q̄rto. cu fit loco prohibito. Q̄nto. cu accedit ad
 pregnantem uicinam partui. ul' que est in
 fluxu menstruo. Sicut luxurie s̄cdo Gregori-
 um fit octo. Prima est coecitas m̄tis. quia
 s̄cdo Augustini in ope luxurie tota ratio

absorbetur. S̄cda. inconfidatio mortis et in-
 firmi. Tercia inconstancia. scilicet ad cogitandum
 & desiderandum. ut n̄ illud. nunc illud. Jura.
 amor sui. quo quis desiderat longam uitam. ad
 hoc ut expleat uoluptatem suam. Quarta. p̄ci-
 pitatio. qua quis precipitans currit ad pec-
 candum. exponens se p̄iculo mortis p̄ter
 luxuriam faciendam. Sexta. odium dei. qd̄
 fit. q̄a deus abstrahit. & punit eos. q̄ delectas
 carnis secuntur. ad quas declinat luxuria. Sep-
 tima. affectus presentis seculi. appetit homo-
 rum. delectas. sanctatis. fortitudinis. & hu-
 imodi. p̄ que luxuriosus sine sui consequitur
 Octaua. despectus sui seculi. que e diffidentia.
 uenit. & gl̄e consequende. eol̄ est sibi luxurie
 stimulare. Luxuria nocet multipliciter. Deo
 est inimicosa. q̄a templum dei inquinat. De-
 monibus placida. Job. Behemoth dormit in
 locis humentibus. Substantiuo. p̄o nocua.
 Ap̄ls. U' fornicat in corpore sui peccat. Peccatum
 scandalizat. Osee. Facti estis laqueus spe-
 culationum. & rete expansum super montem thabor.
 Anima p̄iam dampnat. In s̄cdo lib' Reg' 22
 No recedet gladi de domo tua. h̄ dicitur ad
 dauid p̄ter B̄abee. Ultimo dno sub e.
 scilicet. carni & sensualitati. Genesi. q̄a obedis
 t̄ uoci uxoris tue. plus qm mee. maledicta
 terra in ope tuo. Mentē infatuat. Osee. Vinum
 & mulier aufiunt cor. Remedia luxurie s̄nt
 occasionis fugere. Job. Peperigi sedus cum oculis
 meis. ut ne cogitarem quidem de uigine. Ec-
 clesiastici. U' tetigit peccatum inquinabitur ab ea
 Ecclesiastici. U' tenet eam. quasi q̄ amplexa-
 tur scora. Mortis extreme cogitatio. P̄-
 ubus. fili memorare nouissima tua. & in
 eternum n̄ peccabis. De se n̄ presumere. quia
 occidit dauid sanctissim'. Salomon sapientis-
 sim'. Samson fortissim'. Frequenter se occu-
 pare. Ieronimus. Semper aliquid operis facio!

ne te diabolus inueniat ociosum. Carne
domare. **Marci.** Demoniū hoc n̄ erit nisi
i oratione. ⁊ ieiunio. Temptationi in p̄nci
pio resistē. **Benefi.** Ipsa contēt caput tuū.
Quādo **Septē** **vitia** **sunt** **mortalia** **uel**
omnia **peccata** **predā.** **venialia.** **xxij.**
Quāmus **semper** **sunt** **peccā.** nō tam **semper**
sunt **mortalia.** **Vnde** **videndū.** quādo **unū**
quodq; **sit** **mortale** **ul'** **ueniale.** **Vana** **ig̃**
glā **ex** **genē** **est** **ueniale.** qd̄ **genus** **op̄is**
sumitur **ex** **obiecto.** **Vanū** **autē** **scdm** **se** **n̄**
est **obiectū** **mortalē** / s; **venialis.** **Vnde** **cū**
vana **laus** **sit** **hui'** **peccā** **obiectū.** patet
qd̄ **n̄** **semper** **est** **mortale** **peccm.** **Erō** **tamē**
vana **glā** **mortalis** **dupliciter.** scilicet **ratiōe**
finis. p̄t̄ qm̄ **laus** **appetit.** **Item** **ratiōe**
op̄is. in quo **laus** **querit.** **Cura** **p̄mum**
ergo **dicendū.** quod **quadupliciter** **laus** **ap**
petitur. **Primo** **ad** **uitandū** **malum** **infa**
me. sic **Samuel** **se** **laudauit.** **Primo** **lib** **regū**
Comisatus **sunt** **oīa** **uob** **ab** **adolescētia**
mea **usq;** **ad** **diem** **hanc.** ecce **p̄sto** **sunt.** loq̄
num **de** **me** **utrum** **uicem** **aut** **asinū** **cū**
qm̄ **tulim.** si **op̄isti** **aliquē.** de **manu** **cuiq;**
accepi **mun.** **Secūdo** **pp̄ter** **utilitatē** **aliquā.**
ut **est** **glā** **dei.** ul' **edificatio** **p̄ximi.** sic **Paul**
lus **se** **laudauit** in **scda** **ep̄la** **ad** **Cori**
thios. Si **glari** **oportet.** que **infirmitatis**
mee **sūt** **glabō.** **Na** **et** **si** **uoluō** **glari** **n̄** **ero**
insipiens. **uicem** **enī** **dicam.** **Nihil** **enī**
mun' **fecit** **ab** **hys** **qui** **sunt** **sup̄** **modū** **ap̄li.**
Scio **pp̄** **lucrum** **auaritiē.** sic **pharisei** **q̄**
comedebant **domos** **uiduaz** **simulantes**
longam **oratiōē.** **Matthi.** **Quō** **pp̄** **aliquē**
actum **uenialis** **peccati.** sicut **quādo** **quis**
laudari **uult** **eo** **quod** **in** **laude** **ueniali**
delectet. **Primum** **est** **prudētiē.** scdm̄ **est** **ka**
ritatis **dei** ⁊ **p̄ximi.** **Scium** **peccm** **morta**
le. ⁊ **idem** **intelligat** **quōdē** **quō** **peccm** **morta**

le **ponit** **finis** **aliqui** **op̄is.** **Scium** **ē** **ueni**
ale. **Sequit** **scda** **causa.** quare **vana** **glā**
sit **mortale** **peccm** **ratiōe** **op̄is** **p̄** **qd̄** **laus**
querit. p̄ **op̄a** **illicita.** quōdē **p̄** **op̄a** **indif**
ferentia **ex** **se.** quōdē **p̄** **op̄a** **uirtutū.** **Si** **p̄**
mo **m̄** **sic** **est** **tale** **peccm.** quale **est** **illud**
illicitū. scilicet **mortale.** ul' **ueniale.** **Scdo** **m̄.**
sic **est** **peccm** **ueniale.** si **scdo.** ut **est** **habere**
diuitias. ul' **uestes** **p̄ciosas.** cū **abusu** **talit.**
in **laude.** uerū **tamen** **si** **talit** **sūt** **de** **se** **ordi**
nata. ut **sint** **ocasio** **tamē** **peccā** **mortalis.** n̄
si **mulier** **cū** **oenatu** **meretricio** **ad** **captendū**
animas **p̄paretur.** ul' **si** **factum** **illud** **illicitū**
est **ex** **phibitione** **superioris.** ut **torneamenta** ⁊
huiusmodi. cū **accedit** **p̄ceptū** **ecclie.** sic **sūt**
peccata **mortalia.** **Si** **scio** **m̄** **laus** **querit.**
scilicet **p̄** **op̄a** **uirtutū.** hoc **est** **dupliciter.** quia
ul' **appetitus** **laudis** **adiungit** **op̄i** **uirtutis.**
tamē **incidens.** sicut **stringit** **in** **canu.**
ul' **in** **p̄dicatiōe.** ⁊ **tunc** **quōdē** **ueniale** **ē.**
Vlaus **est** **finis** **p̄ncipalit'** **structus** **op̄i** **uirtutis.**
⁊ **op̄anti.** ita **qd̄** **ibi** **constituit** **finē**
ultimū. ⁊ **sic** **est** **mortale.** q̄a **tunc** **inheret**
ei. ut **finis** **ultimo.** **Nota** **qd̄** **ma'** **est** **peccm.**
glari **de** **bonis** **sp̄rialib'** **qm̄** **de** **temporalib'.**
q̄a **mun'** **habent** **motū** **qd̄** **mun'** **apparet**
extra **qm̄** **temporalia.** **Inuidia** **est** **mortale**
peccm **ex** **suo** **genē.** q̄a **cū** **inuidia** **scdm** **rem.**
sit **dolō** **de** **alieno** **bono.** **constrat** **directe** **ka**
ritati. que **n̄** **emulat.** s; **congaudet** **uirtuti.**
Karitati **uō** **nihil** **est** **contrariū.** nisi **peccm**
mortale. tamē **illud** **qd̄** **ex** **genē** **est** **mortale.**
peccm **potest** **esse** **ueniale.** inquitum **in** **p̄mo**
motu **ḡstio.** ul' **ext'** **ratiōe** **sua** **ḡstio.**
Dolō **etiam** **de** **alieno** **bono.** potest **ē** **quad**
plex. quia **ul'** **est** **p̄mo.** p̄mus **mot'** **ex** **nata**
ueniens. sicut **quōdam** **natalib'** **inuidi** **sunt.**
⁊ **hoc** **nullū** **est** **peccm.** cū **nullo** **m̄** **sit** **in** **po**
testate **n̄a.** **Vel** **est** **scdo.** p̄mus **mot'** **quō**

scilicet appetitus sine completa deliberatione tali passione afficitur. et sic est veniale peccatum. vel est actus voluntarij cum deliberatione. et sic est mortale. vel trahitur per intentionem extra suam rationem. ut quando dolor de alieno bono surgit ex bona causa. scilicet cum quis dolet de temporali bono alteri. quia videt illud redundare in detrimentum anime illius. vel etiam in detrimentum immunitatis. et talis dolor bonus est. quia maius bonum magis est appetendum. Nota quod per dolorem boni comprehenditur gaudium de malo quod ex ipso creatur. Ita ex suo genere est mortale peccatum. quia secundum Cassianum. Ita est motus animi. irritatus ad penam provocanti inferendam. Talis autem contrariatur caritati. que non irritatur. non cogitat malum. Ita igitur dicitur iram zelus. que est detestatio iustitiae. hoc non est peccatum. sed perfectioris. postquam etiam per hunc modum sibi quis nascitur. sic dicitur glossa. Irascimur. et nolite irasci. Quod est inquit homo penitens. nisi irascens sibi. vel dicit remissionem affectus. circa proximum. per quoniam non dolet de malo proximi. nec gaudet de bono illius. licet etiam non doleat de bono proximi. non gaudet de malo eius. sed est indifferens. et sic non est mortale. sed imperfectio caritatis. Unde autem dicitur actualis impatientia. absque appetitu iudicis. et hoc tripliciter. quandoque enim hoc est a natura. sicut in melancholicis. in quibus secundum philosophum. ita mordeatur natura. propter quod semper sunt turbulenti. et sic nullum est peccatum. cum sit motus naturalis. quandoque est ab appetitu indeliberato. et tunc est veniale. sicut alij primi motus. quandoque est a voluntate deliberata. et tunc est mortale peccatum. Accidia ex genere veniale peccatum est. quia secundum Augustinum. Accidia est reditus in bonum. hoc autem non opponitur caritati. Sed dicitur diminutione fervoris caritatis. in quo consistit esse

veniale. Istud ergo non est motus naturalis. et sic nullum peccatum est. vel est motus appetitus stridentis de opere spiritali laborioso. et sic est veniale. quoniam appetitus sit deliberatus. quia sensus in veniale non est nisi veniale. Accidia vero sicut dictum est. ex genere. et per se est venialis. Vel si reditus redundat in obmersionem boni. vel difficultatem aggrediendi boni. dicitur in desperationem. tunc tam accedit ad peccatum in spiritu sancto. et si reditus crederetur. quod etiam ducit in reditus vite. intantum. quod nunciat sibi manum. tunc iam similis erit iudei qui laqueo se suspendit. Quarta secundum Lullium. est immoderatus amor habendi. Hec igitur consistit in habendo. in appetendo. in accipiendo. in retinendo. Sed primo in hoc fit quinq; modus. Nota de defectu. scilicet primo quia appetit aliena. appetitu impleto qui procedit in opus. si est facultas. sic est mortale peccatum. Secundo quia appetit illicita. voluntate completa. licet si aliquis indignus. conatur beneficium ecclesiasticum adipisci. sic tamen est mortale. Tertio. quia appetit talia sive sint aliena. sive illicita. cum voluntate conditionata. scilicet si possit habere sine offensa dei. et iniuria proximi. et tunc vel nullum. vel veniale peccatum est. sive talem rationem actualem addat. sive habitu alio eam intendat. Quarto si simpliciter appetit habere superflua. et hoc appetitu suffocante mentem. sive a cura. sive consideratione divinum. et hoc est mortale peccatum. Quinto si superfluo amore inheret temporalibus. tamen infra dei amorem. hoc est veniale. Si autem avaritia consistit in accipiendo. hoc tripliciter. quia aut accipit res iniuste quocumque modo. et tunc est mortale peccatum. vel accipitur res per tale opus. vel artem. vel officium. quod per se mortale peccatum est. si etiam esset

fine lucro. et tunc est mortale. **¶** Acquirat
haec propter illicitam. que est veniale peccatum
ut cum aliquis iocosa verba proponit ad lucrum.
tam salua honestate. et hoc est veniale. nisi
aliquis propter delectationem dissolutionis. taliter
det se totaliter. tunc enim est mortale. Dico
autem propter delectationem. quia si aliquis propter ne-
cessitatem pro talia sustentatione conquiret.
cum aliam artem lucrosam nescierit. non reputa-
rem eum in statu dampnandorum. Si autem
confisitur auaricia in retinendo. hoc potest
esse quatuor modis. Primo. quia retinet scien-
ter ea que restituere tenetur. et animo reti-
nendi. et hoc est mortale peccatum. Secundo. quia reti-
net ea que ad necessitatem suam pertinent. et
suorum. scilicet. quod decet suam dignitatem. hoc
non est peccatum. Tertio. quia retinet superflua. respi-
ctu utriusque iam dictorum. et hoc tempore extreme
necessitatis alicui. sic est peccatum mortale.
¶ Quarto. quia retinet superflua. etiam contra exte-
riorem necessitatem ex insatiabili cupiditate.
sic est mortale peccatum. Preceptum autem
signum talis affectus est. quod quis potest possi-
dere res suas apud se. quam utiliter aliis dis-
penseret. Dico. cum res superflua quodam ex in-
ordinato amore temporalium. pro quibus modicum
differt a medio largitatis. salua tamen
statu virtutis. sic est veniale. Nota quod
auaricia ex genere est mortale peccatum. quia
ab apostolo idolatrie comparatur. nisi quod sit de
specie illius peccati. cum non habeat actum eius.
sed quod aliquid simile facit idolatrie. scilicet
seruendo potest creaturam. quam creatori. Bu-
la ex genere est peccatum veniale. quia appetit
comedendi. ex sua ratione. non subiacet
directi voluntatis. Bula est immoderatus ap-
petitus comedendi. quod potest esse quatuor
modis. Primo. si est ibi appetit cibi. et
hoc nunquam est peccatum. nisi etiam delectatio con-

sequens est peccatum. in quantum ordinatur contra de-
fectum sibi contrarium. **¶** Hec enim primum nata
haec sunt. in quibus nec est initium. nisi deni-
tum. Secundo. si appetitum necessitatis adiu-
gat appetitum delectationis. et voluptatis
in cibo. et hoc est veniale. Tertio. si ibi est
transgressio precepti. ut aliquis soluat sine
necessitate reuinctum ecclesie. vel quando re-
grosius comedit carnes cum sit in suo ordi-
ne prohibiti sub precepto. sic est mortale. Item
si appetit comedendi est cum libidine. ut qui-
do nimio affectu. et finaliter affectus ad hoc
delectationi cibi. et hoc est peccatum mortale. Si-
to. si ducit ad consuetudinem talem. que facit
totam vitam hominis huiusmodi delectationibus
deputari. hoc tamen vicina sit peccato mortali.
¶ Nota. quod ebrietas ab apostolo inter mortalia co-
putatur. tamen quandoque est veniale peccatum. ut
quando ultra necessitatem quis accipit secundum
mensuram preceptibilem. quando vero quis egreditur
mensuram preceptibilem. secundum rationem bene
ordinatam ad discernendum. et hoc in tali men-
sura nostra. unde esse cum effrenata libidine.
quando hoc deo proponit. peccat mortaliter. Si
quis autem alium inebriat. ita inuitans ad
potum. ut intendat statum mentis eius. et hoc
facit in eum nocivum. peccat mortaliter.
quia magis auferit ei. quam si auferat ei aliquid
temporale. quia usum rationis ei auferit vel
tollit. **¶** Luxuria. ex suo genere est mortale
peccatum. quia est contra illud preceptum. Non
mechanis. Concupiscentia luxurie distin-
gitur in septem modos. Primum est modus.
cum concupiscentia consistit in primo motu ta-
tum. et sic est veniale. Secundus cum consentis
sequitur in delectatione. licet non in opere. et
sic est mortale peccatum. Tertius. cum consentit
in opere. et sic in sum est mortale peccatum. Quartus
cum concupiscentia non solum tenetur corde.

si patitur uisum. et hoc tamen mortale peccatum est. **M**acher. Q. in uisum mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatus est eam in corde suo. id est ad hunc finem intendit mulierem. ut eam concupiscat. qd scdm Augustinum. hoc iam non est utillare. s; plene uentare libidini. Bene dicit ad concupiscendum eam! qd si aliqs uidet mulierem uel rem pulchram. et ultra non procedit. uel nullu est peccatum. uel solum peccatum curiositatis. **Q**uod modus est in stultis loqui. ut cum qd mulierem peccatur. uel propter libidinem habet cum ea familiaria colloquia. mortale peccatum est. **S**extus modus ab aplo uocatur turpitudine. gloriatio. in oculis et amplexibus. hoc est etiam mortale! et intanto grauius peccatum. qm tunc magis et talia libido accendit. propter nimiam approximationem ad ignem. Nota uero quod tangere mulierem pro intentione non est peccatum. Similiter tangere mulierem cum intentione. s; ex necessitate. s; tangere ex libidine. uel osculari ad se non pertinentem. est mortale. **S**eptimus modus est. cum concupiscentia procedit in opus. et hoc est etiam mortale. Nota quod est differentia inter primos motus generatiue. et nutritiue. qm primus motus in generatiua semper peccatum est. nisi per sacramentum matrimonij excusetur. s; non semper in nutritiua. qm potentia concupiscentis in nutritiua non tam corrupta est sicut in generatiua. De hac materia requiritur super titulo proximo de speciebus luxurie.

Quoniam De Peccato in Spiritu Sancto. **scilicet. xxxij.**
Quoniam peccatum sit contra deum tantum et unum. a proprietate tamen dicitur. aliquid peccatum in patrem esse. aliquid in filium. aliquid in spiritum sanctum. In patrem enim peccatur ex in potentia. in filium ex ignorantia. in spiritum sanctum ex malitia. hoc est quando uoluntas potest. et scire resistere alicui malo. et tamen ex sola malitia in

lud eligi. Peccatum in spiritum sanctum procedit merito ex iniqua uoluntate liberi arbitrii. et dure impugnat gratiam spiritus sancti. et ideo non habet colore excusationis. qm quantum ex se est. dure impugnatum est. medij et remedij pro quod habet remissio fieri potest. Peccatum in spiritum sanctum irremissibile est in hoc seculo et in futuro. non quia dimitti non possit. s; qm raro dimittitur. aut uix in hoc seculo. qm ad culpam. Item quia raro aut nunquam dimittitur in futuro quantum ad penam. Item quia non legitur dimissum propter quod dicitur irremissibile. sicut melchisedech dicitur sine patre. quia non legitur de eius patre. Item quia adulatur sicut remissionis. scilicet spiritum sancto. Item propter innocentiam hominis. quia uix potest se ipsam ad gratiam. qm tanta moles peccati premit. Sciedum quod hoc nomen irremissibile sumitur tripliciter. scilicet negatiue. ut quod nullo modo potest remitti. hoc in peccatum angeli et dampnandorum est irremissibile. Item punitiue. ut quod non habet congruentiam ex se quod utrum remitti debeat. hoc ex congruo dei dispositione peccatum remitti. hoc in quodlibet mortale peccatum est irremissibile. Item contrarie. scilicet habent aliqua peccata contrariam dispositionem ad non remittendum. hoc in peccatum in spiritum sanctum est irremissibile. quia strariatur gratie remittenti peccatum. et hoc per desipationem. uel presumptionem. uel alias species huius peccati. Sex sunt species peccati in spiritum sanctum. scilicet desipatio. presumptio. impugnatio iuratis agnate. inuidencia fratris gratie. obstinatio. finalis in penitentia ipsi. hoc numerus sic accipitur. In remissione tamen sunt. uidet ipse remittens. ille cui remittitur. ac dispositio remittendi in eo cui remittitur. In ipso remittente duo sunt. misericordia. et iustitia. qm prima punit est desipatio. qm scdm presumptio. Item in eo cui

remittit duo s̄. dolor de missio. p̄positū
 de n̄ mittendo. Ita p̄mū. est obstinatio/
 una s̄d̄m. finalis impenitentia. Preterea in
 eo cui remittit. dispositio duplex est. scilicet
 cognitio ueri. et amor boni. Con̄t̄ p̄mū. est
 impugnatio uirtutis agnate. con̄t̄ s̄d̄m. iūdi
 a fratne gr̄e. Et finali impenitentia. nota
 q̄d̄ s̄t̄ duc̄t̄ imitacionē pecc̄i usq̄ in finem.
 sic in omni pecc̄o in q̄ q̄s d̄cedit. ē finalis
 impenitētia negatiue. Et finalis impeniten
 tia. p̄p̄t̄ est uia sp̄c̄i pecc̄i in sp̄m sc̄m.
 ut h̄c sumit̄. d̄r̄. p̄positū nō penitendi.

Peccata cordis **Enunatio Peccor. xxiiij.**
 s̄t̄ h̄c. cogitatio. delectatio. sensus.
 desiderium mali. uoluntas p̄uasa. infidelitas.
 induccio. p̄sumptio. despectio. tim̄ male
 humilians. amor male accendens. susp̄
 cio. inuidia. ira. odiū. timere seculū. ex
 ultatio in aduersis. p̄c̄m̄. contēpt̄ pauper̄.
 ul' pecc̄or̄. p̄sonar̄ acceptio. p̄fidia. affect̄
 parentū carnalis. inepta leticia seculi. f̄
 licia. impacientia. auaricia. sup̄bia. p̄plexi
 tas. obstinatio. malicia. redium boni. acci
 dia. inconstancia. impenitentia. penitente
 dolor. q̄a n̄ fecit ampl̄ mali. ypocrisis. am̄
 placendi. timor displicendi. recundia de bo
 no ope. am̄ p̄uatus. sensus singularis. am
 bino dignitacū. contēpt̄ admonitionum.
 misericordia. uana gl̄a de bonis nature. forme.
 ul' gr̄e. recundia de pauper̄ amicitis. **Pecc**
ata oris s̄t̄ h̄c. Crebra iuratio. iurū.
 blasphemia. nom̄ d̄ni ir̄uicent̄ assume.
 ueritatem d̄ni impugnare. d̄m. instruere.
 ma d̄m m̄murare. ir̄uicent̄ horas dice.
 detractio. aduatio. m̄daciū. uitup̄m̄. ma
 ledictio. infamatio. mentio. iminatio. in
 pugnatio uirtutis agnate. impugnatio kari
 tatis fratne. seminatio ire. p̄ditio. falsum
 testimonū. mala uisita. traditio obediē

te. derisio. inuicere bona facta. in eccl̄is
 placitare. ad iram hominē p̄uocare. repre
 hendē in alio q̄d̄ ip̄e facit. uaniloquū. stul
 tiloquum. multiloquum. p̄ferre uerba uocosa.
 ul' sup̄flua. ul' curiosa. iactantia. uerbi
 politio. pecc̄or̄ defensio. clamor. r̄fus. cach
 nus. turpiloquum. lenociniū. cantare can
 tilenas seculares. in cantu diuino magis
 studere uoxe frange. q̄m deuote psalle. in
 m̄are. uerba scurrilia p̄ferre. in iusta causa
 aduocare. malū m̄dare. **Peccata op̄is s̄t̄**
h̄. Sula. luxuria. ebrietas. sacrilegiū. symonia.
 sacrilegia. uolatio d̄re. sollempniū. indign
 ne iminucare. uoror̄ fractio. apostasia.
 dissolutio in diuino officio. scandalizare a
 lios exemplo suo. p̄ exemplū corrip̄e. ledē
 hoicem in reb̄. ul' in p̄sona. ul' in fama. fur
 tum. rapina. uisura. deceptio. lud. uendit
 o iusticie. **Exactiones.** thelonia iusta. au
 cultare mala. uoculatoerib̄ dare. necessaria
 sibi abst̄h̄e. sup̄flua fr̄dere. ul' uires cupi
 am aggredi. p̄uicendo p̄candi. recidm̄. am̄.
 simulatio. tenē officii ad q̄d̄ n̄ sufficit. ul' q̄d̄
 sine pecc̄o n̄ agit̄. coertare. nouitates inuen
 re. maiorib̄ rebellare. minores opp̄m̄. deli
 quere uisu. auditu. gustu. tactu. olfactu.
 oscultis. nutib̄. uicib̄. mandatis. scriptis. cur
 stancias aggruantes admittē. q̄ s̄t̄ temp̄. mo
 d̄. lex. numer̄. p̄sona. moza. scientia. cras
 tēptatioem p̄uenire. seip̄m ad peccand̄
 cogē. **Peccata obmissionis s̄t̄ h̄. de d̄o n̄**
cogitare. ip̄m n̄ timere. ul' amare. gr̄as d̄
beneficis n̄ agē. opa q̄ q̄s facit ad ip̄m
n̄ ref̄e. de pecc̄is suis sic d̄bet n̄ dolere. ad
gr̄am recipiendā se n̄ p̄parare. gr̄a accep
ta n̄ uti. n̄ eam seruare. ad inspiracionē
diuinā se n̄ m̄tere. uoluntatē suā uolū
tati diuine n̄ conformare. ad orationes di
cendas n̄ attendē. orationes dicendas ob

mitte. ea ad que tenet ex uoto. ul' precepto. ul' officio. negligē. in uimone. 7 confessionē. semel in anno nō expedire. nō honorare parentes. seipm nō recognoscē. 7 reprehendē conscientiam. negligē. ecclesiam 7 pdicatio nes frige. temptationib nō resistē. penitē tias inunctas negligēt. face. ea que sta tim facienda sūt differre. bonis pximo nō congauē. malis ei nō condolere. iniurias ei nō remitte. fide pximo nō seruare. 7 bene ficus ei nō respondere. delinquentes nō corripē. lites nō sedare. ignorantēs nō instruere. afflic tos nō consolari. admonitionib nō auertere.

Explicit Lib' Ter' de Eor' cupela peccati. Incipit Pro

logus i' libru' Q'rtu'. **Q**uia d's dñs rerū est pncipiū ef fectū in creatione. sic est redemp tūū ul' relectūū in redēptione. 7 pfectūū in retributione. qm sicut pat' omnia crea ut p ubum incarnatū. **P**orro cura in carnatione xpi talis fuit ordo. Saluta tio angelica. responsio uirginea. scifica tio matna. conceptio diuina. de quibus mē est agendum. **Explicit Prologus.**

Incipit Annotatio Caploz Lib' Sequens. i.
De salutatione angelica. **D**e respon sione beate uirginis. **D**e sanctificandē matna. **D**e conceptione dñca. **R**ationes incar nationis xpi. **D**e modo incarnationis. **D**e uino ne natē assūpre. **D**e uirtute incarnationis. **D**e inuicibil' cura incarnatione. **D**e natui tate dñi. **D**e circūcisione dñi. **D**e baptismo dñi. **D**e plenitudine grē xpi. **I**tem de plenti tudine xpi. **D**e uirtute xpi. **D**e uoluntate xpi. **D**e defectibus q's xps assūpsit. **D**e passione xpi. **D**e effectu passionis. **D**e cruce xpi. **D**e descē su xpi ad inferna. **D**e resurrectione xpi. **D**e

^{xliii.} ascensione xpi. **D**e consētu xpi ad patē dextram. **F**uit Annotatio Capituloz. **I**ncipit **L**ib' Quart' qui insēbit de humanitate xpi. **C**apit' i. **D**e Salutatione Anglica.

Illius est Gabriel. qui fuit de ordine angloz. ad maria uirginem. cui ad sensum appa ruit in uisione corporali. quā uis ei loqueret

locutione spūali. Ad istud notabile sac nificum. nunti' debuit esse angel'. pter tria. Primo pter cognationē uirginita tis ad angelicam natam. Scdo pter ordi nem pditionis humane. q'sa sicut uenit diabol' in serpente ad mulierē. ita hic d's uenit p anglm ad uirginem. ut sic ex opposito medicina respondet morbo. et reparatio lapsu. ac remedii nocumto. Tercio. quia sic illa grā reparatio fuit natē humane. sic fuit ruine angelice. Unde inuim beneficio. inuim utraq natura debuit ministrare. **D**ividitur saluatio beate uirginis in tres partes. Primā partē incepit angelus. **A**ue grata plena. dñs tecū. scdam subumxit **E**lisab. cū ait. benedēs fruct' uentis tui. tēiam apposuit ecclesia ut nom' beate uirginis in reuerentia haberetur. nā maria nō est de textu. **I**sta saluatio mīdabilis est in quatuor. Primo p' auctoritatē. quia nullus est a deo. Scdo p' nuntiu. Nō enī homo dignus fuit hoc nuntiare. s; angls. nec quilibet angel'. s; Gabriel. tēio ab ea que saluatur. quia uirgo. n

S. machi. sic tota uenit. 7 renouatur p' libru'

quelibet ugo. s. maria. Uro ab ipso modo
salutandi. quia indicat innocentiam uirgi
nis cu dicit. Ave. Item gram nulationis.
cu dicit gra plena. Ite excellentiam concep
tionis. cu dicit. Dns tecu. Ite pmligium
purgatiue singularis. cu dicit. Benedca
tu in mulierib. Salutationes quedam in
ueniunt optate salutis. Secdo lib regum
Salue rex. Queda gre. Apls. gratia nobis
& pax ab eo q est & q uenit est. Queda
gandiu. Thobie. cap qnto. gaudiu e fit
Queda benedictionis. Ruth cap scdo. be
nedicat t dñs. Ite aut salutatio ange
li ab omnib conflata uidet. continet
ent salute cu dicit. Ave. Gram. cu dic.
gra plena. Gaudiu. cu dic. Dns tecum.
Benedictione. cu dicit. benedca tu in mu
lierib. Pretea in hac salutatioe notat
purgatiua triplex beate uirginis. scilicet
namre. cu dicit. Ave. Gre cu dicit. gra
plena. Gre cu dicit. benedicta tu in mu
lierib. Nota deniq sex in salutatioe
angelica. Primo qm reuenter beatam
uiginem salutant cu dicit. Ave gra
plena. Dns tec. Qm excellent. midant.
Benedca tu in mul. Qm dicit. stotau.
Ne timeas mari natus est eni gram ap
dñm. Qm diligent legatione sua com
pleuit. ibi. Ecce scipres & parres filii
& uocabis nom eius ihm. Qm elegant
modu exposuit. ibi. Spis scs supuenit
me. Qm diligent. pler nasctam de
scripsit. ibi. Ideoq. et quod nasct. exte
scim. uocabit filius dei. **De respon**
Puos legimus one beate uirginis. y.
in scripta dialogos. Vnu ut eua
& dyaboli. quo mors concludet. alte
rum ut maria & angeli. quia ore

bant. Vide aut tera que fecit beata oya
ata in salutatione angeli. scilicet. dehbatio
ne. quia cogitabat qual est. hec saluta
tio. Inrogatioem. qm querebat. quom
fiet istud. Mensu. quia respondit. Ecce
ancilla dñi fiat in scdm ubi tui. Nec i
dehbatione fuit subita. sic eua. nec in
rogando fuit dubia. sicut zacharias. nec
in consentiendo tarda. sic sara. In resp
sione ofensus beate uirginis quatuor u
ba inuenies. q quatuor marie uirtutes re
dolent. Ecce. qd est obediencie pmpre.
Ancilla dñi. quod est humilitatis pfr.
fiat in. quod e karitatis inflammat. Se
cund. ubi tui. quod e fidei deuote.
Septe uerba locuta e beata ugo. Primi
ubi est. Vnu no habent. scdm. fili quod
fecisti nob sic. tui. quod eniq. dixit uob
facite. qru. quod salutauit elizabeth.
qntu. quom fiet istud. Sextu. ecce atla
la dñi. Septimu. Magnificat aia mea
dñm. Primu fuit pietatis. scdm. karita
tis. tuium instructionis. qru. ofolan
onis. qntu discretionis. Sextu. humilit
tatis. Septimu. orationis. & gratiaz ac
tionis. Et nota qd omnia uerba fueru
brenia. pter ultimū. **De Sanctificacō**
Sanctificatio triplex ne oyma. y.
est. Queda eni pmutis est. q fit
p sacramta. queda spualis. q fit p g
nam sps scs. que specialissima. q fit p
gram singulare. Prima remouet cul
pam. & confert gram. remanet tam
fomes. & pmutas ad peandiu. & talis est
in baptizans. Secda remouet culpa &
pmutare peccandi mortalit. & talis fu
it sanctificatio iohis baptiste in uero
& ieremie. Tertia remouet culpa ori

gualē. & pūtatē ad peccandū tam uenialit' qm mortalit' & talis fuit in beata v' gine. Et sciendū quod licet grā scificatio nis in utro. sit qntum ad essentiā maior: qm sacramentalis: tam qntū ad aliq's effēs maior est ista. qā baptisim' impūnit' ca radem. & apit' ianuā regni celestis. et habitat ad alia sacramēta. quoz nihil factū scificatio in utro ex se: tam grā scificatio nis in utro pōellit in h' grām bap tismale. quia talit' scificatus nō potest peccare mortalit'. & ad uenialia min' decli nat eū fomes: p' qd' minora & pauco ra uenialia mittit. & tal' grā fuit i Jo hāne baptista. & ideo nō inuacū gratiā dei recepit: fugit societate hominū. et arctissimā in se penitentiā tenuit. ne le ui saltē maculare uitā sanctē possit. Pa ter ig' quod in sanctificatione in utero. fertur grā media. ut grām bap tismalem. & grām plene firmationis in pat' a. que habet nūctū sibi sine ultimū ad firmationē uō pfectam tā pūnent' pūmū. est inseparabilis nūctio ad dñm. sed est inflexibilis subiectio potēciay infioz sub impio rationis aīe. t'cum ē indillocabilis & actualis nūctio totius hominis in dñm. qñdo homo diuina dul cedine affect' ex toto corde. ex tota aīa. ex omnib' uirib' suis. semp' actu tendit' in dñm. & quodēmp' aliud qntum in eo re hūet d's. Prīmū hoz habet quā scifica tionis simplicit'. scilicet ut null' q' ei' partu ceps fuit possit peccare mortalit'. Sed' habuit uigo maria & ideo nō uenialiter uquam peccauit. sic dicit Augustin'. Tēū autē nō uenire potest gratie uie: eo quod h' ex dei fructione creatur.

que tant' est in pat' a. Tres sunt scifica tiones maris dei. Prīma fuit scificatio in utro: & h' habuit tres effect'. original' culpe expiationē. grē infusione. fomi tis extinctionē: qd' nō possit in aliq'd' pōm donec licet tam ipse fomes manet scdm es sentiam. Sēda fuit in sps sc'i obumbratioe. & filij dei reptione: que trib' pūmissis ef fectib' duos supaddit. scilicet omnimodam fomit' extinctionē. & confirmationē in bono. ita qd' que pū potat nō pecca re. in nō possit peccare. Hos duos effēs expōsit angelus. In ex capitulo pūmo. Sp's sc's supuenit' mte. qd' pūmū: & uirtus altissimi obumb' t'. quo ad scdm. Ita uō firmatio nō fuit libi arbitri ablato: si ei' p' grām completio. Prētea sp's sc's supuenit' in eam nō solū ad sanctificā dum. s; etiā ad fecundandū: cui' uirgine uirgo reppit. uirgo pepit. & post partū uirgo pmanit'. Tercia sanctificatio fuit in filij habitatione. q' nouon' m' s'ib' in utro ei' manit'. & hys omnib' p'cedis duos ef fectus addidit. Vn' fuit: qd' omnes disposi t' fomit' sublatē fuerit: sicut qñdo morib' curatus est: adhuc manent' m' d'um reliq'e curande. Sēds fuit: dedicatio diuina. ita qd' etiā licet uisib' m' mudi eā aptari est: impossibile: qā tunc nō solū mens. s; etiā corp' huc diuinitatis resplendit. ut signa tum ē Izedhele. Porta h' clausa erit: nō apert'. & uir nō transiet p' eam. qm dñs d's isrl' ingressus est p' eā erit q' clausa pūci pt. Ex p'ceditis collige. quod fomes et psonam inficit' & naturā. Psonā quidē: inqntum ad malū pūā facit. ac stimu lat' ad peccatū. Naturā uō: qā carnē infi cit. pū ē pūpūm ad carnē altam. Sed

beata uirgo in prima sanctificatione
que fuit in uero mundata fuit ab origi-
nali peccato. inquitur fomes respicit pro-
nam suam. quia nihil in persona sua pur-
gandum remansit. In secunda uero sanctifica-
tione. que fuit quando spiritus sanctus superuenit in
eam. purgata fuit a fomite. pro ut ipse fo-
mes naturam respicit. in comparatione
ad plenam purgandam. non opere nature. sed opere
spiritus sancti. remotus fuit essentialiter. propter quod
pater ab ea separanda in tempore christi de
fomite nihil habuit. sicut nec mater. No-
ta simili ex predictis et sequentibus. quod be-
ata uirgo ex prima sanctificatione excelle-
bat puritate omnes baptizatos. Et secunda
excebat omnes. etiam puritate ad quam
habuit ante peccatum. propter confirmationem.
excebat angelos. quoniam illi non crescere
possunt in primo substantiali. sic nec
decretere. sed beata uirgo profice potuit in me-
rito. et non deficere. Puritas in beata uirgine
fuit quadruplex. in qua nulla creatura se
potuit comparari. Prima est puritas sancti-
ficationis in uero. Omnis enim creature ra-
tionalis puritas. uel est nature. ut in an-
gelis. uel est gratie gratis date. ut fuit in
nocentia primi statum hominis. uel est gratie.
gratui facientis. et ista tria sunt maioribus aliis
duabus. unde cum in illa specie sanctificatio
materis fuit superior. patet quod uincit pu-
ritate omnis creature pure. Secunda est puri-
tas innocentie in uero. in qua similiter excel-
lit. quia uixit sine omni peccato. et hoc oportu-
it esse maxime gratie. que non solum naturam
ipsius proficit. sed etiam super lege nature corrup-
te. extollit. Tercia est puritas uirgine et cas-
tatis. in qua excellit etiam angelos et homines.
Angelos quidem. quia secundum Ieronimum hoc

optinuit puritatem castitatis. quod magis
est necessitatis nature. Item excellit in his
homines. quia primum exemplar fuit huius
integritatis. Psalmista. Adducunt regi uir-
gines post eam. propterea ei offerunt. Preterea
ostendit illud alia ratione. quia summa hec est
puritas. que peccati potest sui contrarium
secum pati. quoniam possit uolari. et talis fuit
uirginitas domine nostre. que gaudium matris ha-
bens cum uirginitatis pudore. Unde nec
prima simile uisa est. nisi habere sequentem.
Quarta est puritas sanctificationis. ex su-
peruentione spiritus sancti. presentie dei. In qua
similiter excellit omnem creaturam. Cum enim
est mater dei sit dignitas superior. que pure
creare immutare potest. necesse est gratiam
adhuc disponente matris esse omnem creaturam
pure. Oportet igitur privilegium sanctificationis
sue in hac parte. omnem sanctificationem ex-
cedere aliorum. **De Coceptione diuina.**
Mox uero uirgo beatissima assensu ui-
angelis prout dicit. fiat in secundum uerbum
tuum. spiritus sanctus super eam uenit. et filium dei
cepit. Et autem tria simul fuerunt tem-
pore. si natura. Tunc impleta sunt pream-
bula figurarum. et documenta scripturarum. et desi-
deria prophetarum. propter preterita aduentum christi dei ple-
nitudo temporis. Inare autem christus nec prius. nisi
post uenit. nonnullis sunt rationes. Prima est.
ut ordinem uniuersi non turbaret. Singula
namque suis temporibus fuit. quoniam magis in
maximo dei. scilicet in filii incarnatione. Secunda.
ne fides et spes ex premissa incarnatione
pauerit. si enim tardassent uenire. com-
dite decerissent. et repulissent. si prius ue-
nire non fuit necesse. quia non potest medici-
na spiritualis sine affectu recipientis. Ter-
tia ut summe infirmitate culpe imedi-

ate succederet melioratio! sicut sume acute. statim succedit crisis & sanatio. Iuxta ut homo de lege naturali & scripta penitus quiverat. sicut ait Augustinus. qd si xps statim venisset. diceret homo. qd p lege natam poterat salvari. & superfluum crederet adventu xpi. Similit' dicit' poterat de lege scripta. & compto qd n sic n sic salvari poterat cu omnes ad infos descendunt. ne veni xps qd tunc venit temp' misendi ei. Qnta. n sicut p'mus homo fuit condit' sexta die ad totu' mudi p'plentum. sic ds homo fieret sexta etate ad p'fectioem totu' creatu'. Sexta eni' etas apta est ad exercitium sapientie. ad remissioem culpe! ad nutu' vite eterne. ad t'ntum de statu miserie. ad statum gl'e. & ista notant' in sexta etate. ratione p'fectionis senary. Sexta ratio. qd xps no' debuit venire in p'ncipio temporis. cu' advenit' esset nimis festinus. n' in fine ultimo. qd tunc fuisset tard'. & decebat saluatore' int' temp' morbi. & temp' iudicij introducere temp' remediij. Septima. qd decebat ductore' p'fectum tunc se ostendere. cu' esset oportunitas t'endi ad bram. h' est in fine temporis. & n' ante t'minum. ut p' timore' iudicij stimulari. p' spem venie attracti. & p' exempli p'fectioem animati. seq' possent' ducere m' m. Octava. qd decebat mediatore'. quedam' membrorum suorum ipm' p'cedere. quedam' sequi. Incarnationem xpi multe fige' p'cesserunt & p'phetie. de quib' aliq's assignabim'. Abraham descendi in egyptu'. Lapis p'ctus est de morte sine manib'. Thuu' egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisu'. Sapietia edificavit sibi domu'. excedit colubinas septem. Thronu' fecit sibi salomon

de eboze grandis. Flouit fecit d'ns sup' terram. ferru' circundabit m'ru'. Ionas i mare p'icitur & mare sedat. Stillabunt motes dulcedine'. Descendi in ortu' iucei ut viderem poma. m'aliu' / Well' gedonius i veri ficat'. Manna servat' in urna aurea! Uga aaron floruit. Flos de radice yesse ascendit. Emitit' columba de archa noe. Mitte lignu' in aquas marach'. Paradisus plantat'. Moyses pont' in f'icell' ap' scorpem. Iser' induit ioseph tunicam p' l'ntam. In sole posuit tabnaclm' suu'. Duo viri tuleru' botrum in nocte de tra' promissionis. Emitit' ioseph in cistnam. ... Verbs fortitudinis m're sion saluator' ponet' in ea mur'. Mitte agnu' d'ne. Rotate celi desup'. Ascend' d'ns sup' nubem leue' & iugdicu' egyptu'. Misericordia & veritas obmanerit' sibi! Carbunculi seme' in ornamento auri. simul in unu' dives & paup'. Ego p'mus & nouissim'. In karitate p'petua dilexite ideo attraxi te mis'ans. Mitte daniel in lacu' leonum. Apparet in camino quart' similis filio dei. Umb' descendit in oologio achaz decem lineis. Ignis apparet in rubo n' comburens. Ezechielem. Solem nubem regam. Ecclesiaste. Qd lucidi sole. & h' de filio di'. Psalmista. A summo celo egressio ei'. **Racones Incarnati**

Per nubem nationis p' p' j. v. Iq' incarnati. facta est humani generis reparatio. n' quia alit' sanari n' potuit. s' null' alius mod' fuit ita q'gnus ipsi reparatoei. & reparabili. ac reparatiom'. Congrebat in qua' mod' iste reparatoei. q'ntum decebat ostendende' sua' potentia'. sapientia'. & bonitatem. Quid aut' potenti' q'm sum

get extrema. siñne distantia. h̄ est cre-
atozem ad creaturam. Magna enī po-
tentia fuit. iungē desparata elemēta. ma-
xime in iunctione illoꝝ ad sp̄m creatum.
maxima nē in iunctione illoꝝ omnium
ad sp̄m increatū. vbi ⁊ maxima ē dis-
paritas. Qd̄ nō sapienti. qm̄ quod ad
p̄fectionē toti immisi. fieret iunctio p̄
mi ⁊ vltimi. h̄ est vbi dicit̄ qd̄ est omnium
p̄ncipiū. ⁊ humane nature. que in opi-
bus sex dies fuit vltima omnium crea-
turaz. Iud̄ etiam beniuolenti. qm̄ qd̄
creatoꝝ terri. noluit se iunūicare reb̄
creans. ⁊ licet benignitas magna fu-
erit in iunctione sui reb̄ omnib̄ per
p̄sentia. maior qd̄ iunūicat se bonis
p̄ grām. maxima quod iunūicat se p̄
desp̄ns genib̄ singuloꝝ p̄ iunūicōne p̄fone.
Fuit etiā iste mod̄ ^{congruentissim} iusti re-
parati. q̄a homo p̄ p̄ccm̄ cœruit in infir-
mitate. ignorantia. ⁊ malicia. ideo iēp̄
factus est. ad diuinā uitam imitandā.
diuinam sapientia cognoscendā. diuinam
bonitatem diligendā. Ideo d̄s factus
ē homo. ut redder̄ etiā se hominū imita-
bile. cognoscibile. ⁊ amabile. Fuit etiam
mod̄ congruentissim̄. nre reparati. quod
d̄s in forma serui p̄curaret salutē ser-
ui. Sunt ⁊ alie rationes. qualiter iuentēs
fuit d̄m̄ incarnari. Prima ē. quod p̄ua-
ricatoꝝ abstulit nob̄ d̄m̄. vnde iuentēs
fuit. ut reparatoꝝ redder̄ nob̄ d̄m̄. Secūda.
q̄a humilitas decuit d̄m̄. h̄ nō potuit
humiliari usq̄ ad penas in natura di-
uina. oportuit ergo quod in alia. Ter-
tia. ut p̄phetas adimpleret. Masias l̄go
q̄ loquor eoz assim. Abba. Apparēb̄
in fine. ⁊ nō mentiet̄. ut doceret vincere

p̄m̄sticia pot̄ qm̄ potentia. Quarta.
p̄t̄ uitandū inconueniēs. quia si deus
incarnari nō potuit. ul̄ nesciuit. ul̄ noluit.
vnde in eo eē ul̄ in potentia. ul̄ igno-
rantia. ul̄ inuidia qd̄ absit. Quarta. ut
tanta esset humilitas in redēptione. qm̄
ta fuit sup̄bia in p̄uaricatoꝝ. in quo
sup̄bia tanta fuit ut homo uel̄ esse
d̄s. vnde humilitas tanta fuit. ut d̄s
esset homo. Sexta. ut nram̄ humilitatem
⁊ amorē excitaret. ⁊ nram̄ sp̄m̄ erigeret.
Septima. ut exemplū imitandē salutis
⁊ v̄tutis nob̄ daret in forma infib̄i et
humana. Omnis opa t̄m̄tatis sine in-
diuidia. ita qd̄ quiddā op̄atur vna p̄fona.
op̄et ⁊ alia. tam̄ solus filius accepit car-
nem. ⁊ nō pat̄. n̄ sp̄s sc̄s. ⁊ habem̄ simile
in trib̄ puellis induentib̄ etiam ipsas.
de quibus dicit̄ potest. ⁊ qd̄ quiddā facit vna.
facit ⁊ alia. vna tam̄ sola induit. Eodē
m̄ dicendū est. qd̄ op̄ incarnationis qm̄
d̄s attribuit̄ pat̄ ut ibi. Cū uenit ple-
nitudō temp̄is misit d̄s filium suum. factum
ex muliere sc̄m̄ sub lege. ut eos q̄ sub lege
erant redimeret. Quidā attribuit̄ filio ut
ibi. Exiit a pat̄e ueni in mundū. Quidā
attribuit̄ sp̄m̄ sc̄o. ut dicitur in simbolo. et
conceptus est de sp̄i sc̄o. S. h̄ ideo dicitur
q̄a op̄ incarnationis fuit maxime poten-
tie. sapientie. ⁊ bonitatis. q̄ trib̄ p̄fona ar-
tribuit̄. Sunt autē multe rationes. q̄e
filiū sit incarnari. ⁊ nō pat̄. n̄ sp̄s sc̄s. Pri-
ma. ut p̄eandē sapientiam q̄ in mundū con-
didit deus fieret reparatio. Secūda ē. ut q̄
filiū est in deitate. esset et filiū in humanita-
te. Tercia. ne idem pat̄ ⁊ filius. si pat̄ de
homine nasceret̄. Quarta q̄a congruen-
tiū imitaret̄ qui ab alio est. qm̄ qui a nul-

lo est. **P**rima. p[er] affirmatiōem hēditatis nobis p[ro]misit. ne possēm dīce pat[er]. Tu ha-
 bes filiū cui compet[er] hēditas qm̄ homini
 p[ro]misit. **S**exta. ut pat[er] ostendat karitas.
Joh[ann]is. Sic d[omi]n[u]s dilexit mundū. ut filiū suū
 vngentū daret. **S**eptima. ut ostenderet
 qd̄ deus pat[er] nihil habet. qd̄ nō sit paratus
 dare. ē dedit filiū suū vngentū. **O**cta-
 na. ut sicut filius dei factus est homo.
 ita homo fieret fili[us] dei. **A**p[osto]l[us]. Misit deus
 filiū suū. ut adoptionē filior[um] dei recipi-
 m[us]. **N**ona. ut salutis occasio esset; q̄ dicit[ur] occasio
 r[ati]one. **V**idens enī lucifer dei filiū p[ro]pa-
 pat[er] simile. mundū. et uoluit eē similis al-
 tissimo. **J**one. **M**o me h[ic] tempestas orta est
 ī mari. q̄a homo appetendo sapentiā di-
 uinā cecidit. **D**ecima. q̄a ymago p[er] yma-
 gine[m] debet reparari. **V**ndecima. q̄a sicut
 vbum n[ost]re mediāte grossiore natura e-
 mittit. sic; p[ro]uoc[er] sic vbum etnū p[er] assūp-
 tionē nat[ur]e n[ost]re. **D**uodecima. q̄a media
 inter p[er]sonā debuit eē mediator dei et
 hominū. **T**ertridecima. q̄a sapientia pa-
 tris reparare debuit appetere sapienti-
 e. **B**eneti. **C**ritis sicut dū scientes bonū
 et malū. **Q**uartadecima. q̄a decentissime
 coniungit humilitas cū sapientia. **S**ubis
 vbi humilitas ibi sapientia. **V**nde filium
 dei p[er]cipere dicitur incarnatio. **V**ntadecia.
 q̄a iude. nō sūt nisi dei sapientia q̄ filio
 appropat. **V**nde cū dicit[ur]. singl[is] iude sin-
 gulor[um] s[er]u[us] esse. tunc demū omnia s[er]u[us] p[ro]f[er]a
 et completa. cū p[er] vniōem ad suū p[ri]ncipū
 redierit. **S**extadecia. si pat[er] fuisset. incarna-
 tus. tunc nulla p[er]sona fuisset; sine p[ri]nci-
 pio. **S**eptimadecima. q̄a oportuit i[st]e car-
 nata p[er]sonā tanq̄ sacerdote supplica-
 re. p[ro] nostra assūpta natura; sed magis

decurt filii supplicare pat[er]. qm̄ ecomūso
Octadecia. quia si sp[irit]s sc̄s fuisset. incar-
 nat[us]. tunc duo essent filii. **N**onadecia. q̄a
 nullū magis decuit reducere hoīem ad
 diuinā cognitiōem qm̄ vbum q̄ se pat[er]
 declarat. quod est vmbile carni. sicut
 vbum uoci. **D**iesima. q̄a nullū magis
 decet reducere hoīem ad filiatiōem adop-
 tiuā. qm̄ filii naturalē. **D**e modo **I**
Nonūm reparatiōē carnacōnis. **V**
Somniū. decens erat ut fieret tūm con-
 cursus. de t[ri]plici iherarchia. scilicet; diuina.
 angelica. et humana. **N**ota qd̄ h[ic] iher-
 archia diuina in p[er]e sumit sic supra
 deū est. **V**nde in mystico incarnationis
 fuit cōcursus angli nunciatis. et vir-
 ginis concipientis. et vbi dei carne as-
 sumit. **C**ū fili[us] in mundū mittit nō
 fit loci mutatio. s; nat[ur]e humane assūp-
 tio. q̄a ip[s]e mitti ē esse ubi p[ri]us fuit. s;
 alio ibi eē qm̄ p[ri]us fuit. et h[ic] altitas. nō est
 ex parte ei[us] qui est. cū immutabilis sit.
 s; ex parte ei[us] in q̄ est. q̄a vnt[us] n[ost]rē car-
 ni. **V**nde mutatio nō fit ex parte sui. s;
 ex parte n[ost]rā. **P**ropterea in loci mutatiōe.
 exigit[ur] nō eē ubi q̄s p[ri]us erat. s; nō h[ic] est
 in filii missione. q̄a post incarnationē
 fuit in patre sic semp[er]. **X**p[ist]us assūpsit
 humanā nat[ur]am quinque modis. **M**iscōdit.
Ap[osto]l[us]. scdm̄ magnā misericordiā suā saluos
 nos fecit. **V**ult[us]. scilicet; p[ro] salute n[ost]rā. **P**sal-
 mista. **O**pat[us] ē salutē in medio t[er]re.
Sapient[us]. q̄a assūpsit bonū nat[ur]e. reppo-
 bando malū culpe. **M**ate. **B**utturū et
 mel. **M**edit[us]. ut sciat replere malū et
 elige bonū. **F**ortit[us]. q̄a sic assūpsit nat[ur]ā
 n[ost]rā qd̄ nūq̄m deposuit eam. q̄a etiam
 post mortē unita fuit deitas carni. in

Ulate

sepulchro. et anime in infino. comparabiliter.
quia iuncta sunt in incarnatione suum et
inui. deus et huius. Vbi caro facta est
quing. modis. secundum carnem. quia secundum unitatem
carnis. Vere languores nostros ipse in
uita nostra ipse portauit. Propter car
nem. quia propter operationem carnis. **Matthaei**
Ad enim in ea natum est de spiritu sancto. **Su**
pra carne. quia mittis nostris non exigentibus
Apst. Non ex operibus iustitiae quae fecerunt nos. sed
secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Propter
carnem. quia ad saluandam carnem. et hoc quantum
ad fideles efficient. licet quantum ad omnes
sufficient. **Matthaei.** Saluum faciat ipsum
suum a peccatis eorum. **Contra** carnem. quia ad ma
iorem dampnationem infidelium. **Johannis**
Si non uenissem. et eis locutus non fuissetem pro
cattum non habent. **Opus** assumptionis nostre
nature. non animatio. sed incarnatio nota
tur. cuius tam a digniore. **Infirmitas** nota
ri. **h** autem est propter multas rationes. scilicet
licet ut explicitior sit nominatio. et ut
profundi explicitior dignatio misericordis. et
quia nobis magis nota est pars carnis. et
ut maior exprimat humilitatem. eo quod
magis distat a deo caro. quam anima.
Sicut **De** **Unione** **Harum** **Assumptio.** **vij.**
Quod deitate una est essentia. et tres per
sone. ita in christo est conuersio. scilicet una perso
na. et tres essentiae. scilicet deitas. anima.
et caro. **H**ec enim. nouum. et antiquum.
quia est deitas eterna. sed anima noua. quia
in assumptione creata. **C**aro uero antiq.
quia ab adam propagata. et christus secundum dei
tatis naturam est genitus. secundum animam
uero creatus. sed secundum carnem factus. **U**no
fuit triplex in christo. scilicet deitatis ad a
nimam et conuersio anime ad carnem. et e

conuersio. **D**ue prime uniones semper manse
runt. tertia separata fuit in morte. **U**no
ergo deitatis ad humanam naturam. non est
in unitate nature. sed persone. **N**on dico persone
humane. sed diuine. **h** est non assumptio.
sed assumptio. non persone cuiuslibet. sed solius
uiri. **Q**uia enim impossibile est quod diuina
natura excurrat cum alia. sic pars ad con
stitutionem terti. uel quod ipsa transeat in
altam. uel alia in ipsam. propter simplicita
tem uel unitatem ipsius perfectissimam. pro
a diuinitas et humanitas non unum
in unitate nature. sed persone. et sic intel
ligitur illud in simbolo athenasij. **S**icut
anima rationalis et caro unum est homo.
ita deus et homo unum est christus. **I**bi namque po
nitur similitudo. quantum ad unitatem perso
ne. et non nature. quia caro et anima diste
runt in homine quantum ad essentiam.
constituunt tamen unam personam. **E**odem in
modo diuinitatem et humanitatem christi est
differentia. et tamen est unitas in persona.
et quia diuina natura in nullo potest
fieri. propter quod in propria hypostasi. ideo un
o illa non potest esse in persona hominis
sed dei. et propterea deus in una persona suar
fecit seipsum. suppositum humane nature.
Unde tantum est una personarum et uni
tas personarum ex parte assumptis. **A**d esse
namque personae. triplex exigitur distinctio.
scilicet singularis. et naturalis in ymuni
cabilitatis ac excellentie suae dignita
tis. **P**ropter ymuni nullum uniuersale est per
sona. propter secundum anima non est persona. pro
terium. christus secundum quod est homo non est
persona. **E**x his patet quod uera uel fal
sa sit unum has quatuor propositiones.
Prima. persona persona assumptis. scilicet

nata ysona assumpsit. tertia. nata natura
 assumpsit. Prima enim due se simpliciter false.
 tertia. vno in vera. alio in falsa. Si enim summa
 tur natura. put est unius tibus ysonis.
 sic e falsa. Si uo sumat natura. put e in
 ysona filii. sic est ita. Circa pposito. scilicet
 ysona natam assumpsit. simpliciter est uia
 ad intelligentia horz. notand. quod tres
 fuerit opmiones de incarnatione xpi.
 Prima dicebat. qd filii dei assumpsit homi
 nem. sda dicebat. qd assumpsit huma
 na natam. tertia dicebat. qd assumpsit uel
 dem. Prima opinio no sustinet in scolis. n
 parit. n alibi. qa ponit. qd in xpo se due
 ysona. qd falsu est. sda. unius e celestis.
 et ponit h. qd xpc est unu solu. hec fit
 aliqd scdm qd homo. hec ponit. qd assu
 mens no est assuptu. hec. qd ille homo no
 est diuina essentia. et conuiso. hec. qd omis
 pperas filii dei inest illi. et conuiso. Tertia
 opinio tamq heretice repbat. qa ponit n
 e duas naturas in una ysona xpi. et
 qd due substantie humane nature. no
 pmet ad ysonalitate filii dei. s; exinse
 habent ad ipam. Dicim ergo. qd ibe tal
 vno. ut quidd dicit de filio dei. dicat de
 filio hois. et conuiso. Hys tam exceptis.
 in quib expmit vno. uel claudit nega
 tio. Si cui sit uocabulu. in q repugnata
 includit. sicut est vniri. incarnari. as
 sume. assimi. in quib claudit respect
 vniouis vni nature ad altam. tunc no
 tenet ydicta regula. Similit n tenet
 si in uocabulo. includit negatio altius.
 cui oppositum competit alt. sicut incipe
 ee. creati. et similia. Nota quod ppe loqn
 do aposito. est corporz. numero corporis
 et anime. vno diuine nature ad huma

nam. tam vni quodq; ponit p reliquo.
 Quis fuerit status pmi hominis. et de qli
 bet xpc accepit aliqd. Prim status inocen
 tie. de quo accepit immunitatem peccati
 Sals gte. de quo accepit plenitudinem
 gr. Tc culpe. de q accepit recopensatio
 ne pene. Quart pene. de q accepit passio
 ne dolens et tristie. hinc gte. de q accep
 plena fructione. Corp xpi scdm Damasc
 num. formatu fuit ex sanguine yginis. no ex
 carne. Nam nature mats est tant modo.
 ministrare matiam scdm philosophos. s;
 dare ututem formatiua. que actiue fir
 met matiam. patris est. et n mats. Cu ergo
 beata vgo maria pperatem vere mats ha
 beat. oportet. quod matiam itulit. q scdm
 natura. sit matia conueniens humani
 corpus. et tam virginali integritatem no
 polluit. Talis aut matia. no est caro. q
 a dicit philosophi quod id qd est actu pars.
 n est matia generationis cu no sit potenti
 a totu. caro aut est pars acti. unde n ma
 tia generationis. Talis aut matia. no fuit
 semen femineu. quia h uirginis purita
 ti no uentebat. n etiam scdm philosophu
 est necessariu ad generatione. quia mulieres
 aliq concipiunt sine seminatoe. Talis q
 matia fuit sanguis. qa ille scdm philoso
 phum etia in nobis est matia generatiois.
 Qd aut dicit apls ad romanos. capitulo
 pmo. qui factus est et scdm carne ex fe
 mine dauid. est originalit. no matia
 h. Vir aut formatiua in beata vir
 gine. no fuit ex parte carnali. s; vir
 tute altissimi. **De vultate Incarnaco**
mis. vii.
Excellentia. mris innocentia. det
amicitia. h aut recipere oportuit p

beneficium saluatoris. **E**xcellentiam enim non
perare non potuimus. nisi per reparatores ex
cellentissimi. quia si per meram creaturam re
parati essemus. tunc oporteret nos subiec
tos esse illi creature. Innocentia quoque reac
ti non potat. nisi per satisfactionem suffice
ntissimi. quod uidelicet est deus et homo. **V**s quod
quod pro omnibus satisfacere possit. homo uero de
genere adam qui peccauit. Ille namque ingrue
satisfecit. quod potest et debet. sed non potest nisi
deus. non debet nisi homo. Amicitia similiter re
formari non potat. nisi per mediatorum uen
ientissimi. quod scilicet utique parti aduersus est.
et utique parti amicus. **H**ic christus uenit. quod est deus
similis per deitatem. et hominum per humanita
tem. **V**enit in incarnatione tamquam
dominus ad suos filios. ut eos corripit. tam
quam magister ad discipulos. uel eos instruit.
tamquam medicus ad egrotos. ut eos sanaret.
Primo ostendit deus potentiam. per secundum sa
pientiam. per tertium bonitatem. **Q**uatuor fruc
tus incarnationis assignat beatus Bernardus
dicens. **M**ana de celo descendit. gaudeant
et resurrexerunt. **M**uni de uinea celi emptum est.
gaudeant fidentes. **O**leum effusum est. gan
deant egrotantes. **L**apis sine manibus de
monte percussus est. timeant negligentes.
Xpistom hominum plures uenerunt actus.
nobis multum salutari. propter quos diuisis rebus
naturalibus et artificialibus comparat. **I**psa
namque christus deus caput. propter sensum et motum
spiritualem. quoniam uersus suos influit. **M**edia
tor. quia participat proprietates diuine nature
et humane. et ideo efficaciter uel deum patrem
et nos potuit mediare. **F**undamentum. propter
fide. qua in nobis illuminat intellectum
hostium. propter caritatem qua in nobis influit af
fectum. **P**astor. in quantum nos incorporet

ecclie. per sacramentorum reparationem. **H**ostia. quia
a soluit obligationem contractam per peccatum
originale. et etiam actualia. **S**acerdos. quia ipse
rogat. ipse se audit. ipse seruus rogat se dominum.
et ipse deus exaudit se hominem. **V**ia. **E**x
plo. uita in doctrina. uita in primo. **I**tem
enuniat Bernardus quatuor utilitates in
aduentu christi dicens. **V**enit in medicum ad eg
ros. **R**edemptor ad uenditos. **V**ia ad criti
tes. **V**ita ad mortuos. **S**unt adhuc mul
te utilitates incarnationis christi. **Q**uod
factus est homo. uel homo fieret deus. **D**eus factus
est seruus. uel seruus fieret dominus. **V**s de celis
descendit ad terras. uel homo de terris ad celos
ascendit. **V**s factus est filius hominis. uel homo
filius dei. **I**mmortalis factus est mortalis.
uel mortales fierent immortales. **D**ives ioues.
factus est pauper. uel pauperes fierent diueses. **S**er
uata est lux. uel nos illuminaret. **S**icut
uit panis. uel nos reficeret. **S**icut fons. uel
nos inebriaret. **T**ristata est terra. uel nos len
ficaret. **P**anebat fiducia. uel nos confortaret.
Lassata est maria. uel in marem ad celestia
dirigeret. **D**e **M**irabilibus cura **I**ncarnatione.
Excellerat incarnatio **V**iii.
Xpistom namque reptionem in pluribus. per
que appareret quod ibi natura perdidit suam in
tra. **I**nuenerunt enim ibi multa. tam ex
parte matris. quam ex parte patris. quam etiam
ex parte modi. quod non sunt secundum naturam
nature. sed secundum potentiam uirtutis infini
te. quod solus deus est. **M**irabilia ergo fue
runt in matre secundum Bernardum. quod
sine pudore fecunda. sine quinquamine
grauida. sine dolore puerpera. **I**bi po
tauit stella solem. patres uirum. uel
fontem. filia patrem. creatura creatorem
Fuit inquam mater patris. filia patris. **S**unt

quoz ple postior. gremio mince. mar et
 vugo fuit. et cu deo gmine filii habuit!
 maledictione legis euasit. vbi maledicte
 fuerit uirgines et uirgare. uirgines qz quia
 n genuerit. uirgare uo qa peperunt cum
 dolore. qz uir uqz beata ugo euasit. qa ugo
 genuit. et dolorem n sentit. Augm. Spicu
 lum n rumpit radi solis. integritate uir
 gnis ingressus aut egressus uicere non
 potuit detatis. Mirabilia qz fuerit in ple
 quia in instanti fuit ibi sanguinis separa
 o. solidatio. figuratio. animatio. deificatio!
 et qd illa n successina. pater ex scripta. He
 mie. femina cum dabit uirum. Pater etia
 ex uirtute agente. scilicet sps sci. cui est sub
 to opari. Simus aute memb corporeis fuerit
 in conceptione pfecta. et uicta. usqz ad aie
 susceptioe. ipsoz tam distinctio scdm Au
 gustinum. tam parua fuit. et tenuis. quod
 humani uisui uix possent subici. quia
 tanto min fuit corpus illud. qm ali con
 ceptus cu foemat. quantum infra quadea
 ginta dies augeri potuiss. in uero. Unde
 miraculosu fuit qd in tam paruo corpe.
 recepta fuit aia. qz hoc ideo fuit factum.
 ut receptio xpi quantum ad temp manedi
 in uero. n est. ne receptioe dissimilis. Hec
 a ab instanti receptioe. scunt omnia. etia
 scdm quod homo. Item in fructione pfecta
 fuit. Unde quantum ad h. no solu fuit uia
 to. qz etia comprehensio. Itē mund fuit ab
 omi pccō. et plen gra et uitate. habuit qz
 patre in celis. et matre in tris. s. matre si
 ne patre. et matre sine patre. Itē p incar
 natione ipse dñs factus est sius. et uis
 factus est temporal. imentus scs est par
 dul. sic summi unius. inqphensibilis scs
 ē localis. sic simplex positus. Augustinus

Videt inuisibilis. palpatur impalpabil!
 immortalis occiditur. Augm. Qs unqz
 estimare poss. ut portaret in manibus
 femineis. poterit oebis. panis angeloz
 aleret. uir celoz infirmaret. uita ho
 mini moreret. Hic notandū. quod sic
 in diuinitas est ciuitas psonaz in unita
 te substantie. sic in xpo est ciuitas na
 turaz in unitate psonae. quia in diu
 nit. no distinguit essentia p diuinitas p
 sonas. et in xpo p diuinitas naturas n dis
 tinguit psona. Deniqz incarnatio xpi
 fuit mirabilis ex modo. qa cu tres modi
 pducendi hominem pcessissent. Primū uide
 licet nec de uiro. n de muliere. sic in Adā.
 scds de uiro sine muliere. sic in Eua. Ter
 tiū de uiro et muliere. sic in omnib con
 ceptibilibz natis. Ad ueritatem un
 uisi. decuit quartū modū introduci. ut
 scilicet homo fieret de muliere sine uiro. p
 uirtutem opatoeis sumi. In conceptione g
 filij dei. conerit uirtus inata. infusa. in
 creata. Virtus inata. matiam ministr
 uit. uirtus infusa. purificando ad unione
 ubi aptauit aptatione ggerente. Virtus
 increata. subito pfecta. n potuit natura.
 nisi successine *De Accuritate dñi. p.*
Naturitas xpi triplex est. diuina.
 humana. gratuita. Penma ē ex
 patre. scda ex matre. tertia imente. de pa
 tre nascit etnaliter. de matē temporalit.
 in nite spūali. Et iste tres natiuitates
 sumunt scdm tres substantias in xpo.
 scilicet diuinitas. caro. et sps. Nam ex patre
 nascit deus. ex matre caro nascit. in mē
 te sps scs p grām. ex patre nascit semp.
 ex matre nascit semel. in nite nascitur
 sepe. Scdm natiuitatē diuinā xpc habet

patrem sine matre. scdm humanā habet
matrē sine patre. scdm gratiā habet
patrē & matrē scdm illud. **Quisq;** fecit
uoluntatē patris mei ille nōs frat. soror &
matr est. Hanc trān natiuitatē rēpēntat
ecclia in die natiuitatis ei. **Prīmā** scilicet
diuinā in missa q̄ cantat̄ in nocte. **Et**
enī nob̄ hec natiuitas occulta. **Uare.** De
natiōne eius q̄s enarrabit. **Scdm** i missa
sa que cantat̄ in aurea. q̄a natiuitas
humana fuit partim occulta. partim ma
nifesta. **Occulta** quidē q̄ntū ad modū.
s; manifesta q̄ntū ad sc̄m. ul q̄ntū ad
partū. **Tercia** in missa q̄ cantat̄ in die.
q̄a natiuitas ḡuita ē manifesta. in q̄
xpc p̄fectū concipit. p̄ effectū nascitur.
p̄ profectū nutritur. **Uare.** **A** timore tuo cō
cepim' & pepim' sp̄m salutis. **De** diui
na itaq; genatione habet̄ in p̄mo libeo.
s; nē de humana p̄sequendū est. **Nota** q̄
qd̄ sc̄m ulu Apli ubi ait. **Apparuit** grati
a dei & saluatoris nr̄i omnib; hominib;
erudiens nos ut abnegantes impietate
& sc̄laria desideria. **Iobe** & iuste. & p̄c nua
mus in h̄ sc̄lo expectantes beatā sp̄em. &
aduentū gl̄e magni dei. ostendit̄ gra
tiosa. gl̄osa. copiosa. fructuosa. b̄ratio
sa. id est ḡtis n̄ m̄tis nr̄is exhibita ap
paruit nob; grā. **Gl̄osa.** q̄a saluatoris. **Co**
piosa. q̄ omnib; hominib;. **Fructuosa.**
q̄a erudiens nos. **Et** iste fruct' natiui
tatis xpi duplex est. scilicet respectu p̄sen
tis temp̄is. & respectu futuri. **Ite** resp̄
tu p̄sentis temp̄is fructus duplex est
Prīm' est declinatio mah. ibi. ut abne
gantes impietate. quo ad mahū qd̄ est
cont' fidē. & sc̄laria desideria. q̄ ad
mahū. quod est cont' bonos mores. **Sc̄ls**

fruct' est opatio boni. ibi. **Iobe.** quo ad
nos. **Iuste.** q̄ ad p̄ximū. **p̄c.** q̄ ad d̄m.
Ite respectu futuri temp̄is duplex est
fruct'. **Prīm'** q̄ ad gl̄am anime. qd̄ no
tat̄ ibi. **Expectantes** beatā sp̄em. **Sc̄ls** q̄
ad gl̄am in resurrectione corp̄is. ibi. et
aduentū m̄āgni dei. **Apparuit** i natui
tate xpi benignitas & humanitas de t̄
p̄lici latibulo. scilicet de sinu patris. in q̄ela
batur. **De** umb; legis in q̄ figurabatur.
De uentre matris in q̄ formabatur. **Ipsē**
nāq; agn' soluit signacula h̄b; signati
Natiuitas xpi. fuit utilis. honesta. & iu
ciunda. **Qd̄** enī utili' salute hominis.
Uocabis inq̄ nomē ei' **ih̄m.** ip̄e enī saluti
faciet ip̄m suū a peccatis cor. c̄te a fir
midine mortis. ab immanitate languo
ris. a detentione carceris. a subingantōe
hostis. **Id** honesti' partu uirginis. ubi v̄
go est que genat. d̄s qui genatur. **Ips**
it̄s q̄ opatur genationē. **Qd̄** iocundi'
ortu dei & hominis. **Gausti** sunt q̄dem
qui p̄cesserunt uo abraham q̄ exultau'
ut uidet̄ die d̄ni. **Item** q̄ secim'. **Apl̄s**
Gaudete in d̄no semp. **Ite** q̄ p̄sentes c̄
tano uo angeli decantantes. & pastores
uidemes. & **Iohanes** enī in utero sentiens
& **Symeon** amplexans. s; maxime ugo
genans. **Luce.** **Exultauit** sp̄s n̄s in
deo saluari meo. **Prulit** in natiuita
te beata ugo nob; fructū. q̄ fuit semia
tus in conceptiōe. ḡmmano in natiuita
te. collect' in p̄anoz in uoluntōe. d̄m a
lat' in purificatiōe. flagellat' in st̄pti
te. ventilat' in falsoz testū accusatiōe.
in uolunt' p̄stione. purgat' in resurre
ctione. comedit' in cotidiana eucharis
tie suscepiōe. & in celesti fructiōe. **Be**

ata igitur est celum que xpm recepit. mul-
 les q xpm pluit. ipsa tra que xpm ger-
 minavit. tra inqum de cui limo firmata
 tus est uer adam. tra de qua orta est
 uitas. tra de qua fruct' sublimis. tra in
 qua boni semen cecidit. tra fluens lac
 & mel. tra gminans libam uiuenti. tra
 de qua egrediebat' fons irrigans uniu-
 sam sup'ficiem tre. **De Circuncisione domi-**

Circuncisione accepit' simul **iii. r.**
 triplex ratione. Primo. ut lege qm
 dedit ipse impleverit. scdo. ut humilitate
 ostenderet. qa ceremonialib' ad que non
 tenebat' se subiecit. ipse namq' dñs legis
 fuit. tero. ut sanguinem suu' p nob non
 solum in cruce uirili. s; etia in infantia
 funderet. q'ro. ut nos circuncidendo spu-
 alit' fore ostenderet. q'nto. ut hereticos con-
 funderet. q' dixeru' eu' no ueru' corpus. s;
 fantasticiu' habuisse. Sexto. ut iudeis sa-
 tisfaceret. q' scandalizati fuissent. si circun-
 cisione n' accepisset. Septimo. ut lege uete-
 rem approbaret. q' usq' ad xpm seruanda e-
 rat. Legalia eni scdm Augustinu' fueru'
 ante passionem dñi uita. post passionem m-
 tua. s; postqum uitas euangelica illuxit
 p mundu. sepulta e. **C**ircuncidit' ih's
 no solum circuncisione legali. s; etia spiritali.
 unde possum' circuncisione quadruplicem
 assignare. Primo. circuncidit' eu' pat' in nati-
 uitate cultello paupertatis. Seco. circuncide-
 runt eu' sui octauo die cultello legis. ter-
 o. circuncidit' seipm in omi uita sua cultello
 humilitatis. q'ro circuncidit' eu' iudei cul-
 tello crucis in passione p multes pilati.

Circuncidit' i ih's in suis quadruplicib'.
 pmo p detractores. q' auferu' amicos & fa-
 mam. scdo. p raptores q' auferu' bona te-

poralia. tero. p hereticos q' auferu' animam.
 quarto. p tyrannos q' auferu' corp' in p-
 senti. **C**ircuncisio nra spual' duplex est.
 Prima est nra in pentecostes scda est in
 futo a pena. Prima figurata e p circum-
 cisione sollempne. que facta e in egyp-
 to. & h' est triplex. incipientiu. a meius.
 cultello iusticie. p'ficientiu. a sup'fius.
 cultello misericordie. p'fectioy. a necessariis.
 cultello karitatis p'fecte. Scda figurata
 est p circuncisioem scdm in galgalis. in
 tra pmissionis. q' in octaua resurrexi-
 onis p petram xpm circuncidit' ab om-
 nib' iudicib'. Et q' patet qd efficacior est
 nra circuncisio spualis. qm iudeoy carna-
 lis. qa illoy circuncisio licet pctm tulerit
 originale. tam paradysi ianuam no ape-
 ruit. s; nra utriusq' facit. In hac maria
 duo tangunt'. Prmu' est humilitas i
 circuncisione. scdm est sublimitas in nois
 in p'positione. uocatu' est inq' nom' ei' ih's.

Dignitas hui' nois e multiplex. Est e-
 nim ab etno secretu' ut dicit' Bihard'
 Ab antiq' p'figuratum scilz in Iosue. A p-
 phetis desideratum. Mate. Nom' ei' in desi-
 dio anime. A scis patribus pphetatum.
 Bihard' dulce nomie ih's. Pphetatum
 Salomonis oraculo. A deo nominatum.
 Ap'ls. Dedit' illi nomen qd est sup' omie
 nom'. Ab angelo p'nu'ciatu'. A beata
 igne p'edicatu'. Luce scdm nom' eius
 Ab ap'lis magnificatu'. Actiu' ap'loy.
 Abanti' ap'li gaudentes a conspectu con-
 cily. qm digne habuit se p noie ih'u q
 tumela pati. A scis uirgib' p'gustatu'.
 Canticis canticoy. Oleu' effusum nom'
 tui. Bihard' ih's mel in ore. melos
 i ante. iubil' in corde. Ab omnib' scis

exaltam. **M**agnificite
dñm meū. & exaltem nomē ei in dñi.
Actum apłoz. Non ē aliud nomē sup̄ ter-
ram in q̄ oporteat nos saluos fieri. **A**
martyrib' testificatū p̄ noīe isto pas-
si sunt. **A** r̄fessorib' collaudatū. **P**salmi-
ta. Laudate p̄ dñm. laudate nomē dñi.
A solōtu usq; ad occas' laudabile nomē
dñi. **S** noīe ih̄u s̄ q̄ng; h̄cē. q̄ possit
esse inīcia istaz dictionū. **J**ocunditas
merentū. c̄m̄tas uiuentū. sanctas
languentū. ub̄tas agentū. sacietas e-
furentū. **H** nomē ih̄s xp̄s uenit tri-
plicit'. **R**atione nature. ut q̄ ex diuina
natā erat saluator. ex auctoritate. & p̄mo
sic q̄a et ex humana natā erat salua-
tor. ministerio etiā sibi uendicaret no-
men saluatoris. **R**atione decemte. q̄a
decur ut ex te nomē haberet. **V**nde q̄a
saluat a peccō. a dyabolo. & inferno. me-
rito nomē habet illi beneficio congruēs.
Ratione efficacie. q̄a nos xp̄e passione
saluauit. **D**e **B**aptismo dñm. **xij.**
S baptismo dñi. notat ipsius humili-
tas. & m̄a uilitas. **I**psi' humilitas no-
tat in q̄tuor. **P**rimo. q̄a uenit ih̄s id est
dator salutis. & n̄ indigens salute. **S**co.
in ordine. ubi creatore elem̄toz. subiecit
se humili elem̄to aque. **T**ercio. q̄a ad ioh̄ē.
scil; dñs ad seruu. **R**ex ad scutim. **S**ol
ad luciferū. **Q**uarto. quia uenit ut bap-
tizaretur ab eo. scil; fons artuo. plen-
tudo a stella. auctor baptisim. a baptes-
mi minist'. **V**eritas m̄a notat in qua-
tuor. q̄ circa xp̄m baptizatu euenerūt.
Primo. q̄a xp̄e confest' quando baptiza-
tus fuit ascendit de aq. p̄ quod notatur
gr̄e nob̄ infusio. homo enī p̄ baptisimū li-

berat a culpa. ascendit ad uirtutes. **S**co.
aptum est celū. p̄ q̄d notat hōm post bap-
tismū decedentū euolatū. **T**ercio. descendit
sp̄s sc̄s corporeali specie sic columba in q̄m.
p̄ q̄d notat q̄d baptisim' facit hōm sp̄s
sc̄i templi. **Q**uarto. uox patris facta sic est fi-
li' m̄s dilectus. in q̄ notat q̄d p̄ baptisimū de
filio ne fit fili' gr̄e. **I**n baptismo xp̄i nota-
tur substantia baptisimū nr̄i. scil; bap-
tizans. baptizat'. mat̄ia. forma. inuenio.
Baptizans fuit **J**oh̄es. in q̄ minist' sc̄itas
designat'. **B**aptizat' fuit xp̄e sc̄is. nostr'
baptisimū. **S**ciens. q̄ ad tractū sine min-
distime carnis uim regenerationis aq̄s
dedit. **M**at̄ia fuit aq. magis inueniens.
& q̄m̄nis a ceteris h̄uorib'. ad baptisimū
nr̄m existens. **F**orma notatur ibi p̄ testi-
moniu' trinitatis. fuit enī ibi p̄s in uoce.
fili' in carne. sp̄s sc̄s in columba. **I**nter-
tio. **S**equit' forma. **U**oces enī ut ait phi-
losoph' sunt eaz q̄ s̄ in anima passioni
uote. **P**er uocē patris. que audita ē in bap-
tismo xp̄i. notant' q̄ng; dignitates. et
excellente eidem xp̄i. **C**um enī d̄r. h̄c
est. **M**idatur xp̄e aūa essentia. q̄a sol'
d̄s habet uerū esse. omne enī est. a for-
ma ē. d̄s uero ē forma sine mat̄ia. ut
dicit **B**oet'. **C**um d̄r. fili'. idem xp̄e **M**en-
datur a similitudinis patris inueniētia.
ex eo nāq; sicut ille fili' est. q̄a sicut ille
p̄p̄r que ymago d̄r. xp̄s fili' patris p̄p̄r
q̄m sp̄s sc̄s. p̄p̄r rationē q̄m habet sup̄
in psalmo. cū d̄r. me. **M**endat' a sub-
stantie indiffēntia. d̄r enī mens. id est
substantia. cū dicit' dilect'. **M**enda-
t' ab amoris benignolentia. **J**oh̄es. pater
diligit'. **F**omnia q̄ hab; dedit i manu
ei. **C**ū d̄r. in q̄ m̄ bene placuit. **M**idat'

a speciali placencia. S; nota qd placitū est q̄ra uoluntas. vnde placitū id est cū spū scō in filio scdm carnē assumptā quereu. **De Plentitudine h̄re f̄m. xij.**

Post h̄ confidandū. uerbi est incarnatū scdm plentitudinē karitatis spūalium. que s̄ plentitudo gr̄e in affectu. 7 plentitudo sapientie in intellectu. 7 plentitudo m̄iti in ope 7 effectu. Cū p̄mū tenendū est qd in xp̄o a sin̄ receptione fuit plentitudo gr̄e. q̄ntum ad gr̄am capitis. 7 q̄ntū ad gr̄am uniois. 7 h̄ triplex gr̄a est eadē in essentia. s; diffēns in effcū. S̄c̄a enī p̄ sone singularis est gr̄a habitual. quam habuit xp̄e plenissime 7 p̄fectissime. excepta fide. 7 sp̄e. quas uirtutes nō habuit. s; id qd eis impatā succedet. q̄a fidei succedet cognitio. sp̄e uō succedet cōphensio. Scdm aut̄ quod p̄cedā gr̄a p̄sone singularis exubat in ip̄o. ita qd influit in bea corp̄s ei mystici. 7 sensū. 7 motum. spūale. scdm fontale plentitudinē om̄is gr̄e in ip̄o habitantis d̄r gr̄a capitis. vnde nota qd xp̄e scdm utraq̄ naturā. d̄r caput ecclie. q̄a n̄ solum in q̄ntum d̄s. s; etiā in q̄ntū homo. influit sensum 7 motū. sp̄s. 7 gr̄e in omnes q̄ adherent ei. ul̄ p̄ fidem uerā. ul̄ p̄ fidei sacramētum. S; in q̄ntum d̄s. influit talē gr̄am auctoritate. s; in q̄ntū homo. influit eandē p̄ modū m̄iti. 7 illud m̄itum qd nō solum ex agruo. s; etiā ex condigno. meruit m̄itis gr̄am. h̄ habuit ex unione ad ubi. **Ex p̄cedis patet. qd xp̄e in q̄ntum homo. d̄r caput ecclie. t̄pli ei ratione. P̄mo. p̄r influentiā gr̄e sic dictū est. Scdo. p̄r s̄uēmitatē natē.**

qm̄ habet caput ad m̄bra. licet xp̄e excellat m̄mb̄ s̄ra. q̄ntum ad natā diuinitatis. tam̄ s̄uēmitis ē illis. in natā humanitatis. sc̄o d̄r caput methaphorice. q̄a sic corp̄ xp̄i uerū. stat expurissimis m̄bris. ita corp̄ xp̄i mystici. ex puris fidelibus. Nam de plentitudine ei accipiūt om̄es. beneficiū gr̄e. 7 sp̄s. q̄ ad eū accedunt. p̄ fide uerā. 7 p̄ fidei sacramētum. **Alia ratione. xp̄e scdm quod homo. caput d̄r. p̄ter nature s̄uēmitatē. P̄terea sciendū qd eadē gr̄a p̄sone singularis. habilitauit humanā natā xp̄i. ad unione. ad unione ubi. ut sc̄i digna est. uniri tante celsitudinē. Voca tur etiā gr̄a uniois. p̄ qm̄ ip̄e xp̄e nō tantū felicitate gr̄e. uerū etiā adoratio ne latre digni fuit. uerū est. scdm qd est s̄structio transitua. Cū enī dicit gr̄a uniois. tunc aliud ē gr̄a. aliud unio. S; scdm qd est s̄structio transitua. qd sensus gr̄a uniois. id est unio humanē natē ad diuinā. q̄ gratis 7 sine m̄itis data ē. humanū xp̄i. sic differt gratia uniois. a gr̄a p̄sonali. 7 gr̄a capitis. sicut unio differt a gr̄a habituali. p̄ h̄ d̄r in iohane. Qd gr̄a sp̄s sc̄i data ē ei. n̄ ad m̄suram. qd dupliciter exponit. P̄mo sic. nō ad m̄suram. id est totalit̄ 7 n̄ particularit̄. q̄a quidē potuit ei d̄s. de spū scō dare. dedit ei. Scdo. sic. nō ad m̄surā. id est sup̄ om̄e p̄ortionē. respectu aliorū hominū. **De hoc qd dicit iohanes plentitudinē gr̄e 7 ueritatis. Nota qd multipliciter distinguit plentitudo. P̄ma est sufficiētē. que in quolib; isto reperitur. Scda ē copie. n̄ in ap̄tis. Actib; ap̄tōr. capto sc̄o Repleti sūt om̄s spū sc̄o. h̄ etiā in stephano. Stephanus plent̄ gr̄a fortitudine. facte****

bat prodigia & signa magna in populo. Et
a uniuersitatis. que est in ecclesia. cui nulli
domi deest. Quarta excellentie. q̄ fuit in
beata uirgine. que om̄s in gr̄a excedebat
Ecclesiastica capitulo sexagesimo. In me om̄s
gr̄a uir & uirtutis. Hinc gr̄a plena. In
ta superfluentem. q̄ fuit in xpo. Ioh̄is capitulo
primmo. Pleni gr̄e & uirtutis. Circa innocen
tiam xpi h̄ tenendum est. qd̄ habuit immu
nitatē om̄nis culpe. & q̄ntum ad actū. &
q̄ntū ad posse. quia n̄ peccauit. n̄ pecca
re potuit. n̄ a patre pecc̄m originale traxit.
q̄a patre carnalem n̄ habuit. n̄ a matre
traxit pecc̄m. qm̄ sp̄s sc̄s a fonte tota
lit̄ libant. *Itey de plenitudine xpi.*
Sicut in xpo fuit plenitudo *xuy.*
om̄is gr̄e. ita plenitudo om̄is sapie
tie. n̄ solum q̄ntū ad cognita. ueritatem
et̄a q̄ntum ad modos. & differentias cog
noscenti. q̄ sunt q̄ng. Pr̄m̄. cognitio
sc̄i uirtutis ex parte diuinitatis. & hoc
m̄ cognoscer om̄ia simul. sc̄i finita &
infinita. q̄a deo om̄is infinitas ē fini
ta. Vs enī uidet multa uno. id est in se
ip̄so. vnde n̄ diff̄ ibi. quod uidet. & p̄ qd̄
uidet. q̄a uidet se p̄ se. & in se. uidet oīa
n̄ solum q̄ fecit. s; q̄ facē potest. q̄ fuit in
finita. Sed̄ mod̄ est cognitio sensuales &
sensualitatis. ex parte carnis. & iste mo
dus est cognitio p̄ experientia. quo xpc̄ n̄
sc̄uit oīa simul. quia sc̄it n̄ est p̄cep
tu rerū. nisi ad obiecti p̄sentiam. Tert̄
mod̄ est sp̄ual̄ ex parte m̄tis. & iste tri
plex fuit p̄ natam. p̄ gr̄am. p̄ gl̄am. P̄
natam iḡ. mod̄ tr̄is cognoscendi ē. qm̄
xpc̄ cognouit om̄ia que spectant ad u
niuersi institutionē. & longe excellenti qm̄
adam. existens et̄a in natā instituta.

Quart̄ mod̄ est p̄ gr̄am. h̄ m̄ cognouit xpc̄
om̄ia q̄ spectant ad humani gen̄is re
demptionē. longe tam̄ meli' qm̄ aliq̄s
phetarū. ul' et̄a angelorū. Non enī solum
xpc̄ habuit scientiā p̄ habitū innatū ut
adam. s; et̄a p̄ habitū infitū. ut sc̄i p̄
gr̄am illuminati. cognitionē uō nō ha
buit p̄ habitū acq̄sitū. qui p̄t̄ imp̄fe
ctionē in ip̄so n̄ fuit. Sicut mod̄ est per
gl̄am. h̄ m̄ xpc̄ cognouit om̄ia simul.
finita. quidē cognitione actuali. infini
ta uō n̄ nisi cognitione habituali. ul' ex
cessiua. Xpi enī anima p̄ gl̄am p̄phen
sionis capiebat q̄ntumēq; capere potu
it natā finita. uirta & infinita. Si
endū qd̄ res dupliciter habent cognosci.
in arte sc̄i. ul' in ip̄so artifice. ul' ab alio
artē imitante. Vtrq; m̄ cognouit
xpc̄ res. Pr̄mo m̄ p̄ natam diuinitatis.
Sed̄ m̄ p̄ gl̄am p̄phenionis. patet ex
p̄missis q̄ng differentie cognitionis. que
in xpo erant. P̄ primū enī modū. habuit
cognitionē. ut deus. p̄ sc̄m. ut homo.
p̄ sc̄m. ut uator. p̄ q̄ntum. ut illiat.
p̄ q̄ntum. ut comprehensor. Xpc̄ sc̄m
utiq; natam d̄ lux. q̄a sc̄m diuinita
tem illuminat int̄ aiām. & sc̄m hu
manitatē informat ext̄ius int̄. & hoc
ipl̄iter sc̄i. miraculis. p̄dicatomb. exem
plis. Pr̄mū est potentie. sc̄m sapie
tē uō bonitatis. Nota p̄terea quod sc̄e
tia xpi hominis. limpidissima est int̄
frenuas creatas. q̄a nihil habet admix
tum de suo contr̄io. sc̄i. actu. ul' poten
tia. p̄sertim cū nō possit aliqd̄ ignorare
p̄pter unionē ad t̄bū. tam̄ quia aiā x
creata ē. nō fuit scientia ei tam limpi
da sicut dei. qm̄us sc̄iat om̄ia sic d̄.

Quod dicitur proficiebat etate et sapientia coram deo et hominibus non est intelligendum quod in se proficit quia ab instanti conceptionis sapientia plena fuit. sed potius in alijs quod doctrina sua et exemplo proficeret. et hoc coram deo. id est ad gloriam dei. et hominibus id est ad utilitatem hominum. proficiebat tamen ihesus in se cognitione experimentalis et sensualis. quia didicit secundum apostolum ex hijs quod passus est obedientiam.

Simul fuit *De operibus christi. xv.*
 Christus uisitor et comprehensor ab instanti conceptionis sue. Ex tunc enim cepit mereri et frui. mereri inquam in quantum uisitor. non in quantum comprehensor. **P**erfectio et plenitudo christi notatur in istis. Primo quantum ad eum quod merebatur quia non tantum erat homo. sed etiam deus. Secundo quantum ad tempus quo merebatur quia ab instanti conceptionis usque ad horam mortis. Tertio quantum ad illud pro quod merebatur quia pro habitu perfectissimi karitatis. et pro exercitium perfectissimi uirtutis. Quarto quantum ad eum cui merebatur quia non tantum sibi. sed etiam nobis. omnibus enim operibus suis quod procedebant ex libero arbitrio meruit sibi uitam eternam iam habitam. et nobis habendam. Istis dico operibus quod retulit et nos eum in mundum uenire propter nos. et est probabile quod omnia opera retulit ad nos. Quinto quantum ad id quod merebatur nobis quia ueniam. gratiam. et gloriam. stolamque carnis. et apportionem iante celestis. Ante incarnationem enim christi diabolus habuit manu attrahentem et manu impellentem. Attrahentem deo potentem in culpam. impellentem sine obstaculo ad limbum. sed christus suo merito prima manu debilitauit. secundam uero penitus amputauit. Igitur in merito christi sunt omnia nostra merita radicata. satisfactoria pene. et meritoria uite eterne. quia nec ab offensa creatoris digni sumus absolui nisi in misericordia premij quod deus est

digni sumus assequi. nisi per meritum hominis dei. Sexto quantum ad id quod merebatur sibi quia licet non mereatur glorificationem nisi quam iam habebat. nihil tamen in humilitate passionis. acceleratione resurrectionis. glorificatione sui nominis. dignitate iudiciali re potestatis. sic ait apostolus. Christus factus est obediens patri usque ad mortem. et sequitur. propter quod et deus exaltauit illum. quo ad primum et dedit illi nomen. quo ad secundum. ut in nomine ihesu omne genua flectatur celestium. terrestrium. et inferorum. quo ad tertium. Septimo quantum ad modum quo merebatur. Dicitur aliquid mereri tripliciter. scilicet. de indebito faciendo debitum. uel de debito magis debitum. uel de debito uno modo faciendo debitum alio modo. Primum duobus modis sibi non meruit sed nobis. quia non poterat facere sibi de indebito debitum. uel de debito magis debitum. cum a principio fuit scissimus. nec in scititate potuerit proficere. Tertio uero modo sibi meruit quia boni generis quod fuit sibi debitum pro gratiam uniois. fecit debitum alio modo scilicet pro merito bonae actionis. meruit enim sibi uitam iam habitam. sicut nobis habendam.

Voluntas in *Voluntate christi. xvi.*
 Christo duplex fuit scilicet creata. et increata. De uoluntate eius increata dicitur est super in primo libro. Voluntas christi creata duplex erat scilicet rationis et sensualitatis. Voluntas rationis est duplex. uoluntate rationis id est ut ratio uoluit. informauit se in omnibus uoluntati diuine et increate. Sed uoluntate sensualitatis uoluit aliquid propter meritum. quod non uoluit uoluntate rationis scilicet non mori. Et in hoc iste uoluntates non fuerunt sibi contrarie. licet uoluita contraria fuerint. quia secundum uoluntatem diuinam christi quod iusti erat uoluit. sed uoluntate carnis penam ueri

sauit. Et sic unaqueque uoluntas quod su-
um erat tenuit: scilicet uoluntas diui-
na iusticiam. uoluntas rationis obedi-
entiam. uoluntas carnis naturam. Unde
patet quod aliquid uelle est licitum sensu
aliam. quod est illicitum rationi. sicut fuit
in christo uelle non mori. Unius autem uo-
luntas non mori fuit casualiter a sensua-
litate. fuit tamen occasionaliter a ratione.
quia christus sicut uoluit illud horribile ue-
nire in imaginatione. et estimatione.
quod factum naturaliter refugit morte. Hoc
autem uoluit propter mentis instructionem.
Sic ratio aduocauit dicens. Patet si fieri
potest. tunc fiat a me calix iste. hoc petens
fuit tam sensualitatis quam rationis. sed
sensualitatis fuit tamquam affectantis.
rationis autem tamquam proponens. Et hoc
christus fieri uoluit ad explicitam instructio-
nem mentis. Prima. ut sciamus non esse pe-
ccatum ex sensualitate aliquid uelle. quod
est contrarium uoluntati diuine. Secunda.
ut martyres christi non desperant. scilicet morte
habeant. cum illam filii dei exhorterentur.
Tercia est. ut discamus petere discretely. scilicet sup-
ponendo uoluntatem mentis uoluntati di-
uine. Et hoc notat in conditione approba-
ta. Si fieri potest. tunc fiat a me calix iste.
Veritatem non sicut ego uolo sed sicut tu.

Non de defectibus quos christus assumpsit. xvij.
Solum christus assumpsit humanam natu-
ram. sed etiam defectus circa naturam. quos uide-
licet ipsum deum assumpsit. Unde cum pene-
sunt executione. uirtutis perfecte. et testifica-
tione humane nature. non simulate. pena-
litates tam corporales. quam spirituales. quod
respicunt naturam in quantum. sicut famem
et sitim. in absentia alimentum. esturiam. et do-
lorem. in presentia nocumti. ut est calor et

frigus. lassitudo et huiusmodi. Nec omnes
defectus egritudinum multiformium. non omnes
spirituales. ut sunt peccata. ignorantia. rebel-
lio carnis ad spiritum. Pericula nulli innocens
inuitus penam sustinere debet. cum hoc est
contra diuinam iusticiam. Christus sic penalita-
tes suscepit. ut pati non possit inuitus. quia
passio sua non fuit contra uoluntatem diui-
nitatis. non contra uoluntatem rationis. licet
fuit contra uoluntatem sensualitatis et car-
nis. Dicimus etiam quod christus non timuit. et uere-
doluit. et uere tristis fuit. propter ista notat
passionem. non secundum quod significant passi-
onem. Differt autem passio a passione. quia
tunc affectio dicitur passio. quando anima sic
afficitur. quod oculum mentis nequaquam turbat.
Passio autem quando ita foetis est. quod oculum
mentis turbat. et facit a rectitudine. uel a dei
contemplatione deuiare. et tunc ratio le-
ditur et patitur. Unde differunt ista duo. sic ha-
bitur et dispositio. **De Passione christi xvij.**

Cura passionem domini. imendam.
In ope patientiam insuperabilem. in
humilitate admirabilem. et in causa cari-
tatem inestimabilem. Cura operis. notandum
quod christus sustinuit in tactu. clauorum aspera-
tem. in auditu. opprobriorum confusionem.
in odoratu. spirituum feditate. in gustu. acer-
ti et fellis amaritudinem. in oculis. lacri-
marum effusione. in corde. timore. De in-
patientia. hoc tenendum est. quod christus passus
est passione generali. quia secundum omnia in-
bra corporis. Mare. Vidimus eum non haben-
tem sperem neque decorem. In passione acta
Tremis. Quos omnes qui in suis uirtutibus
attendite et uidete si est dolor sicut
dolor meus. Fuit autem passio christi maxima.
cum ratione intentionis propter optimam
dispositionem ipsi patientis. tunc propter

cuis innocentia. tu pp' ei' honoris excel
 lentiā. Honorabil' cui si ledit' plus q' sim
 dit' p'cipue int' suos. Itē grauis fuit ei'
 passio pp' ei' uirtuositate. quia uilis ho
 mo de morte sua nō debet dolere. cū tur
 pido sua tunc sine habeat. Itē fuit ig
 nomimosa. **Mare.** Vidim' eū despectum.
 & nouissimū uiroz. hec ignominia accidit
 i' patibulo crucis. que fuit supplicii pesti
 moz. & in consortio iniquoz. scilicet latronū.
 cū quib' erat deputat'. Curat aut' xpc pas
 sione genial' uniuersalem infectionē passio
 ne acta. libidine. passione ignominiosa. su
 p'bre p'sumptione. In modo ul' causa passi
 oms attendit' maxima karitas. q' nos libe
 rant ab inferno. dando ueniā. qua mun
 dum renouant. laupendo grām. qua ce
 lum apunt. p'sendo glām. hec tā notant'
 in titulo crucis. nā pp' p'mum d'r ihs. pp'
 sed' nazaren'. pp' tertiū rex iudeoz. Xpc
 sex uicib' sanguinē suū fudit. q' quies
 uni' semel mortuus. scilicet in crucifissione.
 in oratione. i' coronatione. i' flagellatione.
 i' crucifissione. i' lanceatione. P'mū. docet
 m' peccata abire. p' sed' p'salute n're n'ris ā
 quib'ā tenē. p' tecum. arām n'rām uirtu
 bus ornare. p' q' r'um. carne n'rām doma
 re. p' q' r'um. memb' n'rā mandatis dei li
 gare. p' sextū. uuln'atum cor in dei amo
 re habere. **P**ostremo q'a iste passiones
 nō attingebant in xpc diuinā natām.
 s; humanā. ideo i' morte xpi scā est diui
 sio aīe a carne. ita tam' ut salua esset vno
 tam aīe qm' carnis cū deitate. **S**cicnd'
 etiā quod xpc si passus n' fuisse. tam' se
 mo defecit. q'ntum p'tinebat ad condi
 tioēm humane nature. in se confidate
 sine unione. s; in potestate natē unite
 fuit. ul' sic defice. ul' nō. **De Effectu**

Effectus passionis **Passionis Xpi. xij.**
 Xpi multiplex est sic patet in hys
 v'sibus. Passio debilitat. scilicet uirtuem de
 moni. Job. quasi hamo capret eū leua
 than. Spolians. scilicet infernū. **Ysare.** Vo
 ca nōm' spolia detrahe. Informat. scilicet p'
 exemplū. **Petr'.** Xpc passus ē p' nob'. nob'
 relinq's exemplum ut seq'mur uestigia
 ei'. **Vnde xpc** est q'si lib' posit' in pulpito
 crucis. ubi dicitur' obedientiā. paciētiā.
 humilitatē. karitatē. **U**ice aut' specialit'.
 qualit' se habuit in capitulo q'd sibi te
 nebat'. **Bernardus.** Stetit ihs corā p'fide
 inclinato capite. multu placido. sermone
 rau. uoce dimissa. defixis in terram aspect
 tib'. parat' ad olybera. ad ūba p'mptus.
 honorat'. scilicet imitatores suos. **Yest.** sic ho
 norabit' qm' rex honore uoluit. **Excitat'.**
 scilicet ad pugnam spūalem. **machabeoz.**
 Ostendit' elephantib' sanguinē uue.
Inflamat. scilicet ad diligendū. **Bernard'.**
 Sup' oīa te nō reddit' amabilem bone ihu.
 calix qm' bibisti. op' redemptionis nōre.
Reparat'. scilicet ruinā angelicam. **Ypē** enī
 xpc lapis ē angularis q' facit' utiq' unū.
Pacē dat' int' d'm & hoīem. int' angelum
 & homiēm. int' hoīem & homiēm. **Eclia'**
 tie. Et in tempore natiuit' factus ē reco
 ciliatio. & armat'. scilicet cont' mundū. car
 nem & dyabolum. **V**nde significat' per
 clipeū qm' leuauit' ioh' contra dy.
Sanat'. scilicet n'ris uuln'ā. **Numū.** aspici
 entes serpentē enei saluabant'. **V**ni
 ficat'. scilicet spūalit'. **Apl's.** Si essem' mor
 tuū unificauit' nos sanguine suo. **Aug'**
 tin'. **uincens** ē uincē. ne maneret uincē.
Ducit'. scilicet p' mare hui' mundi. **Exodi.**
 & uiga moysi. & dulcorat'. **Exodi.** de lig
 no missō in aquas marach. **Obumbrat'.**

Canticis canticorum. Subiungit illi quem
desideramus sedere. A culpa reuocat. **Psalmista**
Attritus est propter scelera nostra. Referat. scilicet
celum. **Psalmista**. Dabo clauem dauid. id est cru-
cem super humerum eius. Illuminat. Unde
cruce est quasi candelabrum tabernaculi. **Ite**
tyobias illuminatus est propter scelus peccatis. Or-
nat. Unde **Agnes**. Sanguis eius ornauit
genas meas. **Christus** passione sua. uicit
diabolum. quoniam ligauit. infernum quem
spoliavit. mortem quam superauit. mundum
quem contempsit. carnem castigauit. et in ser-
uitute rediit. **Supplicium** quod protulit ce-
lum auerit. **P**assio christi tollit septem
uicia. Tollit enim superbiam capitis inclina-
tio. propter quam uidebat crucis titulum fugere. in
quo scriptum erat rex iudeorum. **Inuidiam**. be-
chorum extensio. quasi ad amplexandum.
Auaria. multorum ergano. quod in passione
tradidit. **Enghard**. Visce christiane quantum
debeas diligere christum. dedit nobis carnem
sua in cibum. sanguinem in potum. ani-
mam in precium. aquam laticis in lara-
chrum. uellem crucifixorum. uox disci-
pulis. matrem iohannem. **Accidia**. festi-
natio ad passionem. **Ecclesiaste**. Occidit
sol in meridie. **Iram**. mollis responsio.
Gula. fellis et faceti poratio. **Uicium**. la-
tis uulnatio. **In redemptione** nostra mira-
bilis gratia fuit. **Uerbo** ex parte moti.
quia karitas dei uidit. quod nec per amicos.
nec per precium poteram nos redimere. **propterea**
frater nostrum se fecit. uiam uiam
assumendo. et precium pro nobis dedit sang-
nem effundendo. **Psalmista**. Redime
me domine et miserere mei. quia unicus des-
peratum non habens. et pauper sum ego. id
est non habens precium. **Sed** ex opere
redimitis. quod cum libere nos possit. ex po-

tentia. fecit hoc propter ex misericordia. ut ad amo-
rem nos astringeret. et ut iustitiae suae satisf-
faceret. **Tercio** ex parte uidebit. quod opprobriabatur
cimum seruitute. et detinebatur in carcere.
Sed contra primum. magnus erat ut dominus seru-
fieret. ut seruus fieret liber. **Contra** secundum. magnus
fuit quod dominus ad carcerem limbi descenderet.
ut seruus inde exiret. **Quarto** ex parte iustitiae
est. quia nulla iustitiae dictabat quod innocens pun-
taretur pro reo. **Quinto** ex parte excellentie domi-
ne. quia mirum erat quod imperabile pone-
batur propter uultus creaturae. **Sexto** ex parte
precepti datur. si enim nos redimissis. **salte**. adhuc
ad gratias tenemur. **hinc** autem redemunt nos
anima et corpore et uita. ut nihil horum sibi
subtraheremus. **Circa** passionem domini nota
septem suauitates. scilicet capitis inclinatio-
nem ad osculum. in signum nostre reconcilia-
tionis. **brachiorum** extensionem ad amplexan-
dum. in signum receptionis ad gratiam. de pe-
ccato redemptis. **latis** apertione. propter effu-
sione precii nostre redemptionis. et ablutionis.
exiit enim sanguis et aqua. clauorum in man-
ibus et pedibus infixione. propter memoriam nostre re-
cordationis. **Psalmista**. Numquid obliuisceris
filiu uiri sui. **Et** si illa obliuisceris. ego ta-
men non obliuisceris tu. **dicit** dominus omnipotens
corporeis denudatione. in exemplum nostre
gestationis. quod debet esse uida. **Crucis** porta-
tionem. in signum nostre imitationis. **corone**
spine impositionem. in figura nostre glifi-
cationis. **De** effectu passionis christi ut ait
Augustinus. **Preceptoris** nostri morte. de tene-
bris ad lucem. de morte ad uitam. de cor-
ruptione ad incorruptionem. de exilio ad
patriam. de luctu ad gaudium. de terris ad
celestem regnum uocati sumus. **Ite** Augustinus.
Christus sacerdos fuit propter quem reconciliati sumus.

fuit sacrificiū quo reconciliati sumus. fuit tē-
 plum in q̄ reconciliati sumus. **Xp̄s** fuit medi-
 ane iudaici populi & gentilis. & scdm hoc dī-
 lapis angularis. **h̄c** hominū & angelorū. & scdm
 h̄c dī pacificus. **h̄c** dei & hominū. & scdm h̄c dī re-
 demptor. **Enihard.** Ad ult̄ debuit facē & nō
 fecit. **Absoluit** uinctū. illuminauit cecum.
 reduxit eromenū. reconciliauit reū. **Augu-**
stinus. Ecce p̄ impio pietas flagellat. p̄ stulto
 sapientia illudit. p̄ mendace uitas necat.
 dāpnat iusticia p̄ iniquo. misericordia afficit
 p̄ crudeli. pro misero repletur sinceritas ace-
 ro. inebatur felle dulcedo. moerit uita pro
 moeruo. **Xp̄s** p̄ nr̄am infirmitatē medi-
 cinas ipse accepit. **Curauit** nos p̄ dietam.
 q̄ndo ieiunauit quadraginta dieb. & q̄dragim-
 ta noctib. **p̄** iudex. q̄ndo fact̄ est iudex eius
 sicut gutte sanguinis. **p̄** minutionē. q̄ndo
 claus & lancea uulnatus est. **p̄** potationē.
 q̄ndo gustauit acetū cū felle mixtū. **p̄** em-
 plastrum. q̄ndo factus ei cū spiritus illita est
 p̄ dextrarū. q̄ndo corp̄ & sanguinē suum
 conspuitis suis in cena dedit. **De Cruce.**
A cruce xp̄i nota hoc **Supplicii xp̄i. xx.**
 um q̄ nullū maī. **Trentis.** Duos omnes
 qui iustis p̄ nr̄a attendite & uidete si est
 dolor sic dolor m̄s. **Nullū** dico maī ex eo q̄d
 passus ē ipse iustus ab iniustis. **p̄** iniustis ē
 m̄tis. ex iniustis causis. **sub** iniustis iudicib̄
 & m̄tis p̄nis. **Obprobrium** q̄ nullū maī. **Sapi-**
entiae. **Moerit** turpissima condēpnem̄ cum
 peccatū q̄ nullū conuenient. **q̄a** p̄ lignū uenit
 culpa. & p̄ lignū redēptio. **Mystrum** q̄ nullū p̄
 fundi. **ad** sp̄heios. **ut** possitis comprehendere
 cū om̄ibus sc̄is. que sūt latitudo. longitudo.
 sublimitas. & p̄fundū. q̄d exponit **Augu-**
stinus de cruce. **Exemplū** quo n̄llm̄ p̄fecti. **In** p̄ma
 ep̄la **pet̄.** **Xp̄s** passus ē p̄ nob̄. nob̄ relinq̄ns
 exemplū ut seq̄m̄ur uestigia ei. **Cruce** m̄-

tis reb̄ comparat. **Ipsa** ē clauis celi. **uetus**
arche. **nanis** maris. **Arctoe** **damelis.** **pal-**
ma fructuum **Salomonis.** **bacul** **Jacob**
 quo iordanē transtunt. **Speculū** imitati-
 onis. **Scala** ascensionis. **ham** quo lema-
 than capti. **Toecular** in q̄ sanguis xp̄i
 exp̄nit. **Cythara** qua saulis demon cō-
 p̄ctat. **Palus** in q̄ serpens eneus suspen-
 dit. **thau** q̄ frontes fidelū signantur.
Candelabū q̄ tabnaculū illuminatur.
Lignū aquas marach dulcorans. **Uga**
moysi p̄ mare rubrū ip̄m dei ducens.
Gladi ip̄m **Goliath** decapitans. **Virillum**
 ad pugna sp̄iakem colligens. **kathedra**
 discipulos xp̄i erudiens. **Equus** annos
 dei honorans. **Chpeus** **Josue.** **hay** impug-
 nans. **lib̄** mystia. p̄funda continēs. **Al-**
tare oblationē acceptissima recipiens.
Sep̄tem ūba xp̄i in cruce. **pr̄**ulit. **pe-**
ni. **pat̄** ignosce illis. **Scdm.** **hodie** **meū**
eris in paradiso. **tercū.** **uith** **ecce** **fil-**
ius. **q̄rtū.** **Sic** **q̄ntū.** **hedy** **hedy** **le-**
ma **labarani.** **Sext.** **pat̄** in man̄ tuas
 m̄do sp̄m̄ meū. **Septim.** **confirmatum**
 est. **p̄** p̄mū ūbum. **docem** iniurias dimi-
 tere. **p̄** scdm. **perentes** exaudire. **p̄** t̄cūm.
parentes honorare. **p̄** q̄rtū. **nr̄am** **salu-**
tem **delidare.** **p̄** q̄ntū. **ad** **d̄m** **in** **ecessitatib̄**
clamare. **p̄** sext. **auxiliū** **nr̄m** **in** **deo** **po-**
nere. **p̄** septim. **uitam** **nr̄am** **sine** **debito**
stūmare. **Q**uatuor brachia crucis sig-
 nificant q̄tuor uirtutes q̄bus excedendi
 ē homo n̄r̄ intior. **S**ignificat enī pars
 sup̄ior karitate. inferior humilitatē.
Adextis obedientiā. a sinistris patientiā.
Tem in q̄tuor brachijs crucis notant̄
 quatuor beneficia ei. **S**ignificat enim
 pars sup̄ior. **iam** **ue** **celestis** **ap̄tionē.** **infi-**
or **inferni** **destructionē.** **a** **dextis** **gr̄e** **ui-**

latione. a simili's peccatorum remissione. **Q**uatuor ligna fuerunt in cruce sic dicit magister in hystoria. Pes namque crucis fuit de cedro. stipes de cipresso. transversale de palma. b. cetera de oliua. Significat namque cedrus altitudinem contemplationis. cipressus famam opinionis bone. palma fructum iusticie. oliua lenitatem misericordie. **De**

Anima **descensu xpi ad Inferna. p. xi.**
Axpi post mortem descendit ad infernum siue ad limbum. ad liberationem eorum qui xpi membra existentes de huius mundo transierunt. Diabolus cum dum manus in eum extendit. in quo nihil iuris habebat. in alio mundo amisit potestatem. **A**ha causa quare xps descendit ad inferos. ut tantus esset descensus. quantum fuerat libandorum casus. Nam enim homo sic in statera libi arbitri. positus erat. ut possit ad vitam ascendere. vel ad mortem descendere. pro uel. si pacto peccato. sic aliam brachium statera pro culpa depressum est. ut esset in uno inferno. aliam uero in summo celi. non autem ascendit brachium depressum. nisi descendit aliud brachium. Descendit ergo dominus usque ad infernum. ut hostem captiuum eleuaret usque ad celum. **T**ercia ratio est ut sicut uiuus fuerat huius mundi. per presentiam corporalem. ita mortuus esset huius inferni per diuinitatis maiestatem. **Q**uarta ratio est. ut idem xps hinc exsequeretur per efficientiam. quod passione meruit secundum sufficientiam. **A**lia causa est. quia sic diabolus uiolauit domum dei. scilicet paradysum. ita xps domum diaboli eripendo quod ille captiuat. **D**uo autem meruit per passionem suam. scilicet satisfactionem. et tantum celestis aptationem. et ideo huius duo effectus in des-

centu suo ad inferos. quia per satisfactionem soluta sunt uincula captiuitatis. per aptationem autem tantum facta est illustratio ipsius carceris etiam secundum lucem exteriorem. **L**ibauit autem xps omnes illos qui in terra sui capaces esse poterant. sicut fuerunt sancti patres. qui non propter reatum persone. sed tamen pro reatu nature detinebantur. **D**ampnati autem huius mundi capaces non sunt. neque paruuli in limbo. quia de corpore xpi non sunt uel per fidem uel per fidei sacramentum. **D**icendum ergo quod anima xpi per idem mundum mortis sue. cum sanctis patribus fuit in limbo. ibidem etiam fuit laicus cui dominus dixit. hodie mecum eris in paradysis. **E**t nomine paradysi uocatur ibi dei fructus. quia per acta passionis. tam ipse laicus. quam alij qui erant in limbo. uiderunt dominum secundum essentiam. **A**d quoniam infernum xps descendit si scire uolueris. nota quod nomen inferni sumitur dupliciter. scilicet per penam. et pro loco penae. secundum primum modum dicitur. quod demones semper inferni secum portant. et per infernum sumitur pro loco penae. sic inferni distinguitur quadrupliciter. **U**nus est inferni dampnatorum. in quo est pena sensus et dampni. et tenebre interiores et exteriores. id est absentia gratie. **S**uper istum est limbus paruulorum. ubi est pena dampni et non sensus. et sunt ibi exteriores et interiores. quia gratiam non habent. **S**uper hunc est locus purgatorius. in quo est pena sensus et dampni ad tempus. et sunt ibi tenebre exteriores et non interiores quia gratiam habent. **S**uperius locus iste est limbus sanctorum patrum. ubi fuit pena dampni et non sensus. et fuerunt ibi tenebre exteriores. sed non purgationis gratie. **A**d hunc locum xps descendit. ac suos inde libauit. et sic inferni momentaneus. quia partem abstulit. et partem reliquit. mortem uero quo ad electos. penam destruxit. sicut dicitur in **O**see. **E**ro mors tua o mors. morsus tuus erit inferne. **H**ic quoque locus

simis abrahe dicebat. q̄a ibi fuit abraha!
 s̄ ne ceteri Empurei est fin' abrahe. q̄a ibi
 iam est abraha. A nullo predicoꝝ loco: est
 transit' ad aliu' nisi de t̄cio ad q̄rtum. id est
 de purgatorio ad limbu' scoꝝ patru'. **Ex**
 tam dictis patet q̄re tantam' liba animas
 omniu' fidelu' defunctoꝝ. de penis infu'.
 q̄a infern' sumit' p̄ purgatorio. sic et ibi
 sumit' p̄ limbo. cu' d̄r xpc descendisse ad
 infos. ul' infernu' destruxisse. **Ex** predcis
 collige. qd̄ xpc mortuus e' in coꝝpe. descen
 dit ad infos in anima! resurrexit in uis
 dicendu' etiā est. qd̄ xpc in illo iduo. totus
 fuit in sepulchro. s̄ nō totu'. & totus fuit
 in inferno. s̄ nō totum. q̄a totus dicit' p̄
 sonā. s̄ totu' natam. Similit' dicendu' est.
 q̄a tū vno anime cū coꝝpe facit hoīem!
 xpc in illo iduo nō fuit homo. lic; aīa
 cū coꝝpe unita tunc est; cū uīo. **De Re**
sp̄c tertia surfectione xpy. xpy.
Adie resurrexit a mortuis. resurre
 xit corp' nō tale quale p̄us habuit. s̄ ipaf
 sibile. & imortale. **L**aw enī xpi q̄ natu
 rare floruit. & in passione decidit. p̄ glōsā
 resurrexione resloruit! tunc renouata e'
 ut aquile iuuent' xpi. tunc leo caculum
 suū suscitauit. tunc fenix renixit! tunc
 sic d̄r in h̄emua. figulus de eodem luto
 fracti uasis fecit aliud vas. sic placuit in
 oculis ei'. **T**unc jonas de uent' ceti illesus
 exiit. tunc uestitū est candelabū au
 to! tunc sustentatū est tabnaculū dauid
 qd̄ cecidit. tūc resurrexit sol q̄ per' erat sub
 nubilo! tunc unificatū granū frum̄ti.
 qd̄ cadens in iram moeruit fuit. tūc cer
 uis resumpsit coemua. tunc sampson
 tulit portas cū postib'. tunc ioseph educ
 tus de carcē condit'. & constituit' d̄ns egyp
 ti! tunc consilius saccus circumdat' lenia.

Dns resurrectionē suā esse uam p̄baunt
 p̄ angelos. q̄ n̄ mentunt'. **Mathei.** Res
 pondens angl's dix' mulierib'. q̄a surrex' d̄ns.
 inimicos. quoz ualidissimū est testiō
 um. **Mathei.** **E**cce quidā de custodib'
 reuisi uenerū in ciuitate. iūnciauerunt
 p̄ncipib' sacerdotū omnia q̄ facta suānt!
 & congregati cū seniorib'. consilio accep
 to pecuniā copiosam dederū militibus
 dicentes! dicite q̄a discipuli ei' nocte
 uenerū & furati sūt cū. nob' dormientib'.
 & si h' auditū fuit a p̄sīde. nos suadebim'
 ei. & securus uos faciem'. at illi accepta
 pecunia fecerū sicut etiam docti. & di
 mulgatū est ūbum istud apud iudeos
 usq; in hodiernū diē. **P**baunt etiā eā n̄ p̄ arce
 magicā factam. & h' p̄ comestione. p̄ba
 unt eā nō esse fantastici coꝝpis. & hoc p̄
 tactū. p̄baunt eā esse factā in eodē cor
 pore quo passus e'. & h' p̄ ostensionem
 cicatricū. p̄baunt eā esse i' coꝝpe glori
 ficatū. & hoc p̄ ingressū in domū clausē
 ianuis. p̄baunt etiā d̄ns resurrectionē
 suā multis apparitionib'. **A**pparuit ip
 sa die resurrectionis quinquies. **Joh̄is.**
Marie magdalene q̄ndo stabat foris
 ad monumentū plorans. & uidit ih̄m stā
 tem. & nesciebat q̄a ih̄s est. **Mathei.** ubi
 ih̄s occurr' mulierib' dicens. Auerte. Ille
 aut' accesserū & tenuerū pedes ei'. **Pet̄.**
Si n̄ inuenit' mod'. **Luce.** Duob' disci
 pulis euntib' in emaus. **Joh̄is.** Item
 discipulis ianuis clausis. q̄ndo thom'
 n̄ erat cū eis. **Ite** apparuit int' resur
 rectionē & ascensionē quinq;es. **Joh̄is.**
Qndo thomas erat cū alijs. **Joh̄is.**
Ad mare tiberiadis apparuit septē
 discipulis. **Mathei.** In mōre thabor! q̄n
 do yndecim discipuli abierū in galileā.

i monte ubi constituit illos ihesus. **M**arc. 7. Luce.
In iherlm qndo imedit cu discipulis. &
expbeant incredulitate illoy & duri
ciam cordis. qa hys q uident eu resur
rectisse no credideru. & qndo discipuli op
tuleru ei parte piscis asii & fauu mell/
& cu manducass; cora eis. sumens reliqas
dedit eis. Luce. In monte oliueti qndo
ascendit. ubi eduxit eos foras in betha
nā. & benedix eis & ferebat in celi. Ac
tib' aploz. Ad aplos p'bit seipm vnu
post resurrectione in multis argumtis.
p dies qdraginta apparens eis & loqns
de regno dei. **M**ultis de causis resurrex
dn's. scil; ut scripturas impleat. Qndo
enī dicit. Ecce ascendim iherosolimā. sub
iungit. & tertia die resurget. Vt nos ergo
ad resurgendu p'caret spūaliter. quia
tpe est ut sedeat seru. cum corā eo singe
dn's. Vt futam resurrectione in se pbare.
Vt potentia sine diuinitatis ostendat. q
a mortuos uiuificare. nō est opus na
ture. s; potentie diuine. Non enī est re
gressus a p'uatione ad habitū sōm na
tura. Vt nos ad p'empnēdum terna. p
adpiscenda tali glā animaret. **R**esur
recti dn's uelociter. qa — tertia die. qa
sicut ad discipulos clausis ianuis intra
uit. & salua i'ginitate de uero natus
exiuit. sic cu mortuū. nec pena in q ra
tuit. nī militi custodia potuit retinere.
Integralit'. qa in corpe & anima. Socialit'
qa multa corporea scōz. q dormierant
surrexerū. Finalit'. Aplos. Xp' resurgēs
ex mortuis tā nō morit'. mors illi ut nō
dnabit'. Similit' resurgendu est nobis
spūaliter. sic et eisdem modis resurgem'
in die iudicij corporalit'. Resurrectio x'

est causa & figura nre resurrectionis spirital'
Causa dico est motiua. i' compatione nri.
Dū enī confidam' glām resurrectionis.
monem' ad resurgendum i' nouitate uite.
Ite causa ē motiua. in confidatione dei pa
tris. qm' pat' dans resurrectionem filio. mone
tur ad dandam' eandē fratrib' suis. sicut
rex. qndo facit filii sui milite. moneo
amore filij. ut faciat multos milites cu
eo. Figura uo fuit. qa sic x'p' resurrexit
i' nouitate uite. ita & nos i' nouitate uite
ambulem'. Ite sicut die resurrectionis x'p'
p'cessit dies mortis in parasceue. & dies qe
tis in sabbato p'cedenti. ita nram glōsam
resurrectionem. p'cedet in nobis mortifica
tio uicior. & qes p'emplationis etior. No
ta qd sicut duplex ē mors. scil; anime per
culpa. & corporeis p'extinctione. ita du
plex est resurrectio. scil; anime p' grām.
& corporeis p' glām. & sic' mors anime cau
sar mortē corporeis. Vt dr' in benefi. In q
cuq; die imederitis ex eo morte morte
mini. ita resurrectio aie causa' resurre
ctione corporeis glōsam. Sciendū qd quidā
resuscitauit. sic. sic' samuel. q' hōc saul
apparuit. tam uere resuscitatus n' fuit.
Q'dam imp'fecit. ut lazarus itim mortuus.
Q'dam p'fecte. sic' x'p' semp' uictus. p'ma
resurrectio significat comitionē. sine peni
tentia p'pocritay. Seda comitionē ut
diuantiū. t'cia p'seruantium. **De Alce**
Diffēntia sioue. r. p. y. xxiiij.
Est ut' assumptioem & ascensionē.
& euolationē. qm' ascensio p'inet ad x'p'.
assumptio ad beatā uirginē. s; euola
tio ad alios scōs. Ratio hui' est. qa al
censio fit p'p'a uirtute. assumptio cu' uir
te x'p'i assumit. quia fili' spūaliter obse
quit' matri. Euolatio nō fit ministerio

angeloz. Alia differentia est. q̄a locus eius
 lamini. est distinctio choroz. locus aut̄ al
 sumpte signis. est sup̄ chor̄ angeloz. loc̄
 nō xp̄i ascendens. est ult̄ locū assūpte
 signis. **C**irca xp̄i assumptionē nota qd̄
 octo s̄t̄ consid̄anda. q̄ circūstabant ascen
 sionē. & colligunt̄ in officio de ascensione.
 Primū est qd̄ uidentib̄ illis. scilicet discipulis
 est eleuatus. ut scilicet desiderium uenendi
 ad ip̄m. excitaret̄ in eis. **S**ecūm ē. qd̄ nubes ^{scēpt̄}
 ip̄m ab oculis eoz̄. p̄ umbr̄m em̄ nubes sig
 nificat̄. quod in h̄ mortal̄ corpore ip̄m ī al
 to uidē nō possum̄. **T**ertium ē. qd̄ eleuatis
 manib̄ ferebat̄ in celū. Uenauit aut̄ man̄
 p̄r̄ duo. ut scilicet pat̄ suos offerret̄. & ut mi
 nias manu alte retracta p̄t̄er̄. **Q**uartū
 ē qd̄ benedixit eis. ut eos cont̄ hostē mi
 nuer̄. & donis celestib̄ auget̄. **Q**uintū est
 qd̄ ascendit in uibilatione. qd̄ refert̄ ad
 uocē iocunditatis redēptoz̄ ascendentium
 cū xp̄o. q̄ p̄r̄ uocē lacrimabili clamauit̄
 ī p̄ctis in f̄m̄. aduenisti desiderabilis qm̄
 expectabam̄ in teneb̄s. **S**extū est. qd̄ ascen
 dit in uoce tute. h̄ refert̄ ad som̄i predica
 tionis ap̄loz̄. q̄ son̄ fuit tunc eis inuident̄
 dicente d̄no. Euntes ī mundū uniuersū.
 p̄dicare omni creat̄e. **E**ximū em̄ in oēm
 terram exiit̄ son̄ eoz̄. **S**eptimū est. qd̄ as
 cendens ī alni captiua duxit captiuitatē.
 id est captiuos ī captiuitate inferni. q̄s
 secū uicte eduxit. **O**ctauū est. qd̄ dedit
 dona hominib̄. q̄a omnia bona n̄ra a
 sur̄sū sunt. q̄ xp̄i ascendit. **H**oz̄ p̄ma
 duo exempla habent̄ in actib̄ ap̄loz̄. t̄
 cū et̄ q̄rtum in luca. q̄ntū. **S**eptimū. **S**ept
 timū. & octauū in psalmo. **A**scendit
 xp̄s regressus ad celū multiplici. tamq̄
 lon̄ obediens. q̄plera obediētia. q̄ ad pa
 trem. tamq̄m lon̄ mediator. facta pace &

concordia. q̄ ad homines. tamq̄ strennu
 pugnatore cont̄ demones. **A**scendit aut̄
 multis de causis. ad q̄scendū post labore.
 q̄ fatigat̄ fuit iḡnta t̄bus ānis. nob̄ ser
 uens. ad m̄cedendum p̄ amicis. p̄ quib̄
 utilit̄ laborauit. **J**oh̄s. Rogabo pat̄e me
 um & aliū paradisi dabit̄ uob̄. **B**ihar
 dus. **S**ecūm habes accessū o homo ad d̄m.
 ubi habes filiū mediatorē. & mat̄e m̄cne
 trice. **F**ilius ostendit̄ pat̄e latus. & uuln̄a.
 mat̄e ostendit̄ filio pectus. & uba. nulla ubi
 potest eē repulsa. ubi tot̄ conerunt̄ amo
 ris insignia. **X**p̄s enī optim̄ aduocatus ē.
 q̄ habet tot̄ linguas p̄ nob̄ loq̄ntes. q̄t
 uulnera p̄ nob̄ suscepit̄ ad conq̄rendū
 de inimicis suis. p̄ quib̄ uires suas inuti
 lit̄ expendit̄. **V**it̄e. **I**nuacuū laborauit̄
 h̄e ascendit̄ ut nob̄ locum p̄pararet. **J**oh̄s
Vado — parare uob̄ locū. ut fiduciam
 nob̄ in xp̄m signandi t̄bueret̄. ut in corpora
 lem possessionē et̄ne beatitudinis nos
 mitter̄. ut sp̄m sc̄m mitter̄. **J**oh̄s. Si enī
 n̄ abierit̄ parachytus nō ueniet̄. ut deside
 riū n̄m post se trahet̄. **I**n canticis can
 ticoz̄. **T**rahe me post te. ut uia nob̄ ad
 celū ostendat̄ q̄a sc̄m luca. **E**duxit d̄ns
 discipulos suos foras ciuitatē in berth
 amā. ut ipsa educatione cognoscer̄ se h̄
 n̄ habere manentē ciuitatē. **Q**uod aut̄ p̄r̄
 in berthamā eos eduxit̄ qd̄ imp̄eratur
 dom̄ obediētie. significat̄ qd̄ p̄ opa o
 bediētie t̄ntituri sum̄ ad celestia. **P**ost̄
 h̄ transire fecit̄ eos ī montē oliuaz̄. ut
 p̄ montē intelligat̄ eminentia sp̄s m̄o
 templatione. p̄ oliuas aut̄ pinguis
 mi pectoris deuotio. **V**lt̄ius uere post̄ il
 lud n̄ restat̄ nisi saltus anime in celū.
Exaltat̄ aut̄ fuit xp̄s triplici. scilicet
 in t̄ra. p̄ uite meritum. sup̄ terram. p̄ cru

cris suspendit: sup celos p ascensionis in
bilium. Ascensio xpi fuit angelis mirabi
lis. *Ulat.* Inus e iste q uenit de edom.
demonib' terribilis. hb' regu. No fuit
tanta exultatio heri. & nudi' t'cius. Ve
nobis. *Hex* uba s' phylistinor: q'ndo uo
crfabant filii isrl' cu' adducetur archa
sedis de tylo in castra. ut p ea adiutor
um diuinu haberent i p'cho. *Homini*
bus salutaris: ut pater sup' ex multi
plici fructu ascensionis xpi. *Ascendit*
xpc multiplici' scil: patenter: qa unde
tib' illis elenat' est. *Potent'*: qa elenatis
manib' ferebat' in celu. *Gaudent'*: qa in
iubilatione ascendit. *Decent'*: qa cu' du
ab' turris ingrediebatur. scil: hominu' &
angelor. *No* dico aut' qd' ibi fuerit an
geli in adiutoriu' necessitatis. s; in ob
sequiu' dignitatis: hoies q' dico illos
q's de inferis libauit. & q' post resurre
ctione' sua usq; ad ascensionem mortui s'
de numo saluandor. n' purgatorio ulci'
Indigentes. *Clement'*: qa benedixit eis.
Xpc statim post resurrectione' no' ascen
dit. *triplici* ratione. *Penna.* qa differenda
fuit ascensio: ut multiplici' pbaretur
resurrectio. ut dr' in Actib' ap'lor. cap'lo
sco. In multis anguntis p dies q'deagin
ta appares eis. *Secda.* ut patientia' nram
reformaret. q' mercede' debem' equimiter
expectare: sic' agricola. n' statim post se
minatioem metit. s; fructuu' maturate'
expectat. *Tercia.* ppter discipulor' solita
tioem. *Unde* dicit glosa. in Actib' ap'lor.
cap'lo p'mo. sic' quadraginta fuerit hore m'
ris xpi. ita quadraginta dieb' cu' eis comisa
tus e post resurrectione'. qa solatio diui
na. excedit ceteram humanam. *Nota*
qd' xpc uenit descendē de celo. tantu'

scdm natam diuinam. quia ds illuc ueni
re dr. ubi spali effectu apparet. s; ascen
de p'rie uenit scdm humanam naturam.
qa scdm illam solummū mutat locū. & non
scdm natam diuinam. *De Consequo xpi*
Ascendens xpc ad Pais dextram. p'p'.
*A*scendens xpc ad Pais dextram dei pa
tris omnipotentis. Duo intelligunt' p' dex
teram. *Primu'* est equalitas maiestatis:
ad qm xpc sedet scdm diuinitate'. de
hac dextera habent' ad hebreos. *Talem*
pontificem habent'. q' confedit in dextera
maiestatis i excessis. *Secdo* intelligunt' p'
dextram potiora bona gl'e. in q'bus xpc
sedet scdm humanitate'. qa collatu' est ei
a deo quidd' conferri potuit. Et licet ab
instanti conceptionis xpc accepit bona
gl'e. et gl'e. in anima: eade' tam bona fu
erit in ascensione manifestata. & illoci
congruentia completa. *De* hac dextera
dr' ad Colosenses. cap'lo scdo. *Que* sicut
si' querite: ubi xpc est in dextera dei sedes
Glosa. *Sursum* ubi sedet xpc. sup' potiora
bona gl'e & gl'e. *Dicim'* ergo. qd' ascensio x'
fuit tam ad locū. qm ad dignitate'. *Inq'm*
tam qdem fuit ad locū. sic' ascendit sup'
omnes celos. idest ad dignissimū locū est
empirei: sine ad altitudine' eius sumā.
eo quod nobilissimo et' corpori congruit
talis locus. *Non* est tam dicendū. qd' xpi
cep' obligatu' sit ad locū illum. s; quia
loc' ille scdm congruentia' sit sibi de
putat'. *Inq'm* aut' ascensio fuit ad
dignitate'. sic' sedet ad dextram pais: nō
tam q' ad sicut qui pat' competit. s; quo
ad excellentia' duplice'. sicut dictū est.
qa p' dextram intelligit' ul' equalitas
maiestatis q' competit xpc scdm diuini
tate'. ul' pfectio p'mij. q' sibi cōpetit scdm

salutem. Tercio in dicitur gratia prope donum. scilicet
 duntaxat datum ad merendum. quod quidem do-
 num gratia gratia faciens appellatur. Sine
 ista gratia nullus potest mereri. nisi in bono proficiat.
 nisi ad gloriam pervenire. Ista triplex gratia invenitur
 in mundo apostolice. Vbi autem gratia dei sum id quod
 sit. hoc primum. Et gratia est in me uacua non
 fuit. hoc secundum. Et gratia est semper in me manet.
 hoc tertium. Per predicta dicitur gratia gratis datur
 ut est deus. Iste gratia gratia signum. ut est propheta.
 et potestas facienda miracula. Gratia gratia
 faciens. distinguitur in operante et cooperante.
 Gratia operans dicitur perveniens. et incipiens. ac li-
 bans. quia peccatum expellit. Gratia cooperans dicitur
 subsistens. proficiens. ac adiuvans. quia ad-
 iuvat libitum arbitrium. et ei cooperatur in
 merito. **Multiplex** distinguitur bonum. In
 enim bonum per eam ut dicitur. Unde. Ne-
 mo boni nisi solus deus. Est etiam bonum per
 participationem. et hoc distinguitur in mul-
 tiplex bonum. Iste est bonum nature. Augustinus.
 Omne quod est in quantum est. bonum est. Gene-
 si. Vidit deus cuncta que fecerat et erat ualde
 bona. Iste bonum in genere. hoc est bonum ex ob-
 iecto suo sic demostia. Nam ibi est actus in
 debita materia. et si deficit forma circum-
 stantiarum. hoc est bonum ex circumstantia. hoc
 est quod ex genere uestit debitis circumstan-
 tiis. hoc est dare elemosinam indigenti in te-
 pore necessitatis ex compassione. et huiusmo-
 di. hoc est bonum virtutis. hoc est quod operi pro-
 addit ex parte operantis. quod est per habitum
 mentis bene institute. hoc bonum meritum. ut
 quod addit ipsi operi. debet finis intentio.
 super motum naturalem. hoc est bonum gratie. ut est
 ipse habitus. deo gratia faciens. hoc est bonum
 gratie. ut est bonum eterne remunerationis.

Effectus gratie **De Effectu hinc. iii.**
 Est quod exerceat libitum arbitrium. ad bo-

num cogitandum. et sanat ipsum mutando
 affectum. ipsum roborans produciendo ad
 actum. Iste gratia cum homine reconciliat.
 a peccato liberat. et etiam penam in temporale
 commutat. hoc gratia opera nostra meritoria facit.
 et bona pro peccata amissa restituit. atque stabu-
 lum in palatium convertit. hoc per gratiam ef-
 ficat anima. sponsa christi. filia regis eterni.
 templum spiritus sancti. ipsam animam illuminat.
 purgat. et perficit. mentem elevat. deo assimi-
 lat. et spirituali solatio cibatur. **Nota** quod quoniam
 utis virtus gratuita simul in se ante cum gratia.
 non tam habet effectum sicut ita cito sicut
 gratia. quia effectus gratie est gratia facere deo. et
 facere dignum in terra eterna. et hoc effectus statim est
 in mundo post baptismum. Virtutis autem
 effectus est effectus actum meritum de po-
 tentia. et hoc effectus non statim est in mundo post
 baptismum. hoc autem non est propter defectum
 virtutis. sed propter defectum vel impotentiam nature
 agentis. Puer enim non est habitus ad ac-
 tus voluntarios. unde sciendum quod tri-
 plex est perfectio. Prima est gratie. et causa
 est gratuitum. Secunda est virtutis. et causat bo-
 num actum. Tercia est operis. et causat meritum.
 Penultima perficit animam. secunda anime potentia
 as. tertia ipsos actus. **De Qualitate virtu-**

tu. iii.
Nunc de virtutibus est agendum. **tu. iii.**
 Et primo quod sit. Virtus est ut ait
 Augustinus bona qualitas mentis. qua bene
 vivit. qua nemo male vitat. quoniam solus deus
 in homine operatur. hoc diffinitio datur in
 comparatione ad agentem. Iste secundum Augu-
 stinum. virtus est habitus mentis bene constitu-
 te. hoc diffinitio datur in comparatione
 ad subiectum in quo est. hoc dicit philosophus.
 Virtus est habitus voluntari immediate
 consistens quod ad nos. terminata ratione.
 prout sapiens determinabit. hoc diffinitio

datur in comparatione ad actū circa quō
est. **Itē dicit Tullius.** Virtus est dispositio
perfecta ad optimū. h̄ datur in comparatōe
in finē. **Itē Pseudo.** Virtus ē animi habi-
tus. nature dec. uite ratio. mox pietas.
cultus diuinitatis. honor hoīs. etne bea-
titudinis meritum. h̄ distinctio dat̄ in cō-
paratione ad efficiē. Distinctio autē sic ex-
ponit̄ p̄ Augustinū. Virtus est bona q̄ntitas
m̄tis. h̄c ponit̄ qualitas p̄ genē. bona
d̄r ad differentiam malay qualitatum aīe
V̄r quoq; bona. qm̄ a bono deo dat̄. et
bonos tantū inhabitat. et bonos facit.
et ad bonū opus p̄ducit. Mentis ponit̄
ad differentiam qualitatum que s̄t in corpore
Qua bene uiuit. ponit̄ ad differentiam
q̄ntitatum. h̄bus recte intelligit̄ sicut sci-
entia. qua nullus male utitur. ponit̄ ad
differentiam illoꝝ quib; bene et male uti
possunt. Qm̄ d̄s solus in homine operatur.
ad differentiam ponit̄ uirtutū cardinaliū
q̄ habent̄ p̄ acquisitionē. **Cura** aliam
differentiam. Augustinus. nota qd̄ ponit̄ ibi
habitu m̄tis bene constituit. et h̄ ad simi-
litudinē regni. qd̄ tunc bene instituit.
quādo recte consilium. et quādo ^{modeste} impat̄. et uis-
te obedit. Eodem m̄ bene instituta est
mens. si ratio uisite consilium. si uoluntas.
bene impat̄. et si sensualitas debito modo
obedit. **Ethimologia** uirtutis h̄ est. Virtus
enī dicit̄. quasi uis intus. et h̄ uis consistit
ī aggressionē arduoz. et incollantia ad
insoꝝ. et in abstinentia placitoꝝ. **Itē uir-**
tus d̄r. quasi uir uirib; nitens. **Itē uir-**
tus d̄r. q̄si status uiri. Cum uirtus ī me-
dio consistat. h̄c uirtus d̄r. quasi uirū tu-
ens. **Itē uirtus** d̄r. q̄si uirū uens. Cū uir-
tus ī medio consistat. illud mediū est in
trib; scilicet in agendis. scilicet inō. sup̄. et citra.

modū. **Ap̄ls.** **R**ationabile sit obsequium uel
trū. In habendis. scilicet inō sup̄fluum. et in-
digentiā. **P̄bys.** Diuitias et paupertates ne
dehis m̄. et tantū uictui meo t̄bue necessa-
ria. In sustinendis. scilicet elenari in p̄p̄is. et
deici ī adūsis. Unde n̄ declines neq; ad dexte-
ram. neq; ad sinistram. **M**ultiplex ē perfectio
scilicet sufficientie. hanc habent omnes existen-
tes in karitate. **Ordinis.** huius p̄p̄m ē serua-
re continentia. **Religionis.** huius p̄p̄m ē
renūciare omnib;. **Prelationis.** h̄c debet a-
nimā ponere p̄ oib;. **Securitat̄.** huius p̄p̄m
est habere moerē in desidio suo. et uitā
in patientia. **Ad p̄nam** perfectionē tenet̄
quilibet. ad ultimā uō nullus. **S.** ad tres me-
dias. tenent̄ aliq; ex causis. **Virtus** com-
parat̄ multis rebus. **Auro.** Ecclesiasticus.
Aurū p̄bat fœnax. **Thesaurū.** **Mathei.** Si-
mile ē regnū celoꝝ thesauro abscondito ī
agro. **Bēnis.** Ecclesiasticus. quasi uas aurū
solidū. **Lenari** omni lapide precioso. **Arme**
Regū. Qm̄ occiderunt fœres ī bello. amie-
runt arma bellica. **Arborib;.** **Mathei.** Om-
nis arbor facta fructū bonū. dicit̄ h̄ hu-
go de s̄o victore. Arbor sapientie p̄ timo-
rem seminat. p̄ grām irrigat. p̄ fidem
radicat. p̄ deuotionē germinat. p̄ desiderii
um crescit. p̄ karitatē roborat. p̄ spem in-
ter. p̄ disciplinā floret. p̄ uirtutem firmat̄
cat. p̄ patientiā mat̄escit. p̄ moerē carpi-
t̄. **Florib;.** **Canticis.** Fulcite me florib;. **fon-**
tib;. **Canticis.** Fons ceteroꝝ pute aquarū in-
uentū. **Semitis.** **P̄bys.** Vre et uire pul-
chre. et om̄s semite illi pacifice. **Uestibus.**
Psalmista. **Altit̄** regina ad dext̄is tuis
ī uestitu deaurato. **Stellis.** **Baruch.** **Stel-**
le lum̄ dederūt. **Pignitis.** **Canticis.** **Inc**
ista q̄ ascendit p̄ desertū sic īguila fumū
ex aromatib; mirre et thuris. et immūsi

pubius pignitary. Cibarys. Unde illd. Me
 cibus est: ut faciam uoluntate patris mei.
 Als. Psalmista. Assumpsit penas sic colu
 ba. Tres s' bone uirtus additiones. scilicet
 temptationis remotio. actiui multiplicatio
 in bono delectatio. Primum. ipsam uirtu
 tem in radice firmat. Secundum. quasi floreb'
 deoriat. Tertium. sapore fructiui delectat.
 Simul dicitur est. qd ad glificationem
 uirtutum q' uox ista g'curunt. scilicet disposi
 tio pparans. habit' informans. opatio pbas
 uniu' g'onas

De Medacōne uirtu.

Uirtutes omnes in eodem homine. v.
 s' equales. licet int' se sint distinc
 te. & p'as excellentias habentes. & h' equali
 tas in multis consistit. Equales nāq' uirtu
 tes s' p'imo. q'ntum ad essentia. quia om
 nis uirtus simplex e'. Secdo. q'ntum ad e'q'lem
 radicatione in anima. sed qd in ipsis est.
 Tertio. q'ntum ad relatione ad eundē fine.
 q'ia omis p'p' d'm opant'. Quarto. q'ntum ad
 equalē effectum. q'ia equalit' faciūt digni
 terna uita. Unto. q'ntum ad e'q'lem facili
 tatem ad actus suos. q'ntum in ipsis e'. nisi
 ipediant. Sicut uirtutes equales s' p'ce
 ditis modis. sic ineq'les s' alijs modis. Pri
 mo. q'ntum ad usū. q'ia uirtutes s' sicut ar
 ma. s' sic mules nō potest equalit' pug
 nare cū omnib' genibus armorū q' habet.
 imo meli' pugnat cū illis que frequē
 usitauit. sic est de uirtutib'. Secdo. q'ntū ad
 auctoritate. quia scdm h' maior omnib'
 uirtutib' est karitas. & quib' uirtus po
 test e' maior alia sed' aliq'm p'p'gatiua
 q'm habet. ul' aliq'm effectū. Tertio. q'ntum
 ad feruore. quia una uirtus feruenti' ali
 a opatur. Sciendum etiā qd eadē uir
 tus nūmo nō est sibi e'q'lis. Crescunt enī
 uirtutes multis modis. scilicet q'ntum ad i

entione. q'ntū ad radicatione. q'ntū ad
 potentia uirtutis. q'ntū ad maiore ex'p'io
 ne diuine similitudinis. q'ntū ad diuini
 tatis p'p'gatiua. Preterea notandū est qd
 crescente una uirtute. crescunt omis. & ha
 bem' exemplū in cythara. iqua si debet e'
 debita p'p'ortio sonor. necesse est ut q'ndo una
 tendit choeda. quod omnes alie tendantur.
 ne i armonia fiat dissonantia. Quare aut
 polleat aliq's usū uni' uirtutis magis q'm al
 ius. multe sunt rationes. Prima e'. quia dō
 sic placet. q' etiā datur e' uirtuti. Alia nāq'
 p'p'ortio. q' magis est consona cū opibus
 uni' uirtutis q'm alius. Tertia e' usitatio. q'
 a scilicet magis ex'itauit se cura unā uir
 tute. q'm cura aliam. Quarta. q'ia min' im
 pugnat a uicio contrio illi uirtuti. Q'nto. q'ia
 maiore discretionē habet uni' uirtutis q'
 alius. Quilibet enī uirtus p'p'as habet ra
 tiones. Sexta e' difficultas status. q'ia cū
 de nouo aliq's comitit. licet maiore habe
 at karitate quam ali'. qui diu fuit in ka
 ritate. nō est tam ita expeditus ad bene a
 gendū. sicut ille. p'p' reliquias peccatorū q'
 adhuc in herent. Magnitudinē scientie
 debet respondere magnitudo uirtutis. & h'
 multiplici ratione. Ratione exempli di
 uini. Ioh'ns. Pleniū grā et uitate. Actiui
 ap'loz. Cepit ih'ns facere & docere. Ratione
 exempli angeh'ci. Q'ia q'nto plus cognoscūt.
 tanto plus diligt. Ratione exempli huma
 ni. Math'ci. Q' autē fecit & docuit sic hoīes.
 h' maximus uocabit' in regno celoz. Ra
 tione exempli naturalis. q'ia lux & calor
 in sole p'p'ortionant. Ratione obligatiois.
 Sicut. Cui plus g'mittit. p'p' ab eo exigit.
 Ratione pene declinationis. Luc'c. Simus
 sciens uoluntate d'm sui. & nō faciens. pe
 nis uapulabit' multis.

Connecte sicut sibi *De uicibus uirtutum.*
 Conueniuntque uirtutes: ita ut quae una
 habet omnes habeat. Prima ratio est largi-
 tas dei dantis. quae non dat unam sine alia. Se-
 cunda ratio est. quia sicut membrum unum ali-
 o indiget: ita est in uirtutibus. Tercia ratio est.
 quia sicut in cythara est. si una chorda desu-
 erit. non est harmonia perfecta: ita non in anima
 erit perfecta spiritalis melodia. nisi omnes
 affluerint uirtutes. Quarta ratio est. quia con-
 tra singula uicia sunt aliquae uirtutes. Unde
 omnes oportet habere uirtutes: ut omnia
 uicia impugnent. Nam sicut miles mili-
 tari non expeditur. nisi omnia arma habe-
 at: ita nec miles christi. si uirtus aliqua desu-
 erit. Quinta similitudo est. quia sicut stelle
 et planete semper in sphaera suis sunt: ita uir-
 tutes oportet esse in anima. Sexta est
 quia anima est. quasi uas auri solidum. or-
 natum omni lapide precioso. id est uirtutibus.
 Septima est. quia anima est. quasi ortus no-
 bilis cui non deest decore alicuius florens uel ar-
 boris. Octaua est. quia anima est sicut apo-
 theca. cui non deest medicina alicuius prae-
 gnati uel radicis. Et quae conuersione uirtutum
 dicta sunt. intelligi debent de uirtutibus quae
 sunt. quae omnes quo ad habitum conueniunt
 sunt. sicut quae ad actus minorum sunt effectus.
 et haec simul sunt uirtutes. tamen aliquae
 dicuntur matres uirtutum. non quod habitus
 uirtutis generet habitum uirtutis. sed mo-
 tus motum. Sicut dicit Bernardus. Lectio
 inquit parit cognitionem. cognitio amorem.
 amor frequentiam. frequentia familiaritatem.
 familiaritas fiduciam. fiducia
 facilem imperatorem. Secundum hunc mo-
 dum quatuor dicuntur esse matres uir-
 tutum. scilicet fides origo. quia ex motibus
 fidei surgunt motus aliarum uirtutum!

karitas educatione. patientia regimine.
 humilitas conseruatione. **U**icia uero non
 sunt conuexa sicut uirtutes. Ratio huiusmodi
 ratio est. quia uicia sunt in nobis ex operibus
 nostris quae simul non sunt. Virtutes autem theo-
 logice non sunt in nobis per acquisitionem. sed per
 infusionem. Alia ratio est. quia sunt opposita ad
 finem. Sicut auaritia et prodigalitas. quod
 non est in uirtutibus. *De effectu uirtutum. vii.*
Virtus commendabilis est. Prima
 causa efficiens. quae deus est. Ipsa enim
 ut ait Augustinus solus deus in homine o-
 peratur. Secundo a causa materiali in qua quia non
 nisi bonos inhabitat. non est sic de bonis na-
 turalibus et fortuitis. quia talia plura deus super
 uultos et iustos. Tercia a causa formali. quia
 decore est spiritalis. Psalmista. Omnes gloria
 eius abuntus. Quarta a causa finali. au-
 gustini. Primum uirtutis est ipse deus quod dedit
 uirtutem. **V**irtus est bona multipliciter. Pri-
 mo in se sicut ait Augustinus. Virtus est bona
 quod sita in se. Nota quod bona est possessio. quae
 propinqua est ciuitati. haec autem quia in ci-
 uitate est. quia in anima. Secundo in compara-
 tione. ad hebreos. Optimum est gratia sta-
 bilitate cor. Tercio in operatione. quia bonum
 facit opus hominis. quod non minorum est. nisi
 procedat a uirtute. Gregorius. Nil habet in
 uirtutis ramus boni operis. nisi manserit in radi-
 ce karitatis. Quarta in mutatione. quia
 ex lupo facit agnum. et tenebras comitum in
 lucem. Malum enim culpe mutat in bonitatem
 gratiam. et malum pene mutat in bonum gratiam.
 quod significat conuersionem in uinum. Quinto
 in distinctione. quia per uirtutes distinguuntur
 filii dei. a filiis diaboli. Iohannes. In hoc cog-
 noscent omnes quia discipuli mei estis. Sex-
 to in exemplificatione. quia omnes sancti stu-
 debant uirtutibus. Unde commendantur in alio

si dilectionem ad inuicem habuerit.

64.
innocentiā. In Abrahā obedientiā. In Jo-
seph continentiā. In moysi mansuetudi-
nem. In David humilitate. & sic de alijs.
Gaudabilis ē virtus pro multa. quia magne
dignitatis christum doctorem habuit. Unde illud
Dicitur a me quia mitis sum & humilis corde.
Quia magne sublimitatis. Tulli. Virtus una.
diffusa est in radicibus altissimis. Ita magne
recunditatis. Psalmista. In custodiendis il-
lis retribuit multa. Quia magne utilitatis.
Boetius. Nihil sine pena sunt vitia. nihil
sine premio sunt virtutes. Quia magne fecer-
tatis. Tulli. Hic dictum est ut deum sapientia est.
ut omnia tua vite posita esse dicas. Comen-
dabile est studium virtutis. studio scientie.
Ratione exempli. quia sci fieri facit. Ratione
auctoritatis. Apollonius. Non in sermone est reg-
num dei. sed in virtute. Ratione effectus. quia
vires peccati expellit. scientia non. Ratione
originis. quia a deo infunditur virtus. scien-
tia per studium acquiritur. Ratione finis. quia vir-
tutis finis est gloria. & non scientie. Ratione ob-
iecti. quia obiectum virtutis est bonum. scientie ve-
rum. Ratione materie iniqua. quia virtus non est
nisi in filiis dei. scientia non semper. Ratione
secutans. quia securi est esse bonum. quam philoso-
phum. Ratione honestatis. quia maior gloria est
seci deum. quam Aristoteli. Ratione vitandi ma-
li. quia si patres extendissent manum
ad lignum vite. sic ad lignum scientie. non in-
cesserunt mala in se. & in posteris. **De ore**
Virtutis utro virtutem vel in qua excellit virtus.
gaudium excellit gaudium mundi. vii.
In ingrate. Publius. Secura mens quasi
iuge communit. gaudium mundi. quasi ad
instar puncti. ut dicit Job. In puritate con-
scientie. sic mundi gaudium in floribus. quam
in luto. In dignitate. glossa ad Galatas. Cla-
mo animi de his que digna. gaudium mi-

di de dignis. In salubritate. Sapientie. Nihil
utili est in vita hominibus. vel commisso. Pub-
lius. Extrema gaudium luctu occupabit. In
libertate. Apollonius. In libertate vocati sumus. Pec-
cator autem ligatus est. Publius. Fumus peccatorum
suoque uniusquisque constingeret. In diuina pre-
sentialitate. Augustinus. Tale bonum est deus
ut nemini cui delectum bene sit. Nota con-
trarium in malis. Virtus operatur mira mul-
tipliciter. In celo. cui vitam facit. Unde. regni
celorum vitam patris. & molenti diripiunt illud
In mundo. quia custodit hominem. ne combu-
rat igne concupiscentie. & ne inigat aq-
uis voluptatis. & ne iniquetur luto in conti-
nentie. & ne lacetur fymis auaricie. In
corde humano. quia vulneratum sanat. in-
natum mundat. mortuum uiuificat. exce-
catum illuminat. In infirmo. quia ignis in-
nalis non potest ledere irruosum. sic non ignis
martialis salamandram. Virtus rationale
illuminat. ad cognitionem veri. Concupisibile
excitat. ad amorem boni. Irascibile confor-
tat. ad derestationem mali. Inter deo assimi-
lat. quia pater per unigenitum virtutis. filio autem
per splendorem veritatis. Spiritu sancto per sermo-
nem karitatis. Angelis reformatur. In homi-
nis. In carne preter carnem uiuere. angeli-
ce nature est. non humane. Mentem io-
cundat. ornat. subleuat. honoreat. vi-
uificat. cibatur. sanat. ditatur. quod mundat.
Inter virtus. mala peccata expellit. presentia
impugnat. a futuris preuenit. Inter virtus.
mentem instruit. hominem deo dilectum effi-
cit. fructum tam nunc. quam postquam addu-
cit. temporalia discretè disponit. que in
se sunt differentia bona facit. Sicut ea que
dicta sunt. declarant nobis effectum virtutum
singulorum geniales. ita sunt & virtutum effectus
aliqui speciales. sicut est quod humilitas deo

subicit. penitentia reducit. iusticia de-
ducit. obedientia adducit. patientia p-
ducit. p[er]seuerantia introducit. puritas
ungit. karitas deo unit. **De merito**

Meritum boni uirtutum. ix.

Meritis efficaciter ad optinendum id quod
non habetur. uel ad iuste habendum quod
habetur. Unde p[ri]mitiu de non debito fit de
bitu. et ip[s]um debitum fit magis debitu.
Sicut rex dat equum quem miles non
meruit. et p[er] uisum equi meretur eundem
equum iam danti. Ad intelligendum pre-
ceda. sciendum quod triplex distinguitur meritum.
congruum. dignum. et condignum. Meritum
congruum est. per quod disponit substantiu
ut possit recipere gratiam. secundum gratiam di-
uine iusticie. Istud uocat[ur] dispositio ma-
terre. scilicet dum quis facit quod in se est. Me-
ritum dignum. dicitur idoneitate op[er]an-
tis ad assequendum id quod meretur. Meri-
tum condignum. dicitur equalitas ad remu-
nandum. Dico autem equalitatem non arithme-
ticam. sed geometricam. Non quantitatis. sed p[ro]-
portionis. et istud patet quod semper deus
remunat super meritum. sic p[ri]mitiu citra
condignu[m]. Unde non est inter meritum et p[ri]-
miu equalis quantitas. sed proportio. quia apud
deum non est iusticia munitatiua. cum
nulli debeat aliquid. sed distributiua. Vocatur
autem iusticia munitatiua. iusticia fo-
ri. quod datur un[um] panis pro denario. uel ulna
panni pro solidis. Iusticia uero distributi-
ua. est principium. quod distribuunt dona
secundum proportionem ad meritum. et ista est apud
deum. Unde apostolus. Vnicuique secundum mercedem ac-
cipiet secundum suum laborem. Dicendum ergo.
quod nullus meretur sibi primam gratiam. merito
dignu[m]. uel merito condignu[m]. sed merito con-
gruu[m] tantummodo. Similiter existens in

karitate. non potest alii mereri primam
gratiam. merito condignu[m]. sed merito congruu[m].
et merito dignu[m]. Potest autem existens in gra-
tia. mereri augmentum sibi. ex condig-
no. et per consequens merito dignu[m]. et merito con-
gruu[m]. p[er] ista superius exposita sunt.
Prefati tres modi merendi generaliter habe-
ntur. Unde si alii inueniuntur. ad predictos
tres reduci possunt. Cum ergo dicitur quod
beata uirgo meruit christum portare. intelli-
gendu[m] est. compatitue. id est meruit quod
ipsa peccati debuit portare quam alia. Non po-
test intelligi de merito digno. Item dicitur
malis mereri temporalia. quia nulli homini
irremunatum. sic nulli malis impu-
nitum. Sed illud dicitur impie. quia opera in
mortalibus facta. non sunt directe bona. cum
non sint informata karitate. tamen quia
opera talia aliquid habeant boni. deus in
interpretatione ea ut bona. et aliquid boni dat pro
eis. Item quidam merentur peccatorum gratiam occa-
sionaliter. quia pauperes meritum opti-
nent benefactoribus gratiam suis precibus.
quarum precum occasio fuerunt elemosine.
Ite satis impie sumitur meritum ubi dicitur se-
he culpa que meretur tale redemptio[n]em. habe-
re ubi enim ponitur meritum. per exigentiam. **De**

Quamuis nullus habeat ad gratiam. ix.
Sibi meretur primam gratiam sicut
dictum est. potest tamen peccare se habili-
tate ad gratiam. faciendo quod in se est. quia
nulli calum gratiam denegat. hoc autem non
est ex merito digno uel condigno. sed con-
gruo. hoc autem congruitas multo magis
est ex parte bonitatis dei gratiam confe-
rentis. quam ex parte hominis ad gratiam se
habilitantis. quia in comparatione ad gra-
tiam. et etiam in infusione que se habet
anima ad modum materie. Ipse uero deus.

ut principium mouens & efficiens. Simi-
 li ratione patet qd ista congruitas ma-
 gis est adeo qm ab hoie. quia habilita-
 tio que e ex parte hois. solummodo dat loc-
 chumne miserie. qd salua iusticia possit
 alicui conferri gra. qa inuirta fieret di-
 mine iusticie. si tali daret gra. in q est
 adhuc obex gre. idest pccandi uoluntas.
 Sufficiens igit habitatio ad gram est. si
 homo ad gram recipiendam facit qd in se e.
 facit aut qd in se e. terra completit. scilicet
 ut homo pccati actu. & uoluntate pccandi
 desinat. & coner ad bonu. pccat est possibi-
 le. Nota qd mitium & demitium acqrit i
 hac uita. Itē nō bonū facit. s; bene facit.
 laudabile est. n̄ ubi s; adubis merem.

Qua mitiora **Ex Quib' causet me**
totalio s; a gra. & totalio s; uia. xj.
 a libo arbitio. licet pncipali a gra sint. qa
 gra parat ad libum arbitrium. sic scilicet
 ad equū. Sic enī scilicet dirigit equū. ita
 dirigit gra libum arbitrium. in executioe
 iusticiū p nos enī possum' facit malū. s;
 nō bonū. Ad efficaciam mēdi. tā ualeat
 pccati est difficultas opus. qd patet in
 martirio. scdm promptitudo uoluntatis.
 dupl's. In laudem daret diligat d's. Et cum e
 magnitudo karitatis. ipsa enī karitas
 est pond' scilicet. scdm quod omnia que e-
 rant in templo pondabant. Adh' autē
 qd opus sit mitiorū. tria requirunt. Pri-
 mo. quod ipm opus fiat in karitate. qa
 opa que fiunt exo karitate mortua s;
 sicut caro extinctus. Scdm qd fiat ex ka-
 ritate. multa enī fiunt in karitate. que
 tam nō fiunt mitiora. ex eo qd nō fiunt ex
 karitate. idest qd nō referuntur ad finē de-
 bitū. Tcio. qd sit opus reflexibile. h' ideo
 dico. qa mala nō possunt bona intentioe

finiri. alioqn sequeretur absurditas. qd
 idem opus est; mitiorū & demitiorū. At-
 tendunt in mitio tā ex parte hominis scilicet
 substantiuū. idest anima. Itē libm arbit-
 um. Itē intentio sive finis. Hys tribus re-
 spondent tā ex parte di. scilicet gra. uirtus
 karitas. & gra reddat quidē deo substanti-
 uum gram. Virtus autē habilitat libm ar-
 bitium. karitas uō intentionē dirigit ad
 finē debitū. Dicit Tremegill'. qd mitium
 consistit penes libm arbitrium occasionaliter
 h' dicit qd libm arbitrium facit ad mitū. s; n̄
 sufficit. penes uirtutem formaliū. h' dicit. qa
 ex uirtute tamq; ex forma elicit motus
 & procedit de potentia. Penes motū uirtutis
 essentialit'. h' dicit qa mot' essentialit' est
 mitū qd penes ipm e. Penes gram effica-
 cit'. h' dicit qa sine grana null' motus est
 mitiorū. Penes opus instrumentalit'. h' dicit
 qa opus extrinsecus est qsi causa instrumentalis
 ipm mitū. Nota generalit' qd n̄ merem sine
 gra. neq; passionib' inqur' passionēs. neq;
 motib' nature. Dicit enī philosoph'. Nara
 neq; boni neq; mali sumus. neq; inuirta. Au-
 gustin'. Nemo inuirt' bene facit. etiā si bo-
 num e qd facit. neq; libo arbitio ligato. Qd
 qd enī nō habet usum rationis. & libi arbitri.
 i eo nō est mitium. sicut s; infantes. dor-
 mientes. infanti. animalia bruta. **De fi**

Qua mitium ul' ne actionū. **xj.**
 demitium circa finē actionū atten-
 dit. ideo nota reglas de hac matia. Ex fi-
 ne dat' actus bon' ul' malus. Malus actus.
 nō fit ex fine bono. Una intentio. multos
 actus informatur. ut si aliq's intendit unū
 solidū dare p deo. ita qd contineat unū de-
 narū. s; qndoz obliuiscit'. & nō refert
 donationē alicui ul' aliquoz denaroz.
 tam mitiora est donatio p p̄mā intē

tionē. finē sub fine potit q̄s ponē. Vbi
grā. Aliq̄s intendit ut ad for. ad h̄ intē
dit ut emat medicinas. ad h̄ emat eas.
ut curet ab infirmitate. Ad h̄ emari de
fidat. ut deo meli' seruat. In isto. p̄cede
tes uoluntates om̄s s̄t m̄tore. p̄t̄ uli
mam uoluntatem. s̄c̄dm enī ultimā uo
luntate ad finē. om̄s p̄cedentes iudicā
t̄ bone ut male. Quasi fines n̄ s̄t facie
di. quoy un' ad aliu nō s̄t refribilis. V
bi grā. Aliq̄s intendit ut ad unā domū.
adh̄ uadit ut luxietur. adh̄ uult luxi
ari ut sanior sit. adh̄ uult san' esse ut
deo seruat. Iste finis. illā uoluntatem
que ē luxiari n̄ informat. s̄; p̄ci' p̄mo
illa uoluntas istā intentionē deformat.
q̄a intentio p̄t̄ plures de p̄rat uolun
tates. Nota q̄d actio corp̄alis potest referri
ad finē temp̄alem. dū in postmodū refe
ratur ad d̄m. Actio aut̄ sp̄ualis. ut p̄e
dicatio n̄ potest referri ad finē temp̄ora
lem. etiā si illud temp̄ale referat ad d̄m.
& hoc ē q̄d dicit Augustin'. Velem' man
ducare ut euangelizem. n̄ euangeliza
re ut manducem. Si aut̄ in actionibus.
fins p̄ximus ponit d̄s. & fins ultim' tem
porale. p̄t̄issimū est. Bene aut̄ licet con
stitue duos fines. sc̄l; etiū & temp̄orale.
ita q̄d etiū sit fins ultim'. **Quid ho
pa bona. s̄t m̄tore mo meāt. xiiij.**
Opa bona. s̄t m̄tore mo meāt. xiiij.
tium. sc̄l; uite et̄ne. augm̄t gr̄e.
remissionis pene. Primū itaq; sc̄l; p̄mi
um substantiale uite et̄ne responder
radici opis. idest karitati. P̄mū nō
accidentale. responder genū opis. sicut
augm̄tū gr̄e. quia op̄ibus excellentib'.
& op̄ib' superuagationis merem' magis
augm̄tum gr̄e. quā alijs op̄ib'. Remis
sio aut̄ pene responder penaltati opis.

nā opa que magis s̄t penalta. magis
s̄t m̄tore remissionis pene. Est enī re
gula in theologia. q̄d pena pene resolutio
ria est. Nota ig' q̄d licet tota uis merēdi
uitā et̄nam. & etiā alia. consistat i kar
tate. n̄ tam totus effectus. q̄a m̄endi effēs
n̄ solū consistit penes magnitudinē ope
ris. sic patet in m̄tore remissionis pene. q̄
solū consistit in karitate. s̄; etiā in op̄ib' p̄na
lib'. & hui' exemplū habem' in xp̄o. q̄ me
ruit nob' ap̄tione ianue paradisi eū effēs.
h̄ aut̄ m̄tore. nō erat solū in karitate.
s̄; in karitate & excellentia opis. idest su
a passione. **S**ciendum q̄d de p̄mo sub
stantiali m̄etur homo tant' uno ope. q̄n
tum p̄ mille manēte radice. & n̄ crescente
valent tam opa hui' modi ad multa alt
a. **V**nde vsus. **J**ocundat. sc̄l; m̄tem. stabi
lit. sc̄l; uitam. auget. sc̄l; m̄tū acciden
talis p̄mū. **P**ecata remittit. sc̄l; q̄ntū ad
penā. que iam dimissa est q̄ ad reatū p̄
grām. **E**xcitat sc̄l; hominē in assuefā
onē boni. atq; repellit. sc̄l; temptatōes
dyaboli. **D**ebilitat. sc̄l; fomitē. **R**emouet.
sc̄l; accidētā. **N**ota q̄d p̄mā grām null'
potest m̄eri p̄e. **E**t h̄ multiplici ratione.
Prima. q̄a talis radice m̄endi n̄ habi
idest grām. **S**ec̄da. p̄t̄ status indignitātē.
sc̄l; peccata. q̄a peccator n̄ est dign' pane
q̄ uescit. **T**ercia. q̄a null' hoīs opis deo
placet. nisi placeat ipse p̄us. **V**nde dicit
in Genesi. q̄d deus p̄us respectu ad Abel
qm̄ ad munā eius. **Q**arta. q̄a naturalit̄
anteccedit causa suū effēs. sic & grā p̄e
cedit omne m̄tore. cū sit causa m̄tore
Ipsa enī s̄c̄dm Augustinū uoluntatem
m̄tā p̄uenit ut uelit. & sequitur ne frus
tra uelit. **G**rā sicut supradē est p̄ bonū
ulium ei' etiā m̄tore condignū. m̄etur auge

ri in uita. ut aucta meatur. p̄fici i patria!
 Et ad deo. cui est gr̄m infunde. augē. p̄fi
 ce. scdm coopatioem uolūtatis nr̄e. Nam
 sicut d̄s est ip̄i gr̄e fontale p̄ncipiū infū
 dendū. sic ip̄e solus d̄s est p̄ncipiū agendi.
 p̄modū m̄iti. & dignitatis. s; libm arbitriū.
 p̄modū coopatioem. Sicut libm arbitriū
 p̄gr̄m meret̄ m̄ito condigni augmētum
 gr̄e in statu ue/ sic & m̄etur m̄ito qd̄ignū
 ip̄i sup̄plēnitum in statu patē. Ad autē
 digno m̄eant̄ uita et̄nam/ multē s̄ cause
 Prima est. efficac̄ia doni sp̄s sc̄i coopantis
 i m̄ito. Sec̄da. ē uitas dei p̄mittentis. T̄cia.
 p̄suasibilitas libi arbitriū p̄sentientis & p̄
 seuiantis. Quarta. difficultas status m̄en
 di. Quinta. dignitas xp̄i capitis nr̄i m̄uent
 entis. qd̄ gr̄ificem̄ cū suis m̄ibers. Sexta. li
 balitas cū cōuentis/ qm̄ nō deet̄ parua
 reddē. Septima. ē obsequiū fidelit̄ obtempe
 rantis sibi. Octaua. nobilitas opis q̄ ex ka
 ritate p̄cedit. q̄ tantū pondatur in p̄spe
 ctu iudicis. q̄ntū amor ex q̄ p̄cedit. & ideo
 n̄ potest nisi s̄mo bono remunerari suffici
 entē. Uya que n̄ fiunt ex karitate. hec nō
 ualeant ad uitā et̄nā/ ualeant tam̄ ad alia
 multa. Unde vsus. Aptat̄ cor sc̄i ad s̄it
 ceptioem gl̄e. minuit̄ penā sc̄i que debet̄.
 & donat̄ bona t̄re. idest̄ temporalia. Occu
 pat. ne sc̄i sic homo otiosus. assuescat. sc̄i
 lic; ad bonū opandū. delectat̄. sc̄i m̄tem/
 mitgat̄. sc̄i; fomitē. arret. sc̄i; fluxū p̄c̄i.

Ultimo sciendū. qd̄ nullū bonū erit irre
 munitū. & nullū malū impunitū. **Diui**
Uirtutes scdm **hoēs & differentie virtutū.**
 Macrobiū q̄ndocq; dicunt̄ politū **ruy.**
 te. q̄ndocq; p̄gatoe. q̄ndocq; p̄gati animi.
 q̄ndocq; exemplares. Primas docet Salo
 mon in p̄ibys. Sec̄das in Eccl̄iaste. T̄er
 cias i Cant̄is. Quartas in deo legitimus

Politice nāq; dicunt̄ scdm qd̄ regunt̄ in
 tam humanā. q̄ ad opa ext̄ora. & scdm
 qd̄ pugnat̄ cont̄ uicia. Purgatoe dicit̄
 ē scdm qd̄ s̄ tam in uictoria uictor. et
 respiciunt̄ partim interiora. & partim
 ext̄ora. Purgati animi dicunt̄. q̄ndo
 demer̄s uicys. possessor̄ uirtutū q̄scit̄. ra
 io insurgentib; motib; p̄mis. **Exempla**
res dicunt̄. que i mente diuina p̄sistūt.
Nā iudee uirtutum in deo s̄. & ip̄e ē omni
 um rex exemplar. Aristoteles diuidit̄ uir
 tutes intellectuales. & p̄suetudinales. In
 tellectuales aut̄ diuidit̄ in sophiā. idest̄
 sapentiā. & intelligentiā. & frenesim.
 idest̄. prudentiā sp̄s. & h̄ tria ordinant̄
 nos ad d̄m. q̄a sophia regit̄ affectū. intel
 ligentia uō intellectū. s; frenesis utriūq;
 prudentia enī sp̄s regit̄ cogitationes et
 affectiones. **Uirtutes p̄suetudinales** diuid̄
 in honestatē & libalitatē. & etiā h̄ duo or
 dinant̄ nos ad homines. q̄a honestas or
 dinat̄ hoīem q̄ ad seipm̄. Libalitas uō q̄
 ad p̄ximū. **Ite** intellectuales diuidit̄ in
 prudentiā. artē intellectuā. sapientiam.
 scientiā. **Uirtutes morales** diuidunt̄ in
 p̄ncipales. q̄ s̄ temperantia. fortitudo. & ius
 ticia. & in adiunctiuas. ut s̄ mansuetu
 do. libalitas & huiūmodi. **Ite** philosophia
 moralit̄ diuidit̄ in ethicam. economicā.
 & politicā. **Haz** p̄ma mores q̄ ad seip̄sam
 instruit̄. Sec̄da familiā disponit̄. T̄cia
 urbes & regna regit̄. **Cura** uirtutes hoc
 tenendū est. qd̄ cū sit una gr̄a grati
 ficans at̄am. Septē sunt̄ tam̄ uirtutes
 quib; humana uita regit̄. Tres q̄dem
 theologice. & quatuor cardinales. **Et** h̄
 cet̄ hee uirtutes s̄nt̄ gratuite p̄ infirmā
 tem gr̄am. possūt tam̄ infirmes fieri p̄
 culpam. & it̄m reformari p̄ penitentiā.

adueniente grā. que ē habitū uirt. dei
go. finis. & forma. De hac lege sola kari-
tas excipit. q̄ informis eē nō potit. sicut
cete uirtutes. cū ipsa sit uirtutum forma!
nā cum habitus illarū uirtū habent sine
grā & karitate. in quib̄ consistit uita u-
tuti. tunc s̄ infirmes. cū autē grā sup-
uenit. tunc formant̄ & decorant̄. ac deo
sunt acceptabiles. Unde uirtutes informes
s̄. sicut colores in tenebris. & carbones exti-
ti. & sicut rami aridi. & sic ale mortue. &
sic aurū obscuratū. & gēme conūse in si-
licis. Cont̄ uirtutes formate s̄. sic colores
in luce. uisibiles q̄dem & aspectū q̄placen-
tes. & carbones ardentes. & sic rami uir-
tes. & sic ale uiuentes ac uolantes. & sicut
aurū fulgens. & sic gēme uas aureū de-
corantes. **D**iffēntia est int̄ uirtutes. et
p̄cepta. & dona. & fructus. & beatitudines!
q̄a uirtutes. potentias disponūt. p̄cepta.
opa respiciūt. dona. uirtutib̄ p̄fectionem
addunt. fructus. gustū sapore sp̄itale
appont. beatitudines. ipsi uirtuti statū &
p̄mū. siue ue. siue patē nungunt. **A**li-
a est diffēntia q̄a uirtutib̄ opam bene.
donis opamur expedire. beatitudinib̄
p̄fate. fructib̄ fruim̄ deo. **D**iffēntia int̄
uirtutes uirtū cardinaliū & theologi-
cū theologicarū. & cardinaliū **cap.**
hec est. q̄a uirtutes theologicę mouent in
finē. & cardinales mouent ad ea. q̄ sunt
ad finē. Alia diffēntia est. q̄a theologicę
uirtutum finis. & obiectū est ipse d̄s. & nō
obiectū ip̄e cardinaliū. Itē uirtutes theo-
logicę habent p̄ infusione. cardinales
nō p̄ acquisitionē. Itē uirtutes theologicę
mouent ad opa ex rationib̄ sup̄is uire
diuino. & cardinales a uire natali. Itē
uirtutes theologicę attendunt̄ q̄ntū ad

actus int̄iores. cardinales nō ad opa exte-
ora. Itē uirtutes theolo nō habent sine donis.
cardinales uō sine donis haberi possunt.
Itē theolo s̄ discretiue actiui in d̄m. card-
inales nō discretiue actiui s̄ in d̄m & in
p̄ximū. Itē in theologicis sic est qd̄ habet
genant̄ actus. & in cardinalib̄ est econ-
uō. q̄a ibi act̄ genant̄ habitus s̄dm phi-
losophū. Quales inq̄ sunt actus. tales
s̄ habit̄. **De uirtutib̄ theologicis i. q̄. xii.**

Anima q̄ntum ad sup̄iore partem
in qua q̄sistit ymago trinitatis. re-
tificari habet p̄ tres uirtutes theologicas.
Unde sicut ymago creatoris q̄sistit uirtu-
tate p̄sonarū. & unitate eēntie. sic ymago
creature consistit in trinitate habitū cū
unitate grē. **P**hos autē tres habitus uirtutū.
anima fert̄ in summa trinitate. s̄dm tā
appropata. tribus p̄sonis. ita qd̄ fides dirigit
in summū uim. credendo & assentiendo...
Spes uō in summū arduū. inuitendo & ex-
pectando. karitas autē in summe boni. desi-
dando. & amando. **V**irtutes autē theologi-
cę diffiunt in se multiplicat̄. **P**rimo s̄dm
actus p̄ios. Nam fides deo assentire facit.
Spes deo confide. karitas fac̄ dilige. S̄dm
differt̄ ratione substantiū. Nam fides ē
in rationali. Spes in inuisibili. karitas in
incomprehensibili. **T**ercio differt̄ rationib̄ obiecti.
Nam fides est circa uerū. spes cō ardu-
um. karitas circa bonū. **I**n quarto ratione ef-
fect̄. Nam fides in p̄senti d̄m sequit̄. spes
in celū usq̄ comitat̄. karitas p̄uenit am-
pletit̄. **Q**uinto differt̄ ratione finis. q̄a p̄fi-
dem d̄s cognoscit̄ ut uirtas. p̄ sp̄em habetur
ut eētitas. p̄ karitatē diligit̄ ut bonitas.
Fides s̄dm ap̄lm est **De fide. xvii.**
Substantia sp̄anday rez argūntum
nō apparentiū. In hac autē diffinitione. fides

dicuntur substantia. id est fundamentum substantiarum
edificatio non spirituali. quod est gratia et gloria. Ipsa namque
fides facit tam aliquot res sperandas in nobis
subsistere per gratiam. et facit tandem per gloriam. ideo
fides est fundamentum gratie et glorie. quia ipsa est
primus habitus virtutum. **Primum** dico non tempore
generata. **Secundum** sperandas dicitur. quia fides passionem
facit in nobis subsistere res sperandas. **Ar-**
gumentum dicitur. quasi arguens mentem. quia
fides inclinat intellectum ad credendum ea que
non apparent. **Propter** quod dicitur fides argumentum.
quoniam conclusio. **Fides** namque probat non appare-
ntibus quod sunt. et non probat non apparentium dicitur.
quia fides sua luce et veritate manifestat ea
que non sunt. **Apparent** tam preterita. quoniam per
sententiam. quoniam futura. **Preterita** quidem. quia secundum
apostolum. fides intelligitur aptata esse seculo. pre-
sentia vero ut ait Augustinus. **Veni** deo inquit
aliquid posse. et non intelligere nos posse. **Futura**
autem. quia per fidem credimus resurrectionem mor-
tuoꝝ et huiusmodi. **Fides** dicitur multipliciter.
habet informatus caritate. illuminans
mentem ad credendum actu. et in fide purificans
cor. **Qualitas** informis. **Jacobi**. **Fides** sine o-
peribus mortua est. **Motus** fidei. secundum Augu-
stinum. **fides** est credere quod non vides. **Facultas** e-
dendi. **Mathei**. **Non** inveni tantam fidem in
israhel. **Devotio** fidei. **Mathei**. **Omnia** que mag-
na est fides tua fiat tibi sicut petisti. **Articulus**
fidei. **Vnde** in simbolo Athanasii. **fides** autem
katholica hec est. ut unum deum in trinitate. et
trinitatem in unitate venerimus. **Sicut** in alia
scientia quedam sunt antecedentia. ut suppo-
sitiones. quedam vero sequentia. ut conclusiones.
quedam autem quasi media. ut propositiones pro-
bantes. ita in doctrina fidei. quedam sunt ad mo-
dum suppositionis. ut uniuersalia anteceden-
tia articulos. scilicet quod scriptura condita et
explicata sit inspiratione spiritus sancti. et quod uerba

97
sunt que loquitur deus in scriptura. et per sanctos suos
et huiusmodi. **Quedam** ad modum conclusionum.
ut ea que ad mores pertinent. scilicet fornicationem
esse mortale peccatum et huiusmodi. **Quedam**
ad modum propositionum. ut sunt articuli
fidei. **Nota** quod fides est quasi media inter
opinionem et scientiam. quia opinio habet se
ad unam partem contradictionis. cum formidine
alterius partis. **fides** autem habet se ad unam
partem contradictionis sine formidine al-
terius partis. et sine cognitione cause. **Sci-**
entia vero habet ad unam partem contradictionis
sine formidine alterius partis. et cum cogniti-
one cause per media necessaria. **Vnde** sci-
entia necessarium. et ita patet quod fides parti-
cipat cum utraque. **Ad** fidei perfectionem pertinent
septem. **Primum** est. quod sit per se ueritatem in-
mixta. sic fides moysi. que negant filii
filie pharaonis. magis eligens affligi
cum populo dei. quam temporalis peccati habere locum
durare. **Secundum** quod sit formata caritate. sic
marie magdalene. quoniam fides salutem fecit. et
cui dimissa sunt peccata multa. **Tertium** quod sit
deuotione feruida. sicut mulier cui dixit
Omnia que magna fides tua fiat tibi sicut pe-
tisti. **Quartum** quod sit bonis operibus probata. sic
fides Coenely. **Quintum** quod sit fortitudine
colorata. sic fides Stephani. Laurentii. et
alioꝝ martyrum. que per fidem fortes facti sunt
in bello. **Sextum** quod sit obedientia decora-
ta ut Abrahę. **Septimum** quod sit humilitate
subiecta. sic uirgo uirginis que ait **Ece**
ancilla domini. **Nota** quod fides magis imi-
tat auctoritatem quam rationem. **Quia** secundum Grego-
rium fides non habet meritum cum humana
ratio prebet experimentum. intellige suffici-
ens. quoniam cum fides sufficienter rationibus
firmetur. tamen nec talibus. nec etiam experimēto
sensibili debet quis credere contra fidem. sicut pa-

ret in eucharistia. Vbi gustus. visus. &
tactus. & olfactus dicunt esse panem & vinum!
& fides dicit esse corpus & sanguinem domini nostri
Iesu Christi. Unde Augustinus? Ad intelligendum
magis debemus rationem. quod credimus auctoritate
tanti. quod opinamur erroribus. Nota quod duplex est
cognitio de deo. scilicet naturalis. & accidentalis.
Naturalis cognitio duplex est. scilicet ante
peccatum. quod homo cognoscebat deum in creaturis
aperte. Ite post peccatum. & hoc per speculum & in enigmate.
Accidentalis vero est triplex. Penam
est acquisita per rationes naturales. quam habuerunt
philosophi. & de scientia. Seda quod habetur
testimonium scripturarum & miraculorum. & hoc cog-
nitio de fidei in formis. Tercia que habet
est per infusionem gratie gratum facientis. & hoc de
fidei formata. & peralem cognitionem assen-
tit anima in veritate. propter se. & super om-
nia. Unde adueniente ea. peccant omnes alie
cognitiones accidentales. ad minus quo ad
actum. Cum enim alie cognitiones veni-
unt in anima. tunc fides tamquam uelociter
preoccupat omnium motus. **C**um fides sit
de non apparentibus. & difficile sit occulta esse
de re. necessaria sunt duo ad hoc ut firmiter esse
dat ueritas. Primum est illustratio ueritatis
animam eleuans. Secundum est rectificatio aucto-
ritatis. animam firmans. **U**ox primum
est per fidem. secundum per scripturam authenticam.
& per spiritum sanctum edictam. Auctoritas ergo propter
fulcrum fidei. fides assentit auctori-
tati. **U**triusque uero per Christum est. propter quod splen-
dit. & uerbum dei. quia mentem per fidem illu-
minat. & ueritatem per doctrinam ostendit.
Hoc quod sciendum. quod una tantum est fides.
tam in presentibus. quam etiam in futuris. hoc ma-
gis clara. & exemplificata in eis qui secun-
tur Christum. quam in eis qui precesserunt et aduen-
tium. sicut nouum testamentum clarum est quod

uetus. **U**d enim nos credimus esse factum. an-
tiqui patres credebant futurum. exceptis arti-
culis qui ad huc restant complendi. sicut est
resurrectio mortuorum. & iudicium extremum.
& remuneratio beatorum. & punitionis reproborum.

Fides multa **De Efficacia Fidei. xviii.**
bona facit in homine. saluat. sicut dic-
tum est magdalene. fides tua te saluam
facit. Mentem purgat. Actibus apostolorum. fide pu-
rificans cor. Contra mundum pugnat. Ad
hebreos. Sci per fidem uicerunt regna. Postu-
lata impetrat. Matthei. Omnia uerba magna
est fides tua. fiat tibi sicut petisti. Peruenit
am dat. Apocalypsis. Tu autem stas in fide. Tem-
poralia contempnit. Ad hebreos. fide moy-
ses grandis effectus. negauit se filium filie pharaonis.
Iustificat. Apocalypsis. Credidit abraham deo.
& reputatum est ei ad iusticiam. Beati-
ficat. **U**nde. Quia uidisti me thoma credidisti.
beati qui non uiderunt & crediderunt. **S**uper
fundamentum fidei quingenta edificant. **A**nda
aurum contemplationis. quia quod contemplatur
sine fide. quasi quod intus uidere sole sine oculis
Quidam argentum predicationis. quia qui per
dicant sine fide. non locum secundum sermonem
domini. **Q**dam lapides bonorum operum preciosos.
quia qui bene operatur sine fide. est sicut qui
facit structuram super arenam. **I**te alii edifi-
cant ligna. scilicet ardentioris amoris tem-
poralium. alii fenum. scilicet finium delectatio-
num carnalium. **A**lii stipulam. scilicet ociosos
uolunt. & opium infirmorum. **I**sti quidem sal-
uantur in fundamento. sic tamen quasi per
ignem. quod ex uerbo edificium. non ydoneum
tanto fundamento. **F**ides habet quatuor
effectus essentielles. & principales. ut est facere
filios dei. & dignos uita eterna. & facere si-
miles deo. & purgare animam a rebus pe-
ccati seruus infidelitatis. & illi sunt a deo. **A**li

os habet effectus uoluntarios & secundarios. ut est crede. & dirigere opa altaz utitur. & impare omnib' suo modo. & isti effect' sunt a libo arbitrio. **De articulis**
Si respectus habeat **Fidei. xviii.**
 Sed illos q' symbolu edidero. tunc articuli sunt duodeci. ad numeru duodecim aploz. Si aut' considerem' que radicali s' credenda. tunc articuli s' quatuordecim. quoz septē spectant ad diuinitate. & septē ad xpi humanitate. Hec signata s' in septē stellis. & in septē candelab' aureis. in quoz medio fili' dei ambulauit. S' igit' septem articuli fidei q' p'inent ad diuinitate. Prim' est. e' unu dñm q' notat' ibi. Credo in dñm. S'c'ds est. patre esse deū. ibi. Patre omnipotentē. Terc' est. filiu esse dñm. ibi. Et in ihm xpm filiu ei' unicum dñm nrm. Quart' articulu' est. spm e' dñm. ibi. Credo in spm sc'm. Sic patet. qd' p'cedi q' tuor articuli spectant ad unitate diuine essentie. & unitatem p'sonaz. Quintus e' crede remissione p'ccoz. hys q' sunt i' ecclia. ibi. Sc'm eccliam catholicā. sc'oz omnium remissione p'ccoz. Sextus e' mortuoz resuscitatio. ibi. Carnis resurrexerunt. Septim' est bonoz remuneratio. sub q' comprehendit maloz punitio. ibi. Vitam et'nā. & isti tres ultimi articuli ad diuinitatem p'tinent. q'a unitate diuinitatis s' p'ccoz remissio. que e' anime in futuro unificatio. & corporoz resuscitatio. atq' corporis similitudo glificatio. Alij septem articuli. q' p'tinent ad xpi humanitate. Prim' est. crede filiu dei ceptu esse de spu sc'o. ibi. Q' concepitus e' de spu sc'o. S'c'ds est. filiu natu ex maria uirgine. ibi. Nat' ex maria uirgine. Terc' est. filiu dñi mortuu p' nob' in cruce. ibi. Passus sub pontio pylato. crucifixus. mor

tuus & sepultus e'. Quart' est. filiu dei descendisse ad infos scdm anima. ibi. Descendit ad inferos. Quintus est. filiu dei resurrexisse. ibi. Tercia die resurrexit a mortuis. Sextus. eundē ascendisse ad patris eq'itate. ibi. Ascendit ad celos sedet ad dextram dei patris omnipotentis. Septim'. filiu dei. iudicaturu bonos & malos. ibi. Inde uenturus est iudicare uiuos & mortuos. Isti q' tuodeci articuli colligunt' ex simbolo qd' apli edidero. Articulu' primu' & scdm posuit Petrus de diuinitate. Terciu' Andreas. Quart' Bartholomeus. Quintu' Simon. Sextum Thadeus. Septimu' Mattheus. Isti articuli humanitate xpi posuit Jacob' maior. Scdm & tertiū. Iohes. Quintu' Thomas. Sextum Mattheus. Septim'. Iacob' minor. Septimu' Philyppus. Tria s' symbola. Primu' aploz. Scdm Niceni concily. Tercium Athanasij. Primu' sc'm est ad fidei instructioem. Scdm ad fidei explanatioem. Tertium ad fidei defensionē. **Nota** qd' aliud est crede dñm. aliud credere i' dñm. aliud crede deo. qm crede dñm. est credere ipm. crede autē in dñm est credendo amare dñm. & credendo in eu' ut. ac mbers ei' inuocari. Credo uo deo. est crede ubis ei'. **S**pes est. certa **De spe. ix.**
 expectatio future beatitudinis. ex dei gra. & m'itis p'p'is pueniens. In hac diffinitione nō sumitur cirtudo demonstrationis in q' plene uni parti consentit. s' cirtudo opinionis ul' oppositionis in qua uni parti consentit. quia ratione p'bare uidet'. nec tam omnino. s' cu' formidit' hui' aut' expectationis causa p'ncipalis est dei gra. & nō merita nra. q'a & opera nra nō s' meritoria. n' ex dei gra. Sine m'itis tam aliqd' sperare. n' est spes. ut aut

Gregori. s. p̄sumptio. In p̄cedā diffinitio-
ne. tangit̄ motus sp̄ci. ⁊ n̄ un̄. Adūctus
sp̄ci diffinitur sic. Spes est habitus n̄tis. de
largitate dei concepta. habendi uitā etnā
p̄ bona m̄ta. **S**icut fidem ⁊ sp̄em ē diffen-
tia talis. Fides enī de p̄teritis est ⁊ de fu-
tis. Spes autē de futis tantū. Fides est de
bonis ⁊ malis. Spes autē de bonis tantū
est. Fides est de bonis tam sibi qm̄ alyis.
Spes autē de bonis tantū sibi. Conueni-
unt in hoc. qd̄ tam fides quā spes de inui-
sibilib' est. **C**ertitudo sp̄ci ex trib' oritur.
scilicet ex diuina largitate. ex habundantia
m̄itor. ex p̄gustatione etnōz. **N**ota spes
p̄ur est uator. sic est cū certitudine opi-
nionis ut dictum est. Spes autē eoz qui s̄t
in purgatorio. ⁊ q̄ fuerunt in limbo. ē cum
certitudine scientie. **U**nde declinat aliq̄ m̄
a spe p̄e dicta. Spes nō q̄ fuit in Srepha-
no. q̄ndo uidit celos ap̄tos. ⁊ que fuit in
Paulo q̄ndo dixit. Scio cui credidi. ⁊ q̄ fuit
in Adam ante p̄c̄m̄ sc̄m̄ certitudine uisio-
nis t̄i satis debitoris qm̄ in celo. **U**nde spes
sic sumpta. adhuc est m̄n' p̄e dicta. Ex
hys patet. qd̄ in p̄ata nō est spes. q̄a beati-
tudo est omnū bonoz simul tota possessio.
Unde ibi nihil est futūm qd̄ speret. ⁊ licet
sc̄is adhuc sit futūa resur̄rectio corpoz se-
cundū rem. tam̄ p̄esens est sc̄m̄ cogniti-
onem. Spes autē sic futūm respicit. quod
p̄uat tam̄ p̄sentia rei qm̄ cognitionis. p̄
ut spes p̄e sumit. **D**uplex ē spes. scilicet
suffragi. ⁊ p̄me auctoritatis. Prima ponē-
da est in sc̄is. sc̄da in solo deo. ⁊ hec est tri-
plex. scilicet uerue. **P**salmista. Ante dñe sp̄a
ui n̄ fundar metū. **G**ratie. **P**salmista. Spe-
rantē autē in dño misericordia curā dabit. **G**l̄e.
Psalmista. **U** sp̄at in dño saluabit. **E**ffectus
sp̄ci multiplex est. **A**ctulacione liberat.

Psalmista. Ante sp̄auerit patres m̄i. sp̄auerit
⁊ libasti eos. **E**xemplū de Susanna ⁊ Danie-
le. **C**onfortat. **M**achabe' p̄c̄ntes septem fi-
lios. sub uno diei tempore sp̄iciens. bono a-
nimo ferebat. p̄p̄ sp̄em qm̄ in deū habebat.
Mentē eleuat. **M**arias. **I**ui sp̄ant in dño mu-
tabunt fortitudinē assumētes p̄nas. **S**al-
uat. **P**salmista. **U**ui saluos facis sp̄antes ī
te. **T**empalia ministr. **P**salmista. **O**culi om-
nium in te sp̄ant dñe. ⁊ tu das escā illoz ī
tempe oportuno. **S**pes comparatur multis
reb'. **D**icit enī. galea. **A**pl̄s. **E**t galeam salu-
tis assumite. **A**nchora. **A**d hebreos. **D**e spe
qm̄ sicut anchorā habem' anime tutā ac
firmā. **M**edicina. **P**salmista. **S**perans in dño
nō infirmabor. **G**ēma. **P**salmista. **G**ēma gr̄m̄
sima. expectatio p̄stolantis. **S**olatiū. **A**d
hebreos. **U** fortissimi solatiū habem'. q̄
refugimus ad tenendā nobis p̄sticam
sp̄em. **C**laus. **G**losa sup̄ illud **P**salmista
Speram in dño. **P** sp̄em intrat ad uidentū
qd̄ credit. **D**ignū uite. **S**i corā hominib'
tormenta passi sunt. spes illoz īmortalita-
te plena est. **D**e karitate. **xii.**
Karitas sc̄m̄ apl̄m̄ sic diffinitur.
Karitas ē finis p̄cepti de corde pu-
ro ⁊ conscientia bona. ⁊ fide nō ficta. **E**t si-
mit̄ h̄ finis confirmatio. q̄a karitas ē
p̄sumptio. siue p̄fectio omnis p̄cepti. **P**o-
test etiā dici finis t̄minationis p̄cepti.
q̄a omnia oya q̄ s̄t in p̄cepto tendunt
ad karitatē. ut magis ac magis habeat.
de puro corde. id est intellectu puro dicit
glosa. ⁊ sumit̄ h̄ intellect' p̄actu intell-
gentis. sc̄m̄ qm̄ causat̄ motus karitatis.
Quō enī q̄s magis d̄m̄ intelligit tanto ma-
gis diligit. n̄ alias impeditur. ⁊ ita h̄ po-
sicio denotat causā efficientē. **E**t p̄ficien-
tia bona. id est spe. q̄a qui purā habet con-

scientiam secute ^{spat}. ^{Et} fide si ficta. id est
 simulata ul' fragili. s; int' adusa foret. ^{Phy.}
 in libro de contemplatione ita describit karitatem.
 Caritas e' ut videt' in recta uoluntas
 ab omnib' t'entis ac p'sentib' p' suis a'usa!
 iuncta deo inseparabilr. & unita igne q'dam
 si' f'is a q' est. & ad q'm refer' incensa. iniqui
 nantri om'is extranea corru'pi nescia. nul
 li uitio mutabilitatis obnoxia. sup' om'ia
 q' carnalib' diligunt' excessa. affectionu' om
 niu' potentissima. diuine contemplationis
 auda. in omnib' semp' inuicta. ^{bona} summa ac
 tionu' beat'az. salus mox. finis celestium
 p'ceptoz. mors eminu'. uita uirtutum. uir
 tus pugnantiu'. palma uictoz. sc'az men
 tum ^{arma} causa m'itoz bonoz. p'mium p
 fedoz. sine q' null' deo placuit. cu' qua no
 potui aliq's peccare. fructuosa i' penitentib'.
 leta in p'scientib'. gl'osa in p'seuantib'. ue
 h'iosa in martirib'. op'osa in omnib' omi
 no fidelib'. ex q' quidd' est boni op'is iug'et.

Raritas *De diff'ia. karitatis & amoris.*
 gnitum ad actum quatuor modis *xxi.*
 diffinit. Primo sic in tercio libro. Seneca.

Karitas est dilectio. qua diligit' d's p' se. &
 p'cum p' d'm. & in deo. Seco sic. Q'd est ka
 ritas. nisi uita copulans amatu' cu' ama
 to. Tercio scdm augustinu' sic. karitas e' uir
 tus q' uidere d'm. & p'fru' desiderat. Quarto
 sic scdm augustinu'. karitas e' uirt' quirtus
 animi n'r. est rectissima affectio. hanc
 diffinitionu' p'ma dat' in comparatione ad
 d'm. Seda in q'paratione ad ei' possessore'

Tercia in q'paratione ad iminu'. Q'rt' i
 q'paratione dilecti ad dilectum. *Differ'ia*

Amor' int' karitate' & alios amores. xxii.
 triplex est. Gratuitus. natural.
 & uiciosus. Amor' g'uitus e' laudabilis.
 q'a iustus. & habet fine' p'ncipalem. bonu'

incomutabile. **I**pe diuidit' in amicitiam
 & concupiscentiam. Siq's diligit' amicitia
 d'm purissime. n' respiciens utilitate' sua.
 s; bonitate' amati. h' in plus homo diligit'
 d'm q'm seip'm. Scdm concupiscentia' quis di
 ligit' d'm. q'a remun'ationem ex'ptat in eo.
Am' naturalis n' laudabilis nec uitupabilis
 est. & habet fine' indigentia'. & utilitate' p'p'a.
Iste similr' diuidit' in amicitiam & concupiscentiam.
 Scdm amicitia' diligit' nos. & p'fecti
 one' n'ram. & iustificationem n'ram. & magis
 ea que magis sunt necessaria. ut caput p
 q' totum exponum' corp'. h' g'munis e' nobis
 & beatis. Scdm concupiscentia' uo. diligit' nos
 d'm. q'a necessitati n're subueniet. ul' subue
 nit. q'a h' amore n' diligit' res p' se. s; p'p'
 usui eius. h' in diligit' plus se homo dilectioe'
 natali q'm d'm. Am' uiciosus uitupabilis.
 q'a pecc'm. & habet fine' uoluptate'. siue de
 lectationem in creatura. h' amor' similr' diui
 dit' in amicitia' & concupiscentia'. Scdm ami
 citia' h' amore diligit' delectationem create'
 p' se. q'muis in nobis n' habeat. Scdm uo
 concupiscentia' diligit' uoluptate' creature
 p' nos. **A**mor' it'm multiplex est. scilz
 naturalis erga se. pius erga parentes. io
 cund' erga socios. iustus erga om'is. uole
 tus erga inimicos. scs erga d'm. **I**te dif
 f'entia est int' amorem. dilectionem. & ka
 ritate'. q'a amor. p'p'e est nature. & d'r am'
 q'si animoz unito. h' inq'et'at appetitum i
 re animata. Dilectio. e' amor p'xim'. & d'r
 dilectio q'si duo ligans. Sociat' eni' aman
 tem & amatu' in amore. ut scilz mutuo se
 diligant. Caritas e' amor in d'm. h' am
 cum denotat. & indicat omnib' karitoe'.
 vnde d'r karitas. Quasi kara uirtas. ul' q'si
 karu' deo factens. **A**lta est diff'entia int'
 p'ceda'. q'a amam' d'm p' se. & sup' om'ia.

Dilige dñm in h̄ differt adilectione pximi!
q̄a dilige dñm est ei precepta seruare. cū in
tentione fruendi eo. **I**n dñm dilige. est uelle
ip̄m posside. & possideri ab eo. **I**n dilige dñm.
est uoluntate dei. sue in omnib̄ p̄ferre. **D**i
lige nō pximū. est uelle sibi sūmum bonū.
nō p̄ essentia. s; p̄ grām. **I**n dilige. est succel
sūū bonū ei uelle. & nolle malū optare. et
Quere. **I**n dilige pximū. est uelle ei. qd̄ sibi.
Item est diffentia int̄ dilectioem di & px
mi. q̄a dñm diligim̄ in se. & p̄ se. pximū ū
diligim̄ in deo. & p̄ dñm. **Q**uodq; eē dicitur
duplicem karitate. scil; dei & pximi. h̄ du
plicitas nō intelligit̄ q̄ntum ad habitus.
s; q̄ntū ad actus. q̄a uno habitu karitatis.
diligit̄ deus & pximū. **K**aritas quōdop̄ di
cit̄ habitū. **A**p̄ls. **K**aritas dei diffusa est
in cordib̄ nr̄is. **Q**uodq; motū. **I**n Canticis
ordinant̄ ūme karitate. **Q**uodq; signū.
Unde. **W**arore karitate nemo habet. ut
atām suā ponat q̄s p̄ amicos suos. uest
maī signū karitatis. **Q**uodq; t̄iam p̄so
nam in t̄itate. **I**oh̄s. **D**s karitas est.
Indoḡ sumit̄ essentialit̄. & sic tota t̄itas
d̄r karitas. **I**ndoḡ p̄feruore sumit̄ karitas.
Karitas expellit̄ **D**e. **E**ff̄u karitatis.
p̄c̄m. **U**nde. **D**imissa s̄t ei p̄c̄a **xxiij.**
multa. qm̄ dilex̄ m̄ltū. **L**egem custod. **A**p̄ls
D diligit̄ lege impleunt. **V**in homini un
git̄. **I**oh̄s. **M**anet in karitate. in deo
manet. **M**ente ūtutib̄ ornat. **A**p̄ls. **K**ari
tas paciens ē. benigna ē. **P**fectioem addu
cit. **A**p̄ls. **A**dhuc excellentiore uia uobis
demonst̄o. **G**lam̄ t̄buat. **S**i q̄s diligit̄ me
diliget̄ a patre meo. & ad eū ueniet̄ et
māst̄oem ap̄ eū faciet̄. **I**oh̄s. **K**aritas
cordib̄ nr̄is diffundit̄. cū ad pximū dila
tat̄. **D**iffundit̄. p̄ p̄dicationē. & oya m̄sc̄d̄e.
Sup̄ fundit̄. p̄ oya p̄fectionis. & sup̄erogari

nis. **I**nsundit̄. p̄ illuminationē gr̄e. **K**ari
tatem uenit̄ deus ad homines p̄ incarna
tione. **I**n homies. in gr̄e collatione. **P** ip̄am
karitate currit̄ homines ad dñm. uona oya
tione. & pueniunt̄ ad dñm in gl̄ificatione.
Amois est uuln̄are. q̄a int̄ima cordis p̄ne
trat. **I**n Canticis. **V**ulnerata karitate ego sū.
Languidū facē. & h̄ p̄ desidū effendi cū ama
to. **I**n Canticis. **N**unciare dilecto q̄a amore
languet̄. **I**nebare. q̄a sic tendit̄ ad amatum.
qd̄ sūip̄it̄ et omnū rerū p̄c̄ illū obliuisc̄
it̄. **I**n Canticis. **C**omedite & bibite amica. &
mebamini km̄. **L**iqueface. q̄a cor indulce
dine diuina sic resoluit̄. qd̄ appetit̄ cū ap
petibili inuabit̄ amicitia unū. **I**n Canticis.
Anima mea liquefacta ē. **A**mor habet unū
diffinitū. in bona oya tione. uincit̄ in p̄xi
mi dilectione. t̄iformatiuā in uuln̄atione.
Item alit̄ h̄c ostendit̄. qd̄ unū habet diffinitū.
Ut pater in rerū creatione. uincit̄ ut pater
in xp̄i incarnatione. **T**ransformatiua ut
pater in gl̄ificatione. **Q**uib; reb; **k**aritas **foz.**
Raritas est bonoz p̄ncipiū opum **m̄c̄. xxx.**
Quia a deo ipsa & bonoz medūm. q̄a
sūm dñm ipsa & bonoz finis q̄a p̄ dñm. ut
alit̄. **K**aritas d̄r bone oyanonis p̄ncipiū.
q̄a mouet̄ ad illud. **G**regor̄. **K**aritas opatur
karitas n̄ est. **D**icit̄ & medūm. quia oya in
foemat̄. **D**icit̄ quoq; finis. q̄a oya dirigit̄.
& ad debitū finē ducit̄. **Q**m̄ karitas d̄r
cat̄ finis. **S**ciendū quod t̄plex ē finis.
scil; p̄sumptionis. p̄firmationis. consū
mationis. **P**rimo m̄. karitas ē finis p̄c̄
tatoz. q̄a illa p̄sumit̄. **S**ec̄o m̄. karitas ē
finis p̄ceptoz. q̄a illa p̄ficit̄. **T**ercio m̄. tam
uita et̄na. qm̄ et̄q̄ d̄s finis ē nr̄i laboz
& uita et̄na debet̄ t̄m̄. q̄ quiescit̄. **D**s ūo
t̄m̄us. in q̄ q̄esit̄. **K**aritas d̄r forma
ūtutū. & multipliciter. **P**rimo q̄a mouet̄

omnes virtutes ad opera exteriora. p q pficiunt
 virtutes et mētur augeri. Sed quia omnes
 virtutes moventur ad karitatem. et ad finem kari
 tatis. scilicet ad bonum. Caritas enim habet bonum
 p fine. et obiecto. alie autē virtutes habent bonum
 nō p obiecto. s; p fine tantum. et ille finis virtu
 tum pfectioem denotat. Tercio. qā karitas
 augmētat virtutum dilectioem. et tollit fastidi
 um. et alleviat onera p p ipse desiderium. Qu
 to. qā complet aīam. et pficit. nō quidē in eē na
 ture. s; in eē gēnto et mitorio. **R**aritas mul
 tis reb; similib; dē. quia comparat auro qd for
 nar tribulationis pbat. Aurum. qm sequitur
 dies civitatis. Arche noe. in q quoniam sunt i
 uent; p p. arbori. bonos fruct; p fēnti. Alie
 ad celestia subleuant. Bitumen. aīam deo
 iungent. Clau. celū apert. Corone. mētem
 decorent. Capiti sensū. et motū influent. Ka
 ritas enī influit sensū. id est ratioem mēti
 de alijs virtutib;. Influit etiā motū. id est af
 fectum mouendi mitorie. Uic mētem illu
 minant. Chori. thronū deo exhibent. sim.
 deo attēnt. firmamento. aq; uoluptatis ab
 aq; civitatis diuident. Fonti. mētem irrigā
 ti. bēne. aīam ornant. Gladio. flāmeo. para
 distum custodiunt. Iugo. suauit; p mēnti. Mā
 ne. de celo descendenti. Rose. rubenti. Radice.
 humore grē qm a sumo trahit. ad virtutes trā
 mittent. ut sic nutant. et pseruent in bono.
 Sol. fulgent. thesauro latent. Vinculo. ratio
 nes omēs diligendi in dilectioem colligenti. Vi
 no. mēbant. Veli. peccatorū turpitudine op
 tati. vnguento. nihilā letalia curanti.

Raritas excellit **Excellētia karitatis. pvi.**
 Altas virtutes in multis. Primo. in de
 stināte. Iohis. Diligam; dñm. qm ipse p p
 dilexit nos. Sedo. in spūali dignitate. Richard.
 Caritas ē regina virtutum. Tercio. in piosita
 te. qā ipsa ē aurū de ofit. Iero. in spūalitate

qā ipsa est planeta uenis. et sic pulchritudo
 exterioris hominis est ex decenti mēbroz ordina
 tione. et uenustate coloris. sic et pulchritudo a
 nime est ex decenti ordinatione actiui. et
 habitu uenustoz. h; autē facit karitas in
 anima cui habitus uenust; est. et actus or
 dinat;. Qmo. in superatione laboris. Augu
 nus. Omnia gēnta et imania. leuia facit amor.
 Sexto. in ingloriositate. In Canticis. Fortis est
 ut mors dilectio. Septim. in utilitate.
 Augm. Habe karitatem. et fac quidd; ius.
 Octauo. in dulcedine. quia karitas scdm ac
 tum suū facit nos delectari in deo. nō solū
 in pā. s; etiā in ma.

De Signis dilectionis.
Signa dilectionis sunt. qā amice **xxvii.**
 amice libent; audit. libent; de ipso lo
 quit;. sepe de illo cogitat. sine tedio illi obse
 quit;. corp; et res p ipso exponit. offēnsā
 cauet. offēnsiū placat. congaudet pro
 spūati. pdolet adūficiat. gaudet de sua
 p fēntia. dolet de absentia. Diligit et odi
 li qd ille. conat; ei placere. timet displicē.
 trahit alios ad eē amicitia. munā ab eo
 data nō alienat. consilijs suis acq; sct.
 petit ab eo fiducialit;. **Q**ualit; q; scire
 possit ut si habeat karitatem. ut q sunt
 i actu p candi. ul' in pposito. Quidā dubitāt
 se habere. qā rationes habent p utq; parte.
 ut s; illi qui incipiunt facē quod in se est.
 Quidā putant se habere. ut q multa opera
 bona fecerunt. et diu abstinerūt a pccō. adh
 tant; sustinent mot; temptationū. et pma
 ginant; turpia. Qdam expiunt; se habē
 karitatem. ut illi q gustant diuinā dulcē
 dine. in quib; sōmes extrinē; fere est. et
 qsi semp bona faciunt ul' affectant. Qm
 dam etiā s; se habere. ut qbus d; reuelant;

Qui sunt Paulus. **De Fratrib; amoris.**
 Rad' amoris s; isti. Prim. ut cum **xxviii.**

Nota qd qdam scunt
 se nō habere karitatem.

diligo me pro me. Iste amor non est bonus.
Secundo ut cum diligo dominum pro me. hoc est misericordia
re. et tunc erit bonus si principalis est deus.
Tertio cum diligo dominum pro se. id est quia bonus. hoc
est valde bonus. quia talis amor uno tantum
oculo dominum respicit. id est deum. Quartum cum
diligo me pro dominum. hoc est optimum. quia in
tali nihil querit homo de suo etiam in seipso.
Sed solummodo que dei sunt. Super omnia diligere
deus est deus. quia cum ipse sit primum. et hoc ipse est sum-
mum bonum. et hoc ipse quod summum bonum est
summe beatum. et hoc ipse quod summe beatum est sum-
me beneficium. et hoc ipse summe fructuendum. et hoc
ipse est et summe inveniendum per amorem. et in eo
tamquam in fine descendendum. **O**ria generatim
diliguntur. scilicet utile. honestum. delectabile.
Propter primum diligenda est convalescentia. quia utilis
est. Propter secundum diligenda est virtus. amplius. quia
honestata virtus est. Propter diligendum est maxime
deus. quia delectabilis. Immo propter hoc omnia
diligendum est deus. quia ipsum diligere est utile. honestum.
et delectabile. **O**rdinem karitatis in qua
tunc ipsa tollit peccata. scilicet ista. Primo tollit pec-
catum mortale. non quantum ad habitum. sed quantum ad
actum. liberat enim a mortali peccato. sed non a potes-
tate cadendi illud. Secundo non tollit peccatum quantum
ad actum. et habitum. sed veniale neutrum in se.
sicut patet in aliquibus sanctificatis. Tertio non tol-
lit peccatum mortale. utrumque in se et veniale quod ad ac-
tum. sed non quod ad habitum. talis fuit karitas in
beata virgine. ante conceptionem christi. Quarto tollit
karitas utrumque utrumque in se. sic fuit in beata vir-
gine in conceptione et post tunc enim fuit in ipsa
sublatum fomes peccandi totaliter. Quinto tollit
karitas utrumque utrumque in se et in seipso omnem ne-
cessitatem. sed hoc fuit in parata. Perfecta est karitas
quando est habitus magna. motu interiori di-
recta. opere exteriori sollicita. radice stabilita.
ferme discreta. dulcedine solatiora. Dili-

git deus toto corde. id est intellectu sine erro-
re. tota anima. id est voluntate sine inconstanterate.
tota mente. id est memoria sine oblivione. **De**

Ordinem karitatis **Ordinem Karitatis. xxx.**
Secundum Augustinum est diligere primo quod super
nos est. id est dominum. deinde quod nos sumus. post
hoc quod iuxta nos est. id est proximum. ultimo quod
infra nos est. id est ipsum corpus. In eodem gradu
retineri debet corpus nostrum et proximum. quia utriusque
tenetur ratione inferioris boni. respectu spiritus mi-
seri. **S**ecundum Ambrosium diligendum primo deus. secundo pare-
ntes. deinde filii. post domesticos. ultimo in-
mici. **S**ed hoc de exhibitione quidam intelligunt.
Alii diligunt magis alio multipliciter. scilicet
maiori effectu. sic super omnia diligendum est deus.
Sed in homines magis diligendum sunt parentes
quam filii. deinde sanguines secundum gradum con-
nationis. Maiori effectu. sic plus diligendum
sunt filii quam parentes. **S**ed eque pertinentibus primum succu-
rendum est magis indigentibus. Ad maiorem gra-
tiam sic magis sunt diligendum. quod ad maiorem
gratiam se habilitant. ad maiorem gratiam sic di-
ligendum sunt. secundum gradum participandi boni
gratiae. **N**ota quod idem est ordo dilectionis na-
turae et gratiae. hoc excepto quod naturali dilectio-
ne homo magis diligit se quam deum. sed con-
verso est in dilectione gratuita. Preterea scien-
dum quod idem est ordo karitatis qui secundum Aug-
ustinum est in via. erit etiam in patria. quia cum gloria
perficiatur natura. quicquid in se est imperfectio-
nis in natura permanebit in gloria. **De dilec-**

Primo se dicuntur homines **De dilec-**
tione. quia omnes sunt membra unius cor-
poris christi uniti. quia uno spiritu sancto unifica-
tur spiritualiter. et unum. quia unam fidem habent.
quia unum baptismum recipiunt. unum patrem et
dominum habent. quia ad unum tendunt regnum.
Dilectione proximum suadet vis naturae. quia
thet. **U**terque unum ut faciant vobis homi-

nes. et uos similit' facite illis. In scriptura. Unde diliges dñm dñm tuū. Exemplū crea- ture: q̄a simile simili gaudet. et omne simi- le diligit sibi simile. **M**eli' est dilige. quā diligit. tūc ratione. Primo. q̄a qd diligitur sem. et qd diligitur in nō sem. et credim'. Sedo. q̄a qd diligitur. p̄pe iūctis ē. et qd diligitur. aliene. Tercio. q̄a cū diligitur. alios obliga- mus. cū uō diligitur. alijs obligam'. Quarto. q̄a cū diligitur. memur nob'. cū uō diligitur. alij memur sibi. **P**er dilectionē p̄ximū effi- cū imitatores xp̄i. Ioh̄is. **H** est p̄ceptū meū ut diligatis iūctē. Saluatoris discipuli. Ioh̄is. **I**h̄ cognoscent om̄s q̄a mei discipuli estis. si dilectionē ad inuicē habueritis. Contēplatores dei. Ioh̄is. **U** diligit fratre suū in deo manet et uider dñm. **S**ocietas fraterna utilis ē. ratioē subleuationis. Pub̄is. **U** solū. q̄a si cecidit nō habet subleuante se. **R**atione isolationis. Psalmista. **C**or qm̄ bonū. et q̄s iocundū habita- re frater inuicū. **R**atione excitationis. Se- neca. **S**emp̄ ante oculos tuos ponend' ē aliq̄s. cui exemplo p̄ficiat. q̄a nō ad uitā p̄ua nō cor- riges. Pub̄is. **E** modica scintilla augetur in **C**irca **D**e dilectione Inimicorū. **C**uis. **D**ilectionē inimicorū nota qd̄ alta est dilectio affectus. et alta dilectio effectus. **D**ilec- tio affectus duplex ē. q̄a alta ē innocentie. a- lia beneficentie. **D**ilectione innocentie tenem' dilige inimicos. q̄a nō debem' eis optare ma- lum. in q̄m̄ malū. et in q̄m̄ eis expediens ē. ut rei publice. **A**ffectus beneficentie dilec- tionis duplex ē. scilicet p̄ncipalis et secundari'. **A**ffēs p̄ncipalis ē. uelle inimicis optare bo- na spiritalia. sicut ē gr̄a et gl̄a. **H**oc in tene- m' affectu dilige inimicos. **A**ffēs secundari' ē. eis optare bona temporalia. **H**oc in nō tenem' dilige inimicos semp'. q̄a semp' nō expedit eis habē temporalia. **E**odē m' distinguendū

est de dilectione effectus. q̄ similit' innocen- tie et beniuolentie. **P**rimo in tenem' om̄es dilige inimicos. q̄a tenem' eis mala nō in- ferre. nō fore p̄t' bonū p̄sone. ut rei publice. **S**ed in distinguenda ē dilectio beneficen- tie. q̄a si ē beneficium spirituale necessarium ad salutē. tunc tenem' illud inimicis impē- de ut orare p̄ eis. nō quidē in speciali. s; in- gnumi. ita scilicet ut eos excludam' ab orati- onib' gnumib'. **S**i uō est beneficium tempo- rale. ad h' nō tenem' nisi in casu necessitatis. **N**ota tamē. qd̄ duplicē possum' habere inimi- cum. scilicet p̄sone nre. ut ecclie. **I**g' inimico p̄sone. benefacē p̄fectionis est. nisi in q̄m̄tū beneficium ipsi ul' alij occasionalit' nocuū ē. quia in tali casu beneficium subtrahē utile est. **I**nimico autē ecclie. beneficium subtrahē p̄fecti' est et meli'. nisi q̄m̄dō p̄ beneficium sp̄at' ecclie reconciliandus. **E**x predictis patet. qd̄ optare bona temporalia inimicis ecclie. in p̄fectionis est. scilicet nisi p̄ accidens. q̄m̄dō ad- huc credunt' ḡitendi. **I**nimicis uō p̄sone. optare temporalia p̄fectionis ē. nisi per accidens. scilicet q̄m̄dō putant' eis ul' alijs fore nocua. **N**ota qd̄ licet amicum dilige- re magis debim'. tamē inimicū dilige ē magis remissionis pene mitorū. et ad- alta multa ualeat. **P**rimo. q̄a magis acci- dit ad p̄fectionē. maioris iūctis ē. q̄a magis ḡitenti. **S**edo. q̄a mot' karitatis i- inimicū. magis mitorū ē remissionis pene. et h' ratione difficultatis. **L**icet in amicum sit mag' mitorū iūctē ecclie rati- one intentionis. **A**mor enī naturalis et uentiorē facit ad motū karitatis. sic et dispositio materialis confert formē. **T**er- cio. q̄a inimicū dilige exp̄tius signū karitatis ē. q̄a cont' motū natē est. **U**nde et ualde difficile est. nisi assist' gr̄a.

p qm uincat natura. Nota qd ille cui in
iuria facta est. n̄ debet reconciliationē que
rere ex debito necessitatis. s; si facit cōplet
debitū pfectionis. Unde Crisostom' dicit.
qd talis reconciliationē dicitur. ut duplicē
glam consequat'. Vnā quia iniuriā pass' ē.
aliā qā p̄or rogauit. **De Virtutib'**

xxxii **P**er uirtutes cardinales **Cardinalib'.**
rectificat' anima in suis uirtib'. Nam
pudentia rectificat rationale. fortitudo iras
cibilem. temperantia concupiscibile. Iusticia
uero rectificat omnes uirtutes ordinantes ad
proximū. ut ē equitas. & liberalitas. & ordinantes
ad seipm. sic ē penitentia. & innocentia. & or
dinantes ad dñm. ut est laetitia. pietas. & obe
dientia. **P**er h̄ iusticia dicitur circuire omnes
uirtutes. & qd nō tantū est uirtus sp̄ialis. sed
etiā generalis. comprehendens totā anime recti
tudine. cum ipsa dicat' rectitudo uolunta
tes. **I**te p̄ uirtutes cardinales homo in opib'
instruit'. & cōt' uicia armat'. Primum fit
duplicit'. quia instruit' p̄ prudentiā q̄ ad
se. & q̄ ad proxmū p̄ iusticiā. sōm fit etiam
duplicit'. quia homo armat' in p̄s' per
temperantiā. in aduersis p̄ fortitudinē. **I**tem
dicit' Aug' qd prudentia est meligen
dis. fortitudo in tollendis. temperantia in
utendis. iusticia in distinguendis. **I**te dicit
Aug' qd prudentia ē in p̄cauendis in
fidis. iusticia in subueniendo misis. for
titudō in p̄fendis molestis. temperantia in
cohibendis oblectationib' p̄ius. **A**ut Aug' dicit
in musica sua. qd succedet prudentie
contemplatio. fortitudinis firmitas adhen
tie. temperantie mensura dilectionis. ius
ticie. debita ordinatio ad dñm. & ad proxmū
Ite quatuor uirtutes appellant' cardinales &
pollicite. qā sicut hostiū uirtutū i card
ne. ita in hys regit' & uirt' uita hominis.

Vocant' etiā pollicite. qā ornant' & polluit'
hominē in uita ciuili. nisi diuinitus in
fundant'. **V**ocant' etiā humane. qā huma
no studio acquirunt'. **A**ppellant' & consuetudi
nales. qā n̄ ex uno actu sed ex consuetudine
nascunt'. ut quia honestas humana se ma
gis in istis excitat. sicut & scōz deuotio se
magis excitat in uirtutib' theologis. **N**o
ta quod prudentie est scire qd possit. rem
pante nō p̄sumere qd nō possit. fortitu
dinis ē facē qd possit. iusticie ē nō uelle
plus qm possit. **I**te uirtutes suos habent
grad' pfectionis. sōm q̄s alit' eos possident
incipientes. alit' p̄ficiētes. & alit' p̄fecti.
Vocant' enī iste uirtutes quōdā pollicite.
sōm qd regunt' uita hominis q̄ ad opera
extiora. id est. p̄t' pugnant' cōt' uicia.
& h̄ in sunt incipientiū. **P**urgatore dicitur.
sōm qd tam in uictoria uicior' sūt. et
sistunt partim in uicia. & partim extra. &
ita sūt p̄ficiētiū. **V**ocant' purgati animi.
sōm qd tam de uictis uiciis desat' homo.
ita qd raro p̄m motus insurgit. & h̄ in p̄
tinent ad p̄fectos. **E**xemplares dicunt'. p̄
ut sūt in uita diuina. **N**am sicut exemplar
est dñs omnium rex. ita et p̄de uirtutum ī
ipso consistunt. **De Prudentia. xxxiii.**
Pudentia sōm qd est uirt' politi
ca est ut ait' Macrobi' ad rationis normā.
que cogitat queq' agit. uirtuosa dirige.
& nihil p̄ter rectum uelle ul' facē. **P**uden
tia uero sōm qd est uirtus purgata. ut idē
ait' ē mundū. & omnia q̄ sunt in mundo.
diuinor' contemplatione despicē. omne aīe
cognitionē in sola diuina erige. **P**udenti
a aut' p̄t' est uirtus purgati animi. ē solū
diuina noscē. & ea tamē nihil fit aliud in
tueri. **P**udentia sane exemplaris. ē ipsa
mens diuina. cui omnia nuda sūt & ap̄ta.

Gregori. Prudentia est cognitio rerū iustā
dar. et illud ubi est sumptū de Tullio q̄ ait.
Prudentia ē appetendaz fugiendaz q̄ rerum
sciencia. Partes prudentie scdm Tulliu. s̄ In
tellectu. memoria. prudentia. memoria. Intellectu
tio est. p̄ qm̄ animū p̄sunt ea que s̄. Pruden
tia ut idem ait est. p̄ qm̄ futurū aliqd̄ uidet.
ante qm̄ factū sit. Memoria scdm eundē est.
p̄ qm̄ reperit q̄s ea que fuerit. **N**ota qd̄ du
plex est iudiciū rationis. scilicet discretiū. et
diffinitiuū. Iudiciū discretiū est. q̄ ratio
iudicat aliqd̄ faciendū. ul̄ nō faciendū.
circa tale iudiciū est sciencia. et nō ius. Iu
diciū nō diffinitiuū est. q̄ ratio aliqd̄ impe
dit fieri. ul̄ nō fieri. et circa illud ē ius.
Unde in p̄mo iudicio. habet se sciencia ad oya
tiones bonas. ut consiliari. In scdo iudicio
habet se ius. ut impator. **P**rudentia ha
bet regē etas iustas in actionib̄ suis. scdm
om̄s partes philosophie moralis. q̄ s̄ ethica
sive monastica. et yconomica. et politica. Q̄
rum p̄ma scilicet ethica. mores q̄ ad semp̄ in
struit. Scda scilicet yconomica. familiā dis
ponit. Tercia scilicet politica. urbes et regna
regit. **T**riplex ē prudentia. Prima est
credis. et h̄ est in dispositione p̄sentū. et
negotiorū p̄sentū. et in p̄visione futū.
Secundū. **A**rtinā sapient. scilicet p̄sentia.
et intelligēt. scilicet p̄sentia. ac nouissima p̄
uidēt scilicet futū. Scda est oris. et h̄ est in
moderatione sermonū. **P**ubis. **O** modā
tur uba sua. prudens est. **P**salmista. Po
ne dñe custodiā ori meo. et hostiū circū
stante labijs meis. Tercia est op̄is. et h̄ consistit
ut ait Tullius in fuga mali. et in electione
boni. **P**salmista. Declina a malo et fac bo
num. **N**ota qd̄ alia est prudentia huma
na. et alia mundana. et alia diuina. Pri
ma est in modo carnis. Scda in tempo

72.
ralib̄ cogitandis. Tercia in obsequijs diuinis.
Officium prudentie est actus aliaz ius
tum dirigē. sicut sup̄dictum ē. **S**inhard
Discretio nō tam iustus ē. s̄ auriga iustitū.
Nolle fallē. nec falli. scdm Senecā. est res
scdm iustitiam estimare. Seneca. Tunc p̄
rationē recte iures. si diuina ius esti
mes. si dignitatē reb̄. n̄ ex opinione nil
tq̄. s̄ ex eaz natura iustitias nob̄. mul
sa ad dei gl̄am. et p̄ximū edificatiōem. **L**u
ce. **O**s puras est fidelis et prudens. que
iustitiam dñs sup̄ familiā suā. Mutabi
litatem fugē. Seneca. Scito te in q̄buscūq̄
p̄sentare debē. q̄a cepisti. quedā nec incipe
Tempancia scdm **D**e **T**empancia. xxxiij.
Macrobii. p̄ ut est uirtus po
litica. est nihil appetē penitendū. in ni
lo legē moderationis excedē. sub iugo ratiois
cupiditatē domare. **A**ugustin. **T**empancia ē
in cogitandis p̄sentū delectatiōib̄. **T**empan
cia p̄ ut est uirtus p̄gatoria. omnia relinquit
in q̄ntum natā parit. q̄ corp̄is usū requi
rit. **T**empancia p̄ ut est purgati animi. ē
tēnas cupiditates nō rep̄nē. s̄ penitus
obliuiscit. **T**empancia p̄ ut est exemplare.
ē quedā in se perpetua intentione com̄sa
tio. **P**artes tempancie s̄ tres scdm Tulle
um. scilicet continentia. clementia. modestia.
Itempta scdm eundē Tulliu. est ius. p̄
qm̄ cupiditas. consiliū gubernatiōis regis.
Clementia est p̄ qm̄ motus animi. in odū
alicui. tenē concitāt. communitatē p̄bi
litate retinent. **M**odestia est ius p̄ qm̄
pudē honest. caram et stabile compar auct
oritātē. **S**pecies tempancie s̄ tres. Soli
etas. continentia. modestia. Prima con
sistit circa gustū. in q̄ ponit modū sob
rietas. Scda circa tactum consistit. q̄ntū ad
m̄bra genātua. q̄a ibi ponit modū car

titatis. **H**abet enim homo vehementem appetitum. conseruandi se in se in diuina p. nutritiuam. et seruandi se in se spectet. p. generatiuam. **I**ta autem appetitus restringitur p. sobrietatem et continentiam. **F**ra gressit. in dictis et in factis. factum autem p. ut h. accipit p. tunc ad tres sensus. et circa ipsas corporalitates scilicet. visum. auditum. olfactum. **P**rius etiam hoc fecit ad tactum. non quidem qui est in generatiua. sed ad alios tactus. quorum organa sunt manus ad percipiendum. et capendum. et pedes ambulandum. **I**n omnibus istis modum ponit modesta. **D**ignitas temperantiae est in h. quod animam decorat. quia sic inuictis forma decentior est quam materia. sic et in moribus plus mandatur modus quam ipsa actio. propter h. temperantia comparatur soli. qui medius est planetarum. et decentior inter omnes. **M**eritum cumulat. quia a medio tenuere beati. **U**nde dicitur quod ubi non memur sed adhibetur. quia non in eo quod aliquid facimus. sed in eo si bene facimus. **I**stud patet in illa uidua quae obtulit duo minuta. et magis mandata est. quam quae magna dona miserat in gazophylacium. **V**icissim appetitus restringat. sicut super dictum est. **U**nde comparatur freno. et remo. et lime. qui superfluum rubiginis tollit de ferro. **A**ctiones temperat sicut ipsa instruit. **R**ationale sit obsequium uirum. **M**edium suat. **B**ernardus. **T**ene medium. si non uis perdere modum. **D**e h. dicitur. **M**editur timentissimum uis. **I**stud medium uolunt nos diuinitate tenere. quando fecit etiam non de capite. uel de pede. sed de costa. et quando fecit hominem partem corporalem. et partem spirituales. ut dignitate naturae esset sub angelica natura. et super corporalem creaturam. **X**po assimilatur. **Q**ui stetit in medio discipulorum. sedit in medio doctorum. **S**uspensus est in medio latronum.

locatus est in prescripto in medio diuinitatis animalium. **V**isus est ab Iohanne in Apokalypsi ambulans in medio candidiorum aureorum flammam conseruat. quia natura in medijs delectatur. p. extrema corrumpitur. **U**nde Philosophus. **E**xcellentia sensatores corrumpit sensus. **F**erulis etiam cibatur. **U**nde temperantia parat ligno uite quod erat in medio paradisi. **D**e **F**ortitudine. **X**xxv. **F**ortitudinis secundum Macrobium pro uirtute politica. est animi super periculum mentis agere. nihil nisi turpia timere. **T**olerare fortis aduersa. **F**ortitudinis purgator est animo non trahi a corpore tremore. **A**litudinem naturae abhorere. **F**ortitudinis purgati animi est. **P**assiones ignorare et uincere. **N**on uelari uelari. et nihil cupere. **A**ugustinus. **F**ortitudo est sustinendis molestis. **T**ullius. **F**ortitudo est confidentia periculorum susceptio. et laborum prope. **F**ortitudo exemplaris est quae per fidem est. uel quod semper idem est nisi aliquid mutatur. **P**artes fortitudinis secundum Tullium sunt quatuor. scilicet. magnificientia. fiducia. patientia. perseverantia. **M**agnificientia secundum eundem. est magnae et excellentiae rex cuius ampla quadam possessione animi cognatio atque ad ministratio. **F**iducia est uirtus per quam in magnis et honestis rebus multum in se animus ex spe etiam fiducia collocat. **P**atientia. est honestatis et utilitatis etiam rerum arduarum atque difficultium uoluntaria et diuturna prope. **P**erseuerantia est uirtus in ratione bene considerata. stabilis. et perpetua perseverantia. **M**ulti sunt effectus fortitudinis. **P**rimus quia de hostibus triumphat. **M**achabeorum. **V**ir fortissimus. **J**udas. **S**ed homo sua bona conseruat. **L**uce. **C**um foras armatus custodit arcum suum. in pace sunt omnia quae possidet. **T**ertius quia dicitur.

Subis. Man' fortuū dnuccias parat. **Irus** regnū celoz expugnat. **Mathet.** Regnū celoz uim patit' & inolemti diripiunt illud **Cinus** qā oenat. **Subis.** Fortitudo & decor indumentū eius. **Sextus** qā inextimis affe curat. **Subis.** Leo fortissim' bestiaz ad nī h' pauēbit occurrē. **Septim'** remunātionē expectat. **Subis.** uulere forte q's inue ner. **Fortitudo** consistit in tibus. scilicet i aggressionē arduoz. **Psalmista.** Virilit' agite & confortet' iur'm. **In** contēptu tēnoz. **ad** hebreos. **Moyſes** negauit se filiū filie pharaonis. magis eligens affligi cū ipſo dei. **In** sustinentia tbulationū. **Canticis** fortis est ut moes dilectio. **In** resistētia tēptationū. **Apſ.** Nemo cōonabit' nī q' legitime cōtāt. **In** expugnatione uiciorū. **Job.** uictoria est uita hoīs sup' tiam. **Quarta** uuant fortitudinē. **Primi** est exhortatio. **vnde** leg' de iuda machabeo. qd' armaunt socios nī clipeo ul' hasta. s; sermōib' optimis. **Sōm.** exemplar robustoz. ut legitur de cleazar' q' elegit moer fortit' p' patri. **is** legib'. **exemplū** uirtutis & fortitudinis de iugis. **Tertū** excitatio in pugnis. **ut** leg' in iohie. qd' dñs nī dēlent statim hostes filioz isrl'. s; reliq' aliq's ut p' hos habent exitum p'landi. **Quart'** spes remunātionis. **sōm** salatiū. **Confortent'** man' nre & nō dissoluent. **erit** enī nices urō op'i. **Un** tum hostiū debilitas. **Gregori'.** debilis ē hostis. q' nō potest uincē nisi uolentē uincit. **Sextū** orationis adiutorū. **Exodi.** Cū elcubab' oyyſes man' uincebat isrl'. **Si** aut' dimittet' man' sup'abat amalech. **Septimū** armorū spūalium apparatus. **vnde** Sampson uincebat philisteos i mandibula asini. **idest** rempantia & fortitudinē. **Octauū** memoria dñice passionis!

qd' significat dauid q' uenit cont' goliath in baculo & funda. **Nonū** cibus spūalis **Psalmista.** Panis cor hoīs q' firmet. **libro** Regum. **Ambulauit** hehjas i fortitudine cibi illi xl. dieb'. & xl. noctib' usq' ad mōtē dī oreb'. **Petr'** potat' sp's scī grā. confortat' est dicens. **Oporet** magis obedire deo qm homini! **q' ante** talē q'fortatioēm dixerat. **Nescio** iusticie **De** **Iusticia.** xxxvi. **Chomine.** **politice** scdm macrobiū est obsuare uniuersū qd' suū est. **Iusticie** purgator e scdm eundē est. **ad** unā huiusmodi p'ofit' uā uniuersū uirtutis officinū q' serua re. **Iusticie** p'gati animi ē. **ita** cū sup' mē nre sociari. **ut** seruet' cū ea sedus p'petuū. **immunitando.** **Iusticie** exemplaris est. **phemū** lege. **a** sempiterna op'f'iu q' uariatione nī flecti. **Aug'm.** **Iusticia** ē in subueniendo miseris. **Ambli'** in lib' de paradiso. **Iusticia** magis alijs qm sibi p'dest. & utilitates suas n' p' h' **P**artes iusticie scdm **Tullū** s' s' s' **Religio.** pietas. grā. uindictano. obseruātia. uirtas. **Religio** scdm eundē **Tullū** est. q' sup'ioris cuiusdam natē qm domesticā uocat' curam cōmoniamq' affert. **Pietas** est p' qm iunctis sanguine. & beniuolentie effectus. & diligens t'buū cultus. **Grā** est p' qm amicitiaz & officioz altius memoria. & remunāndi uoluntas q' tinet'. **Uindictio** ē uirt' p' qm uis & iniuria. & omē qd' obscūm ē defendendo aut ulciscendo p'pulsat'. **Obseruātia** ē uirtus p' qm hoies aliq' dignitate antecedentes. cultu quodā & honore dignitāt'. **Veritas** est uirtus p' qm ^{inuitata} ea que s' aut fuerūt. aut futura s' dicunt'. **Nota** qd' iusticia nō tam est uirtus specialis qm genālis. **ū**

habes sup de virtutib cardinalib in gene.
Justicia dicitur esse in libro Sapientie perpetua.
multiplici ratione. Primo quia perpetuat a
nimam stabilendo eam in loco debito. scilicet
sub deo et sup creatas corpales. Secundo quia ma
nebit in patria secundum essentiam et secundum usum.
Alic cardinalis virtutes et si maneant secundum
essentiam in patria non tamen secundum usum. Tempa
ritas enim refrenabit motus illicitos. Prudentia
a uo cauebit ab insidijs. Fortitudo non aggere
dicitur terribilia. **J**usticia prout dupliciter.
amore persone. ut pecunie. **M**ate. De quibus
beneficis impu p numeris. **T**imore. **M**athe.
Nolite timere eos qui occidunt corpus. animam
autem non possunt occidere. **R**amore. **E**uange
lista. **S**ciens quod pro inuidia tradidisset eum
Multi mouent ad rectitudinem iusticie.
Primus est rectitudo humani corporis. quia
indicans ualde est in recto corpore curuui
habere animam. Secundus est ut ait Augusti
nus. **J**usticia est in corde hominis naturaliter.
Tercius est quia bruta animalia docentur
iusticia. que ad iusticiam pertinent. ut innocen
tiam. concordiam et huiusmodi. **I**ta est scrip
ta. **E**cclia. **U**sq; ad mortem etiam iusticia.
Effectus iusticie est quod beatificat.
Mathe. **B**eati qui esurunt et sitiunt iusti
ciam. et petrus. **S**i quod patimini pro iusti
cia. beati. **E**xaltat. **E**cclia. **Q**ui
operatur iusticiam exaltabitur. **A**ppetitum con
cupiscentie refrenat. **M**ate. **E**rit iusti
cia cingulum humeris eius. **L**ocum parat
domino. **P**salmista. **J**usticia et iudicium ipa
ratio sedis tue. **A** morte eterna liberat. **P**ro
pheta. **C**oronat. **T**hymothei. **R**eposita est
in corona iusticia. **R**emunerat. **P**salmista.
Returbet in dominis secundum iusticiam meam.
Justicia consistit in fide. **A**plis. **C**redidit
Abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam.

Justice a morte liberat

In oratione. **P**salmista. **C**lamauerunt iusti.
et dominus exaudivit eos. **I**n sancta meditatione.
Ecclia. **B**eatus uir qui in sapientia mor
abitur et qui in iusticia meditabitur. **I**n humili
tatione. **M**athe. **S**ic enim dicitur nos imple
omne iusticiam. **G**losa. **P**fecta est iusticia si
dicit se minor. **I**n cruditione. **P**rophetas. **S**em
nauit iusticiam inces fidelis. **D**e domo. xxxvii.
Nec omnes habitus dati diuinitus pos
sunt generaliter dici dona dei. specialiter tamen
et appropriate sunt septem dona spiritus sancti. que
per ordine ysaias enumerat. a summo incipi
ens usque ad ultimum descendendo. **S**eptem
igitur dona sunt multiplici ratione. Primo ut
per hoc expellantur septem uitia. scilicet ut timor
expellat superbiam. pietas inuidiam. scientia
nam. que est quasi quedam insania. fortitu
do accidiam. consilium auariciam. intellectus
gulum. sapientia luxuriam. **S**ecundo dicuntur
dona septem esse propter expediendas uirtutes
naturales. Nam nascibilis indiget expe
diri tam in pueris quam in adultis. **I**n pueris
quidem per timorem. in adultis autem per fortitu
dinem. scriptibilis indiget expediri
quintum ad affectum respectu proximi quod
pietate. et quintum ad affectum respectu dei quod
fit per gulum sapientie. **R**atio quod indiget
expediri inuitatis speculatione. quod fit per
donum intellectus. et in inuitatis electione quod
fit per donum consilij. atque in electi executione
ne. quod fit per donum scientie. per hoc enim donum
recte conuertitur in medio nationis puer
et puer. **T**ercio dicuntur esse septem dona pro
regnum actus uite. et contemplatiue. **V**ita
contemplatiua tam dona debet habere. scilicet
timorem. ad reuerentiam maiestatis. in
telligentiam. ad intellectum inuitatis. **S**apientia
ad gulum bonitatis. **A**ctiua non uita
debet habere pietate ad agendum. fortitu

domem ad sustinendū. Scientiā ad duc-
 tionē pietatis. Nilum ad directiōem
 fortitudinis. **Plurima** q̄s dona s̄ ad in-
 tellectū spectantia. q̄a lux cognitionis
 multū expedit ad dirigēdis pedes in uia
 rectam. p̄t eandem causam s̄ donū
 obediētiē. q̄a ibi semp̄ adiungit̄ unū di-
 rectiū cū alio qd̄ spectat ad actionē ul'
 passionem. Sicut **Bergoer** sup̄ **Ezechiel**. qd̄
 s̄m̄ p̄ sapientiā maturi. p̄ intellectum
 p̄ndi. p̄ Nilum cauti. p̄ fortitudinē am-
 mōsi. p̄ scientiā discreti. p̄ pietatē iustitē
 des. p̄ timorē humiles. **De dono Timoris.**

Timor ut ait **Augtū** est fuga **xxxvii.**
 mali. Species timoris sunt septem
 p̄m̄ est naturalis. q̄ d̄bet timor naturalit̄
 nocuitum natē. & iste timor nec ē m̄
 toet̄ nec demeritus. q̄a nō subiacet libo
 arbitrio. & d̄r̄ naturalis n̄ a natura instituta
 s̄ delicta. q̄a iste timor est pena p̄ p̄ccō
 p̄m̄ox parentū m̄ficta. h̄ timore xp̄e
 naturalit̄ mori timuit. **Secū** est timor hu-
 man. q̄ q̄s nimis timet peli sue. Iste tim̄
 nascit̄ ex nimio amore p̄sentis uite. & est
 q̄ndoḡ mortalis actus ei. id est ut cū p̄ccō
 p̄ccat̄ q̄s mortalit̄. q̄m̄ amittet uitā suā.
 & q̄ndoḡ est uenialis ut dum q̄s p̄us fa-
 ceret ueniale p̄ccm̄ q̄m̄ respicit̄ occidi. **T**
 ercius ē timor mundan. q̄ scilicet aliq̄s timet
 inimis suis. ul' rebus. h̄ nascit̄ ex nimio
 amore temporalū. & est q̄ndoḡ mortalis.
 q̄ndoḡ uenialis. p̄m̄t̄ eadē m̄ q̄ dem̄ ē de
 humano. **Quart** ē timor seruilis. q̄ quis
 timet p̄ccare p̄t̄ gehennā p̄ncipalit̄. **In-**
 tus ē timor inualis. q̄ scilicet q̄s timet ge-
 hennā. & dei offensam. **Unde** habet quasi
 duos oculos. unū ad penā. & aliu ad d̄m. &
 h̄ est p̄ncipalit̄. **Sextus** est timor filialis.
 q̄ scilicet q̄s timet offensā dei tantūm ul'

separatiōem a deo. **Primer** p̄cedoḡ timor
 sic accipit̄. Aliq̄s timor est a sp̄u sc̄o & cum
 sp̄u sc̄o. sicut tim̄ inualis & filialis. Aliq̄s
 a sp̄u sc̄o. & n̄ cū sp̄u sc̄o. sicut tim̄ seruilis
 Aliq̄s cū sp̄u sc̄o. & n̄ a sp̄u sc̄o. cum sit donū
 sicut tim̄ natural. Aliq̄s n̄ a sp̄u sc̄o. n̄ cū
 sp̄u sc̄o. sic timor mundan & human. quos
 n̄ sp̄s sc̄i gr̄a secun̄ ^{comutatur} p̄mittit̄. n̄ p̄ sp̄m̄ sc̄m̄
 datur. Est ad huc & alius timor ueniente.
 q̄ solus un̄ timores erit in p̄ata. sic d̄r̄ i
 psalmo. Timor d̄m̄ s̄s p̄manet in sc̄m̄
 sc̄m̄. Reuētia uo. est resilio a m̄fidata
 magnitudine dei. in p̄iam paruitatem

Timor d̄m̄ multa bona opatur. p̄ccm̄
 expellit. **Cochastic**. Tim̄ d̄m̄ expellit pec-
 catū. **Sapientiā** gignit. **Cochastic**. Ra-
 dix sapientiē timor d̄m̄. **Negligentiam**
 abicit. **Cochastic**. O timet d̄m̄. nihil negli-
 git. **Mentē** stabilit. **Pubys**. Nisi in timore
 dei tenuis te instanter. **subiuret** dom̄ tua.
Spiritalit̄ dicit. **Psalmista**. Non ē inopia
 tim̄ibus eū. **Bona** opa cumulat. **Cochas-**
tic. O timet d̄m̄ faciet bona. **Coe** delectat
Cochastic. Tim̄ d̄m̄ delectat cor. **Vitam** p̄
 longat. **Prouby**. Tim̄ d̄m̄ apponit dies. & ^{am̄} impiorū
 deuotionem irrigat. **Cochastic**. ^{ueniunt} Timentē
 d̄m̄ bene erit i extremis. **De Timore Sui**

Timor seruilis donū sp̄s **li. xxxix.**
 sc̄i est. n̄ tam cum sp̄u sc̄o est. sicut
 timora ē a sole. n̄ tam est cū sole. Timor
 tam seruilis sp̄m̄ sc̄o locū p̄parat. ut eū
 sic s̄ra filiū introducat. **Sera** nāq̄ sic fi-
 lum inducit ut ip̄m̄ p̄cedat. h̄ cū ip̄lo
 n̄ p̄maneat. sicut **Augtū** ait. Timor
 seruilis ē bonū q̄ nemo bene utit̄. quia
 licet habet̄ seruilis timoris. bon̄ sit in se.
 sc̄dm̄ qd̄ etiā donū sp̄s sc̄i est. tam̄ actus
 ei q̄ndoḡ est p̄ccm̄. **Cum** nāq̄ seruilis
 duo facit. **Primu** est qd̄ p̄parat inā kari

tam. Scilicet est. qd' reualit a pccō. metu
pene tantū. Ratione pmi bonus est.
s; ratione scdi distinguit. Vnde nota. qd'
usus timoris seruilis. est duplex. scilicet. ut
cū q's utri' essentia habet tantū. ut cum
utri' similitate. **P**rimo n. usus ei' est bonus.
Nam ille usus. est abhorreere penas etnas.
qd' bonū est. etiā cū sit in timore inuiciale
Scd' n. usus ei' malus ē. q'a sic usus ei' est
uitare malū ex coactione. et p' penam.
cui' tam' afflic' habet' in uoluntate. et se
quētur effect' si speratur impunitas.
ut ait Augustinus. Et sic intelligit' Augusti
nus. q' ait qd' timor seruilis est bonus.
nō tam' quia q' timet seruilit' agit bene.
s; quia agē bona est ex uoluntate scdi.
s; agē bene idest meritorie. ex bonitate
agentis est. q' agit ex uirtute karitatis
et gratie. **De Timore inuicali. xl.**
Timor inuicialis. ideo sic dcs est. quia
p'mo est incipientiū. qui ad huc i
angustia scdi sub pccō suo qd' misere' s;
adhuc angustia foris mittit. q'ndo cō
scientia seruat' ad pleni'. Pfecta q' ka
ritas dē foras mittit timorē inuiciale.
in q'mum natam habet seruilis timo
ris. in hoc scilicet. qd' habet oculū ad penā
T'm' enī inuicialis duos habet oculos.
unū ad gl'am q' est ei' essentialis. Alte
rum habet ad penā. q' est ei' accidenta
lis. s; timor seruili' essentialis
P'eterea timor inuicialis abstinet a pccō
uentali. p' penam p'gatorij. in q' casu
potest uenire pfecto. qui etiā timet pe
nam p'gatorij. in q'm' est dilatoria gl'e.
siue separatiua ad temp'. **D**uplex est
amor. scilicet. filialis. q' diligim' d'm. p' se
tantū. et incennari. ut q' diligim' d'm.
p' se p'ncipalit'. et secundario habitu

respectu ad modum. Hunc duplici amori
respondet duplex timor. scilicet. filialis et inuic
ialis. Nam inuicialis timor. respondet amori
incennario. filialis uo timor amori filia

Filialis **De timore filiali. xli. C.**
timor p'pe timer offendē d'm. q' etiā
si p'pter pccm nō separet' a deo. tam' a pccō
abstineret. ne ipm offenderet. Et in h' dif
fert timor filialis ab inuicali. q' p'pe est
tim' separatioms. q'a p'pter conscientiam
peccati. timet a deo separari. tim' uo fil
ialis. tantūm timet offendē. **A**lia differen
tia ē. quia tim' inuicialis est imperfectus. s;
filialis pfectus. **T**ercia differentia ē. q'a cū
due in timore sint penne. scilicet. punctio.
cautela. ipsa punctio p'tinet ad timorē
inuicalem. talis enī punctio est ex consti
entia pccō. de q' nescit an sit dimissus. **C**au
tela uo p'tinet ad timorē filiale. **S**icut enī
pfectus cauet pccm. q'a d'm offendit. ita
p' incennans cauet penā. s; tam' p' accidens.
Tim' filialis d'r timor scs et cast'. **De do**

Domi' pietatis consistit **no pietatis. xli.**
in trib'. scilicet. in cultu dei. et in uicā
tione sacre scripture. et in honore pximi.
Cultus di consistit in p'fessione diuine
maiestatis. et h' est theologia. **V**eritate sac
scripture. consistit in h'. ut ei firmo creda
tur. ut sollicite custodiat'. ut fidelit' des.
penet'. **H**onor pximi consistit in reuerentia
superior. in conformitate equaliū. et subue
tione inferior. **De dono scientie. xlii.**

Scientia similem habet actum cū
prudētia. q' est uirtus politica. sed
differt in ratione agendi. **P**rudētia enī
pcedit ex p'ncipijs naturalib'. **S**cientia uo.
donū est ex p'ncipijs fidei p' p'pos actus. **S**ci
entia donū est recte conuicari in medio
nationis p'ue et p'ise. **T**ercia uo requirit'

ad h. ut alijs bene conuict in medio nati
oms pue & pise. Primum est. qd habeat
rationes. quib' se defendat ab impugnan
tib' fidem sua. Unde donu' scientie. n' tantu'
supponit ea que scripta s' in libris theologice.
s; etia' que scripta s' in tota physica. quib'
uua' ad pbanda' fidem. Sedm e. quod a
malo abstineat. Tenu' quod bene & p'uide
tr' temporalia ministrat. Preterea scien
te donu' e. dirige ad rationis norma'. &
ad iustitiam dei. Item p' scientia' donu'
scit' ne sub specie boni. malu' lateat. Item
scientia regit pietatem. p' qd etia' hec
duo conbman'. It' p' donu' scientie. scit
homo qd sit. & a q' sit. & ad qd sit. Scientia
est faciendo. & deo ratio scientie consistit in

Cognitione. **De dono Consilij. xliij.**

Consilium sumit' trib' modis. Quid
q' eni' sumit' delibatio de reb' ualentib'
ad fine qm' tendim'. & tale consiliu'. p'inet
ad prudentia'. ut est idem qd prudentia.
Quidq' dr' consiliu'. p'fatio reru' excellen
tium. ad q's n' teneam'. sedm qd dr' h' esse co
siliu'. si uis p'fectus ee. uade & uende oia
q' habes & da paup'ib'. Quidq' dr' consi
lium. prudentia ualde excitata. i' medio
contemplatiuoz. & actiuoz donoz. & deliba
tio de opibus arduis. siue teneam' ad ea
siue no. & sedm h' sumit' consiliu' donu'.

Nota qd sic ad scientia' p'inet. repbare
malu' & elige bonu'. ita p'inet ad consili
um. caue picula que s'nt in h' exito.

Item sic donum scientie habet reg' pietat
em. ita donu' consilij habet reg' fortitu
dine. In hoc eni' diffunt' consiliu' & scien
tia. quia consiliu' e' circa difficile & ardu
um. scientia uo' circa bonu' & malu'. **De**

Sapientia dono Sapientie & Intellect. xlv.

Sapientia & intellectus diffunt' q'a sapientia

est cognitio dei absolute. Intellectus
uo' est cognitio collatiue. scilicet in cōpa
ratione ad creaturas. It' alia est diffe
rentia. q'a intellectu cognoscit' ds. p' illu
minatioem de auditis in scriptura. Sapi
entia uo' cognoscit' ipso experimto. Item
p' intellectum. dñi cognoscim'. p' sapien
tiam. et' dulcedine gustam'. Unde sa
pientia dr'. quasi sapore uirtutum con
dita scientia. It' p' intellectu' sumit' p'ui
di. p' sapientia' maturi. **De beatitudi**

beatitudines iub; in b'ne. xlv.

Septem s'nt sedm distinctionem
graduū. quāuis octo s'nt sedm essen
tiam. q's enumerat saluator i' monte i
sermone. scilicet paup'tas sp's. mititas.
luct'. esuries iusticie. misericordia. cordis
mundicia. pax. Hæc beatitudinū nu
mer' accipit' sedm integritatem p'fectio
nis. **R**eq'unt' aut' ad p'fectionis inte
gritatem tria. scilicet recessus a malo. p'ces
sus in bono. & p'fectus in optimo statu.

Sane malu' aut' p'cedit ex timore sup
bie. aut' ex rancore malicie. aut' ex lan
guore concupiscentie. Cont' hec tria
s'nt tres beatitudines. scilicet paup'tas sp's.
cont' malu' timoris. mititas. cont' malu'
rancoris. luct'. cont' malu' libidinis. In
bono p'fectus attendit' sedm diuinam

imitatioem. que est sedm duas uias
dñi. scilicet misericordiam & iustitiam. de quib'
psalmista. Uniu'se ue dñi. misericordia et
iustas. Igit' sedm has duas uias sumit'
due beatitudines. scilicet esuries iusticie.
& affectus misericordie. Preterea stat' in opti
mo. attendit' in duob'. scilicet in limpida
cognitione. & in quilla affectione. et
sedm h' sumunt' due ultime beatitudi
nes. scilicet mundicia cordis ad dñi iuden

tes. scilicet mundicia cordis ad dñi iuden

dum. & pax nōtis ad pfecte fruendū. Per
beatitudines excludunt septem uicia ca
pitalia. Paupertas sp̄s. excludit supbia.
mansuetudo. iram. luctus. inuidiam. q̄
nam q̄ lugeat p peccis alior. n̄ inuiderit ille.
esurres iuste accidiam. misericordia. auarici
am. inuidicia cordis. gula. q̄a inuidicia
cordis nō seruit uenit ad modū beati ani
malis. pax. excludit luxuriam. qm̄ gusta
to sp̄i. desipit omnis caro. Sicut i enuina
tione donoz. est ordo artificialis. q̄a p̄mo
ponunt digniores. ita in beatitudinib. est
ordo naturalis. ubi digniores ponunt ultio.

Paupertas sp̄s. *De prima beatitudine. xlvij.*

Sumit h̄c p abstinentia ab amore mū
di. id est ab amore carnaliū uoluptatum.
& diuiciar. ac ip̄e excellent. S̄. ta h̄c com
plectit amor mundi. Vnde glosa. sup lucā
Paupes sunt. q̄ n̄ querūt illecebrōsa. Super
Matheū q̄ d̄r. Paupes humiles s̄. d̄m timē
tes. Alia glosa dicit. Paupes s̄. qui nihil
habent. & omnia possident. *De Seda. xlvij.*

Mitis est ut ait Aristoteles. q̄ nō patit. n̄
deducit. Est aut̄ mititas eadē cū man
suetudine. Vnde glosa sup Matheū. Man
suetus est. q̄ nulla amaritudine animi sentit
Ex q̄ patet qd̄ mansuetudo est. p̄gati animi.
& potest dici qd̄ mansuetudo est idem cum
pacencia. qm̄ pacencia ē in sustentia

in molestia corporaliū. Mansuetudo itō ē in
sustentia stumelharum. *De t̄cia. xlvij.*

Luctus est luge p̄ peccō. & odire peccā
sim. ita qd̄ in singam ad destructionē ip̄i.
Luge aut̄ de malo ut fugiam ip̄m. in q̄ntū
auit ab amato. Sic luge. solt̄ est karitatis
Luge aut̄ de aliq̄ malo specialit̄ est cuiuslibet
iustis. Ineliber enī uirt. luge de suo con

Esurres iuste. *De quarta. l. Cnario.*
Est uellemens desiderium iusticie. siue

simi boni. Esurres aut̄ iusticie est potius
beatitudo. qm̄ esurres aliar. utitū cardina
liū. quia iusticia in mediate iungit dō.
qd̄ nō fit p̄ alias cardinales uirtutes. Iusticia
enī p̄t h̄c sumit. complendit fidem. sp̄m.
& karitatem. que in mediate iungunt nos dō.

Misericordia est p̄ qm̄ tenus *De quinta. l.*
Celestia incant. Ipa uo et sunt qua
tuordecim. uidel. septem corporalia. & septem
sp̄ialia. Corporalia s̄. hec. uisitatio infirmoz.
potatio sitientū. cibatio esurentū. redēp
tio captiuoz. uestitio nudoz. collectio p̄gri
noz. sepultā mortuoz. Prima sex de istis ha
bent in euangeliō. septimū de thobia. Ipa
misericordie sp̄ialia s̄. hec. Delinq̄nti ignoscē.
p̄cāntē corrigē. ignoerantē docere. turbā
ti consule. mestū solari. p̄ salute p̄ximi
iniurias sustinere. & h̄ opus ultimū p̄ca
d̄r op̄ misericordie. q̄a responsio mollis frangit
iram. & h̄ p̄mū ē. scil. furorē iram mungare.

Misericordia cordis est. q̄ *De sexta. l.*
Clarificat̄ cor. & mundat̄ ad uiden
dum d̄m. & ardentissime diligendū. Acci
pitur aut̄ h̄ misericordia n̄ p̄tute. s̄. p̄ sta
tu quodā. q̄ est purgati animi. *De vii. l.*

Pax est status uirtutis. in q̄ est dele
tatio in deo. sine contradictione carnis.
mundi. & diaboli. ut si est aliq̄ inestitax ē
Vnde patet qd̄ pax ē purgatissimi animi.
pacificus magis arēbit̄ esse filios d̄i. quā
alijs. q̄a licet misericordia maxime assimilet
hominē deo. q̄ntū ad oya exteriora. pax ta
men assimulat magis. q̄ntū ad interiora.

Octaua beatitudo ē. *De octaua. l.*
De q̄ d̄r. Beati q̄ p̄secutionē pati
tur p̄ iusticiā. qm̄ ip̄s est regnū celoz.
Hec uirt. scil. sustentia p̄secutionis. p̄
iusticiā. annexa est paciencie. Cū enim
pacificus sit absq̄ contradictione carnis

mundi & diaboli. patet qd idem paratus
 fit supare temptacoem nris. Unde sus-
 tinentia mortis p xpo in eode gene grad
 est cu pace. p hoc dicunt. qd beatitudines
 quntum ad essentia octo snt. s; tantu septe
 quntum ad distinctioem graduu. qm sine pa-
 ce n est vitus aliq. Dicit eni Augustinus qd
 pax e summa actio. & fims omnium vitutum.
 Octava beatitudo. dr redire ad capud. duo-
 bus modis. primo. qa idem pmuti sibi p-
 mittit. qd pime beatitudinis. scilicet regni
 celoz. Sed qa omis pbat ab ultima usq ad
 pma. utri ne sint. Gregori. Quales un-
 qsq apud se lateat. illata ymelta pbat.
 Ex pedis colligit. qd habit vitutu car-
 dinaliu. pncipalit disponit ad exercitiu
 actus. habitus no donoz. disponunt ad
 act contemplative maxime. habit aut be-
 atitudinis ad pfectioem utriusq. **De Senli**

Per sensus spuales. **lv. spualib; lv.**
 pcepto anima spualia. qa videt
 spouit sui pulchritudine sub ratione splen-
 doris. audit sumam armonia. sub rati-
 one ubi. gustat sumam dulcedine. sub
 ratiue sapentie. comprehendit utriusq.
 scilicet ubum. & splendore. Odorat sumam
 singlantia. sub ratiue inspiranti in coe-
 de. tangit sumam suavitate. sub ratiue
 ubi incarnati. & ut nos habitantis co-
 poralit. & reddentis se nobis palpabile. &
 osculabilem. p ardentissima karitate. Ex
 pdis patet. qd sensus spuales. dant pcep-
 tiones nrales. circa vitatem contemplan-
 da. q quide contemplanio incipit a sensu. & p-
 nit ad ymaginatioem. de ymaginatione
 ad ratiue. de ratiue ad intellectum. de
 intelligentia ad sapentiam. seu noticia
 excessivam. q incipit hie. & consumat
 in gla. **De Fructib; Spualibus. lvj.**

Fructus duodecim. no dicunt no-
 uos habitus. s; stat consolationi.
 quib consolatur sps iustoz. & iste delectati-
 ones consecunt opa pfecta. S; aut ist
 fruct. karitas. gaudiu. pax. pacientia.
 longanimitas. bonitas. benignitas. ma-
 gnicudo. fides. modestia. continentia. cas-
 tita. **De dulia & lata. lvij. Citas.**
 est reuerentia. & seruit deo exhibet. unde
 si creature exhibet honor. deo debitas.
 ydolata est. Lata comprehendit qing; fide
 sapentiam. reuerentiam. sacrificiu. oratio-
 nem. prima duo. s; coedis. sequit duo.
 s; opus. vltimu est ois. Dulia debet cre-
 ature. inquit est ymago dei. unde dulia.
 est honor qui debet scis. unde de beata
 yguine sciendum. qd inquitum ipsa est
 psona sca. dat dulia. s; inquitum e mar-
 dei. debet ei ypdulia. id est supior dulia.
 Sane si psona cui debet dulia. est in pla-
 none ystituta. debet ei reuerentia. q confis-
 tit in obedientia pceptoz. & in exhibitio-
 ne honoz. Ypdulia debet creatre excellenti.
 sic est caro xpi. cruce xpi. & beata ygo. unde
 sciendum. qd ligno in cruce xpi. in qua pe-
 pendit. si n sit figata ut sit signu cruce
 fixi naturalis. cui modi s; ymagines. debet
 ypdulia. qa instrumentum nre redemptiois.
 Crucib aut scis. inquitum s; ligna. siue
 res tales nihil debet. s; crucib factis i signu
 xpi crucifixi. debet lata. Ymaginib no eade
 debet adoratio. que debetur & illis quoz s;
 ymagines. unde n ymagines inquitum res
 sic s; s; illa quoz s; ymagines addeamus

Precepti est **De Preceptis igne. lvij.**
 pmpium facendi aliqd. ut no facien-
 di. Preceptoz alia s; affirmatiua. ut hono-
 ra patre. Alia negatiua. ut n mechaberis
 Precepta affirmatiua. stta sumdo dicunt

precepta. s. negativa prohibitiones. Precepta affirmatiua obligant semp. s. n. de preceptis in genere ad semp. Precepta decalogi possunt intelligi data ut unata. Pmo in tantum pertinet ad iulim isrlitici. Sed in omni obligant. qd qd dicitur in decalogo explicite. h. continet lex nature que est scripta in corde cuiuslibet implicite. Illud preceptum legis nature. qd est non miseri fieri. alij ne feceris. Includit h. precepta. non occides. non furtum facies et huiusmodi. qd decalogus ponit explicite. Quedam precepta traduntur unpatue. scilicet illa que sunt affirmatiua. Quedam autem indicatiue. scilicet que sunt negativa. et h. idem. qd difficilius est facere bonum quam declinare in malum. Plures enim in faciendo bonum. requirunt circumstantie. In quibusdam preceptis prohibetur actus et affectus. ut patet in hys. Non mechaberis. non concupisces uxorem proximi tui. qd appetitus nimis indomatus est ad illa. In quibusdam solummodo prohibetur actus ut cum dicitur. Non occides. h. dicitur secundum formam tradendi. non secundum ueritatem intelligendi. Nam secundum ueritatem intelligendi. omnia precepta cohercent manus et animi. **M**ultis modis ligantur. scilicet lege nature. ut diligere deum super omnia. et nulli facere quod nobis fieri uolumus. Preceptis legum diuinis. sic adam preceptis sibi datis. et iudei suis. uero. qd secundum Augustinum. uere est uoluntatis. s. redde necessitatis. unde quibusdam etiam gentibus sunt precepta. sic religiosis. qui uouerunt talia. Decretis patrum. ut ieiunare aliquas uigilias patrum sanctorum. et huiusmodi. Mucudine. secundum quod in francia premagentur succedit in regno. Mandatis prelatorum. unde super cathedram moysi sederunt scribe et pharisaei. qui dicebant facite. Conscientia. qd secundum apostolum. quodquid sit contra conscientiam edificat ad gehennam. **Q**u-

merus preceptorum sumitur sic. qd quedam ordinant nos ad deum. quedam ad proximum. qd deus insinuare uoluit quid in duabus tabulis dedit. In prima tabula sunt tria precepta que pertinent ad deum. Quorum primum pertinet ad patrem. qd est de diuina unitate. secundum ad filium. qd est de uirginitate uirginitatis. Tertium ad spiritum sanctum. qd est de spiritali uacatione. In secunda tabula erant septem ad proximum pertinentia. quorum primum est de exhibendis bonis ut est illud honora patrem et matrem. Reliqua sex de cauendis malis que inferri possunt corde. ore. uel ope. **O**pe ledimus proximum tripliciter. primum quod dantur tria precepta. primum est non occides. secundum non mechaberis. Tertium non furtum facies. Ore quod ledimus proximum. contra hoc est illud. Non dices contra proximum tuum falsum testimonium. Corde ledimus proximum dupliciter. scilicet quodcumque respectu rei rationalis. et h. dicitur. Non concupisces uxorem proximi tui. Alioquin respectu rei irrationalis. unde non concupisces rem proximi tui. **D**e primo precepto precepto decalogi. **S**up. tres habet clausulas. Prima est. Non habebis deos alienos contra me. ubi prohibetur adorare creaturam spiritalem. id est angelos. Secunda. Non facias tibi simulacrum. id est ymagines fictas. que multi rei naturalis sunt representatiue. Tercia est neque omnem similitudinem. id est ymaginem rei naturalis. et sequitur. que est in celo desuper ut solis et lune. et que in terra desuper. ut hominis et uinis et similia. Neque eorum que sunt in aquis super terram. id est presertim. non adorabis ea scilicet actu exteriori. neque coles id est affectu interiori. **E**x his patet quod non reprehenduntur christiani. qui faciunt ymagines nisi quidem ad adorandum et colendum. s. ad memorandum. Honor autem que exhibetur sanctis non est late. s. dilite. secundum ratio-

nem allegoricā p̄ma clausula hui p̄cep
 ti ostendit iudeos & sarracenos esse ido
 latras. q̄ deos habent alienos. Iudei q̄dem
 messiam. id est antixp̄m. Sarraceni uo
 machamerū. **Cont̄ sc̄dm sc̄l̄. Nō facias**
ē sculptile. sic faciunt heretici. q̄ n̄ credūt
de deo. nisi qd̄ ymaginatione & fantasia
contingūt. Cont̄ t̄ciam. faciunt mali
xp̄iani. q̄a sup̄b colūt similitudinē eor̄.
q̄ sunt in celo desup. nā sup̄ omnia dili
gūt p̄latam. Anarus colūt similitudinē
eor̄ q̄ sunt in tra. Voluptuosi colunt
similitudinē eor̄ q̄ s̄ in aq̄s. id est delicti
sc̄dm est. Nō De Sc̄to. lx. Vas.
assumes nom̄ dei tui inuaniū!
 hic phibet iuramētū. qd̄ fit sine causa.
 & p̄iurū. Vtq̄ enī p̄ nihilo iurans & fal
 se iurans. assumit nom̄ dei inuaniū!
 q̄a p̄mus sine causa notat sūnam vi
 tatem. Sc̄d̄ autē nominatam contempnit
 Trib̄ modis q̄s iurat. in p̄iurio. ul' iuran
 do cont̄ conscientia. ul' iurando illicitū.
 ul' faciendo cont̄ iuramētum. Pr̄t̄ea sci
 andū. qd̄ iuramētum qd̄ q̄s facit ex c̄ta
 scientia. & sonat blasphemā. ut q̄ndo iu
 rat q̄s p̄ intestina d̄i & similia. ul' sonat i
 nreuerentiā. sic q̄ndo iurat p̄ uirgā xp̄i. s̄
 p̄c̄m mortale. ul' q̄ne. c̄tā si uerū est qd̄ iu
 rat. Istud p̄ceptum nō solū intelligit sc̄dm
 p̄dictam ratiōem l̄talem. s̄ c̄tā sc̄dm int̄
 t̄ōem morale. Assumit enī nom̄ d̄i mul
 t̄plicat inuaniū. corde. ore. ul' ope. Corde!
 sicut mali. q̄ nomine tantū sine re dicit
 xp̄iani. q̄ nec sacramētum baptismi rece
 p̄it. tam rem sacramenti. id est grām nō ha
 bent. Ore. sc̄l̄; mala iuratiōe. uoti transgressi
 one. p̄dicatione. q̄ fit uana intentiōe. & ide
 uota oratiōe. de q̄ d̄r. Popul' h̄c labijs me
 honorat. cor autē eor̄ longe ē a me. Ope. sc̄d̄

qd̄ ipocrite nom̄ assumit simulatione
 opis exterioris. n̄ in pietate cordis. Unde
 sunt illud inuaniū. q̄a uerū incedē
Sc̄dm est. Menū De t̄cio. C̄tia. lx.
ut diem sabbati sc̄sifices. Nō facies
om̄e op̄ in eo. In h̄ p̄cepto q̄dam ē mo
rale. ut uacatio q̄ est ad d̄m. orando. medi
tando. colendo. Q̄dam ē ceremoniale. ut
assignatio diei septime. q̄ figurabat topo
logice cessationē a p̄c̄o. Allegorice. quietē
corporeis xp̄i. in sepulch. Anagogice. req̄em
etiam in celo. Istud ergo p̄ceptum tripliciter
potest accipi. Primo generalit̄. ut c̄ssemus
a uicij. Sc̄d̄ sp̄ialit̄. ut c̄ssem' ab op̄ibus
corporeis que impediunt uacatiōem ad
d̄m. T̄cio specialissime. ut ē in uir̄is nem
platus. q̄ ab op̄ib' m̄dānis se separant.
ut totalit̄ d̄o uacent. Prima uacatio est
necessaria. sc̄da debita. t̄cia p̄fecta. Sc̄dm
dum ergo qd̄ substantiat̄ d̄r req̄es sine
uacatio ad d̄m. sic dies d̄nica potest dici dies
sabbati. & quolib; dies statuta ad diuinā
uenatiōem. quib' cessandū est ab ope serui
li. id est a p̄c̄o. & ab ope impediētē uacati
ōne ad d̄m. Opa enī seruita determinant̄
sub eccl̄ia. opa mechanica. agricult̄a. mica
tura. placitum. De Quarto. lxv.
Honora patrem tuū & matrē. h̄nc
p̄cepto addit̄ p̄missio. sc̄l̄; ut sis longeu'
sup̄ t̄iam. q̄a congruū est ut seruatō
uite aliene. m̄eatur seruatōem uite p̄
p̄e. Pat̄ in h̄ mandato d̄r homo. qui est
p̄ncipium p̄ genatiōem. q̄ ad eē nat̄e. ut
pat̄ carnalis. ul' p̄ncipium. p̄ m̄stium rege
nerationis q̄ ad eē gr̄e. ut sp̄ialis p̄latus.
Sunt̄ alio m̄ pat̄. nō sc̄dm ratiōem p̄
am. s̄; ymūne. p̄ sene. q̄ d̄r pat̄ etate. ut
p̄rege. q̄ d̄r pater defensionē. Honor intel
ligit̄ h̄c duplicit̄. sc̄l̄; exhibitiōe corporal'

in sustentatione. & spūalis in reuerentia &
obedientia. S; obedientia diuificat sed
diuinitatem patris / q̄a pat̄ spūali debem̄
obedire in spūalibus. plato seculari. scil;
regi. in temporalib; rei publice. Pat̄ carna
li. in dispositione rei familiaris. *De*

Quintū est. Nō occides. h; Quinto. lxxij.

Prophetice phibet̄ homicidiū. s; impli
cite omnis mot̄ ut cont̄ proximiū. siue ille
sit cordis tantū. ut ira. siue oris. ut iu
melta. siue opis. ut percussio. extra mortē
ut depilatio. Phibet̄ hinc omnis occisio
iniusta. S; iniusta sit iusticiā. Ex causa.
ut in illo q̄ occidit̄ sine culpa. Al̄ ex ordi
ne. ut cū ille q̄ nō est iniust̄ legis occidit̄.
Al̄ ex animo. ut q̄ndō ^{quidē} iniust̄ legis occidit̄.
s; libidine uindictē. n̄ amore iusticiē. e
ciā si iniust̄ legis occidat̄. h; est ex aīo.

Distinguit̄ homicidiū gen̄ duplex. uerū
q̄ d̄r̄ corporale. & inc̄ptatū q̄ d̄r̄ spūa
le. Homicidiū spūale duob; modis. vno
n̄ obmittendo. ut cū q̄s uider̄ aliu in
extrema necessitate. n̄ subuenit̄ ei. inc̄
ptatue d̄r̄ eū occidisse. Alio m̄ sit imit
tendo. & h; q̄ndōq; coede. scil; odrendo. *John;*
Q̄ odit̄ frat̄r̄ suū. homicida est. Q̄ndō
q; oee. scil; detrahendo. q̄a ille cui det̄ hinc.
occidit̄. in scientia q̄ audit̄ detractioem
in q̄ p̄us uiuebat̄ p̄ bonā famā. Q̄ndō
q; ope. scil; malo exemplo alicui occasio
nem ruine p̄stanto. & tunc inc̄ptatue
d̄r̄ illum occidere. De Sexto. lxxij.

Sextū est. Nō mechabis. In h; p̄cepto
sic dicit̄ Auḡm̄ phibet̄ omnis illicit̄
usus uiciorū. & illoꝝ m̄broꝝ omnis ille
gum̄ usus. De hac mat̄ia habes in lib̄
ro. in cap̄lo de lux̄ia. & cap̄lo sequenti. De

Septimū est. Nō furti. Sept. lxxij.
facies. h; scdm̄ Auḡm̄ phibet̄

omnis mutatio rei alienae. ex cupidi
tate. Contrectatio rei alienae potest
fieri licite trib; modis. Primo q̄ndō fit
n̄ ex cupiditate. s; obedientia. sic fecerit
fili; ^{fili;} d̄r̄ aufēndo uasa egyptioꝝ. Sed q̄ndō
fit ex cautela. ut si aliq̄s furaret̄ gladi
um furiosi. ne sibi ul̄ alijs noceret. Tercio q̄
do fit ex necessitate. ut cū aliq̄s ad mortē
esuriens furat̄ panē. q̄a in necessitate

Omnia s̄t ymunita. De Octa. lxxij.

Octamū est. Nō loq̄ris cont̄ proximi
tū falsum testimoniū. h; phibet̄ omne
genus mendacii. ut dicit̄ Auḡm̄ q̄ d̄r̄m̄
nat̄ p̄ tres differentias. Est enī mendacium
p̄nitiosum q̄ nocet. officiosū q̄ prodest.
iocosum q̄ delectat. Includit̄ & in h; p̄
cepto taciturnitas iustitiae. tempore necessita
tis. tamē causa & oportunitas facit̄ ipsā
taciturnitatem iustitiae eē licitā. *De i. lxxij.*

Nonū p̄ceptū. & decimū est. Nō
concupisces domū proximi tui. n̄ desi
derabis eī uxorem. n̄ seruū. n̄ ancillā. nō
bonē. n̄ asinū. n̄ omnia q̄ illi s̄t. *Uno p̄*
hibent̄ h; concupiscentia carnis in uxore
proximi. & concupiscentia oculorū in re aliena.
Nā adh; duo maxime inclinat̄ nat̄a
corrupta. ad unū. p̄p̄ q̄seruatiōem sui
meē speciei. ad aliud. p̄p̄ q̄seruatiōem
sui in eē indiuidui. h; n̄ phibet̄ appe
titus qui ex corruptione somniscit̄. ul̄ a
delectatione sensualitatis. q̄a impossibi
le est q̄d̄ ille concupiscentiē suū in nobis
S; phibet̄ appetit̄. q̄ est ex q̄sensu ratiōis
Quis uidet̄ p̄ceptum tantū ad duo de
timet̄. tamē intelligit̄ ibi phiberi uni
uersalit̄ omnis concupiscentia male uolū

tas. De Consilijs in ḡne. lxxij.
Consiliū pur̄ diuidit̄ cont̄ p̄ceptū.
est p̄suasio boni melioris ad q̄d̄ n̄ tenem̄.

78.
Consilia in multis differunt a preceptis. Pri-
mo. quia tenentur ad precepta. ad consilia vero non.
quia precepta suare est necessitatis. consilia
vero uoluntatis. Item lex uero dat precepta.
euangelium uero supradidit consilia. Et consilium
pertinet ad profectus. preceptum uero ad proficiendum.
Et promissio ad imperfectos. Precepta separant
nos ab illicitis. Et consilia a concessis. Et per
precepta declinamur a peccato. Et per consilia occasi-
ones peccandi. Et per precepta pena maxime
negatiue fugimur. Et per consilia penam cumu-
lamus. Et consilium seruatiuum. penam auferit. pre-
ceptum non seruatiuum adducit supplicium. Et
ad precepta constringimur ex debito. Et ad con-
silia non nisi ex uoto. Et consilium prout fit pre-
ceptum. sic ait Augustinus. Nouere inquit est
uoluntatis. Et reddere necessitatis. Et me-
lius est deuotum in minoribus. quam in deuotum in
maioribus. promissionibus in uentri. Unde me-
lius est nuda precepta suare cum deuotione. quam
se ad consilia obligare. Et in his negligentem
esse. Nota quod in lege moysaica fuerunt iudi-
cia ceremonialia. Et moralia. Lex autem
euangelica iudicia temporalia. parte au-
ferendo. fugas euacuat. rerum uirtutes exclu-
dendo. precepta summat adiciendo. adicit
autem talia. scilicet instructionem documentorum. promul-
gationem promissionum. Et profectum consiliorum. Et ideo dicitur
lex moysaica differre ab euangelica. quia illa si-
gurat. hoc uirtutis. illa timoris. ista amoris.
illa perire. hoc gratie. illa literalis. ista spiritalis.

Consilia De Consiliis euangelicis in spe
que xpi adiecit preceptis. ista sunt. **ce. lxxij.**
Primum est paupertas. quod consistit in abiectione
operis. Unde lucas. Qui non renunciauit om-
nibus quod possidet. non potest me esse discipulus
Mathei. Omnis qui reliquit patrem aut matrem
aut agros propter nomen meum. centuplum accipiet. Et
uitam eternam possidebit. Unde secundum. Quona-

clius habens obulum. non ualeat obulum. Secundum
est obedientia. Mathei. Super cathedram moysi
federunt scribae et pharisaei. Omnia quae dicuntur fa-
cite. Mathei. Si quis uult post me uenire ab-
neget semetipsum. Et tollat crucem suam. Et sequatur
me. Sciendum autem quod duplex est obedientia.
scilicet perfecta. que se extendit ad omnia que non
sunt contra deum. uel contra regulam. quam quis profectus
est. Et quae dispensationi prelati non subduntur. De
hac obedientia dicitur Bernardus. Perfecta obedien-
tia legem nescit. metis non artatur. non timet per-
fessionis angustiam. Ad hanc nullus tenetur
debito necessitatis. Et solum profectus. sicut
tenentur semper emulari karissimata meliora
Alia est obedientia imperfecta. sufficiens tamen
ad salutem. quam quis obedit tantum in his que
promissio seruare. uel in illis. quae in his tunc
continentur. sic sunt illa sine quibus religio
perfectio non seruatur. uel recipere officia. Et huiusmo-
di. Et talis obedientia est necessitatis. Cum ergo
dicitur beatus Bernardus in regula. Ad si prelati pre-
cipiat aliquid impossibile. temptandum est
facere. loquitur de obedientia perfecta. quam dum ser-
uat subdit. in his ad quae non obligat ad pre-
lati preceptum. consilium est. Et magne profectus.
Et non necessitatis. Si si suat ad simplicem ad-
monitionem. tale quod maioris profectus est.
Et cum est castitatis. de qua dicitur. Si eunuchus
qui seipsum castrauerit. propter regnum celorum. Ad
idem pertinet illud Mathei. Audistis quia dicitur
est antiquis. non mechabitis. ego autem dico
uobis. omnis qui uidit mulierem ad concu-
piscendum eam. iam mechatus est eam in corde
suo. Hic ostenditur quod non solum dampnabilis
est assensus ad opus mechae. Et etiam assensus
ad delectandum. Nota quod concupiscentia ex
subito motu ueniale est. Et concupiscentia ex
delibatione proficiendi. mortale est. Pre-
terea talia consilia sunt spiritalia. Et substantialia

a omnis pfecte religionis. q̄a suos elon-
gant obseruatores a malo. n̄ solū q̄ntum
ad culpam. s; etiā q̄ntum ad causā. Om-
ne nāq; malū oritur i r̄p̄t̄i radice. scilicet ex cō-
cupiscentia carnis. oculorū. & sup̄bia uite.
Predcā nō cōsilia p̄f̄c̄ nos elongant ab
hac radice r̄p̄t̄i. Quartū r̄silū karita-
tis est. **M**athei. Diligite inimicos uos.
Istud p̄ceptum est q̄ntū ad dilectiōem af-
fectus. s; q̄ntum ad dilectiōem effectus est con-
siliū. q̄a inimico uelle grām & glām ne-
cessitatis ē. s; ostendē illis signa beniuo-
lentie h̄ p̄f̄cōnis & consilij est. vnde ad h̄
n̄ om̄s tenent. **S**ane negare hominū sig-
na familiaritatis q̄ndō ueniā petit. ut
q̄ndō necessitas exposcit. uindicta est. ut
q̄ndō se ille q̄ hostis est ad familiaritatē
ingit. si habeat p̄sumptio q̄d n̄ simulato-
rie ut irrisorie facit. q̄a tunc diligit. et
im̄ inimicos r̄putandū nō est. **S**; q̄d ali-
q̄s ut se ad familiaritatē ingit inimico
h̄ p̄f̄cōnis est. vnde q̄d aliq̄s q̄ inu-
riam passus est reconciliatiōem & amicitia
am q̄rat p̄f̄cōis ē & consilij. n̄ necessita-
tis. q̄ expectat magnū p̄m̄iū. **I**ntū
est mansuetudinis. **M**athei. Si quis te p̄-
ciserit i unā maxillā. p̄be ei aliam.
H sic intelligit. parat sis aliam sustinē
patienter. & illud r̄silū est patientie. re-
spectu lesionis corporis. **S**; ad idem p̄tinet
& aliud q̄d est patientie. respectu ablatiōis
uerū. sic est illud. **Q**uicquid uult contendē
iudicio & tunicā tollē. relinq̄ ei & palliū.
Nota q̄d contingit sua repetere fidei. corā
iudice dupliciter. aut cū mentione et
fraude. aut cū karitate. **P**rimū nulli li-
cet. sed iud. licet infirmis & im̄p̄tis. p̄f̄c̄s
aut nō. vnde nō repetere. consiliū est infir-
mis. p̄f̄c̄s nō p̄ceptū. **I**llis autē q̄ abre-

nunciauerit p̄petat. n̄ licet repetere p̄a ut
sua. s; ut r̄gregationis. n̄ p̄ se. s; p̄ com-
mune bonū. **S**extū misericordie. & r̄rogatiōis. ut
illud. **O**mn̄i petenti te t̄bne. & illud. **S**i uis p̄-
fectus eē. uade & uende oīa q̄ possides & da
paup̄ib;. **N**ota q̄d dare sup̄fluum i neces-
sitate ē necessitatis. s; dare quib; egenis est
r̄siliū. **A**uḡt̄in. **M**elior est m̄i agere. q̄m plus
habere. **Q**uā autē dicit d̄ns. **O**mnia q̄ uultis
ut faciant uobis hominēs. & uos similit̄ fa-
cite illis. sic intelligit. vnde si petem; rem a
liq̄m. & n̄ indigemus. h̄i uellem; illud ratio-
nabiliter dari nobis. **S**eptimū consiliū est
de simplicitate uerborū. ut ibi. **S**ic s̄mo uel
est ē. nō n̄. **C**ui sentis ē. **S**i affirmatio ut
negatio ē in ore. sit in corde. **A**d h̄ consiliū
reducit̄ & illud. **A**udistis q̄a d̄m est am̄p̄s
Nō iurabis. ego autē dico uobis n̄ iura-
re om̄ino. **N**ota q̄d iurare q̄ndōq; ad r̄fir-
mitatē p̄tinet p̄missionis. n̄ iurare autē
q̄ndōq; p̄tinet ad p̄f̄cōem consilij. **P**hibet
etiā d̄ns iurare p̄ creatas. scilicet p̄ celū. ut p̄
t̄ram. ut p̄ capillū. p̄p̄t̄ idolatam. ne scilicet
aliq̄d credam; nimis eē in illis. **S**unt
tamē q̄ndōq; iuram̄ta p̄ euangelia. & cru-
ces. id est p̄ eū cui h̄ dedicata s̄t. **O**ctauum
est de uitanda occasiōe p̄cc̄i. vnde d̄m
ē. **S**i ocul; tuus scandalizat. t̄erue eū &
p̄ce abste. **S**ecūm **A**uḡt̄inū nullū n̄brū
ad littam erui p̄cipit. s; occasiō p̄candi
Potest enī esse occasiō ex aspectu. & tunc
ocul; scandalizat. cū autē sit bona inten-
tione. tunc ocul; d̄x̄t scandalizat. ut po-
test eē occasiō ex tactu & cū bona inten-
tione. tunc man; d̄x̄t scandalizat. **I**tem
potest eē occasiō p̄candi ex alio. & h̄ ex cō-
siliario q̄ d̄r oculis. ut ab adiutore. q̄ d̄r
man;. & d̄x̄t quidē r̄siliari. ut adiutor
in spiritalib;. **H**uiusmodi ergo si scandalizat

abiciende sunt: q̄a occasiones peccandi fugiē
 de sunt. **N**onū consiliū est de uirtutine i
 remonius: et simplicitate finis. **V**nde dicitur. **A**t
 tendite ne iusticiā uāam faciatis corā ho
 minib' ut uideamini ab eis. **E**t illud. **N**esci
 at simit' tua qd faciat cetera tua. **I**te sic lu
 ceat lux uia corā hominib'. ut uideant
 oya uia bona: et glificent patre uim qui
 in celis est. **D**e hys nota qd q̄tingit cōsti
 tuere duos fines: scilicet temporale: et etimū.
Si etimū est finis ultim'. h' bene ualeat. **D**e
 ho aut' spūalis ut p̄dicatio. n̄ potest referri
 ad finē temporale. ita etiā qd illud tēpora
 le referat ad dñm. qd n̄ s̄r facienda mala.
 ut ueniant bona quēcuq'. **E**t h' est qd ait **A**u
 gūinus. **N**o debem' euangelizare ut mandu
 cam'. **E**t manducare ut euangelizem'. **N**o
 ra etiā qd tenem' illos actus referre ad
 dñm. quoz dñm habem' ab impto rationis.
 ut est manducare. cogitare et similia. **S**i nō
 tenem' actus uirtū et obediētiā rationi
 referre. ut est nutritua. et respiratiua. et
 huiusmodi. **D**ecimū consiliū est de reformita
 re oys. ad doctrinam ut ibi. **A**lligant onera
 gūda et impo'tabilia. digno aut' firo nolō
 ea mouere. dicunt enī et nō faciunt. **A**d idē
Hypocrita ecce p̄mū trabem de oculo tuo: et
 tunc respiciens ecce festucā de oculo fratris
 tui. **N**ota qd in p̄dicatione quōdāq' assu
 mitur uentio genātib'. scilicet de hys q̄ sunt
 de statu salutis. **A**liquādo uō assumit' inten
 tio scdm statum p̄fectionis. ut pote reli
 gionis. **P**rimo in tenet' p̄dicator face qd
 dicit' cū asserat omīs ad h' tenū. **S**edō in nō
 tenet'. nisi et ipse p̄fectioem illam uouit.
Vtrum aut' malus p̄cet p̄dicando disti
 guit'. q̄a existens in peccato notorio p̄cat.
 quōd p̄dicat. siue h' faciat ex necessitate
 officij. siue ex uoluntate. q̄a scandalizat.

Existens aut' in peccato occulto si p̄dicat.
 et nō studet ex dicto suo compungi. adhuc
 uidet' peccare. q̄a uidet' contēpnere. **V**nde
 cūmū consiliū est de uitanda sollicitudi
 ne. ut ibi. **N**olite solliciti eē dicentes. **E**t
 manducabim' aut' qd bibem'. **E**t ibi. **N**o
 lite solliciti esse de crastino. **S**ciendum
 ig' quod triplex est sollicitudo. **P**rima
 est laudabilis. et est pudente spūalit'
Vnde ad corinthios. **Q**' sine uoce est
 sollicit' est q' s̄r dñm. **I**te ad Romanos de
 p̄latis. **I**ur p̄est in sollicitudine. **S**eda ē
 tollabilis. et iusta. est sollicitudo cure tē
 poralis q' ad corp'. **L**uce. **M**artha Martha
 sollicita es. et t̄baris cura plurima. **T**er
 cia est sollicitudo inuipalis. et ista sup
 fine thesaurizationis q' ad auariciam.
Eccliaste **P**eccori dedit dñs afflictioem et cu
 ram superflua. ut addat et congreget. et h'
 uanitas. et causa sollicitudo inuis. **S**olli
 cudo p̄ma p̄cipitur. **S**eda p̄mittit'. cura p
 lphet'. **D**uodecimū consiliū ē fratne corre
 ctionis. ut ibi. **S**i p̄cauit in te frat' tuus.
 corripe eū. ut te et ipm solum. **N**ota qd
 corripe frat' quōdāq' est consiliū. ut quā
 do corripit' sup uenialib'. **Q**uōdāq' p̄cep
 tum. ut corripe de mortalib'. et isto in ad
 omīs p̄mitit'. et obligat semp. h' n̄ ad sem
 p'. q̄a p̄loco et tempore. scilicet quādo ualeat. et
 licet. et credit' qd utilis sit correctio. **N**o
 tandū qd t̄plex est correctio. **A**mois. ti
 mois. et pudoris. **H**unc ordinē fratne
 correctionis docet dñs in euangelio.
Primo enī inuocet' frat' esse reuocand'
 amoxe. cū iubeat eū singularit' ueni
 re dicens. **C**orripe eū ut te et ipm solum.
Si h' nō ualeat. docet eū sedō reuocandū
 eē timore ut ait. **S**i te n̄ audierit. adhi
 be tecū unū ul' duos testes. **T**ercio docet

si h' no ualuit qd' renocer' pudore. unde
 die: Sine illos audierit. die coelie. Si aut'
 coeli. n' audierit. sic e' sic' ethnie' & pub
 lican'. idest' excommunicari debet. & sic denu
 tari. Sane p'cedes ordo scilicet correptionis
 intelligit' tantu' de criminalib' q' de culpis
 g'neralib' solent' claustrales se in suis ca
 pitulis accusare. n' p'missa admonitioe
 Veruntam' accusans caueat diligenti. ne
 h' faciat ad infamandu'. s' ad corrigendu'.
 q' si q's ex deliberatione. contum' facit
 mortalit' peccaret. **Explicit Lib' Qui
 tus intulatur' de Sctificacoe' Exarum.**

**In nomine d'ni incipit Prologus in li
 celestis medicus. viii Sextuor'**
Quoniam humani generis reparato. tali m'
 sanant' egrotu'. sicut opime
 uicelat' egrotanti. & egrotum. & occasione
 egroti. **E**grot' igit' homo fuit ex sensu
 rationis. in orb' au' originalis culpa. Ergo
 non est' culpe. licet p'ncipali' fuit ex consen
 su rationis. occasioem tam' simplic' ex se
 sib' carnis. Adh' ergo qd' medicina respon
 det morbo. oportuit qd' n' est' sp'it'
 talis uerit' etiā aliqd' habet de sensib' ^{causis}
 signis. ut sensibilia fuerint aie occasio
 labendi. ita essent ei occasio resurgendi.
 p'p'ca medicina m' uolunt' consistit in ex
 chialtis sac'amentis. **Explicit Prologus.**

Incipit Annotatio Cap'lor' lib' Septis.
Distinctio sacram'nti. **D**e institutione
 sacram'ntor'. **D**e effectu sacram'ntor'. **D**e
 numero sacram'ntor'. **D**e dispensatione sac'ame
 ntor'. **D**e caritate & ueritate sacram'ntor'. **D**e dis
 tincta sacram'ntor'. **D**e baptismo. **D**e eucharistia &
 exorcismo. **D**e confirmatione. **D**e sac'amento eu
 charistie. **D**e dignitate eucharistie. **D**e effectu
 eucharistie. **D**e modo sumendi eucharistiam.
De abstinentia a ieiunione. **D**e officio mis

De negligentis in missa. **De sac'amento penite
 tie.** **De qualitate penitentie.** **De effectu peni
 tentie.** **De partib' penitentie in g'mum.**
De contritione. **De confessione.** **De quali
 tate & effectu confessionis.** **Quid debeat fieri confes
 sio.** **De sigillo confessionis.** **De satisfactione.**
De partib' satisfactoris in g'mum. **De singulis
 partib' satisfactoris.** **De iustificacione impu
 Per qd' remittant' uenialia.** **De remissione
 uenialis p'ccati.** **De extrema unctione.** **De sa
 cramento ordinis.** **De qualitate ordinandor'.
 De ipsa ordinatione.** **De matrimonio.** **Incipit
 Annotatio Cap'lor'. Incipit Lib' Sextus.
 q' intulatur' de uirtute Sac'amentor'. Ca
 pitulor' Primu'. Distinctio Sac'amenta.**

Sacramentum est ut ait Au
 gustin' inu
 sibilis q're
 uisibilis for
 ma. Nec dif
 finitio gen'
 us est. & con
 uentus sacra
 mentis ta noue
 legis quam ueteris. quia tam ista qua
 illa s'nt ex similitudine representantia. & ex
 institutione significantia. sedm aut' qd'
 eade' diffinitio uenit sacram'ntis noue le
 gis sic sup'plenda e'. ita ut ei similitudine
 gerat. & causa existat. q'a n' solum ex simi
 litudine representant. ut ex institutione
 significant. s' etiam ex hinc diuina
 sanctificant. & gram' offerunt. p' q'm a
 nima curat' ab infirmitatib' uicior'. & h'
 est qd' Augustin' infirmat' in alta diffini
 tione dicens. Sacramentum in q' est illud
 in q' sub reposito uerit' invisibili diuina
 uirtus salutis secreti operatur. Et etiā terra

definitio hugo de sco victore. qd sac
 menti est manale elementum. ex infecus
 oculis suppositum. ex institutione signifi
 cans. ex similitudine representans. ex scifi
 catione aliquam gram inuisibilem. Ta
 ranguntur h. que snt de ratione sacramenti.
 scilicet. 7. ppe. accepti sacramti. Primum est.
 naturalis similitudo. ex q habet aptitu
 dinem significandi. Scdm. est actua istruc
 tio. ex q habet ordinem. determinatam ordina
 tionem. respectu huius significati. Tertium est
 spiritalis scificatio. ex q habet virtutem efficien
 di illud signati. Itē dicit Augstinus. qd sacra
 menti est sacre rex signi. illud autē n̄ est dif
 finitio. s; pxi etymologia sacramenti. **De**
Sacramta Instituce Sacramtoꝝ. ij.
Sacramta qre xpc instituit. tamq̄ noue
 legis lator. in q̄ uocantur ad p̄mia. dedit p̄
 cepta. instituit sacramta. Xpc enī ubi
 patris. cū sit sume uirtus. sume uirtutis. 7.
 sume bonitatis. p̄misit p̄mia beatificanti
 a. a ratione uirtutis. dedit p̄cepta dirigenti
 a. a ratione uirtutis. instituit sacramta ad
 uiuantiā. ut sic p sacramta reparet uirt.
 adimplenda p̄cepta. 7. p̄cepta pueniat
 ad p̄mia. Instituit autē xpc sacramta u
 bis. 7. elementis. ut ait Augstinus. Accedit inq̄
 ubi ad elementum. 7. sit sacramtum. 7. est
 ubi elementum. p̄ materia. 7. forma uerbor.
 p̄ forma. Ad h̄ uō instituta s̄ sacramta. in u
 bis. 7. elementis. ut habent euidentiā signi
 ficandi. 7. efficaciam scificandi. q̄a dum ele
 mta oculis. 7. uerba aurib; se offerūt. q̄ sunt
 sensus p̄ncipi cognoscendi. dant euidenti
 ā significationis. Deinde uerba scificant ele
 mta. ut plenior fiat humane curatiois
 efficacia. Instituit autē d̄s sacramta di
 uisimode. Quēdā enī ante aduentū suum.
 ut matrimonii. 7. penitentiā. s; h̄ duo cō

firmant. 7. consumant. in lege ewangelical
 dū penitentiā predicauit. 7. nuptijs inu
 fuit. Alia q̄ngs sacramta solus xpc inuicia
 uit. Confirmatioem quidē manū parui
 lis imponēdo. unctioem uō discipulos ad
 curandū mittendo. q̄ infirmos ungebat
 oleo. sic d̄r in ḡaruo. Baptismū autē sus
 cipiendo. Deinde formā dando. Ordinem
 uō post potestatem ligandi 7. soluendi. tri
 buendo. 7. conficiendi sacramti altaris.
 Eucharistiā autē comparando se grano
 frumti. 7. scificando. ad dando discipulis.
 imminente passione sacramtum corpus 7.
 sāguinis. Instituta s̄ etiā sacramta
 multiplici de causa. Primo p̄p̄ humilia
 tioem. de qua homo q̄rit salutē in inferiorib;
 se. Sed p̄p̄ erudicioem. qua homo p̄uisibi
 lia ad cognoscendū inuisibilia rapiat.
 Tercio p̄p̄ exercitatioem. q̄ noxiā homo
 declinet occupatioem et ocū. Quarta ē.
 p̄p̄ congruitatem medici ad medici
 nam. q̄a cū medicus sit d̄s 7. homo. con
 ueniens medicina temere debet aliqd
 diuinū. scilicet inuisibile quā. 7. aliqd
 humanū. scilicet uisibile quē formā. Qu
 ta est congruitas ex parte infirmi. q̄
 a cū infirmus sit homo stans ex cor
 pore 7. sp̄i. sp̄c autē in corpore. nō bene
 capiat spiritalia. nisi in corporalib;. con
 gruuū fuit dare medicamta spiritalia
 reb; sensibilib;. sic pillule in nebula. Sex
 tum est. p̄p̄ augmentū m̄i. q̄ultū enim
 ualeat ad m̄tum. q̄ndo deo credit̄ in h̄ys.
 ubi humana ratio n̄ prebet experimentū
 Patet igit̄ ex p̄cedis. que sit sacramtoꝝ
 causa efficiens. q̄a diuina institū. Q̄
 formalis. q̄a quē scificatio. Q̄ finalis. q̄
 a humane fragilitatis curatio. **De**
Effectu Sacramtoꝝ. iij.

Effectus sacramentorum noue legis multi-
plex est. Primo a peccato mundat. Secundo
in bono confirmat. Tertio corpori christi mysti-
co incorporat. Quarto iustificat. Quinto
ad futuram uitam preparat. Sexto erudiendo
illuminat. Septimo a malo preseruat.
Ista parent in septem sacramentis. per ordinem.
Nam primum operatur baptismus. secundum uero con-
firmatio. et sic de alijs. **S**acramenta dicuntur
esse gratie uasa. et causa sunt quod in eis gratia sub-
stantialiter contineatur. uel causaliter efficiatur.
cum in sola anima collocari habeat. et a
solo deo infundi. Sed quia nullis. et per il-
la gratiam curationis a summo christo medi-
co oportet hauriri. licet non alligantur po-
tentiam suam. sacramentis. quia et per alias vi-
as gratiam confecti ualeant. Sacramenta semper
significationem habent uitantis. sed non semper
per efficaciam curationis. non propter defectum ex
parte sui. sed ex parte suscipientis. quia
gratia nulla datur repugnanti. et impugnan-
ti fonte gratie. Unde sacramenta non sanctificant.
nisi accedentes digne. et absque omni fic-
tione. Non nunquam tamen uirtute sacramen-
torum fit de arripo contus. ita quod defectus
dignitatis uel preparationis. uel ex parte
suscipientis. suppletur uirtute diuina in sa-
cramentis. dum in accedens non sciat se in mor-
tali uel in proposito peccandi. Unde sciendum.
quod quidam suscipiunt sacramentum tantum
ut sic accedentes. Quidam rem tantum.
ut quod per contritionem. et fidei deuotionem gra-
tiam recipiunt prius quam ueniant ad sa-
cramenta. Quidam suscipiunt et sacramen-
tum et rem. ut digne accedentes. **S**a-
cramentum dicitur a sacramento. et hoc potest fieri
tripliciter. aut scitatem significando
tantum. aut efficiendo tantum. aut simul
efficiendo. et sanando. Primo inuenit

ratio sacramenti rebus significatis per sacramen-
ta tam ueteris quam noue legis. Huius exemplum
habemus in nativitate. quia medicina dicitur sana-
re efficiendo tantum. sed uena dicitur sanandi
candendo tantum. Circumcisio uero sanat efficien-
do et sanando. **Q**uinq; sunt que animam ius-
tificat. sed diuersimode. **U**s enim iustificat
auctoritate. gratia iustificat formaliter. expul-
sio morbum spiritalem. Impletio mandatorum.
iustificat ut dicitur. Sacramenta uero tamquam ua-
sa medicinalia in quibus offertur gratia. Sacerdos
autem minister. Exemplum horum habemus in cu-
ratione morbi corporalis. **U**s enim sanat
corpus auctoritate. medicina effectu. die-
ta conseruatione. uas medici gentium. **U**t
dicitur uulgariter. **P**eris ista sanant me. me
dicitur uero sanat ut minister. **D**e **A**umentis
Sacramenta noue sacramentorum. **u**y.
legis septem sunt. secundum diuinitatem
hominum in ecclesia. Primum est institutum. scilicet
baptismus. secundum pugnantium. ut confirmatio.
tertium uires resumptivum. ut eucharistia. **Q**u-
rtum resurgenti. ut penitentia. Quintum
exercentium. ut extrema unctio. Sextum mi-
nistratum. ut ordo. Septimum nouos mili-
tes introducentium. ut matrimonium. **S**a-
cramenta sunt figurata in septem signaculis. quibus
fuit ueteris testamenti pagina sigillata. que
agnus qui habet clauem dauid claudit et
nemo aperit. referunt. **I**tem in septem tubis.
quibus angeli cecinerunt. **I**tem in septem stellis.
quibus habebat similis filio hominis in dextera
sua. **I**tem in septem panibus. quibus dicitur turba
sacrauit. **I**tem in septem oculis super unum lapide-
dem. **I**tem in septem lucinis tabernaculi. superpo-
sitis candelabro. **I**tem in septem circumuersionibus
Jericho. **I**tem in septem locutionibus Naama in ior-
dane. **S**acramenta septem sunt. quod disponunt
ad uitutes septem habendas. Nam baptismus

est sacramentum fidei. confirmatio spei. eu-
 charistia karitatis. penitentia iusticie
 extrema unctio. in bono perseverantie q̄ est fir-
 titudinis plenitudo. ordo prudentie. ma-
 trimonium temperantie. **A**lia est ratio nu-
 meri sacramentorum. que ordinat̄ con-
 tra culpā. et contra quadruplicate penā. Un-
 de baptismus ordinat̄ contra peccatum origina-
 le. penitentia contra mortale. Extrema un-
 ctio veniale. ordo contra ignorantia. eucha-
 ristia contra malicia. Confirmatio contra im-
 potentiam. Matrimonium contra concupiscentiam.
 qm̄ temperat et excusat. **A**lia ratio numeri
 sacramentorum. q̄a sacramenta s̄t cause sana-
 tue. morbi spiritualis. ad modum corporali.

Medicina corporalis quadruplex est. scilicet
 curativa. servativa. preservativa. melio-
 rativa. Simili modo et sacramenta curant. Bap-
 tismus enim curat simul et totaliter. Peniten-
 tia vero curat paulatim quantum ad penam.
 quousque nullus pene homo debitor sit. Ex-
 terna unctio curat a morbis lenioribus. scilicet a
 venialibus. sic baptismus et penitentia curant
 a morbis mortalibus et letalibus. Sic ergo sacra-
 menta preterea tria s̄t quasi medicine cura-
 tue. Confirmatio est medicina servati-
 va spiritualis sanitatis. in qua datur spiritus sanctus ad
 robur. et ad perseverantiam gratie dante in bap-
 tismo. Matrimonium est medicina preserva-
 tiva. Ordo est medicina meliorativa in
 qua augmentatur gratia. Eucharistia hominibus
 simul facit. curat enim venialia que s̄t
 occasio ruine maioris. servat etiam gratiam
 inventam in homine. et augmetat. sicq̄ me-
 liorat. et nihilominus peccato preservat. **De ad-**

Potestas perlatōne Sacramētor. v.
 dispensationis sacramentorum. representat
 ut spectat solum ad genus humanum. In om-
 nibus autem sacramentis dispensandis. neces-

saria est in dispensatione intentio. q̄ quis
 intendat facere quod ipse instituit ad huma-
 nam salutem. vel facere saltem quod facit ecclesia.
 in qua clauditur in generali intentione preterea. q̄a
 ipsa ecclesia sicut sacramenta a christo accepit.
 sic ad fidelium salutem dispensat. Rursum
 q̄a ordo dignitatis exigit. ut maiora
 maioribus. minora minoribus immutentur.
Quedam respiciunt excellentiam dignitatis.
 ut sacramentum confirmationis. et ordines.
 unde referuntur ab episcopis. Quedam vero respici-
 unt indigentiam necessitatis. ut bap-
 tismus. matrimonium. quorum unum regenerat.
 aliud vero generat. et hoc dispensatio perso-
 nis infirmis conceditur. maxime in ar-
 ticulo necessitatis. quod dico ratione bap-
 tismus. Quedam autem sacramenta s̄t quasi medi-
 cina. ut eucharistia. et penitentia. et un-
 ctio extrema. et ista dispensatio ad solos
 pertinet sacerdotes. qui s̄nt quasi medici in
 christo episcopos. et minores personas constituti. Sa-
 cramenta dispensari possunt et a bonis. et
 a malis. a fidelibus. et infidelibus. unctio ecclesie.
 et excommunicatis. quia si dispensari possent tantum
 a bonis. nullus esset certus de susceptione
 sacramenti. cum nullus sit certus de bonitate
 ministris. sicut non propria. et ita semper oportet
 referri. et malicia unius prejudicaret ali-
 ene salutem. **I**tem sacramentorum dispensa-
 tio immittit hominum. nisi ratione sanctita-
 tis quarant. et ratione auctoritatis que
 semper manet. quantum est de se. Sciendum
 autem quod quedam sacramenta habent substā-
 tialia. quedam vero sacramentalia. Quantum
 autem ad substantialia. non plus valet ope-
 ratio boni ministris quam mali. quia deus ibi ope-
 rat̄ ut actor. homo ut ministris. Sed in sacra-
 mentalibus sicut s̄nt orationes. plus potest
 valere operatio boni quam mali. Hoc autem est

p accidens. nō p se. id est q̄ntum ad aliq̄s est
factus accidentales. nō q̄ntum ad essentia
les. **Q**uamuis igit̄ apud hereticos sint
sacram̄ta uia. nō tam̄ recipientib̄ utilia.
nisi ad eccl̄ie uideant̄ unitate. Vnde du
ḡm. Eccl̄ia comparata parad̄iso. indi
cat posse baptismū homines foras ac
cipe. s̄ salute n̄ tenere. Nā & flumina de
parad̄isi fonte. foras laugi emanauerūt.
n̄ tam̄ in mesopotamia. n̄ in egipto. q̄
illa flumina puenerūt. est felicitas uite
q̄ de parad̄iso memorat̄. **De karaktere**

Triplex ē status & uacōne sac̄m̄torū. vi.
fidelū in acie eccl̄iastice ierarchie.
scil; fidei gente. fidei roborate. & fidei mul
tiplicare. Scdm̄ p̄mū fit distinctio fide
liū ab incredulis in baptismo. Scdm̄ ali
ud fit distinctio fortū ab infirmis. & h̄ in
sacram̄to q̄firmationis. Scdm̄ t̄cū. fit
distinctio clericorū a laicis p̄ sacram̄tum
ordinis. Hinc est qd̄ hec t̄a sacram̄ta ca
ractares imp̄munt. p̄ q̄s indelēbil̄ m̄p̄
fos semp̄ distinguunt. unde nullaten̄ ita
ri possunt. **K**aract̄ igit̄ baptismalis ē
incipientū. q̄firmationis p̄ficentū.
s̄ ordinis est p̄fectorū. Præcā triplex ē
ph̄c̄ fit distinctio ad similitudinē dis
tinctionis alicuī exercit̄. Prima ē mu
nis. scil; tot̄ exercitus. ab alio exercitū. & h̄
sp̄ualit̄ p̄ baptismū. Secda ē specialis.
scil; militū applarib̄. h̄ aut̄ fit p̄ q̄fir
mationē. Tercia ē specialissima. scil;
duciū ab ut̄sq; & h̄ fit p̄ sacram̄tum or
dinis. Præcā q̄a karact̄ est signū dist̄
tūm sp̄uale indelēbile. ideo n̄ q̄fertur
in sac̄m̄tis q̄ solent̄ itari. sic est peni
tentia. matrimonū. & h̄uimodi. **N**otā
dum etiam qd̄ karact̄ baptismalis. est
fundam̄tum omnium karact̄um aliorū.

et ideo illo nō habito. n̄ possit̄ cet̄i karact̄es
imp̄m̄. ac p̄ h̄ oportet de nouo fieri. ut
illi karact̄es habeant̄. Vnde siq̄s ordina
t̄ n̄ baptizatus. nihil agit̄ p̄ficus. Quibus
t̄ta sacram̄ta ut̄ d̄m̄ est p̄t̄ karact̄is
imp̄fioem̄ itent̄. tam̄ immune ē h̄ omnib̄ nō
it̄ari sup̄eandē p̄sonā & matrimonū. & ex
causa eadē. & h̄ ideo est. ne fiat̄ q̄num̄tia
sacram̄to. ex h̄ em̄ credi possit̄ qd̄ sacram̄ta
p̄us dispensata fuissent̄ in eff̄cana & t̄p̄ta.
Quedā s̄ de sacram̄torū substantia. quedā
de q̄gruentia. Si ea. q̄ de substantia s̄ o
mutant̄. euacuant̄ sacram̄ta. & itanda s̄
omissio uō illorū que s̄ congruentia non
euacuant̄ sacram̄ta. **De distinctione sa**

Ab inicio constituta **cr̄m̄torū. vii.**
sunt sacram̄ta. ad curatiōem ho
minū. & semp̄ eū morbo curerunt. In lege
aut̄ nat̄e fuerūt. oblationes. sacrificia. & de
cimationes. In lege aut̄ sc̄pta. introducta
ut̄ approbata ē circumcisio. & adiuncta ē
expiatio. atq; sup̄addita oblationū deci
matio. & multiformis sacrificiorū dist̄ne
tio. In lege aut̄ noua instituta s̄ sacra
m̄ta. num̄o paucaora. utilitate pot̄ora.
uitate efficaciora. & p̄minentia diḡno
ra. atq; significatione euidētiora. in q̄
est impletio simul & euacuatio omnium
p̄d̄corū sicut̄ dicit̄ hugo de sancto victore.
Primi temporis sacram̄ta fuerūt sicut̄ in
medy temp̄is s̄ sicut̄ ymago. sive fiḡa.
extremi temp̄is scil; gr̄. sicut̄ uerp̄is qd̄
in se uitatem continet. & gr̄am. q̄m̄ sig
nificatione representant̄ & p̄sentaliō con
ferunt ac p̄mittunt. Præcā patent̄. qui
a eadem mundationis similitudo i ob
latione legis nat̄e. s̄ occulte inuenit̄.
In circumcisioe uō euidēt̄ exp̄m̄tur.
p̄ baptismū aut̄ manifestī declarant̄.

Stem sacramenta uetis legis mutabantur par-
 uulos. exiebant p̄fcoſ. ⁊ diuvs orādo
 domabant. ⁊ sacramēta noue legis ſer̄t.
 q̄d uet̄a delonginq̄ monſtrabant. vnde p̄
 oia sacramēta p̄parauer̄t. ⁊ p̄duxer̄t ad
 noua. ſicut uia ad tinnū. ſic ſignū ad
 ſignatū. ſic figura ad ſtatū. ⁊ ſic imp̄
 ſectum ad p̄fectum. **E**t ⁊ alia diſſen-
 tia. q̄ eſt in unis omnib; ſacramētis. q̄d
 ſiſtunt i reb; ſenſibilib; inuſibile grām
 ſignantib;. ſ; ſpecialē eſt ſacramētis noue le-
 gis q̄d ſiſtant et̄a in uerbis. **I**te ſacramēta
 noue legis efficiunt q̄d ſignificant. ⁊ ſ;
 h; nō faciunt ſacramēta uetis legis. **I**te ſa-
 cramēta noue legis iuſtificant q̄ntū ad o-
 pus opans. ⁊ opus opatum. **S**; ſacramēta
 uetis legis iuſtificant ſolū. q̄ntum ad op̄
 opans. q̄a nō ualebat faciendū. niſi q̄ntū
 ſe illoꝝ karitas ⁊ donatio fidei extende-
 bat. **I**ſtud aut̄ n̄ circūſcripſione intelligit̄.
 q̄ cum n̄ fuit in lege data. neq̄q̄m iur̄ le-
 galia computabatur. q̄a ipſa in paruulis
 tollebat originale. ⁊ grām ſerebat. q̄d non
 facebant ſacramēta legalia. **I**te in lege diſtin-
 guebat circūſcripſio. p̄ſm̄ dei. ab alijs gentib;
 ſ; nē diſtinguit karact̄ baptiſmalis. **I**tem
 legalia ſc̄dm̄ Auguſtīnū fuer̄t ante paſſioem
 dñi uua. ⁊ poſt paſſioem dñi ſtatū mortu-
 a. ⁊ poſt q̄m claruit uitas euangely ſc̄ ſe-
 pulchra. **N**ūā uo ſacramēta iſtq̄ ad finē mundi
 ſemp̄ in ſuo uigore maneb̄t. **De Babulino.**

Baptiſm̄ eſt ianua omnium ſacia **vuy.**
 mentoz; q̄a nulli ſer̄t ante ip̄m in
 ecclia aliq̄d alioꝝ. **U**t ſubſtantia baptiſmi ſc̄
 ſing; **P**rimū eſt exp̄ſſio forme uocalis ad nō
 iſtitute. que eſt h;. **E**go baptizo te in
 noīe pat̄s. ⁊ filij. ⁊ ſp̄s ſc̄i. abſq; omiſſioē
 ul' addicione dictionis. abſq; p̄oſtatione
 ordinis. ⁊ abſq; mutatione nom̄is. **H**ys

em̄ quatuor modis. ſc̄ma uiolat̄ uerboꝝ.
 ſc̄l; omiſſione. addicione. tranſpoſitione.
 mutatione. uerboꝝ. id eſt ſi ponat̄ loco pa-
 tris ⁊ filij ⁊ ſp̄s ſc̄i. nom̄e aliu' potentis
 ſapientis. ⁊ benigni. quia in q̄cumq; ydō-
 mate baptizet̄ nō debent poni approp̄-
 ata trib; p̄ſonis. ſ; exp̄ſſa nota p̄ſonae
Similit̄ loco baptizo n̄ debet dici unigo
 ul' uningo. **S**c̄dm̄ eſt ablutio p̄ elementum
 aq̄ in toto corpore. ul' ſalutē in digniori
 parte. **T**ertū eſt. q̄d immerſio ſit ab uno. ⁊
 eo tempore. q̄ndo ⁊ ſc̄ma uerboꝝ exp̄mit̄.
 ita q̄d nō un' p̄nerū unigat. ⁊ alit̄ uerba p̄-
 ferat. **Q**uoniam eſt intentio ſpecial' ⁊ generalis
Specialis aut̄ intentio eſt iſte baptizan-
 dus mundeſt. **G**eneralis eſt. facē quod facit
 ecclia. **I**ntentio q̄ illi' requirit̄ qui bap-
 tizant̄ eſt adult'. quia q̄ in uice baptizan-
 tur nō recipiunt ſacramēta. **Q**uoniam eſt
 fides ipſi' baptizandi. q̄a in adultis requi-
 r̄ fides p̄p̄a. ſ; in paruulis aliena. q̄a par-
 uuli in fide ecclie baptizant̄. **B**aptiſ-
 mus nūto ſit in aqua. ⁊ n̄ in alio liquore.
 q̄a cum homo. p̄mo p̄ pecc̄m̄ p̄mi parentis
 incurrit in immundicia. ⁊ concupiſcenti-
 am. ⁊ ignorantia. p̄ baptiſmū ab hys t̄-
 bus liberat̄. ⁊ h; notatur in trib; p̄p̄erati-
 b; aq̄. ſc̄l; puritate. p̄ſpicuitate. frigidita-
 te. **N**am baptiſmalis aqua ſua purita-
 te nos mundat. ſua p̄ſpicuitate nos il-
 luminat. ⁊ ſua frigiditate ab eſtu concu-
 piſcentie nos temperat. **I**te baptiſm̄ ſit in
 aqua. ne q̄m inopia excuſaret. et ne p̄p̄o
 defectum. p̄iculum ſalutis hōies incur-
 r̄nt. ſi alio liquore fiet̄. ⁊ ut inueniatur
 apud omnes in unis mat̄ia baptizandi.
Triplex eſt baptiſm̄. fluminis. flami-
 nis. ⁊ ſanguinis. **I**nt̄ hos talis eſt diſſen-
 tia. **B**aptiſm̄ fluminis a tota pena li-

berat. & a culpa. & gratiam in habitu infun-
dit. & karactem imprimat. **B**aptismus fla-
minis delet culpa. non semel tantum. sed
plures. & habet gratiam in usu. in quo confis-
cit meritum. **B**aptismus sanguinis liberat
ab omni temptatione. & statim offert pro-
mum. quia ipsum est martyrium statim euolare.
Ex his patet quod sit inter hos baptismos.
quia se habent non excedentia. sed excessiva.
Inter in baptismo est quoddam sacramentum
tantum. ut ablutio exterior. **Q**uodam res tan-
tum. ut gratia interior. **Q**uodam res & sacramen-
tum. ut karactem. **O**cto sunt de sollemp-
nitate baptismi. que non sunt substantia. **V**n-
de usus. **S**al. oleum. crisma. cerus.
cristale. Saliva. **F**lans. virtutem baptis-
maris ista figant. **H**ec cum patris non
mutant esse sed ornant. **I**n quatuor locis
baptizandus unguitur. **I**n fronte. ut fide
prebetur. **I**n uentre. ut subtilis agenda ab
eo publice intelligantur. **I**n scapulas.
ut uigilantur. **I**n pectore. ut
dulci corde deus diligatur. **B**aptismus
fuit institutus materialiter. quando christus bap-
tizatus est. formaliter. quando dixit. **I**te doc-
te omnes gentes. baptizantes eos in no-
mine patris & filii. & spiritus sancti. **N**ichodemo.
Anti quod renatus fuit ex aqua & spiritu. non po-
tuit intrare in regnum celorum. **E**ffectus
quod christus passus est. **E**ffectus bap-
tismi multiplex est. ad sacramenta preparat
quia baptismus est sacramentum intrantium
Aperit mundat. quod signatum est in mari
rubro ubi submersi sunt egyptii. **N**otandum
autem quod in baptismo deletur originalis pe-
ccati macula. fomes uero tollitur. sed remittitur.
Pena relaxat. **V**nde puer indutus ueste
candida. rationale illuminat. **V**nde ponit
sal in ore pueri. **C**oncupiscibile ad bo-

num inflammat. **V**nde datur candela puero.
Inscribibilem offertur. **V**nde populus uicit ama-
lech post transitum maris rubri. **S**icut in-
buit. quod significatur per columbam. quod sedet
super christum baptizatum. **K**aractem imprimat. **H**ic
significatur per mare uireum. in apocalypsi. **S**o-
lutem mitigat. quod significatur frigiditas aquae.
Immunitatem ecclesie prestat. sicut iheremie cir-
cumcisio. quoniam uis significatus fuit in uero.
Ab exteriori satisfactione liberat. quia baptismus
non requirit gemitum neque plangentem. intelligit ex-
torem. nam uirtus exigitur in aduerso. sicut co-
tricio. **P**otentiam dyaboli minuit. quod sig-
nificatur ex sufflato. **J**anuam celi aperit. quod
significatur. quia christus baptizatus aperit ianuam
celi. **N**otandum autem quod passio christi aperit ia-
nuam paradysi. per causam miroriam. & sa-
tisfactoriam singularem. **B**aptismus autem a-
perit per causam efficientem singularem. **F**acit
enim istum singularem euolare. **O**s ad lau-
dandum efficit. ad audiendum aures aperit.
Vnde ponit saliva in ore pueri. & in aure
Templi dei efficit. **V**nde dicitur. exi in mundum
spiritus. & da locum deo uiro et uero.
Laudabile coram deo reddit. **V**nde balsamum
est cum crismate. **S**olent pueri baptizandi us-
que in pascha. & pentecosten nisi ungetur neces-
sitas. ut timeatur periculum reseruari. ad signifi-
candum quia in baptismo fit resurrectio spiritus
liber. & quod gratia spiritus sancti datur. **B**aptismus igitur christi
& iohannis ueniunt materia. & non modo ungetur.
sed differunt in forma. quia baptismus iohannis trade-
batur in nomine uenturi. **D**ifferant etiam in
efficit. quia christi baptismus iustificat. iohannis non.
Inter in fine. quia baptismus iohannis afflicto ad
baptismum christi. **D**e **K**athecismo & **E**xorcismo
Kathecismo & exorcismo tamquam **m. ix.**
preparatorum premituntur baptismum. ut in
ipso efficiantur gratia operentur. **T**rib de causis ka-

effertur

exorcism' instituit' est. Primo pp' instructionē
 & articulis omnib' ad fidei susceptionē. Sēdo.
 pp' resur' rēctōem ad fidei p'fessionē. Tercio pp'
 ter sponsonē ad fidei obseruantiam. q̄a uero
 adultus pp'um habet pccm. & p se responde
 potest. rēctunt' hec ab eo. Paruul' autē q̄a
 nō habet pccm actuale. n̄ p se crede potest. rē
 q̄unt' hec ab eo p uicariū. qui p ipso respon
 det de fidei obseruantia. Exorcism' ideo sta
 tutus est. ut potestas dyaboli expellat' nā
 pp' pccm hominis. dyabol' potestate in ho
 mine accipit. & eē in illa q̄ ueniunt' iustū
 hoīs. tam adulti qm̄ paruuli exorcizari
 debent ad expulsiōem tam noxie potestatis

Confirmatio **De Cōfirmacōne. x.**
 Est sacramentum pugnantiū. & sub
 stantia firmationis s̄t' sex. Duo ex parte
 sacramenti in se. scilicet materia crismatis & for
 ma uerbor' que talis ē s̄dm̄ moxē magis cō
 mune. Signo te signo. confirmo te crisma
 te salutis in noīe patris & filij. & sp̄s sc̄i. Duo
 ex parte minist' id est debita dignitas pon
 tificalis. & intentio firmandi. Duo ex par
 te suscipientū. scilicet fons in q̄ debet fieri
 crismatio. Sēdo qd̄ firmand' sit baptizat'.

Vncio crismatis tripliciter fit in tōbus sac
 mētis. quor' diuinitas excipit' ex sine. In bap
 tismo fit in uicē ad fidei susceptionē. q̄a
 uicē est locus cellule rationalis. In firma
 tione fit in fronte ad significand' audaci
 am p'fessionis. cui impedimentum ē timor.
 & uicundia. q̄ specialit' manifestant' i pal
 loxē & ruborē frontis. & ex p̄pinq̄tate cellu
 le ymaginalis. In ordine fit in manibus.
 ad significand' potestate hērandi sacramē
 tum diuini corporis. **H**ui' sacramēti multi
 plex est utilitas. quia grām in baptismo
 datā hēruat. & firmat. Psalmita. Con
 firma h' d̄s qd̄ opatus es in nobis. scilicet i

baptismo. Ad militā spūalem pparat. unde
 firmandi. tamq̄m pugnatiur pugiles mi
 gunt'. ne ex facili ab inimicis teneant'. et
 q̄a om̄s xp̄iani dicunt' in bello eē xp̄i. pp' a
 & om̄s h' sacramentum recipere debent. ut fa
 cili' possint cont' mundū. carnē. & dyabo
 lum pugnare. Ad p'fessionē constantem
 noīs xp̄i animat. q̄m oportet uerū d̄m. &
 uerū hoīem confitī. Primo ut hēreamur
 eū s̄dm̄ diuinā natām pat' & spūi sc̄i cōe
 qualem. qd̄ notat' in forma uerbor' ubi fit
 exp̄ssio trinitatis. Sēdo ut hēream' eū s̄dm̄
 humanā natām crucis supplicij p̄tulif
 se. qd̄ notat' in crucis consignatiōe. Ino
 et ext' spūali decore. nos decorat siue or
 nat. Intus qd̄m p̄ scientie p̄ritatem. s̄
 ext' p̄ odorem bone fame. & h' duo signifi
 cant' in crismate. qd̄ conficit' ex oleo pp'
 p̄mū. & ex balsamo pp' s̄dm̄. In bonis
 agendū. & malis sustinendū roborat.
 Dat' enī huc sp̄s sc̄i ad rob'. Animā & corp'
 armat. Animā quippe pp' imp̄ssioem
 karactis cont' pusillanimitatis uiciū.
 corp' ei' p̄ chlypeum crucis cont' insult' de
 monū. Cont' uicundiam & timorē. in cō
 fessione noīs xp̄i audaciā rēp̄sentat.
 Primi notat' in crismatiōe frontis q̄ est
 locus uicundie. S̄dm̄ in potestate mi
 nist'. Post pugnam coronat. qd̄ notat'
 in uitta que circa caput ligat'. Quedā
 sunt circa firmatiōem. q̄nō s̄ de sac
 mētē esse. s̄ de bene esse. ut s̄ hec qd̄ ieiu
 nis a ieiunio det'. quod p̄ aliquē ep̄o p̄sen
 ter' q̄ et pat̄nus efficit'. **Q**uod uitta ca
 piti circūligat' p̄ illud sacramentum fit
 uitt' fideles pleni xp̄iani. Plentudine
 dico copie. q̄ tam in baptismo pleni s̄
 plentudine sufficientie. **S**acramēta
 se habent in dignitate ut excedentia

et excessa. Nam eucharistia p̄minet in
esse. baptisim̄ in effectu. matrimoniu in mi
nistio. Significat enī conuinctioem xp̄i
et ecclie. Confirmatio in dignitate minist
ri. q̄a n̄ confert̄ nisi ab ep̄is. Penitenti
a in frequēti peccōz remissione. et sic de a
lijs sacramētis. **De Sacramēto Eucharistie.**

Eucharistia est sacramētum
tam deitatis. qm̄ n̄re. quia d̄s in h̄
sacramēto magne dilectionis signū nob̄
ostendit. et n̄re dilectionis affc̄m p̄ illud
sacramētum specialit̄ erga se inflāmat. **De**
substantialib̄ huius sacramēti s̄ quatuor.
Primu est. qd̄ consecrans sit sacerdos. Scdm̄
est species panis et vini. Tertium est intentio
o s̄craantis. Quartum ē forma uerborū. h̄ uidet̄.
h̄ est enī corp̄ meū sup̄ panē. et ista sup̄
calicē. hic est enī calix sanguinis mei
noui et et̄ni testamēti. Ad intelligendum
ista plerūq̄ nota cura intentioem. qd̄ aliud
est intentio. et aliud attentio. q̄a intentio
ē semp̄ necessaria. ul̄ specialis ul̄ gen̄alis.
sicut d̄m̄ est de baptisimo. attentio aut̄
nō est de substantia. sic q̄ndo rapit̄ mens
in platione uerborū ad alia. quod q̄ndoz
contingit ex infirmitate. q̄ndoz ex ne
gligētia. et tunc pecc̄m est. Sciendum
p̄terea qd̄ n̄ solum requirit̄ intentio conse
crantis. s̄ et̄a intentio istud sacramētū
instituentis. Unde si aliq̄s sacerdos staret
in foro. et sup̄ om̄s panes p̄ferret formā
uerborū et̄a cum intentione consecrādi. n̄ ibi
fiet̄ transubstantiatio. et h̄ n̄ est. propt̄ de
fectum uirtutis uerborū. cū sacerdos una uice
consecr̄e possit̄ tot̄ hostias. qd̄ toti mundo
suffic̄t. si eēt̄ necessitas ecclie. s̄ est. propt̄ de
fectum intentionis illi. qui h̄ sacramētum
instituit. q̄ nō intendit qd̄ cū tali ludibrio
ul̄ stulticia fiet̄ consecratio. s̄ p̄ uilitate

et necessitate ecclie gen̄alis ul̄ particula
ris. **C**ura formā uerborū. quoz sciendū qd̄
cum d̄r. hoc enī est corpus meū. Ista comū
tio enī nō est de substantia forme. s̄ de be
ne esse ipsi. Unde obmuti n̄ debet. Aliud
enī est forma necessaria sine q̄ nō potest
t̄nsubstantiatio fieri. et aliud est forma de
bita. sine qua nō debet fieri. Eodem m̄
dicendū est de speciebus panis et vini. Unde
nota qd̄ materia eucharistie alta est neces
saria. alta debita. Materia eucharistie ne
cessaria. est panis frumētū. q̄a sine illo
nō potest fieri s̄cra. Materia uō debita ē.
qd̄ panis ille sit azim. q̄a licet in fermita
to possit̄ confici. tam̄ h̄ nō debet fieri. et h̄
dupl̄ca de causa. Prima causa ē. qd̄ pa
nis azim. conuenit institutioni. Xps̄ e
nim corp̄ suū s̄cra dedit̄ discipulis
in tali materia. Secūda causa est. qd̄ talis pa
nis uenit significatio. xps̄ enī sine om̄is
pecc̄i fermito fuit. Similit̄ dicendū est de
materia calicis. q̄a alta est materia debita. alt
a necessaria. Materia necessaria calicis est
uini. q̄a sanguis xp̄i n̄ potest i alta
materia confici qm̄ in uino. Materia uō
debita est. qd̄ aqua uino miscet̄. et hoc
dupl̄ca ratione. Primo. q̄a materia talis u
enit institutioni. xps̄ enī sanguinem
suū sub tali specie dedit̄. Sc̄do q̄a talis ma
teria uenit ipsi significatio. qd̄ ecclia que
p̄ aq̄m significat̄ xp̄s̄ p̄ fidem et karna
tem ungit̄. Sciendū p̄terea qd̄ in aceto. et
in aggesta nō s̄cra. q̄a aceti n̄ est uini.
s̄ fuit. Sic aggesta n̄ est uini. s̄ erit.
In s̄cra sanguinis tam̄ modicū aq̄
misceri debet uino. qd̄ absorberi possit̄
ab illo. alioq̄n impedit̄ ab illo s̄cra
s̄cra. si uini ab aq̄ uincat̄. Istud designa
nat̄ qd̄ cū ad xp̄m conuertim̄. nō ipse in

nos. s; nos in xpm mutam. q; corpore suo
 mystico incorporam. Si una gutta vini in
 ponit ex aliqua negligentia sanguini. no
 pot h; desinit esse sanguis. naq; p; aduinc
 ticem sanguinis in sanguine mutat. s; utq;
 species in sui natura pmanet. S; si multu
 de vino ponat ad vna guttam sanguinis.
 sicut qndo fit ablutio. tunc ibi desinit ee
 sanguis. q; species vini illi gutte. subqua
 e sanguis. absorbet a multo vino adiuncto.
Cura eucharistiam qdam est sacram
 tum tantu. ut species panis & vini. quid
 dam res tantu. ut corp' xpi mysticum.
 qdam est res & sacramtu. ut corp' xpi ve
 rum qd traxit de igine. Illud eni est res
 pmi & sacramtum scdi. Sub utq; specie to
 tus xpc est induritus. scil; corp' & anima.
 & ds. & utriusq; ph est unu & simplicissi
 mum sacramtu. Sub specie naq; panis est
 corp' xpi p conu sicem. & sanguis p imita
 tionem. ul' imitacionem. & anima p unctio
 nem. ac deitas p unioem. Ista quatuor no
 possit diuidi. nec ab invice separari. Eo
 dem m dicendu est sanguine. Preterea
 tot' xpc sic est in tota specie. qd in qual
 bet ei parte siue spes illa sit integra.
 siue diuisa. ac p hoc no est ibi ut circum
 scriptus. ul' occupans locu. ul' habens fi
 tum. ul' peptibilis. ul' aliqui sensum cor
 poreu. **E**xemplu hui' habem in speculo.
 qd si diuidatur in multas partes. in qua
 libet appareat ymago q' p'us apparebat in
 integro. Idem exemplu de sermone qm
 multis recit. q; quilibet auditor reci
 pit illu totu. vnde qmuis sino ille sit
 unu in pferente. totus e in quolibet
 audiente. **H**ostia diuidit' in tres par
 tes. p; multas rationes. Primo ppter
 tres diuinas. in una essentia. sic tres

partes in diuisione hostie. un' tam est
 xpc. Seco ppter tres status ecclie. scil; mi
 litantiu. triumphantiu. & in purgato
 rio ardentiu. Tercio ppter tres status xpi.
 xpc fuit mortalis. mortuus. & imorta
 lis. Quarto ppter tres partes in corpore dmi
 tempore passionis. scil; manuu. pedum
 & lateris. Qinto ppter tres substantias in xpo.
 scil; diuinitatis. corporis. & anime. **S**a
 cramentum corporis xpi prefiguratu est
 multipliciter. scil; in oblatione melchise
 dech. in qua figura habemus formam
 exterioris sacramti. & pimum effem. scil;
 refectionem. ibi eni precessit figura spui
 alis refectionis in pane & in vino. In eu
 charistia uo est relectio spui alis in re.
 Itē in mana. ubi figurabat' effus gre.
 Itē in agno paschali. quo figurabatur
 liberatio a seruitute egyptiaca. Itē nota
 agnus est signu liberationis a diabo
 lo. Itē in diuisis sacrificijs de quib' habet'
 in leuitico. quib' figurabat' oblatio pas
 sionis xpi. ubi fuit hostia q' ad reconci
 liationem. & victima q' ad satisfactioem
 p peccis nr's. & holocaustu. q' ad teci' cor
 poris sui lesioem. In oblatione mane
 de qua in iudiciu legit' p qm figuraba
 tur. in q fieri deberet oblatio. & super
 qm. q; in fide ihu xpi qui p pcc' am de
 signati. In vga ionate mellita. ubi fi
 gurabat' quis offerre debeat. q; Jona
 thas. P fauu aut mellis. deuocio figa
 tur offentis. **F**igura sanguis xpi
 fuit unu. ad designandu refectionem.
 In Cantias. Introduxit me rex in cel
 lam vinaria. Itē aqua. ad designan
 dum ablutioem. vnde. Vidi aqua egre
 dientē de templo a late dextre. Itē san
 guis. ad designandu redemptioem. Sine

Sanguinis effusione nō fit remissio. **De**
Dignitas et dignitate Eucharistie. **xxi.**
Excellētia huius sacramēti apparet ap-
parent in multis. Primo sicut iam pcedē
est tam ante legē. qm̄ in lege fuit p̄figu-
ratiū. Sōd q̄a a p̄phetis p̄nuntiatiū. Psalms
ta. Panē angeloz manducauit homo. Pre-
ritum ponit p̄ futū. p̄phetiali cōdine. Ter-
cio q̄a x̄p̄s instituit. et h̄ dupliciō. scilicet uel
facto. ut patet in Ioh̄e. Ego inq̄t sū pa-
nis uui. qui de celo descendit. sc̄m̄ uo ī Ma-
th̄eo. Accipite et manducate. hoc ē corp̄ meū.
Quarto quia ab apl̄is obseruatiū. Ad Coem-
thios cap̄lo vndermo. Conuenientib̄ uob̄
munū. iam n̄ est d̄n̄cam cenā manduca-
re. Quinto q̄a a sūmis pontificib̄ sollempni-
zatiū. q̄a ordinauer̄ cantū. et orationes.
temp̄. et uestim̄ta et uasa diuisa. q̄ omnia
s̄ ad decorem huius sacramēti. **M**axima
dignitas. t̄p̄liciter apparet in hoc sacramēto.
q̄a cū x̄p̄s consistat ex trib̄ substantiis scilicet
deitate. aīa. et corpore. ipsa q̄dem diuini-
tas p̄cellit omnia. Psalmista. Magnus
d̄ns et laudabilis nimis. et magnitudis
et nō est finis. Itē anima ei p̄cellit om-
nes animas. cū sit plena gr̄a et uitate.
et p̄fectissima. et affectiua. et cognitiua. Itē
corp̄ ei excellit oīa. corp̄ q̄d de sanctissio
corpore fuit sumptū beatissime uirginis.
et deitate unitū. Ergo in x̄p̄o. nobilissimū
in celo. nobilissimū in t̄ra. unita sunt.
Mirabilia multa s̄ in hoc sacramēto. p̄-
mum est. qd̄ est ibi corp̄ x̄p̄i in tanta q̄n-
titate sicut fuit in cruce. et sic iam est
in celo. n̄ tam excedit t̄minos illi forme.
Sōd q̄a ibi s̄ accidentia sine sub-
iecto. Tertū est. q̄a panis ita conuertit̄ in
corp̄ x̄p̄i. qd̄ tam nō sit mat̄ia corp̄is x̄p̄i.
n̄ etiā adnihilat̄. Quartū. quia corp̄ x̄p̄i

n̄ augetur ex multoz cōsecratioē. si ex hostie
sumptione minuit̄. Quintū est. qd̄ idem cor-
pus n̄m̄d̄ in plurib̄ locis est. id est sub o-
nib̄ hostijs cōsecratis. Sextū est. qd̄ q̄ndo di-
uidit̄. nō diuidit̄ corp̄is x̄p̄i. s̄ sub quali-
bet parte tot̄ est x̄p̄s. Septimū. qd̄ q̄ndo
tenet̄ hostia ī manib̄. et uidet̄ oculis. corp̄
x̄p̄i nō tangit̄ manib̄ n̄ uidet̄. S̄ h̄ tantū
m̄ que circa species s̄. Octauū. q̄a statim
cū desinunt ille forme. tunc etiā desinunt
ibi ēē corp̄ et sanḡs x̄p̄i. Non q̄a cum ibi
n̄ sit panis et uinum. tunc accidentia cum
dem habent effc̄m̄ ut p̄us. scilicet inebare
et saturare. **N**ota qd̄ uenit deo ēē ubiq̄. et
simpliciter. et p̄p̄e. Creature uenit ēē in
vno loco tantū. corp̄ x̄p̄i medio se habet.
cū enī sit creatū. n̄ debet equari creatori
in hoc. qd̄ sit ubiq̄. cū nō sit unitū deta-
ti. debet in hoc excellē aīa corp̄a. qd̄ simul
et semel in locis plurib̄ possit ēē. sub isto
uidet̄ sacramēto. **I**n h̄ sacramēto eucharis-
tie quiddā sc̄dm̄ nat̄am. ut h̄ quod ibi s̄
accidentia in loco determinato. Q̄dam est
ibi sup̄ nat̄am. s̄ nō sup̄ intellectū. ut qd̄
ibi s̄ accidentia sine substantio. Q̄da
est ibi sup̄ nat̄am et intellectū. ut qd̄ ibi
est x̄p̄s tantū. q̄ntus fuit in cruce. nec
tam excedit t̄minos illi parue forme.
De mirabili transubstantiatione. nota.
qd̄ triplex ē mutatio. vna ē artificialis.
ut q̄ndo utriū sit de cinerib̄. Alia nat̄a-
lis. et h̄ duplex est. scilicet accidentalis et sub-
stantialis. Accidentalis ē. ut q̄ndo idem s̄
rectum manet in diuisis accidentib̄.
sibi inuicē succedentib̄. Substantialis.
ut q̄ndo eadē manet mat̄ia sub di-
uisis formis substantialib̄. sic patet in
t̄nsmutatione elementoz inuicē. Tercia
mutatio ē sup̄ nat̄alis. ut q̄ndo n̄ ma

na. nec substantiuū manet. Et tamen ac-
 cidentia sine substantiuo. Et talis mutati-
 o est intransubstantiatione. In rerū mu-
 tatione potest considerari triplex diuisi-
 tas. ul' ex parte termini quem ul' ex par-
 te distantie terminoy adinueni. **P**rimo
 in est creatio mirabilior omnib' mutati-
 onib'. qā est de nō ente simplicit'. Sedo in
 ē conuētio panis in corp' xpī est mirabilior
 et omnib' qd est in ens actu p'us existens
Tercio in incarnatio est mirabilior quac-
 q' mutatione. qā ibi est unio infinite di-
 stantū. **S**ecundo distinguo triplicem
 mutationem substantialem. Prima est a
 nō ente in ens. Et h' dicit' gen' 1. **S**ecunda est ab
 ente in nō ens. ut ē corruptio. Tercia ē ab
 ente in ens. qd in nō est. Et iam erit ut est
 p'ductio. Quarta est ab ente in ens tam ex-
 istens. et talis est conuētio panis in corpus
 xpī. h' mutatio nō habet similitudinem in
 natura. Et est altitudo et cetera. qā h' mu-
 tat' una substantia in altam. Et manet ac-
 cidentia. Et nō in altatione. et conuētio est. quia
 ibi mutant' accidentia. Et manet eadē substā-
 tia sic in corporalib'. qndo de albo fit nigrū.
 Et de spūalib'. qndo fit de uisito impi'. Et de ig-
 nocante sciens. **N**ota qd p'positio de mul-
 tiplicib' sumit'. quando notat causā efficien-
 tem. ut cū dicit' xpī concept' est de spū scō.
 quandoq' matiam. ut cū dicit' xpī natus est
 de uirgine. quandoq' ydempnitatem substan-
 tie. ut cū dicit' filius natus ē de patre. qndo
 q' intransubstantiationem sine uisioem. ut cū
 dicit' corpus xpī fieri de pane. qndoq' ordinē.
 ut cū dicit' creatura facta ē de nihilo. **De ef-**

Digne suscipiemus **lectu Euchi. xii.**
 Corp' xpī bonū multiplex consecunt'.
 Primum est xpī gmemoratio. **Mathei. h' faci-**
 te in meā gmemoratiōem. scilicet mee dilectio

nis. libationis. unitionis. **Ite** in hoc
 unificatio. qā nūquam p' unitem hui'
 sacramti. fit de nō attrito contritus. **Genesi**
h'igni uite gmelū uitā p'stabat. sic p' gra-
 tiam p'gam. illuminam. p'ficiam. reficim.
 uiuificam. Et bene uita redit p' cibū p'qm
 mors int'it. **Ite** corpus xpī mystici mor-
 patio. **Vnde** dicit' **Augustin'.** **Nec** tu te mu-
 tabis in me. Et ego mutabor ite. **Istō** nō intel-
 ligit' de unione corporis mystici. de nouo
 faciēda. Et augmētanda. nō enī ununtur
 distimilia. **Ite** spūalis refectio. **Psalmista.**
In loco pascue ibi me collocauit. **Es** enī
 nō tantū instituit sacramtū. qd nos
 in esse grē genaret. ut baptismū ul' ge-
 nitos roboraret ut gfirmatiōem. **verum**
 etiā ut roboratos enutiret. ut eucharis-
 tiam. p' qm dant' h' tria sacramta omi-
 bus qui ad fidē accedūt. **Ite** deuotionis arg-
 mētatio. **Psalmista.** **Impinguasti** i oleo
 caput meū Et calyx mē inebians qm p'clar'
 est. **Nutimentū** enī quod h' dat' nob. qmū
 ad eē gratuitū. in ebus attendit'. scilicet in
 gseruatione deuotiōis ad dīm. Et dilectiōis
 ad p'ximū. Et delectationis int' nosiplos.
Ite fomitis mitigatio. **Psalmista.** **Suy** aqm
 refectiōis educant me aīam meā conu-
 tit'. qā sicut aq' refrigerat. sic Et istud sacra-
 mentū a feruore gcupiscentie. **Ite** grē col-
 latio. **Exodi.** **Descendente** māna. descende-
 bat parit' Et uis. **Ite** uirtutum rob'. **Psalmis-**
ta. **Panis** cor hominis gfirmet. **Ite** pccōy re-
 missio. qā p'isti cibū semp fit reparatio.
 p'diti. **Vnde** qndo dicit' in oratione dīuica pa-
 nem nō in coridiamū da nob hodie. Et dim-
 te nob' debita mē. **Istō** intelligit' de ueni-
 alib'. Et de mortalib'. qā sicut alimētum na-
 turale p'dest uiuenti Et nō mortuo. **similit'**
 alimētum spūale. **Ite** cont' dyabolū armatio.

Handwritten red mark

Handwritten number 227

Psalms. Parasti in aspectu meo misericordiam!
aditus eos qui tribulant me. **Ite** spei euolatio
Apl's. **U**m non cum illo omnia nobis donauit.
Ite amoris excitatio. **Bernhardus.** **D**isce christiana
ne quantum debes dilige christum. qui dedit nobis
carne suam in cibum. et sanguinem in potum!
animam in precium. aquam lactis in lauacrum!
Ite fidei commendatio. quia in homo elemento ele
uatum super naturam. et contra sensum. et super intel
lectum. **Apl's.** Captiuantes omnem intellec
tum in obsequium christi. **Ite** angelica com
uatio. **Psalms.** Panem angelorum mandu
cauit homo. **Ite** regni celestis collatio. **Jo**
hannis. Qui manducat carnem meam. et bibit sa
guinem meum. habet uitam eternam. **Ite** spua
lis delectatio. **Sapientie.** Panem de celo pre
stitit eis. habentem omne delectamentum. et omne
saporem suauitatis. **Ite** intellectus illumina
tio. **Lib' regni.** Sustulit Ionathas de mel
le. et illuminati sunt oculi eius. **De effectu**
eucharistie dicit **Bernhardus.** **C**orpus christi
est egrotis medicina. pugnantiu dicta.
debiles confortat. ualentes delectat. Lan
guorem sanat. sanitatem seruat. **Sic** ho
mo mansuetior ad correptionem. patienti
or ad laborem. ardentior ad amorem. saga
tior ad cautelam. discretior ad obediendum.
promptior ad seruendum. ad gratiarum actio
nes deuotior. **Sicut** tunc immunicantibus
multa beneficia ut dictum est. pueniunt.
sic indigne corpus christi sumitibus. multa ma
la occurrunt. **Nulli** enim opus placet deo. nisi
placeat ipse pius. **Indigna** namque immuni
catio. peccis hominem illaqueat. damnationem
parat. peccati scandalizat. mentem exce
cat. temptationi subiungat. dominum irritat.
uitam temporalem becimat. quantum spoli
at. **De** hys omnibus dicit in psalmo pordi
nem. **Fiat** inquit misericordia eorum coram ipsis in

laqueum. ecce primum. et in retributiones.
ecce secundum. et in scandalum. ecce tertium. **Ob**
seruent oculi eorum. ne uideant. ecce quartum.
et dorsum eorum semper incurua. ecce quintum.
et funde super eos nam tuam. et finem ne tue
prehendant eos. ecce sextum. **Fiat** habitatio
eorum deserta. ecce septimum. et in tabernaculis e
orum non sit qui inhabitet. ecce octauum. **De** **90**
Corpus christi **de sumendi Eucharistia. xiiij.**
Quatuor modis sumit. **Quidam** acci
piunt spiritualiter tantum. ut qui accipiunt rem
sacramenti. id est gratiam et non ipsum sacramentum
corpus christi. **De** hys in sumendi dicit **augu**
stinus. **ut** ipse paras dente. crede et mandu
canti. id est corpori christi mystico incorporatus
es. **Ad** am uis sacramentum tantum. ut immu
nicantes in mortali peccato. **Quidam** spiritualiter et
sacramentaliter. ut immunicantes in gratia. **Quidam**
nec sacramentaliter. qui nec rem. nec sacramentum
recipiunt. **P**rimus non manducantes ma
ducant. **Secundus** manducantes non manducant.
Tertius manducantes manducant. **Quartus** non
manducantes non manducant. **Circa** quatuor
modum mittit peccatum tribus modis. **Primo.**
cum quis statuto tempore immunitatem dimittit.
Iohannis. **Nisi** manducaueritis carnem filii
hominis. et biberitis eius sanguinem. non habebitis uitam in uobis. **Secundo.** cum quis suo tempore
immunicans male accedit. **Apl's.** **Quia** autem
sumit indigne iudicium sibi manducant
et bibit. **Tertio.** cum post immunitatem a peccato
se non custodit. et iste multipliciter mali
incrit. **Primo.** quia christum quem suscipit ig
nominose a se expellit. et tunc turpis
cicitur quem non admittit hostes. **Secundo.** quia
talis quodam similitudine uide gerit
Judas postquam cum christo cenauit ipsum tra
didit. **Sic** et **absalon** fratrem suum amon
ad iuuuim mutauit. et post occidit. **Ter**

cio q̄a ordinem honestatis p̄mittit. Absen-
 ti enim reverentiam exhibet. s̄ p̄senti n̄
 lam. Unde similis est illis. q̄ cū ramis o-
 livaz & clamore xp̄o occurrerunt. & ip̄m
 postmod̄ crucifixer̄. **Qualit̄ ad mu-
 nuem accedendū sit.** Discere possum̄ in e-
 si agni paschalis. Comedebant enī uideri
 accincti remib. calciatis pedib. baculos
 habentes ī manib. cū lactucis aggressi-
 bus. & festinant. **Primum.** significatur
 puritas castitatis. **Mathei.** Sunt lumbi
 ur̄i p̄incti. **Primum.** affectus deuotionis. **San-
 ctus.** Quā pulchra es in calciamentis s̄ta
 p̄ncipis. **P̄cū.** memoria ch̄itice passiois
 benefici. In baculo meo cūsin iordanem
 isti. **Primum.** amaritudo contritionis
 psalmista. **Subabis nos pane lacrimaz. &
 potum dabis nob̄ ī lacrimis ī m̄sura.** **Primum.**
 p̄m̄tudo bone uoluntatis. & o-
 pationis. **Subijs.** Vidisti hoīem uelocē ī
 opibus suis. corā regib. stabit. **I tē qua-
 les debeant eē ḡmunicantes. ostendit̄**
 in uestib. sacerdotum. **Req̄runt enī ista**
 iudiciū discretionis. mundiciā castita-
 tis. mortificationē carnis. **Stantia** f̄m̄
 nidius. **p̄s̄uantiā** longanimitatis. **p̄**
 fed̄o karitatis. **P̄m̄ū nota** ī s̄m̄p̄hu-
 merali. **S̄c̄m̄** ī alba. **t̄cum** ī cinctura.
q̄rum ī fanone. **q̄ ponit̄** ī brachio sic
 chypus. **q̄ntū** ī stola. **S̄c̄m̄** ī casula.
Corpus xp̄i sumit̄ uelatiū ab accipie-
 tib. multiplici ratioē. **primo.** p̄pter
 m̄tum q̄ntū ad bonos. q̄a s̄c̄m̄ Grego-
 rii fides nō habet m̄tum. cui huma-
 na ratio prebet exp̄m̄tum. **S̄c̄m̄** p̄pter
 indignitatē. q̄ntum ad malos. **Exem-
 plum de bethsamitis.** q̄ p̄c̄r̄si s̄t quia
 archā d̄ni uider̄. **T̄c̄o** p̄pter imbecilli-
 tatem. q̄ntū ad om̄s. nō enī possem?

uide claritate corpus xp̄i glificati. **Ex-
 plum de moyse.** In cui facie n̄ potant
 filij isti intēdē q̄ndo resplenduit. **Qu-
 to** p̄t̄ uitandū errorē crudelitatis. **Si**
 xp̄i carnē dentib. attrerent. **Res**
 sunt cause. **q̄re** laicus n̄ dat̄ sacram̄tum
 sub duplici specie. **Prima** ē. q̄a possent
 erudē qd̄ tot̄ xp̄s nō poss̄ esse sub ut̄q̄
 specie. **S̄c̄da** p̄pter p̄culum. q̄a de facili poss̄
 effundē sanguis. **T̄c̄ia** ut uitas respon-
 deat umbre. quia ī lege nihil habebant
 eccl̄a offēntes de libamine. **De abstinen-**
Abstinent quidā **na a cōmunionē.**
 a cōmunionē p̄pter culpam. **p̄m̄.**
 Aliqui sine culpa mortali. s̄ p̄pter sacram̄-
 ti reuēntiam. sicut qui se sentiunt minus
 mundos n̄re. ul. carne. ul. etiam inderocor.
 & isti bene faciunt. dū m̄ bene poss̄ iuste. &
 sine alioz scandalo sup̄ sedere. **Unde** ubi nō
 instat necessitas. consulendū est talib. ut de
 cōmunionē expectent. **quisq̄** parati ac deuo-
 ti. ac circūspec̄ti possint accedē. nulla ta-
 men necessitas debet compellē. ut q̄s ī mor-
 tali p̄c̄o ḡmunicet sciant. **P̄** eccl̄a facit ho-
 minē indignū t̄bus modis. aut ī habitū.
 q̄ndo q̄s accedit n̄ cōctus de p̄c̄o p̄c̄ito.
 & inconfessus. aut ī tactu. ut q̄ndo imitat
 formā sacram̄ti. & inuēnt̄ ip̄m tractat. **Aut** ī p̄posito. ut q̄ndo habet
 Potest eccl̄a p̄pter reuēntiam sacramenti **voluntatē p̄c̄andi in suo.**
 exterioris. exclusio triplex fieri a cōmunionē.
Primo p̄pter reuēntiam exterioris sacram̄ti.
 sic excludit pollutio. & imunditia corpora-
 lis. **S̄c̄m̄** p̄pter reuēntiam rei contēte sub
 fornis. sic excludit defectus iudicij. & rationis.
 ut ī p̄uis ul. an̄tib. **T̄c̄io** p̄pter reuē-
 rentiam rei significatē. id est unitatem
 corpus xp̄i militat. sic excludit uinculū
 iudicij. ul. suspensionis. ul. ex cōmuni-
 cationis eccl̄a iniuste. **Sic** igit̄ p̄ sola reuēn-

¶

¶

tra sine omni culpa excluduntur multi a
munitione. Hoc primo patet in pueris qui tam
si sit ipse etate adultam scilicet undecim vel duodecim
annorum. et apparet signum reuentione in eis. et
discretionis possit sumere alias non. Item patet
in furiosis qui excluduntur sine culpa. quam
munitione possit. quando habent lucida inter-
ualla. Item quis cum lucidas habet manum hec
non sit sine culpa. tam pro sola reuentione non de-
bet tangere corpus christi. **T**ercia generatio homi-
num in lege excluduntur ab esu agni. scilicet
mercurii hi significant eos qui accedunt ad
munitionem inuentionem. **L**ibere regit. legitur perit
est orca. qui tangit archam domini. Item alienigenae
hi significant infideles. De talium munitione
dicitur in beneficiis. Fera pessima deuorauit fili-
um ioseph. Item immundi qui significant habentes
mortale peccatum. De his propheta. Munda-
mini qui fertis uasa domini. De his etiam nota
videtur indignis sumis si non sumis reuentione.
vel non catholicos. vel habens mortale sciens.
Qui non munitione suo tempore mala mul-
ta merentur. **P**rimo quia talis multiplici utilita-
te parat. De quo habemus super de effectu eu-
charistie. Si enim saluata est raab quia suscepit
nuntios domini. multo fortius qui ipsum dominum
suscipit. **S**ecundo quia constitutiones ecclesie trans-
greditur. statuit enim ecclesia. quod qui non munitione
cat in pascha uiuens ab ingressu ecclesie ar-
ceatur. et moriens careat ecclesiastica sepultura.
Tercio quia etiam maledictionem meretur. Ecclesiasticus.
De solo qui cecidit non habet subleuantem se.
Si bene solus est qui christum non habet. **Q**uarto quia
uices deo non impendit. Augustinus. Secundum
est illi hospitium denegare. qui omnem pulsantem
solet admittit. **Q**uinto. quia uires spirituales
solet perdere. quibus enim qui est sine morta-
li est membrum corporis christi mystici. Mem-
brum debet sustentari alimento corporis christi.

alioquin efficitur arduum. sicut. et murem corruptum
ad quod non transmittitur corporalis cibi munitione
Primo **De officio missae. xvi.** **C**um
tuas multas habet missa. **P**rimo quia
a celebratur aieumis. **S**ecundo quia tantum est in
ecclesia. et super altare. nisi quando pro causa
necessitatis fiat sub tentorio. ut alio loco
honesto. **T**ercio quia celebrant oportet esse
sacerdotem. **Q**uarto quia oportet eundem esse indu-
tum sacris uestibus. **Q**uinto quia tantum fit in
die. et non in nocte. nisi in natiuitate domini.
Sexto quia semper celebratur accendit lumine. etiam
si mille soles super terram lucerent. **S**eptimo
quia ibi solent proferi uerba diuina. angelica
et humana. **D**iuina quidem. domini cantantur. **P**ar-
tibus. et leguntur uerba domini in euangelio. **A**ngeli-
ca uero quando cantantur. **G**loria in excelsis deo. hu-
mana autem sicut in collectis et alijs et huius-
modi. **O**ctauo quia ibi audiuntur meliora
ydrumata quam mundus habet. scilicet hebraica ut
in sabaoth osanna. Item greci cum dicunt
Kyrieleyson. Item latina ut in alijs quibus sunt
nono. quia missa suo modo tam plena est mysti-
cijs. sicut mare guttis. sic sol arboribus.
firmanitum stellis. et sicut celum empy-
reum anglis. **D**ecimo. quia sacerdotes in sol-
lemnibus ecclesijs habent in missa sua plu-
res ministros. scilicet diaconos. subdiaconos.
et acolytos. **U**ndecimo. quia anglis ibi exister-
tib sufficit in presentia tante maiestatis
esse scolares. **D**uodecimo. quia dominus celi et terre
presens est. **O**fficium missae est moraliter
initius significat inchoationem boni. quod
autem introit dupliciter huius significat quod in
nra inceptio debet declinare a malo
et facere bonum. **K**yrieleyson quia nouem uocab-
ularum significat inuocationem diuine
misericordie. quia nouem modis indigem. **P**ri-
mo tribus modis quantum ad partem remiss-

N

fione. que ppetrauerunt corde. ore. 7 opere. Sed tribus modis quicum ad gratia collatio ne. scilicet fidei. spei. 7 karitatis. Tertio huiusmodi quicum ad significandem. 7 glificandem que gaudebim super nos in deo. et inter nos de nobis. 7 iuxta nos in primo. Gloria in excelsis deo significat gratia actiones. Collecta deuota significat orationem. Epistola 7 euangelium ueritas 7 noue leges significat obseruationem. Graduale 7 Alleluia significant uite actiue. et contemplatiue perfectiorem. Officiu. contribuunt spiritus sacrificium. Secreta. statum uite presentis. Prefatio. statum patrie. Sanctus. scilicet. exultationem angelorum presentium. Canon transitu mltorum in corpus christi mysticum.

Explicatio Canonis.
Te igitur ele. 7 cetera. Sacerdos enim non solum uobis sed etiam factis christi passionem representat. Unde et in principio canonis tres cruce facit super illud **Hec est dona** **Hec est munus** **Hec facta** * sacrificia illibata. ad signanda triua traditionem christi. scilicet a deo. uida. 7 a iudeis. Secundo autem super illud **Bene dicitur** **Alia scriptam.** **Baptizam.** facit tres cruce immuniter super uirgula ad ostendendum quod tribus christus uendit. scilicet sacerdotibus. scribis. 7 pharisaeis. Duas autem facit diuisim super **Corsus. et sanguine.** ad ostendendum uenditor et uenditum. Tertio facit duas cruce super illud **Bene dixit** 7 signum supra corpus aliam super sanguinem. ad ostendendum quod hoc sacramentum ualeat ad salutem corporis et anime. 7 quia dominus hoc sacramentum in mortis sue memoriam extendi mandauit. Ideo statim post consecrationem brachiorum extensio crucis effigiem representat. Unde etiam uerba consecrationis que in fi

ne ponenda sunt quasi plenitum uerbi in medio ponunt. ad historice ordinem obseruandum. quia uerba canonis ad consecrationem et effectum ipsius impetrandum pertinet. sed ad huiusmodi signa toriam uolendum. Quarto facit quinq; cruce super illud **Hostiam pura Hostiam sanctam.** **Hostiam immaculatam.** **Panem sanctum** **Uite eterne.** et **Calicem salutis** perpetue ad representandum quinq; plagas. Quinto facit duas super illud sacrosanctum filij tui **Corsus. et sanguinem** **Simpliciter** **omni benedictione celesti.** et gratia repleam. per duas cruce ad signandum uincula et flagella christi. 7 preciam que additur que sacerdos seipsum signat. quia christi uulnera nostra sunt medicina. ut per has tres cruce significat triplex oratio qua christus orante legitur passione imminente. **Mathei.** **Si potest si possibile est transeat a me calix iste.** **Veritamen non sicut ego uolo. sed sicut tu.** 7 sed orant dicens. **Pater mihi si non potest hic calix transire nisi bibam illud fiat uoluntas tua.** Et orant tertio eundem sermone dicens. **Sexto facit tres cruce super illud Sanctus ficas. Qui ficas Bene dicitis** ad representandum quod iudei ter dixerunt **Crucifige.** uerbo crucifigentes christum. quod fuit hora tertia. Septimo item facit tres cruce super illud **Pater inquit.** **Et cum in ipso.** **Et in ipso.** ad representandam sedam crucifixionem qua a multitudine hora nona post tunc horarum spatium crucifixus est. ut representandum tres ei cruciat. scilicet passionis. ppassionis. 7 compassionis. **Deinde facit duas ex calice super illud.** **Est deo pater omnipotenti** **In unitate** **spiritus sancti.** ad representandum separati onem anime et corporis que facta est hora nona ut ipse sanguinem et aquam que de latere

Ambrosius

xpi pfluxerunt. Inclinaciones etiam
facte a sacerdote significant xpi obedi-
entiam ad patrem. ex qua morte sustinuit.
Facta etiam locutio exprimit consilium iudeorum
morte xpi machinantium ul' metum disci-
pulorum. q' palam xpm confiteri no' aude-
bant. Pat' nr' significat filiationem per
gram. Signatio q' fit sup' illa u'ba Pax
Hic dicitur sicut semper uobis cum. Agnus
dei libationem p' misericordiam diuinam Tripli-
catur aut' agni' di. ut a malis p'ccatis. p'
sentibus. et futuris liberemur. Ponet etiam ad
resurrectionem q' uirtute trinitatis et t'cio
die facta e. fractio corporis significat di-
uisionem corporis ut q' facta est in passione
et distributionem uirtutis redemptionis xpi
p' diuisa membra ecclesie. Vinu' naq' signifi-
cant' p' partem q' comeditur. mortui aut'
significant' p' partem in calice missam.
et hoc est corp' xpi qd' ia' surrexit sicut
ipse xpc et beata uirgo. P' t'ciam partem q' re-
seruat' usq' in fine significant' hii qui
stolam are tantu' habent ul' neutram.
ut hii q' s' in p'gatorio. Comixto etiam
corporis unionem corporis et are significat
qd' aut' quinq' se sacdos ad xpm conu-
tit' significat qd' d'ns die resurrectionis
quinq' se manifestauit. Saluat aut'
septies xpm ad ostendendam septiformem
sci' sps gram. sine q'bus mortalis uita
duci no' potest. q' et si possum' uitare
singula no' tam' omnia. Complenda
significat boni operis consumationem. Cir-
ca quedam alia que sunt in missa no-
ta significatioem allegoricam. Intelli-
mus em' p' altare crucem. p' calicem sepul-
chrum. p' patera lapide sup' altare.
P' corporale syndone in q' corp' d'ni fu-
it inuolutum. Nota quod licet omnes

missa sint eq' bone q'ntu' ad opus operati
et in omnib' sit idem xpc. multu' tam' dif-
fer' q'ntum ad opus operans. Unde melius
e' audire missam boni sacerdotis q'm mali.
Sicut in missa corporale eundem cibum iocunde
a mundo accipim' ministro q'm inuidio. No-
ta quod p'culum e' si occurrens. ul' manus
tremulans. aut' caducum morbum habens.
aut' delirus. ul' ydiota. Unde talib' inungit'
dum est ut abstineant a missa. Sicut aliq'
bis missam celebratis est. no' debet sumere
ablutionem in missa p'cet. alioquin ad sedam si
accidit renuntius. *De Negligentiis in oyl*
sa. xvij.
Si p' negligentiam euenit qd' sa. xvij.
plecto canone nec uini nec aqua re-
p'antur in calice. statim infundit' debet v-
trunq'. et sacerdos utabit consecrationem ab
illo loco. Sumit m. et p'ficiet usq' in fine. Ita
tam'. ut dimittat duas cruces. que fieri
sup' hostiam stuerit. Vel mel' potest dici
qd' alia hostiam sumat. et missam et cano-
nem a p'ncipio incipiat. Qd' si de simplici
uino ul' aqua fiat consecratio. uini repu-
bit' p' sacramto. s; aqua no'. Siquid de
sanguine cecidit sup' corporale. ul' sup'
pallam altaris. ul' sup' albam. pars illa
rescindat'. et in loco reliq'as seruet'. p'us ta-
men extrahatur sacramtum q'ntum po-
terit. et sumatur. Si uo' sup' lapidem ul' t'
ram. ul' lignu' cecidit litigend' et extirpa-
ndus est et radend' est locus ille. et puluis i'
sacro loco reponend' est. **P**oro si in xpm
sanguine missa ul' aranea cecidit. mel-
tale qd' uix sine uomitu. ul' mortis p'
culo firmi potest. p'fundat'. et lauet' in
lauachro q'ntum potest canci in calice.
et hanc ablutionem sumat sacerdos. s; mis-
sa ul' aranea sup' p'fina cremat'. *Quod*
si de corp' xpi sup' pallam cecidit uel

siq̄ aliquid uestim̄ti. nō incidat. s; vno
 abluat. & amittit sumat. **S**i infirmus
 corp̄ dñi reciat. suscipiat diligenti & su
 matur. **De Sacram̄to Penitētie. xvij.**
Penitentia ut ait Ambrosius. est peccā
 ta mala plangē. & plangenda itim n̄ mittē.
 Itē Gregori. Penitentia est acta peccāta
 deflere. & itim flenda n̄ mittē. Circa p̄dicta.
 nota qd̄ quedā diffinitiones dan̄ p̄ essent
 am. ut homo ē animal rationale. mortale.
 quedā p̄ causā. ut dies. sol lucens. Diffini
 tio aut̄ penitētie. ē data p̄ causā. & nō p̄
 essentia. Vn̄tam̄ penitentia diffinit̄ p̄
 duplicē actum. q̄ est respectu peccāti. scil; p̄
 tita mala plangē. alium respectu futi. scil;
 plangenda n̄ mittē. & p̄mus act̄ est i. r.
 scds̄ in p̄posito. **P**enitentia duplex ē. que
 dam est int̄ior tantū. & h̄ est de iure nata
 h. q̄dam ext̄ior. q̄ fit p̄ arbitrium hominis.
 Prima n̄ est sacram̄tum. p̄ se. scda uō. sacra
 m̄tum est. n̄ tam̄ penitentia p̄ se suscepta
 dī. sacram̄tum ecclie. cum talis etiā ante
 baptismū possit fieri. s; penitentia inuē
 ta p̄ ministros ecclie. sacram̄tum est. **N**ota
 uō qd̄ luger. & p̄ peccis p̄ris. est act̄ peniten
 te. s; lugē p̄ peccatis alienis. alius uirtus
 est. scil; misericōdie. lugē p̄ bonis et̄nis. ē act̄
 beatitudinis. de q̄ dicit̄. **B**eati q̄ lugent.
 qm̄ ip̄i q̄solabunt̄. **De** duracione penitē
 tie sciendū est. qd̄ ext̄iorem nō oportet esse
 p̄petuā. s; circa int̄iorem distinguit̄. s̄t em̄
 penitētia s̄d̄ habitū. & h̄ debet esse p̄petua.
 alia s̄d̄m̄ actū. & hanc n̄ oportet eē p̄petuā.
 Semp̄ em̄ tenet̄ q̄s ad int̄iorem peniten
 tiam habitualem. qua noll; n̄ p̄calle. & uō
 decet nō peccare. s; ad ext̄iorem peniten
 tia. n̄ semp̄ tenet̄. Peccāta aut̄ est̄ dolor ratio
 nalis. q̄ est peccā detestatio. alī est̄ sensibilis
 q̄ est passio. & p̄mus dolor semp̄ debet esse

penitentia. **S**cds̄ n̄ est de necessitate. It̄ qm̄
 ut homo nūq̄m fit et̄nis de peccā remissioe.
 tam̄ p̄ h̄ nō oportet penitentia ext̄iorem
 esse p̄petuā. quia n̄ exigit̄ certitudo scien
 tie. s; sufficit̄ certitudo nectē. p̄babilis. ut qm̄
 do fecit homo. p̄babilis qd̄ erat ex parte sua.
 dolendo. s̄tendo. satisfaciendo. cauendo. **C**u
 t̄ omni sacram̄to noue legis fit aliq̄ mati
 a uisibilis elen̄ti. q̄ fit signū & causā gr̄e.
 oportet etiā in sacram̄to satisfactionis peni
 tentie. ita esse. s; tunc mat̄ia sensibilis. lar
 ge sumit̄ p̄ omni re. siue res ext̄ior sit illa
 substantia. siue actio humana. **N**ō intelli
 gendū ista plent̄. nota qd̄ i medicinis cor
 poralib; quedā s̄stunt in sola passione
 curati. ut est̄ s̄ctio uulnis. quedā uō i ar
 tione eadem. ut ē excitatio corporis. Ita in
 sacram̄tis. quedā s̄stunt in passione et̄
 q̄ sc̄ficat̄. & nō in actone. nisi p̄ accidens.
 ut baptism̄. s̄firmatio. eucharistia. ex̄
 ma unctio. ordo. quedā uō s̄stunt essen
 tialit̄ in actu ip̄si qui sanctificat̄. ut ali
 a duo sacram̄ta scil; penitentia & mat̄
 monii. In p̄mis ergo q̄ sine actu n̄ o
 p̄ant̄. requiritur ext̄ior mat̄ia. q̄ significat̄
 & creat̄ rem sacram̄ti. in alijs uō actus
 n̄ est p̄ mat̄ia sensibilis. **E**c̄ p̄dictis pa
 tere potest. qd̄ quedam est̄ sacram̄tum tā
 tum. ut act̄ penitētie ext̄ior. quedam ē
 res tantū. ut remissio peccator̄. quedam est̄
 res & sacram̄ti. ut contritio int̄ior. **De**
Sub penitētia **Qualitate Penitētie. xix.**
 Quia quedā. fugiunt. Penitētia uā
 est̄ penitenda n̄ mittē. & admissa defle.
 quedā est̄ falsa. p̄sido. Irrisio est̄ & n̄ pe
 nitens. q̄ adhuc agit̄ qd̄ penitet. quedā
 ē coacta. Psalmista. Inersus sū in criup
 na mea. dñi s̄git̄ sp̄ina. Q̄dam est̄ s̄ra
 fugiunt. Si tunc penitet. q̄ndo p̄c̄are n̄ po

tes peccata te dimiserit nō in illa. Quedā
 est inq̄. **M**ather. Judas penitētia ductus
 retulit triginta argenteos. Quedā est de
 spata. Sapientie. **P**recangustra sp̄s gemēt
 ∞ penitētia in se agentes. **A**dā sc̄a
 & mitiora. **B**inhard. **O** felix penitentiū
 humilitas. o bona spes ḡfentiū. quā
 facile vincis inuincibile. qm̄ cito treme
 bundū iudicē. comittis in p̄ssimū pa
 trem. **D**eber penitētia eē amara. **J**ere
 mias. **O** si v̄migeni planctū fac t̄. **V**o
 luntaria. **A**uḡm. **C**um gaudio deb; facē
 imortalis futū. quēcuq; facer̄ p̄dissen
 da morte moeritū. **P**fecta. **A**uḡm. **N**ul
 la penitētia ē sera. dū n̄ sit uia. **A**ce
 lerata. **P**ubys. **N**e tardes comiti ad dñm.
 & ne diffas de die in diem. ne subito ve
 niat ira ei. & in tempore vindicte dispa
 det te. **H**onim. **F**laucule herenti in salo
 fune poti' precide qm̄ solue. **H**onim. **L**i
 cet in limine pat' iaceat. p̄ calcato p̄ge
 patre. & sicis oculis ad uexillū crucis cō
 uola. Solū pietatis gen' ē in hac re esse
 crudelē. **P**seuerans. **C**antors. **L**au pe
 des meos. quom̄ it̄m inq̄nabo illos. Item
 resur̄rectio debet eē sp̄ialis semp̄ in xp̄o
 uictō. n̄ cū lazaro moeritū. **P**enitētia
 debet esse p̄mpta. & nō diu dilata. **P**ri
 mo. q̄a dñi expectam'. vnde. expectauit
 ut facer̄ vias. & fecit labruscas. **S**do. q̄
 a ad magna uocam'. **J**eremias. **E**go
 ero miles tua. **T**ercio. itē ab et̄nis nuptijs
 excludam'. sicut feni est fatuus v̄gin
 bus. que se differēbant p̄parare. **Q**u
 to. ne ab hostib; impediam'. sic filij isrl'
 a pharaone ut nō egredēt' de egipto.
Qinto. q̄a relinq̄re peccatū etiā penus cō
 pellim'. **G**regori. **C**ontempnend' esset
 etiā hic mund'. etiā si reb; p̄p̄s habuim'

daret. cum tot calamitates inq̄at. qd
 aliud qm̄ ut n̄ amet' clamat. **S**exto. ne
 blandis seducam'. sicut auis p̄ fistulā
 aucupis. & p̄scis p̄ escam in hamo. & sic
 ut sus p̄ mel. **S**eptimo. ne morte p̄uena
 m'. **G**regori. **N**ihil et̄nis morte. **O**ctauo.
 fluctudine teneam'. sic de facili n̄ nō
 uellit' cū bene radicāt'. **J**eremias. **N**ihl
 potest ethiops mutare pellē suā. & par
 dus uartēres suas. sic & p̄restis bene
 facē. cū didicēris male. **A**d agendā
 penitētia mouent q̄m̄oz de quib; **B**in
 hard. **N**imis durū est cor qd nō emolluit
 bona. nec t̄rent supplicia. nec allicunt
 p̄missa. n̄ castigant flagella. **I**mpedi
 n̄ta penitētie s̄t her. sc̄t; pusillanimi
 tas aggrēdendi. tales s̄t sicut umbrati
 cus eq'. qui a uento n̄ umb' reuertur
 p̄uoxe confitendi. s̄; sicut dicit' **A**uḡm
Secunda magna pars est penitētie.
Herō satisfaciendi. **S**; cont' h̄ dicit' **A**
 postol'. **H**oc monitaneū & leue tribulatio
 nis nr̄e. **D**electatio peccandi. **S**; tempa
 le est qd delectat. et̄nim qd cruciat.
Spes diu uiuendi. **S**; **J**ohes baptista di
 cit'. qd securis iā ad radicem arboris
 posita est. **D**esiderio gr̄am obtinendi.
Cont' dicit' **E**zechiel. **Q**uacūq; hora pec
 cate igemuerit. uita uiuet' & moriet'
Timor reciduiandi. **H**ugo. **Q**uid' cecidi.
 it̄m erexisti me. q̄ndo mi. duxisti me.
 ita loquitur de dñō. **E**xemplū delinq̄n
 di. s̄; stult' est. q̄ uidet aliquē cadentem.
 si n̄ sit in eodē loco cauto. **C**onfuetudo
 p̄candi. sicut balaam ḡfuetus montib;.
 n̄ curant' qd asina loquebat'. **C**onfidē
 tia de dei misericōdia. p̄m̄ q̄ndo penitue
 rit recipiendi. & h̄ est peccare in spe. **G**re
 gori. **M**isericōdiam dei debem' erubescere!
 vident' sed que n̄ vident'.

si iusticiā ei' nolum' formidare. **De et**
er penitentiā scū Penitentie. xix.

Per penitentiā scū Penitentie. xix. absoluit' homo a peccō. restituit' ecclie. reconciliatur xpō. domus spūalib' dicit'. de filio dyaboli fili' dei efficit'. paradysus ei apertur. h' est q' angelos iustificat. ipios iustificat. amissa bona recuperat. penā etiā uitat. **I**te penitentiā ē scda tabula post naufragiū. ad qm p' catōe potest recurrē qm diu ē in statu p'sentis uite. q'ndocūq' q'ntentūq' diu nam clemētiam uoluit implorare. **D**u plex est naufragiū peccati originalis. & p'cat' actual'. h' de p'mo libam' p' tabulam baptisimū. q' uitam & efficacitā accepit a tabula crucis xpī. de scdo aut' libamur p' tabulam penitētie. qm diuina p'uiden tia p'uidit hominib' q' p' peccō actuali nō potest nūm baptizari. **N**ota g' qd a reatu peccō libam' grām a sequels aut' peccōe p' penitentiā. & p' partes penitentie. a misericōdia nō p' glām. **I**te nota qualiter o'ia mortificata renouant'. q' h'ec sit uerū qd a p'uatione ad habitū nō sit ingressus i' uita n'at'ali. nō tam est i' uita m'oral'. Nam a p'uatione ad habitū uoluntati est ingressus. scilicet a morte culpe ad uitā grē. **V**nde dicendū qd sicut peccō actualia t'ntent' actu. et remanent' reatu. ita bona o'ia t'ntent' actu & remanent' n'ito. scdm qd manent' dicunt' mortificari. **B**ona ig' o'ia qm diu sūt iuncta statui m'endi. ut mortificari. dicunt' u'itē. q'ndo ab illo separant'. dicunt' mori. q'ndo reu'it'. dicunt' uiuificari. q'ndo redeunt' ad statū sicut originis uidel' caritatis. & q'ndocūq' ad maiore radicem caritatis.

De Partib' Pe
artes penitētie u'itentie i' iuu. xxi.

Partes penitētie u'itentie i' iuu. xxi. integrales sunt tres. scilicet contritio.

confessio. satisfactio. **Q**uius enī completum penitentie possit eē in actu cordis solius. ut cordis. & oris simul. ut trū simul. tamē ad p'fectiōem penitentie exigit' hor' tūm aggregatio. licet ad eē simplex sufficiat contritio. & confessio. ac satisfactio in p'posito. **N**on enī exigit' in hys que habent esse successiuū. qd partes integrales sint simul. s' exigit' h' in toto qd habet eē p'manens.

Quod aut' tres partes penitentie sūt ostendit'. **P**enitētia ē quoddā spontaneū iudiciū. in q' contritio est quasi q'dam ci' tatio. ubi sequitur rei apud iudicē spontanea confessio. **D**einde secunt' emende. per iudicē imponendē solūm. **S**ed in h' differē iudiciū fore. a iudicio poli. quia ibi i'fess' m'uitē dampnat' & h' absoluit'. **A**lia est sufficiētia istar' partiu'. quia cū omne peccōm g'mittat' corde. ut ore. ut oye. uultū est ut ista eurent' p' contritūm. scilicet ut peccōr culpā animo detestet'. u'lo accusat' & facto punitat'. **I**te p' peccōm. offendit' homo d'm. & eccliam. & seipm'. h' p' contritio nem reconciliat' homo deo. p' i'fessioem ecclie. & p' satisfactioem sibi. **I**te iste tres partes penitentie. sūt tres diere. q' b' m'itiam p'missionis. **I**n Exodo. **I**uim' uitā tūm diez. **I**te iste tres uiuificant' moralit' tres mortuos. q's d's suscitauit. q'ia p' contritioem suscitauit' puella in domo. **P** i'fessioem uiuentis in porta. **S**atisfactioem lazarus de sepulch'.

De Contritōne. xxii.

Contritio. est dolor uoluntarie assumpt' p' peccōis. cum p'posito i'stendi. & satisfaciendi. **H** differētia & magist' h' est. & ponit' ibi doloe. p' genē. **A**ssumptus ponit' ad differētiā doloris natural'. qui nō est m'itōer. cum nō sit in genē mortis. h' uoluntas ponit' eū in genē mora

h. p. p. c. s. ponit p. materia doloris ad differ-
rentiam doloris mundi. que de bono alieno
est. Sic ergo diffinitur sic iudicio, p. ut est
actus virtutis. s. p. ut est pars sacramenti
penitentie. oportet qd aliquid in compara-
tione ad alias partes apponatur. ideo po-
nitur cum proposito iudicandi et satisfaciendi.
Nota qd cor dicitur durum quando diuine inspira-
tioni se tangenti non cedit. sed obui-
at in affectu peccandi demorando. **S**i
quid dicitur quando incipit a proposito peccandi re-
sistere. licet nondum totaliter conuertatur. Con-
uertitur qd quando uoluntas peccandi p. se ab
effectu peccati resistit. **I**n conuersione duplex
est dolor. unus est uoluntatis qd non est aliud
qm peccati displicentia. alius est sensibilis. pri-
mus est de essentia conuersionis. de h. dolore i-
tellectus illud. **I**tem. **L**uctu uirginitatis fac-
t. quia homo debet ex ratione magis uel-
le nunquam peccasse. qm uirginitatis uiuere.
Sed dolor non sequitur de conuersionis necessi-
tate. s. de eius perfectione. quia talis dolor non est
in nostra potestate. **N**ota qd conuersione potest
tantum intendi qd non solum culpa. s. etiam tota
pena dimittitur. **H** autem potest fieri dupli-
citer. **U**no modo ex parte caritatis. qd displicentiam
peccati cauatur. quia sic iungitur tantum inter-
di caritate in actu. qd conuersione inde sequens.
meretur absolutionem ab omni pena. **A**lio modo
fit illud ex parte doloris sensibilis. qm uo-
luntas in conuersione excitatur. quia enim ille do-
lor pena est quedam tantum potest intendi.
qd sufficit ad deletionem culpe et pene. **D**is-
finita est in attritionem et contritionem. sic
in informem et formatum sensum qd dicitur de
fide in forme formata. **T**ertium autem attri-
tio fiat conuersione. distinguendum est. quia con-
uersione dicitur cum gratia tricio. h. autem potest esse
duplex. **U**no modo per contritionem. quia gratia

afficiat motum existentem in anima. et illum in-
formem quoniam non elicitur. **A**lio modo per causam
ita qd motus a gratia elicitur. **P**rimo in attri-
tio fiat conuersione. quia actus ille simpliciter manet in
anima firmatur adueniente gratia. sic calor adue-
niente luce. **S**ed in impossibile est qd attri-
tio fiat contritione. **S**i queratur quoniam diu quod de
peccato dolere debet. **R**esponsio sic dicitur hu-
go de sancto victore. **Q**uando absoluitur hominem
de peccato. ligatur eum uinculo perpetue deesta-
tionis. s. deestatio peccati duplex est. quedam
scilicet in habitu. ad quoniam homo semper tenetur.
et post peccatum peccati remissionem. de qua dicit
augustinus loquens de penitencia semper dolere
et dolore gaudeat. et non semper doluisse dolere
Alia est deestatio in actu. ad hanc non tenetur
semper. **S**ciendum quod beati et dampnati. et
hii qui sunt in purgatorio non habent conuersionem
per se. huiusmodi h. est ratio. quia in conuersione
per se sumpta. tunc fit gratia. et dolor. et effectus
intra satisfactionis. **I**n beatis autem non est do-
lor. **I**n dampnatis uero non est gratia. et hii qui
sunt in purgatorio non merentur. **D**e Confessione. xxiiij.
Confessio est ut ait augustinus per quam
amor latens spe uenit aperit. **H**ec con-
fessio sacramentalis que est penitentie iue-
nienter describitur. et per mariam que est peccatum. et
per actum qui est aperire. et per finem qui est spes uenire
Duplex est confessio. quedam est mentalis
quod fit deo. et h. est de iure naturali. quedam uero
uocalis. quod fit homini. h. non est de iure natu-
rali. **I**tem ante incarnationem christi sufficie-
bat confessio mentalis. quia deus nondum erat ho-
mo. s. postquam factus est homo debet confes-
sio fieri homini uicario christi. **I**n h. enim quod
minister sacramentorum dedit potestatem ligandi
et soluendi in sinu auctoritate confessionem eis
tamquam iudicibus debet fieri. **S**ic igitur christus instituit
confessionem tacite. s. apostoli promulgauerunt

eam expisse. **I**nius igitur in contritione dimittit peccatum: tamen confessio vocalis est necessaria ut in re. quando habet oportunitas ut in proposito. quando tam articulus necessitatis excludit: et non conceptus religionis: et ista necessitas confitendi post contritionem non est in tali casu pro necessitatibus remedii. cum peccatum iam dimissum sit. et pro obligatione precepti. Confessio autem et satisfactio est necessaria non solum reconciliatio in iudicio dei. sed etiam in iudicio ecclesie. **Q**uas circumstantias christiani confiteri debent. Nota quod circumstantiarum quedam sunt trahentes in aliud genus peccati. ut coram muliere iugata. et has homo tenet confiteri. Quedam sunt aggravantes in eadem specie: et has quedam sunt quasi venialia peccata. quedam autem sunt aggravantes notabiliter sic scientia et huiusmodi. has non tenet confiteri. quia sunt quasi venialia peccata: quedam autem sunt aggravantes notabiliter. et has non solum quodam debet confiteri. Non enim sufficit illi quod centum marcas de alieno habuit. dicit. ego accipi. alienum. cum possit hoc iustificari si accipit. unum denarium. solum alii quoniam si non tunc exmanes non debet. Quedam autem sunt circumstantie aggravantes peccatum que notantur in hijs visibus. **L**ocus. mora. causa. scientia tempus. **L**ucta pusilla. mortis culpe genus. et stat. altus. **C**onditio numerus. et scandala sexus. **Q**uius peccata alii nota sunt sacerdoti. oportet tamen ea confiteri. quia non sunt ei nota ut iudici. **Q**um diu possit alius diffinere confessionem? due sunt opiniones. **Q**uidam enim dicunt. quod peccator tenet confiteri statim habita oportunitate. Alii dicunt. quoniam quod cum confessio sit unum preceptum affirmativum non obligat nisi pro tempore et loco. **E**cclia autem determinavit in decretali quod homo confiteatur semel in anno. quia quilibet

90.
in anno semel habet de necessitate communicare. In casibus tamen quatuor tenetur quis hoc tempore confiteri. **U**nus ratione sacramenti. quia vult communicare vel celebrare. **A**lius est ratione periculi. ut si est in periculo mortis. **T**ertius ratione conscientie. ut si dicat sibi scientia quod statim teneat. **Q**uartus est ratione dubii. ut si non sperat sibi amplius illo anno copiam confessionis occurrere quam non habet. vel si habet casum de quo solum papa potest absolvi. et habet in copiam penitentiarum domini pape. **S**i queratur utrum confessio in mortali valeat. dicendum quod confessio est in remedium et in preceptum. **I**n quantum est in remedium non valet in mortali suscepta. tamen absolutus homo a precepto. sic et sicte baptismi suscipiens. **U**trum autem confessio sit iteranda. notandum est quod nullus tenet confessionem semel bona fide factam amplius iterare. **S**unt tamen quatuor casus. in quibus iterum iterare debet homo confessionem iterare. **Q**uorum duo sunt pro confessionem. et duo propter confessionem. **P**rimus est. si confessio deest clamor potencie. eo quod non habet auctoritatem ab illo peccato absolvi. **S**ed est. si defuit in eo clamor scientie. quia nescit discernere. **T**ertius. si confitens dimidiavit confessionem. oportet enim quod una fiat confessio omnium peccatorum que habentur in memoria. **S**i vero aliqua excederunt a memoria. debet ideo reputari confessio dimidiata. **Q**uartus. si tempus sit. siue neglexit. et oblitus est satisfactio nem. nam si sciverit. et implere vellet. non oportet iterare confessionem. **S**i vero cadit aliquis in peccatum postquam bona fide fecit confessionem. quod est utrum teneat confessionem per factam iterare. et hoc opinus est minus quod non in specie sed in genere. licet alii quidam dicant. **N**ota quod confessio facta per nuntium vel

eplam licet sit qdam op' bonu' & miru'
rum; inqntum est pars sacramti no
potest sic fieri. qa' determinata habet ma
tiam. scil; actu sermonis q' conscientia
bonis manifestari g'ueat. Unde sine
necessitate ad satisfactionis expeditione
ut e' vitare floetia malox. quoda' adu'
git ad substantie satisfactione' ut re
uunare. uigilare. dare elemosina. peg
nari. & huiusmodi opa penalia. n' licet aliter
confiti. In necessitate uo' potest defectus
per actum equalem suppleri. *De Quali*

Qualis debeat ee' *tate & effectu Confessi*
confessio notat' hys vsibus. *oms. xxiii.*

Sit simplex. humilis. g'fessio pura. fidelis.

Acta. frequens. nuda. discreta. libes. uecunda.

Integ'. secreta. lacrimabilis. accelerata.

Agens & accusans. & sit parere parata.

Ad multa ualet g'fessio. A morte liberat'

quia sicut g'fessus in fcoo' nennoso damp
nat'. sic in spualib' libat'. Vm homini ma
nifestat. Aug'm'. Si nolle confiteri. n' me
t' abscondem. s; te m'. Vlna' m'ens sanat.

Honum? Vlna' n' intellectu sanat' tardius.

Paradisum apit. Aug'm'. Obreue uibum.

qd' portas apit paradysi. Exemplum in

larine dextro. Peccā regit. Unde quoda' glo
sa. Si homo detegit. ds' regit. Misericordiam

diuina' emollit. Glosa sup' illud. Delictu'

meu' cognitu' t' feci. & iniusticia' mea' no'

abscondi. Si homo agnoscat. ds' ignoscit.

Animu' iocundat. Psalmista. In uoce ex

ultationis & g'fessionis son' epulantis

Incessores multiplicat. Sacerdotes eni' orat'

p' suis g'fessis. Conscientia' mundat. Aug'

tr'. Confitendo. fit homo de fcoo' pulcher:

sed' diaboli rumpit. sicut cu' alijs secre

tum alius detegit. Deo nungit. Aug'm'.

Uo' p'pueaurib' tuis qm' cor' g'fessus: & uita

que ex fide est. In uia' salutis dirigit. Pubi
is. U' abscondit' scela sua n' diriget. q' aut' g'fess'
fuit. mitam' g'fess'. Peccā delet. Psalmista...

Dixi confitebor: & tu remisisti iniquitate' peccā
mei. Satisfactione' supplet. Glosa. Inuicem con
fiteri peccā nra: ut erubescerit' peccā nra p'pe
na. Malu' precauer. Exemplu' de dente pu
tredo. q' extrahit' ne alij putrescant. *Cui*

Conualiter tenens. *debeat si g'fessio. xxv.*

qd' confessio debet fieri sacerdoti
habente' clauas. que s' scientia' discernendi
& potestas. & soluendi. Sciendū. qd' sicut bap
tismi est sacramtu' necessitatis: ita & penite
cia. Unde sicut bap'tism' habet duplicē mi
nistrū. unū cui bap'tizari competit' ex of
ficio. scil; sacerdotem. alim' cui mittit' disp'e
satio bap'tismi ratione necessitatis. Ita et
ministr' penitentie duplex e'. un' cui g'fessi

o' fit' ex officio sic' sacerdos. ali' est q' audien
do g'fessionē in eam potest sup'plere sacerdotis

in necessitate. ut est laicus. Dicunt tamē

alij. qd' cum' deest coopta sacerdotis. n' oportet

g'fiteri laico. s; sufficit soli deo. *Omnes*

omnes sacerdotes clauas habent: n' tamē omnes

possunt ligare & solue. sic' exco'muni
cari. suspendi. heretici. & dampnari. Hanc

no' est p'p' de fcoo' ordinis. s; qa' n' habet ma
teriam. scil; subditos. q' autim' est cum

exco'municant'. Possunt tamē tales bap'ti
zare: qa' h' est sacramtu' necessitatis.

Possunt q' tales eucharistia' consecrare.

qa' hoc substantialit' adheret ordini. liga
re aut' & solue' adheret accidentali' ordini.

Sciendū est. qd' null' potest absolue' g'fite
tem nisi sacerdos p'p'us. s; sacerdos d' sex

modis. Primo. ipse pastor ecclie. Seco. p' de
minatioem superioris ut uicarij. Tercio. p' pri
uilegium quib'dam indultu' ut s' sac' p'
dicatores & minores. Quarto. p' licentia' p'p'

saecdotis hi tam licentior nisi discretus & honestus. & notus. Quid pro necessitate. quia instante periculo mortis quilibet sacerdos potest absolue. & peccata absoluunt ab eis apud quos sunt. Sexto propter defectum sui sacerdotis. quando scilicet idiotus est. vel peccator confessionis. vel soler ostendens mulieres peccari. tunc enim si non inuenitur aliquis qui habeat auctoritatem efficacem et sacerdos prius non quilibet sed discretus. & qui est notus vel ex ordine. vel ex persona. **De Sygla**

Sa que geruntur in confessione. xxvii. In sacramentis exterius sunt signa. quae intus continentur. & ideo confessio qua quis sacerdoti se subicit. signum est interioris quod quis deo subicit. Res autem peccatum illud quod se sibi per penitentiam subicit legitur. unde oportet de necessitate sacramenti quod sacerdos confessionem celebret. Sed et alie huius relationis utilitates. quia per hoc homines ad confessionem magis attrahuntur. & simpliciter peccata continent. Sacerdos etiam non solum debet celare peccatum quod in confessione receperit. sed et illa omnia per que peccare possit. vel peccatum deprehendi. Potest autem penitens facere. ut illud quod sacerdos per confessionem sibi factam scribat ut deus. sciat etiam ut homo. & hoc facit dum licentiat eum ad dicendum. & ideo quod sic dicitur non frangit sigillum confessionis. Si autem queritur utrum illud quod scribit sacerdos per confessionem. & scribit alio modo. possit reuelari. super hoc diuise sunt opiniones. sed hoc est uerum. quod siue sacerdos scribat illud peccatum ante confessionem sibi factam. siue post. non tenetur celare. quantum ad illud quod scribit ut homo. Nota quod iste modus dicendi. dicitur in confessione. non claudit tale deum sigillo confessionis. quia non seruat ibi forma confessionis. **De Sa**

Sacramentum non statim remittit debitum

dammum illatum. ita post remissionem culpe in contritione. remanet debitum peccati satisfactionis. Inungitur sacerdos quedam ad satisfactionis fundamentum. sic abstinere a peccato. & relictuere ablatum. Quedam enim inungitur ad satisfactionis expeditioem. ut euitare quodam malorum. Quedam inungitur ad substantiam satisfactionis. ieiunare. iugulare. dare elemosinam. peccari. & huiusmodi opera penalia. Quedam inungitur ad perfectionem & securitatem satisfactionis. ut sunt opera supererogationis. Satisfactio debet respondere culpe. in tribus. scilicet in modo. Plalmista. Lauabo per singulas noctes lorum meum. In pondere. Augustinus. Libenter debet facere futuris imortalis. quocumque faceret perdiffenda morte mortuus. In mensura. Gregorius. Tanto tempore debet esse in penitentia. quanto fuit in culpa. Ita etiam requiruntur in penitentia secundum inuenientiam. non secundum necessitatem. **De partibus satisf**

Satisfactionis rationibus in vii. xxviii. Quedam sunt partes principales. scilicet oratio. ieiunium. elemosine. Quedam uero seruare. que ab his reducuntur. ut iugulie. pignationes. & discipline. Dicendum ergo. quod omnia opera carnis affligentia. reducuntur ad ieiunium. omnia spiritualia. ad orationes. tota autem opera misericordie. ad elemosinam. Sufficiens autem pars principalis. potest accipi respectu termini. a quo est mors satisfationis. quia per ieiunium. renouantur a concupiscentia carnis. per elemosinam. a concupiscentia oculorum. per orationem. a superbia uite. Alio modo sumitur ista sufficiencia. ex parte termini ad quem. quia per ieiunium. homo bene ordinatur. in seipso. per elemosinam. ad proximum. per orationem. ad deum. Tertio modo sumitur huius sufficiencia ex parte materie. de qua fit satisfactio. quia per elemosi-

¶

nam fit satisfactio de bonis exterioris substantie. p. de bonis corporis. p. orationem. de bonis interioris. Et in sumitur h. sufficientia ex parte modorum satisfaciendi. fit enim satisfactio tribus modis. ul. p. uocacionem. ul. p. reprobacionem. ul. p. supplicacionem. Primum facitur ieiunando. scilicet elemosinas dando. ieiunium orando. Quid sit sumitur h. sufficientia ex parte effectus. Per satisfactioem tanta magna bona eueniunt. scilicet impetratio gratie. remissio peccati. expurgatio reliquarum culpe. ad primum uidetur ualere elemosina propter multiplicationem misericordiarum. ad secundum ieiunium. ad tertium oratio.

Elemosina *linguis prob' satisfacionis. xxx.*

Dupliciter potest accipi. aut intentione subleuandi necessitatem proximi. et sic est opus misericordie. aut intentione recompensandi pro debito offensa diuine. et sic est opus iusticie. unde primo in ipse pertinet ad meritum uite. secundo ad meritum dimissionis peccati. quia elemosina sic data ipse est satisfactio. De ieiunio quod sciendum est. quod in carne duo sunt unum est natura que debet sustentari. aliud est uicium quod debet domari. Ieiunium ergo quod naturam seruat. et uicium domat. bonum est et satisfactorium. aliud non. Oratio etiam dupliciter fieri potest. aut per impetrationem bonorum. et sic pars est contemplationis. aut per amotionem malorum. et sic ipse pars est satisfacionis.

De iustificacione impij.

Iustificatio est motus ab iniusticia ad iusticiam. In iustificacione impij quatuor requiruntur. scilicet motus liberi arbitrij. et contritio. et gratie infusio. et remissio culpe. Hec prima duo sunt ex parte suscipientis. Alia duo sunt ex parte agentis. Præcedunt quatuor sunt simul tempore non natura. Prioritas autem et posterioritas. que secundum ordinem est nature. reducitur aliquid in ad ordinem cause et causa

et. In ista uero uidetur ordo h. causalitatis et causalitatis enim motus liberi arbitrij potest esse alius tribus. quia requiritur sensus uoluntatis. in huiusmodi mutatione. Voluntas autem sensus. liberi arbitrij sumitur h. per eodem. propterea motus iste appellatur motus liberi arbitrij. Ille quod motus quo liberi arbitrij sentitur deo. ut primo motori. uocatur motus fidei. quia habet aliquid cognitionis. et aliquid affectionis sicut fides. Dicimus igitur quod motus liberi arbitrij sicut fidei motus in deum causalitatis est potest quoniam motus quo de peccato quis contritio. quia sicut in generatione peccati potest esse contritio quoniam auisio. cui contritio causat auersionem. ita in eius destructione potest esse contritio ad deum per liberi arbitrij. quoniam auisio a creatura per contritionem de peccato. quod enim primum est in compositione. ultimum est in resolutione. Isti uero duo motus scilicet liberi arbitrij. et motus contritionis. sunt potest quoniam gratia infunditur. quia sunt causa ipsa toria ut gratia dei. Quoniam minus deus sine ulla preparatione possit impium iustificare. tamen requiritur preparatio ex parte nostra. quia sic requiritur preparatio materie in naturali mutatione ad recipiendum formam. ita in mutatione uoluntaria. et h. non est ex impotentia agentis. sed suscipientis. Hanc ratio est quia in iustificatione peccatis fit introductio unius forme. et expulsio contrarie. et ideo requiruntur præcedunt duo. scilicet motus liberi arbitrij disponens gratie susceptioem. et contritio id est discessus a peccato disponens ad culpe expulsionem. gratia uero prius infunditur quoniam culpa remittatur. et per gratiam culpa remittitur. sic in introductione forme. potest esse naturalis ul. materialis forma. quod expellitur ex parte agentis quoniam illa quod expellenda est remoueri possit. Qualiter autem iustificatio fiat in instanti. ul. successive. nota distincti

one: potest enim iustificatio dupliciter confi-
 dari. sicut et generatio. Uno modo ut dicat mo-
 tum ad iusticiam cum termino eodem. et sic
 fit successiva. ut quando succedit successiva
 generatio. Alio modo potest accipi. ut dicat
 solum mutationem sine motu. huiusmodi fit i-
 ustificatio in instanti. et huiusmodi triplici ratione.
 Prima est quia fit in parte infinita. et simplici-
 ter. et immediate. Secunda est. quia fit in substantia
 simplici. scilicet in mente. Tercia est. quia ipsa for-
 ma que tam expellit. scilicet culpa. quam
 que inducitur gratia omnino simplex
 est ad id quod ait Augustinus. quod magis est ut
 iustificare impium. quam creare celum et terram.
 dicendum est quod magis est quantum ad id quod
 fit. quia melius est sius si non quod ad modum facit
 di. **Q**uius enim in iustificatione impium
 fit resistencia formalis. scilicet contraria ad con-
 trarium. non tamen est ibi resistencia effec-
 tiva quod ad illud quod deo restat agenti scilicet
 cuiusvis nihil resistere potest. In iustifi-
 catione impium aliquid est ex parte dei. et
 aliquid ex parte peccatoris. et aliquid ex parte
 ecclesie. Ex parte dei fit duo. scilicet misericordia
 que uentum indulget. et iusticia que eandem a-
 liquam excigit. hic. ut in purgatorio.
 Hec duo signantur per duos discipulos quos mi-
 sit deus in omnem locum quod ipse erat uentus.
 tunc corporalis quidem. nec autem per gratiam spiri-
 ritualiter. **E**x parte peccatoris etiam duo sunt.
 scilicet dolor et amor. et huiusmodi sunt due mole que
 peccatum conterit. que secundum legem non debet
 diabolo in pignore obligari. Ex parte ec-
 clesie similiter sunt duo. Primum scilicet meritum.
 et precipue christi. cuius meritum est inexhausti-
 bile. et sicut sunt aliorum sanctorum qui fecerunt mul-
 ta opera supererogationis. que omnia sub po-
 testate clauum sunt posita. ut si quod minus
 fit in uno membro ecclesie recompensetur in

alio. Unde si quis non est membrum ecclesie. non in-
 fluit in ipsum meritum predictum. Secundum me-
 ritum est indulgentia. quam dat ecclesia per
 papam et episcopos. tamen ut ipsa indulgentia
 ualeat tantum. quantum promittitur. exiguntur
 autem auctoritas et causa. scilicet immunitas u-
 tilitas ex parte dantis. exiguntur etiam fides
 formata et elemosina. et huiusmodi est ut soluat
 illud propter quod datur ex parte recipientis. **P**er
 penitentiam **Ad deleantur uenialia. xxxi.**
Penitentia est remedium institutum. ad expi-
 andum peccatum. cui debetur pena sensibilis
 que cum debeat peccatum non solum mortali. sed
 etiam ueniali. patet quod penitentia est reme-
 dium contra utrumque. tamen penitentia non
 est simpliciter de uenialibus. sed de mortalibus.
 quia penitentia introducta est ad reconci-
 liandum amicitiam quam peccatum mortale tol-
 lit. Licet igitur penitentia de uenialibus non
 sit simpliciter. tamen erit patiens et hoc
 tribus modis. Primo ratione dubij. ut quan-
 do credunt esse mortalia. Secundo ratione sta-
 tuti. ut quando homo qui tenetur confiteri se-
 mel in anno non habet nisi uenialia. Ter-
 cio ratione iurum. ut quando uenialis de-
 lectatio adhuc perducitur est. quod nisi homo
 se auertat ab ea. trahit in mortale. De re-
 missione uenialis. sciendum est quod in du-
 obus casibus non remittitur. Primum est si talis
 habet peccatum mortale. quam sine mortali
 nunquam dimittitur ueniale. licet econuerso
 fieri possit. scilicet quod mortale dimittatur
 sine ueniali. Cum enim peccatum mortale tol-
 lat caritatem que uniuersa delicta operatur. con-
 stat quod existenti in peccato mortali nullum
 ueniale remittatur. Secundo est quando uolun-
 tas fixa manet in affectu alicuius peccati ue-
 nialis determinati. quia illud idem tolli non po-
 test et huiusmodi multiplici ratione. Prima est

quia omne peccatum remissione indiget. quod ad duo. scilicet quod ad culpam. et quod ad penam. sed non potest esse secunda ratio sine prima. quia quoniam dum homo culpam habet. debitor est penae. **C**onsequenter in dardinatione voluntatis consistit. unde voluntas sic manens recidivari non potest. alioquin duo opposita simul essent in eodem. **A**lia ratio est. quia manente causa. non potest tolli effectus. sed voluntas inordinata est ad aliquid causa peccati venialis. unde voluntate manente fixa in illa non remittit ipsum peccatum veniale. **S**ciendum etiam quod unum peccatum veniale potest remitti sine alio. quia peccatum mortale quod adhuc maioris est inherente potest remitti sine veniali. **A**lia ratio est quod peccatum mortale ita deo displicet. quod facit ipsum peccantem deo displicere. sed veniale quoniam deo displicet cum inordinatum sit. non tam facit deo peccantem displicere. quia non privatur gratia. sed obnubilatur in quantum est processus ad exteriora impeditur. et propter unum veniale non impeditur quoniam aliud remitti possit. **T**ercia ratio est. quia venialia non habent mentionem ad invicem. non ex parte aitionis. quia non avertunt a summo bono. non ex parte commissionis. ideo unum remitti potest sine alio. **N**on est sic de mortalibus. ubi unum non dimittitur sine alio. quia conexione habent ad invicem ex parte aitionis. quodlibet mortale avertit a deo. licet non habeat mentionem ex parte commissionis. **E**x predictis colligitur. quod alia se habent mortalia ad invicem. et alia venialia ad invicem. et alia mortalia ad venialia. **M**ortalia enim sic se habent. quod unum non dimittitur alio. **V**enialia sic se habent. quod unum remitti potest sine alio. **M**ortalia sic se habent ad venialia. quod mortale remittitur sine veniali. sed non veniale sine mortali. cuius duplex est ratio. **P**rima

est. quia mortale et veniale se habent. sicut habitus et dispositio. sed sublato habitu potest manere dispositio. et non e converso. **S**ecunda ratio est. quia mortale opponitur karitati. veniale autem feruori et. sed sublata karitate feruor ipsi tollitur. et non e converso. **D**e remissione venialium **A**d peccatum venialis remissionem **us pcc. xxv.** **A**ctionem non exigitur novum habitum karitatis. sed sufficit novum motum. quia peccatum veniale non tollebatur virtutis habitum. sed impediret ipsum actum. **N**ota etiam quod peccatum veniale non dimittitur sine contritione. cuius habet ratio. quia quoniam dum manet habitus voluntatis in alio veniali nunquam dimittitur. sed voluntatem avertit ab eo. quod quod prius volebat. est displicere ei quod volunt. talis autem displicentia dolor contritionis dicitur. **S**ed sciendum. quod contritio potest accipi explicitum. et in actu. et in habitu. et in medio modo. **C**ontritio in habitu non sufficit ad peccatum venialis dimissionem. quia tunc quod cuius haberet penitentem virtutis habitum. non possit habere veniale peccatum. et sic veniale peccatum non possit esse cum gratia. **C**ontritio quod in actu non semper requiritur. quia sequitur. quod peccatum quod quod in memoria non habet remitti non potest. sed propter hoc requiritur contritio in medio modo. scilicet ut peccatum displiceat actualiter. vel explicitum. et implicitum. **D**ico autem implicitum. quia talis actus sufficit. quod displicet explicitum peccatum veniale. si cogitatio fuerit ad illud. **N**otandum quod tam feruens potest esse motus karitatis in deum. quod omnia peccata venialia committit. et sine actuali cogitatione ipsorum. quia quando quis fervent in deum fervet. displicet ei omne quod a deo retardat. et ita licet explicitum de peccato veniali non cogitet. tamen in illo motu tenet implicitum displicentia peccati venialis. vel unum. **S**ciendum etiam. quod cum contritione de venialibus non

exigitur propositum non peccandi venialiter. sicut in conditione mortali exigebatur. et sufficit quod despicatur et peccatum peritum et infirmitas quod ad peccatum veniale malatur. quoniam ab eo immunitas omnino esse non possit. ita tamen quod voluntas si maneat fixa in uno venialiter. quia illud sic retentum non dimittitur in generali conditione. nec specialiter. **H**uius autem sententie huius est ratio. quia mortalia peccata in nostra sunt potestate ut vitentur. non solum singula. sed etiam omnia. Venialia vero et si singula vitari possunt non tamen omnia. quia ex infirmitate nature contingit. **M**ulta sunt per que tolluntur peccata venialia. que peccata comprehendunt. Primo sic. omnia que gratiam conferunt. ut omnia sacramenta ecclesie. Secundo. illa que impedimenta fervoris et gratie tollunt. sic est aqua benedicta. quod virtute ministerii reprimat. et episcopalis benedictio. **T**ertio. exercitium humilitatis ex parte nostra. sicut est ieiunium pectoris. oratio diuturna. et huiusmodi. **R**atio horum est. quia cum venialia dimittantur per fervorem caritatis. que implicite vel explicito continet omnia illa. quae nata sunt de se fervorem caritatis excitare. dicuntur peccata venialia dimittit. **T**alia vero sunt omnia que predeca sunt. unde tamen secundum quantitatem fervoris. fit quantitas remissionis. patet quod per iam sunt propter numerata. maior vel minor excitat fervorem. quod vel implicite vel explicito continentur. plura tamen vel pauciora venialia dimittuntur. non tamen semper omnia. **De ext**

Prophetia dei **ma** **unctione.** **xxij.**
 Per hominum non solum vocat. **H**is in quantum habet salutare. et etiam christus in quantum habet unctionis gratiam in alios diffundit. **T**ribus verbis unctus fuit david. Primo in domo patris sui. in signum regni futuri. **H** significat unctionem in bap

tesimo. Secundo in ebron. super iudam. et postea multa bella habuit. **H** significat unctionem in confirmatione. **T**ertio tamen in ebron super omnem israhel. post haec in pace regnavit. **H** significat unctionem in extremis. **D**e substantia huius sacramenti sunt quingenta. **P**rimum est. quod unctionem faciens sit sacerdos. **S**ecundum intentio. **T**ercium materia. scilicet oleum infirmorum. **Q**uartum forma verborum. hoc scilicet. **I**stam unctionem et suam per et cetera. **Q**uia forma debet discere unguens. **I**ntentio est locus unguendis. quod a fit ad oculos ad aures. ad nares. et cetera. **I**n huius sacramenti forma verborum est deprecativa. quia illud sacramentum videtur valere. quasi per modum suffragii. dat enim ad effectum quem homo per opera propria possit consequi. nisi infirmitas impediat. **U**nde nota quod in aliquo sacramenti forma verborum est in sola oratione. **S**icut huius dicitur iacob. **I**nducant presbiteros ecclesie. et orent super eum ungentes eum oleo secundum nomen domini. et oratio fidei salvabit infirmum. et si in peccatis sit dimittentur ei. **I**n quibusdam sacramentis consistit in sola enumeratione sicut patet in baptismo. **A**nt enim dominus baptizantes eos. non faciens de oratione mentionem. **I**n aliquo sacramenti sicut quidam dicunt. **N**on est forma in oratione et enumeratione. ut in sacramenti penitentie. **C**onfiteverunt enim sacerdotes sive confessores primo orare dicentes. **A**bsolutionem et remissionem. et cetera. et postea dicitur. **A**bsolvo te. et cetera. **C**um enim in peccato offendat deus et ecclesia. et contra primum merito fit oratio. et contra secundum absolutio. **I**stud sacramentum non datur nisi adultis. qui peccata venialia videntur habere. contra que institutum est. non datur aliis. nisi infirmis in periculo mortis constitutis. **S**anis enim non datur hoc sacramentum. quia habent ad remedium

I

penitentia. nec debet dari postulantibus nisi quod deuotione sursum erigit. Si sepe quis ad moerem infirmatur. potest ungi. sed in una infirmitate debet aliquis ungi bis. nisi infirmitas ultra annum protrahatur. ita quod in uno anno propter unam infirmitatem nequaquam bis ungiatur. **E**fectus huius sacramenti duplex est. Primus est sanitas una principalis. scilicet liberatio ab infirmitate spirituali. que contrahitur per uenialia. quibus efficitur ad excipiendum debilis dominum gratie. uel glorie. Alia est sanitas secundaria. que est quasi effectus. et signum portus sanitatis corporalis. et hoc uerum est. quando sanitas corporalis expedit sanitatem spiritalem. tunc enim idem sacramentum causat utrumque in suscipientibus digne. Intantum enim utilis est sanitas corporalis. scilicet non solum ad meritum glorie cummulandum. uerum etiam ad deuotionem excitandam. et ad uelociorem transitum ad celum. In hoc sacramento sicut in ceteris tria sunt. unum est sacramentum tantum. scilicet unctio exterior. Aliud est res tantum. scilicet effectus duplicis sanitatis ut dictum est. Tertium est sacramentum et res. scilicet quedam unctio spiritualis interior. nimirum iocunditas et solatium.

¶ De Sacramento ordinis. xxiii.

Sacramenta de quibus dictum est pertinent ad statum persone. sed duo de quibus dicendum est pertinent ad statum ecclesie communem. quia ordo pertinet ad generationem spiritualem. matrimonium uero pertinet ad generationem carnalem. Ordinem precepit prima tonsura. quia in omni transitu a statu in statum. conuenienter imponitur dispositio media. unde in transitu a statu laicorum. ad statum ministerii dei. uenienter imponitur prima tonsura. fit etiam in hac tonsura aliquorum capillorum restitutio in modum corone. quia

in ministerium illi assumitur cui seruire regnare est. Est itaque duplex signum distinctionum in ordinatis. exterius tonsura. et interior karacter. ad eum ordinis tonsura non cogitur. sed ad bene esse. quia dispositio congruitatis est ipsa tonsura ad ordinem et non necessitans. Hugo de sancto victore ordinem sic describit. Ordo est signaculum quoddam. in quo potestas spiritualis traditur ordinato et officium. **H**ic nota quod sicut in naturalibus dicitur de superiora corpora in regnum inferiorum. sic et in spiritualibus quosdam disposunt superiores. et quosdam inferiores. ut illi habeant potestatem super istos. sicut sunt clerici qui prestant in spiritualibus. et principes ac iudices seculares qui prestant in temporalibus. **D**e substantia huius sacramenti sex. Primum est potestas ordinantis. quia oportet quod sit episcopus. secundum est materia. scilicet unctio in sacerdotibus. et tactus illoz qui tangenda sunt. tertium est forma uiloz. Quartum est sexus uirilis. quia mulier non recipit karacterem ordinis. Quintum est intentio. Sextum est quod ordinandus sit baptizatus. Baptizatus est enim ianua omnium sacramentorum. In hoc sacramento quoddam est sacramentum tantum. ut uisibile quod potestas traditur. Quoddam est res tantum. scilicet gratia que offertur. Quoddam est res et sacramentum. ut karacter. **S**ex sunt ordines. Primum est hostiariorum. secundus lectorum. tertius exorcistarum. quartus acolytharum. quintus subdiaconatus. sextus diaconatus. septimus presbiteratus. qui est omnium ordinum perfectissimus et terminus aliorum. Alii autem sex sunt quasi sex gradus. quibus ad thronum ascendit salomonis. **A**ctus hostiariorum est custodire locum actionis sacramentorum. ab hijs qui inmundi determinati sunt. id est ab excommunicatis. **A**ctus lectorum est pulchritudinem legere. **A**ctus exorcistarum est auertere demones. et per

94.
conuentiones ne dñentur in corpore nodū
baptizati. **A**colitoꝝ act⁹ est designare
lumē euangely in lumē corpali. **A**ct⁹
subdiaconoz est oblationes accipere ab
offertib⁹ & eas offerre diacono. legere
autē eplā n̄ est actus eoz p̄ncipalis. s; **q**
ueniens. **A**ctus diaconat⁹ est ordina
re hostias in altari. predicare autē ul' eu
angelū legē est actus cōueniens. **A**ct⁹
p̄sbitoz est consecrare sanguinē ihu xp̄i.
& h̄ est actus p̄ncipalis. Alius ē ueniēs.
ligare ul' soluere. p̄ qm actū preparatur
corp⁹ mysticum. ut sit aptū & idoneum
ad p̄ceptiōem corpis xp̄i ueri. **I**n quolib;
ordine karact⁹ imp̄mit⁹. s; q̄ndo h̄ fiat h̄
nunc dicendū est. **H**ostiaris q̄dem imp̄
mit⁹. q̄ndo dat⁹ eis claus. & d̄r eis. sic agi
te sic uiuite. tanq̄m ratioem deo redditi.
p̄ reb⁹ que clauib⁹ istis recludunt. **L**ecto
rib⁹ karact⁹ imp̄mit⁹. cū ep̄s porrigit eis
librū cum debita forma ūboꝝ. dicit enim
accipite & estote relatores ūboꝝ dei. habiti
si fidelit̄ impleuistis officiū ur̄ in partem
cū eis q̄ ūbum dei administrauerunt. ..
Exorcistis karact⁹ imp̄mit⁹. cū datur e
is lib⁹ exorcismoz cū debita forma ūboꝝ
ab ep̄o dicente. Accipite & ḡn̄date memo
rie. & habete potestātē imponendi man⁹
sup̄ enigmū baptizati ul' karthecu
mū. **A**coliti imp̄mit⁹ karact⁹ cū dat⁹
eis ab ep̄o candelabrū. ul' ab archidiacono.
cū cereo. & urceolum uacū ad fundē
dum unū in calicem. **S**ubdiaconis ī
p̄mit⁹ karact⁹. q̄ndo ep̄s cū debita forma
ūboꝝ dat⁹ calicem uacū. & cetera uasa. q̄m
ulius est in consecratiōe eucharistie. **A**cc
pit⁹ enī de manu ep̄i patenā & calicem
uacū. & de manu archidiaconi accipit
urceolū cū aqua manū. & manutium

Diaconis ūo & p̄sbitis imp̄mit⁹. q̄ndo
ep̄s imponit manū capiti in ūbis ad h̄
statutis. **P**recoꝝ ordines xp̄c exēcut.
Hostiaratum autē. q̄ndo uidentes & em
res eiecit de templo. **L**ectionatū exer
cuit. cū in medio senoz librū ysare ap
ens legit. **E**xorcistatū. q̄ndo demones
sanauit. **A**colitū. q̄ndo dixit. Ego sum
lux mundi. **S**ubdiaconatū. q̄ndo se pre
cinxit. & pedes discipuloꝝ lauit. **D**iacona
tum. q̄ndo corp⁹ sanguinē suū disci
pulis ministrat. & doementes ap̄los ex
tauit. **P**resbitatum. q̄ndo se in ara crucis
obtulit. & q̄ndo in cena panē et unū in
corp⁹ suū et sanguinē mutauit. **De Iua**

Qualitas **litate ordinadoꝝ. xxv.**
Ordinatio consistit in duobus
scilicet in faciendis. & in deuitandis. **F**acien
da s̄ h̄. ut sit in morib⁹ pudicus. quadage
sima t̄ra distinctione. **I**n habitu honest⁹
sextadecima q̄stione. caplo q̄to **P**otū.
Cibo temperat⁹ & potu. **E**xtra de uita &
honestate clericoz. **A** crapula. **C**ompetent⁹
q̄muis nō eminent⁹ litarus. **E**xtra
de electione. **C**ū nobis. **M**ansuetus et
modestus. quadagesima p̄ma distinc
tione caplo p̄mo & sc̄o **P**otū. **C**onsumam
defat clericalem. **E**xtra de uita et
honestate clericoz. **C**lericus. hospita
lis. sextadecima q̄stione caplo p̄mo. **U**n
doctoz in predicatione. q̄dragesima q̄ra
distinctione. caplo p̄mo. **C**orrectoz uicior
p̄ uingam discipline. t̄cesima sexta distinc
tione. caplo sc̄o. **E**xemplū habeat bone
uite. t̄ra q̄stione. caplo septimo. **P**oꝝ
in fine bone fame. q̄nagesima distinc
tione. caplo p̄mo. **R**esidentia faciat in
ecclia sc̄a. ul' beneficio. extra de cleri
cis nō residentib⁹. **P**otū. **V**nicū sufficiat

beneficiū habens curā animarū. exempla
de p̄bendis. distinctiōe **M**ulta. Non sit
gubnator familie. q̄agesima octaua di-
tinctione. caplo **N**ecessē. **N**ec sit clericus
uitanda. Omne em̄ mortalis p̄cc̄. extra
de temporib̄ ord̄is. Ex tenore. Non litigiosus
q̄agesima sex distinctiōe. lictie. et caplo sequenti
Nō cupidus. q̄agesima septima distinctiōe caplo p̄-
mo. **N**ō lutor. extra. de uita et honestate
clericorū. **N**ō negociator exempla. ne cleri ul
monachi se negocijs secularib̄ implicent.
p̄ totū. **N**ō exeat uenationes clamoras. exe-
pla de clero uenatore. p̄ totū. **N**ō sit inconti-
nens. n̄ mulierib̄ cohabitans. extra de tho-
distinctione. a nob. **N**ō sit inuoluntarius et fa-
bulus. q̄agesima octa distinctiōe caplo p̄mo. **N**ō
in sit spectaculis inhonestis. extra. de ui-
ta et honestate clericorū. Cū decore. **N**ō imisce-
at se negocijs secularib̄. extra. ne cleri ul
monachi se negocijs secularib̄ implicent. Jocu-
latorib̄ et hystorib̄ nō debent intendē. ex-
tra de uita et honestate clericorū. Cleri. Tabnae
debent uitare n̄ mutine. extra de uita et
honestate clericorū. Cleri. horas nō debent ne-
gligē. extra de celebratione missae. caplo p̄mo.
Iustū iudiciū n̄ debent uende. q̄stione pri-
ma. caplo p̄mo. Si quis ep̄s. Ecclesiastica sacra-
mēta n̄ cū pacto. s̄ gratis gerere. extra de
simonia. Sentētia. p̄ totū. **N**ō irregularis
ul excommunicatus. et suspensus. extra de sentē-
tia excommunicatois. Cū illo. **N**ō apostata.
extra de apostatis. caplo ultimo. **N**ō sit si-
moniacus in ordine ul beneficio. q̄stione p̄-
ma. caplo p̄mo. et extra de simonia q̄stione
p̄ totū. **N**ō sollempniter penitēs. q̄agesima
distinctiōe. Ex penitentib̄. **D**e sp̄a Or

xxvi.

Ante ordinis suscepcionē amacōne.
se quisq̄ p̄ p̄stitionē p̄aret t̄cesima
distinctiōe. caplo ultimo. In p̄cc̄o mortali n̄

accedat. exempla de partib̄ ordinis. **A**d annū
prima consilia n̄ negligat. Nullus ordinis in
si examinatio p̄cedat. uicesima q̄tra distic-
tione. p̄ totū. Non accipiantur simul ordines
minores cū subdiaconatu. n̄ etiā duo sac-
ordines simul. s̄ q̄datim extra de temporib̄
ordinis. lictas. **N**ec p̄ saltū quis ordinetur.
t̄ra distinctiōe. caplo p̄mo. **N**ec ab alieno ep̄o
s̄ a suo. uicesima q̄tra distinctiōe. p̄ lectis. **N**ec
cont̄ ep̄i. p̄hibitiōem. nec sine titulo. extra
de uita et honestate clericorū. **S**ecm̄ aplm̄. **N**ec
furtiue. extra de eo q̄ furtiue ordinatur
caplo et ultimo. **M**issam in q̄ ordinat̄ tota-
lit̄ audiat. Tangat omnia q̄ sunt tangen-
da. **V**niuersisq̄ in susceptione sui ordinis. vi-
cesima q̄tra distinctiōe. **P**lectis. **N**ō accedat
n̄ licentiat̄. et p̄sentat̄. extra de seculari.
caplo ultimo. **I**eiun̄ a ieiunio recipiat ordines
extra de temporib̄ ordinis. lictas. **N**ō recipi-
ant̄ ordines. neq̄ stant̄ nisi temporib̄ ab
ecc̄lia institutis. extra de temporib̄ ord̄is caplo
p̄mo et t̄cio. **M**ulta s̄ que impediunt pro-
mouendum etiā sine culpa. licet n̄ sine
causa. **N**ō em̄ debet p̄mouē ignot̄. extra
de p̄cipis. caplo s̄do. **E**ngam̄. uicesima de
tinctione. a cunctis. **S**teoph̄. quadagesima
q̄tra distinctiōe. **A**m̄. **C**orpore uicari. sexde-
cima q̄stione. caplo p̄mo. **L**eḡ. De illegitimo
thoro nat̄. extra de filijs p̄bitorū. **S**inus. ex-
tra de suo n̄ ordinā. caplo p̄mo et s̄do. **O**bli-
gat̄ ad iatiocunia qm̄ repellit̄ ab ordinib̄.
Ex p̄cedis patet dignitas clericalis. qd̄
ordines nō p̄stunt̄ a q̄libet. nec cuiuslibet. nec
in q̄libet loco. n̄ in q̄libet tempore. n̄ in q̄li-
bet hora diei. sed tempore missae. **D**e oia

Matrimonium est legi timomo. xxvii.
prima q̄unctio maris et femine.
indivisiuam uite consuetudinē gerens ul
retinens. **M**atrimonii p̄ sponsalia inter

debet suffragari. Si si non puniret in futuro,
videtur in modum reportare de negligē-
tia penitentie delate. Septima ē. quod si
spūs q̄ concepto sūmo bono se subiecit ī
fimo. id est peccō. subicitat postea infir-
bus. id est penis. **N**ota qd̄ anime post
qm̄ sufficienter in igne sunt purgati.
statim uolunt ad glām. & si patet multipli-
ci ratione. Primo. q̄a post purgationem.
nulla remanet ad glām in aīa dissimi-
litudo. vnde illi merito debet ungi. Scd̄. q̄
a ianua celi semp̄ est illis ap̄ta. q̄a obsta-
culū n̄ habent. Tercio. q̄a necesse est illo spūs
in q̄bus ē karitas. sicut sū eleuans. & nihil
retardans ad glām eleuari. Itē. cū d̄s
sit. prius ad miserēdū quā ad puniendū.
merito debet purgatos iungere glē. q̄s p̄-
gandos subicitat penē. Quarto. n̄ puniret d̄s
bis in d̄ipm̄. vnde cū iste sufficienter sa-
tisfecit in penis ignitū. n̄ debet ampli-
puniri in dilatione p̄mox. Sexto. q̄a post
purgationem. nō debet eē talis in p̄gatorio.
utiq̄ in limbo. q̄a nō est de numero illoꝝ
p̄mox. neq̄ in inferno. q̄a nō habet m̄-
tale. ergo oportet esse in celo. q̄a n̄ post
mortē sunt alta receptacula animarū.
Septimo. q̄a efficacior est karitas qm̄ in-
iqtas. ergo karitas ducit nō ad simpli-
cium. s; inqtas. ergo ducit ad p̄mū.
Octauo. q̄a cessante impedim̄to. corpora
ḡna ferunt̄ deorsū. & leuia sursum. Sic
spūs maloz remoto carnis onē. ferunt̄
statim ad loca supplicioꝝ p̄t̄ pecc̄i graui-
tatem. Spūs uō sc̄oz. si nō sit impedim̄tū
alium culpe ul' penē. statim ferunt̄ ad lo-
cum p̄mox. **De Arbitate Purgatorij. u.**
Purgatorio duplex est pena. vna
dampni. de carentia diuine uisiois.
Alia sensus. de afflictione ignis. & qm̄-
tum ad utriūq̄. minima pena purga-

96.
torij maior ē. pena maxima mundi. Itē
tū patet de pena dampni. q̄a affectus
q̄ desideratur sūmum. post hanc uitam ab
animab' sc̄is intensior est. qm̄ alijs af-
fectus rei temporalis in uita ista. maxie
cū ianua temp' habendi aduenit. ideo
carentia ei' molesti' tolerat'. Itud q̄
patet uerū esse de pena sensus. q̄a cū
dolor nō sit essentialit' ipsa lesio. s; lesio
n̄s sensus. tanto magis dolet anima.
q̄nto magis sensitiuū sentit aliquid.
ideo ab igne in ipsa agente maxime af-
fligit'. **R**atio acerbioris penē purgato-
rij hec est. q̄a tunc d̄s plus q̄rit em̄dam.
qm̄ penā. plus pondat in penitencia uir-
tutē bone uoluntatis. qm̄ penā afflictiois.
vnde plus pondat d̄s modicam penā ne-
luntariam in p̄senti. qm̄ multā. s; ita uo-
luntariā in futuro. Sicut plus ualeat medici-
auri. qm̄ multū plumbi. vnde oportet.
qd̄ ubi defect' in uoluntate. ibi suppleat'
acribitate. **D**e igne q̄ purgat animas. ē
loq̄ dupliciter. scilicet. q̄ntū ad id qd̄ post affli-
git. & mediate. sic est corpore. in q̄ntum
ad id qd̄ p̄xime affligit immediate. sic ē
incorporeus. **P**rimo in d̄r ignis nate.
Scd̄ in d̄r ignis similitudinariē. sic dicit'
leo uerus & leo pict'. utiq̄ tangit' b̄ḡo
quō dicit'. In eo ardent. dū ardeō uident'.
Primo in. ille ignis corporeus dū habet
confidari. p̄t̄ instrumentum nate. sic agē
potest in corp' et nō in animā. Scd̄. p̄t̄
est diuine iusticie instrumentum. sic agit
in animā. imp̄mendo illi sp̄cē suam p̄
qm̄ affligit'. quia uolent' illa sp̄cē infor-
matur. Sicut enī anima sc̄dm̄ ordinem
nature. utit' corp'. ut influat uitā. sic m̄-
to sc̄dm̄ ordinē iusticie utit' igni. a quo pe-
nam suscipiat. **N**ota qd̄ demones n̄ pu-
nunt animas in purgatorio. s; illuc eas

adducunt ul' etia' assistunt. ut minime
dicitur. Ex pmissione tam dei demones i hac
uita quidam bonos affligunt. S; h est rati
o. quia in presenti e dura pugna int' ho
mine & demone. qui habet in eo potestate
exercitij. s; post hanc uitam n sic. Unde &
aer iste caliginosus assignat' est demonib?
magis ppter temptandi officiu. qm p
suppliciu. **De locis penalib' q' sint & ubi
sint.** Requie sup' in q'ro lib' in descensu xpi
ad inferos. **Sciendū tam de loco purga
tionis qd dupliciter assignat'. aut scdm le
gem imune. & sic est in vno loco. scil; in
parte circa limbu' p'ima. aut scdm dis
pensatioem sp'alem. sic p'gant' anime in
locis diuisis in quib' peccauerit. Hoc autē
fit p' aliquā suā reuelatioem p' suffragia
eor' quib' apparent in illis locis. ul' etia' p'
aliquā uiuentiu edificatioem. ignis ille
plus ul' min' cruciat. scdm qd quisq' pl'
ul' min' de ^{et criminali} cremabili seculi duxerit. opor
tet enī quod p'us qm factes dei uideat'
qd lignū. fenu. stipule. id est maiora &
minora. & mediocria uentalia p' crema
tione totalit' consumant'. Preterea uero
pene purgatorij diuisitas. n ex diuisita
te ignis agentis. s; subiecti patientis!
sic sub eode sole un' plus estuat alter
min'. ut dicit Gregorius. Necessē est u' aut
augm' quod tantū uat dolor! qm tum
helerat amor. Tanto enī quisq' torque
t' diucius! qnto affectus ei uentilibus
adhesat forti. **De Suffragijs Eccle.****

Sicut p'inet ad seueritate diuine
iusticie bonos p' uentalia in pur
gatorio puniri. ita p'inet ad bonita
tem diuine misericordie eosde p' suffragia
reluari. **P**rosumt suffragia defunc
tis n ad meritū uite etne. s; ad absolu
tione pene. & h' ul' ad penas mitigari

one. ul' ad celiorem libatione. Sunt autē
quor' modi genales suffragior'. ad quos
omnes alij reduciunt'. scil; oratio. ieiunū.
& elemosina. & sacramentum altaris. quoz
numus sic accipit'. qm defuncti possunt
absolui duob' modis a pena. scil; p' uiam
grē. ul' p' uitā iusticie. **Q**uā grē dupliciter
p'imo p' uicessioem publicā. que e in ob
latione sacramti altaris. **S**ecundo per uicel
sione' quasi p' uatā m'oz'. scil; p' oratioē
iustoz' finalit'. **S**ic uita iusticie dupliciter!
primo p' modū redēptionis pene. scil; in reu
uioz' afflictione. **S**i aut' querit' quid mē
uat ualere defuncto illud qd p' se fieri de
mandauit! dicendū est qd op' opans id est
mitum actoris. consequitur mortuū de bonis
q' p'cepit p' anima sua fieri. s; n op' opanti.
id est fructum ipsi' op'is usq' quo opa sunt!
qā p' uatū ualeat ex merito absoluto. **S**cdm
ex merito conditionali. **Quoz' suffragia p'**
Alij quod ualeant suffragia. **luc. iij.**
requit' aliqd ex parte facientis. et
aliquid ex parte recipientis. **E**x parte fa
cientis requiritur qd sit in karitate. & qd
intentionē suam dirigat ad illos quib'
uult ut opa sua p'sint. **D**istinguedum
est tam' hoc. qd suffragia p' malū possunt
fieri dupliciter. ul' p' actorem. & sic nō p'sunt
n forte p' accidens. scil; in qntū p' elemosi
nas mali hominis excitantur. boni
paupes. ad orandū p' defunctis. ul' uoy
ministrū. & h' dupliciter. ul' qā facit ea
ut ministr' public' dei & ecclie. sic qnd
sacerdos malus celebrat missā. ul' agit ex
eqas mortuoz'. & talia semp' p'sunt!
quia ministr' nō noxt op' boni actoris.
sic pater in dno iuste dante elemosinā.
p' malū seruū. **S**i uo facit ea ut ministr'
p'uate p'sone. exhibens tam' in kari
tate siue defuncti siue altius. & talia p'

sunt. q̄a h̄er op' illud sit mortuū quo ad
 ministrū. n̄ tam q̄ ad actorē. S; si malus
 ministr' facit aliq̄ de mandato ei' qui nō ē
 in karitate n̄ p̄sunt. Sed exigit' ex par-
 te recipientis ad h̄ qd suffragia p̄sunt illi.
 Penū est. qd ipse sit in karitate. vnde nō
 valent hys q̄ sunt in infno. q̄a sic sunt a
 corpore xp̄i mystico separati. vnde nulla in-
 fluencia sp̄ualis puenit ad eos. sicut nec
 influenza corp̄is ualeat m̄bris a corpore
 amputatis. S̄dm ē indigentia. vnde nō
 ualeat bonus. q̄a nō s̄t adhuc in uita. s; in
 infno. n̄ possunt ad alioz consende. s; pot
 comūso illoz suffragia p̄sunt nob. contrū
 est in hys. in purgatorio. scil; karitas in-
 digentia. vnde sicut homo potest facē pro
 alio uiuente q̄ p se n̄ ualeat. ita etiā potest
 p defuncto. Nota quod suffragia defunctis
 p̄sunt. s; magis & min' p diuinitate m̄toz.
 in mortuis. ul' p karitate uiuoz q̄ magis
 sollicitant' p aliquib'. qm̄ p alius. Illa enī
 suffragia q̄ specialit' sunt p aliquib'. plus
 ualent illis qm̄ alijs. h̄er etiā alijs aliquo
 m̄ ḡmunicent'. Suffragia uō q̄ ḡmunit' er
 fiunt p defunctis. qm̄uis omnib' p modulo
 suo p̄sunt. ualent tam̄ ampl' hys q̄ dum
 eēt in statu uie magis meruer' ut sibi
 p̄dissent. Omnis aut' ut d̄m̄ est suffragia
 n̄ p̄sunt hys q̄ s̄t in celo. & q̄ s̄t in infno. tam̄
 etiā aliq̄ m̄ p̄sunt illis. vnde nota qd ua-
 lent hys q̄ s̄t in purgatorio p modū pur-
 gationis. Valent saluatis in celo p modū
 ḡmunicacionis. q̄a multiplicatio saluati-
 doz augm̄tat gl̄am accidentale. ualent
 etiā dampnatis in infno p modū diuisionis.
 q̄a q̄nto plures saluant' p m̄itū ecclie. tā-
 to pauciores dāpnabunt'. & ita minor erit
 pena p̄tractōem condēty illoz. ualent
 etiā ipsis facientib' p modū m̄it'. dum p
 paruis defunctis celebrant' missē defunc-

toz. hoc nō sit. p̄ter illoz indigentia cū
 statim euolent. s; p gr̄az actōne. **Itē**
P indulgentie ualeat defunctis. v.
 papales indulgentie p̄sunt defū-
 tis in purgatorio. ut patet. q̄a dat' aliq̄n
 do crux. p duab'. ul' p trib'. ul' p decē anima-
 b'. In ecclia enī est thesaur' m̄toz tam
 xp̄i qm̄ p̄fectoz. de quo solus papa qui
 habet clauēs hui' thesauri. p necessitate
 ecclie potest accipere & dispensare. Alij
 s̄t sicut ep̄i. qui nō habent potestatem
 gen̄alem in hys s; limitatā. nō nisi p sū-
 mi pontificis dispensatiōem. Dicendū
 ergo. p̄ter. papa n̄ absoluit defunctos
 a pena. S; p hys de ḡmuni thesauro
 soluit. s̄dm qd libat' debitor creditori.
 dum p eo debiti soluit'. s; uiuentes ut
 q̄ modo absoluit' papa. Illi aut' quibus
 datur indulgentia n̄ possunt eam ul'ā
 dare. nec uiuis. neq; mortuis. & h̄ dupli-
 ci ratione. Primo indulgentia n̄ est do-
 num collatum gr̄e. s; p̄uatiuum pene-
 puatio aut' cum nihil sit n̄ potest alijs
 ḡmunicari. Sed. q̄a dare indulgentiā
 auctoritatis & iurisdictionis est. qm̄ nō
 habent laici. ex eo qd indulgentias recipiūt
 vnde n̄ possunt defunctis impende indulge-
 tiā p auctoritate. s; s̄b h̄m̄ op̄is sui suffra-
 gum p karitate. papa uō utriq; potest.

nte qm̄ **De Aduentu Antixp̄i. vi.**
A ueniat d̄s ad iudicium. romani
 regni fiet defectio. Ap̄ls. Ipsi uenit discet-
 sio p̄mū. & reuelat' fuit homo p̄cc̄. fil' p̄di-
 cionis. q̄ adu'satur & extollit' sup omne qd
 d̄r deus aut' qd colit'. ita ut in templo dei
 sedeat ostendens se tamq̄m sit d̄s. Sup que
 uerba dicit glosa. p̄t' erit discetio ab utroq;
 impio. q̄ impleta adert' antixp̄s. H̄c ex pa-
 rentū seminib' concipiet'. s; post conceptum
 descendet hys maligni in mat̄s ut̄m. cui uir

tute & opatione democps puer nascit. alio
adolefcens. p[ro] filii ydionis dr. Nascit aut
in babilone. de tribu dan. sicut dicit glosa
sup apokalypsim. Post h[oc] ueniet in iherlm.
& circuncidet se. dicens iudeis. se ee xpm illis
pmislii. Vnde plebs iudayca adheret illi
specialit[er]. sicut dicit heymos apokalypsi.
donec helia & enoch ydicantib[us]. q[ui] ex illis
saluandi fuerunt ad xpm reitanti. Angls
t[er]m[us] p[ri]mo deputabit ad custodia antixpi.
s[ed] q[ua]ndo obstinabit in pecc[ato] q[uo]d dicit se xpm
dm. & extollet se sup id q[uo]d dr ds aut colit.
sic dicit ap[osto]ls. tunc p[ri]mo deleret cu anglis
ex toto. n[on] habebit eu postmodu ad p[ro]m[ot]i
one. s[ed] ad accusatioem. **A**ntixps erit luxu
osus. & in concupiscentijs feminay. ut ha
betur in daniele caplo vndecimo. In ap[osto]lo
tam p[ro]p[ter] istum simulabit scitatem se ha
bere. ut facili[ter] decipe possit. cor suu p[ro] su
pbiam magnificabit. & sic dr in daniele
caplo octauo. **Quom[od]o regnabit. vii.**
Antixps contra p[ri]ncipem p[ri]ncipi[um] confur
get. id est cont[ra] dm. & ut dr in glosa sup
daniele. caplo septimo. In tanta eleuabit su
pbiam. ut leges & cermonia mutare cone
t. ul cursu tempore. tamenq[ue] p[re]sumptiois
erit. q[uo]d no putabit se a deo puniendum.
p[ro] hoc q[uo]d iudiciu dixerit. Plalmista. Au
ferunt iudicia tua a facie ei. Erat etiam
blasphem[us] sicut dr in apokalypsi. caplo t[er]cio.
Et datu est ei os loq[ui]s magna & blat
phemias. & aperit os suu in blasphemias
ad dm blasphemare nom ei. & tabnaculu
ei. & eos q[ui] in celo habitant. & datu est ei bel
lum fac[ere] cu scis & uincit illos. vnde daniel.
Simone cont[ra] exaltu loquet. **A**d maiore
aut dei similitu facit ymagin[em] suam
adorare. & omnes suo karacte signare. in
manu dextra. & in frontib[us] suis sicut habe
t in apokalypsi caplo sedo. Confitebit[ur] cu

se uerū filiū dei. ita ut in templo dei sedeat
tamq[ua]m ipse sit ds. & faciet se adorari. Iudei
nāq[ue] templū q[uo]d romani destruxerant reedi
ficab[un]t. & firmabit[ur] etiā nullū ante se fuit
se xpianū. s[ed] omnes antixp[os] fuisse. dr in
glosa ad thessalonicenses q[uo]d sic in xpo ois
plenitudo deitatis habitauit. ita in antixp[os]
omīs plenitudo iniquitatis. q[ua] in ipso erit cap[us]
omniū maloz. scil[icet] dyabolus. **Quom[od]o An
terno comparat[ur] iuxta decipiet. viii.**
Antixps antixps sicut dr in benedi.
fiat dan colub in uia. cerastes in semita.
mordēs unguilas ei ut cadat ascensio ei re
tro. q[ua] est serpens cornu. quasi q[ua]tuor cor
nib[us] armabit. scil[icet] callida p[er]suasione. mira
culoz opatione. donoz languit[er]ne. uerit[er]
exhibitione. **P**rim[us] ergo mod[us] subitendi
hoies. erit callida p[er]suasio. predicabit enī
legē nouā. & legē xpi dicit ee p[er]uā. & pro
posse destruet. Predicantes q[ui] sui discipuli
p[er] uniu[er]sas partes mundi. Impedient nihil
omniū apli antixpi. ne scriptura scdm iustitiam
tem exponat[ur] a catholicis doctorib[us]. ul ut a
fidelib[us] audiat[ur]. ipsi aut[em] bonos se simulabit.
& tam mala suadebunt. **S**ec[un]d[us] mod[us] subit
tendi erit p[er] fulgētia miracula. q[ua] illa facit
et p[er] magicā artem. vnde dicit in apoka
lypsi. Et fecit signa magna ut etiā facer
igne de celo descendē in terram in conspectu ho
minū. & seducer habitantes in terra p[ro] sig
na q[ui] data sunt illi fac[ere]. Sup q[uo]d dicit glosa
in apokalypsi. caplo t[er]ciodecimo. Magica ar
te faciet statuā loqui. & fura predicare. fa
ciet etiā sicut dr apokalypsi caplo sedo. uir
nem de celo in terram descendē. Glosa. id est
sp[iritu] malignū faciet sup suos descendē. ut
uarijs linguis loquant[ur]. Sp[iritu] enī malignū
descendet in eos in conspectu hominū. sic
sp[iritu] scs descendit in ap[osto]los xpi. q[ui] sp[iritu] scm
accipiunt in conclam. Itē p[er] arte magicam

similabit se mortuū. & feret ad demonib' i
 aera. quasi ascendat in celum. & putabit
 ab hominib' resurrexisse. q' p' dūm mortuū
 putabat. Et tunc mirabit' p'leriq' populi.
 & adorabunt eū. & laudabūt. Ecclia quoq'
 tunc faciet miracula. De h' m' decipiendi
 dicit' in psalmo. Insidiat' in abscondito q' si
 ho in speculca sua. **Glosa.** Recte antixps
 comparat' leoni excanti de speculca. q' in
 eo vis & dolus opatur. Vis enī p' leonē. dol'
 p' speculcā intelligit'. Gregori' dicit'. Pensē
 que erit humane mīs illa temptatio. q' dō.
 p'ius martyr & corp' toemīs subicit'. & tam
 ante oculos ei' tortor' miracula facit'. Sicut
 enī antixps fingit' se a mortuis resurgē. ita
 q' fingit' se ad celū ascendē. Apokalypsis ca
 p'lo scō. & plaga mortis ei' curata est. **Glosa.**
 dicit' magra attendet' antixps in aera. ferē
 tibus eū demonib'. Faciet q' subito arbores
 floere. & arescē. & mare turbari. natura'
 in figuras dūstas mutari. mortuos in cō
 spectu hominū suscitabit'. & decipiet p' mu
 nā. Tercō m' antixps inueniet' thesaurū
 absconditū. p' qm ad seqndū se inclinabit
 plūmos. Dirabit' enī diuites hui' seculi. et
 tunc eor' fallam' felicitatē ad decipiend'
 alios ostentabit'. Quarto compellit' p' mūnas
 & tomita. q's alio unctē nō potit'. Tanta nō
 sicut ait dñs tunc erit' tribulatio' i' exorē
 iducant' si fieri possit'. etiā dicit'. & h' immut'
 in apokalypsi. vbi dicit'. Pedes ei' similes au
 ricalco sicut in camino ardenti. P' pedes
 ultima xpi m'bra. P' caminū tribulatio
 uelheris significat'. Exhibebit' enī cūc
 ta que in p'cedentib' martirib' s' implera
 genā toemitor'. S. in illis regionib' fideles
 tunc s' magis uocandi. ubi fuit dñs ei'
 affixus. & sicut dicit' heymō sup' apokalyp
 si. Illa temptatio nō p' partes. s' simul totū
 mundū ceaminabit'. Soluent' enī demōes

q' m' ligati sunt. ut possint nocē q'ntum
 uellent. fideles illo tempore nō predicabūt.
 q' tamq' extōmunicati tunc erūt. nō
 uendet' eis. n' emetur ab eis quidq'm nisi
 habeant karactem. id est signū aliquod
 ad litam. ut adherentes sibi cognoscantur.
 & alij m'ficiant'. aut nom' bestie. id est con
 fessione' oris. aut nummū nomis ei'. id est
 multiplicatioem opationum. ut habetur
 in apokalypsi. Sicut aut' antixps crudeli
 or' erit' omnib' p'secutorib'. ita q' sunt tūc
 temporis. fortiores erunt' retromartirib'.

Predictis ergo quatuor modis. antixps
 multos sibi attrahet. vnde in apokalypsi
 caplo p'mo. & cauda ei' trahet' etiam par
 tem stellay celi. & misit' eos in terram. **T**raly
 aut' malos p' mūnā. bonos p' tomita. Sim
 phices p' p'dicatioem & miracula. q' enī uisti
 & scī credebant' adhibunt' illi parbitō sine
 uoluntatis. Habebit' igit' scī magos. et
 maleficos. reges & p'ncipes. vnde apoka
 lypsi caplo scō. Vidi de mari bestiam as
 cendentē. **Glosa.** id est antixpm habentē
 capita septem. id est p'ncipes uniuersos. &
 coemna decē. id est eos q' impugnant' deca
 logum. **N**ota qd antixps p'mo uenit i'
 benignitate. & miraculoz opatione. & tūc
 a uideris suscipiet'. qui ei' sp'cialit' adhe
 bunt. ad quoz p'isionem ueniet' helyas
 & enoch'. & tunc antixps in ap'ram p'secu
 tionem consurgeret. **De Gog. & Magog. ix.**

De gog & magog dicitur quida.
 quod sunt decem tribus ultra mō
 tes caspios clausē. nō tam ita. qm bene
 possent exire si p'mittent'. s' n' p'mittit'
 t' a regna Amazonū. sub cui' regno &
 ditione uiuunt. hos dicitur uideri in fi
 ne seculi exituros & uentōs in iherlm'
 & cū suo methia eccliam destructōs. illi
 dicitur qd gog. & magog intelligunt'

excitus antixpi. qui in fine seculi ueniet et
pugnare ecclesiam. **S**og. scdm glosam sig
nificant illi pqs latent q pscunt fideles. Per
magog aut illi pqs apre hnt idem q tempe
antixpi pri occulte. et postmodu apre ecclesia
psequitur. Scdm Augustinu sog refert ad
gentes. magog ad diabolu quia mixta

Sur dom' uel rectu. **De Helya et Enoch. x.**
Et occultum aduentu antixpi. qui e p na
turalitate. et manifestum eius aduentum.
p pdicationem. et apam ei psecutionem. Inuen
tur helyas et Enoch. et inuent sic dr mala
ca utio corda patrum ad filios. et or
da filior ad patres eor. Glosa. qa suscipi
ent fidem qm illi habuerit. Unde uidet et
xpiani parit in xpm religione consentit

De pdicatione aut eor. et sca comisatione.
Apokalypsi capl undecimo. Dabo duob testi
bus meis. scilz helye et Enoch. et pphetabunt
dieb mille ducentis. sexaginta septem. id est
trib annis et dimidio. sicut ipse xps pdica
uit. amicti saccis. Glosa. predicantes penite
ciam. et exemplo ostendentes. In sy die olue
id est spu sco mcti. et duo candelab. glosa. id
est dantes lumi alijs. Tandem antixps occidet
eos in iherusale. et iacebt corpora eor. in
plateis tribus dieb et trib noctib et dimidio.
qa null' audebit coepa eor sepelire. ppter
metu antixpi. Occisores aut eor ualde le
u erit de morte illoz. post dies tres et di
midu occisores eor audient uocē talem.
Helyas et Enoch ascendite in celu. ascendite
huc. et in nube. Antixps uo. qndecim dieb

regnabit post morte illoz. **De duracoe**
Regnabit aut hui' psecuciois. xi.
Antixps sic dicit glosa trib annis et
dimidio. Unde Daniel capl duodecimo. In
trauit angls p uenire etnum. qa in tem
pore scilz unu anni. et tempa scilz duoz an
noz. et dimiduu tempis. id est dimiduu ani

Glosa. h' spatio dr durata desolatio sub anti
xpo. Nisi aut breuiati ut dicit Mathe
fuisent dies illi. n fieret salua omnis ca
ra. Na ig et sup los nos. et infirmos nos as
pexit deus. dies qs singularit' malos in
tulit dicit. Glosa sup Matthm. h' tribula
tio qnto cetis gnuoe. tanto breuitate mode

Pratior. **De morte Antixpi. xii.**
orestate sua dñs occidet antixpm.
sicut dicit glosa sup Apostolu. siue p se.
siue p michaem. Occidetur aut in mon
te oliueti. in papyhione. et in solio suo. et i
loco illo cura qm dñs ascendit. In fecto au
antixpo. n statim dñs ueniet ad iudicium.
h' scdm glosam sup Danielc. concedunt' di
es quadraginta qngz ad refrigerium scorum.
et ad pena subu' soz. qntum aut sit spaciū.
unt illos quadraginta qngz dies. et sine mi
di. nemo sit. Minus uo antixpi post mor
tem ei gaudebt ducentes uxores et dicentes
Hec princeps nr mortu' sit. tam habemus
pace et scitatem. Iudei uo tunc comitunt'
ad fide. et sca ecclesia usq ad fine mundi pa
cificata conqesit. h' tunc extra fraudu
lencia et senicia dyabolh pentus defict.

Ignis pcedet **De Conflagracoe mundi. xiii.**
facie iudicis pmaxim. qa uirtute diui
na. n solum ignis q est in spera sua. s' etia
omnes ignes qui s' in tra et sup tram con
curunt ad mundi conflagracoe. Iste
aut ignis habebit officiu qtuoz ignium.
scilz infialis ignis. reptos puniendo. et ig
nis p'gatoey tonos q'libet purgando. et
ignis trestris. uagerabilia et sensibilia co
sumendo. et omniu hominu coepora intine
tando. et ignis elem' tatis. elem' ta submha
do. ad immouatioem disponendo. Illu uo
igne tre sacres comburet. et figa hui' mu
di p'bit. sic olim factu fuit p diluuium.
et mto p'nu iudicuu dei fuit p aquam. con

tra tepore karitatis p igne qui tunc qsi
 senescente mundu refrigescit. **Actio ista**
 ignis erit successiva. habebit eni uncu.
 mediu. & fine. Primo nãq; iudicis aduen
 tum pueniet. & qd simul fiet p illu ignem
 purgatio iustoz. & punitio maloz. & inci
 neratio cozpoz. cu assumptione rre nascē
 tum. sic dcm est. quo facto. statim erit resur
 rectio cozpoz. cu aduentu iudicis ad iudici
 um. & tunc inflamabitur totu mundu p circui
 tum. **Terminato** uo iudicio. tota caliditas
 illi ignis excoquet sententiã iudicis. In
 noluet eni peccatores. & naltet eos in infer
 num. & ita patet qd ignis ille aduentum
 iudicis pcedet. & comitabitur. & sequetur. **P**ost
 pcedã. fiet inuolutio mundi. & mo purga
 none & inuolutioem multiplex e differentia
 primo. qã purgatio erit penaliu qualita
 tu detractio. & inuolutio pulchritudis forme
 inductio. scilicet. qã in purgatione elementoz ab
 impuritate. qm habent ex mixture ad pu
 ritate mutatio. Inuolutio uo e celoz astra
 tu ueti in statu nouu mutatio. & h p cel
 satione a motu. In celis eni p mixture
 nulla e impuritas. & tantu imperfectio motu.
 Vnde no erit in eis purgatio p igne. & cessa
 tio a motu. sic aut purgabuntur elementa.
 qd pceditur ab igne. vis combustionis. ab
 aere obscuritas. ab aqua glaciis frigiditas.
 aia no grauitas. & opacitas. **De exte**

Ds sicut potentissim' mo **Judicio. xiiij.**
 est in constitutione nature. ita est
 elementissim' in collatione grã. & utilissim' i
 retributione stiperidroz. **Q**m homo inuit &
 demeruit in anima simul & cozpe. pueniet
 ul pmiabitur in utiq;. vnde in cruce oportet
 cu resurgere. **A**d uox aut tube resurgenti
 mortui sicut dicit apostolus. **T**uba aut in
 telligitur aliqua uox. scdm eni quosdam uox
 tube est ungu' xpi resurgē facientis. scdm

alios uox tube e manifesta xpi appar
 itio. vnde Gregori. **T**uba sonare nihil a
 liud e. qm mundo iudice filiu demonstret.
Resurgent ig' omnes nulla existente i
 eis differentia. qntum ad ordine tempus. &
 magna. qntu ad dignitatis ordine. **N**ã
 mali surgent deformes & passibiles. In bonis
 aut natura seruabitur. & uicia detrahantur.
 omnes ergo tam boni. qm mali resur
 gent omis integri cozpe. debita statura.
 scdm etate plenitudinis xpi. **R**esur
 rectio ig' corrigit in natura. scilicet. de
 fectum. sicut in pnis. & i mutilatis. siue in dimi
 nuta natura mbroz. supfluit. scilicet. un
 guis. crinui. & huiusmodi. erunt sic in
 monstruositate mbroz. **R**esurgent qz
 cozpa eode modo q pens erat. ex eodem
 pulue in qm redacta fuerat. qd in qf
 cuq; auras ul sinus puluis ille resus
 citat. ad eandẽ aiam redeat q ipm pmi
 tus ut uiuet & crescet animauit. nec
 solu singu cozpa qntum ad mbra pnci
 palia. & etiã salus capillis & cetis me
 bus q faciunt ad decorem. **R**esurgunt
 eni homines qntum ad esse. & qntum ad
 integrũ esse. & qntu ad decore. & resurg
 unquodq; cozpus in optimo suo esse er
 pmo. **D**uplex est moes anime p culpa.
 & cozpis p pena. hys respondet duplex re
 surrectio. scilicet. aie p grã. & cozpis per
 glam. et sicut in primis parentib' moes
 culpe intulit morte pene. ita resurre
 ctio anime p grã. causabit resurrectione
 cozpis p glam. **I**n resurrectione con
 runt quoz cause. scilicet. efficiens. id est ipse
 ds. materialis. scilicet. puluis. formalis. scilicet.
 conuinctio cozpis & anime. finalis. ut
 recipiat unquodq; purgellu in cozpe
 siue bonu. siue malu. **R**esurgent hoies
 tunc uelocit. integrit. socialit. & etnalit.

T
 uba
 sonare
 nihil
 aliud
 est
 quam
 mundo
 iudice
 filium
 demonstret.

et illa resurrectio iusta que ad dominum perfecta
quoniam ad ipsam resurrectionem. *De gna
post resurrectionem in resurrectione. xv.*

Post resurrectionem. *in resurrectione. xv.*
Statim erit iudicium. Ipse vero iudicium
precedet tunc citatio. Prima vero fuit per pro-
phetas. Unde. Vocavi et renuistis ex-
tendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Des-
pexistis omne consilium meum. et increpaci-
ones meas neglexistis. ego quod iuravi
vobis. et subsannabo cum vobis quod
timebatis advenit. cum irruerit repentina
calamitas. et incitatus quasi tempestas in-
gruerit. quando venit super vos tribulatio
et angustia. tunc invocabo me. et non ex-
audiam. Secunda per christum. et apostolos et predi-
catores. *In e. Misit servum suum hora tene-
dicte iudicis ut venirent. Tercia e-
rit per ultimam vocem tubae. et haec citatio erit
peremptoria. Sed nota triplex est iudici-
um. Primum est informe. hoc iudicium est
praesentis ecclesie. quod non iudicat nisi de so-
la quantitate retributionum. et in genere tantum
secundum quod bona bonis. mala malis redda-
tur. secundum numerum et quantitatem retributionum
nescit. Sed de multiforme. quod quilibet
homo experitur in morte accipiendo sen-
tentiam de omnibus bonis et malis quae ges-
sit. Haec non omnia bona vel mala statim
recipit. quia recipit in anima tantum. et in cor-
pore tantum. Tertium de uniforme. scilicet
ultimum iudicium. quando secundum numerum et
quantitatem recipit quaeque bona vel mala in
corpore et in anima. Ultimum iudicium
erit ex omni parte horribile. quia super-
erit iudex strenuus. subter patens infer-
nus. intus conscientia remordens. exterius
mundus ardens. a dextris peccata accusantia.
a sinistris demonia tentantia. circa illos
boni angeli in infernum pellentes. Ibi
omnes sancti sententiam iudicis approbantes*

et omnes mali cum bonis peccata dampnandorum
cognoscentes. *De qualitate iudicii. nota quod
erit horribile. Luc. V. Vires caelorum movebuntur. et
videbitur filium hominis venire in nube et potestatem mag-
nam. Incollabile. Job. Quis mihi tribuat ut in iudicio
pregas me et abscondas me donec praesentat futurum.
Inevitabile. Oportet nos omnes mani-
festari ante tribunal christi. ut recipiat unquam
quod gessit in corpore siue boni siue mali. In-
opinabile. Aplos. Dies domini sic sicut fur in nocte ita
veniet. Pubis. Non obturavit aures suas ne au-
diat legem. oratio eius erit execrabilis. Erubescit
caele. Aplos. Quia fructum habuistis tunc in illis
in quibus non erubescitis. Quia vero erubescen-
tia erit in duobus. Primo veniendo ad iudici-
um. quia mali cum habeant tunc corpora pon--
derosa. oportet. vos illic portari ab angelis
sicut Abbaque portat fuit ad lacum leonum in
babylone. Sed in stando coram iudice. quia
peccata eorum erunt omnibus manifesta. Unde illud.
Revelabo peccata tua in facie tua. *Lex
iudicii erit in valle iosaphat triplici ratione.
Primo. quia locus iudicii debet esse iustus. cum
sit quasi locus medi in habitabilis. Sed quod
a debet esse publicus. locus iudicis est famo-
sissimus. pro opera nostrae redemptionis quae ibidem ges-
ta sunt. Tertio competit ille locus. ratione ne-
gocii. quia tractandum est ibi opus misericordiae et ius-
ticiae. Mons autem oliveti quod est apud vallem
illam designat misericordiam. iosaphat autem quod
interpretatur iusticia designat iudicium. *De tempore
non solum modus iudicandi. xv.
autem secundum potestatem divinam sed
etiam in forma humana iudicabit christus. quia
secundum iurisdictionis ordinem iudicabit deus
cum tota civitate. Sed iurisdictione delegati iu-
dicabit ut homo. Unde nota quod quaeque sunt
modi iudicandi. Primum modus est per am-
bitentatis. quod iudicabit tota civitas. Secundus est
subauditivus. quod iudicabit christus ut ho-***

mo. **L**ocus est assessorie dignitatis q̄ iudica-
 bunt apli & viri p̄fecti q̄ cum iudice emine-
 ti⁹ residēt tamq̄ melius scientes leges. &
 consuetudines regni dei. quib⁹ totalit⁹ impen-
 dendis & sciendis opam dederūt. **I**ustus est ap-
 p̄bationis q̄ iudicabunt omnes sti & angli.
Quoniam ē iudicandi culpā iudicandoz ma-
 nifestare. sic etiā mali iudicabūt. **I**n iudicio
 xp̄e habebit actus oppositōnis. vni scilz
 active. & alii passive. **P**rim⁹ n̄ aq̄ infir-
 mitatis. & alii potestatis. **I**n p̄mo enī ad
 uentū xp̄s uenit ad iudicandū passi-
 ue. **I**n sc̄do uo uenit ad iudicandū acti-
 ue. **P**ro hoc p̄mo uenit in forma infir-
 ma. **S**c̄do apparebit in forma glōsa. hinc ē
 qd̄ xp̄m in iudicio uidebūt iusti tam ī natā
 diuinitatis qm̄ humanitatis. **A** malis
 aut̄ nullo modo forma diuina uidi potūt.
 & h̄ duplici ratione. **P**rimo p̄t̄ d̄ctm̄ d̄l-
 positionis in ip̄so uidente. q̄a natā sine
 grā n̄ sufficit ad diuisionē. **S**c̄do p̄t̄ d̄ctm̄
 tum delectationis q̄ est in uisione diu-
 nitatis. q̄a uide d̄m sc̄dm̄ diuinitatē. in-
 tra etiā est. q̄ nō potest communicari reprobis.
Ex p̄cedis patet qd̄ xp̄e apparebit bland⁹
 iustis. sic dicit Gregorius & tribilis iustis.
 qd̄ p̄figuratiū est in columba nubis in die
 & ignis ī nocte. **V**idebūt enī mali huma-
 nitatē xp̄i ut timeant. & n̄ diuinitatē
 ne gaudeant. boni utiq̄ natam xp̄i ui-
 debunt. **S**ignata q̄ xp̄s monstrabit
 & insignita passionis. scilz cruce clauos.
 &c. **S**edebit q̄ xp̄e in loco eminentiori
 cū sc̄is. & mali subtr̄ in tra qm̄ dilexerūt
 & m̄to xp̄s tunc iudiciū exēbit. tunc
 q̄a noscūt nūm̄ singuloz. in q̄ sūt
 om̄s thesauri sapientie & scientie d̄i ab-
 scōndit. tū quia nō est reus de aliquo
 eoz sup̄ quib⁹ iudicabit. **N**ō enī fecit pec-
 catū n̄ est inuent⁹ dolus in ore ei⁹. & hec

Duo decem iudicem. **D**e iudicantib⁹ &
Rōnes quatuor iudicandis. xvij.
Erit in iudicio. **Q**dam enī iudica-
 bunt & dampnabunt. ut quoz m̄ta
 dampnabilia p̄mixta sūt aliquib⁹ bonis.
 sic illi q̄ habuerūt fidē sine operib⁹. **Q**-
 dam iudicabunt & saluabunt. ut quoz
 m̄ta bona p̄mixta sūt aliquib⁹ malis ve-
 malib⁹. **Q**dam nō iudicabunt. ut quoz
 mala m̄ta omnino imp̄mixta sūt bonis.
 ut q̄ caruerūt fundamentō fidei. **Q**uidam
 n̄ iudicabunt s̄ iudicabūt. & saluabunt.
 ut quoz m̄ta bona sūt imp̄mixta mal⁹
 sic p̄fector p̄m̄p̄m xp̄i. & quib⁹ oia
 thei cap̄lo nonodecimo. **V**os q̄ secuti
 estis me sedebitis sup̄ sedes iudicantes
 duodecim trib⁹ isrl. **D**e p̄cedis ordinib⁹
 q̄tuor nota qd̄ om̄s hoīes iudicabunt in
 iudicio retributionis. s̄ n̄ iudicio discepta-
 tionis. **I**n fideles enī q̄a n̄ fuerūt ciues ci-
 uitatis dei. tamq̄ hostes sine ulla m̄toꝝ
 discussione & audientia punient. **I**sti aut̄
 n̄ ideo punient ut m̄ta eoz de nouo dis-
 cutant. an mala ul⁹ bona sint. s̄ ut bo-
 noꝝ p̄m̄nentia omnib⁹ manifest. & ut
 cont̄ malos appareat iusta sententia
 dampnationis. **D**ue sententie ferunt̄
 in iudicio. vna p̄ bonis. alia cont̄ malos.
Sententia p̄ bonis continet septem clau-
 silas. **P**rima est amabilis uocatio. ibi.
 Venite. **S**c̄da ē benedictio diuina. ibi. Be-
 nedicti. **T**ercia patna dilectio. ibi. Pat̄s mei.
Quartā remunerationes retributio. ibi. **P**ro-
 p̄te. **Q**uinta est regni assignatio. ibi. Regnū.
Sexta est p̄destinatio eterna. ibi. **A**b origine
 mundi. **I**tem sententia cont̄ malos
 continet sex clausulas. **P**rimo a deo sepa-
 rationem. ibi. **H**ec. **S**c̄do maledictionem. ibi.
 maledicti. **T**ercio incarcerationis inclusionem.
 & h̄ patet p̄ p̄positionem in. **Q**uarto p̄ acbi

Sex est gl̄e p̄cepto. ibi.
 Sed uobis paratū est.

tate. ibi. igne. Quinto libationis desuatio-
nem. ibi. etnum. Sexto demonum associ-
ationem. ibi. Quod paratus est diabolo et
angelis eius. **De Inuouatione Mundi.**

Terminato iudicio statim erit **xviii.**

Inuouatio mundi. que non implebitur
quoniam diu peccator est in mundo. quousque detur-
dat in infernum. Sicut enim maximus ignis
elementa purgabit. cum habeat virtutem
expulsiuam. forme extirpate. sic mundum
inuouabit cum habeat subtilitatem.

Mundum autem inuouari. id est pulchorem
formam induere debet. ostendit multa
plura ratione. Primo. quia sicut dignum fuit
quod elementa purgarentur. pro quod infecta
erant propter peccatum hominis. ita dignum
erit ut mundus inuouetur per glorificationem ho-
minis. Secundo. ut creature remunerentur pro
labore suo quod homini seruerunt. Tertio. quia totus
mundus per ut est possibile. redimetur homini
glorificato. Quarto. quia mundus factus est ut
homo per speculum creature deum cognoscat.
quoniam in sua natura deum uide non potest. Unde
in futuro oportet speculum meliorari et pur-
gari. ut in pulchritudine creature amplius
resulter species creatoris. Hanc uero ad
necessitatem. quasi aliter uideri non possit. sed ad
reuerentiam. ut uidelicet delectationem iocun-
ditatis intellectualis. addat delectationem ui-
sionis sensibilis. **O**rbes celestes et sidera pro-
pter immixtionem nullam habent impurita-
tem sicut habent elementa. sed tantum motum
imperfectum. et ideo inuouabuntur. sed non pur-
gabuntur. Inuouatio uero in illis. duo requi-
ritur. scilicet motus cessatio. et claritatem
splendoris ampliore. quando stabit sol in
orientem. et luna in occidentem. ubi creati
sunt. huiusmodi haec est ratio. quia corpora sunt
ora facta sunt ad usum hominis dupliciter. uno
modo propter necessitatem corporis. scilicet ad statum ge-

neracionis et corruptionis. et ideo ces-
sante illo. cessabit motus. alio modo.
propter delectationem in pulchritudine
creature. et propter cognitionem dei in
illis. ideo lux illorum non cessabit sed auge-
bitur. Circa elementa. nota. quod terra
erit sicut cristallus. et planabitur. Aer e-
rit clarior. nec habebit impressiones quas
habet modo. et quia non erunt nubes.
neque uenti. neque pluuie. neque ices neque gra-
do. neque conuulsa neque fulgura. Ignis et
aqua sunt puriores. et manebunt non
solum secundum substantiam. sed etiam
secundum suas qualitates. quas habe-
bunt quidem quantum ad habitum. sed
non quantum ad usum. quia cum in
his duobus elementis tam actiue quam
passiue. scilicet frigiditas in aqua. et calidi-
tas in igne. magis sunt generacionis et
corruptionis principium. et talis effec-
tus ipsorum non erit amplius. et propter
hoc dicuntur haec duo elementa. quia do-
minus tunc intercedet in illis. teste
basilio super psalmum. uox domini interceden-
tis flammam ignis. ita quod calidum ultimum
frigidum glaciale tendet inferius. Per
spicuum autem in aqua. et lux in igne
manebunt. quia de omnibus elemen-
tis ignobile tendet deorsum. sic grossum
terreum et opacum ac tenebrosum et
huiusmodi. Patet ergo quod celum et
terra transibunt. quantum ad formam.
sed non quantum ad substantiam. Patet
etiam ex predictis. terminari transmu-
taciones elementorum. et generacionem anima-
lium. et plantarum. quia cause illorum cessant. et
propter ista dicuntur elementa interire non
quantum ad substantiam. sed quantum ad ad-
ionem et passionem. Corpora uero supercelsa
habita quiescent. et lumine. dicuntur clarificari

et remunerari. Veruntamen illa que si-
cut dictum est intereunt saluantur in ho-
mine. qui similitudine habet cum om-
ni genere creature. et propter hoc in
hominis innouacione et glorificacione
possunt omnia innouari et glorificari.

Sicut patet *De pena Inferni. xix.*
diuina potencia in creando. sapi-
entia in gubernando. et clemencia in
tempando. sic patebit eius iusticia in pu-
nendo. Dignum enim est. ut non re-
maneat dedecus peccati sine decore ius-
ticie. Licet autem peccatum sit transito-
rium. tamen erit pena perpetua. mul-
tiplicata racione. Prima racio e. quia ho-
mo peccauit in suo etno. merito puni-
et eterno dei. *Secunda.* quia materia ignis
infernalis etna est. scilicet peccati ma-
cula. ideo et pena. *Tercia.* quia peccati
et conuictus illi qui est infinitus. Unde et
pena debet esse infinita. non quidem acer-
bitate. sed duracione. *Quarta.* quia ho-
mo p peccata punitur in se bonu. qd a
peccato post hanc etnum. *Quinta.* quia
mala uoluntas reproboru etna e. Vellent
enim si possent in peccato ppetuo dele-
tari. ideo ppetuo debent puniri. *Sexta.*
qa in infinitum etrat racionalis. cum
pponit finitum infinito i iudicando.
*Similitur concupiscibilis appetendo. irra-
cibilis inherendo.* Unde et pena est infi-
nita. *Septima.* quia dampnatus de peccato
perpetuo. nunquam habebit penitencia
ueram. ideo ds nunquam mutabit pu-
nitionis ipsius sententiam. *Octaua.* qa
peccatum a uita ppetua sepat. scilicet
a deo. ideo morte ppetuam pecca-
tor incurrit. Post raciones inducantur
exempla. de eadem materia. Videm eni
quod empico momentanea. dat ius

possidendi ppetuum. Sic uolnacio
momentanea. morte inducit ppetua.
Item casus in foueam temporalis.
est detentio perpetua. Item plaga te-
poralis. est luer ppetuus. Quoniam
in peccato est delictacio cum contemp-
tu. merito precipitatur peccator in locu
infimui. et despectum. a maxima gla
elongatum. scilicet infernum. ubi a
despectis reb puniat. scilicet a fecib
corporum mundanor. quia in noua-
cione mundi. quiddam ignobile est
in mundo. ad locu penar confluat. et
ibi honore carceris multiplicabit.

De diuinitate Penarum.

Cum in dampnatis sit diuifi-
tas peccatoru. erit etiam diuifi-
tas penar. Unde cum in peccato sit
auersio a creatore. et conuersio ad
bonu commutabile. et deordinacio uo-
luntatis. conuictum dictamen racionis. me-
rito pena uariabitur p ista. Unde prop-
ter auersione. sit carencia uisionis
dei. Sed propter auersione. erit pena
materialis incendi. propter inordina-
cione autem racionis et uoluntatis. pe-
na erit uniuersi. que consistit in af-
fliccione uaria. acerbata. et eterna.

Ignis infernalis non omnes equaliter
cruciabit. quoniam ab eodem igne
palea aliter uritur. aliter ligna. Quauis
autem ignis ille sit corporeus. nec
possit agere in seipsum calefaciendo.
tamen habet posse agere in seipsum.
ut instrumentum diuine iusticie.
seipsum ledendo. et dolor ille est maxi-
mus. tum propter potentiam diu-
ne iusticie incendente illum igne
momentaneu. tum propter sensibilita-
te patientis. tum propter immedia-

Alij plus alij minus torque-
buntur. secundum quod plus ut
minus peccauerunt. sicut ab
eodem igne

ciorem conuincionem. Infernus est
locus tenebrosus. cum sit locus iusti-
cie. lumen autem cum sit delictabi-
le. tamen lumen ingerit tristitiam
p accidens. in quantum ostendit aliqd
triste. Unde in inferno erit aliqd ob-
scuri luminis. quo dampnati uide pos-
sunt. unde dolent. unde non leten-
t. Reptori uident usq ad diem iu-
dicii glam beatorum in uniuersali. no in
particulari. quia uident eos in mag-
na gloria. sed non in quali. De hu-
iusmodi uero uisione no letant s
contristant. tum propter inuidiam
aliene felicitatis. tum propter caue-
ntiam pte beatitudinis. Post iudiciu
uero ad penas pprias ita deflectet
eorum consideratio. quod de sanctorum gla
no cogitabunt. In dampnatis erit fletus
spiritualis. scilicet dolor interior. et
non fletus corporalis. qui est cum reso-
lucione lacrimarum. quia cessante motu
celi. nulla erit generacio uel corruptio.
tunc etiam erunt illa ibi. que corpo-
ralit nunc sunt in fletu. scilicet con-
pressio cerebri. et deformacio faciei. et
huiusmodi. Vermis que dñs comina-
t. nequm materialis erit. quia nullum
animal pter hominem remanebit. Erunt
autem ibi uermis conscientie. iodes
animam et corpus. In loco summo
sola est leticia. In loco infimo sola
tristitia. In medio id e in mundo.
hic sunt modo pmixta. Post die
iudicii tria loca erunt habitabilia.
scilicet celum. infernus. et limbus. que
sunt penalia. Reque sup lib quarto
de descensu xpi ad inferos. Octo ge-
na penarum in lege scriptis tullius.
scilicet dampnum. vincula. verba. ta-

lionem. ignominiam. exiliu. mortem. et
uicium. Hec omnia possunt penus in-
fernalibus adaptari. Primum pars.
quod dampnati amiserunt deum. et
omnia bona tam gratie qm glie n
solum in re sed etiam in specie. Isa-
ias. Non remanebit testa. ut hauri-
atur parum aque de fonte diuine
misericordie. et igniculus de incen-
dio scilicet caritatis. quia secundum
Jeremiam. finita est estas. mellis
consumata est. De secundo. ligatis
manibus et pedibus mittentis eu in te-
nebras exteriores. ibi erit fletus et
stridor dencium. De tercio puerbis. Sal-
lei paucientes ^{ut ipse dicit} stultorum corporibus. Istud
non intelligit de materialibus malleis.
sed de diuinitate penarum. quibus impij
mallebunt. De quarto Apokalypsis. An-
tium glorificauit se et in ^{ut dicitur} delictis fuit.
tantum dare illi tormentum et luc-
tum. De quinto Isaias. Facies con-
buste uultus eorum. Immo tam igno-
miniosum erit corpus peccatoris.
quod anima resumens ipsum stupe-
bit. quando uidebit illud. quod uel-
let habere tale. scilicet quando dimidi-
um erat comestum a uermibus. De
sexto. proiciat eum in tenebras ex-
teriores. De septimo. Gregori. Ibi sem-
per mors uiuit. et hoc sicut dicitur in
Apokalypsi. erit mors secunda. De
Octauo. Trenis. Princeps puinciarum
facta est sub tributo. Nota quod damp-
nati sub tributo penarum semper seruiunt.
et tamen nunquam psoluent. Ex p
dictis collige. quod ibi erit calor ignis.
stridor frigoris. tenebr. fumus. lacine
interiores. aspectus demonum. clamor.
inpperium. ariditas siccitas. fetor sul-

phuris. vms conscience. uncula. ca
 rancia uisionis dei. ablacio spei et o
 nis salutis. Ipm etiam omne quod
 omnis creatura appetit. pena eis erit.
 quia morte querent et no inuenient.
 Ibi erit sicut dicit Augustinus pua
 fantasia. demois concupiscencia. et su
 pe irracionalis. *De gloria celesti. xxx.*

Unumquodq; est tanto pfectius.
 quanto magis coniungitur essen
 di principio. homo autem qui pfect
 tum esse expectat. duplicem habet
 finem ultimū. vnu extrinsecus. qui
 est beatitudo creata. taqm finis q qui
 escit. secund' uero est increata taqm
 finis in quo quiescit. Alio modo ui
 dicabant philosophi de beatitudine
 sed male. Dicebant enim stoici. beati
 tudine in uirtute animi consistit.
 peripatetici autem in cognitione ui
 tatis. sed epicuri in uoluptate. Nos
 autē dicimus esse duplicem beaitu
 dinem sicut prius dictum est. Ds
 remunerat suos secundū merita. A
 postol. Unusquisq; ppriam mercedē
 accipiet. secundū suum laborem. et pp
 merita. ideo gratiam p gra. Nathai.
 Ite et uos in uineam meam. et qd
 uistū fuerit dabo uobis. Et sup me
 rita. Vnde. mensuram bonam et con
 fertam ^{et supererogantem} cognitā dabunt in sinu
 uestrum. *De dotibus i cōmuni. xxxi.*

Dos in patria est. quod immedia
 te et pmo animam deo coniu
 git. ut est uisio. dilectio. comprehensio.
 Sūt enim quedam dona ponē. sicut
 est sapientia et intellectus. q licet a
 nimam deo coniungat. nō tamen sine
 habitu medio. et propt' hoc nō dicim
 t' dotes. sed anime premiaciones. Do

tes etiam appellant' dona quelibet.
 que dant' anime. introductione sui
 in glam? sed dona pceptue de quib'
 sustentari debeat. Dotes sunt dupli
 ces. quedam enim sūt a pte anime.
 quibus deo tanqm principio uite
 sue sine aliquo medio coniungit. et p
 quaz medium traducit in amplex'
 sponsi indissolubiles. et fruiaciones.

Quedam uero dotes sunt ex parte
 corpis. quib' ipm corpus subicit' ani
 me. tanqm principio uite sue. ne p
 ipm anima ab actu gl'e retardet.

Nota quod dotes sunt de premio sub
 stanciali. dotes autē corpis de pmo
 accidentali. Ips dotes non habet. qd
 sponsus. dos autē possessio sponse. q
 que usum eiusdem habebit post mor
 tem uiri. Similit' nec angeli dicim
 t' habē dotes. quia cum in nuptijs
 sit consensus animoz. et unio nata
 rū. sic nō est in angelis licet pmo
 um habeant. vnde angeli nō possunt
 dici sponse. ergo non dotes habebūt
 pprie. Sponsus carnalib' dat. scilicet
 dos. id est donacio propter nuptias.
 et paraferna. Dos enim est donacio
 facta sponse ex parte patris. In diuino
 autem ds pat' dat sponse dotem ad
 possidendū. sed sponso xpo ad glam
 et honore. sed non ad usum. quia bono
 rum nūq; nō indiget. Donacio au
 tē propt' nuptias est. que a sponso
 dat' sponse. et hoc erit in futuro gau
 dium qd habebit anima a uisione
 xpi hominis. Paraferna est. qd habz
 sponsa pter dotem. sicut sunt mune
 ra que sibi dant' ab amicis et huius
 modi. et istud erit in patria. p gaudi
 um qd habebit de societate beatorz.

et congratulatione felicitatis illoꝝ.

Dotes de donis anime in generali. xxv.
autem anime tres sunt. scilicet
cognitio. dilectio. inhesio siue tenio.
que et a quibusdam uocatur compre-
hensio. que et a quibusdam fructio.
Hæc numerus multipliciter accipitur.
Primo ex parte uirtutum theolo-
gicarum. quia cognitio succedit fidei.
dilectio autem karitati. comprehensio
spei. Accipitur alio modo ex parte pote-
ntiarum anime. Cognitio namque potest
appropriari intellectui. dilectio uolunta-
ti. apprehensio memorie. Appropriatur
etiam a quibusdam tribus alijs pote-
ntijs. scilicet rationali. concupiscibili.
et uiscibili. Sensitiua non potest in-
telligi. quia deus non est obiectum
potencie sensitivæ. sed intellectivæ.
Possunt etiam predictæ dotes accipi.
secundum tria. que tribus personis ap-
parent. ut comprehensio respiciat po-
testatem patris. cognitio uero sapien-
tiam filij. et dilectio bonitatem spiritus
sancti. Circa istas dotes nota. quod
cognitio ponit rei in se presentiam.
comprehensio ponit contingentiam.
dilectio ponit amantis ad rem ama-
tam colligans. Prima dos est ani-
me cognitio. quia diuina essentia
uidebitur ab omnibus tota. sed non
totaliter. id est per se est infinita. Vide-
bitur enim diuina essentia limpi-
dius ab uno quam ab alio. et iste de-
fectus erit ex parte uidentis non ob-
iecti. quod idem erit uisum. Beati-
tudo namque consistit in perfecta opa-
tione potencie altissime. scilicet in-
tellectivæ. et circa obiectum altissi-
mum scilicet deum. Ex parte igitur obie-

// conuentionem.

ti cum sit unum simplicissimum. nulla
potest esse diuinitas. sed ex parte potencie.
Nam in quantum anima una. dispo-
sita magis erit lumine glorie quam
altæ. tanto perfectius operabitur circa unum
et idem obiectum. sicut idem sol diuinitate
de a diuisis aspicitur. uel eadem litera
a diuisis legentibus. secundum quod oculus
magis et minus est ad uidentium dispo-
situs. Tribus modis cognoscitur aliquid.
scilicet quod est. uel sicut est. uel quid
est. Primo modo cognoscitur deus in
uia etiam a malis. Secundo modo
uidebitur in patria a bonis. Unde Iohannes. Si-
miles ei erim? quando uidebimus cum
sicut est. suam maiestatem claritatem
bonitatem et cetera. Tertio modo nec a
bonis nec a malis uidebitur. nec in uia
nec in patria. quia finitum. Videbitur
deum in se. et deum in nobis. et
nos in deo. et deum in creaturis.
et creaturas in deo. Cognoscere autem
deum in sua essentia est uisio meri-
diana. cognoscere autem creaturas
in uerbo est uisio matutina. sed cog-
noscere creaturas in se. hoc in propo-
sitione appellatur uisio uespertina. Vide-
bitur etiam uniuscuiusque cogitationes
altius prout uult ipse cogitans ma-
nifestare. Unde Gregorius. Uniuscuiusque
mentem ab altius oculis corpulentia
non abscondit. Videbitur itaque deum
iusti ut gaudeant. uidebunt gloriam
sanctorum ut congaudeant. Videbitur
quoque penas reproborum. ut de peri-
culorum euasione gratias agant. Et scien-
dum qualiter uideatur deus sine me-
dio. Nota quod triplex est medium.
deferens. obnubilans. et disponens.
Sine medio igitur deferente uidebitur

deus. quia dei visio non est p dista-
 ciam. sed presenciam. cum ipe ds sit et
 fencia. Vbiq; etiam videbit sine me-
 dio obnubilante. qa tollit speculu & e-
 nigma. que ambo sunt in via. Cum
 enim visus uidet in presenti non pos-
 se propi debilitate in tam. excellen-
 ti luce figi. necesse e habere medium.
 id est speculu creatur. et te usam. pro
 hoc obicere relucet tibi similitudo. vn-
 de videm in enigmate id e obscure.
 quia sine medio. Videbit quoq; sine
 medio. quia ds cognoscer seipo. et no
 pro aliqui abstractam similitudine. a-
 lias creatura esset tunc. et ds no esset
 uere suus omnium. Non autem videbit
 o ds sine medio disponente. quod e g-
 cia & gla. Oportet eni pporcione esse
 in uidentem & uisu. hec autem visio
 erit ex pre uidentis et no rei uise.
 Sciendumq; quod multiplex est me-
 dium. Primum medium est peccatu.
 Vnas. Peccata nostra diuiserunt
 in nos & deu nostru. Quid est me-
 dium impie. Secundum est mediu
 creatur. apostolus. Inuisibilia dei a
 creatura mundi p ea que facta est in-
 tellecta conspiciunt. hoc est mediu phi-
 losophor. Tertium medium est figure.
 Apostolus. Omnia in figura continge-
 bant illis. Illud mediu fuit patriarcha-
 rum. Quartum mediu est scriptur.
 Psalmus. Declaratio sermonum tuor
 dabo intellectum dne. hoc e mediu fi-
 dei. Apokalypsis. Esto fidelis usq; ad
 morte. et dabo tibi coronam uite. hic
 est mediu fidelium. quo tanqm in
 enigmate uidebim deum. Seda dos a-
 nime e dilectio. sed in dictionem
 uirtutem et

cia est duplex. Vna est secundum ha-
 bitum. quia uirtus est id pprie. quod
 trahit de statu gre in statum gle. Dos
 autem est quod sup merita datur in-
 ductione sponse. Alia est differentia
 penes obiectum. quia licet obiectum
 utrobq; sit deus. non tam secundu
 qd deus. sed erit obiectum uirtutis.
 in qntum est suma bonitas. obiectu
 autem dotis in qntum unibilis in
 unu spm. Nota quod fides et spes
 euacuabit in para. karitas uero no.
 nec secundum te. nec secundum actu
 ei euacuabit. sed secundum modu.
 quia imperfectio ei tollit. Dicit etiam
 Augustinus. quod fidei succedet spes
 qm uidebim. spei uero succedet bea-
 titudo. ad qua pueniuri sum. sed ka-
 ritati nihil succedet. quia poca auge-
 bit. Tercia dos anime e comprehensio.
 que e tenio uisi & animati. uel est
 tenio boni. uel ueri pmi. et istud ue-
 ru e pro ut comprehendere p accingere ac-
 cipit. et no complecti diuinam immen-
 sitate. *De dotib; Corpis i gene & in spe.*
Consequenter res habet esse *ae. xxiiij.*
 perfectius in suo toto. qm p se. Vn-
 de cum anima no a corporali corpe
 sepata. maxime cum non impediatur
 tunc a corpe sicut modo. qm poca de
 glorificatione corpis habeat gaudiu
 finitale. Dotes corpis snt quatuor.
 Quar numerus sic accipit. Nam ad h
 quod corpus pfecte sit subiectum aie.
 nec eam impediatur in opib; gle qtuor
 respunt. qz duo pntent ad sensu.
 & duo ad motum. Quo ad sensum
 duo respunt. unu e ut facile sit ac-
 ceptabile speneru sensibilu. ad quod
 disponit claritas. Alteru ut non sit

me. f. p. x.

receptibile passionum ignobilium.
ad quod disponit impassibilitas. **Q**
ad motum etiam duo requirunt. **V**
num est. ut per contrariam inclinatio-
nem non resistat suo motori. ad quod
disponit subtilitas. Aut sufficiencia
talis est. quia in homine quadru-
plex est compositio. **P**rima est quali-
tatum contrariarum. **H**ec compositio erit
perfecta. quando qualitates ita equa-
buntur. quod nulla pugnetur con-
trariam. hoc facit impassibilitas. **S**e-
cunda est compositio materie cum
forma. **H**ec autem compositio erit per-
fecta. quando materia tota vincitur
a forma. penes hanc perfectionem su-
muntur subtilitas. **T**ercia est compositio
corporis organici cum anima. perfec-
tio illius compositiois est. quod om-
nia organa sine impedimento mo-
bilia sint ab anima. penes hanc perfec-
tionem sumuntur agilitas. **Q**uarta est
compositio corporalis cum spiritibus
lucidis. quibus movetur anima corpore. **E**
t huic compositiois secundum perfectum
statum respondet claritas. **T**ercio su-
muntur numerus predictorum secundum pro-
prietates que sunt in elementis. **N**am pe-
nes aque transpareniam sumuntur cla-
ritas. penes terre soliditatem sumuntur
impassibilitas. penes ignis subtilita-
tem sumuntur subtilitas. penes mobilita-
tem aeris sumuntur agilitas. **Q**uarto su-
muntur iste defectus secundum quatuor
defectus. quos habet corpus humanum
a quatuor elementis. de quibus com-
ponitur. **H**abet enim corpus humanum
ab igne caliditatem. et inde nigredinem.
a terra grossitatem. ab aere passibilita-
tem. ab aqua frigiditatem. et inde tardi-

tatem. **S**ed ista tolluntur per quatuor dotes
corporis. **X**ps assumpsit quatuor dotes cor-
poris ante passionem suam. sicut dicit
hugo de sancto victore. **C**laritatem in
transfiguratione. agilitatem quando
ambulavit super mare. **S**ubtilitatem in
natiuitate. quia salva uirginali me-
gritate matris natus fuit. **I**mpassibi-
litatem in cena. quando corpus suum
dedit discipulis. quod intelligendum est
secundum actum non secundum ha-
bitum. quia aliter derogaretur diuinis
miraculis. **P**rima dos corporis est claritas.
Sed nota quod dicitur aliquid clarum du-
pliciter. aut quia peruium. sicut dicitur
uirum clarum. aut quia lucidum. si-
cut stella dicitur clara. corpus autem glori-
ficatum non est peruium sed lucidum.
Vnde hoc modo erunt corpora clara.
Duo enim sunt que causant obscuri-
tatem in corpore. **V**num est materie im-
puritas. **A**lterum est luminis impenetrabilitas.
Tunc uero tollitur utrumque. scilicet il-
la impura densitas. et obscuritas.
que est ex modicitate luminis. et ita
erunt corpora clara. **N**ota quod corpora septies
tam clara erunt sicut sol modo. quia
dicitur. quod fulgebunt iusti sicut sol.
Sed teste ysaias. erit lux lune sicut
solis. et lux solis sicut lux septem die-
rum. **S**ciendum quoque quod corpora
sanctorum non equaliter erunt clara. quia
melior anima melius habebit corpus
et lucidius. **V**nde dicit corpus christi su-
pra modum excellat claritatem illorum.
tamen in comparatione sanctorum potest
claritas eius comparari claritati solis. se-
cundum illud. **V**obis timentibus nomen
meum ouetur sol iusticie. id est christus.
sed claritas sanctorum potest respectu

107.
xpi comparari lumini stellay. Unde apostolus. Stella differt a stella in claritate. hoc est quod sancti plus vel minus lucent secundum gradum meritorum. Claritas uero puerorum qui post baptismum moriuntur. antequam ueniant ad annos discretionis. comparari possunt lumini lune. quia sicut luna non habet lumen a se sed a sole. ita isti non habent gloriam a proprio merito sed a christo. Baptismus enim ex passione christi habet efficaciam. Sed alia dos est corporis. ita ut a nullo exteriori agente ualeant immutari. Preterea quoniam corpora sanctorum sunt composita ex contrariis. illa tamen contrarietas erit ad omnimodam equalitatem et concordiam redacta. Dixerunt autem quidam. quod impassibilitas sanctorum resultabit ex natura quinti corporis. et hoc non est uerum. quia nihil de corpore quod essentiae uenit in compositione manentem corporum inferiorum. Differentia est inter impassibilitatem sanctorum. et ade in statu innocentiae. et puerorum in limbo. quia impassibilitates sanctorum erunt non posse pati. sed impassibilitas ad se suum posse non pati. impassibilitas uero puerorum in limbo. erit nihil pati. et hoc non est ex potentia resistendi lesioni extrinsece. quam non habebunt. sed ex ordine diuine misericordie. que non permittit eis aliquid adhiberi. per quod possunt ledi. Ex quo patet. quod si tales pueri post resurrectionem ponerentur in ignem. lederentur ab eo nisi obstarat diuina iusticia. Secus est de corporibus glorificatis. que si etiam ponerentur in inferno. non sentient ex hoc aliquam lesionem. Tercia dos est subtilitas.

que aufert grossitatem corporis tantum ex materialitate. et compositione elementarium quantum. Notandum autem quod duplex est subtilitas. scilicet una ex corpore materie partium stantium. non proprie. et ex tali subtilitate efficitur corpus facile diuisibile. et non exiguum in corporibus glorificatis. Alia ex perfecta uinctura forme super materiam. et huius subtilitatis est unitas. sic solus deus dicitur subtilis. et hoc modo erunt corpora subtilia. Sciendum ergo. quod in eodem loco non possunt existere duo corpora non glorificata. alioquin sequeretur inconueniens. scilicet quod in uno corpore glorificato esset potentia agendi. ac intrandi partes alius corporis. in alio esset potentia resistendi. Corpus uero gloriosum potest simul esse in eodem loco cum corpore non glorioso. secundum dictum quondam. quod tamen fides non habet. nec auctoritas. et ratio demonstratiua contradicit. habet tamen aliquid apparentie per se. nam sicut in corporibus non gloriosis. ipsa grossitates impedit. ne duo corpora possint esse in eodem loco. quia unum alteri resistit. ita grossitates ista per gratie subtilitatem tolluntur a deo quod corpus non gloriosum non possit resistere glorioso. ita quod corpora gloriosa penetrabunt alia corpora. non ulla diuidendo sed intrando manente distinctione dimensionum utriusque corporis. Quarta dos corporis est agilitas. que tanta erit sicut dicit Augustinus. quod panis ubi uult spiritus erit corpus. Veruntamen sicut melior anima corpus habebit lucidius. sicut et angeli. ita tamen quod uoluntas sanctorum erit omnino coniuncta rationi. Unde uoluntas eorum

non appetet quod non debet. Si uoluntas anime melioris nolle rationabili moueri corpus suum citius quam alterius. Unde patet quod in omnibus uerificatur dictum Augustini. scilicet quod ubi uolet spiritus. protinus et erit corpus. Quare corpora modo sunt tarda et tunc agilia. hoc est ratio. quia nunc in corpore duplex est motor. scilicet natura elementa pre-dominans. que mouet ad terminatum locum. et uoluntas anime que mouet indifferentem ad quemlibet locum nunc autem corpora tarda ex contraria inclinatione nature ad uoluntatem. quia terra predominans naturaliter trahit deorsum. in futuro autem natura talis erit subdita uoluntati. Unde et mouebit corpus ad imperium spiritus. **De Aureola. xxv.**

Aureola est mentis speciale gaudium. ueniens ex opere precellentia et privilegiato. Sciendum autem quod sicut ex gaudio specialis premy. quod cum aureola redundat in corpore quodammodo qui est gloria corporis. ita ex gaudio aureole. resultat aliquis decore in corpore. non aureola sit principaliter in mente. sed per quandam redundanciam fulgeat in carne. Sciendum tamen. quod decore cicatricum. que in martirum corporibus apparebunt. non potest dici aureola. quia martires aliqui cicatrices non habebunt. utpote sicut qui sunt solummersi. uel famus in media. uel squalore corporis interempti. et illi tamen aureolam habebunt. Tribus generibus beatorum debet aureola. quod patet multiplici ratione. primo ab operibus excellentibus triu preclarum. Excellentissimum

autem opus rationalis. est predicatio ueritatis. Excellentissimum opus concupiscibilis. est obseruacio castitatis uirginalis. Excellentissimum opus irascibilis. est propeilio mortis. Unde patet. quod predicantibus et uirginibus et martiribus debet aureola. Secundo patet horum numerus et sufficiencia. ex hostibus quos per pugnas magnificas uicerunt. qui sunt mundi. caro. demonia. Martires enim uincunt mundum. Virgines carnem. predicatores dyabolum. quem non solum de se. sed etiam expellunt de cordibus aliorum. Tercio idem patet per uictoriam triplicium passionum. Sunt enim passionum imate. et illate. et in corporibus alienis. sed passionum imatas superant uirgines. illatas martires. illa autem que sunt in alienis corporibus uincunt predicatores. Quarto distinguunt aureole. secundum ea. quibus christo nobilissimo conformantur. Christus enim fuit doctor. secundum quod mundo ueritatem manifestauit. fuit etiam martir. secundum quod a mundo passionem sustinuit. fuit etiam uirgo. secundum quod puritatem seruauit. Quotum simulantur aureole. secundum prefiguracionem in ueteri testamento. tria enim habebant aureolas. sicut legitur in exodo. scilicet altare incensuum. ardua federis. et mensa propositionis. Prima significat aureolam martirum. que corpora sua super altare passionis immolauerunt. Secunda significat aureolam uirginum. que sicut archa federis. auro fuit intus et extus decorata. ita uirginitas mentem et corpus ornat. Tercia significat aureolam predicatorum. qui sicut mensa propositionis ministrant

panes doctrine. Aureola diminutive dicitur et hoc in copacione ad auream. Unde nota. quod in aureolam et auream et palmam est differentia. Aurea est primum substantiale. quod metaphorice dicitur corona. ex parte meriti. quia non respondet generi operis. sed radia karitatis. tum ex parte premii. quia per hoc efficitur homo participans divinitatis. et per consequens regie potestatis. tum ratione perfectionis. quia significat figura circularis. Aureola vero est premium accidentale. sed illud quod respondet operi excellenti et privilegiato. scilicet martirio. uirginitati et predicacioni. Palma est primum accidentale. quod nec radia nec operi debet. sed uoluntati. tale primum habet sanctus martinus. ex eo quod martirium desiderauit. licet opus non fuerit subsequens. Unde cantatur de ipso. Quam et signatam persecutoris non abstulit. tamen palmam martiry non amisit. hec autem palma nec aurea nec aureola debet dicitur. *De Aureola in Specie. xxv.*

Aureola prima debet martiribus. in quibus perfectissima uictoria est de expugnacione exteriorum. et hec perfectio uictorie consideratur in duobus. Primo ex magnificacione passionis illatas exteriorum. precipue tenet mors locum. Preterea dolor tactus alijs omnibus doloribus preminet. et ideo in hoc gloriosior est uictoria. Secundo consideratur ex causa pugne. que ipse christus est. martirium enim non facit pena sed causa. id est mors suscepta pro christo. Sciendum. quod martirio non debet premium. secundum quod ab exteriori infligitur. sed secundum

hoc quod uoluntarie sustinetur. quod non meremur nisi per ea que in nobis sunt. et non per ea que extra nos sunt. sicut nec demeremur nisi per ea que extra nos. Quanto autem quod quis sustinet uoluntarie. difficilius est se sustinere. tanto uoluntas que pro christo illud sustinet. ostendit firmiter in christo fixa. et ideo excellencius ei premium debet. Aureola debet uirginibus pro singulari uictoria. quam de carne obtinent. contra quam continue bellum gerunt. Omnes autem et uidue pugnant contra carnem. perfectius tamen uirgines triumphant. quia nobilissimum genus uictorie est. hosti nunquam cedere. Illis uirginibus aureola tantummodo debet. que propositum habuerunt uirginitatis perpetuo conseruandi. Omnes autem hoc propositum fuerunt interruptum. integritate tamen carnis manente. dum modo in fine uite inueniatur ad primum propositum redisse. quia integritas mentis reparari potest. sed non uirginitas carnis. Si autem sit aliqua uirgo carne. et si propositum non habuerit. perpetuo uirginitatem seruandi. non tamen est dubium. quin habitura sit speciale gaudium. de incorruptione corporis super essentialia gaudium. sicut etiam innocentes gaudebunt. quod immunes a peccato fuerunt. quibus peccandi oportunitatem non habuerunt. Nota quod aliqua potest corrumpi carne. nec tamen aureolam amittere. sicut illa que uolens opprimunt. Unde dicit lucia. Si mutam me corrumpis. mentes michi duplicabit ad coronam. quod non

T

est intelligendum de aureola dupli-
cata. sed quia duplex simul repon-
tabitur unum de uirginitate custodia.
et aliud p inuicia qm̄ passā ē. Scien-
dum igitur qd̄ debet uirginib' fruc-
tus centesim' et hoc quia celeste
uitā ducunt. que significat p centū.
quia numerus ille de leua transit
ad dextram. Viduus ergo debet fruct'
sexagesim'. quia tales exerēt se debet
in opibus misericordie. que significā
t' p sexaginta. Coniugatis debet fruct'
trigesim'. q̄a talib' sufficit imple
decalogū in fide inuitatis. Ex ductu
enim ternarū in denariū fiunt tri-
ginta. Tercia aureola ē predicatorū. q̄a
pfectissima uictoria cont' dyabolū ob-
tinet. quando quis nō solum dyabo-
lo. impugnantē non cedit. sed etiā eū
de regno illius expellit. et nō solū a
se sed etiam ab alijs. nec est dicendū
ut quidam uolebant. quod aureola p̄-
dicatorū debeat' prelati. tantūmodo. q̄
b' competit ex officio predicare et docē.
sed quibuscumq; q̄ exerent licite actū
istum. Prelatis autē nō debet' hec au-
reola. quamuis habeant officium predi-
candi. nisi actu predicent. quia aureo-
la nō debet' habitui. sed actu pugne.
secundū illud apostoli. Non coronabitur.
nisi qui legitime certauerit. Notandū
autē. quod p̄dicare et docē cum sint
actus misericordie. int' spirituales ele-
mosinas computant. **E numeratio**
ultimo. celestiuoy Gaudioy. xxvii.
Celestiuoy gaudia sub epilogo nume-
rem. non quidē singla generū. sed ge-
nera singuloy. Tot enim sunt gaudia
particularia. que quibet habet in se
uel in alijs. quod ea soli' dei noticia

comprehendit. et illi quos summa scientia
uoluerit scire ea. tantum enim gau-
debit quisq; de bono altius. quantum
de bono p̄cipio. non tamen est intelli-
gendū de intentione gaudij. et de no-
minib' gaudioy. Tot igit' et tanta ibi
sunt gaudia. quod omnes arithmetici
hui' mundi nō possunt numerare. om-
nes geometre nō possent mensurare.
omnes g'matici. dyalectici. et rethorici.
non possent ea sermōib' explicare.
quia quod oculus nō uidit. nec auris
audiuit. nec in cor hominis ascendit.
Gaudebunt igit' sancti sup se de ui-
sione dei. ante se de celi. et aliarū cor-
poralium pulchritudine. int' se de cor-
poris et anime glorificatione. exō se
de angloy et hominū associacione. Us
omnes sensus spirituales ineffabili
delectacione reficiet. cum ipse obiectū
omnium sensuū spiritualiū sit futur'.
Erit namq; deus speculū uisui. cythara
auditui. mel gustui. balsamū olfactui.
flos tactui. Ibi erit candor et feruor et
tinalis. amenitas uernalis. habundan-
cia autūpnalis. reŕes hyemalis. Ibi teste
Augustino. fulget quod nō capit locus.
sonat quod non sonat tempus. olet qd̄
nō spargit flatus. sapit quod nō minu-
it edacitas. heret. quod non diuellit so-
cietas. Itē sicut dicit Augustin'. d's sine
fine uidebit'. sine fastidio amabit'. sine
fatigacione laudabit'. ibi uidet' stulticia
a sapientia salomonis. ibi esset defor-
mitas pulchritudo absolonis. ibi esset
tarditas uelocitas asahelis. ibi debilitas
uidicauer' fortitudo sampsonis. Ibi esset
mortalitas longa uita marusalem. ibi
esset paupertas regnū augusti. Ibi secū-
dū Augustinū nihil obest. nihil deest.

nihil defluit. nihil ex^o quod appetat.
 nihil int^o quod fastidiat. Ibi secundū Bⁿ
 nardū. d^s erit racioni plenitudo lucis.
 uoluntati. multitudo paci. memorie.
 continuacio eternitatis. Augustin^o in lib^o
 de corpis et anime misera uita. O caro
 illā uitam amplecti debuisti. ubi sine
 morte uita. ubi uiuentus sine senectu
 re. Vbi lux sine teneb^s. ubi gaudiū sine
 tristitia. Vbi pax sine discordia. Vbi uo
 luntas sine iniuria. Vbi regnū sine cōmu
 tatione. Bernhard^o. Ictes sanctorū tā
 magna ē. quod nō potest mensurari. et
 tā multa. qd nō potest numerari. tā copi
 osa quod nō potest finiri. tā p^oiosa qd
 nō potest estimari. Augustin^o. Reuera
 diligenter se. quod p^omittit d^s fi
 de nō capio. spe nō attingo. karitate
 nō cōprehendo. desideria et uota trāscē
 dit. acq^ori potest. estimari nō potest. ha
 bebunt sancti de p^oceptione fructū. sed
 non de sacietate fastidiū. Ibi secundū
 Augustinū. carmina non defunt. p^omnia
 non deficiunt. ibi nihil quod ambit^o
 deerit. ibi nihil desiderat quod nō aslit.
 Illa beatitudo sicut ait Augustin^o. in du
 ob^o consistit. scilicet in p^osentia omnis
 boni. et uita absentia omnis mali. De
 ista gloria sic loq^o Augustin^o. O uita
 uitalis dulcis et amabilis et semp socia
 lis. ubi sūma securitas. secura tranquil
 litas. tranquilla iocunditas. iocunda fe
 licitas. felice eternitas. etna beatitudo. et
 beata cui sine fine uisio. atq^o laudatio.
 O d^one deus meus. ibi affluentia diui
 ciarū. influentia deliciarū. confluentia bo
 norū. Deniq^o de gaudijs celestib^o nota
 uersus. Mens cognoscendo docet^o amā
 do fruendo. Est lib^oale citū. clarū cor
 pus paciens nil. Corpora sanctorū cita

liba forcia sana. Pulchra. uoluptatis ple
 na. sed absq^o pati. Sent^o amicitia conce
 dia plena potestas. Pax secura. dec^o et
 gaudia sunt animab^o. Gaudia pax re
 quies lib^o secura uiuent. Nō peccat sa
 piens san^o diues redolens laus. Aureo
 lam martir^o doctor uigog^o meret. fruc
 tus centen^o sexagen^o tricen^o. Vigi
 nib^o uiduis et cōiugib^o tribuet. Ex om
 nib^o p^omissis collige. quedā spectare
 gaudia solū ad animam. quedā ad cor
 pus. quedam ad cōiunctū. que tamen
 felia sine quisq^o beatus secundū meri
 ta recipiet. sine fine. **Explicit iste**
liber. Sit Scriptor Examine lib^o.
Ame^o. a o e x.
Ibi Sancti Michaelis in Sybg. sc^o
 tus Anno d^oni Millesimo trece
 tesimo Undecimo. temporib^o d^oni The
 oderici Abbis secundi. studio Henrici
 sūmi p^ous. labore Scotonis scripto
 ris. ante p^ofectionē hui^o lib^o mortui.
 Quē librū siq^o dicto cenobio ui uel
 fraude abstulerit. anathema sit. nisi
 reddiderit. fiat. Am e xj.

